Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Sermones in singulis festivitatibus Beatae Mariae

https://hdl.handle.net/1874/329042

Hs.
3 F 18

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
N°. 115

n°. 244.9.

N° 285

J.367

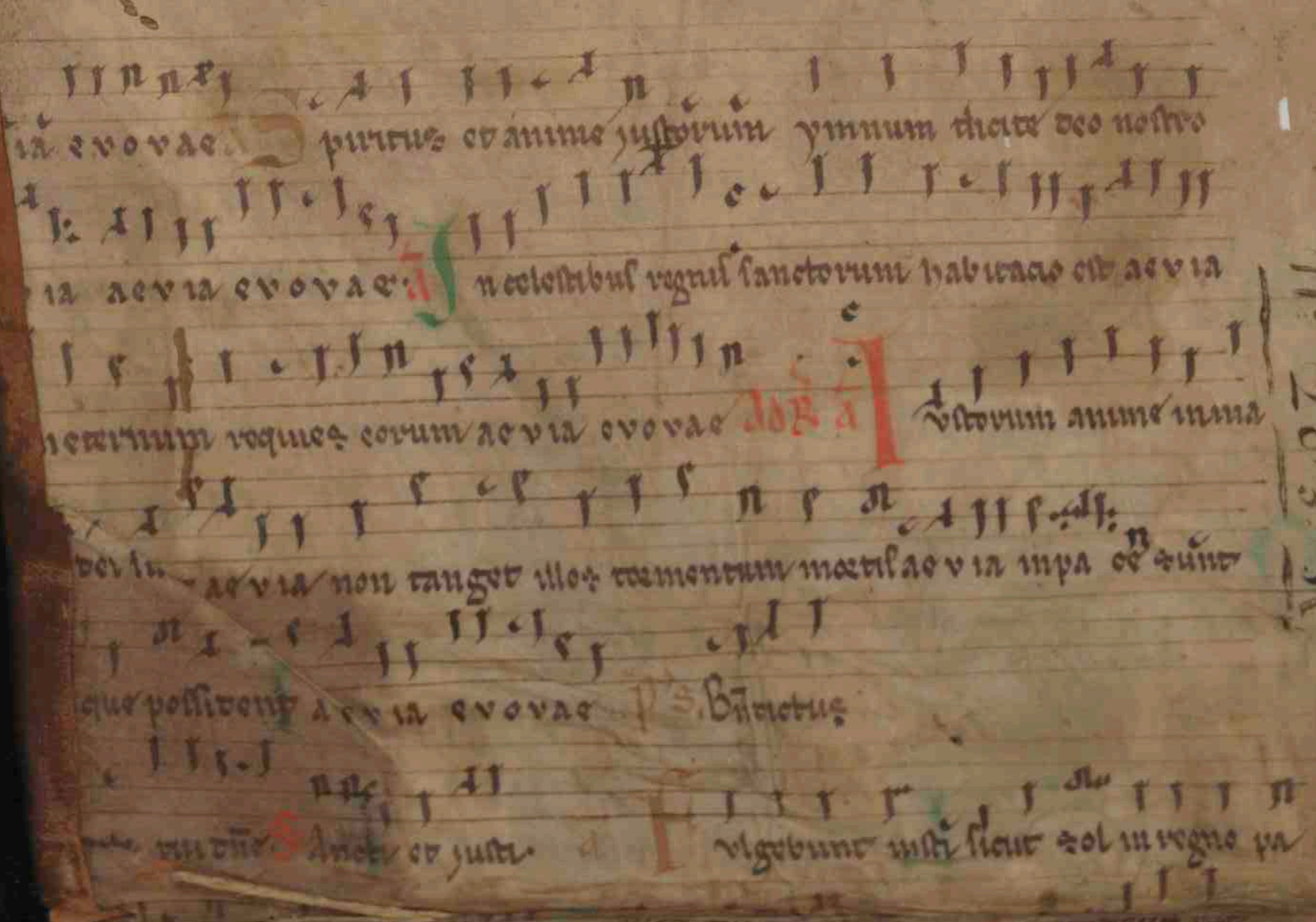

367 *(Eccl. 115, antea 283k.) Charta. 4°. 298 ff. Saec. XV.* 18

Sermones in singulis festivitatibus B. Mariae Virginis (nonnulli Jordani Quedlenburgensis), fol. 1—103. 79

Fol. 1a. Incipiunt Sermones etc..... et primo in eius concepcione. Tota pulchra es amica mea et macula non est in te etc. Cant. 4to Magistri mei venerandi et fratres dilectissimi ut gratia almi, etc.

367

Petrus Damascenus, Marionale, sive liber de laudibus ac festis B. Virginis Mariae.

Fol. 194a. Incipit liber de laudibus ac festis gloriose virginis matris marie alias marionale dictus per doctores eximeos (sic) editus et compilatus. Prologus. Quoniam de gestis beatissime virginis etc. Fol. 298b (in fine cap. 142): Explicit petrus damasceni (sic) de laudibus gloriose virginis marie.

367

Petrus Damascenus, Marionale, sive liber de laudibus ac festis B. Virginis Mariae, fol. 104—298. 19 18

Est VINCENTII BELLOVACENSIS opusculum *De laudibus B.M.V.* Idem libellus habetur in codd. 291 et 338; cf. quae de hoc codice 367 scripsimus ad cod. 338.

367

Sermones in singulis festivitatibus B. Mariae Virginis (nonnulli Jordani Quedlenburgensis), fol. 1—103. 19

Hisce foliis continentur duo libelli distincti, nempe:

17174 Fol. 1a—87a: *Sermones in festis B. Mariae V.* — Pro quolibet festo B. Mariae habentur duo vel plures sermones. Primus sermo, qui incipit: *Tota pulchra es .... Magistri mei venerandi*, invenitur etiam in codice ms. Hamburgensi, quem descripsit N. Staphorst, *Historia ecclesiae Hamburgensis*, I. 3 (Hamburg 1727), cod. XXX, p. 343.

1746 Fol. 84—103a: *Sermones super Magnificat.* — Inc.: *Magnificat anima mea Dominum. Luce 2°. Beatissima virgo Maria.* no 367

Sunt forte eiusdem auctoris anonymi.

Gefolieerd 2 Mei 1966

Incipit tractatus de conceptione beate marie virginis
Incipiunt sermones in singulis festivitatibus beate marie virginis et primo in eius conceptione

Tota pulchra es amica mea et macula non est in te. Cant. 4to. Amici mei venerandi et fratres dilectissimi ut nostra almi spiritus in nos velit redundare materia plena gracia sic habeo invocare. Ergo fons tue tota graciosa tota pulchra facie amica formosa sola sine scabie macula quasi rosa. Domine mea sapiens copie ante speciosa. Tota pulchra amici mei venerandi dum quos meretur. Huius ubi thesaurum reperio beatam virginem apud deum et homines tota formosa. Nam in summo cardine quodam sub ymagine fuit festum celebratum cum summo solempnio. Gracio gubernamine quod laudat certus varia. Sradunt ex hac nebula virgines cum vetula fuit festum disputatum conclusum et terminatum quod amica vegetata tota pulchra est vocata magis quam maculata sic est festivatum. Quantum festivitas solempnis quam grata quam perhennis. Tota pulchra enucidam lis super delecta super re magis neglecta. Amica mea quantum responsio gaudiosa et similiter quam formosa. Macula non est in te. Iuxta hec tota nostra consideratio tractatu triplici est partita. Primus tractatus dicet festivitate tam solempnem tam gratam tam perhennem. Iuxta primum tota pulchra es. Secundus tractatus dicet de lite super delecta super re magis neglecta. Iuxta 2um amica mea. Tercius tractatus dicet visione graciosa ad similem tam formosa. Iuxta 3um et macula non est in te. Quantum ad primum tractatum mee consideracionis quo notat festi-

pro cuius tractatus principalis considera- cionis

uitate solēpne ta ḡuata tam q̄ plene est metri
mei deuote speculādū fuisse p̄dād festū solēpne
de q° p̄pha zacharias ultio ca.° loq̄t̄ in hec u̅ba
p̄ueniet dn̄s oēs gētes q̄ nō ascēderint ad cele-
brādū festiuitatē tabernaculoꝝ In quo festo p̄mū
tabernaculū stellare dat mundo solēpniū Scd̄m
tabn̄aclm̄ solare dat mundo solariū 3m tabna-
clm̄ uirgīale dat mundo spectaculū 4m tabnaclm̄
diuinale dat mundo seruitiū ¶ p̄mo nam̄ i
h° festo fuit marie ortus ut stella formata Ecce
te p̄mū tabnaclm̄ Scdo in h° festo fuit ma-
rie aīa ut sol creata Ecce 2m tabnaclm̄ 3ᵃᵖ
in h° festo fuit maīa tota sub natūa dotata
Ecce 3m tabnaclm̄ 4to i h° festo fuit maīa
tota ex ḡuarijs uallata Ecce 4m tabnaclm̄ ¶
In h°. nempe festo i summo gaudiē quodā sub
ymagīe celebrato uisq̄ ē olim ille uer de q°
Jeremie 10° ca.° Ecce nō erebit te o rex gēcium
tuū ē eī decq̄ int̄ cunctos sapientes et i uni-
usis regnis eoꝝ Nullq̄ ē silis tui pariter
isipientes et fatui p̄babunt̄ Hic rex altissimus
uisq̄ ē olim sibi tabnaculū formare uidelz
maīa carne i mundicia stellarī · uni · 2° uisq̄
ē sibi formaē tabnaclm̄ silz maie carne sine
languore letali gen̄ oꝝ ul° uisq̄ ē sibi formare
tabnaclm̄ silz maie carne sine lege carnali
Itaq̄ in sermone 3 ad hec nempe uisionē ostendā
tamq̄ uie tres sapientes in sp̄u eleuatos Ecce
p̄mo de lege natue balaam filiq̄ beor i p̄dā
uisionē ymaginariā eleuatq̄ uidit mariam
scd̄m carne formatā i mundicia stellari &

vict^z inqt stella ex Jacob & consurget virga ex
isrl' videlz maria secdm carnē pz mi zq
ru ibi notatis // ... h^c de lege septa sapientissi-
mg salomon i quadam visione ymaginaria ele-
uatg vidit procul mulierē fortē · videlz mariā secdz
carnē formari dicēs fortitudo & decor indumē-
tum eius videlz carnis · Virgo sine languore natē ·
vt notat^z pūorz vl^o Post hec de lege gratie
btg augtg i quodam lumine mirifico eleuatus
videns mrēz dei secdm carnē formari prorupit i
hec vba dicens potuit in huius aiā ut carnē
loco ee vterozp · qu ad celi vite ... oia dni
templū sacrū est · Hec ē veneranda domg de q̄ p
salomone dr Sapia edificauit sibi domū ex-
cidit columpnas septē Septē namqz columpnis v-
genalis · hec domg fulsita ē qz veneranda hec
vir dna septē spūs sci donis dotata fuit · qua
talē vtiqz eterna sapia edificauit vt digna
omo eēt ex qua ipē carnē assumeret inestima-
bile preciū salutis humane Secund dignius hoc v-
ite · qd sacrius in humana gnācis fieri potuit ex-
ori h^c augtg i smone Virgo nunq̄ fuit i car-
ne mariē loco ul vaderp vterozp dicūe videt ut
Ambrosius dicit · qz nunq̄ in eius carne fuit la-
guor natūe · ul lepo inebriozp ul fomes pecti ·
vel dnm pollicitū volūtatis ad sesū · sz dnia
dispositū in statu puro mortale Caro qz mrā
dyssia a principio sua et tabernaculū sacrissimū dei
filio pparatū Et h^o ē primū tabnaculū qd hodi
cuna festiuitatis i conceptois solepnizat Et sic
pz qlr tabnaculū stellaē dat mundo solepnite

¶ 2º dico q tabnaclm solare dat mudo solariu Na
2º eodē tpr pfat' cep ista visione ymaginaria
visus est sibi formaē aliud tabnaclm ad modu
celbantis gubernij p aurem .s. aiam marie a sui
pncipio ut radijs solaribg nitidissimis refulgete
eternā videbs ad ypra natā in luce glie festo gau-
dioso i creacois pncipio ea gsideravit decatado
.s. pulchitudo eig ē celi spes i visioe glie Ecci 43
Aspectus eig ut sol. In capitu. vas plenu gre Infra
eodē ca. hoc vas capitorp sup i excelsis ornata a-
nc: Infra eodē ca. Candore eig ammirabit. o-
culg timebs i glacie Infra eodē ca. vide arcu
celi bndic feore pocete curre Infra eodē ca.
Ad qs catg no nullos viatores quadā luce
ymaginaria gsideres in spu elevatos Ad hac
visione sub lege natue forte elevatg ē scts
Job cu vidit sole fulgete quo ad aiam maie
et lunā incedete clarē quo ad eig carnē. et le-
tatu ē cor eig no i abscondito pz Job 31º. cu
ibi notatis Na ista usq ad sedē mediatois e-
levata cria ponit. patet sup 19º ca. Ad hac
visione de lege scripta ponit no nulli aliq e-
levatu videlz itellcualiter scdu rege david. cu
vidit sposu i sole ponē tabnaclm suu et cu
sole aiē carnē vinē marie ps 18mo. cu ibi no-
tatis Ad hac visione de lege grē bts abro-
sig est assuptg qui videbs marie carnē uno
7 mariē aiaz a suo pncipio pservatiē redep-
ta ait / Nec mirū si dns redeptur' mudu
operacionē sua ichoavit a maria. ut p ea sa-
lg oibg paret. et in eadē pmo salutē hau-

vivet ex putnãe ẽzuid et melius dei mire qd
nobilius qd splendidius ea quam splendor elegit vt
de ceteris eius virtutibus taceam. ergo cum non solum
corpore sed et mente hec ambrosius super lucam. et in li-
bro de sancta virginitate. Ergo ex visione ambrosij
eam marie non fuit a casu eleuata sed a casta
preseruata alias non esset virgo in mente si esset
prius corrupta et ~~suplauet~~ patet qualiter tabernaculum
solare dat mundo gaudium ¶ 3° dico quod tabernaculum
regale dat mundo spectaculum Nam tercio ordine nature
sub ista visione ymaginaria. prefatus rex visus est
sibi formare aliud tabernaculum ad modum regalis
triclinij pro templo salomonis videlicet totam mariam
sub natura dotatam cui vnitus est sol stelle. videlicet
eam virgo sue carnis [illegible] cuius visione nata aqui-
la aliqualiter eleuata de hac virgine in libro tercio de
vetula prorupit in hec verba agenda quod est magni
animi magnique decoris plurus quam hoc status
Et eciam albumazer sub cuiusmate et miles
nobilis in affrica ad visionem huius tabernaculi ali-
quid est assumptus ipso teste libro septo maioris in-
troductorij Et cum ipsam eternitate sibilla virgilius
maro in europa ad visionem huius tabernaculi est
assumptus ipso teste in bucolica ecloga quarta vltimo
cuncti iam venit carminis etas iam et redit et
virgo etc Et [illegible] theologus in roma corpus alienii lu-
mine eleuatus hoc tabernaculum virginem gene-
plans [illegible] Et [illegible] nos catilli quod [illegible] pu-
silli qui in eius laudibus referemus cum eciam si omnia
mea membra verterentur in linguas eam laudare
sufficeret nullus [illegible] et celo est de qua loqui miri

mur Abisso inferior cum laudes dicere conamur
Si celum insit te vore altior es Si invenium ge-
rem predis Si formam dei appellem divina ex-
istis Si duarum angelorum per omnia esse probaris Quid
ergo dicunt de te dicam. Unde theologus in sermone ¶
quarto dico quod tabernaculum diminale dat mundo
scrutinium Nam quoto ordine nature pstatis primo vi-
sus est formare sibi quoddam aliud tabernaculum ad mo-
dum sanctuarij spatiis Non quidem aliud tabernaculum quo
ad vere eternitate. sed aliud quo ad vere mo-
ralem videlicet totam mariam in primo statu suo
aliter se habere sub magnitudine gravem quam prius
ordine cause sub altitudine nature in tanto quod
nosso perversum ipse vero eam talem quam decebat
Ecce tu pulchra es amica mea. ecce tu pulchra
Canticorum primo. Oculi tui columbarum. quarto capitulo Capilli tui
sicut greges capraru qui ascenderunt de mon-
te galaad Eodem capitulo Dentes tui sicut greges ton-
sarum qui ascenderunt de lavachro Eodem capitulo Sicut
vitta coccinea labia tua et eloquium tuum dulce
Eodem capitulo Nasus tuus sicut turris libani que respi-
cit contra damascum Capitulo 7 Collum tuum sicut tur-
ris eburnea Eodem capitulo Quam pulchri sunt gressus
tui in calciamentis filia principis In calciamen-
tis scilicet virtutis Super eodem ut ibi notatur Sta-
tura tua assimilata est palme et ubera tua botris
Eodem capitulo Tota pulchra es amica mea et
macula non est in te. ubi thema. Sic eam cre-
creator ille vere altissimus quam decebat Quas
laudes audiens in spiritu sapientissimus Salo-

mon. videt qz sub q°dam luie illud q̄rtū ta-
bernaculū hac virgine glosā quebat de ea
Que est q̄ pgreditur qsi aurora gsurgens quo
ad totā in nālibz. Pulchra ut luna. q° ad
carnē Electā ut sol. q° ad aīaz. Terribilis ut castrorum
acies ordinata quo ad totā in gratuitis Cant.
6°. ca°. Et cū nullus videt vīz atqz terrā q-
rit Que ē ista. q est ista. per sup° cant. 3°.
et ipsa ca° finali // Ad q̄s gsiones sic gsidero
naturā agsticā vidisse // Hec est stella maris v. s. q.
vite via. porta salutis Regina glā inspice. lumen
pietatis origo. virtutis. vene ur. thalamusqz
pudoris Ortus gclusus. fons signatus. et oliua
Fructificans cedrus redolens. paradysus amenitas v-
gula pigmenti seu vinea. cella liquore pdita
celesti. nectar celeste gpinans Nescia spinetu
flores rosa nescia culpe Gra fons expers li-
mi. lux nubila pellens Spes miseris. medicina
reis. tutela beatis proscriptis reditus. curati se-
curita reis. lumen delectis requies. pausatio
fessis // Quā etiā in sposione in spiā videns
petrus comestor. ad visionē huius gstitissimi
tabernaculi gratissimē eleuatus prorupit hec v-
ba Si fieri posset q arene puluis. et unde
undarum gutte rosa gemme lilia flame Ethera
celicola nix. grando. sexus vterqz ventorum pene
volucrum. pecudum genus oc Siluarum rami fro-
des. aīum qz pene Pos omne stille pisces
angues et auspte Et lapides montes conualles
terra draconis lingue cuncta forent minime
depromere posset Que sis ul q̄nta virgo virgina

maria dulce tua sit pietas n° lingua dicere possit
ibi petrus questor de laudibus virginis // Ergo
fratres karissimi ascendere et vos i spu et videbitis
mariam absqz pari 7 pfram vicium qz e to
ta pulchra. Mariam amorosam possessioe gra
tiosam qz aia mea Mariam in ceeptu sine
culpa et defectu. qz macula no e i te videte
mariam sine culpa quo ad mete q° ad carne
quo ad dete. sa tota pulchra videte mariam
summo pri spatam. summo nato ca danatam. qz
aia mea videte mariaz penitus absqz pecco o
riginali scie feto. qz macula no e i te. q fuit
vut vba thematis sup dicta ¶ Seqt sedo tota
tq rone gsideracois. q notat de lite sup dicta
sup re nisi neglecta ubi e devote specula
dum i h° festo fuisse qdam lite de q monet sa
piens ecc° q° ca° dicens No gtendas cu viro locu
plete ne forte gtra te gstituat lite In q lite
primo actor putat. 2° ca gpbat. 3° reus quo
rat. 4to ca disputat // Primo naqz i hmg
festi lite. tabnacloz p rens actor putat. videlz
octo vetule q sepe ad hoc festum scandunt Ex
har nebula fimbriata prima vetulaz vot.
Ira occides. 2a vo litigiosa 3a spes sophisti
ca 4ta suffities canonum 5ta appuria legum
6ta falsa mathesis 7ma falsa poesis 8ua suf
pino hetica // Ascendit ad h° festum Ira oc
cides in vultu ira rugata. Racio litigiosa li
tigiis comitata. Species sophistica fallaciis a
rmata. Suffities canonum penitus iflata. Ap

Sedo tota tq
gsideracois

Pa vetula

pauentia lectum apparet adornata. falsa mathe-
sis ex gestis diffamata. falsa poesis apparet
adornata. Suspirio heretica reuertens antiquata
Cum istis vetulis accedunt ad hoc festum ius grauis   vsque
ira furens. odium mortale. phemus. rancor. in hu-
manus strepitus. congressio dura. questio difficilis.
quam nulla solucio cedat. Jupiter narrante 2o de ve-
tula Et sic patet qualiter in hac lite actor putat.   Secunda vetula non probat quod beata maria fuit concepta in peccato originali
// 2o dico quod in hac lite rea compalat. ¶ Summa na-
ta vetula videlicet luna occidens in ista visione yma-
ginaria fricando vultum scalpendo caput in verbis
pueria locuta in hec verba Justus quidem es domine si
disputem tecum verumptamen iusta loquar ad te ut
scribitur Jheremie 12o Ecce astat virgo a deo prius
tenuis in vestitu deaurato ut in psalmo 44o quod tu fuisti
in originali peccato concepta Argumentum istud probo
40o cum ibi notatis Ecce enim in iniquitatibus concepta sum et
in peccatis concepit me mater mea Nam omnes declina-
uerunt simul inutiles facti sunt non est qui faciat bonum
non est usque ad unum Glosa idest Christum ergo fuit
aliquis inutilis et declinauit Nec mirum quia non
iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens Infra cxlii
Super hoc ecclesiastes sapientissimus salomon ait Inueni v-
niuersa et virum unum de mille reperi mulie-
rem ex omnibus non inueni ut patet ecclesiastes 7o capitulo Et hoc
firmat apostolus ad romanos 3o omnes peccauerunt et egent
gloria dei Et de hoc infra capitulo 4o Sicut per unum hominem
peccatum intrauit in quo omnes peccauerunt Et ad ephesios
2o Eramus natura filii ire Glosa Augustini In hac
ira omnis homo nascitur Vnde patet manifeste ecce quod
maria fuit in peccato originali concepta et per consequens
de eius conceptione festum celebrari non debet // 3o

2a vetula surgit 2a vetula videlicet racio litigiosa dicens se
hoc velle probare evidenti racione. quia maria fuit
redempta a filio dei sed non redempta nisi a captivi-
tate et peccato. ergo contraxit aliquid peccati. Secundo ma-
ria habuit fomitem sed fomes est sequela peccati ori-
ginalis habuit peccatum maior patet consequentia 3a sentenciarum
d. 3a q. p. 3o maria fuit mortua sed mors est
pena peccati ergo habuit peccatum 4to maria fuit
mundificata et sanctificata sed non nisi a peccato originali
habuit peccatum maior patet consequentia 3a di. 3a ca. 9o
5o maria si fuisset mortua ante filium fuisset
missa ad limbum patrum. sed non nisi propter peccatum originale
contraxit peccatum maior patet quia janua celi non fuit
aperta nisi per filii passionem patet 18a di. 3a ca. si
nali. 6o caro vestris fuit obnoxia peccato sed illa
est racio causalis originalis peccati Ergo habuit ef-
fectum maior patet 3a di. 3a ca. primo 7o nam ma-
ria fuit denata in lumbis habrahe et ideo quia in
peccato originali concepta ergo et cetera. dicit patet 3a di. 3a
8o in maria fuerunt fomites sensus et multe alie
gracie. sed isti sunt effectus originalis peccati Ergo in ea
3a vetula fuit causa. 3o surrexit tercia vetula videlicet
species sophistica dicens se velle hoc subtiliter dedu-
cere. quia sequitur solus christus fuit sine originali concep-
tus ergo christus et michel quod non est christus fuit sine pec-
cato Sed maria est aliquid quod non est christus Ergo. Hec
consequentia probatur per augustinum libro 2o de baptismo
parvulorum et in libro contra julianum hereticum Et
per [illegible]. li. moral. et damascenum ergo primarum
et per anselmum 2o cur deus homo Et per ambrosium super
lucam. et per orosium super illud psalmus de manu ca-

uis unica mea. et per beu in epla ad cano-
nicos lugdunens. ergo etc. // 3to surgit 3ta 3ta vetula
vetula videlicet sufficiens rationum dicens. hoc esse
compositum de consecr. di. 3a c. firmissime et sup-
dicte esse 3a c. primordialem in glo. ergo ponendum
mariam fuisse in originali conceptam // 4o surgit 4ta 4ta vetula
vetula videlicet aggravata legis clamans lex dicit
In filiusfamilias contrahere profecto sit in adoptione
datus esse hoc iura patris naturalis penitus minime
dissolvunt. Insti. de adop. l. sed hodie Ergo non
obstante in maria adoptione gratiosa. adhuc fuit
obligata culpe. iure nati per primos // 5to sur- 5ta vetula
git 5ta vetula videlicet falsa mathesis dicens In
prima facie signi virginis ascendit hic puella
et in manibus spicis sub spere suspense et vestimen-
ta vetusta teste albumazar li. 6to maio-
ris introductorii et de li. maior. 3o de vetula
Sed illa vestimenta signant hominis veterem cum
actibus suis. ergo ipsa ipsam induit veterem hominem. ergo
adhuc peccatum contraxit // 7mo surgit 7ma vetula 7a vetula
videlicet falsa poesis dicens hoc esse notum per cotidiana me-
tra que notat petrus ~~[illegible]~~ super cantica dicens
Non aliud potuit sine culpa gignere mundus Sola
hoc preter fuit inter milia mundus // 8o et ultimo 8a vetula
surgit 8va videlicet heretica suspitio vel secundum alios
vocatur illa vetula temeraria presumptio dicens
Nam iustissime videtur dicere quod maria non contraxit originale
peccatum. hereticum est censendum et opposite sententie fide
et per quos omnes sunt tenentes sub infideles et heretici
presumo quod sic dicere est contra determinationem ecclesie
que approbat omnia dicta sanctorum patrum in c. sancta romana

cciã v. di. in decretis Sed multi sci dicunt expsse ip
sã in originali acceptã. ut Ancelmus et Bndg. g° e he
ticum censendum Scdo qz e expsse gra sacrã scp
turam g° heticum patz p theo in 24a. q. in decretis
. c. heses Aug e natum ex dcis 3° qz Aug i
lib° de fide ad petrum p9 ca in fin^mis sic dicit
petro Sz qz gtra h° ptinacie ggnoueris tamq
peste fuge et heticum abice 4to qz h° festum
sine falsitate fidei dogmatizari no pt g° he
ticum. gnã pz. et ans arguit. qa hodierna
festiuitas no e de ccepti seminum. qz ibi
libido affuit. neqz de ccepcu carnis qz no fu
it hodie Neqz de creacõe aie qz etiã no fuit
hodie Neqz de ccepcu totiq. eadem rõne. g° iuf
tissime vep hoc festum celebrari no dz Et sic pz
quo in hac lite ca cpalat ¶ 3° dico q i
h° festo veus gnorat Na p9 h. oia dcã ve
tularp locuta e vep dices Hec ca mea ut vi
deo est gtra regmã de qua festum facimus Alt
pma vetula Neq̃q̃ dñe m vep veritas no e
gtra reginã Et vep dicis g° e veus gtra q
agitis Alt pma vetula Sunt qdam puelle ma
trices modicum sapietes et vep audiat Et
ecce scadunt ad h° festum tabernaclorp veges
octo virgines matrices reuerende. et timide q
in gspem oms celestiu adinirabiles videbatur
Prima dicebatur vera theologia i vultu gcrosa
2a no pbabilis cat i gestu amorosa 3a patres
auctoritas grata velud rosa 4ta lex canonica
i hitu formosa 1a lex ciuilis ex toto speciosa

6ta vca mathesis apud multos preciosa 7ma
vca poesis temporali fuco decorata 8ua pia
fides firma atque radiosa Iste octo virgines i ista
visione ymaginaria fecerunt pte in eadem virgine v
gine quam iam generatrice gnoscebat Et sic patz
qs et qlis in hac lite ut vero gnorat ¶ 4to
dico qp in hac lite ea disputat Nam ps ora hec
prima virgo videlicet theologia vca cu hoc statu in
dicibili in vetus putia loqt in hec vba dn at
dne sabaoth qui inspice iudicas et pbas renes et
corda videam ultionem tuam ex eis Ieremie xj Et ei
revelabo causam meam Infra eodem cao Ecce ast
virgnia a deptis tuis i vestitu deaurato ps 44
q nunquam fuit in pcto originali gcepta Augu ...
ps xcij cu ibi notis domum tuam dne decet sa
tudo in longitudo dierum Nam hc virgo e domus tua
quam tu edificasti sup columpnas septem i septi
formis sps patz sapie 9o cu ibi notatis p auctores
que ab inicio et an secla creata e Et p quis i
statu ...ali ...orp puttu patz eccli 24o cu ibi
notatis Iste ... ... abyssi ... ... ipsa iam
gcepta cat not pu... Iste hec e illa stella qu
vidit balaam nu 24 Et sic stella qo a pcs...
...ibus absconsa qo a pcto originali servata Iste
hc e illa archa facta de lignis cethim iputribilibus
patz exo 25o cu ibi notis qo ligna huius ar
che virginee fuerunt ab oi putredine pservata Iste
hc e illa mulier qm vidit salomo cuius lucerna no
fuit extincta i nocte pcti patz prov ultio cao cu
ibi notis Iste hc e illa porta qua vidit ppha q
nunquam fuit apta sed sp clausa patz ezech 44 qo

no pba
qp vta ma
nunquam fuit
in pcto
originali
gcepta.

p ea magis intrauit pectus. alio non semper clausa Item
magis tenuit ista domus tua a forensibus minus patet
pura vl° ca° g° magis in ea fuit forensis pecti Item hec
est illa virginea de qua hester sicut non apparet etc. sed apparet
omnibus hec semper posita est Item ponere a suo principio
tota pulchra est arca tua mea et macula non est in ea ut
in cantico unde patet multo plus ergo maria fuit sine
pecto originali accepta // 2° patet 2a Virgo scilicet
probabilibus dicendo sic volo volle deducere per vocem proba-
biles primo quilibet capus in originali pro tunc est dignus
pena eterna. sed non dum magis fuit digna pena
eterna. ergo magis fuit in originali maior patet 3° di.
2a maior arguitur. quia non caret dicendo invenitur dei
est in pena eterna et contrahere tale effectus. ergo nunc
vene causale ut dignitate ipsius Secundo prima
videtur caro fuerat libera et non prima. sed dignior fuit
et 2a videtur maria a principio sui corpo ipsa fuit
caro libera et non prima maior patet 3° di. 2a minor
arguitur. quia in ea cepit ipsius plenitudinis gratie patet lu-
ce primo 3° quilibet peccatum originale dicit lamentationem
et vero sed maria magis habuit venie lamentationis
et vero. ergo non peccatum originale maior patet ex 3° di.
2a. minor arguitur ex duce angelico quod ait exposi-
tione sicut ve luce primo: 4to quia maria habuit ple-
nitudinem gratie. sed preservatio ab originali est quedam magna
na gratia. ergo hec fuit in maria maior patet luce
primo. et minor nota est Vnto quilibet peccatum dicit vene
corruptionis et tactus. sed maria magis fuit corrup-
ta sed intacta. ergo magis habuit peccatum maior patet
33 di. 2a. et minor nota est Vna oppositum est cu-
ius concludis 6° quia maria per filium suum professe fuit
redempta sed perfectus est redimere a casu preserva-

8

·do q̄ post casum eleuado g.º maria a casu fuit
pseruata maior pz q2 tūt maria afflicta ī bris
afflictis pfectius fuit redempta · q̄ maria · q2 a casu
fuit pseruata ut dict bev sup ea · et de h.º vi
de ī · q8 tm nō videt² dicendum amor nota est
1.º maria exempta fuit a maledictione cūc cui
dictum ē ī dolore paries filios · g.º exempta fuit
a maledictione ade · cui dictum ē puluis es ī ī
puluere reuerteris sicut pbat aug · q̄ nō decuit
mariam scdm carnē incinerari · ergo excepta fuit
a maledictione vtriusqz · q2 nunq decuit eam scdz
mētē deformari ī maculari · 8.uo q2 caro xpi
cat caro virginis · ut ibi assumit aug ī sermōe as
sumptionis · s3 caro xpi nō fuit obnoxia pcco uel ut
ī se formalr · g.º nec caro virginis fuit obnoxia
pcco ut ī se ut ī sua : 9.º q2 qcunqz peius di-
cit hoestate et vituperium spuale · s3 maria nunq̄
habuit dehonestate ī vituperium spuale g.º nec
peius maior patz de se · ī maior arguit² · q2 tūc
filius eius īpleuit legē charitatis et soluit legē
decalogi de honorando parētes : 10.º q2 verus filius eius
ang̃ ħret vouē filij eius eam honorauit ab ī-
fancia pseruando prout patet p ab.º sup lucē · g.º a
fortiori eam honorauit a culpa pseruando · ergo
īustissime vez pz q̄ maria nō habuit originale · ī
p pns h.º festum ē merito celebrandum // Surgit 3.a rō
3.º 3.a rō in3 auctas dictis ad h.º ēē prozum aut
tes patētes nā aug h.º gra quia hēses ra.º q.º
in pfona virginis sit aut sicut maria potuit ichuari
ut ipam facerent · potuit ichuari ut ab ea nasceretur
s3 2.m nō ē possibile de legē g.º nec pmum ūda
ad ide 3.a di · 3.a excepta maria virgine de q̄

pter hore dni nulla pursq cu de pcco agitur vo-
lo facere qstione q° rc: 2a scdm q in smoe as-
supcois sic arguit ergo quanus dici pt vbis mi-
nus e a laude vginis. q° tribuenda vgini oia pui-
legia exceptiua culpe et pcci ; 4ta q° q° q° i p-
sa. felix namq es sacra vgo maria et oi laude dig-
nissima et i alia dra et imaculata virginitas rc q°
attribuenda sit sibi oia puilegia exceptiua culpe
no anselmus de conceptu virginali decens ei erat ut
ca puritate qua maior sub deo nequit intelligi
vgo maria niteret 6to btus Alfonsus i li° de vgi-
tate marie expsse dicit eam ab oi orignali et actua-
li immunem fuisse dum fuit p eam casula de the-
zauro virginis cresciatq aut vep sufficit // Surgit
3ta vgo viz lex canonica dicens sic ad ho hec
decreta. primo quia vene pcci qd nulli indulgetur
sibi non conceditur q alio postulari prz h. q. 3a. i
decretis Sed marie ho conceditur ex officio media-
trix. q° abstrahitur ab illa fomite pcci: 2° qz s
lege puata sps sci ducitur nulla exigit vene
ut lege publica constringatur in c. due sut 19. q.
2a. s maria a principio sui lege puata ducta
e q° rc 3° si aliq recipiunt in sponsos et spa-
les subiectos ipse censent exempti 19. c. si
papa de puil. li vi° s maria fuit sic recepta
i sponsam et spale filii dei a pn° sui q° rc: 4to
ca sunt mira prius obscura vero porig faciendu
e q° actori ex° de vegs nu° li. vi. s hec mira
prius sunt obscura. q° marie faciendu e // Nto
surgit nta vgo viz lex ciuilis. dicens sic ad ho
hec leges quia princeps augustus e a legibus.

soluta ergo virgo privilegiata augusta patet ff de le-
gibus l. princeps Sed summus princeps fuit solutus
a lege corruptionis ergo privilegiata augusta Item in ob-
servanda vobis manum tenentis faucedo est libero Extra de
regulis iuris ff Ergo a fortiori in observanda vobis inte-
gritatis faucedo est libertati Sed hoc est observanda vo-
integritatis matris in suo partu ergo faucedo est eius
libertati Et vero sufficit // Tunc sequitur 6ta virgo viz 6ta virgo
vera mathesis dicens nostra astrologus hoc debemus
fateri quod hec puella a sui principio in prima fa-
cie signi virginis apparuit munda et cum magni-
tudine decoris teste albumazar libro vi maioris intro-
ductorii Ergo in sui partu non erat immunda nec de-
formis per culpam Item a sui partu ibi lucebat plu-
rimis honestatis teste nazone 3o de vetula ergo erat
sine inhonestate et vituperio culpe Item in conceptione huius
puelle prima facies signi virginis erat de sua
virginitate Nullus astrologus hoc negabit ergo
hec puella que erat signata erat ut tunc incorrup-
ta et intacta scilicet utriusque hominis Item ad hoc facit
mathematicus in alchoranno dicens Nullus est de filiis
adam quem non tetigit sathan preter mariam et fi-
lium eius Et vero sufficit // Tunc sequitur 7ma virgo 7ma virgo
viz vera poesis dicens sic ad hoc inveni poetas m-
irabiles Nam sedulius libro primo paschasii loquens poetice
de maria sic ait Et velut e spinis mollis rosa
surgit acutis Nil quod ledat habens matremque obscu-
rat honore Sic eve de stirpe sacra veniente ma-
ria virginis atque facinus nova virgo repellit
Ergo virgo maria surrexit a spinis generis hu-
mani sine lesione sic nota sicut mollis rosa e
spinis Item ad hoc facit poeta maronis ut

sup^a. Jte petrus trecens sup lica d^t. vna n^t. ma=
v. 9 cula natura vbiq3 i ista Jte allang ut sup^a Nec
8^a. vgo na spuncti / vsus c^o. 8^a. vgo viz pia fi
des dicens q^o ista cclusioe st^t inviada insistere
ver. g^o h^c cclusio pia fide tenenda est quod te=
net. cu tu no possis ee falsg testis Jtus argu
it. i miraclo hilsinj abbis Jte de studente sue
vgis nuptiale Jte de sacerdote i partio gallico 7c
nō^a Tur i ista visioe clamant vero voce mar
na dicens Adiuro vos ut amicos 7 maiz c
mederis q2 tota pulch^a Nō suscitetis n^c de
leam pauocetis q2 amica mea Nec demigretis n^c
formosam diffametis q2 macula nō e i ea
Ergo dic ~~vos~~ pharisea Tota pulch^a es amica
mea 7 macula nō e i te 7 hec fuerit vba the=
3g tractatus matis passumpta ¶ Seqt^r 3g tractatus vne
csideracois csideracois q notat dispositione gaudiosa ad
sumam tam formosam. vbi p^mo maria declat^r 2°
sua ppalat^r Na p^q hec ocia in illa visioe p
mastiaria surgit p^ma vetula. viz lira occi
dens quasi rabida dicens 7ld quid vences mas
que insolubiles st^t insistere ver surrexit illico ho
nestissima vgo viz vera theologia dicens vcs
tre voces gtinet dere 7 certo desfrus q i scijs
p^s 9 desfrus gir repellut ¶ Primo e q no distinguit in
ter vle simplr. et vle accomodatiu sic distri
buit^r 18. di. i. ca^o 2° vle simplr distribuit
simplr. ut ocia que voluit deg fecit vle ac=
comodatiu distribuit p^m quid. ut deg illuiat
ocm hoiem. quod itelligit^r solu de hoibg illua
tis. sedm augt^9. Jnfra eode ca^o. Et sibi talia

oes declinauerunt oes pecauerunt ois hō medago
7a ~~mli~~ dixit vlc accomodatus: Scds defus. qz
no distinguitis int exceptum de iure 7 exceptum
de priuilegio et de facto ut i lc. precepts Na au
gustg e exemptg simplr et augusta de priui
legio Et sic itlligit. No e q faciat bonum no
est usqz ad vnu qui sit exceptg simplr Et ho
patz cu textg ibi loquitur de declinacoe actua
li // Tercius defectus patz qz no distinguitis inter 3us
videpcione pseruatē et videpcione elevatem
sicut dicit bernhardus sr cantica smone 22. Prima
mo videpta e aglica natā prout patz ifra eadē
smoe Et sic credimus de maria q no ois videp
no est a casu culpe Quartus defus qz no distingui 4us
tis int venē causalē. et venē formalē sicut dicitur
3a di. 2a q ambo ꝑ Na vo causalis no icludit
simplr venē formalē. qd notatur ifra ead. di.
p magistrum ca. fi. vbi ponit in pmo ceptu pu
eri habē causalē venē pcti originalis 7 no for
malē Et sic pt itelligi q maria habuit fomi
tē i illo ceptu seminis quo ad legē cupiscē ppa
gacionis sub qua fuit cepta. s no habuit fomitē
formaliter i pmo ceptu seminis ut plers nect
i 2o. s. seminis ut caro. nc in 3o. s. ifusionis aie
// Nus defectus qz no distinguitis int morte remuc 4us
racois et morte pseruacois. sicut distinguit augus
in smoe de assūpcoe Prima mors e pena pec
cati prout patz ferm 3o pauli ro 5 7c. s 2a mors
abstrahit a pecco qz abstrahit ab remuneracoe. 7
talis fuit mors marie scdm augus ibidem // 6us de 6us
fcs. qz no distinguitis inter pservacione vl ma

dacione ab invidia vel a privata potentia sicut
qui distinguit ijo di. 2 de purgatione agelica
q no e ab invidia sed a privata potentia Et
7 sic concedit maria peccata et sciscitata 7 de-
fectus quia no distinguitur inter legem communem et priva
tam sicut in c. duce sunt leges 19 q. ij. i decretis
ideo eum potuit sibi aperiri ianuam celi ut tunc
quando in via tamen credit a nonnullis eam vidisse
dicit si maria fuisset mortua cum filius dei
de iure gi iisset ad limbum sed dubium e de
facto Nec et mirum e in hac vita decu clave
8 vide per centuria quia i futura ff. Octavus defectus
quia no distinguitur inter legem complec preservatam
et plus preservante sicut notat per aliquos doctores
3a di 3 ij sed 2o modo utraque viz maria et christi
9 fuit preservata 9us defectus quia no distinguitur
inter solutionem debite propter gratiam preservatem
vel propter gratiam elevante ut d. per nonnullos doc-
tores 3a di 3 ij ca 3o Na maria solvit deci-
mam propo propter gratiam preservante no quidem a ca-
10 sua elevante. 10 defectus quia no distinguitur inter
penam contractam et inflictam ex culpa vel ex causa
sicut distinguit Ju. di. 4ti Na 2o modo viz a
11 causa multas penalitates contraxit maria sed ni-
quam ex culpa 11 defectus quia no distinguitur inter ex-
clusivam vel exceptivam simpliciter vel accomodatam sicut
distinguit 2a di. primi Na illa Nemo novit fi-
lium nisi pater no est exceptiva simpliciter quia no est
ibi exceptio venialis nec etiam centralis secundum ali-
quos sed exceptio accomoda excepit omnes illi quibus
hoc no competit nisi de iure vel de facto Et sic

x

sic intelligende tales solutus corpus fuit sine peccato
originali .i. solus simplex et de isto quia solus augustus
a legibus est solutus ut in lege princeps sed non solus de
facto Infra eodem libro || 12us defectus quia non distingui= 12us
tur inter deum determinatum et deum condemnatum si=
ve disputatum sicut dicitur eccl. primo cum ibi notatis.
ubi salomon loquitur quasi in persona fatui sine spiritu
opponentis et sic Anacleus / 2o cum deus homo lo=
quitur de maria in persona rationis disputantis quod in
peccatis concepit eam mater eius Sed post oppositum de=
clarat in libello de conceptione virginis et in epistola ad suos
toletanos || 13us defectus quia non distinguitur inter dic=
tum assertum et opinatum sicut distinguitur in .v. no=
minis po. di. in decretis Nam alii interpreta sic dicta
scripturarum loquuntur dubitative et aliter cum loquuntur
assertive Secundo dico propter bernardum quod in epistola ad ca=
nonicos lugdunenses dubie locutus est dicendo hoc
festum non esse celebrandum Nam in fine epistole submit=
tit suum dictum examini romane ecclesie et etiam ec=
clesia romana eciam celebrare hoc festum etc. 14us de= 14us
fectus quia non distinguitur inter esse et infuisse sicut
distinguitur 1a. di. 2a. ca. iiij quod angeli ceciderunt
de ordinibus non quod fuissent sed qui fuissent sicut dicitur
maria mortua propter peccatum per augustinum non quod fuit
sed fuisset nisi esset preservata 15us defectus quia non 15us
distinguitur inter ius naturale et inter ius positi=
vum sicut distinguitur di. i. in decretis Nam maria
non fuit excepta a iure nature ut ymaginatur
apparencia legis sed fuit excepta a iure positivo ex
quo captivitates et servitutes emanant Infra
eadem di. 16us defectus quia non distinguitur inter hi= 16us

tis et sitia sicut distinguit porphyrius i li° c°
pn̄tozia Ita alr̄ cōsideranda ē maria ut hi-
malr̄ in vestitu deaurato ps. 44. et sic se ha-
buit a principio suo Et aliter ut situata ha-
bes in manibus vestimenta vetusta ut dicit
falsa mathesis qd no sequitur veteris hoīs mas
Nonus ani iduisse s; circa cca paupertate ¶ Nono defecit
qz no distinguitur int̄ superficie et medullam ul
sensum in quo fit et sensum quē facit ut distingui-
t in c. martino i q. i p theo̅ Ita multa sc̄
exposuisse circa sacra scripture superficie q in sunt
catholica et corp opposita sc̄ heretica ut patet et
notum est etiam approbasse circa dicta sco s; no ut
superficialiter sonat n̄c i oi sensu q facit
Decimus Ultimus defecit qz no distinguitur int̄ causam totale
et causam partiale sicut distinguit actor de causis
compone prima et cometator ibidē Ita lego gen-
pre propagationem no est totalis causa ut peccatum
originale sit in carne ul i aia propagate p libs
Nec sequitur formalr̄ hoc e propagatum sedm
libidinē corrupte. g° in pcto originali vir no se
sequitur formaliter dicere pueri sc̄ in carmino vt
nis igitur paciunt ab igne igitur n̄c sequitur for-
malr̄ q propagat in igne corrupte g° patitur
originale Sed sequitur de lege q maria at concepta
fuit sedm legē privatam spūs sci q hodie p-
mo concepta fuit sedm ut i suis originalibus princi-
piis praeter et includitur in sermoe hodie c-
cepta ē stella celi. hodie concepta ē palma virgi-
num concepta ē ianua celorum ¶ Igitur exemplo q

ceptio marie videtur hodie celebranda // Illa hodie
fuit concepta ut in suo originali principio Nec sequitur
ibi fuit libido propagativa g° peccatum in prole propagata
ut supra // Secundo fuit concepta ut in carne mundis-
sima // 3° ut in sanctificatione et infusione anime Et de istis
hodie celebratur festum Nec sequitur non fuit hodie illa
conceptio Igitur non est hodie celebranda Nam ecclesia de
consuetudine habet anticipare vel postponere festa ex
certis causis et racionabilibus Item quia alias non posset
racionabiliter celebrari in die lune cum cadit in die
dominica quod est falsum Item alias nunquam esset celebranda
octava in qua decantaret hodie fuit. hoc sicut in
die Item quia tunc non esset. hodie festum conceptionis vel
sanctificationis. quia quo tempore fuit sanctificata ignoratur
ut dicit sanctus thomas in 3a parte summe Et sic istud
patet quod rationes vestre non sunt insolubiles // Et ut sic
reperi rep de solio suo proferens litteras suas in hec
verba Anselmum in epistola conceptionis virginis Exurbi esset
omnes incusati qui tantum diem tanta misteria ac
sacram tenebris ignorantie concecati ideo conspiruit
celebrare quod viri et mulieris copulatio in conceptione
virginis extitit Non est enim verus amator virginis qui
respuit celebrare diem sue conceptionis hec ille Cuius
virginis amatores nos facere dignetur ipse dei filius Amen

Nota triplex conceptio marie

In festo conceptionis beate marie virginis: Sermo sabbato

Ave maria gratia plena luce p° O splendidum pro-
nium O iucundum oraculum O placendum propa-
gum angeli clamantis ve ve ve habitantibus in terra
Apocalypsis 8° ve primum habitantibus in terra in primo suo
ingressu ve secundum habitantibus in terra in suo processu
ve 3m habitantibus in terra in suo egressu Item in

dignetur ipse qui dei virginis qui filius in secula seculorum Amen

ingressus habet detestabilem conceptionem, progressus habet cul-
pabilem conversationem et regressus habet miserabilem disso-
lutionem. Propter que recte ait Ysaias propheta 24: Formi-
do, fovea et laqueus super te qui habitator es terre.
Fovea super te propter generationem in utero, la-
queus super te propter deceptiones in mundo et formi-
do super te propter dissolutionem in termino. Hoc est
in tota septima omnis grave super filios Adam
a die exitus de ventre matris eorum usque in diem
sepulture in matrem omnium. Cui concordat Innocentius
de miseriis conditionis humane capitulo primo dicit sic:
Quis dabit oculis meis fontem lacrimarum ut fleam
miserabilem humane conditionis ingressum, culpabilem
humane conversationis progressum et dampnabilem humane
dissolutionis regressum. Considerem cum lacrimis de
quo factus est homo, quid faciat homo, quod facturus sit
homo. Sane formatus de terra, conceptus in culpa,
natus in pena, agit prava que non licet, tur-
pia que non decet, vana que non expedit, fiet
cibus ignis, esca vermis, massa putredinis. Ex-
ponam illud plenius. Formatus est homo de pulvere, de
luto, de cinere, quodque vilius est de spurcissimo spermate
conceptus in prurigine carnis, in fervore libidinis,
in fetore luxurie, quodque deterius est in labe peccati, na-
tus ad laborem, timorem et dolorem, quodque miserius
est ad mortem. Agit prava quibus offendit Deum,
offendit proximum, offendit seipsum. Agit turpia quibus
polluit famam, polluit personam, polluit conscientiam.
Agit vana quibus negligit facienda, negligit
utilia, negligit necessaria. Fiet cibus ignis qui semper
ardet et urit inextinguibilis, esca vermis
qui semper rodit et comedit immortalis, massa pu-

tredinis que semper sordet

nedimus quis sordes et fetet et horribilis est. Hec ille.
¶ Sed ut insuper secundum loquar devotorum hominum plu-
rium doctorum, precipue venerabilis Anselmi, ut do-
cuit: Tu domina dampnatorum reparatrix, tu domina peccatorum re-
conciliatrix, tu domina omnium creaturarum dominatrix. Sic tua
habitatione terrena longe extas a ve originalis cri-
minis contaminatis. Longius extas a ve letalis libidinis
viciatis. Sed longissime extas a ve finalis sive pe-
nalis putredinis deformatis. Quia tu extas in ortu
illustrata virtutibus sicut decuit reparatricem. Tu extas in
processu consummata in meritis sicut decuit mediatricem.
Tu extas in egressu preservata a vermibus sicut de-
cuit dominatricem. Ut sic pro omni statu in terra tue habita-
tionis ad tuam singularem laudem et gloriam veraciter
exponamus: Ave, id est sine ve. Sine ve inquam
triplici prescripto aliorum habitancium super terram. Ve mundi
huius. Et ut propter sequela hoc probetur dico: Quia ve
primo habitantibus super terram in suo ingressu propter de-
[illegible]bilem conceptionem. Ve insuper ex infectione corporis,
ve insuper ex pollutione spiritus, ve insuper ex dampnatione
totius hominis. Quia corpus recipit in conceptione nature
corruptionem. Spiritus attrahit ex conceptione culpe de-
formationem. Et totus homo contrahit ex conceptione e-
terne pene obligationem. Propter quod terra clamat Ie-
remia propheta: Ve michi mater quare genuisti me vi-
rum rixe, virum discordie in universa terra. Ie. xv.
Quare me genuisti me ita dampnatum in pena
virum rixe, quia deformatum a culpa, virum discor-
die in universa terra, quia in omnibus membris rebellem
et corruptum in natura. De hijs loquitur Innocencius
in libro de miseria conditionis humane: Adam fuit de hu-
mo terre formatus, tu de humanis seminis procreatus.
Et ille fuit formatus de terra scilicet virgine

-ta vos ceterosque de immunda semine et cetera per sacre me-
diam de immundo concepta semine et cetera nesciat com-
bitum etiam coniugale nunquam omnes esse sine pruritu
carnis sine furore libidinis. In fetore luxurie ven-
de seminum concepta fedatur maculatur et viciatur
et quibus anima infusa contrahet labem peccati maculam et
pene sordem sicut ex vase corrupto liquor infusus
corrumpitur et pollutum contingens ex ipso contactu
polluitur. O quam verum et infelix conceptio nunquam
peccatum perco afflignum. nunquam delinquamus de-
lectemus nunquam demereamur dampnationem a-
ternam. Hec illa Hieronymus de primum in istu[m] post concepti-
one detestabile. Sed tu domina ut esses dampnato-
rum contraria impatientia eras in ortu tuo equaliter illus-
trata virtutibus et feliciter longe a vel concepcionibus de-
testabilis sine maculationibus in vitiis Tua autem in
ortu illustrato per virtutes in factis luis ut michi
videtur. Fuit proclamata oraculis prophetarum Fuit
presignata cunctis matribus figurativa Fuit premo-
strata indiciis naturarum. Dico quod fuit prophe-
tarum oraculis proclamata quia ipsa de te clamat
Ecclesiasticus virga de radice Yesse xi° capitulo in quo decto
describeris ut verificata quia virga ut purificata
quia de radice scilicet de sola puritate nate ut
inflammata quia de Yesse qui interpretatur incendium ut
intelligamus quia sicut ceteri sponsi fide et caritatem
recipiunt in baptismo Sic tu domina habes virtu-
tes accepisti in tuo exordio Ita quod fides te pu-
rificavit spes te verificavit caritas inflamma-
vit Intellige habitualiter sive quo ad habitum et
hoc in tua origine quod dicit Ecclesiasticus et cetera ostendes

in hoc q(uod) in co(n)s(ecra)tione vadis talis ee debeas
Sicut salomon in sua p(er)sona clamat Ego murus
et ubera mea turris ex quo facta sum coram eo q(ua)si
pacem reperiens Can(tici) 8o ubi describeris ut fortissi
murus ut alta q(ua)si turris ut grata q(ua)si pacem reperi
ens ut intelligamus q(uod) fides confirmavit q(uod) spes
levavit q(uod) caritas te gratificavit et h(oc) i(n) tuo
exordio q(uia) dicit(ur) ex quo facta sum coram eo ut ba
laam de te p(ro)clamat orietur stella ex Jacob Nu(meri)
24o ubi describeris ut nitida ut lucida ut vali
da quia stella inter stellas lucet Jacob valet Ita
ut nitor referatur ad fidem splendor referatur ad
spem valor referatur ad caritatem Et hec habuisti
in tua origine q(uia) dicitur orietur etc Voles ergo
talem te in ortu fuisse Audistis breviter quo
hec eius sanctificatio p(er) virtutes in sua origine erat p(ro)
phetarum oraculis p(ro)clamata Attendite qualiter hec
sanctificatio sua origine fuerat figurarum enig
matibus figurata Etenim in regnorum scriptura in par
iii et Can(tici) 3o Rex salomon fecit sibi reclinatorium
fecit thronum eburneum fecit sibi ascensum purpu
reum ut hiis figurarum enigmatibus prefiguraretur
q(uod) veri salomonis reclinatorium fuit instar auri
depurati p(er) fidem Et veri salomonis ascensorium
fuit instar purpure rubricatum p(er) caritatem Et
veri salomonis solium fuit instar eboris candida
tum p(er) spem Unde sibi ascensum purpureum me
dia caritate constravit et h(oc) in sua origine quia
rex salomon huiusmodi ita fecit De omnibus ei sibi
fecit rex salomon etc Audistis quo hec in te
dum sanctificacio in sua origine p(er) virtutes figurarum
enigmatibus fuit prefigurata Audite quo hec
sanctificacio in sua origine fuit naturarum indiciis

pnostrata esse et i catus ea laudantes. nunc auro-
ra nunc luna nunc sole ut harum natarum provisio indi-
cet quod ipsa in sua origine fuit ut aurora primo ni-
toris fuit ut sol rubei fulgoris ut intelligamus quod
fides ei in ortu nitore albo univere prebuit quod spes
sibi in ortu radore tribuit quod caritas ei in ortu ru-
bore prestitit quia hec natiue hec sunt in sua ori-
gine esse huius significacionis pnostracio indicijs
natalicia dei non merito diuinus illi clarus sicut erat
illustrata virtutibus in sua origine. unde habuit hanc
illustracionem in suo ortu Hoc scis ac peculiaris et
antiquus ordo fratrum carmelitarum predicat in terra
qui hoc festum eius singulariter solempnizat rado-
re sito sui ut estimo prudenter et deuote de-
feres ad hunc finem ¶ Restat due partes si deus
donaverit una doctrinalis et alia magis mora-
lis Non solum impellor sed compellor ut loquar aliquanto
diffusius de hoc facto Contraria de ipso varij varie et
contrarie multum loquuntur quibusdam dicentibus quod debeat ce-
lebrari quia hanc diem ordinata et informata nostra fun-
data est nostra reparatrix et nostra mediatrix nostra
dnatrix per quam recepimus et recepimus quod quod nobis
puenit vite et salutis Alijs econtrario dicentibus quod nequaquam
celebris debet haberi et videtur multiplici racione. quia
nec racione concepcionis corporis nec racione creacionis anime nec
racione totius compositi celebris debet haberi. et propterea
nullatenus est dies celebrandus. probant quod assumunt
de concepcione corporis sui. quia illud ut ipsi dicunt product-
um fuit a parentibus per carnalem libidinem. et sic in
peccato et in se fuit immundum quia habuit naturam
peccatum contra illud Job 14 quis potest facere mundum de
immundo conceptum semine Et sic omnes videtur dicere quod ceci

ppagati natal' de adā. huit corpus pollutum in sua
origine vt supra dixit Innocentius q͛ cubitus coniuga-
lis nunquam ē omnino sine pruritu carnis. sine fer-
vore libidinis sine fetore luxurie. vnde semens conceptus
fedatur maculatur et viciatur consequenter ei q͛ ratione
conceptionis corporis ipsius isto die non debet esse dies ce-
lebris nec haberi sed potius abhominabilis reputari Item
quo ad animam argumentatur q͛ illa fuit creata 46
diebus post istam et sic conceptio anime sine eius creatio
est huius diei principes omnino et ita si anima sancta fuisset
a sua origine nichil ad celebritatem huius diei pbat
et dicunt consimiliter augustinus dicit in libro de essentiis doct-
matibus capitulo xo diuinum corpus per coniugii copulam
seiari creationem vero anime creatorem omnis nosse dei vero
iudicio coagulari atque formari ac corpore iam for-
mato animam creari et infundi corpus at non ē formatum
in membris ante 46 dies sicut videtur augustinus velle in
libro suo de lxxxiij questionibus questione loy. vbi dicit
sic dicitur qd humana sic procedit conceptio et perficitur
ut primis sex diebus quasi lactis habeat similitudinem sequentibus
nouem diebus conuertatur in sanguinem. deinde xii
diebus solidetur. reliquis nouem diebus formetur usque ad
perfecta lineamenta omnium membrorum consequenter ergo q͛
anima eius fuit creata 46 diebus post istam et nichil
ad istum diem de ipsa. etiam si ē creatione sancta fuisset
Item quantum ad ipsam totam dicunt q͛ fuit in suo primo
esse natiue. sicut ceteri filii ade naturaliter ppagata
in originali peccato quia apostolus ad ro 3° dicit sic causa-
sati sumus iudeos et grecos omnes sub peccato esse sicut
scriptum est quia non est iustus quisquam non ē intelligens
non ē requirens deum. omnes declinauerunt simul inutiles facti
sunt non ē qui faciat bonum non ē usque ad vnum Item.

non for- / matis in / utero / matris

eode ca°. dic^t aplš oēs. cī pccauerūt & egent glīa
dei Et ad ro° v° ca° dic^t aplš ꝑ unū hoīem pc
catū intrauit in hūc mūdū et ꝑ pccm mors &
ita i oēs hoīes mors ptrāsit. i quo oēs pccaue
rūt Et si uidet^r hic sic^t uid^t Anselm⁹ i lib°
suo de ꝯceptoe glose veris ꝙ i ipo deo ꝯnali ip
sa nō icludit^r Et ita in oēs hoīes mors ptrā
sit. qa ipā ē sup^a oēs nō inter oēs. et cū nō
sit dubiū ipsā fuisse mortuā Et de eisdē loq̄
t^r ꝓprie aplš cū dic^t. & ita i oēs hoīes mors
ptrāsit et. i eo ꝙ imediate adiungit̄ In q° oēs
pccauerūt Ideo ipsa ibi itelligit^r. Ite eode ca° dic^t
aplš. ꝑ unī delictū oēs hoīes i ꝯdēpnacionem
Ite ad gala. 3° dic^t aplš ꝯclusit scripta oīa sub
pcco ut ꝓmissio ex fide ihū xp̄i daret^r credē
tibꝫ. et multa sūt similia i scripta q̄ uidet^r clare
ptēdē ꝙ oēs natū ꝓpagati ab adā hūt pccm
a sua origīe & dapnacionē siue obligacionem
ad dapnacionē Ite dicūt ꝯcludētes eā a
pcco orignali eā dapnat qui si nō hūit pccm
nō idiguit redēpcoē. & si nō idiguit redēpcoē
nō fuit redēpta. ergo nō fuit saluata n^c est.
ꝯtrat dapnata Hec dicūt hij ꝙ ista pte aut di
cē possēt ad ꝯcedēdū ipsā fuisse aliq̄liᵉ obligatā
pcco orignali Ista ꝙ rōne sue ꝯcepcionis i aia &
corpe nō debet iste dies aut aliq̄ celebrari a' sol
lēpnius habēi // Ego nō sū talis q̄ debeā i ista
questioē aut alia aliq̄d affirmaē Et ob h° ꝓpteres
toz ꝙ in hijs q̄ sū doctꝰ in ista materia. nichil
intēdo ptinaciter asserē. s; tamē ita viuāe q̄d'
mī ꝓbabilius uidet^r. ad pūs sub correctoe ꝯtissimi
pris mei et sub correctione dnoꝝ meoꝝ cardina

tum hec preciu(m) (et) pastoru(m) (et) doctoru(m) (et) ceteris emi-
nus melius sapientes q(uod) no(n) vereor a q(uo)lib(et) addiscere
videt(ur) m(ihi) duo articuli scil(icet) utru(m) dies deat celeb(ra)-
ri et si deat q(ue) sit causa q(ua)re deat solemnis haberi
¶ Quo ad primu(m) articulu(m) videt(ur) m(ihi) sine ambigui- utru(m) q(ua)re dies deat celeb(ra)ri
tate ad p(ri)mus q(uod) hec dies deat a cunctis fidelib(us) sole-
niter celeb(ra)ri et int(er) ceteras causas e(st) una ea(m) satis
p(ro)babilis q(uonia)m nos ab(e)t. qui ipa fuit sic(ut) Johes
et Jeremias sanctifica(ta) in utero matris sue. cuius sancti-
ficac(i)o(n)is dies cepat ignotus in q(uo) totus tractus fetus
in utero matris a principio creatur usq(ue) ad nativita-
te(m) e(st) una conceptio. qu(ia) a matre tam diu dicit(ur)
concipi q(uam) diu a matris visceribus alit(ur) et augetur. Ita
tertia huius totus concep(ti)o(n)is p(ri)mus dies notus. no(n) recep-
te celebrius hec(?) q(uod) die sanctificac(i)o(n)is ignoto Nec
e(st) h(oc) in modo ab usu ecc(lesi)e q(uia) festum martizac(i)o(n)is
s(an)c(t)i Stephani facte 3° die mensis augusti celebrat(ur) i(n)
crastino natalis d(omi)ni Q(uonia)m illo die forte Stephanus cete
precem unde isto die no(n) solu(m) qui(n)coratur i(n) eccl(es)ia d(omi)ni
m(at)re carnalis conceptio s(ed) etia(m) alie virtutes et eius san-
ctifica(ti)o et eius p(ro)nunciatio in septimus et eius salutaris
secunda visitatio invitat(ur) ad devotione(m) fidelium augme(n)-
ta(n)da(m) Et sic apte p(atet) hec dies celebrius festivari ¶ Ju(n)cta
i(n) 2° articulo q(ua)ntus sc(ri)ptura sacra (et) p(ro)prie aplicata
repugnat videtur m(ihi) contrarie q(uia) in sancta fide q(uonia)m
m(ihi) videt(ur) a devoto legere p(er) dissolvi aplicq(ue) (et) dul-
cius m(ihi) sapit p(ar)s negativa scil(icet) q(uod) ipa nu(m)q(ua)m i(n) corpe
aut in aia fuit corrupta. sine originali peccato maculata
seu fomite ipius scil(icet) lege membroru(m) sive libidine. qua(m)
Job immundicia(m) sc(ri)b(it). ut m(ihi) videt(ur) appellat. cu(m) dicit
ut supra allegabat(ur) Q(ui)s p(otes)t facere mundu(m) de i(m)mundo (et)c.
¶ Ita q(uod) m(ihi) e(st) p(ro)babile i(n) p(rese)nti videt(ur) q(uon)i(am) p(ri)mus unionis

legendo suias tenuiter partem girandi quod ipsa a creatione
aie et eius infusione fuit preservata a culpa originali et cor-
pus eius in prima eius sequestratione naturali quod per ea
fuit aptatum per consumptionem seminum suorum penitus
fuit mundificatum aut mundum aut mundum vel ab imun-
dicia preservatum Illud in prima parte servatis istud sibi
multiplici actione suasi sic. Insuper michi videtur valde pro-
babile quod parentes eius carnem generando nullatenus peccave-
runt intelligo peccatum quod est dicitur scilicet culpa pro qua pe-
na debetur sensibilis sive sensus. Quod primo convenire
iste sapientes michi videtur. Sapientes homo volens sibi a so-
lo erigere et fundare singulariter habitaculum ad versan-
dum in illo nunquam non permitteret quod suis viribus vitari
non maculam aut materie deformitatem seu turpitu-
dinem in eius fundamento aut eius materia seu aliqua
parte ipsius quod per quemodum eius moram seu conversatione
in illo offenderet aut animo gravaret ut legitur 3°
regum 6° quod domus domini quam edificavit salomon fracta
est ex lapidibus dolatis et sectis et malleus et secu-
ris et omne ferramentum non sunt audita in domo cum
edificaretur. Ergo sicut videtur etiam realiter et videtur
figura nostri propositi si salomon ita egit et sapientes quilibet
quia non aliter ageret multomagis decebat deum filium
dei cui nulla defuit potentia faciendi quod voluit
Scilicet quod ipse fundavit habitaculum suum singulare scilicet
hanc virginem gloriosam de qua loquimur quod in eius materia a
prima fundatione preparata fuit sibi nulla feditas aut
macula quam habitatione corporale in ipsa offenderet a qua
cohiberet quod tu fuisses si anima eius peccato originale aut
in corpore libido feda fuisset utraque ei eius moram in
ipsa penitus exclusisset quam non decuisset quod in se ma-

rulata maneret dicit et Anselmus in libro de conceptu vir-
ginali et venerabili decebat erat ut ea puritate qua
sub deo maior nequit intelligi vero illa niteret cui
deus pater unicum filium suum ita dare disponebat ut
naturaliter esset unus idemque communis dei patris et virginis filius
Item pater videtur de deo patre quod illam quam non tantum
preservaverat sed preordinaverat sibi sponsam singularem
futuram a tempore sue prime originis. In anima et corpore
honestam fecerat et expoliverat ut esset pura et munda
et nichil haberet aliquo tempore quod tempore desponsationis eius a-
morem offenderet. Cum homo sit sapiens sine quod omnibus a-
geret de coniuge quam scivit se habiturum in sponsam quod
eam quod omnibus honestaret et si posset a sua origine ab
omni macula preservaret. Unde legitur assuerus a tempore quo
puelle virgines ad suum cubiculum erant assumpte statuit
debat eunucho egeo in domo puellarum virginum ut
ornarentur et expolirentur et ungerentur sex mensibus
et quicquid peterent ad ornatum haberent et sic tandem transi-
rent ad assueri regis cubiculum. Item credimus dignam
virginem alienam fuisse a maledictione matrum illa genesis
3o capitulo In dolore paries filios tuos quia credimus quod sine
dolore edidit salvatorem dominum ergo non potest tenendum
quod fuit aliena ab integritate paterna scilicet originali pecca-
to non videtur. Item credimus concorditer et communiter
cum Augustino in libro suo quem recordor de natura et gratia
quod ipsa fuit aliena semper a peccato ergo scilicet actuali dicit
enim quod cum questio fit de peccato huiusmodi nullam mentionem
de ipsa habere dominum ergo non debemus credere quod ipsa fuit
saltem immunis a peccato alieno vero non videtur. Quid
habet parte mihi movet precipue quod ex quo ipsa tan-
ta ac sublimis fuit a sua origine preordinata
a deo summe potentie summe sapientie ut fieret mater

-ſuũi dei ⁊ ꝯgᵃm celi ⁊ ag̃loꝝ duam mundi et
homis ꝯparᵃcio ꝯfirm ⁊ demonũ valde horret reſu
git mẽs deuota et q̃pꝯ̃ mãcule ĩphibiles ſeu
feditatꝭ ꝑ aliq̃o ſtatu aſſcribẽ ꝯlut ea ĩ aliq̃o
ſtatu inferiore ag̃lis et p̃o hoie ĩ ſua origie quo
ad vtrũqꝫ q̃ nẽp ſcriptura cãut r̃ati ſti ⁊ iuſti
⁊ ĩ ꝯuã et paue p̃otiuꝭ ꝯſtitue · niſi illud q̃s
poſſet clare ex fidei ſcriptuꝰ deduce · qd q̃a nõdũ didi-
ci ĩ p̃uti ꝯſtiõe fieri poſſe · nuq̃ᵃ tate duc mee
macula poni q̃ fedẽ libidis tribuã niſi maiorã
me hoc fare ꝯpellat auct̃as · Ad ea q̃ gᵃ obiiciũt
pbablit̃ vndei pt ut ſeq̃t · quo ad corpꝰ eiꝰ ut
~~didici~~ dixi ſupiꝰ nᵒ decõ ſcɼorũ ~~q loquũt~~ · arcetat ad
dicendũ ꝯtrũ ſcɼorũ q̃ loquũt · ꝯualit̃ de lege ꝯi pt
quã pt fieri ꝯuã ſpalis ꝯꝫ at eiꝰ parẽtes ſy pro
ꝯuenicert ex h̃o vidett · q̃ ab̃o de ꝑle ſcrip̃ta ṽ
receperũt diuinũ oraculũ vnde ſufficiẽti ꝑſupiõe
ſubſeq̃t · q̃ ꝯformãdo ſe ſeẽ et deuote diuo ora-
culo · ad eã ꝑcreandã ꝯuenerat ſꝫ ei thobias iuuĩ-
or et ſara inueneẽ ſiue oraculo ab̃o · de ꝑle ſcõ
ſuſpiceda duabꝫ noctibꝫ ĩ oroẽ p̃miſſ · 3ᵃ noc-
te cũ dni tiore · nõ amoe libidis ꝯuenerũt ſic̃t
pꝫ thobie 6ᵒ ⁊ 8ᵒ capłis vbi thobias dixit ſara
ꝯſurge ⁊ depcemꝰ hodie et cras et ſecũdũ cras
q̃ nſtra ac t̃cia nocte erimꝰ ĩ nr̃o ꝯiugio:
Filii q̃ppe ſc̃oꝝ ſumꝰ et nõ poſſumꝰ ita ꝯiũgi
ſic̃t ⁊ gẽtes q̃ ignorat deũ ꝯꝫ thomas ſeueros
p̃ntes v̄gis gloſe recepta diuĩa reuelacõe eo
modo ꝯuenerat ꝯꝫ ꝯrũ at eſtimat ꝯiugale co-
pulã exerceri nõ poſſe ſine pctõ ĩpingũt ĩ
paulũ ap̃lm ĩ ꝯabele agchũ et ĩ deũ ꝯꝫ paulꝰ
dicit p̃a chor 6ᵒ. vir vxori debitũ reddat ⁊ vxor

suo et raphael consuluit thobie quod primis duabus
noctibus maneret in oratione 3a nocte acciperet vir-
ginem cum timore domini amore filiorum non libidinis causa
ductus ut benedictionem habrae consequeretur in filijs. Sicut
legitur thobie 6o. et deus precepit filijs et filiabus noe
post diluuium sine peccato ut crescerent et multiplica-
rentur. sicut patet gen. 9o ca. Si ergo debitum reddi non potest
sine peccato. nunc thobias virginem accipere poterat sine
peccato. Item ipsi consulentes et precipientes essent aucto-
res peccati contra eos et arguit quia ille qui consulit et precipit
illud fieri quod fieri non potest sine peccato sit auctor peccati
hoc autem nephas est dicere. vnde sequitur quod actus coniuga-
lis potest exerceri sine peccato. Item probat augustinus in libro de
bono coniugii quod coniugalis concubitus sit excusatur a cul-
pa. Nec recte mouetur qui dicit quod semper habet
peccatum annexum. quia delectatio carnalis annexa sit et
peccatum dicunt. numquam est delectatio carnalis peccatum quando nota
naturaliter sequitur ad actum licitum. quia alias peccaremus
nos sicut esurientes comedimus. sitientes bibimus. aut
fessi residemus. a consolatione spirituum(?). cum hoc fieri non
potest sine delectatione carnali. quale natura instituta non
habuit. quia sicut noviter instituta non habuit de-
lectationem carnis sic nunc delectationem ibi a potentiis quilibet(?)
in principio [illegible] cum illud fit quod iuste et sicut
fieri debet a potest. et si delectatio carnalis naturalis sit
annexa non competit hoc est ibi aliqua culpa omnino sed sicut
sic exposuit vir apostolus ad cho. p. 10o. loquens de comes-
tione ciborum qui ydolis immolantur. Si ergo cum gratia
accipio quid blasphemor. Et subiungit regulam
consequenter. Siue manducatis siue bibitis siue aliud
quid facitis omnia in gloriam dei facite. sine offensione
estote iudeis et gentibus et ecclesie dei. Item regula

nō · q actꝰ qcūqȝ huiꝰ fiet debz ad glāz dei. et su
faretꝰ est sine offēsioe eccīe & vnio ī xpo at
in peccaret nec eēt ſi occasioe blasphemie. hij
sic dicētes saluo iudicio meliori nō satis hc pru
dēter dicūt // ꝗmē obiciūt de dict apli vo
nabilit ut michi videt put ita intellegi ut nō
autet ad dicēdū duanj mā fuisse aliqo tpe
ul' momēto ī pcco orignali. si cū hac modifica-
nōe. nisi pter legē rocij aliter actu fuit cū
aliqo de gra spali. nō augeut q intelligent ī oibȝ
et michelamnij sesq cozp nō affirmat q ipa
fuit ī aliqo pcco tpe ul' spacii vbi gra cū dict
ocs pccauerūt nisi cū aliqo alr actu fuit pter
legē gnāj de gra spali. nō augeut q ipa pcca-
uit nisi ipa sit vna de oibȝ et ita ē de ceteris
q ꝯ in scriptura dicūt filiꝰ // ꝗz at hc supiꝰ alle-
gata de dict apli et eiꝰ silia possūt ita venabi-
lit intelligi ut heant modificatiōne pmissā. ve-
limꝰ nolimꝰ fateri gpellimur in dict eiꝰ silibȝ
in scptura eccē et pꝰ dr dicēs amozꝰ mozꝰ ī
ipis 1o añi. si at ī potestatibȝ 80 añi aplꝰ
cozꝰ labor doloz cū at gpet post hō deus hetha
raptus ī celū sine laboe et doloe hiruisse vpas-
se Ita scribit gen̄ 5o ca° masculꝰ cuiꝰ ppucij
caro circūcisa nō fuit delebit aīa illa de pplo suo
et in gtat Jeremia & Iohēs scificatos ī uteris
mrūj Ita q an circūcisione decessisset nulla-
tenꝰ periisset. et ī eodē° Ioh 3° Nisi qs rena-
tus fuerit ex aqua & spū sco nō pt itrare ī regnū
dei cū paulꝰ & cornelꝰ. & alij multi fuerit sci-
ficati an baptismū & itrasset regnū si an bap-

tissimo fuisset ab hac luce subtracti In hijs quo
opteret pmitte modificationem pdictam scilz nisi a
lie actum fuit cum aliquo preter legem cocius de gra
spali contra aplos ad vo 3o dicit est ac deo verdo
omnibus hominibus medianis sunt scripta et ut iustificentur in
omnibus tamen ubi si ipsa concepta debet intelligi
cum unquam pcaverit actualiter Ipso deus augustinus et hoc
omnes concedunt affirmantes dum non conceptum preter
cum legimus omnes in adam pccaverunt et in aliis filiis
conceptis ut sit solus omnibus homo mediator. nisi preter rursum
gratiam pservaretur de gratia spali Ad illud quod dicitur
eam non fuisse redemptam si non fuit pcato unde
solum videtur quod non erat salvata Iudei pt et si non
fuit pcato nichilominus fuit redempta quia nisi filius
filius satisfecisset pro pctis primi parentis et pro pctis ipse pro
dedisset et tota sua natura posuisset hereditate celeste
nisi fuisset salvata Item intelligi posset satis apte
redempta a pcto non quod habuit sed quod secundum cocius legem
habuisset nisi fuisset spaliter pservata Exemplum
faciliter de hoc esse potest Si quis rex pfide gratie
isset aliquem militem gloriose et gratiose tunc et ille
peccet iuxta legem cocius regis pdecessorum gratias regis
et terra quam potuit pro se et successoribus suis
hereditasse et ipso mortuo fuit dictus regi ita ac
recepta quod pro obsequio certo certo tempore impedendo vel
lit filium defuncti nondum nati statim cum natus fuit
in gratiam regis et hereditate pmitte suo tempore scilz
cum ille mediatoris obsequium pmissum tantum tempore
delit et mortuo patre filius nascatur ante tempore
suum obsequium Non dubium quod non obstare quod statim in
in ortu filius sit admissus ad gratiam regis nichilominus
indiget redemptione pro mediatoris sui obsequium

[illegible]

sanctificandu(m)· non tam propter offensam quam tunc habet sed offe-
sam quam semper habuisset· si non fuisset preventus per graciam
quia fuit obligatus ad offensam de lege communi Nul-
la tamen parte huius conclusionis affirmative Ergo videtur
posse concludi quod hec dies merito a christifidelibus debet
festive celebrari Ita ut ecclesia sideret cum stabi-
le hoc· vite dñe p(ro)fectu(m) z luc· idest sit vite S(ed)
vit vite m(e)m(or)ia conceptionis detestabilis in ingressu

¶ Item de conceptione beate ~~marie~~ virginis

Utrum beata virgo fuit in peccato originali concepta
videtur quod sic Ro(manos) ad Romanos 4° omnes in a-
dam peccaverunt etc. Sed contra In statu in-
nocencie fuit mulier sine peccato ergo et in statu
gratie que precellat ante et quod probatur ad Ro(manos) 4°
primitia novi testamenti excedunt vetustatem
status prioris ¶ Conclusio prima marcia ponenda sunt ali-
que conclusiones ¶ Prima conclusio est quod originalis culpa
non actus liberi arbitrii Probatur quia in utero de le-
ge communi nullus utitur libero arbitrio ergo ¶ 2a conclusio
quod originalis culpa non habitus malus Probatur quia non
causatur a deo nec a creatura cum acquisitio habitus
sit successiva· qualis non est in puero in utero de
lege communi ¶ 3a conclusio originalis culpa non est sola
carencia iusticie originalis debite inesse Probatur
quia adam habuit illam carenciam et tamen originale peccatum
non ¶ 4a conclusio quarta quod originale peccatum
non est debitum habendi iusticiam originalem adiunctum
cum carencie Probatur quia deus non obligat ad impos-
sibile· sed habere iusticiam originalem est nobis impossi-
bile ergo etc. ¶ 5a conclusio quod peccatum originale non
est infectio morbida in solo corpore Probatur quia

nulla culpa pt ee ubi no pt ee virtus et meri
tum sed in sola carne vel in solo corpore non pt ee
virtus vel meritum ergo // Correlarium quod beata virgo ma
ria numquam fuit in peccato originali concepta probatur
quia semper fuit in gratia // 6a conclusio originalis culpa non
est aliqua macula sola posita in anima ipsam inficiens pro
batur quia nichil positum est in anima nisi actus vel habitus
sed talis macula non est actus nec habitus ut dictum est 2a et 2a
conclusione ergo etc. // 7a conclusio quod originalis culpa non est sola
carentia formaliter probatur quia talis respicit qualitatem et
quam sunt eadem racionis cum bonitate // 8a conclusio ori
ginalis culpa est carentia spiritualis cum carentia iustitie   non quod est originale peccatum
originalis et reatus et obligatio ad penam dampni
in parvulis ex peccato actuali parentum futura pro
pter patet quia sicut se habet pena sensus ad peccatum
actuale ita pena dampni ad peccatum originale secunda
pars patet quia si adam non peccasset nullus ex ortu suo
istam obligationem haberet // 9a conclusio peccatum ade fuit
ita grave quod esto quod aquis de suis peperit ma
culam non carapisset non peccaverit homo paradisum intrasset
probatur nam ita est vel pt ee carentia visionis di
vine in parvulo ex peccato ade sicut est de servitute pa
rentum per quam generabitur servitus in parvulo et sic
deinceps ex quo infero quod esto quod si beata virgo in fi
lium decessisset numquam in filium paradysum intrasset pro
batur nam carentia visionis divine est lata et inflicta
toti nature humane propter peccatum ipsius ade in quo tota
natura fuit scilicet corrupta ex quo infero esto quod beata
virgo numquam maculam contraxisset adhuc propter decep
tionem totius generis humani contraxisset probatur quia usque
ad resurrectionem filii in pena peccati ade visionem
divinam caruisset // 10a conclusio peccatum originale non cau
satur in anima a creante probatur quia deus non pt ee

·totius cōcausa mali culpe // 1ª 9° originalis culpa nō
causat² in aīa a generante corpus pbat² q̄ nullum
agens agit nisi dum actuale ē s; generans corpus
pt nō ēē dum animam ifundit² corpi · g° 9° vera
// 2ª 9° q̄ tale peccm nō causat² a lege dei p
bat² q̄ ex sola lege iusta nō dampnat² g° // 3ª
9° istud peccm causat² effectiue ex vniōne aīe
cū corpore ꝯparato ex sēīe fumoꝝ putrido pba²
q̄ peccm originale remanet ī aīa separata a cor
pe et seqt² ip̄a aīe diuisiōne cū corpe · g° 9°
clusio vera // 4ª 9° peccm originale eq̄ualet² si
cut irregularitas ī bigamo na sicut Iudex ꝯsti
tuit q̄ q̄uq3 ḡhēt cū vidua incurret illa penā
sic q̄ q̄uq3 sp̄s desposat² fuit carni q̄ fuit ī
adā corrupta et ex eo ꝯparata · ē deo odibilis
et ad penā dampni obligata · q̄ qd̄e obligatio
ꝑ reatus est originale peccm Scd̄o ḡhēt² eēe ori
ginale peccm sicut irregularitas in spurio Sict
ei statutū ē ab hoīe ut q̄ illicite genitus sit ip̄o
fco sit irregularis · sic ī ꝓposito // 3° ḡhēt² sicut
seruitus ī pueo ex seruitute parentum // 4° ḡhētur
sicut priuatio ꝑmotōis ī pueo ī penā pcti su
orum parentum ut pape rebellium ꝓpter q°ꝝ
rebellione statuit dn̄s papa ut nullus de eorum
stirpe ꝑmoueat² · s; hita aliq̄li satisfcōne ꝑ
moueri pnt pueri Sic ē de pueris r̄spctū origi
nalis q̄ p̄pe satisfcōe liberant² p baptismū et
assumunt² in celum // 5ª 9° q̄ aīa iuste pt
puniri ꝓpter aliqd̄ qd̄ nō fuit ī sua ptate
salt puniri penā dampni · licet nō penā sensus
·sicut patz de irregularitate natorum ī adulterio

nō quo ori-
ginale peccm
rat ī aīa

¶ Et si queratur quomodo parentes transfundunt originale pec-
catum in filios cum ipsi parentes per baptismum sint pur-
gati ab originali mundati Respondetur quod baptismus est sicut
dispensatio et ideo licet sit dispensatum cum patre spurii
spurio non tamen cum filio suo spurio qui nascatur spu-
rius de patre non legitimato ¶ Et si queratur qualiter anima
contrahit originale a parentibus cum ipsa anima sit totaliter ab
extrinseco nec de potentia materie Respondetur quod reci-
pitur in corpore organizato quod quidem corpus est de natura
ipsius ade in quo tota natura fuit sic corrupta de lege
communi ¶ Et si queratur quare dicitur quod si sola eva peccasset — nota de eva
quod nullus filiorum originale peccatum contraxisset Respondetur
quod potest dici quod in eva non erat tota humana natura sed
in adam fuerat cum ipsa mulier de viro sit forma-
ta et non econverso et quod puer principaliter formatur
de semine viri quam mulieris ¶ Nota quod quatuor sunt leges
nascentium prima eorum qui maculam contrahunt et
numquam amittunt cum sicut universaliter omnes infideles
2a illorum qui in utero matris maculam contrahunt et dum sunt
in utero non perdunt et sic est de nobis de lege communi quia
nullus de lege communi renascitur nisi prius fuerit na-
tus 3a est eorum qui in utero contrahunt et postea in utero
sanctificantur sicut Jheremias et Johannes baptista 4a est lex
particularis scilicet eius qui quamvis natus erat illud incurrere et — nota bene
contraxisset nisi preservatus fuisset et preservatus est sicut fuit
de beata virgine Quinta est lex singularis scilicet qui non con-
traxit nec contrahere est aptus natus ut dicitur de Christo
qui non fuit conceptus per propagationem sicut eius mater et
ceteri unde sententia fuit lata contra conceptos per venere-
alitatem et propagationem ¶ Cur videtur ad tales
formas omnes in adam peccaverunt et quod apostolus intercepit
cum in deinde scilicet omnes propagati et non preservati

·Et primi excludit ·xpo· q2 ·2m mi sua Jte ad ista
rone Jsta e qtra fide solus deus qtraxit peccatum ori-
ginale ·g° ista e catholica· solus xpus no qtraxit
peccatum originale Rndet· q2 hic no e qtra deus· Jdeo no
sequitur· propter dictionem exclusiuam q habet multas ex-
ponentes ¶ Conclusio q deus potuit btaz virginez a
culpa originali preseruare probat· q2 princeps latoz
legis potest legem ab eo conditam ul' renouare ul' re-
stringere et dispensare et excipere 7c· et alicui contra
legem in spale priuilegium dare exemplum de exspo-
liatore excepti 7 multis aliis · Sz homines et naturaliter dap-
nari propter originale dependet ex voluntate dei sic
ordinantis 7 no ordinat nisi qtingenter· sequitur
q pt aliter ordinare // Et si queratur vtrum decuit
deo q sit mater 1 hoc adquiret· filio suo probat
sic p anselmum de qceptu virginali decuit et q
mr dni ea puritate niteret qua maior sub deo
ee no posset· sz maior e puritas q no q-
traxit qm q qtraxisset g° 7c Scdo sic No de-
cuit magis priuilegium reseruari eue qm marie· sz
eua fuit aliqn sine culpa· g° 7 maria Tercio
sic Jpa e sup oes angelos exaltata g° 7 pu-
ritate angelica priuilegiata· sz angeli fuerunt sine
culpa· g° 7 maria // qrto no decuit filium habere
mrem 1 odio· sz si maria aliqn fuisset 1 originali
macula deo filio suo fuisset odiosa· 7 p illa me-
ruit· g° 7c // Scd qtra si bta virgo fuisset
ab originali preseruata tunc fuisset suo filio equalis
1 mundicia qua patz et qut e falsum // Rndet
negando quaz Tum q2 no fuit qcepta de spu
sco sicut xps Tum q2 no fuit sine qrupcione ma-
tris qnata Tum etiam q2 xps no indiguit p-

ſervari a culpa ſicut maria Tum qz xpi ꝯceptio fuit
plenior q̄ marie Tum qz aīa xpi licz fuerit ſp̄
ſcā tn̄ nō fuit ab iſtanti ſue creacōis bīa ſi-
cut aīa xpi. tamen utraqz ꝯ utriuſqz aīa fuit ſy
macula vel dictis de nā ꝯ ꝯcepta mīe
dm̄ ſi oēs ſci debent unde aūt herret prius qd
diceret. niſi qd' Johēs ait Si dixerimus qz pcc̄m
nō hēmus nos ipos ſeducimus et veritas ī nob nō
ē. Et alibi idē Tum de pccīs agit. de marie dm̄
nulla prorſus volo facere mencōne Nec iſta pūt
intelligi de pcc̄o actuali. tum qz bt̄us Johēs ut dicit
mḡri nunq̄ pccauit pcc̄o actuali. ergo auctores i-
ntelliguntur de pcc̄o oīginali Tum qz peius ē ee in
pcc̄o oīginali p̄ modicum tps q̄ in veniali per
magnum tps. ſed a ſcdō vero maria fuit pſerua-
ta. ergo ꝯ a primo // Sz ꝯtra hāc Anſelmus 2° cur
deus homo ca° 16° Credo qd ipamet vero ī iniqtati-
bus ſuis ꝯcepit eā mater ſua et cū oīginali na-
ta eſt // Bernardus ad lugdunenſes prohibuit ꝯcep-
tionē eius celebrari. qz mīe dm̄ fuit ꝯcepta ī
pcc̄o oīginali Reſpōſio ad Anſelmum qd nō ē verbu
ſuum ſed verbum diſcipuli in quo videtur Anſelmus du-
bitare et ubi ē dubium pia opinio magis ē po-
nenda // Ad 2um dico qd Bernardus ibi nō tenetur. Item ut
Iacobus ubi ponit dubium de aſſumpcōe eius ī corpe
ꝯ aīa ut ē exponendus ¶ Dicamus ergo qd bt̄a v-
go ī p̄o iſtanti ſui ee fuit pſeruata a deo p-
uilegiata ut nō tenetur ad legem ꝯmunem. ſicut pa-
pa diſpenſat cum aliquo ꝯcepto in adulterio ne naſ-
catur irregularis ¶ Eſt tn̄ ꝯ dictis ſtorꝫ ſciendum
qd nō obſtante tali p̄uilegio ꝯ pſeruacōe ipa mū-
data dicitur ꝯ maculam ꝯtraxiſſe. primo ſicut cā- poste ro
rnā dicitur. nichil niſi habeat ee ab aliquo ipſa

·pueniente p creacione Item bta vgo fuisset ista pla-
cta vulnerata nisi fuisset p aliu pservata et qntu fuit
ex se contraxit q at no contraxit fuit ab alio Item oes
hoies dicunt mali et mendaces licet nichil mali a-
ctat qz qntu e de se no pnt bysare et de se pnt
deficere Et ideo dt bts Augus q vniusqsq rata qui-
sit mala a qntus fuit pservata vtute diuina Et isto
mo intelligit augus auctas de fi· ad pe· Oes q p
cumbitur frat et auctas magri et glosatoris decret
et auctas ber· // Item bta maria fuit pservata licet
maculam no contraxerit sic dr Iacoqus qpleti st dies
pservatois marie et tamen p filii pturitione no fuit
inquinata Exemplum sicut qlibz redeptus dicit· redeptus
a malo qd incurrisset si pservatus no fuisset sic bta
vgo fuit redepta et pservata a pollucione quam in-
currisset si deus eam no pservasset Item seqt q ac-
tualis seu originalis macla precessisset Epus iohis Ie-
ron sanctificauit filium suum et tn sep fuit scs Item sci
q actuales st sci et sine macula dicunt sanctificari
Iuxta id apoc· Qui scs e sanctificet adhuc Item in
orone diuina dr sanctificet nomen tuum· qd tn sp fuit
scm // Et si queratur a quo fuit sanctificata Rndeo q
a scitate cauernea q nata fuit rec // Item dico q
mrs dni no obstante illa pservatoe fuit redepta
vnde sicut pres veteris testamenti redepti fuit ab ori-
ginali qd contraxerunt vtute passiois xpi // Item bta vgo
fuit redepta et liberata a pcco originali qd contraxisset
Exemplum dr in daniel· q deus liberauit pplm ysrl de
suitute egypciaca dici liberasse posteros et tn ctum
e q no oes posteri illam suitutem incurrerunt· tamen
incurrissent si pres eorum no fuissent liberati // Exemplum
2m dr q aliqs liberauit hoiem de suitute i libtate

debuit eum liberare usque ad quintam et quintam generationem etc. Et
sic consequenter omnes successores debuit liberari quia tu numquam
illa servitute caruisti. Exemplum Apostoli ad Galatas quia debuit ad suspendi-
um et iterum a rege liberatur debuit liberatus a morte quia
tu mortem non incurrit sed incurrisset si liberatus non fuisset
et dicitur quod ille rex dedit ei vitam et tu numquam perdidit vi-
tam et quod liberavit eum a patibulo et tu numquam fuit ad
patibulum. His non obstantibus dico quod beata virgo fuit
plus redempta quam aliquis alius per hoc quia preveniret ne
incurrat servitutem plus liberatur quam ille qui liberatur post servitu-
tem contractam sicut patet in duo servum manumitte-
re et alter numquam nascatur libertate concedere. Secundo sic
intressus et vadicalis illud considet quod a sua orta
acquiritur ne in alienum dominium cadat quam quod post casum
ab alieno domino acquiritur et emitur. Tertio maior libera-
tio dicitur fieri illi qui numquam servivit suo inimico quam illi
qui plus servivit et postea fuit redemptus. Sed sic fuit de
beata virgine ergo ipsa fuit plus redempta. Confirmatur ma-
gis debuit liberari in utero sanctificari quam in utero exi-
stentes in peccato et ex utero cum originali nati et post
per baptismum mundati. Ergo plus fuit redempta illa que fuit
preservata ne in utero illam servitutem contraxisset. Unde in
hoc quod non fuisset preservata quia peius est dignum esse pe-
na quam pati penam. Item quilibet sensus rationabilis debet
eminus appetere eternam damnationem quam mortale peccatum et
dei indignationem incurrere. Item peius fuisset sibi per in-
stans esse in originali quam eternaliter pati penam sensus quia
maior est pena damni quam pena sensus. Cum felicitas
sit impossibilis pene damni et non pene sensus. Et
patet e converso

In conceptione beate Marie

Audita est quasi nemus multitudinis delectare potentas panem
suum. Lamentationum ultimo. Hodie recolitur festum con-

reprioris bte marie virginis qd per multa tpa latuit.
qd tn postea per multa experimenta miraculorum innotescentem
latum est debe celebrari ut patet in legenda eiusdem quam
Aurelius scribit ubi dicit de abbate helsino qui per regem a
Ngle missus est in daciam. et de clerico leuita volente
nubere cui dna apparuit cum hore de ipa decantare de-
bet. Et de presbitero qui fornicatus fuit cum uxore cuiusdam
viri secularis. at beata maria recepta fuit dicitur in
passionali de natiuitate bte marie. Bonaventura at sa-
lo in festa bte marie dicit prima capitulo vltimo Stella est qi
maris insitoris In quibus verbis tanguntur quatuor benefi-
cia nobis per eam collata ex quibus patet plenitudo per-
fectionis sue Primo per eam saluamur a naufragio
mundanorum Ideo dicit Stella est qi maris 2° per eam
diriguntur in cursu supernorum Ideo dicit insitoris 3°
per ipam visitamur in opibus preciosis et in sbungi
delicate portas 7° 4to per ipam saciamur omnis
aglorum Ideo dicit parare sum Primo per ipam
saluamur a naufragio mundanorum Nam sicut enim ad
introitu non possumus pericula huius vite euadere et ad
portam venire nisi ipa stella maris dicitur quae naui-
gantes per mare huius vite turbulente et periculose a
periculis custodit et ad portam salutis perducit nisi
bec Ipa est nobilis illa stella ex Jacob orta. cuius ra-
dius totum mundum illuminat. cuius splendor et refulget in
supernis et inferos penetrans. terras etiam perlustrans
et calefaciens magis mentes quam corpora. fovet virtutes
excoquit vicia Ipa stella preclara et eximia
stella merito super hoc m[...] magnum et spaciosum ne-
cessario sublevata micans meritis illustrans exemplis
O quisquis te intelligis in huius seculi profluuio magis
inter procellas et tempestates fluctuare quam per terram a-
bulare. ne avertas oculos a fulgore huius sideris si non

Fidelis

vis obviu̅ pcellis Et post ī periculis ī angustijs ī
rebus dubijs mariam cogita mariam īvoca No ro
cedat a corde no̅ recedat ab ore Et ut īpetres
eius oronis suffragium ne deseras ꝯūsationis eius exē
plum Ipsam seque̅s no̅ deviias Ipam rogans no̅ despe
ras Ipam cogitans no̅ erras Ipa tenente no̅ cor
ruis Ipa ꝓtegente no̅ metuis Ipa duce no̅ fa
tigaris Ipa ꝓpicia ꝑvenis hec bernardus // Vnū sit
optimum e̅ remedium ꝙ aliquis qui vult pericula euadē
maneat in navi ꝓpue q̅ e̅ fortis et firma
ꝗ hic bonum rectore̅ Sic maximū e̅ remedium ꝙ c
ōnasioe̅ piculoꝝ huius vite ut ho maneat sub ꝓtec
cione et custodia bte marie v̄gis que e̅ tanquam
navis bona ꝗ fortis hus optimum rectore̅ scilz xp̄m
q̄ hanc navi̅ optime regit ꝗ seruit ad portum salu
tis ꝑduxit Deum enim ad modum boni naute de
celo ꝯspecto ꝗ ad portum salutis ꝯpellere accepit
ꝯtra navis supremē pt scilz de miseriis huius vite
ꝗ paupertate humilitate afflictioe ꝗ timor q̄ nos ad
modum boni venti seruit ad portum salutis ducunt q̄a
ut dicit gregorius mala q̄ nos hic premunt ad deum nos ꝯpellunt // De malo dicit ꝗ contra vento et portu sa
lutis repellere navi̅ sꝯs de honoribus divicijs ꝗ deli
cijs nichil accepit qz videamꝯ mortuum ī presenti vita
noluit honoribus et dicijs sublimari ꝗ humilitate et
paupertate deprimi Hec e̅ ergo navis ꝑ quam salua
mur a naufragio huius mundi vnde beatus dicit a te
ausus ꝗ desperans vere e̅ ut pereat sic ad te ꝯversus
ꝗ respectus impossibile e̅ ꝙ pereat ¶ 2ª ꝑ beatam virgi
ne̅ ditamur ꝯmercijs supernoꝝ ydeo dicit Iustitiois
ipse e̅ modus quo regio paup et indigens ditatur
ꝗ repletur bonis alterius regionis qui scilz navis insti
torum et mercatoꝝ applicatur ad portum eius modo
affluit omnibus bona in regno celoꝝ in mundo vo

c pennuria omnium nostrum dicens . parce miseris super pau-
pertate · et miserearis mariam. providit nobis namque filius
beatam mariam per quam nobis celestia bona transmittet
et suum filium per nostra redemptione donaret nostri ipsa du-
Bernardus ctu bene aqueductus per que fluenta divinorum caris-
mata ad nos a fonte divine pietatis profluxerunt :
ut dicit. descendit per aqueductum vena illa celestis.
non tamen fontis exhibens copiam sed stillicidia gratie a-
rentibus cordibus nostris infundens Aliis quidem plus aliis mi-
nus. plenus quidem aqueductus ut accipiant ceteri de
plenitudine sed non plenitudinem ipsam. Attendite tanto tem-
pore humano generi fluenta gratie defuerunt quia nondum interce-
debat iste de quo loquimur tam desiderabilis aqueductus Nec
mirabere diu eius expectatum si recordaris quot annis noe
vir iustus in arche fabrica laboravit in qua pau-
ce scilicet octo anime salve facte sunt " Sed quo modo hic aqueduc-
tus fontem illum attingit tam sublime nisi vehementia
desiderii. nisi fervore devotionis nisi puritate orationis
Ite alias invenire gratiam devotionis affectu eam nobis vo-
luit honorari qui totius boni plenitudinem posuit in
maria ut proinde si quid spei in nobis est si quid gra-
tie si quid salutis ab ea noverimus redundare que ascendit
deliciis affluens Ortus plane deliciarum quem non
modo afflavit veniens sed et perflavit superveniens aus-
ter ille divinus ut undique fluant et effluant aro-
mata eius carismata eius Tolle corpus hoc solare
quod illuminat mundum ubi dies Tolle mariam hanc ma-
ris stellam. quid nisi utique magni et spaciosi. quid nisi nisi
caligo involvens et umbre mortis ac densissime tenebre
relinquuntur. Hec bernardus Vnde patet quod beata maria merito
dicitur navis institoris scilicet patris celestis ditans bo-
nis celestibus ¶ 3o per beatam mariam pervenitur
in capitulo preterito. ut dictum de celo portas paradisi sunt

unde nominatur quia ut quidam

Sunt nonnulle que sunt quedam regiones steriles et infecunde
secundum se quod nullum bonum ibi crescit immo oportet quod
omnia apportentur ibi aliunde. et talis est hic mundus totus
sterilis quantum ad bona spiritualia sed uber et fertilis quantum
ad terrena et peccata vnde conqueritur ysa. 59° Justicia longe
stetit veritas corruit in plateis et equitas non potuit
ingredi vnde oportuit quod bona spiritualia mundo a longe scilicet
de celo apportarentur. quia in mundo nichil fuit nisi
peccatum et hoc quicunque non potuit fieri quam per Mariam
Maria ut dicit Bernardus Tota suauis est et plena pie- Bndg
tatis et gratie. plena mansuetudinis et misericordie. Affectu
compatiendi et subueniendi habundat effectum et inuocantibus
eam subuenit uniuersis Deinde omnibus omnia facta est omni-
bus sinum misericordie aperuit. ut de plenitudine eius accipiant
uniuersi. captiuus redempcionem. eger curacionem. tristis
consolacionem. peccator veniam. iustus graciam. angelus leticiam
denique tota trinitas gloriam. filius persona carnis huma-
ne substanciam vt non sit qui se abscondat a calore eius. omni-
bus sese exorabilem. omnibus clementissimam exhibet omnium
denique necessitates amplissimo miseratur affectu Hec Bernardus
vnde merito debemus ei committere nos et nostra ne-
gocia que optime tractabit apud filium suum qui ei
nichil negare potest. Capitulum 4to. pro hac beatam virginem
sacrauit cumulo angelorum et ideo subinfertur panem
suum ipse cum ei impletum est illud psalmus. Panem angelorum
manducauit homo. Ipsa ei mater illa que acceptum
fermentum scilicet sue fidei abscondit in tria sata fa-
rine donec fermentaretur totum vnde et panem
confecit qua nos pasceret. quia ex fide sua ipsum qui ex
tribus substanciis consistit concepit qui nos suo corpore
et sanguine in sacris ineffabiliter et inuariabiliter reficit
Iste ei panis est suo odore confortatiuus infirmorum.

Infirmo ei qui datur potio amara quam stomachus abhorret et vult reicere dat ei in remedium panis assus intinctus in aceto et aspersus pulveribus in manibus quo stomachus confortetur ad recipiendam medicinam Sic qui infirmus aliquis in anima non potest sustinere amaram porcionem penitencie vel alterius tribulacionis debet hunc panem scilicet passionis in cruce coctum et aceto doloris aspersum sibi proponere et in mente revolvere et cogitare quanta paciam ipse in cruce pependit et quanta caritate pro transgressoribus oravit ut sic confortetur ad accipiendam penitenciam et sustinendam tribulacionem licet eciam duram quia ut dicit quidam doctor Michel est adeo durum quod non equo animo tolleretur si passio domini ad memoriam reduceretur Iste panis eciam est saporis mirabilis et quanto plus coquitur tanto melius maturit Sicut ei corpus sanum non potest diu in sanitate durare sine cibo sic eciam spiritualiter sanus statim cadet in infirmitatem nisi cibetur isto cibo Johannis vi Nisi manducaveritis carnem filii hominis etc.

R Ex ¶ Sermo in festo presentacionis beate Marie virginis
Arphaxat edificavit civitatem potentissimam de lapidibus quadratis et sectis quam appellavit Egbathan: Judith primo In his verbis propositis sub methaphora civitatis edificate introducitur octo beate virginis in quibus quatuor possumus considerari circa presentem festivitatem Primo causa efficiens in qua intelligitur opificium ineffabilis pietatis Ibi cum dicit Rex Arfaxat Arfaxat interpretatur salvans et signat Jesus regem glorie de quo luce Fuit vir propheta potens in opere et sermone Et Mathei Ipse salvum faciet populum etc. Secundo causa materialis in qua notatur materie incomparabilis preciositas Ibi cum dicit civitatem de lapidibus quadratis et sectis de qua ipsa dicere ego mitta in fundamentis Syon lapidem angularem probatum

prosu(m) 3o attendit(ur) causa formalis i(n) qua luxit
laudabilis p(r)incipis sup(er) o(mn)es dignitas / ubi cu(m) dicit(ur)
ciuitate(m) potentissima(m): de q(u)a in psalmo Glosa dicam sup(er)
de te 4o causa finalis i(n) qua attendit(ur) grandiosa et
utilissima iocunditas / ubi cu(m) di(citur) Qua(m) appellant co(n)-
bathani? de q(uo) in p(ro)sa Gaudium (et) leticia inuenietur in
ea Sed pretermissis aliis tribus de sola causa forma-
li breuit(er) e(st) dicendu(m) // Un(de) notandu(m) q(uod) sic(ut) aliq(u)a(m)
ciuitate(m) materialis approbat(ur) (et) laudat(ur) p(ro)pt(er) q(ua)tuor sci-
l(icet) / p(ro)pt(er) munditia(m) itineru(m) / p(ro)pt(er) aq(ua)ru(m) habundancia(m)
/ p(ro)pt(er) muroru(m) fortitudine(m) / et aspectus pulchritudine(m)
Sic ciuitas beata Maria p(ro)pt(er) ista q(ua)tuor maxime e(st) lau-
danda p(ri)mo p(ro)pt(er) munditia(m) (et) s(an)ctitate(m) uite 2o p(ro)pt(er)
habundantia(m) g(rati)e 3o p(ro)pt(er) fortitudine(m) pacie(ntie) (et) co(n)sta(n)-
tie 4o p(ro)pt(er) pulchritudine(m) p(er)fecte uite ¶ Primo p(ri)o
laudanda e(st) p(ro)pt(er) munditia(m) innocentie (et) s(an)ctitate(m) uite
Fuit ei beatissima uirgo mundissima itineris p(er) p(ur)itate(m)
co(n)scie(ntie) un(de) duxit unde sordes i(n) Maria q(ue) n(on) co(n)cipie(n)- duxit
do n(on) pariendo passa e(st) dolore(m) un(de) sordes ei ad q(ua)m
nullus accessit inhabitator s(ed) solus fabricator et de(us)
ad ea(m) venit Unde excepta igitur sola uirgine Maria
de q(ua) p(ro)pt(er) honore(m) d(omi)ni nulla(m) prorsus cu(m) de peccatis agit(ur)
habe(re) uolo mentione(m) si o(mn)es s(an)c(t)i (et) s(an)c(t)e co(n)g(re)gati es-
sent et q(ua)ereret(ur) ab eis an peccatu(m) haberent q(ui)d responderent
nisi q(uo)d ait Iohannes Si dixerimus q(uia) peccatu(m) no(n) habemus
nos ip(s)os seducimus (et)c. // Un(de) eius munditia bene figura-
ta e(st) 3 regum 6o ubi di(citur) q(uod) n(on) malleus n(on) securis
nec aliq(uo)d instrume(n)tu(m) auditu(m) e(st) cu(m) edificaret(ur)
domus d(omi)ni p(er) malleu(m) temptatio p(er) securi(m) intelli-
git(ur) pecc(at)i co(n)cept(us) p(er) alia instrumenta libidinis incenti-
uu(m) unde potuit dice(re) illud Thob(ie) Munda(m) s(er)uaui
anima(m) mea(m) ab o(mn)i co(n)cupiscentia Un(de) bene ei di(citur) a sp(ons)o
Cant(icorum) 4o Tota pulc(h)ra es amica mea (et) macula no(n)

est in te scilicet culpa actualis vel originalis vt opportet
Alexander necessarium dignum ei fuit vt beata virgo in origi-
nali peccato non conciperetur quia ex quo xpistus est ipsam mu-
dicia et ipse debuit mundare alios conueniens fuit vt
seruaret matrem suam sicut potuit. vnde non de-
buit matrem solum mundare sed eciam ab omni im-
mundicia preseruare decebat ei vt dicit anshelmus vt
munda preseruare decebat ei vt dicit Anselmus vt
mu dei ea puritate niteret qua sub deo maior
ce non posset cuius ratio est quia deus pater vnicum
filium quem sibi equalem genuit et tanquam seipsum diligebat
bat beate marie ita dare disponebat vt naturaliter
esset vnus idemque dei patris et virginis matris filius
et ipse filius eam sibi in matrem eligebat de qua
sciliz volebat vt conciperetur et nasceretur. Et quia deus
potuit facere hominem corpori sine peccato conueniens
fuit quod hoc beate marie faceret vt conciperetur sine
peccato. quia hoc ad honorem filij pertinebat vt matrem
suam honoraret contra illud supposito quod numquam post
fuit macula adhuc mundata diceretur. non a pecca-
cato fuisset adhuc mundata diceretur. non a peccato
quod incurrit. sed a peccato incurrisset nisi preseruata fuisset
Et ita dicitur de matrimonio quod preseruat a peccato.
non quod est receptum sed quod reciperet si matrimonium non fuisset
vnde patet quod tota pulchra fuit in corpore per virgi-
nitatem et integritate mentis per humilitatem virtute et
caritatis integritate in mente per humilitatis virtute et
macula non fuit in ea. scilicet nec culpe actualis
nec originalis vnde hugo contra in corpore te fecit pul-
chram integritas virginitatis in mente virtus humilita-
tis Ioriade intuemur quod nullam maculam in te in-
deo sed apostolus delectat quod te plenam dulcedine inuenio
¶ 2o commendatur propter aquam idest graciam habun-
danciam vnde ipsa fuit vt dicitur canticorum 4 ortus conclusus
no͂ h fons signatus. de quo non bibit aliquis nisi ipsa
accepit plenitudinem graciam de cuius plenitu-

dic accipiunt universi. virgo ipsa singulariter gratia
plena et invenisse gratiam apud dominum. Virgo Beata
digna prorsus nomine quod gerit. cui non sufficit sua
plenitudo nisi sua contenta sit esse bono. sed quemadmodum
septima est cisterna bibit. nunc adhuc fluet. protinus superef-
fluentiam ad salutem universitatis ipsius sic. ait sorori-
et in te etc. et preciosum illud balsamum tanta tibi
copia. tantaque plenitudine influet ut copiosissime ef-
fluat undique. Item redempturus genus humanum precium
universum contulit in mariam etc. Virgo Beata. Innuit
o homo consilium dei quod quere. consilium sapientie et consilium pieta-
tis. celesti rore aream rigaturus totum vellus prius
infudit. redempturus genus humanum precium universum
contulit in mariam. ut quid hoc. forte ut excusaret
eua per filiam et querela viri adversus feminam deinceps
sopiretur. Ne dixeris ultra o adam. mulier quam
dedisti mihi dedit mihi de ligno vetito. dic potius. mu-
lier quam dedisti mihi cibavit me fructu benedicto. Hec
ille. Virgo ipsa dicit. Transite ad me omnes qui concupiscitis
me etc. Ut comparatur ad mare fontem. quia sordes la-
vat. arida rigat. et sanat infectos. Sordes peccatorum
lavat. veniam et misericordiam peccatoribus impetrando. Virgo ipsa
dicit. mater gratie et misericordie. Et Beata fons vere. fons
indeficiens. fons semper fluens semper aquas omnibus prebens
Inde demum omnibus ipsa. omnia facta est. omnibus sinum
misericordie aperit etc. Item ipsa ipsos peccatores angelis et
hominibus odiosos propter enormitatem scelerum de profundo
inferni eruit. et ipsos tremende maiestati reconci-
liari facit. Item rigat corda arida per gratiam devo-
tionis. Immo etiam sanat per gratiam contemplationis. Virgo
Beata devotiones in mente et faces per lacrimosas
vivas quemcumque cooperare mater nunc ut sup-
plicat suo benignissimo filio qui nimium nos habetis

Et ipsa dicere vobis karissimi si pre a vobis p'sata fuit
no deest veritati vere quia amore 7 vir, nunc
est ista si grassa e verecundie illorum a quibus fuerat i
vitata ultramagis apparet vobis si fuit pre i
norata ¶ 2º quiedat civitas propter nimiam
fortitudinem Sic maria ultra quiedabilis est
propter fortitudinem et pacientiam quam habuit i adversis
et tribulacionibus quas passa fuit quia nullis adversi-
tatibus expugnari potuit vix ipse passionis filii
sui omnibus discipulis discedentibus 7 dubitantibus ipsa
sola constans permansit unde ei dicitur tunc dicere potuit
dedi te in civitatem munitam et i columpnam
ferream et murum ereum Et Ier 1º bellabunt
adversum te 7 non prevalebunt quia ego tecum sum Nec
solum fuit fortis contra ad se fortiter omnes miseri-
as et persecuciones tolerando sed etiam e fortis omnes
eam invocantes protegendo et custodiendo unde 2º Tobie v
Non sic timent hostes qualis castrorum aciem bene
ordinatam sicut demones marie nomen unde de ipsa
dicitur ysa 13º Apud te habitabunt profugi mei idest
peccatores qui in peccaverunt et iram meam fugerunt
quando 7 in figura huius dicitur loth gen Est civi
tas hic prope ad quam fugere possum et salvator i
ea Iloth peccatore civitas signat mariam Cui quia
salvari desiderat ad civitatem scilicet mariam ipsam de-
vote invocando confugiat unde 2º Ber O quis te attol-
lens in huius seculi profluvio magis inter procellas
et tempestates fluctuare quam per terram ambulare ne
avertas oculos a fulgore huius sideris si non vis
obrui procellis Et post i periculis i angustiis i re-
bus dubiis mariam cogita mariam invoca Non rece
dat a corde non recedat ab ore Et ut impetres
orationis suffragium ne deseras quiusationis eius ep^m

[margin: figura]

Ipam sepis non deuitas ipam vocatis non desperas
ipam cogitas non curas ipam tenere non curatis
ipam petere non metuitis ipam ducere non fatiga-
batis ipam primam peruenitis hec ille Sed vestri ideo
pereunt quia ad hanc ciuitatem non confugiunt quibus dicitur Iere[mias]
49° quomodo dereliquerunt ciuitatem laudabilem urbem le-
ticie ¶ 7° conuenit ciuitas propter pulchritudinem
Sic Maria maior est laudabilis quia eius pulchritu-
do est incomparabilis Ihesus creauit ei incomparabilem pulchritudinem
omnibus oculis graciosa cuius pulchritudinem Salomon
admiratus ait Cant. que est ista que progreditur quasi au-
rora consurgens etc. Angeli Michael et duo ceteri le-
michel comparabilis deo ei quod est aut contra iste a super
te quod super te est solus deus est quod infra te est quod
deus non est // Ista autem pulchritudo consistit in perfectione
virtutum In qua ipsa omnes incomparabiliter precellit omnes an-
geli ipsius perfectionem admirantes clamant Cant. que est
ista que ascendit de deserto delicijs affluens etc. Ber-
nardus si dicam Cant. ita est hec quod vnde ei ascenden-
tibus de deserto affluencia tanta deliciarum Non
ei tales fuerint ut in nobis quos in ciuitate domini
letificat fluminis impetus qui a vultu glorie torrente vo-
luptatis potantur quamvis in delicias deposuit veri-
tatis decus cum in ... fecunditatis humilitatis instinc-
ne distillate caritatis fauum mire visceram plenitu-
dine gracie prerogatiua glorie singularis hec ille
Item Sermo in festo presentacionis beate marie virginis
Orietur stella ex Iacob et consurget virga de israhel
et percutiet duces moab: Numeri 24° Bernar-
dus in omelia super illud ewangelium Missus est Gabriel an-
gelus etc. Maria sidera apposite comparatur quia sicut sine
sui corrupcione sidus suum radium emittit sic
absque sui lesione virgo peperit filium nec sideri ra-

radius suam minuit claritatem, nec virgini filius suam
integritatem. Ipsa ergo est nobilis illa stella ex Jacob
orta cuius radius universum orbem illuminat, cuius splen-
dor et praefulget in supernis et inferos penetrat, terras
etiam perlustrans et calefaciens magis mentes quam cor-
pora, fovet virtutes, excoquit vitia. Ipsa, inquam,
est praeclara et eximia stella super hoc mare mag-
num et spatiosum necessario sublevata, micans meritis,
illustrans exemplis. O quisquis te intelligis in huius saeculi
profluvio magis inter procellas et tempestates fluctu-
are quam per terram ambulare, ne avertas oculos a fulgore
huius sideris si non vis obrui procellis. Si insurgant
venti temptationum, si incurras scopulos tribulationum,
respice stellam, voca Mariam. Si iactaris superbiae
undis, si ambitionis, si detractionis, si aemulationis,
respice stellam, voca Mariam. Si iracundia, si avari-
tia aut carnis illecebra naviculam concusserit men-
tis, respice ad Mariam. Si criminum immanitate tur-
baris, conscientiae foeditate confusus, iudicii horrore perterritus,
baratro incipias absorberi tristitiae, desperationis abys-
so, cogita Mariam. In periculis, in angustiis, in rebus
dubiis Mariam cogita, Mariam invoca. Non recedat
a corde, non recedat ab ore; et ut impetres eius ora-
tionis suffragium, non deseras eius conversationis exemplum.
Ipsam sequens non devias, ipsam cogitans non erras,
ipsam tenente non corruis, ipsa protegente non me-
tuis, ipsa duce non fatigaris, ipsa propitia pervenis.
Haec Bernardus. Item in libro qui intitulatur Speculum Mariae:
Nautarum mos est ut cum in aliquam terram navigare
disponunt, unum sidus eligunt cuius signo lucente ra-
diante in eam quam desiderant portum sui cursus
adduci se sperant. Tale est officium stellae maris.

merite q maiestates ps spes mundi i mari pro-
cerie ul' pnne dignt ad lieg celestis pnne ut i
speculo ma(rie) Ite pn(cipa)liter 31o alie filie (con)gregauerunt
unt diuitias. tu sola sup(er)gressa es uniuersas Si
filias istas intelligimus aias sctas ul' intelligencias a-
ngelicas. nonne supergressa est maria omnes eas spiua-
les diuitias Numqd no sup(er)gressa e diuicias ve(r)gimu(m)
confessorum martirum aplorum prophetarum patriarcharum ange-
lorum Quid ei de diuicijs horum omnium sibi defuit
cum ipsa sit p(ro)uincia virginum. speculum confessorum. ro-
sa martirum. registrum aplorum. oraculum prophetarum. filia
patriarcharum. regina angelorum Quid ei de diuicijs o-
mnium istorum sibi defuit Theologi Si diligentius mariam
aspicias. nichil virtutis e. nichil speciositatis e. ni-
chil candoris e et glorie. qd' ex ea no resplendeat
Alie filie congregauerunt diuitias vt filia agnes
filia lucia. filia cecilia filia agatha. filia katheri-
na. filia barbara. et alie multe filie virgines et mul-
te alie iuste aie congregauerunt diuitias virtutum et gra-
ciarum et meritorum et premiorum Sz tu maria in diuer-
sis diuicijs supergressa es excellentissime uniuersas
Vnde et diuites nec oes et sup(er) oes maria de cuius
sola modica assumpta totus mundi sufficit soluere
delcam Nam te maria angeli leticiam. iusti graciam
peccatores veniam inueniunt ieiunium Quemadmodum
sol oritur sup(er) bonos et malos indifferenter sic
maria no discernit merita Sz oibus sese exorabi-
le oibus clementissimam prebet omnibus demum uenera-
tes aplissimo miseratur affectu Vt habetur in speculo marie
lucas primo dixit elyzabeth Vnde m(ihi) hoc. ut mater domini
mei veniat ad me Mater domini. mater verbi. mater
dignissima Ipsa e mater qua maiorem deus facere no

posset · maiorem mundum posset facere · maius celum pos-
set facere · maiorem nullam quam mariam non posset fa-
cere deus Beda Non enim decebat deum alia mater quam
virgo · nec virginem alius filius quam deus · et nec
maior inter mulieres · nec maior inter filios nasci
potuit valde singularis fuisset si virgo purum homi-
nem concepisset multo autem singularius fuisset si vir-
go angelum concepisset · sed super omnia singularissimum
fuit quod virgo deum concepit deum peperit Ideo quod hic
dicitur quod dicitur angelo beata virgo singularis a nobis ex-
tollitur premio quia singularis omnium mundo pre-
buit cum totam se ad celi fastigia sublimavit ut
verbum in principio apud deum manens de superna
arce celi susciperet ¶ Item in speculo marie ponitur

nota quod septem marie privilegia

marie notantur septem privilegia maiora privilegia
in quibus maxime extitit gratia plena soli marie a deo

primum

concessa ¶ Primum marie privilegium est quod ipsa super
omnes homines et mulieres ab omni peccato fuit purissima
Fuit namque tam copiosissime in utero sanctificata quod etiam
ad veniale peccatum numquam in tota vita sua fuit ut
dicitur inclinata Unde Beda ait Decuit nimirum
virginem gratie singulari privilegio sanctitatis absque omni
peccato ducere vitam · que deum peccati mortis quam pareret re-
demptorem · munus vite et iustitie pro omnibus obti-

2m privilegium

neret ¶ 2m marie privilegium est quod ipsa super omnes fu-
it gratia plenissima ceteris enim sanctis data est per partes pre-
statur · marie vero se tota infudit plenitudo gratie
Et ideo hic idem doctor · gratiam marie · gratie angelorum
concessis et prestitis ait · Gratiam et gloriam virginis ma-
rie credendum est ampliora promeruisse virtutum
privilegia · et recepisse · ab angelis collaudata ¶

3m

3m privilegium marie est quod ipsa sola mater et virgo.

incorruptissima est. Beata optima pre ceteris sibi maria optimam planè que bona fecunditas coniugalis melior castitas vidualis. optima virginea fecunditas. marie priuilegium hoc est non dabitur alteri que non auferetur ab ea ‖ Quartum marie priuilegium est quod ipsa sola mater dei constabilissima est ipsa sola illius filii mater est cuius solus deus pater est ... super modum est quod tam maiorum priuilegium creature concessum est. Beata ipsa est ... gloria singularis et excellens procreationis marie quod filium ... quem cum deo parere meruit ... ‖ Quintum marie priuilegium est quod ipsa super omnem creaturam deo ... corporaliter familiarissima fuit Nam quod nunquam creature concessum fuit nec concedetur. ipsa deum in utero nouem mensibus portauit ipsa deum ubere pleno de celo lactauit ipsa deum multis annis dulciter educauit ipsa deum sibi subditum habuit ipsa deum puerum amplexibus et osculis familiariter conuersauit ... Nec mirum maria si dicitur ... deus ... quod ... esse ... natum totiens osculata est ... ‖ Sextum marie priuilegium est quod ipsa super omnes creaturas apud deum potentissima est ... Theologus ... quod ... que ... meruisti ... effici eiusdem redemptoris et iudicis Theologus. Nec dubium illam que meruit pro liberandis ... posse ... omnibus ... liberatis ... suffragium. Sed quod tanta marie potentia prodesset nobis si ipsa minus curaret de nobis ... ut ... apud deum omnibus ... est potentior ita ... apud deum pro nobis ... omnibus

·e sollitudinez· teste eode doctore q ait Tu sola o ma-
ria pro sua eterna sollicitudine pre oibus scis scimus
q spectris induitas tunicas spoliis ut intueret suis
Am erroribus // Aliud marie privilegium e q ipsa i gla
sup oes btos e excellentissima Cui btis suboqz ubiqz
qfideter scam dei ramit eciam· qd de nullo alio sciencie fas
e credere· ut ultra anglorum ut archanglorum merita transcenderit
Hoc qppe privilegium non nature e sed gre virtutis ma-
rie Ber Summa gla e o maria pq diu te vide
·tibi adherere et i tue protectionis munimine demo-
rari Hec i speculo marie // Circa btitudiis marie q-
sistit in septe dotibus gloriosis corporis et aie Cor-
pus ei qdlibz glificatum hebit 4or dotes gloriosas
videlz dotem mire claritatis· mire subtilitatis· mire
agilitatis· et mire ipassibilitatis Et si oim btorum
corpora huis qttuor dotibus glificabit deus· qto ma-
gis glificabit corpus illud qd ipm glificatorem
omni corporum qtinuit // Et d mirum si dote clarita-
tis clarissima sit in celo· que dono sctitatis tam cla-
rissima fuit i mundo De qua magr btis Ber ait
Adhuc inter proiectos degens tanta ante deum scti-
tate claruisti ut sola solio eterni regis approxima-
re merueris Ber Nunquam sup choros anglorum sublima-
ta ascendisses· nisi prius infra oes humiliata des-
cendisses Anselmus Ergo tuo tam deo plena nisi i mo-
rtalia sic festinaro e ascenderet Nescit ei tarda moli-
mina sps sci gra Ber Revolue diligencius euange-
listarum historie seriem universam et si quid forte increpatorium
si quid durum· si qd demum tenuis indignationis oc-
currit in maria de cetero suspectam heas et accede-
ad eam vereas // Certum si tanta e gla glosissimi
corporis marie· qnta putas e gla aie glosissime
marie Anselmus eciam aia btam tres hit dotes

ipsam beatificatricem. videlicet dotem mire ~~dilacionis~~ [cognicionis] dotem
mire dilectionis et dotem mire fruicionis vel secundum mo-
dernos quosdam. dotem visionis. fruicionis et tencionis
Secundum utrumque autem modum dotes anime appropriantur. certum est quod
dotes anime marie omnium aliarum dotibus preferantur
Nam si omnes beate anime hiis dotibus beatificantur in celo.
comparatione tamen anima eius que omnium aliarum beatificatricem ge-
nuit in mundo. Secundo mirum si iam in lucidissima vi-
sione est anima marie que iam profundissime immersa est
luci eterne unde beatus bernhardus ait profundissimam di-
vine sapientie ultra quam credi valeat penetravit ab-
yssum ut quantum sine personali unione creature condicio
patitur luci illi inaccessibili videatur immersa. Tercio
quid mirum si iam in feruentissima dilectione est anima ma-
rie. quid magis mirum si pre omnibus diligitur que pre om-
nibus est dilecta. Consequenter vero quod pre omnibus ait theologus ad ipsam
te ipse rex regum ut matrem veram et decoram spon-
sam pre omnibus dilectis amicabilius amplexu associat sibi
Quarto mirum si iam in iocundissima fruicione sit
anima marie que videns filium ventris sui pascitur dulce-
dine. Unde beatus bernhardus Marie anima claritate fruitur
ipse gloriosis eius aspectibus sunt pius. sunt conspicies. semper
videns fruetur inestimabiliter pascitur. Quinto sicut gloriosissima
maria omnes sanctos excessit in gratia vite. in gratia meri-
torum Ita omnes excellit sanctos in gloria in gratia premiorum
Unde ipsa figurata est per hester reginam. de qua
legitur quod ducta ad cubiculum regis assueri. habuit
graciam et misericordiam super omnes mulieres coram eo et posuit
dyadema regni in capite eius. Hester interpretatur
elevata. Hoc optime convenit marie. de qua beatus Ieronimus
ait Elevatur super choros angelorum ut possit speciem
vultumque videre salvatoris quem amabat quem concupi-
cat ex toto desiderio cordis. Augustinus Itu in cubi-
culi regis beatitudine tanquam communis ac mater generis

ornata consistit beate virginis vas liquore plenum si quo
modo moveatur de facili subvenit. Sic beata
virgo si moveatur precibus effundit in nos gratias
undique aliquis invenit quanto devotionis affectu a
nobis voluerit honorari mariam qui totius plenitu-
dinis bona posuit in maria ut proinde si quid spei
in nobis si quid gratie si quid salutis ab ea noverimus
redundare Ezechiel ait porta hec clausa erit et
non aperietur et vir non transiet per eam porta
marie clausa fuit sexu viriali. vir non transibit
per eam apertam maritali. [illegible]
per eam nativitate singulari beate virginis concito in plenitu-
dine sanctorum fuit marie deterius. cui non fuit fides
[illegible]
sobrietas confessorum castitas virginum serenitas [illegible]
[illegible] puritas angelorum [illegible] non
mirentur vidisse plenitudinem in maria [illegible]
[illegible] In plenitudine sanctorum amirabitur
[illegible] gloria domini plenum est opus eius opus
domini [illegible] opus marie mirabile quia
nusquam invenitur simile [illegible] Non est visum
tale opus in universo regno non [illegible] in regno
celestium non in regno terrestrium non in regno infer-
norum. sed tale opus in celo nullum tale opus in mundo
nullum tale opus in [illegible] nullum fuit hoc opus ple-
num fuit domini gloria. quia super omnem puram creaturam
exultat. et exultat plenissime in maria [illegible]
ter assumpta a verbo naturam. nulla est opus nulla
est creata materia in qua tantum divine glorie [illegible]
at sicut in maria beate virginis Totis medullis cordium
totis precordiorum affectibus et votis omnibus mariam
veneremur. quia sic est voluntas eius qui totum nos

habere voluit per mariam. Hec namque est voluntas eius. Hec
que nobis apud omnibus sollicite. et per eam providens miseris
trepidacionem nostram solatur. fidem excitat. spem
roborat. diffidenciam abigit. pusillanimitatem erigit
per mariam. Non tantum timent hostes visibiles quantum
castrorum aciem ordinatam sicut aeree potestates ma-
riam dei matrem. ¶ Ex miraculis beate marie virginis. Ex[emplum]
Quidam puer clericus pila cum quibusdam ceteris exercebant
quondam unus qui habebat in manu anulum quem ei puella
amica tradi dederat timens ne forte assidua pile
percussione frangeret. divertit ad quandam ecclesiam ut ali-
cubi eum reponeret. Intuens ymaginem beate virginis
pulchritudinem admirans. genibus flexis devote salu-
tavit eam et addidit. Vere pre omnibus formosior es. certe
illa que mihi hunc anulum dedit. Ideo ei renuncio. te quoque
deinceps amare volo. ita tamen quod tu amas me. Statim
anulum digito ymaginis induit. ymago quoque quasi con-
tractum probans digitum contraxit. Ex quo viso puer perter-
ritus stupore. aliis votis promissa curavit. Sed il-
li audientes. cum scelo [?] renunciare et votum persolvere
hortabantur. Congruum dei ecclesie servus et ancilla sicut
convocat habere. At ille spiritus dimidiis [?] obstinati-
bus contra quod monebat. audiens. ignarus [?] contraxit
et post modicum gaudere dixit. Sed prima nocte
nupciarum. inter ipsum et uxorem suam in medio vir-
ginis appruit [?] anulum digito predicens et infidelita-
tis eum redarguens. excitatusque querebat palpando
ymaginem et non inveniens credidit esse fantasma.
Sed postea apparens comminando ei. ipsum excitavit
et cunctas relinquens omnibus nocte in heremum
recessit. ubi in virgini devote usque in finem vite
servivit. ¶ Item Anselmus de gratia [?]. Anselmus
cantuariensis archiepiscopus et pastor anglorum. recepit

suis salute et protectione, domino iudicante. Concep-
tio veneranda dei genitricis et virginis marie dilectissi-
mis fratribus quadruorum per multa compuncta signorum et
in anglia et in francia ceteris quoque quorsum climatibus
olim sit declarata: me narrante audiat dilectio vestra.
Tempore itaque illo quo divine placuit pietati anglo-
rum gentem de malis suis corrigere: sueque servituti
officiis artius astringere. gloriosissimo normannorum duci
willhelmo eandem patriam debellando subegit. Cumque
scilicet willhelmus dux normannorum factus est rex an-
glorum. dei virtute. industria sua totius ecclesiastice dig-
nitatis honores in melius reformavit. Cuius pre-
tentionis operibus invidens ille bonorum omnium inimicus dya-
bolus. eius familiarium fraudibus in conturbatorum
conviciis: inimicos conatus est eius obsistere suggestionibus
Sed deo protegente et tuente se rege et ecclesia-
te ad nichilum deductus est malicia. Audientes
autem dani angliam subiectam normannis. graviter
indignati sunt se suo quasi hereditario iure privari. Ar-
ma preparant. classe aptant: ut eos advenientes a da-
cia sibi dominiumque patria compellant. Hoc comperto
rex prudentissimus willhelmus. helsinum quendam vene-
rabilem abbatem ramasiensis cenobii accersitum in
daciam dirigit. et huius rei veritatem inquirat. Cumque fi-
deliter peracto ad angliam reverti cupiens mare ingreditur.
Et cum iam maximam maris partem prospero cursu transi-
cat. ecce subito densis surgentibus undique ventis.
horrida tempestas celum commovit et undas frangenti-
bus ipsis nautis. ne ultra valentibus obniti: fractis
remis. funibus ruptis. cadentibus velis. spes sa-
lutis amittitur. Cumque de salute corporum desperati.
animarum curam solummodo maximis clamoribus commendatori

suo gubernaret et beatissimam dei genitricem misericordiarum
solum refugium et desperatorum spem devote reclama-
ret: ecce subito quidam apparuit reverende pulcritudinis
viri pontificali infula decoratus: qui inter medias
undas navi propinquans dixit advocans ad se abbatem
Helsinum: Helsine vis evadere periculum
maris evadere vis in patriam sanus redire. Cui
ille Helsinus cum fletu se id toto corde desiderare
id solum expetere respondit: tunc ille Scias inquit me
ad te a mea domina dei genitrice maria quam devote re-
clamasti directum: et si dictis meis obtemperare volu-
eris salvus et socii tui evadetis imminens periculum ma-
ris. Spondet se libere ille et in omnibus obtemperaturum si hoc
evaderet periculum. Promitte inquit ille et deo: quod
diem conceptionis matris et creationis seu sanctificationis
matris Christi genitricis marie solemniter celebrabis: et
celebrandum predicabis. Et ille vir prudentissimus.
et quis inquit erit dies huic festo celebrandus. Cui ait
Sexto ydus decembris: hoc festum solempnizandum tene-
bis. Cui inquit abbas utetur officio ecclesiastico
in obsequio. Cui inquit officium quod dicitur in eius nativitate
dicetur et in eius conceptione: concepto quod nomen nativita-
tis mutetur in nomen conceptionis. Hijs dictis ille dis-
paruit et eius precatu sedata tempestate: abbas
cum suis sociis · tranquillo flatu anglicis applicuit
litoribus et que viderat et didicerat quibus potuit noti-
ficavit. Et vos fratres karissimi si portum salutis vo-
lumus apprehendere dei genitricis conceptionem et creationem
seu sanctificationem obsequiis dignis celebremus: ut
ab eius filio digna mercede remuneremur. ¶
Rursus hec solempnitas alio modo alibi declaratur. Tempori- Ex m
bus magni Karoli regis francorum. clericus quidam ordi-
ne levita. sacrarie regis germanus genitricem

dei toto corde diligeres: cuius horas cotidie consueuit
persoluere tamen suorum usque consilio. Nubere volens cum
quadam puella pulchra valde: accepta cum a presbytero
nuptiali benedictione: die quadam missa celebrata ab
ipso et audita. Recordatus quod beate marie virginis horas
illa die nuptiarum more suo non cantauerat: omnes ab ec-
clesia exire cogit: sponsam et domum mittens solus in quo-
altare remansit. Cumque solus diuine matris horas decantaret
et antiphonam pulchra es et decora diceret: apparuit
ei domina nostra cum duobus angelis dexteram et leuam eius
tenentibus. dicens ei. Si ergo pulchra et decora sum. quare
quod me dimittis. et sponsam aliam accipis. Nunquid non ego
sum pulchrior illa. Nunquid non ego sum super omnes formo-
sa: Vidisti tam pulchram. Cui ille ait. Domina mea
claritas tua oculis pulchritudine precellit. Tu es su-
per choros angelorum eleuata. Tu es super celos celorum
exaltata. Quid ergo vis ut faciam. Cui illa. Si spon-
sam carnalem cui adherere vis meo amore dimi-
seris: me sponsam in celesti regno habebis. Et si con-
ceptionis et canonis mee festum annuatim celebraueris
vis. et colenda predicaueris: mecum in regno meo coronabe-
ris. His dictis disparuit. Clericus vero domum rediens uxorem dimisit. ab-
iit clericus vero domum redire recusans uxorem. abs-
que parentum consilio ad abbatiam quandam extra patriam
profectus est: et monachali habitu decoratus. Et postea epis-
copus tempus mercitus beate virginis marie. quod diligenter
sese semper decorat et beatificat: est aquilegie patriar-
cha ordinatus. Festum quoque conceptionis et canonis san-
ctificationis beate marie virginis. die predicto quamdiu vix-
it. cum octauis diligenter celebrauit: et cele-
brandum omnibus predicauit. ¶ Item hec festiuitas a-
liter alibi declaratur. In partibus gallicis canonicus
quidam ordine sacerdos. solitus cantare beate virginis horas.

a villa quadam vbi cum vxore alterius fornicatus fuerat
rediens ad oppidum vbi morabatur condem civitas pe-
lagus secans transfretare cupiens: solus navem ingressus
dum per multas horas navigando tamen cepit devotus
invitatorium Ave maria dicere et sic in medio fluctus
esset: ecce turba demonum in profundo pelagi vna cum eius
navicula eum precipitavit: et eius animam sicut meru-
erat ad tormentum rapuit Cum autem ad locum quo
eum demones tormentis afficiebant venit beata dei geni-
trix maria cum magna sanctorum turba: dicens eis vt
quid miseri famuli animam iniuste affligitis Nos inquiunt
causam hanc deinimus: quia capta est in opere nostro Sed illius
inquit virgo potius esse debet cuius opera faciebat. Ergo me-
a esse debet: quia matutinas meas dum vos eum
precipitastis decantabat vnde et vos vel magis fuistis
rei. quia contra me iniquie egistis Tunc ipsis demonibus
hinc illinc fugientibus: sanctissima virgo animam ad corpus
detulit: et per brachium hominem ab vtroque fluctuum re-
suscitatum assumpsit: atque a dextris et a sinistris
quasi murum stare iubens: de profundo pelagi ad por-
tum incolumem perduxit At ille gratias pedibus eius
prostratus ait kyrie domina mea et virgo sanctissima:
quid tibi retribuam pro tantis beneficiis que michi fecisti Cui
illa: ecce inquit virgo. ne amplius in adulteriis peccatum ca-
das: et vt conceptionis et creationis mee festa sexto ydus
decembris sollempniter celebres: et celebranda predices
Mox vt hec locuta est: celos eo vidente ascendit
At ille heremiticam vitam ducens quod sibi acciderat cunctis
audire cupientibus enarravit. et quamdiu vixit eadem
festa celebravit: et celebranda predicavit ¶ Et nos
fratres karissimi nostra corporali amicicie corroboramus et
perspicimus. ut nullus nostrum ita sit verbis temporalibus oc-
cupatus. aut spiritus delictis desperatus: quin hec virginis

conceptione et creatione seu sanctificatione celebret an-
nuatim. Sicut enim in secunda eciam eius colitur nativitas:
sic debet eciam colli eius conceptio et creatio seu sanctificatio
sta nisi conciperetur nunquam nasceretur. Sicut enim ad sal-
vandum genus humanum oportuit necessaria fuerat eius nativitas
sic et necessaria fuit eius conceptio. Nisi enim conciperetur redemp-
tor mundi ex ea non nasceretur. Ipsa namque dei geni-
trix conciperetur et nasceretur. Primo si diversa racione prosperatur
spiritualis conceptionis eius dies maior fore comprobatur
quam nativitas. Racio enim maior est. Adam a deo creatur:
quam filios Ade naturaliter de muliere nasci. Non est enim
mirum: si homo a deo creatus nascitur de muliere. Eru-
bescat igitur omnis excusacio: quod tantum diem et tanta mis-
teria et sacramenta rebus ignorancie excecati idiote
celebrare respuunt: quia viri ac mulieris copula in concep-
cione huius corporis contigit. Si enim conceptionis eius ideo per car-
nalis contigit festum non placet hodie celebrare. diem
tamen et noctem diurnam. quamvis nobis sit incognita: tamen
diem et horam spiritualis conceptionis eius et creationis seu
sanctificacionis hodie celebrare debet: quia ipse creator
conditor et vocator nulli dubium animam sue matris
sanctificandam corpori humano eius angelis ministrantibus co-
pulavit. Eternam diem eciam primam nostre redemptionis
et salutis: dispositor nostre redemptionis et salvacio-
nis: inter ceteros dies fecit. preelegit et sanctificavit
Nam quia due sunt humane conceptiones. omnibus notum est pri-
ma vera similiter qua carnalis copula viri et mulie-
ris agitur: alia qua anima nova et pura deo coo-
perante corpori divinitus adunatur. Si vero non placet
illis celebrare diem matris conceptionem carnalem: pla-
ceat eis ergo colere eius spiritualem creacionem: corporis
quam cum anima copulacione. O quam festa est dies illa: qua

mre virginis patribus animam dignam vocat et conservat. et
sensio corporis virtutis. Non enim est verus amator virginis
qui despicit colere diem eius conceptionis et celebrationis si vobis si-
cut ipsi Ysaiam. qui sicut diem colere noluit. ideo quod alio-
rum sanctorum conceptiones minime colere sancta consuevit ecclesia
maiorem conceptione virginitatis cum eam ihesus et aliis sanctis comparavi
in qua deus humanam carnem assumpsit: quod eciam super omnes
angelos et archangelos in celis sublimavit. Cum omnibus ce-
teris sanctis dicas conceptionis corporis non sit concessum ab ec-
clesia ut celebretur: illi tamen a spiritu sancto est concessum quia
maior et excellencior cunctis est pulchritudine et digni-
tatione super ceteros sanctos illa debet habere: quia omnes
sancti sanctificati et benedicti dicuntur et propter sanctos sanctorum:
deus et spiritu sancta scripsit est sicut sine more fuimus ve-
ra dispositor super omnes sanctos et statuit illam dignitatem
illi contulit. ut verbum carne factum virgo concepit virgo
peperit. et post partum virgo permansit. sic ipse pre omnibus
absque more hac dignitate illam perbuit. ut conceptionis et
nativitatis eius solempnia sacrosancta in ecclesia celebretur.
Quam longius conceptione et nativitate domine nostre
colere: tempore generationis est commemoratio festa eius con-
ceptio: tempore generationis est linea eterna propter eam in
liber generationis hac die sicut in natali domini ad ma-
tutinas laudes bono more decantamus: et ad mis-
sam legimus auctoritate quod colitur et filii generationis et ma-
tris conceptio: quia conceptio et nativitas matris gene-
ratio est filii. Celebremus igitur hodie dignis officiis
alacriter. utriusque eius honorabilem conceptionem spiritualem
videlicet et humanam: ut ipsius meritis et precibus a se-
cularibus curis et a gentis vitiis mereamur eri-
pi. et ad gaudia eterna perduci: prestante domino nostro ihesu
christo filio eius: qui cum patre et spiritu sancto et matre sua virgine
maria vivit et regnat deus per infinita secula seculorum Amen

Incipiunt Sermones in festo purificacionis beate marie virginis

Postquam impleti sunt dies purgacionis marie secundum legem etc.
Solet vulgariter dici qui cum cum lupis vult
currere oportet eum cum lupis vlulare Sicut est
qz licet xpus immunis esset ab omni peccato qz
tamen inter peccatores nasci et conuersari voluit
peccatorum legi in circumcisione se subiecit Sic et beata
virgo licet immunis esset ab omni immundicia pari-
endi qa munda concepit et munda peperit tamen
qz cum aliis mulieribus de semine concipientibus et cum
immundicia parientibus quoad facta est more eius
in purificacione similem fieri voluit et istam pec-
catoris oblacionem fecit pro peccatis Et de hoc est presens
ewangelium quod habet tres partes In quarum prima agi-
tur de precepti legalis humili obseruacione In 2a
de symeonis iusti longa expectacione ibi et ecce
homo In 3a de eiusdem deuota consolacione ¶ Circa
primum sciendum quod aduenienti quadragesima die quia secundum
legem impleti sunt dies purgacionis marie exiuit ipsa
de stabulo cum Joseph et puero ut legem impleret
in qua nichil purificandum erat quia sine peccato
concepit In circumcisione quidem purgabatur puer ab
originali quod a parentibus contraxerat In purificacione
vero purgabatur mater quia in libidine concepit. Sed
nichil horum in puero ut in matre erat Et tu-
lerunt puerum parentes circumcisum de bethleem in iheru-
salem ut secundum legem sisterent et offerrent eum
domino in templo et ut darent hostiam legis pro eo Ad
euidenciam huius sciendum quod de prole nata duplex
erat preceptum unum generale quantum ad omnes ut scilicet
completis diebus purgacionis mulieris puer ad templum
deferretur et pro eo hostia daretur Aliud autem prim-

ficacionis erat quod mulier que suscepto semine pareret
masculum immunda esset septem diebus separata a consor-
cio hominum et ingressu templi et sacrorum contactu. Et
completis septem diebus octavo die circumcidebatur puer
et ipsa quidem immunda efficiebatur quo ad consorcia
hominum sed adhuc immunda erat triginta tribus diebus
quo ad alia duo scilicet quo ad ingressum templi et
sacrorum contactum et in hiis diebus non licebat ei ingre-
di domum. Completis vero 33 diebus cum septem preceden-
tibus que simul faciunt quadraginta ergo tunc quadragesima die mulier
intrabat templum et presentabat natum puerum deo of-
ferens sacrificia pro se et pro puero. Si autem feminam pe-
perisset duplicabat dies quo ad consorcium hominum et
quo ad templi ingressum. Aliud vero erat preceptum speciale de
primogenitis tam in iumentis quam hominibus et ideo namque quia
quando primogenita egipciorum deus interfecit filios
israel salvavit omnia primogenita filiorum israel sibi offerri
precepit. Sicut enim voluit sibi offerri primiciarum
fructuum ita et primogenita hominum et animalium munda-
rum. Immundorum vero mutari vel redimi. Sed quare
hoc nisi ut omnia prima et maxima inchoancia et ca-
riora deo offeramus. Dominus itaque Ihesus in hiis et in
aliis legis observanciis ostendit cum quanta sollicitudine
debemus observare evangelii precepta qui legalia
que pro tempore dederat cum tanta diligencia observabat.
Non ei sufficiebat magnum exemplum humilitatis cum pro-
[illegible] patri coequalis erat se subdere humili virgini nisi
et subderet sese legi. Ipsa eciam beata virgo quamvis
lege mulierum non teneretur purificari nec indigeret
quia non concepit suscepto semine voluit tamen subdi pu-
rificacioni propter plures raciones. Prima est ut se in   maria voluit subdi purificacioni
hoc aliis mulieribus conformaret sicut et filius pro omni   propter raciones

voluit assimilari fratribus in hoc vel beata virgo
non hec tamen nec tibi opus est purificatione. Sed uni-
quod filio suo opus erat circumcisione. Ergo inter illas
mulieres tanquam una illarum. Nam et filius tuus sit est
in medio peccatorum. Hec beata virgo ei potuit dici
illud quod dixit assuerus hester. Non propter te sed pro
omnibus lex ista posita est unde non notatur. Quia
simplices voluit aliis mulieribus se conformare. Scie-
bat enim se a spiritu sancto sine viri semine concepisse. Et
ideo legi obnoxiam non esse. Moyses etiam presciens
in spiritu virginem quandam pariturum addidit suscepto
semine ut mirum dei concipet a qualibet purificatione
lege. Ipsis tamen non obstantibus voluit se communi lege
subicere purificationis. Sicut et Christus circumcisionis
2a Secunda unde Beda est sicut Christus et beata virgo legi
est sponte subiecta ut nos a legis vinculo solueret
Tria implevit ei legem hodie Christus cum matre se of-
ferri voluit. Primo legem paupertatis in eo quod oblatione
paupertatis degit. Secundo legem precepti in eo quod ~~voluit~~
~~redimi~~ quod ipse cum matre voluit presentari. 3o legem
servitutis in eo quod voluit redimi. Tertia voluit
3 purificari ut occasionem scandali vitaret. Nam dicta
cum esset nota ipsam sine semine peperisse unde si
non observasset dies purificationis fuisset
occasio iudeis scandali et murmurationis contra
4 ipsam. 4a ut legem purificationis terminaret
adveniente scilicet Christo qui est purificatio nostra quia
per fidem nos purificat. Dicitur 3o Nona ut nobis
1 exemplum vel humilitatis daret. ut et mater docto-
ris omnium et ipsa doctrinam composuit. cum non posset
precepto scientiam publice docere verbo. ideo voluit do-
cere exemplo. Nam humiliavit se in hiis ad que

non tenebatur.

non tenebatur. quod fecit. In eius exemplum mag-
ne humilitatis Imitata est hodie filium suum qui et si
fuerit tocius virtutis doctor et exemplum. specialiter tamen
se prefecit doctorem humilitatis dicens. discite a me
etc. Et licet maria purificacione non indigeat nec
ex parte legis nec ex parte sui ut patet ex dictis
Potest tamen hodie specialiter ostendi ex parte filii triplici
racione. primo quia portaverat florem amenum illum scilicet 1
de quo dicitur Cant 2° Ego flos campi. Secundo quia porta- 2
verat balsamum odoriferum Ecclesiastici 24°. Sicut cynamo-
mum et balsamum etc. Tercio quia portaverat et genu-
erat splendorem divinum hebreorum primo cum sit splendor glorie 3
Constat autem quod vas plenum floribus minore indiget
amenitate vas plenum splendore maiore indiget
claritate vas plenum balsamo maiore indiget o-
doriferitate Et ideo non plus mundacione indige-
bat purificacione // Tamen purificari voluit ut
ostenderet obedire servitute qua ostenditur in presentacione
filii cum dicitur Tulerunt illum in Jerusalem etc. Tamen
obedire et servitutis erat beata maria ut que in nullis legi
non subdebatur ex merito. tamen nichil de mandatis
legis voluit preterire. sed ex libertate spiritus voluit
ea servare in exemplum aliorum // Quod patet ex tribus
Nam primo secundum legem servavit legalia quae sunt tria
et tanguntur in littera videlicet sua purificacio. Filii
presentacio et eius oblacio Secundo moraliter primum invitat ad
mentis nostre purificacionem. 2um provocat ad
dei glorificacionem Nam 2um [illegible] ideo voluit
Christus in templo presentari ut disceremus nos deo per sancta
desideria et per celestem conversacionem presentare Ad quod
hortatur apostolus dicens Glorificate et portate deum in
corde et in corpore vestro Tercium invitat ad conversi-
acionem. ut per omnibus beneficiis nobis a deo collatis

filii quas ifecamus ysay 63. miseracionum dni recordabor
laudem dicam per omnibus que reddidit nobis dns deus nr //
Secundo secundum legem visitat sanctuaria unde scribitur luce 2° quod
ibat per singulos annos in iherusalem in solempni die pasche
Cumque iam esset annorum duodecim. Sed quia in hebreorum solempni-
tatibus non solum ipse sed eciam locum lex observare iu-
serat Et ideo parentes eius ut cristum iherusalem pascha
celebrare volebat nec timere archelai ducere vole-
bat. quia ut iam mortuus erat ut latere se tribus
nota quod debemus sanctuaria visitare immiscebat // Et per hoc docemur quod debemus esse solliciti
ta sanctuaria visitare. videlicet sanctuarium gracie ad serve-
nadum. sanctuarium ecclesie ad adorandum. sanctuarium celestis
glorie ad appetendum // 3° secundum legem observat festa
luce 2° Ascendentibus illis iherosolimam etc. Observabat
autem spiritualiter tria festa scilicet pasche penthecostes et ceno-
phegie quod fuit spirituale observamus quando pane celesti
per communionem spiritualiter reficimur. et donis spiritus sancti men-
taliter replemur. et in templo dei ipsius minime spiritua-
liter dedicamur ¶ Item purificari voluit ut nobis
commendaret voluntariam paupertatem quod ostendit spiritualiter
in oblacione sacrificii quia pauperum oblacionem elegit
Singulis cum voluntaria paupertate in rebus commendaunt
in quibus alie mulieres divicias appetunt. primo in eius
coniugio quia fabro lignorum desponsata fuit ut patet
math. 13° Nonne hic est filius fabri ubi dicit hylarius
quod licet sapiencia docendi et virtus operandi ipsos in sua a-
mmiracionem converteret ex puritate tamen ipsum pa-
rentum artis opprobrio lacessunt Remigius sedulus
autem⁹ vere pater xpi faber fuit qui totius mundi opera
fabricatus est per semetipsum fabricator est aurora et solem
// 2° in eius presepio quia vilibus pannis salva-
torem involuit. et in presepio reclinavit luce 2°
ubi beda Qui totum mundum vario vestit ornatu

pannis vilibus involuit ut nos stola prima induere
valeamus Et contrarius nazarenus conditor orbis ab ip-
sis cunabulis docet calcare superbiam et ideo paupe-
riorem elegit quod caruit cunnis quibus natum infantem in-
clinaret Sed quod ad ipsum pertinet peniuria in presepio posuit
¶ 3º in eius offitio purita pauper in turtures et in oblati-
one elegit Sed trium giugum in quo iucet Joseph idest
augmentum Sed trium purcupium in quo iucet Jhesus idest sa-
lus et communicatio Sacrum Sed trium offtorium in quo iucet
turtur idest castitas clarum et columba idest fecunditas
animi virtutem ¶ Illud quantum virum etiam nunc mulier no
purificationis tempore teneatur abstinere ab ingressu ecclesie
Ad hoc dicendum quod hec questio deciatur in decretis i. di-
et capitulo de purifi. pa. primum volu dicit quod postquam vin-
bra legis euanuit et clupit veritas euangelii si
mulier postquam peperit actiua gratias deo inurrare ecclesiam
voluerit non peccat nec ingressus ecclesie est ei denegan-
dus ne pena ei queroti videatur in culpam Si tamen ex
veneratione aliquam diu abstinere voluerit talis deuotio n
non est improbanda et consuetudo super hoc introducta est con-
medanda Et eadem ratione nec sacra comunio est ei de-
neganda nisi ex reuerentia voluit abstinere Et ideo
dico de muliere paciente fluxum menstruorum quando
tempore quia ei natura superfluitas in culpam imputari non bc
debet Et ideo si sacram comunionem suscepit non est iu-
dicanda Et si ex reuerentia percipere non presumpsit
laudanda est Et bonarum eius mentium est ibi culpas
suas cognoscere ubi culpa sua non est Et hec auctores bri
...um 9 ponuntur dicitur q. e. ad eius gratiam ¶ Sequitur Tu- ne
lerunt illum scilicet dominum templi ad templum in Jherusalem et quamuis
muis timuissent herodem tamen non fuissent ausi tran-
sgredi legem ubi innuitur nobis quod nullo timore de-
bemus precepta dei violare Tulerunt itaque in Jherusalem

portates eum in brachiis Bethleem ei no dis-
tat a ihrlm nisi qtuor miliaria 7 duas leucas
Tulerunt eum ppt duo scilz ut sisterent eum dno
idest ut presentarent vl offerrent vl sacrificarent
aut consecrarent eum dno secundum glosam No ei erat
licitum iudeis sacrificare dno i quocumqz loco. s3 i uno
tm videlz in eo qd elegisset dns in tra eorum
ut dr deut° 12°. q locus fuit ihrlm q ad hoc
fuit congrua qz ipa dr ee in medio tre habita-
bilis Nunc vo qz cultus dei amplificatus e. ubiqz
pt dno sacrificari Malachi p° Ab ortu solis usqz
ad occasum magnum e nomen meum i gentibus et ubiqz sacrificatur 7
offertur noi meo oblacio munda // Sed dicet quis
quo aut quare deo pri offertur a presentatur qui numqm
ab eius aspectibus latuit Ad qd dicendum qd ppt plu-
res causas prepta erat huius infantum presentacio
Una erat ut eo ho infans esset dno conservatus. s3
ppter ho no e presentatus xps q ab infancia sue concep-
cionis erat sco sctorum ut qd glosa exponit sisterent idest
conservaret intelligendum e respondo ad alios infantes
vl eum conservet idest conservetur ondendit Alia ca
e ut eo tuc deus infante custodiret Sed non ppt
hoc xpus fuit presentatus qz ipe illi erat divinitas
custodiens hoies 3a ca erat ut eo ho ondet
qd ipe infans erat dei Et ideo infans tanqm res
dei ei presentanda erat Et eo hac ca bta virgo
xpum infante prium precipue presentare debuit qa ni-
chil ita e dei prius sicut unigenitus filius eius vnde
angelus ad virgine dixit Quod ei eo te nascetur
scm vocabitur filius dei // 4a causa erat ut eo hoc
ondetur qd infans no solum erat dei s3 etiam a deo
q operatur formacione corporis 7 creat aiam et
ea corpi infundit Et qz divina virgo specialr operata

est in conceptu salvatoris qz absq3 ullo adiutorio na-
ture sua e illa conceptio 7 corporis formatio i instanti y
deo int oes infantes ipse debebat merito puntari || Illa
causa erat ut h̃ puntatio eet q̄si gdam graciarum actio de
eo q deus dedit pleny Et hac de causa bta virgo impo-
nere voluit puerum presentare presentabat ei ipa
bta virgo puerum dno gras ages deo pri de tanto
munere. qz ipa bta virgo cu conceperat et peperat
et q ipa in tali pple dignissima deo pri commendabat
Quid at ipa virgo orauerit q ve dixerit sfptum no
reperio. s forte filia huius vba salte ore cordis dice-
bat Ecce dne sce pater presento tibi filium tuum a te
et natum genitum. 7 de me temporaliter natum Ecce tibi pre-
sento eum qui tibi semper e pns gras t ago. qz sic eum
concepi mirabiliter et pepi ineffabiliter O sce pr hunc
filium tuum et meum tibi offero oblationem nouam
dein carne sua qui semetipsum tibi oblaturus est
pro salute mundi || vel alit potest dici bm mathaeum
q ho suus est nob in exemplum. ut sicut no gra sua deus
factus e homo s ut nos p graciam faceret deos
Nec ppt se circumcisus e in carne s ut nos spirita-
liter circumdaremur. Sic ppt nos sistitur dno ut discamus
deo puntare nosipos Et deum adduxit gratia-
diam legis dices. sicut scriptum e i lege dni scilicet exo-
di xiii°. qa oe masculinum adaperiens vulua. id
est qd apta matrice vl' ~~utero~~ vtero primo exiit
i mundum h° e primogenitum. scum dno vocabitur. id
est puntabitur dno Sic ei dicit textus legis vbi
supra. locutus e dns ad moysem dices scifica
mi oe primogenitum qd apit vulua in filiis israel
ta de homib q° de iumentis. mea ei sut oia Item
in eode xxxiii° oe qd apit vulua generis masculini
meum erit Ex qua serie verborum patet mani-

nō oēs
bte ma-
sic exta

feste q hec lex no cat obligatoria xpo qr ipse
nō nasces no aperuit vulua vgis. s3 clauso utero
exiuit. sicut radius solis clausu vl' integru vi-
tru penetrat vn abrosius no virilis coitus
vulue vginalis secreta vscauit s3 imaculatu
seme inviolabili utero spus scs infudit et q° scrip-
tura ait adaperiens vulua gruete natiuitatis
more loqt. no q deus sacri ventris hospiciu
qd ipse ingressus sanctificauit egressus deturpauit ut masse rue-
dendus est. nō q oe primogenitu scm. ideo di-
cebat' q dno debebat' et ad scm cultu vede-
gebat' et redimebat'. quis multos masculos
primogenitos scelestissimos fuisse no lateat. vel
s'm abrosiu oe primogenitu dicebat' scm q a
ipm xpus scm scorsum pfiguabat. eo q solus scs
eme vetis ad regnandos pplos aperiret ge-
nitale secretu. et nō q qda primogenita r'-
dimebat'. sicut primogenita xii tribuu q redime-
bat'. quoq3 nobis quedā vō no redimebatur
s3 usq3 ad vltimā etatē i teplo dno suiebat.
sicut de tribu levi. sicut et primogenita immundo-
ru aialiu no redimebat'. s3 deo offerebat'. quē-
da vō gmutabat' ut primogenita azini i ouē
quedā vō occidebat' ut primogenita canis et cu
igr' xpus fuerit de tribu iuda q fuit una de
xii tribubus sic putabat' dno q redimebatur
ut scit' cu dic'. et ut daret hostiā ideo
nit' scda causa quae largius e xpus i teplu scilz
ut p eo hostia offeret scdm preceptu legis
vn crisost' sic exclamat o profunditatē diui-
ciarum sapie et scie dei. q p singulas hostias ho-
norat' eu pue. figuras legis custodit ut ve-
ritas. q legis e gditoz sicut dns. lege custo-

der ut homo adduxit ad concordia legis. Cuius
qualis fuit sua oblacio secundum quod scriptum est in lege domini
par turturum aut duos pullos columbarum. Vnum enim istorum
secundum templum emerunt duos turtures aut duos pullos
columbarum ut per eo offerretur sicut pro pauperibus erat consue-
tum. Et quia pauperi erant credendum magis est quod de pul-
lis columbarum emerunt quia facilius inveniuntur et pro minori
precio emuntur. Et ideo in lege ultimo loco ponuntur. Et
tacet ewangelista de agnis que erat divitum oblacio dum
ergo cum dives esset propter se nostram paupertatem voluit offerri
ut nos sua paupertate faceret hic in fide divites
et in celi regno heredes. Sicut et mortalitatem nostram
assumpsit ut per eam nos immortalitate conferret sic
paupertate nostram voluit assumere ut per ea nobis
eternas divicias largiretur. Secundo vero imitemur dominum
nostrum et spontanea paupertate amemus ut habe-
tes victum et vestitum hiis contenti simus. Duo autem
pulli columbarum et non simplices columbe sicut turtures
in sacrificio domini permittebatur offerri. declarat Beda di-
cens. Et licet aliquis per columba quidem spiritus sancti solet
designari quia tamen libidinosa avis est non debuit
ea offerri in sacrificio domini. nisi ea sanie etate qua
nesciret libidinem. Ac turturis non designatur c-
tas qui eius agnoscit castitas in quacumque etate de-
nique comparem unus quem cepta est. quo amisso alium non
admittit in castitate in horis imperiarum vidua-
rum. Secunde et in veneris tempore sue viduitatis
sustinuit opus atque infatigabilis excepit. videas
ubique singulare ubique promittere audias. ut vero in
mundi vanis sedere non spiritus. ut tu ab eo discas
voluptatum contenta fraudulenta vitare. Adde quod in
virginis montium et in summitatibus arborum frequencior
illi conversacio est ut quod ut maiore frequenciam pudi-
ne deceret doceat nos terrena despicere et a-

·anime celestia habet bev ¶ Aspice quod per purificationis ma-
rie que interpretatur stella maris vel amarum mare designa-
tur ad finem scilicet in lumine vite contemplative. finem in a-
maritudine vite active. Et utriusque nostra est purificatio
videlicet quod vita contemplativa purgetur a superbia quod fit per
timorem et vita activa a negligentia. quod fit per
vigorem et laborem ¶ Circa illud quod dicitur tulerunt illum
in ierusalem. sciendum quod legimus ihesum delatum in ierusalem
ut hic Et legimus eum delatum in egiptum mathei 2o
In quo docemur quod simplices mentis nostre que est intelligentia
nunc elevanda est ad contemplationem eternorum que per iheru-
salem designatur. que interpretatur visio pacis. nunc vero
deprimenda est ad considerationem corporum defectuum qui
per egiptum designatur. Egiptus enim interpretatur tene-
bre et signat tenebras peccatorum et defectuum nostrorum
ad quos considerandas aliquando debemus descendere. ne ex
subtilitate et sublimitate contemplationis incurramus
ruinam elationis que ex contemplatione alta aliquando surgere
solet ¶ Vel aliter per hoc quod impletis diebus purificationis
tulerunt illum in ierusalem que interpretatur visio pacis signifi-
catur quod ad illam supernam ierusalem ubi vera pax est nemo
infertur. nisi prius dies purificationis eius impleatur. quia
nisi purgatus sit et ita purus sicut fuit in baptismo
non potest pervenire ad istam ierusalem. Talis enim purificatio
celebratur. vel in presenti per penitentiam et tribulationem vel
huiusmodi. vel in penis purgatorii ¶ Circa vero ad ob-
lationem notandum quod oblatio mediocrium fiebat de
turture vel columba per turturem que est solivaga
et casta intelligitur vita contemplativa per columbam vero
que gregatim volat et est fecunda significatur vita activa
Et utraque avis gemitum habet pro cantu secundum alterum et
alterum Gemitus enim continuus competit contemplativis et
hic geminatur vox dicentis pax et tuum. primus

gemitus est amoris et ex desiderio diuine frui-
cionis et dilacionis patrie incolatus Ro 8° Nos pri-
micias spiritus habentes intra nos ingemiscimus ad-
opcionem filiorum dei expectantes ¶ 2us est deuoci-
onis ex consideracione diuine bonitatis et beneficiorum eius
procedens. Ro 8° Quid oremus sicut oportet nescimus sed
spiritus est qui postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus
Cantica 2° Vox turturis audita est in terra nostra. Gemitus
vero columbe competit actiuis Et hic est duplex vnus
dr. Item duos pullos columbarum vnus pro peccatis propriis ps
Afflictus sum et humiliatus sum nimis rugiebam a ge-
mitu cordis mei Et ysaie 59° Quasi columbe me-
ditantes gememus. Alius gemitus est pro peccatis alienis
Trenorum 1° Omnes porte eius destructe sacerdotes eius ge-
mentes Et naum 2° ancilla captiua ducta est et ancil-
le eius gementes meditantes ¶ Contemplatiui turturis comparantur
in hiis vsibus Alta petit turtur cantando gemit
veteres renouat et caste viuit. sola permanet. pul-
los nocte fouet. morticinum fugit Et hec omnia adaptantur
contemplatiuis ¶ Comparantur vero columbe sicut hec versus
legitur. volitat sonata cadauera fugit felle caret. plangit
sociam quod per oscula tangit petra dat hanc nidum fugit
hoste fluuie visa Rostro non ledit. geminos pullos nu-
triunt Et hec appropriate conueniunt actiuis si quis dili-
genter ea voluerit aptare Et ecce homo erat in ierusalem
Commendatur autem iste venerandus senex a sex Primo
a loci sanctitate in quo habitabat Et ecce quia nomen predictum
res admirabiles et inaudita est et vna vir homo erat in iherusalem
que est ciuitas regalis et sacerdotalis sancta et venerabilis v-
bi pocissime vigebat cultus diuinus In hanc magi
primus ab oriente venientes xpistum natum predicauerunt.
de quo forte homo iste audierat ¶ 2° commendatur ab
impetracione nominis Cui nomen symeon Symeon enim

·int̃pta· exaudibilis Na. longum suum desiderium de
videndo xpm̄ deꝯ exaudierat vn̄ p̄s desiderium an̄e
eiꝯ tribuisti ei // 3º gauedat ab illa p̄te p̄fectionis
3 q̄ est boni operatio vn̄ dr̄ Et ho iste iustꝯ Bene
iustꝯ dicit q̄a vere se ad p̄ximū hebat q̄a no suam
solummo· s̄ totiꝯ p̄pli salutē q̄rebat Justicia ei est
rectitudo voluntatis q̄ facit hoiez p̄ veram viam incede
vn̄ sapie 9º Justum deduxit dn̄s p̄ vias rectas //
4º gaudebat ab alia p̄te p̄fectionis q̄ ē declinare
4 a malo Et timoratꝯ· timore scilz casto de q̄º p̄u̇ʒ
p̄mo In timore dn̄i declinat oīs ho a malo vn̄
iustꝯ dicit quo ad p̄ximū· timoratꝯ quo ad deū q̄z
difficile iusticia s̄n casto et filiali timore custoditur
Timor eni dn̄i iusticie et ceterarum virtutum custos
est· q̄z q̄to iustꝯ ardentꝯ deū diligit tanto solerti
ꝯ deū offende cavet· Illoꝝ ei opa comitat' ius
ticia q̄ꝝ mentes timor dei illuiat testante p̄s
qui ait Btūs vir q̄ timet dn̄m Et salom̄ dicit q̄ ti
4 met deum nichil negligit // 4º gaudebat a malis
no mentis desiderio· vn̄ dr̄ expectans consolationē
q̄sol' in desiderio et spe boni p̄missi quo ad fidei ꝛ
spei virtutē qua hebat d̄ consolatione ꝑpe q̄sol' dn̄i
adventꝯ fuit in carne Gen 49º Expectabo salutare
tuum dn̄e Et Judith 8º Expectemꝯ humiles consolatio
nē ipsiꝯ vn̄ sibi competebat illud abbacuc 2º si
moram fecerit expecta eum q̄z veniēs veniet ꝛ non
tardabit Sci ei p̄res· quos metꝯ originalis p̄cti
constabat p̄ dn̄i incarnationē consolari credebat hanc
consolationē s̄n mora expectabat quē matura etas
6 de mundo exire compellebat tamē ꝑpter videndū
dn̄m in carne manebat // 6º gaudebat a sci
tate mentis vn̄ dr̄ Et sps̄ scūs erat in eo· scilz p̄
gratiam ꝛ caritatē ꝛ gr̄e plenitudine qua possi·

debat q non solu habuit graciam iustificate p ut
gter habet a iustis s3 etiã gitu ad gsolaciones et
illuiaciones diuas et spales dictum ewa de sy
meone q spus scs erat in eo p̃uisit q erat timo
ratus et iustus quia illorum corda deus ipetat qui ti
mentes deum iusticiam seruat vel ipe p graciam dicit
Sup que vidisset spus meus nisi sup humile et qe
tu et trementem ad sermones meos Nec potuisset
ee iustus et innouatus nisi fuisset in eo spus docens
sctificans custodiens et dirigens et p graciam eu ihitans
A quo responsum acceperat i oraibus suis deuotis vi
sibilr et spualr i mente p occultam inspiracione q
xpum q videbat oclis mentis videt etiã oclis corporis
anteq finiret p̃nte vitam Et q responsum no dat ni
si peteti et interrogati dat intelligi q prius cu
multis lacrimis et suspiriis orauerat ut hoc qd sperabat
et desperabat scilz gsolacoem israel scilz xpum i carne
vide meret oclis corporis sicut videt oclis mentis
Tunc ei erat coïs opinio apud cunctos itelligentes
q iminebat aduentus xpi scdm signa a patriarchis
et pphis data Et ideo symeon de hoc feruentius
orabat deum et i spu ideo p reuelacionem spus sci
Et forte fuerunt vba sua hec vel silia in sua Et
nunc dne qre tardas qre faciem tuam auertis obli
uisceris inopie mee et tribulacionis mee Ayette dne sal
uatorem pditus redemptorem captiuis et gsolatorem mes
tis Veni dne libera nos et salua nos Dicito ei q i
xpo vertuntur ea. bti oculi q te videbunt putas
ne videbo illum putas ne moriar anteq veniat
putas ne sim dignus vide gsolatorem israel Nolo
certe mori nisi videam illum p q mors vincetur
Nolo ego hoc seculo decedere nisi illum videam p que
solum gditum est Ø q̃to desiderio videndi dnum sc

nep iste trissimus estuabat que etas de hoc seclo
exire cogebat et dei responsio retinebat hoc de-
siderabat hoc mente tractabat. hoc semper cogitabat
dicens quando veniet. quando videbo eum. et quis ve-
niet quis videbo. putas ne durabo putas isti o
culi videbunt eum qui tamius oculi revelabuntur. vel
dicens ihesu solue iam hec vincula et me iam mitti in
pace me permitte. Et hijs vel similibus dicens forsitam
iterum atque iterum ad lacrimas et gemitus queretebat
ur. Nam iste homo alter daniel idest vir desiderio-
rum fuit dan. 9o vir cuius desiderium pia auris
dei audiuit propterea. symeon idest exaudibilis vel
auditus merito est vocatus vir visum est ei a spiritu sancto
quasi sub hijs verbis que dicta fuerunt danieli dan. 10o
Noli timere vir desideriorum. pax tibi confortare et esto
robustus Confide senior vincetur vigorem summas-
non te frangat etas grauior. non te grauiat mors
vicinior. non morieris nisi videas. nisi tangas ni-
si etiam vlnis amplexeris Ihesum quem visio longo
conforttatus longanimiter exspectabat redemptionem israel
Sequitur. Et venit in spiritu in templum et cetera. Dicit enim sanctus
symeon predictus senum dicet dum hoc desiderio estuaret
venit in spiritu in templum. idest motus et instigatus a
spiritu sancto illa hora ut veniret in templum vel forte
erat sibi reuelatum quod tali die attenderet que videret
gestari in vlnis virginis oblacione paruulus defe-
rentis quia ipse est ipse vir ei tunc dictum fuit a spiritu
sancto Et ecce adest quod exspectas quod quem videbis Surge
propera festina vade ad templum Cum introducerent id
est intus ducerent in templum puerum ihesum parentes
eius ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo. que consue-
tudo stabat in tabulis predictis. Paruta quod cum puta-

vel duos et p[ro] eo offerret par turturum aut
duos pullos columbarum et qui eum redimerent quasi
tibis (?) cum esset primogenitus Dum ipse Symeon festina-
ter venit in templum et statim cum prophetico spiritu cogno-
vit et accelerando genu flexit et cum inter brachia
matris adoravit brachia que sua extendit et p[ro]tiba (?)
ait michi eum date michi debetur mei officii est ad
hoc missus sum huic obsequio reservatus sum vnus (?) in hoc
loco exclamat q[uer] dominus nazarenus o quam beatus ille sacer-
dos ad sacra involutus p[ro] quo ad corpus p[ro]cedit o beate
manus que verbum vite palpaverunt et ulne quas ad eius
susceptionem paravit tamen non sufficit sibi adorare vide-
re et tangere puerulum nisi et ipse accipet inter brachia de-
siderium vero (?) eius et ipsa beata virgo intelligens filii volu-
tatem porrexit eum sibi ille autem letus et exultans cum
maiori cordis gaudio eum in ulnas suas id est inter
brachia suscepit et mox senectus fugit ac iuve-
nilis vigor et fortitudo affuit Felix nimium fuit
iste Symeon qui tantam consolacionem meruit quam de-
sideraverant patriarche et prophete et non acceperat
Et non dubium quin ex huiusmodi amplexu christi Jhesu Sy-
meon ultras mentales consolaciones recepit et sin-
gularia carismata graciarum Nec mirum ut dicit O-
rigenes Si enim ad tactum fimbrie vestimenti mu-
lier sanata est quid putandum est de Symeone qui in
suas ulnas accepit infantem et gaudebat videns pu-
erulum a se gestari qui venerat ad victos resolven-
dos suos nemine eos posse de claustro corporis
emittere cum spe future vite nisi iste quem in brachiis
continebat vnus (?) et dicit doctor devotus quod infantis
ineffabile iubar adeo illustravit senem ut processu
temporis ~~futura~~ futura mox sibi fierent nota // Surgens
igitur de genibus eum portabat a quo portabatur

-7 q ergo virtus sue carnis portat eum et elegan-
ter dicitur e senex puerum portabat. puer autem
senem regebat magna dei pietas. s. non minor
eius claret humilitas q celo terraque non capitur p
gremium hois ulnis gestatur. // Sequitur et benedixit
deum et laudavit gratias agendo de tanto beneficio sa-
licet de impletione promissionis et de exhibitione sal-
vationis de ipso salvatore aperit revelatione
in secreto dyalogo sibi facta dicens // Nunc dimittis
dne idest dimittas vel dimittes ut intelligatur optative
idest utinam dimittas. vel nunc servum tuum iam nunc ab-
ire in pace. et de hac vita transire i cordis quiete
quietatur i servum habuit hic libertatem et descendere volebat
in limbum patrum ex quo sciebat salvatorem natum q pro
fideles suos per passionem redempturum. Sed quid i pace
dicitur. cum omnes qui precesserunt inti sunt i tenebris:
In pace inquit quia non i pace fruitionis dei sed
symeon propterea fuit habens vitam i pacia et mortem
i desiderio cupiens dissolvi et esse cum xpo. Vere poterat
dicere illud Gen 26° Iam letus moriar qz vidi faciem
tuam. Ideo ergo i quibusdam fuerunt patres veteris
ac novi testamenti vere omnes . . . . at de isto
solo dicitur in pace nisi is qui intelligit q deus erat
in xpo mundum reconcilians sibi. nichil qz habet n-
mirum deo. s. omni parte in se bonis operibus assumpsit
quia vult ergo ihm tenere manibus et amplexari et i
pace dimitti omni labore vitatur. ut habeat spm dnice
veniat qz in ihrlm gressando in celestibus. veniat in
templo aptando se exemplo illorum in quibus habitat deus sus-
pirando et viam petendo ut habitet semper in domo
dni expectans diem et adventum eius dicit ei et ipe
verbum dei in manibus accipe et fidei spei ac caritatis

·brachijs meb͡ut amplexavi ꝯtur dixtet ut no
videat morte q̄ꝫ videt vita aẜtu ei ſelyo mor
te videbit carnis· ſicut ſic xpm dm ſatageit
ſpūs ocls vide cordis vni ber ꝯ m dittat in
pare q̄ xpm habet in ꝑtoc ſpe ei ē papo ma
ꝯ quo hic operibus ata miſeria que duce ꝯincis
hm ꝯmozas // Exceſt ꝯ a videt· ꝯc // hic not
ſublimis magnificatio xpi pueri an affirabat
at cu ſcdm ꝯplice eis excellencia ſilz clemenc
ſapie et maieſtatis ſiue potēcie Ex clemencia ve
nit ut ſalq· ex ſapia fulget ut lux· ex maieſtate
ul potēcia veluret gla Eſt g̊ xpus ſalq oum pplis
vniuſalit· lux gentibq ſpalit· et gla iſrl̄itis ſi
ngulariter Et hec tria tangit hic ſymeon ꝯ naturam
ad ſalute clemencie dicit ꝯa viderunt ocli mei ſalu
tare tuū: ideſt ihm q̄ intptatr ſalutare viderunt q̄
de oculi carnis hoīem ſed oculi mētis ꝯgnove
runt cu ee deū ꝯa ſcit dict g̊ ꝯois nazarenus· ꝓ
h̊· ꝙ xpm videt oclis corpalibq· oculi mētis ſu
erunt illumati fulgore ſpūs ſci· quo vbū ꝯfirm i car
ne ꝯgnovit et ſalvatore mūdi oibq ꝑdicavit //
Et quia hec ſalq no erat ꝑticularis ſꝫ vlis ideo ſb
dit ꝯ ꝯdo paſti ſilz ſalutare no ſolū viſible ſed et
palpabile an facie qꝫ i ꝯpmptu eſt hoc ſalutare
oibq ſe putabat qꝫ in ſalute om̄ venit vnd dicit
om̄ ꝑploꝝ vni ꝑs viderunt oēs fines ſalutare
dei nri vbi attēde ſagacitate hui venerādi
ſenis q̄ cu tāto zelo ꝑſtolabat ſalute iſrl̄ qꝫ p̄i
ꝑ voto potius eſt· exclamavit ſe vidiſſe ſalu
te om̄ ꝑploꝝ ſignanter etiā dicit an faciem
ſcdm theophilum ut ſilz oibq eis incarnatio ap

paret // Tertio ad hunc sapie addidit hunc ad
vndicacione gencium scd' in qua salutare pasti hunc
ut sit hunc oculo ad vndicacioez gencium i. ad h°
ut isto lumie xpus reuelet gentibus ysa 44° dedi te
in lucem gencium 7c Na sic dicit athana' omnes an
aduentu xpi i multis tenebris 7 erroribus erant
constitute utpote cognicione xpi diuina priuati Et
ideo caru veritatem xpus triplicem illuminauit
scilicet doct'nis miraculis 7 factis vnd ysa 9° ppls
gencium q ambulabat in tenebris vidit lucem magna
habitantibus in regione umbre mortis lux orta e
eis // Tertium ad gloriam maiestatis spdet Et gloriam
plebis tue isrl' qa de isrl' natus e scdm carnem
7 h° eis cedebat in magna gloriam ysa 9° Erit
germine dni i magnificencia et i gla et exultat
io huius q saluati fuerit ex isrl' vel istud pt i
telligi de ecclia bñfica ad qua ppls isrl' spali sp alu
e electus et adoptatus Et qmuis multi fuerunt in
creduli et ano pene oes sit iunici crucis xpi
tamen vltise corp salue fiet et plres corp p xpus
puenerit ad gloriam Thorum primice fuerunt apli
quorum fulgore vniuersu orbe illustrat Et tunc s'm
beda bn vndicacio gencium isrls gle pficit' qa cu
plenitudo gencium introierit tunc oes isrl' saluus erit
¶ Aliter dicere possimus q i hoc cantico magnifi
cat' xpus q° ad quatuor i qbus consistit eius pfecta comme
dacio et sic totius historie circa ee breuissima compre
hensio Vocat' ei pax quia mediator Ea natura q re
perimus eius incarnacione comprehendit' in pace Ipse
ei est pax nra qui fecit vtraque vnu quia vtram
q natura vniuit in vno supposito sibi 7 duos
pplos in vnu copulauit. dans pace huius q lon

ipse et huius quod ipse sit deum etiam hominibus manifestavit
¶ Nominatur etiam lumine quia doctor est ei quod respicit
eius predicationem et vite sue conversationem ac mira-
culorum operationem comprehenditur in luce unde ipse dicit Ego
sum lux mundi Secunde autem respicit redemptionem et passio-
nem comprehenditur in nomine salutis et ideo nominatur salus
quia redemptor Tertio quod respicit resurrectionem et ascensio-
nem comprehenditur in gloria et ideo sic nominatur ut premia-
tor et quia canticum istud continet laudes xpi plenitu-
dinem et senibus morientibus consolationem ideo in sero
et in fine cantatur in completorio ¶ Nota circa predicta quod
moraliter Symeon quod obediens bonum religiosum signi-
ficat et hic manet in ierusalem que interpretatur pacifica quia
manet in pace interna et superna qui iustus ad
proximum et timoratus ad deum expectans consolationem Israel
id est divine visionis quia Israel videns deum interpretatur Et
spiritus sanctus est in eo propter sue gratie beneficium et tali datur
ihesus ad amplexandum Et sic cum Symeone de tanto
beneficio benedicit deum et desiderat exire de domo ut
ei detur ad perfectionem succedendum secundum apostolum desiderium
habens dissolvi et esse cum xpo ¶ Tandem Symeon
puerum ihesum matri reddidit quem illa letanter re-
cepit Et postea vadunt ad altare facientes processi-
onem venerabilem parvam quidem sed valde magnam et
quasi de omni genere hominum representantes Sunt enim inter eos
de masculis et feminis senibus et iuvenibus virginibus
viduis et nuptis ut omnis sexus et professio eius na-
tivitati testimonium et laudem perhibeat quod pro salute
omnium natus est Procedunt alacriter illi duo senes
Joseph et Symeon cum exultatione magna iubilan-
tes Deinde sequitur mater portans regem ihesum cum ineffabili cor-
dis leticia et Anna associat eam vadens ex latere
cum reverentia iubilans et ipsa incredibili gaudio:

maria et Ioseph tamquam parentes puerum in templum reputant. Symeon et Anna ut prophete pronijs propheciis cum laudibus diuina preci. Maria pulchre prefigurata est in candelabro aureo quod lucebat Iherosolimis super quod septem lampades ardentes stabant. que septem opera misericordie in maria figurabant. Hoc candelabrum et eius candela Ieronimus quo in hoc festo candelas accensas baiulamus. Maria est candela duo in sua purificacione offerebat quam Symeon lumine ad reuelacionem gencium cognoscebat. Christus marie filius est candela accensa propter tria que inueniuntur in ea scilicet lychnus ignis et cera. Et in Christo sunt tria scilicet caro anima et deitas vera. Hec est candela que humanis generacionibus est data per quam nox tenebrarum est illuminata. Oblacio huius beatissime candele prefigurata fuit in puero Samuele Anne. Peruili gratia more nature deus filium dedit. et marie virgini supra cursum nature filium inspirauit. Anna obtulit ~~obtulit~~ filium qui iudeos erat propugnaturus. Maria obtulit filium qui mundum erat redempturus. Filius Anne postea a iudeis est reputatus. Filius marie est ab eis morte turpissima condempnatus. Hoc est quod Symeon marie prophetando predicebat quod filius ipsius gladius animam suam pertransire debebat. Cum ipsa peruenisset ad altare mater cum virgine vera genu flectit et dulcissimo filio suo super altare oblato. Gratias agit de munere tanto quod ipsa virgo concepit eum et peperit et quod ipsa in tali prole dignissima deo patri complacebat. Et hec tria putacionis preceperunt locum habuit in Christo et beata maria de aliis transiit. Hecterum supra. O qualis est ista oblacio. Numquam talis facta fuit a seculo. Virgo Offert filium sanctam virgo et binorum fructus vetitis tibi duo puta Offert ad vitam et omnium reconsiliacione hostia sancta.

deo placente ¶ Deni adiuorat sacerdotes redi-
mit dns oium tanq servus quia aduc avgeri qz e-
rat p° genitus ex precepto legis redimendus Et erat ci-
dus genus monete obulos xx habens Accepit erat
mater de manu Joseph aues pdictas et geminas
flectens. offert tanq paupercula sup altare i holo-
caustum una p filio. alterum p pcto. p se i h° se
subdens legi p̄ceteris cum nullum habet pecus
vn Ber oblacio ista fuit satis delicata. videtur
vbi tantum sistit dns. redimit ambo et illico v-
portat veniet ipse qui iam no offeret i teplo. s
inter brachia crucis veniet quando no redimet
alienos s redimet alios sanguine suo Istud e sa-
crificium matutinum illud vespertinum ¶ Agnitur ergo p
primogenita offerenda figurat ille q unigenitus
dei dignatus e nasci. primogenitus scilz dignitate oms
creature qui est ve sanctis domino imolatus p pcto
nobis ¶ Aduertite ergo hic de xpi quo a precedenti-
bus sit aucta successive Na i natiuitate se habuit
ut paup homo. In circumsione ut paup pctor
homo Sed hodie ut paup pctor et servus homo
vt paup quide in eo q pauperum oblacione ele-
git vt pctor vo in eo q ipse cu aue p obla-
cione comparari voluit vt servus at i eo q re-
dimi se fecit ¶ Et qz ut visum e p9 circumcisi-
one filij et purgacione matris tulerunt illum i te-
plum ut sisterent eu dno Ideo ex pdictis tribus
moralit instruimur ut cu teplum dei materiale i-
gredi volumus in ipsis tribus contrariis xpo ei nos
interna conformemus vt videlz simus a pctorum sce-
leris circumcisi q° ad primum. simus a brachijs sce matris

ecclesie deportari quo ad sensum. et similiter vere penitentes sunt ordinate quo ad tertium // Ex primo trahitur documentum quod nullus debet ingredi ecclesiam cum conscientia mortalis criminis nisi prius sit confessus vel saltem contritus si non assit copia confessoris Et quod eciam ingressuri

no^a prius debent purificari a peccatis saltem generali confessione. eciam si ipsi non sint conscii in peccato cum bonaventura mentium sit ibi culpam cognoscere ubi culpa non consistit exemplo vere virginis purificatione non indigentis Et inde quod consuetudo est quod aqua benedicta ponitur ante fores ecclesie ut ingressuri eius aspersione purificentur eciam a venialibus qui de mortalibus sibi conscii non existunt // Et huius figura labrum cum aqua erat ante hostium tabernaculi et ibi aaron et filii eius ingressuri tabernaculum lavabant manus et pedes // Ex 2° documentum quod heretici qui errant a fide. scismatici qui deviant a caritate et omnes excommunicati qui exclusi sunt ab ecclesie unitate non sunt ydonei ad ingressum eius et brachiis eius non portantur unde cyprianus Non potest habere deum patrem qui matrem ecclesie non tenet unitatem // Ex tercio ut intremus vere penitentes videlicet causa devocionis non causa vane solacionis sicut ypocrite Non causa ostentacionis et vane glorie sicut illi qui ornant se vestibus et aliis ut appareant hominibus Non causa lascivie sicut illi qui vadunt ad ecclesiam ad videndum mulieres vel viros ut concupiscant et concupiscantur Non causa vanitatis et solacii ut ibi vacent vanis colloquiis cachinnis et levitatibus Non causa questus et avaricie sicut clerici qui veniunt solum propter pecunias sibi dandas vel qui vadunt ad negociandum ante et causa lucri temporalis Hii et omnes qui fine debito non intrant non sunt digni ingredi templum domini:

vnde nō videt ꝓpriū nͥ cū aplis pari pn̄t spūa-
libꝫ atq̄ brachijs ¶ 2o dedicatione etiā corpi i templū
consecrata sicut oīa templa in eius noīe dedicata ꝫ patet
qd' statutū ē q̄ i eccijs debet haberi etiā corp᷑ alic᷑
sci pn̄tia videlꝫ in sacro altari ꝫ ibi reliquie scōrū
recondunt᷑. et fuit ibi ministeriū āglorꝫ Et ideo dig-
nū ē ut i veneratiōe habeat᷑. et nō nisi cū sūa
ma devotiōe ꝫ reuerētia frequētet᷑ Juxta illud. ps
domū tuā dn̄e decet scītudo ¶ Possūt etiā hec
exponi de templo spūali i q° quide v̄bū etiā īduret᷑
a devotis fidelibꝫ de q° ait aplus Templū dei scm̄ ē
qd' estis vos Et q2 nobilitas cuiuslibꝫ rei ex eius cau-
sis colligit᷑ ~~ex ꝯ̄tinuaz causis~~ Hīc ē q̄ hui᷑ templi
nobilitas colligit᷑ ex ꝯ̄tinuaz causis scilꝫ ex efficientis
dignitate. ex materie preciositate. ex forme speciō-
sitate. et ex finis honorabilitate ¶ Pͥmū patet q2
met templū qd' ē mens aīe rōnalis ē ab ipō deo
immediate creatū. et hoc arguit maiorē aīe
nobilitatē Nā ad creandā aīaz deus nō advocauit
aliquā aliā creaturā sꝫ ipā trinitas īuitauit seipām
dicēs Faciam᷑ hoīez Nō eī deus hoc v̄bū direxit ad
āgelos ut dicit Aug᷑ sꝫ ipē pr̄ ad alias ꝑsonas i
diuinis ex hō cōdit᷑ hō opus ēē ipsius trinitatis ¶
2m patet q2 nō ex aliq̄ preexistēte materia facta ē
aīa sꝫ ex nichilo Jn oībꝫ eī nō īueniebat᷑ aliqd
materiale ita nobile ut ex eo posset fieri aīa rō-
nalis ¶ 3m patet. nā forma aīe rōnalis ē no-
bilissima cū sit ymagine dei ꝯ̄formita Nō eī deus
ꝯ̄pssit aīe ymaginē alicui᷑ rei create sꝫ formā
suimpsius ꝯ̄tra q̄ forma ipsa. aīe rōalis nō ē aliud
q̄ reluceētia quedā ipius beatissime trinitatis Nec pote-
rat ipsa trinitas aīaz magis nobilitare q̄ q̄ eam

sibi assilavit ut qa silitudo e causa dilcionis ala ocz affectione ... ipsum queritet cu nichil sibi silr ... verba ... pates ... deq no ad a ... fine vocavit ... scriptum ut eet ... tatulu suud Et qui ad h ... elegit ... tacione ... Ideo ... filii mi Et illud sap ... filijs hom ... deq ... digne ... voto potius ... Et ... fidelis ... si nobilitate tu a attendes ... peccaves ... nobilitate tua ... prius ... Est et ... et nobilis superbia qua ... ista cadu ca reputat ... ut eis nolit ... habuit ille ... seneca ... deos ... et hoies ... adhuc ... peccati vilitate peccatore ... tepla metale debz ee ornatu et ... varijs colo ribus virtutu videlz colore albo castitatis rubeo volu tarie ... passionis ... spualis iocunditatis viridi virtutis ... celestis desiderij aureo caritatis et ... humilitatis ... istud teplu sit ornatu ... ihus ... bonum et iustum ... operibus ... meritis ... illud ... emendando et ... aut ... illud mundo de clinantes a malo et facientes bonum aut ... bona opa ... paupes ... ut ... vite ...

principalium virtutum divitias. quales sunt caritas. castitas.
humilitas. paciencia et huiusmodi non inveniamus offeramus
saltem duos turtures vel duos pullos columbarum idest duo
genera compunctionis videlicet timoris et amoris unum pro peccatis
ut de malis nostris et aliorum gemamus. Alterum in holocaust
um ut amore celestium inflamemur. ¶ Decima est spiritua
liter in huius templo predicavit quatuor personarum processionem
celebrare. Per Symeonem qui interpretatur audiens et responsum
sumens a spiritu sancto audiendi sunt. Ubi dei studiosa au
ditio. Per Annam que interpretatur gratia et que non discedebat
de templo sunt crebra oracio. Per Joseph qui interpretatur
augmentum qui et sollicitudinem habuit curam de Christo puer
o. intelligitur bonorum continua appositio. Per Mariam vero
que interpretatur illuminata que et Christum portavit in ulnis sunt
divine conformitatis professio. Unde Symeon portat
lumine sancte meditationis. Anna lumine iterne devo
tionis. Joseph lumine virtuose conversationis. Et Maria
lumine superne contemplationis. Et postquam Maria et Joseph
perfecerunt omnia que secundum legem debebant. reversi sunt de
Jerusalem volentes redire in civitatem suam Nazareth
Vade et tu similiter cum eis et adiuva portare puerum
Jhesum et servias eis in quibus poteris

In purificatione beate Marie virginis Sermo

Suscepimus deus misericordiam tuam in medio templi tui ps
Christus expectatum diu diversa preiverunt
miracula. signa et prodigia prophetica. sic et na
tum diversa sequuntur gaudia. Nam gavisi sunt angeli qui
ministraverunt gavisi sunt pastores qui viderunt ipsum non
solum laudantes et glorificantes etc. Sed multo amplius
gavisi sunt familiares qui susceperunt. scilicet Maria beata
et Symeon. Suscepit ergo cum Maria suscepit et Syme
on suscepimus et nos unum bonum in communi omnes sumus cooperatores

psallimus dicentes Suscepimus deus Suscepit quoque eum primo
beata maria sicut pullum in gremio fouendum vnum in eius fi-
guram dicitur Ruth vel Susceptum fuerunt posuit in sinum
suum et nutricis ac gerule fungebatur officio Virum
ergo quem nouerat eum prius congratulabatur ei Sed
mater singulariter quia quem celi capere non poterant suo gre-
mio confouit Sy qua vtique susceptione non dubium
quin ineffabiliter delectabatur exultatione dum illum quem concepta
clamat gesta virgo sicut pullum aliquem in suo gremio
posuit vberibus lactauit et cetera ministeria ministra-
uit vnde theologus O felix maria et omni laude dignissima
o gloriosa o sublimis puerpera cuius visceribus
auctor celi terreque committitur O felicia oscula labiis
lactentis impressa cum inter crebra blandicia veritatis
infancie ut pote verus deus te filius tibi vere alluderet
cuius verus ergo pater deus imperaret Nam auctorem
tuum ipsa genitrices edidisti in tempore pubertatis quem he-
bas auctorem ipsa conditorem O felix puerperium letabile
angelis optabile sanctis necessarium perditis contrarium perfuga-
tis Hic ille Suscepit quoque maria mirabiliter exultationis
sicut ipsa fatetur luce primo magnificat quod potens est
etc. Et mira eius etc. Ergo mira · sed magnifica fecit
magnifica quidem quia super incarnata vnum cogitabat qualis
esset ista salutatio super [illegible] positum vnum dicebat Ecce
ancilla domini Sed quamuis maria singulariter pre aliis suscepit
hunc ~~[illegible]~~ tamen sibi soli retinere noluit sed eum omnibus
nobis obtulit dum eum in templo et salute omnium pre-
sentauit Sicut enim res preciosa perdita ab aliquibus et ab
alio fideli inuenta non debet celari sed ad publicum
locum precipue ad templum vel corporaliter vel denuncia-
tione deferri ut ibidem ab aliis qui perdiderunt possit
recipi et inueniri Sic beata virgo cum rem preciosissimam

Scilicet dominum et saluatorem n[illegible]

℞.

scilicet dominum et salvatorem nostrum singularibus privilegiis
pre ceteris mortalibus insignitum. quem nos peccando amisimus
cum celare noluit sed eum hodie in templum detulit et
omnibus putavit ut omnes qui ipsum peccando perdiderunt
si volunt venire ad templum idest ad eternam unitatem
et consortium per virtutes ipsum et quia nos omnes sacro
baptismate ad eternum consortium pertinemus Ideo mo-
re illorum qui invenerunt rem caram perditam et pre gau-
dio se continere nequeunt affectu cantu iubilando ex-
clamamus Suscepimus deus misericordiam tuam. quam peccando
perdidimus mediante beata maria in medio templi tui
ubi ita notatur. Primo magna nostra utilitas quia Sus- p°
cepimus Suscipere enim exponitur sine munus dei patris
et virginis matris non patet quod sine magna utili-
tate magnos enim decet magna et utilia dare
Et quia maximi carius magnum et utile donum
nobis contulerunt primo maius donum quod habuerunt
scilicet ipsum suum filium dominum nostrum ihesum christum unde
Iohannes Sic deus dilexit mundum ut filium suum daret
usque ad mortem pro nostra salute Item apostolus propter
nimiam dilectionem suam qua dilexit nos pater mi-
sit deus filium suum in mundum. factum ex muliere factum
sub lege. ut eos qui sub lege erant redimeret ut
adoptionem filiorum reciperemus Ecce quale donum deus
pater nobis contulit quo maius usque non habuit Mag-
num fuit dei donum quod nos ad ymaginem suam
creavit Magnum quod totum mundum et omnia que in eo
sunt nobis servire constituit omnia quia nobis subiecit. Sed
illud incomparabiliter maius quod pro nostra conservatione et
liberatione cum tantum carius filium suum tradidit Similiter
mulier beata maria maximum donum scilicet suum unige-
nitum libenter pro nobis optulit quod habuit nec sibi

soli servare voluit · sed in medio templi ad susci-
piendum putavit unde de hac susceptione potest illi-
gi verbum illud gen 33º ex persona marie cuilibet
nostrum dicentis Suscipe benedictionem idest benedictam meam
prolem quam attuli tibi idest quam genui ad tuam salutem
et quam donavit mihi deus non carnalis maritus tri-
bucio omnia idest cum qua tribuit · et perficit omnia
bona Ecce quale donum nobis contulit quod omnia dona
sua utilitate excedit omnia bona in se includit quia so-
lus omnia desideria nostra replere sufficit sine quo ni-
chil mundi contentare nos potest Nam cum omne bonum
aut est honestum aut utile aut iocundum · nichil est
eo honestius quia ipse est omni veritate et omni virtute
plenus · primo sanctus est et auctor omnis gratie et
virtutis Nichil est in eo eciam utilius quia ipse est no-
bis quicquid desiderare possimus Nam ipse est verum ple-
nitudo luminis: voluntati multitudo dulcedinis memorie con-
tinuacio eternitatis Ipse est oculis preclarissimum speculum
claritatis auribus dulcissimum melos iocunditatis gustui
delectabilissimum epulum dulcedinis olfactui suavissimum
pigmentum aromaticitatis Et tactui placidissimum obiectum
sensibilitatis Ecce quale et quantum donum quod nobis maria
contulit in mundum quo maius non habuit immo
quo ad maius esse non potuit De hac oblacione dicit Ber-
nardus in sermone de purificacione Offer filium tuum virgo sa-
crata · et benedictum fructum ventris tui domino presenta of-
fer ad nostram omnium reconsiliacionem hostiam sanctam deo pla-
centem Omnino acceptabit deus pater oblacionem novam
et preciosissimam hostiam de qua ipse ait · hic est filius meus
dilectus in quo michi bene complacui Item Ber · secundo notatur Di-
2m vina curialitas sive largitas cum dedit mra tuam idest
filium tuum · non ob merita nostra · sed ex tua curialitate
et gratia nobis datum Non enim talia fuerunt merita nostra

ta xpi que tale donum nobis conferret aut aliquid
nobis faceret iniuria si negaret. sed sola sua clementia
ut nobis filium suum daret trahebat quos seruos su-
os de eterna maledictione redimeret et ad eterna gloriam
sublimaret. Unde videntes sancti patres quod nulla merita
ex condigno sic possent ad illud donum promerendum exten-
dere. petierunt sibi illud dari ex curialitate et cari-
tate dicentes cum psalmista Ostende nobis domine misericordiam tuam et cetera
misericordiam itaque sibi petunt dari et ondi. non iustitiam quia
sola est misericordia qua saluamur. soli est misericordie attribuendum quod
consumpti non sumus non iustitie Nam quid sunt omnes iustitie
nostre diuine iustitie comparate nisi pannus immundus mu-
lieris menstruate Sed ideo iustitie nostre sunt tales ipse
iustitie nostre quales erunt nec ideo laudabili vite
homines si remota pietate secundum dictamine iustitie iu-
dicet. Nam ipsa iustitia nostra si secundum veram regulam
omnis examinaret utique distorta et curua et minus
habens inveniret. Ideo sola diuine misericordie est attribuendum
salutis nostre misterium nec nobis aliquod nostre miste-
rium nec nobis aliquid est attribuendum nisi preterite mortis
nasorum. 3o notatur curialitas diuine profusa lar- 3o
gitatis Ibi in medio templi tui Idest vniuersalis omnibus
qui fide et dilectione pertinet ad consortium templi et ecclesie
Joh 18o Ego semper docui idest semper me doctorem
et gubernatorem exhibui in synagoga et in templo idest
in generali sacerdotali collegio quo conueniunt omnes
iudei. idest qui corde et ore confitetur nomen christi
Clementia ei pro omnium salute in mundum veneat in loco omnibus
communi putari volebat ut omnibus desideratibus graciam suam
communicaret ut nullus conclusionis peccatorum vel peccatorum multitu-
dine vel sue vilitate ad ipsum accedere timeret. Sed cum
se omnibus propicium omnibus paratum exhibere venit. Sed clementia nota
ei misericordiam suscepit in misericordiam venit. nullus de eius misericordia
dubitare debet vel eius seueritate et districtione timere

dunus ad eu venie p veram gfessione et vite sue e
mendacione voluerit. Prop qd eciam puntu se exhi
buit deu mod suscepit ut se exorabile de facili
placabile et misericorde exhibet. et oes ad se q
pena et venia petenda invitaret. Quid in puer
is daret aut qui exorabile se exhibet q se totu
nris usibg exposuit nec aliud qm magis salute
i oibg qsivit. Bene igit possumus dicere Susce
pimus etc / Suscepimus deus / Viso quo maria do
2o mini suscepit. mat in medio templi sui: idest
corpis et cordis. Cordis p spualis pure gpusionem
sz corpis p corpale gnacione: videndu est quo
eum 2o symeon suscepit Na de eo dr. accepit
eu symeon in ulnas suas Suscepit maria mitis
exultacois qz exultavit sps i deo salutari suo.
qz fecit sibi magna etc. Et qz respexit humilitate
etc. Sz symeon suscepit qdem mag gsolacois. qz
cat homo iustg exspctas gsolacoez isrl q fuit t
plex. Consolatg est eu sps scs in eo qd pmisit. qz
responsu accepit a spu sco. no visuru se morte
nisi videt xpm etc. Consolatg e eu in eo q inspi
ravit. qz in spu venit in templu Consolatg e eu
i eo q tribuit. qz cu induceret pueru ihm pntes
eig accepit eu symeon etc. Ergo gsolatg e fovne
in pmissioe. qz responsu accepit etc. Consolatg e
aspcu i ostencioe Consolatg e desideriu i aplexi
one unu exclamavit Nunc dimittis etc: qz viderunt
oculi mei etc. Aying dic. et plus sigt. qz oculi vide
runt. mag tenuerunt et aures audierunt vn 1oh
qd vidimus et audivimus et mang nre gtrectaverunt
runt de vbo vite / Aqua gsolacione. mirabili di
ne pietatis dulcedine. iste scs senex recepit
qui in spu idest ex revelacione et inspiracione sps.

sēi venit in tēplū. ⁊ cū q̄ tā ardēter et vehe
menter videre desiderabat etiā ī vlnis suis sus
cipe poterat ⁊ portare vn̄ sicut vehemēs erat eius
desiderium videndi xp̄m. ita etiā in videndo et am
plexando magnum habebat gaudium vn̄ cū cū ac
cepisset ī vlnis suis quas ante ⁊ deū benedicens p̄
tanto beneficio ait Nunc dimittis ⁊c̄. Et ut dicit glosa eius
ineffabile iubar infantis illustrauit senē adeo
ut pressura temporis futurā mox fieret sibi nota mag
na dei pietas. sed nō minor claret humilitas q̄ quē
celo terraque nō capiunt grandeuū hōis vlnis gestat.
¶ In hac autem susceptione symeonis moralit̄
intelligere possumus quo xp̄m ī tēplo credis nui sus
cipe debemus vn̄ qui voluerit xp̄m spiritualiter suscipe
debet se isti symeoni conformare in ope et moribus
interpretatione vn̄ de eo dicitur luce ij° Ecce hō erat in
iherusalem cui nomē symeon et hō ille iustus ⁊ timora
tus expectabat consolationem israel ⁊ sps sc̄s erat ī eo
Hō erat. nō bestia idest humilis ⁊ humanus humilis
humiliter sentiendo de seipso et se ipsum contempnendo ⁊ in
omnibus se humiliando humanus ⁊ minoribus aliis compatie
do ⁊ portando et defectus excusando ⁊ caritatiue in
uando Et iterum dicitur homo quia quamuis inter se corda
deo cendebat. tale forīs corā hōibus exhibebat nō aliā spe
ciem virtutis p̄ferebat quā intus nō habebat homo etiā
erat rōne nō bestia sensualitate aut crudelitate Nā
vitā suā et oēs actus suos secundū dictamine rōnis or
dinabat et oēs motus sensualitatis rōni subdebat. nec
sensualitatē suā ut bestia fere sequebatur. sed viriliter
ea sub rōne comprimebat ¶ 2° sc̄s symeon habitabat 2
in iherusalem qd̄ interpretatur visio pacis quia oēs motus tur
bulentos. mentis sue in mirabili pace ⁊ quiete con
seruabat turbulentas quas occupationes sc̄li deuitabat. ⁊
nichil qd̄ mentē suā inquietare ⁊ turbare poterat ad
mittebat seruare quia cū deo per mentis puritatē:

cum proximo per amabilem conversacionem cum seipso. ~~cum se~~
per abstraccionem et curarum secularium abdicacionem conservabat
bonum merito in illum habitabat qui dignum suscipiebat
quia non nisi a mente purificata et quieta suscipi vult
vel retineri. Unde propheta: In pace factus est locus eius. Quicumque
ergo voluit Christum suscipere in pectore caveat se
ab omni turbacione et conservet se in mentis tranquilli-
tate. // Secundo vocabatur Symeon quod interpretatur audiens
et signat verum obedientem qui potest dicere cum Samuele:
Loquere domine etc. Et cum propheta psalmista: Audiam quid loquatur
in me dominus deus etc. Talem enim non quid aut quale
a domino precipitur discernit, sed totum se ad voluntatem
precipientis inclinat, colligit, nec in aliquo excepcionem
facit. Et huiusmodi est verus Symeon qui dignus meretur in
templo cordis sui recipere Christum qui proprias voluntates
et post concupiscencias suas vadit merito divina
gratia et post graciam suam vadit. Merito divina
susceptione indignus censebitur. // Item Symeon interpretatur
exaudibilis, id est aptus exaudiri et signat ho-
minem devotum, compunctioni, devocioni et oracioni inte-
ntum, a tumultibus et occupacionibus abstractum soli deo va-
cantem sollicitum, quia deus in oracionibus suis libenter exaudit
iuxta illud: Desiderium pauperum exaudivit dominus. Cuius
susceptione et visitacione dignum decreverit deus
sua susceptione et visitacione dignum decreverit. Et
igitur talis fuit non dubium quin dignus suscipere meretur.
// Item interpretatur audiens merorem non leticiam et signat
illos qui recogitant annos suos in amaritudine anime sue,
peccata sua iugiter deflentes, per contemplacionem sue corrup-
cionis et incommoda huius vite pericula et miserias con-
siderantes et ante oculos habentes futuri iudicii districtum, eter-
nitatem penas inferni et beatitudinem celestis regni. Non
vanis. Unde iuxta huius vite blandimenta et gaudi
contempnunt et solum illud pro gaudio et solacio habent
quod lacrimarum panem comedunt. Tales utique digni sunt
dominum suscipere qui de nulla re mundi quam de deo vi

f 4

sitatore voluit gaudere et de nullo nouerunt gratif-
cari nisi quo a deo indigni eius visitatore pos-
sent iudicari enim quod cum delectationem suam in caduca-
rum rerum voluptate constituit mox cito ab eius visitatore
corporaneque vacuabitur. Item inhospitatis nomine hi-
taculi et sunt eis qui per statum conversationem et inno-
centis puritatem ei habitatoris locum parare curant quo ad-
ventus sui desiderio estuans cottidie ad suum hospitium eum
invitat dicens Ingrediere benedicte domini mei cur foras
stas. Quoniam omnia que eius oculos offendere poterunt quantum potest
tollit et quicquid sibi placiturum cognoscit cum omni diligen-
tia preparat. Et quia tales facile mox cito ab eius visi-
tatione vacuus non remanebit quia tales ipse querit qui-
bus dicit Ecce sto ad hostium et pulso. si quis ape-
ruerit mihi. Locum mee habitacionis dignum per statum conversa-
tionem preparando ingrediar ad eum. habitationem apud ipsum
faciendo. et cenabo cum eo de eius profectibus delectando
et ipse mecum de meis visitationibus et beneficiis gau-
dendo. Quarto Symeon fuit iustus quia singulis quod su-
um erat tribuit quia creatori suo venerationem et hono-
rem redemptori suo amorem. et iudici suo timorem exhi-
buit. Proximis etiam suis quod suum erat singulis tribuit
quia superioribus suis obedientiam et reverentiam. equalibus
caritatem et benivolentiam. Inferioribus vero custodiam
et disciplinam exhibuit. Quoniam faciendo iusticiam serva-
vit per quam deo habitaculum in corde suo preparavit. Quinto
fuit timoratus quia in omnibus factis suis semper timore servare
curavit. timens ne forte aliquid in eo latere posset
quod deo displicere posset dicens cum beato Job verebar omnia
opera mea. sciens quod non parceres delinquenti. Omnia
opera sua faciebat cum timore. quia ipse timor magis
hominem conservat in fervore et preservat hominem
a tepore et sollicitum et cautum eum facit in omni opere et
sermone. Iuxta illud Qui timet ~~dom~~ deum nihil
negligit. Item beatus qui semper est pavidus. qui vero mentis

est dum corruerit in malum Dicit enim securitas
facit hominem tepidum et remissum contra pericula futura
improvidum et in omnibus defructuosum Contra quod dicit Nisi
tenueritis te instanter in timore domini cito subverte-
tur domus tua per tepiditatem et incuriam ex se-
curitate et fiducia orta Unde nichil est homini tutius
pro suo profectu et utilitate quam in omni statu et tempore sem-
per timere quia ut dicit Bernardus In veritate didici quod ni-
chil ita efficax ad gratiam dei promerendam recu-
perandam et retinendam quam si coram in omni tempore inveniaris
non altum sapere sed timere Beatus enim qui semper est pavidus Et
ideo sic gemine stetit in timore cum sancto Symeone
dignus fuit Christi susceptione ¶ Secundo exspectabat con-
solationem Israel in quo docemur quod qui voluerit divi-
nam super visitationem et consolationem necesse est ut contempnat
humanam quia sicut estus et frigus lux et tenebre non se
compatiuntur simul sic nec divina visitatio et humana
consolatio quia duo contraria non possunt simul et semel esse in e-
odem subiecto Unde necesse est quod humanam consolationem
contempnat qui divinam desiderat Augustinus super illud Renuit con-
solari anima mea in istis scilicet rebus caducis et transito-
riis et sic memor fui dei et delectatus sum in cu-
ius memoria et contra vanitates per bona exercitia et de-
fecit spiritus meus a seipso et omnem transitoriarum rerum
delectationem vanam contempsi igitur sic ocius delectationem
transitoriam contempserit procul dubio divina consolatione et
visitatione non carebit Nam quantum in una carpit pro-
ficit tantum in alia deficit si multum multum si pa-
rum parum Habeas igitur semper contritionem hominis studeat
qui super hiis visitationis locum preparare desiderat quia sicut Isi-
dorus quas laborantes nichil proficere poterit ¶ In festo
Suscepimus deus misericordiam tuam etc. to purificationis
tue / Postquam de susceptione marie et sy-
meonis dictum est Restat quod cum eis in col-

⁊ singuli in spali suscepimus et suscipe debeamus dicamus igitur oes dicamus singuli Suscepimus deus ⁊c. In quibus verbis replere implicatur materia gaudij quia suscepimus quia miam ⁊ quia in medio templi suscepimus Eundem enim nec suscepimus secundum promissa tua habuimus Abrahe et dicit secundum promissiones et semini eius ⁊c. Gal. 3o Nec miam secundum duricia Job In duricia manus tuae adversaris mihi Nec in medio templi sed in secreto celi propter quod dixit ysa vtinam disrumpes celos et descendes Et iterum Rorate celi desuper ⁊c. Nunc autem nos suscepimus ut veritas compleat figuram promissionis secundum miam ut pietas auferat vetera onera secundum in medio templi ut claritas tollat umbram velaminis Nunc enim non videmus deum tuum sed ⁊ gerimus Et quidem miam qua nichil dulcius nichil vtilius nichil carius est missus in medio templi suscepimus ut omnibus pateat ut omnibus ea accipe desiderantibus accedere ad ea nullus ab ea prohibeatur nisi impenitens ⁊ contempnens vnum Nec Suscepimus ergo deus miam tuam in medio templi tui Suscepit hanc miam dauid suscepit ⁊ Simeon suscepimus ⁊ nos et omnes qui predicati ad vitam Eundem ergo heri ⁊ hodie et in secula In medio templi est mia non in angulo aut diversorio quia non est personarum acceptio apud deum quia in com̄uni posita est offertur omnibus ⁊ nemo illius expers est nisi qui renuit. Arrinatur aque que sicut duce deus michi long tamen fons tuus tibi proprius est ⁊ non videbit aliquis ex eo ⁊ uini tuus est non videbit mortem donec videat xpm dni ut securus dormiat in pace ⁊ nunc dimittatur in pace quia xpm dni habet in pectore Ipse est est papo nostro quia per fide habitat in cordibus nostris In quo hic cibus aia inseria quia duce ut incurs ihesu vocabis Suscepimus igitur deus miam tuam ⁊c. Note hec est gratiarum actio a voce illa gementis

dn̄e in celo mīa tua et veritas tua etc. Videtur ne tibi in
medio fuisse nebule mīa · cū apud solos celicenas spe
heret? At ubi sane moratus ē paulominus ab an-
gelis · filius quidem dei et homo mediator ac velut lapi-
s angularis pacificans que sursum sunt que in celis sunt
que super terram · ex hoc iam plane suscepimus misericordiam
tuam etc. Eramus enim et nos nati filii ire · sed consecu-
ti sumus miām. Eramus ire filii et quam miām consecuti
Nempe filii ignorancie ignavie captivitatis et consecu-
ti sumus sapienciam virtutem et redempcionem Ignorancia
militaris seducte excecaverat nos · mollicies viri-
abstracte et illecti a propria concupiscencia enervaverat
nos · Malicia dyaboli expositos iuste adeo capti-
vaverat nos Sic ergo nascimur unusquisque primum
rectitudinis veritatis ignari · deinde libe-
re ignavi · ut si nobis nota esset via vite
propria tamen detineremur et impediremur Tercia
tamen in custodiamus captivi sub pessimo crudelissimo quidem ty-
ranno · ut licet prudentes essemus atque robusti-
ssimi ut libere servitutis opprimeremur conditione Nu-
mquid non miseri et miseracione multo opus habet tanta
que non miseria · Aut certe si iam salvi sumus ab hac
tanta miseria · Aut certe si iam salvi sumus ab hac
triplici nostra · quod propter quod factus est nobis sapiencia a deo
patre et iusticia et sanctificacio et redempcio · Contra nos
vigilancia opus ē dilectissimi ne forte quod absit
iterum incidamus in priora peiora prioribus si denuo
gignat tria eadem · nec potest qui non natura iam sed propria
voluntate filii ire sumus · Amplectamur itaque miām
quam in medio templi suscepimus et cum beata Anna
non dimittamus a templo Templum enim dei sanctum ē
quod estis vos · ait apostolus Prope ē verbum miād · Prope ē
verbum in ore nostro et in corde nostro denique in cor-

bus mentibus per fidem habitat christus. Hec ver // Ad cuius
susceptionem si volumus nos preparare quatuor debe-
mus observare que in susceptione alicuius notabilis per-
sone solent custodiri. scilicet domus purgatio. cetus col-
latio. cibi et potus allatio. et iocunda et familiaris allo-
cutio // Primo igitur videtur domus consciencie purgatio
per peccatorum emendationem. Sicut et ad adventum alicuius
persone potentis status domus purgatur a sordibus ornatur
vestibus et omnia diligenter componuntur: Quantomagis de-
bemus ad adventum tanti hospitis purgare domum mentis
a peccatorum et viciorum maculis et eam ornare virtu-
tibus ne quid inveniens ad nos domini offendat oculos ma-
iestatis. Detergat igitur mens eius sordes operibus quibus deo pre-
parat domum mentis et mundat conscienciam suam ab omni in-
quinamento carnis et spiritus. quia in malivolam animam non
introibit sapientia nec habitabit in corpore subdito peccatis. Na-
cum sit mundissimus. immo auctor omnis munditie na-
turaliter odit omnes sordes et inmundicias ait Ihesus ait Isa
estote qui fertis sancta dicit dominus vii Et glosa quidam
qui fertis vasa domini id est ipsum christum Luce ii quando deus eum
suscepit pueriliter tale id est puram et mundam vitam. et
homo in more meo id est propter me et honorem meum.
non propter temporalis confusionis dampnum vel evitationem. nec
propter temporalis lucri acquisitionem me suscipit et dan iiio
Suscipiet sancti id est puri et mundi regnum dei id est
christum pro quod ut altissimi regnat // Et in figura Ruth
iiiio dicitur. quia ruth peperit obeth Ruth interpretatur de-
ficiens et significat mariam paupertate et penuria deficien-
tem quia in tantum pauper fuit quod in tugurio quodam fi-
lium peperit et quia agnum quem pro eo offerret non habuit
sed oblationem pauperum obtulit scilicet par turturum
aut duos pullos columbarum Obeth interpretatur serviens

vel serviet et sicut xpm qui per xxx annos servivit
pro peccatis nris. Obeth scdo qui ruth in bethleem orat. qui
xpm in bethleem qui paupere nate nascitur. vel qui aiam
desertuosa idest destructa se cognoscens et penitens xpm
suscipe meruit. Sed multis convenerit et gratulabatur
quia de conversione aie peccatricis multi fideles letantur sed sola
noemi quam interpretatur pulchra cum suscepit quia aiam a
peccato per penitentiam mundata cum ad sui cordis hospicium re-
cepit ¶ 2º requiritur. conversacio per benigna et tranquil-
la conversacione ut scilicet se in omnibus ita adversitatibus quam
prosperitatibus tranquillam teneat turbulentos per animi
motus et iniectas scilicet impetraciones fugiat omnibus se amabi-
lem et affabilem exhibeat omnium necessitates et infirmitates
portet et compatiatur quod xpm suscipe in cordis hospi-
cio desiderat. Et de tali dicitur Ber. Verbis et laudibus
dignum. quanto putas amplectendum affectu fratrem illum qui
sine querela conversans inter fratres tota sollicitudine ca-
vet ne quid in eo sit quod ab alio portari optat et qui
quod in aliis est onerosum pacientissime portat, sui singulorum
scandala sua reputat. et cum aplo loquitur. Quis scandalizatur
et ego non uror quis non infirmatur et ego non infirmor.
Ver. ille cum ei sit mansuetissimus et naturaliter sile
applaudat suo silentio. mansuetum hospitem et pacatum hos-
picium requirit ¶ 3º requiritur. Sibi et pacis collacio per
internam devocionem et delectacionem vero qui vult xpm hospicio
suscipe debet contra sibi inferendum per virtutum et bonorum operum
exercitacionem et internam mentis devocionem preparare sicut
ei hospites talia hospicia querunt in quibus bonam refectionem inve-
niunt et illa fugiunt in quibus penuriam omnium et omnia for-
dida inveniunt. sic xpus aiam peccatis et viciis sordidam et ab
omni virtute vacuam fugit sed eam quam suo amore succensam
et operibus bonis fervens intimam invenit visitat et.

i͞hitat S͞ic legit͞ de s͞co matheo q͞ dum ip͞e vocatus eet
a d͞no ad s͞e s͞equend͞u͞ conuiuiu͞ magnu͞ fecit ei i͞ sua domo
Ecc͞ conuiuiu͞ magnu͞ fuit no͞ v͞one laude ꝑparacōis. s͞z
v͞one magne deuocōis et amoris. S͞ic q͞ vult x͞pm͞ i͞ hos͞-
picio cordis sui suscipe͞. debet sibi refectione͞ ꝑ interna͞
deuocione͞ et honore͞ opus feruentem. ꝯtemplacione͞ ꝑpa-
re ¶ q͞to refert͞ iocunda allocucio ꝑ laude͞ gratiarum
actione͞. ut scilz homo in o͞ib͞ v͞bis et operib͞ loquatur
x͞po. cuncta ad ei͞ laude͞ ordinando. vnd͞ math͞ q͞ dicit͞
ꝑ v͞bo antiochus susceptus e͞ cu͞ facularu͞ luib͞ id e͞ cum
s͞cis v͞bis et doctrinis alios instructib͞ ex facula cari-
tatis ꝑcedentib͞ et ad ea͞ hortantib͞. et laudib͞ id est
operib͞ bonis ad laude͞ dei ordinatis et ingressus e͞ ciui-
tate͞ id est i͞ a͞ia͞ s͞ca͞ hospitatus. Na͞ q͞libet illa ciuitate͞
libenter ingreditur. vbi mores sue patre͞ ꝯperiuntur. sed
mores patr͞e celestis. vbi x͞pe͞ e͞ s͞t deu͞ laudare͞ b͞ndi-
re͞ et ꝑdicare͞. et o͞ia ad ei͞ gl͞iam ordinare. et ergo q͞-
cumq͞ talis e͞. q͞ deu͞ i͞ o͞ib͞ laudat et o͞ia sua ad eius
gl͞iam ordinat. b͞n de t͞ra illa esse dicit͞. et ideo in
illa libenter recipit͞ In huius rei figura͞ d͞ Gen͞ 43°
q͞ iacob rogabat͞ a filijs suis. ut beniamin filiu͞ mi-
nore͞ cu͞ ip͞is in egiptu͞ mitteret. q͞ tu͞ solus iudas
inter o͞es suscepit Jacob patriarcha signat deu͞ patre͞
qui h͞z filiu͞ v͞one͞ dilectu͞ beniamin filiu͞ dextere id est
x͞pm͞ de q͞o dicit͞ h͞ e͞ filius meus dilc͞s. i͞ dextra͞ sua re-
sidente͞ Iste Jacob ab filijs rogat͞. ut mittat eu͞ i͞
egiptu͞. q͞n v͞ini s͞ci q͞ s͞t filij adoptiui rogauer͞
patre͞ ut filiu͞ suu͞ ꝑ redemptione͞ humani generis mitteret
in mundu͞ Ecc͞ tu͞ solus Judas q͞ interp͞tat͞ ꝯfitens vel glo-
rificans meruit i͞ sua custodia recipe͞. Ita sit illi q͞ deu͞
i͞ o͞ib͞ laudat et b͞ndicit ꝑ alijs suscipient Et q͞a b͞ta
maria ꝑ cunctis mortalib͞ ꝯstans ꝑdicans ꝯdiciones habuit
ideo eu͞ ꝑ cunctis alijs suscipe͞ meruit

Cum inducerent puerum Jhesum parentes eius ut facerent secundum
consuetudinem legis et ipse accepit eum in ulnas suas et
benedixit deum et dixit Nunc dimittis servum tuum domine secundum verbum tuum in
pace Luce 2° In verbis premissis comprehenditur tota presentis sol-
lempnitatis spiritualiter attollentia Primum est Christi in templum
presentialis introductio quod notatur cum premittitur Cum induce-
rent puerum Jhesum parentes eius Secundum est parentum eius pro
eo oblatio legalis quod innuitur in eo quod additur ut facerent
secundum consuetudinem legis pro eo Tertium est Symeonis se-
nis consolatio salutaris quod notatur in eo quod subditur Et ipse
scilicet Symeon accepit eum etc. Et secundum hec tria festum
istud tria sortitur vocabula Nam vocatur primo dominus e
ypopanti quod idem est quod presentatio eo quod ipso die Christus pre-
sentatus est in templo Hoc secundo dicitur festum purificationis
eo quod eadem die beata virgo se pro sui purificatione secundum le-
gem licet non indigeret oblationem fecit Hoc tertio dicitur
candelaria vel festum luminis eo quod hodie benedictas candelas
et accensas in manibus gestamus representantes et sectantes
in hoc devotionem Symeonis ¶ Circa primum tria conside-
randa veniunt Primo quis vel ubi inductus quia in templum
Cum inquit inducerent id est intro ducerent supple in templum
ut colligitur ex litera statim precedente ubi dicitur Et venit
in spiritu in templum Et sequitur Et cum inducerent Secundo quis
inductus quia puer unde dicitur puerum Jhesum Tertio a quibus in-
ductus quia a parentibus suis unde dicitur parentes eius Sed
omissis duobus ultimis de solo primo est agendum ¶ Circa
igitur ad primum est sciendum quod puer Jhesus inductus est et inducitur
in triplex templum scilicet virginale materiale et mentale
In primum templum inductus est a spiritu sancto personaliter In
secundum inductus est a parentibus corporaliter In tertium inducitur
a devotis fidelibus spiritualiter De primo templo potest intelligi
illud Ezechielis 44° Ingressa maiestas domini in templum
Nam opere incarnationis quo filius dei personaliter inductus fu-

it in templo uteri virginalis. fuit opus divine ma-
iestatis utpote a spiritu sancto inmediate operatum secundum
illud luce p°. Spiritus sanctus superveniet in te etc. hoc ac templum
ut ad receptionem tanti inhabitatoris quecietur ap-
taret. fuit pictura templi ymaginis adornatum fuit
ei in beata virgine depicta ymago divinitatis: ymago
angelice puritatis: ymago preclarissime humanitatis scilicet
christi primam ymaginem depingit in ea spiritus sanctus per gratie
plenitudinem. qua fuit in divine nature similitudine to-
taliter transformata. secundam depingit spiritus sanctus per virginita-
tis celsitudinem qua fuit angelis comparata. immo super
angelos ineffabiliter collaudata. 3ª depingit per virtutum
pulchritudinem qua fuit sicut celum pictura caturam inco-
parabiliter decorata. primo dico quod spiritus sanctus depingit
in virgine gloriosa ymaginem sue divinitatis per gratie plenitu-
dinem qua fuit in divine nature similitudine totaliter
transformata. quod patet cum enim gratia effectus sit mentem
ad esse supernaturale et divinum elevare et ei quandam deifor-
mitatem induere. oportuit beatam virginem totaliter deiformem
similitudinem induisse. cum in ipsa fuit plenitudo gratie
non angelica ad eam dicentis gratia plena. contra transfor-
mationem sui ad deiformem similitudinem invitat
spiritus sanctus loquens ad eam cantica 8°. pone me sicut signa-
culum super cor tuum. sicut enim signaculum idest si-
gillum si imprimatur materie molli et ductili ubi
ordo recte. tunc illa materia recipiet perfecte totam figu-
ram sigilli. secus si materia sit dura. sic quia beata vir-
go fuit mollis et liquida in dei videlicet amore per gratiam
omnimode liquefacta ~~in dei videlicet amore~~ ideo perfecte recepit
impressionem sigilli divinitatis: ac per hoc tota deiformis
est effecta. nec mirum. si ei apostolis et ceteris univer-
sis divine effecerunt consortes nature secundum illud 2ª
petri p°: maxima et preciosa promissa donavit nobis
deus. ut per hoc efficiamini divine nature consortes. quanto

mag[ist]ri hoc verum est de v[ir]g[in]e glosa eo q[uod] ip[s]e
c[on]sors effic[it]ur h[uma]ne nature vir[gin]i no[n] dubium q[ui]n i-
ta totali[ter] in dei formitate [con]fulserit ut [quasi] dea va-
leat q[uo]dam[m]o[do] vna dea [con]nuc[upa]ri de ip[s]a apparet dicit
sp[iritu]s s[an]c[tu]s cant[icorum] 6° vna e[st] columba mea p[er]fecta mea. v-
na matris sue electa genitrici sue Ip[s]a ei v[ir]go bu-
dca est vna id est vnice p[er]lecta vocatur singu-
gularib[us] donis sp[iritu]s s[an]c[t]i fulsita vni et columba di-
Ip[s]a enim sola e[st] p[er]fecta ut potest ad di[vi]ne nature q[uasi]
formitatem translata Ip[s]a e[st] insup[er] vna matris sue
s[cilicet] s[an]c[t]e et i[n]diuidue trinitatis vocatoris et conserua-
toris om[n]i[u]m ac p[ro]p[ter] h[oc] voce sue fecunditatis [et] matris
et genitris om[n]i[u]m [con]iunx q[ui]d[e]m s[an]c[t]e trinitatis ip[s]a e[st] vna
singularis filia et vnice c[on]p[re] o[mn]ib[us] et p[re] o[mn]ib[us] c[re]atu-
ris electa ut [quasi] dea celoru[m] ea merito dy[a]conus in
oraciones sup[er] cant[ica] alloq[ui]t[u]r v[ir]ginem sic ait O fe-
licissima cui te adequabo domine e[st] excellis [quasi] de-
a. cu[m] mater dei sis Incorrupcione suprema es q[uia]
plus [quam] homo es. du[m] nichil humani more passa
es. p[ro]le nulli [com]parari potes. q[uia] vnig[enitus] dei e[st]. cui vo-
na mater es fama lucidissima es. q[uam] nunq[uam] macula-
uit puluis enim venialis. q[uia] sic [quasi] dea celoru[m]
b[ea]ta v[ir]go r[e]putat[ur]. Ideo tota celestis curia ad ei[us]
nutum et imperium disponit[ur] vn[de] origenes Et si q[ui]d
tota illa celest[is] curie ierarchia creatori suo diuina
sup[er] se iu[n]cte volu[n]tate obediat et p[ro]ueniat mi-
nime audeo tu[m] dicere. nichil audet facere sine mat[ri]s
v[ir]ginee nutu [contr]a si forte aliq[ui]d rigoris iussio di-
ue c[on]tinet maiestatis p[ro]ib[us] matris id no[n] cessat
quere[re] in mollicie [com]mistacionis ¶ 2° dico q[uod] sp[iritu]s
s[an]c[tu]s in ea depinxit ymaginem angelice puritatis
p[er] v[ir]ginitatis celsitudinem. q[ue] fuit angelis comparata. y-
mo sup[er] angelos ineffabili[ter] collaudata p[ro]p[ter] v[ir]ginitate[m]
ea homo angelo comparat[ur]. dicente Ieronimo In carne

pter carnē viuē nō ē vita hūana s; angelica. ymo
mo laudabilior ē virginitas in hoīe q̄ i angelo. qz
qd' angelus h̄t p naturā. hō hō viribȝ optinē ni-
titur p graciā Et quia bta virgo in puritate virginita-
tis sup oēs angelos emicuit. ideo in virtute virgini-
tatis sup oēs angelos laudabilis extitit. ymo qd' ulterius
to amplius ē: ipa p virginitatis nitorē nō solū angelis
s; et ipi deo cognata fuit iuxta id sapiē 6°. In-
corrupcio pximū facit eē deo Cuius rō ē qz cū
i actu venereo racio absorbeatur: ac p hoc ymagi-
go dei p quā hō h̄t cognacionē cū deo. enervatur
et deformatur necesse ē qd i tali actu corrup-
tele carnalis hō a dei cognacione et pximitate re-
cedat p q̄nto i actu illo ad brutorū conformitatē
accedit. Virgo at talis corrupcionis ignara. qz nū-
q̄ in ea racio fuit absorpta nec dei ymago p
quā vnq̄ fuit deiformi silitudine denudata. sp
manet deo pxīa et cognata Et hoc vult dicē sapiens
cū ait qd incorrupcio pximū facit eē deo. sicut eq-
uso corrupcio pximū facit eē bruto Et hoc ulterius
glosa virgo vera fuit i virgine matre. q s'm origenē
est exemplū virgineū quo ad votū. speculū virgineū
quo ad aīam. forma virginea quo ad obsequiū ¶ 3°
dico qd sps scs in ea depinxit ymaginē pclarissime
humanitatis scilz xpi Humanitas in xpo fuit pcla-
ra et pclarissima Cū sit divinitati i unitate ypos-
tatica vincta cū qz pclara virginē artificio sps sci
pclarissime ppagata cū ecia qz scdm quaciēq̄ sui cō-
plexionē humorū pporcionabilissime ad mediū deducta Ex
hiis ei nata aliq dū nobilis et pclara pot' qd' o-
stendit qd xps fuit pclarissimus et speciosissimus ho-
minum [illegible] Sponsa ecia in canticis in eius pulchritudine
victis oculos attolles ait Ecce tu pulcher es dilec-
tus et decorus [illegible] de eius pulchritudine
corporali dicit damascenus. qd cū rex abagarus

misisset pictore ad xpm. ut ymaginē faciei sue
depingeret pictor ꝓpt᷑ claritatē vultꝰ eiꝰ nō po
tuit itedē in eā. sꝫ ihs accepta tela ipssit fa
ciei sue et sic i panno misit regi ymaginē
Nec mirū qz radoz diuitatis qui sibi ꝯplacuit
in facie ꝛlucebat hūana vt dicit theoꝰ in eiꝰ
pulchritudinē ꝛlugꝰ in sermoē hodierno ꝯsiderauis
ait vbiqꝫ nobis xpc dnꝯ pulcher occurrit pulcher
in celo. pulcher in terris. pulcher i patre vbū. pul
cher in matre caro ꝙ vbū. pulcher in vteo vgīs
vbi nō amisit diuinitatē cū suscepit hūanitatē:
pulcher xpc in miracul. i flagellis. i sputis. i
vbertibꝫ pulcher mortē nō timās ꝙ mortuos
suscitās pulcher in ligno. pulcher i sepulchro.
pulcher i celo. hac itaqꝫ pulchritudine ꝙ pclari
tate hūanitatis xpi. sps scs pimpsit i bta vgīe
nō de dispo- ¶ De cuiꝰ corpali pulchritudie legit᷑ q̄ ipa fus
sicōe corpis cos hebat oclos. virós aspectꝰ. nigra supcilia. me
bre maie vgīs diocrē nasū. vultꝰ eiꝰ longꝰ. longe manꝰ. longi di
gitī. mediocris statue Et qui hmōi ceterā me
broꝝ cū venustate coloris reddat hōiem pulchrū
ꝯstat q̄ ipa fuit pulcherrā pulchritudie corpali
Nec dubiū quī i spiritu fuit pulchoz pulchritudi
ne morali q̄ resultat ex varietate virtutū qua ipa
vgo gloiosa ita lucide ab itra resplenduit q̄ etiā i
corpꝰ exteriꝰ redūdauit vn sup math. p. Joseph
nō cognoscebat eā. dicit crisostoꝰ q̄ qui bta vgo
nō xpm portabat in vteo. facies eiꝰ tāte pulchritu
dinis splēdoe lucebat q̄ Joseph eā nō cognoscebat
idest nō poterat itedē i eam. donec pepit filiū
dic suū vnigenitū ꝓpt᷑ hanc etiā ꝛlucētiā nullꝰ vir
q̄ inspiciens eā potuit eā ꝯcupiscē malo aciē
ꝓpt᷑ hanc vtrāqꝫ pulchritudine scilꝫ corpalē et mo
mc ralē. nālē et supnālē. sponsꝰ in canticis collau-

dat ea. propter quod in hec verba canticorum 4o Quam pulchra
es et quam decora carissima in deliciis. pulchra inquam
fuit beata virgo corporaliter. decora mentaliter. pulchra
facie. decora virtute. pulchra in utero sanctificatione
decora conceptu vterum in generatione. pulchra coram hominibus
decora coram angelis. pulchra in vite activa. deco-
ra in contemplativa. pulchra in intellectu prudentem inno-
va[?] Quo fiet istud. decora in affectu humiliter concepit filium
ait vnde secundum verbum tuum. pulchra in filii conceptione. decora
in partu. decora in eius lac-
tatione. pulchra in eius gestatione
tatione. pulchra in purificatione. decora in glorificatione
Omnia ergo in omnibus hiis pulchra et decora fuit. ideo
deo carissima extitit ac per hoc semper in aeternis deliciis
fuit. Ad quas nos perducere dignetur Christus Jesus in secula seculorum amen [CH]

Cum inducerent puerum Jhesum etc. Subsermo primus. Expositis hiis duobus de templo materiali
spirituali. restat ea 2o exponere de templo materiali
qualis fuit illud in quod hodie ad levandum puer Jhesus ductus
est a parentibus corporaliter ut patet ex serie ewangelii. De quo
prophetatum fuit malachie 3o statim veniet ad templum suum
dominator quem vos queritis. Sed dico quod corporalem induc-
tionem Jhesu in templum tres circumstantie notabiles ex-
ponunt. Prima ex serie hodierni ewangelii elicitur. Prima fuit quantum
ad tempus purgationis quod supponitur ex eo quod premittitur
in ewangelio. Postquam impleti sunt dies purgationis secunda
sumitur quantum ad actum oblationis quod in ewangelio de-
scribitur ex eo quod dicitur. Tulerunt illum in ewangelio 3a
sumitur quantum ad finem intentionis qua domino sistitur
ex eo quod subditur ut sisterent eum domino. Ex quibus tribus
moraliter instruuntur fideles ut cum templum dei materiale
ingredi voluerint in predictis tribus circumstan-
tiis se debeant beate virgini et Christo conformare. ut
videlicet sint a peccatis scoria purgati quo ad
primum. Sint beneficiis sive muneribus orationum deportati

quo ad secundum sunt vero tercio racionis fine ordinati quo ad tercium ¶
secundus dico quod iste sumit eciam debet esse a peccatorum sentina per-
purgati. Nam beata virgo antequam ingrederetur templum post partum
suum immaculati filii dies purgacionis purgacionis implevit. Ip-
se eciam filius antequam induceretur in templum circumcidi voluit non
quod mater purificacione indigeret nec filius circumcisione. Cum
illa non suscepto semine concepit et ipse ex carta nive na-
tus fuit utrumque tamen in hoc legem servare voluit ut nobis da-
retur forma purificacionis et circumcisionis spiritualis qua purifi-
cari et circumcidi debemus viciis antequam eciam ingredia-
mur. Unde Beda super Lucam homelia quod sacra virgo ante tempus pur-
gacionis in templum non ingreditur nec puer nisi post suam
circumcisionem domino sistitur. mistice insinuatur neminem nisi
purificatum et circumcisum a viciis divinis esse dignum con-
spectibus. Hec ille. De quo trahitur documentum quod nullus fidelis ingre-
di debeat eciam cum consciencia mortalis criminis nisi prius sit
confessus vel saltem contritus si non assit copia confessionis
non Cuius racio est quia qui in peccato mortali constitutus suspen-
sus est quo ad se ut patet ex canone decretorum [illegible]
sacerdos et capitulo de coha. cle. et mu. c. constitutum versus pec-
catorum in peccati feditate perdurans non debet se ingerere
racioni sacrorum nec communicacioni fidelium in cuius eciam fi-
guratum in lege deutronomii 23 ubi dicitur Si fuerit in vobis
figura homo qui nocturno pollutus sit sompno egredietur extra cas-
tra et non revertetur priusquam ad vesperam lavetur
aqua et post solis occasum ingredietur in castra vel in ec-
clesia dei ut ibidem permittitur. Glossa exponens Gregorius
retorquet illud ad quemlibet qui polluitur mente quocumque
genere peccati. Si enim loquitur hic de nocturna pollu-
cione corporis que fit in sompnis et plerumque preter volunta-
tem dormientis, contrario. pollucio voluntaria mentis
in quocumque peccato mortali animam in conspectu dei inquinat et
animam fedam reddit ut talis divinis conspectibus dignus non.

sicut verum est quoniam sicut super hanc scribens anglorum episcopo et ponitur
in decretis vi. di. c. testamentum. Sic autem testamentum
veteris legis hunc pollutum dicit nisi aqua lotus fuerit et
usque ad vesperam intrare ecclesiam non concedit. Sed tamen
aliter per hoc spiritualis intelligens quasi per sompnium illudi reputat
qui temptatus inmundicia variis ymaginibus in cogitatione in-
quinatur. Sed lavandus est aqua ut culpam cogitationis lacrimis
abluat et nisi ignis temptationis recesserit prius reum
se quasi usque ad vesperam agnoscat. Ex quibus colligitur quod
ingressuri ecclesiam prius debent purificari a peccatis saltem venia-
li contritione etiam si quis non habeat conscientiam certi peccati. Cum
bonarum mentium sit culpam timere ubi culpa non existit
exemplo beate virginis purificatione minime indigentis. Potest
quod consuetudo est quod aqua benedictam habent ad fores ecclesie ut
ingressurus eius aspersione purificetur etiam de venialibus quia
de mortalibus sibi conscius non existit. Unde cuius figura legitur
Exodi 30 quod labium eneum cum aqua erat ad ostium taber- — non
naculi et ibi aaron et filii eius ingressuri tabernaculum
lavabant manus et pedes ¶ 2o debet esse brachiis
sancte matris ecclesie supportari sicut populus in templum portatus
est brachiis sue matris ut de fidelibus dicitur ecclesiam in-
gredientibus dicat ipsa mater ecclesia illud Osee xi. Porta-
bam eos in brachiis meis. Brachiis inquam unitatis sancte
matris ecclesie que secundum Cyprianum non est aliud quam fidelium
multitudo fide et caritate unita. Ita quod est una ma-
ter ecclesia cuius plures sunt filii sicut multi radii sunt sed
unum lumen et rami arboris multi sunt sed robur u-
num tenaci radice fundatum et quo de fonte uno plu-
res rivuli defluunt sed unitas servatur in origine. Sunt
hec auctoritates posite in decretis 24 q. 1. c. loquitur.
Contra ista autem brachia unitatis ecclesie sunt heretici qui
oberrant in fide. Scismatici qui deviant in caritate. Et
omnes excommunicati qui precisi sunt ab ecclesie unitate. Unde et
omnes qui non portantur in brachiis matris ecclesie non sunt

ydonei ad ingressum unde ewang ubi supra Non pt iste
habe deum presens qui menbrum ecclie non tenet unitatem
Ancille solus vadens a corpe diuisione unitatis non
capit sed sicut arbor frange ramus suos germinat non
potest sed fonte precide riuum precisus arescit sicut
quod et indigne ecciam malem ingreditur qui inter bra
chia eccle ministre non constringitur ¶ 3o debet esse vre
intencionis fine ordinati ut videlz cum oracionis et deuocionis
intencionis fine ordinati ut videlz ca orationis et deuocionis
ingrediatur ecciam Non causa vane solacionis sicut ypo
crite Non cum ostentacionis et vanis glorie sicut illi vel ille
qui vel que vadunt ad ecciam ad ondendum ornatum ves
tium vel capillarum vel pulchritudinem proprie Non cum lasci
uie sicut illi vel ille qui vel que vadunt ad videndum vi
ros vel mulieres ut concupiscat vel concupiscatur Non causa
confabulacionis et solacij sicut illi qui in eccia vacat ca
chinnis et risibus vel leuitatibus vel colloquijs Non cum questus
et auaricie sicut clerici qui vadunt ad ecciam propter pecunias
sibi dandas quas alias non haberet vel qui vadunt illuc ad ne
gociandum et causa lucri temporalis Hij et omnes qui fine debi
tum non intendunt ingredientes ecciam non sistunt se deo
sicut puer ihesus ductus est in templum ut sisterent eum deo
Et sicut symeon venit in templum in spiritu Sed potius ta
les sistunt se dyabolo cui tali fine intento seruire se
statuunt unde tales non sunt digni ingredi in templum Et
si intrent essent expellendi exemplo xpi qui facto fla
gello eiecit de templo ementes et vendentes unde dicens
Auferte ista hinc et nolite facere domum patris mei
domum negociacionis Scriptum est enim domus mea do
mus oracionis vocabitur Hic est finis vere ingrediendi ec
clesiam unde dicitur in simone predicatore omnes se nouerit
conuictus est ille qui viciat quodlibet in hac domum conatur in
ducere et templum dei speluncam vult facere demoniorum
¶ Quarto at saluator in templum portari voluit
vacuus esse potest ut ipse per sua pueria templum

sanctificaret sicut ipse baptizatus est ut ipse aquas sanctifica-
ret unde sicut per baptismum christi non solum sanctificata est
illa pars aque iordanis que tetigit carnem christi sed quasi omnes
aque sic per eius dedicacionem in templum non solum illud tem-
plum ierosolimis sanctificatum fuit verum eciam sanctificata sunt omnia
templa eius nomine dedicata. Propter quod statutum est quod in cunctis
debet eciam haberi corporalis pictura christi videlicet in sanctuario
unde eciam ibi reconduntur sanctorum reliquie ibi eciam fuit ministe-
rium angelorum Unde ut dicit gregorius 4 dialogorum in ipsa immolacionis hora
celi aperiuntur atque angelorum ministeriis yma summis iungun-
tur et ideo dignum est ut eciam in veneracione habeatur
et non cum summa reverencia et devocione frequentetur
unde psalmus domum tuam domine decet sanctitudo. Sermo secundus

Quam induerent quum christum. Nunc tercio superest verba is-
ta exponere de templo mentali cuius quod verbum est cum
cotidie induitur a devotis fidelibus de quo prima cor. 3 Tem-
plum dei sanctum est quod estis vos. Et quia nobilitas cuiuslibet
rei ex eius causis colligitur. Hinc est quod huius templi no-
bilitas colligitur ex quatuor causis scilicet ex efficientis dig-
nitate ex materie preciositate ex forme speciositate et
ex finis honorabilitate. Primum patet. Nam hoc templum
quod est mens anime racionalis est ab ipso deo immediate immedia-
te creatum. Licet enim deus in principio mundi omnia creavit ex-
tur tamen sic quievisse dicitur ab omni opere quod patraverat quod pos-
tea nichil novum creavit. Quamvis quidem multa miracula
fecerit per se et per sanctos. nova tamen nullam substanciam creasse nisi
tamen animas racionales quas cotidie creat et creando infundit cor-
poribus. Et hoc arguit maximam nobilitatem anime. Nam ad-
huc multa nova operatur deus opus mediantibus secundis a
conferentibus ut mediante ministerio angelorum. Sed animam racionalem
per semetipsum creat. Nec hoc fecit per angelos. Ymo nec
per totam omnipotenciam suam potest hoc largiri angelo quod creet
unam solam animam secundum opinionem illam que ponit quod potencia
creandi sit [illegible] creature. Secundum patet per hoc quod ad

creada aīaꝫ deus nō aduocauit aliq̄ cͣaturā sed ipā
trinitas semet ad hoc inuitauit dicēs ffaciamus hoīeꝫ etc
Nō enī hō uba dixit deus ad anglos ut dicit Augꝰ. sed
ipē pr̄ ad alias psonas ī diuinis Ex quo hō ondit͛ hō opus
ee singulare ipius trinitatis quia ipē fecit nos et
nō ipi nos // 2ᵐ patet Nō enī ex aliq̄ prȩiacenti
mā sͣta ē aīa. sed ex nichilo quia ī oibus rebus creatis
nō īueniebat͛ aliqd mā̄le ita nobile ut ex eo pos
set fieri aīa rōnalis Nō qdē tra ul' aliqd aliorū
elemētorum ex quibus cōponūt͛ corpa īferiora Nec
celū. puta sol. luna. stelle ul' aliqd corpus celestium
fuit dignum īntrare cōpositionē aīe rōnalis q̄ longe
altior et nobilior eis existit Et quia nichil dignum
repit͛ in rebus creatis quod posset ee mā̄le princip
ū aīe. ideo repit͛ quod fiat ex nichilo. qd ad maiori
mā eius nobilitatē redit // Sed dicet aliqs cum ipm
nichil nullā nobilitatē dicat sic' nec entitatē. ac
ꝑ hō maiorē nobilitatē īportet cum dicat priuatio
nē ul' negationē entitatis. quo hō ad nobilitatē
aīe ꝑtinē dr̄ qd' ex nichilo pducit͛ Ad hō dicē
dū quod aīam cͣari ex nichilo dicit͛ ee nobilitatis
nō ꝓpt͛ nobilitatē nichili q̄ nulla est sed ꝓpt͛ excessū
ꝑfectionis natē ipius aīe q̄ iam cetās naturas creatas
supgredit͛. quod ī nulla natā creata repit͛ potēcia
litas ad eductionē aīe rōnalis ⸿ 3ᵐ patet Nā
forma aīe rōnalis est nobilissiā cum sit ad ymaginē
dei īsignita Nō enī deus īpressit aīe ymaginē alicuius
rei creatē sed formā suipius Ita quod ipā forma aīe
rōnalis nō est aliud q̄ quedā relucēcia ipius bēe tri
nitatis Gen p° ffaciamus hoīem ad ymaginē et silitu
dinē nrām Nec potcat ipā bēa trinitas magis a
nimā rōnalē nobilitare q̄ quod eā sibipē assilauit. et
ipe ymagis formā ei īpressit Sc̄ dicās. ipē deus suā

similitudine aie impressit. Ad hoc videtur pt. qr similitudo
e causa dilectionis Ad hoc deus aie suam indidit similitudi-
ne ut aia sciens affectione dilectionis in ipsum quereret cum
nichil sibi simile in rebus creatis inveniret unde dicitur in
de spiritu et aia agnosce inquit ergo primum debere diligere de-
um meum qui me fecit cum non essem. redemit cum perie-
ram Non enim erat et de nichilo me fecit non lapidem. non
arborem. non aliquid de talibus sed hominem ad suam videlicet yma-
ginem et similitudinem voluit me esse Et alibi ait Si homo
pensasset in se bonum quod in illo creavit deus ~~idest~~ idest y-
maginem suam semper laudaret deum non solum lingua sed etiam
vita ¶ Quartum patet Nam deus non ad aliud finem creavit
aiam quam propter seipsum ut videlicet esset habitaculum super illud
ps Elegit dominus syon idest aiam speculatricem. elegit
eam in habitationem sibi Et quia ad hoc eam elegit. suam eius
habitationem concupiscit unde prov. 23. dicit Fili da michi
cor tuum. unde quicumque deus in huiusmodi aiam dignatur parata
veniat. Ipse voto petitur dicit enim ps Hec requies mea
in seculum seculi etc ¶ O quo fidelis aia si nobilitatem tuam cum
omnibus premissis causis attenderes utique numquam peccares unde
Bern Si nobilitatem tuam cognosceres o aia mea. prius
abhominaris et revere in tuis considerans nobilitatis aie
ducit in abhominationem peccati. quod etiam non habendo respec-
tum ad premia vel ad penas nequaquam adhuc induceret
ad peccandum Etiam aia nobilis omnia ista caduca reputat
nimis vilia et indigna ad hoc ut ipsa non velit
eis inquinari. sicut nobilis virgina non patet vilem
et sordidam personam sibi appropinquare Et hoc est quedam nobi-
lis et sancta superbia aie generose: quam etiam habuit ille genti-
lis seneca dicens Si scirem deos ignoscituros. adhuc
propter peccati vilitatem peccare utique dedignarer
¶ Hoc utique mentale templum dei debet esse ornatum
et depictum variis coloribus virtutum. videlicet colore albo

nota de coloribus

·castitatis Rubeo voluntarie passionis pro xpo Croceo
spiritualis iocunditatis · viridi virtuosi exercitij · blanco ce-
lestis desiderij · aureo caritatis et demum nigro hu-
militatis quia humilitas omnes alias virtutes adornat · sicut
color niger omnes alios colores excipit distinguit et
exornat contra sicut dicit Gregorius · qui sine humilitate vir-
tutes congregat quasi in ventum puluerem portat In il-
lud templum sic compositum sic ornatum debemus inducere
puerum ihesum verbum eternum Ibi debemus offerre pro eo par
turturum aut duos pullos columbarum idest geminam
dilectionem dei videlicet et proximi vel solitudinem contempla-
tionis et publicam actionis In cuius figuram abraham
obtulit turturem et columbam Genesis xv° demum etiam eum
cum simeone portare in ulnis amplexando cum brachijs ve-
re actiuis demum nichilominus cum videre pro omnibus bene-
ficijs meis in huiusmodi pregustatione diuine dulcedinis
exhibitis ut sic desiderio dissolutionis affecti beatam fru-
itionem ubi expectemus cantantes Nunc dimittis seruum tu-
um domine secundum verbum tuum in pace Anime enim benedigena
verbo eterno in templo principij suscepto et eius brachijs
ut deus est amplexato tanta iocunditate diuine suaui-
tatis perfunditur quod iam nichil aliud desiderat nisi ut
per illud quod in ea ceptum est perficiatur unde mentale
canticum et iubilum prorumpens ait Nunc dimittis etc videlicet
voto potito quantum possibile est in hac vita in hac vi-
ta · opto et totis viribus concupisco · ut · tu domine pater
celestis dimittas me seruum tuum et verbi filii tui gra-
tiam tuam et tuis seruicijs totaliter mancipatum · primo
in tua voluntate totaliter transformatum et sic a se abne-
gato sibi totaliter delectum secundum verbum tuum idest secundum
quod verbum eternum internum inspiratum mihi asserit ac pro hoc
quandoque mihi asseruauit dimittas in pace ut vide-
licet illud quod pregustaui quasi raptim et transitorie posside-
am permanenter in pace Ad quod nos perducere dig-
netur qui benedictus est in secula seculorum Amen

¶ Incipiunt Sermones in Annunciacione bte mar[ie]

Ave maria gra ple[na] dns tecu[m]. Ista salutacio sicut
dicit Beda q[uan]tu[m] est humane consuetudini inaudita
tantu[m] e[st] marie dignitati congrua. Nu[n]q[uam] i[n] tota
serie veteris ul[tra] novi testamenti no[n] legit[ur]
aliq[ui]s tam officiose salutat[us] sic[ut] maria hoc versiculo fu-
it salutata. Nec eciam angeli ita officiose salutassent se dig-
nitate privilegio[rum] et p[er]feccione virtutu[m]. alios homines
no[n] excessissent. Sed q[uia] o[mn]es homines dignitate maiorum
[et] gra[cia] virtutu[m] excessit ad condecentem mirabilem excel-
lenciam ipsi[us] sup[er] o[mn]es creaturas gra[tia] digne et reue-
renter salutavit dicens Ave maria etc. In q[ui]b[us] verbis
marie excellencia notat[ur] q[uan]tu[m] ad quatuor. Primo i[n] o[mn]is
ve idest mali libertate Ibi Ave. 2° i[n] honesta singuli
subieccione Ibi maria. 3° i[n] om[n]i virtutu[m] et graciarum p[er]-
feccione Ibi gra ple[na] 4° in privilegio[rum] singularitate
Ibi dns tecu[m] ¶ Fuit e[ni]m maria ab o[mn]i ve liberrima. ho-
minum subiecti[on]e salube[r]rima. gra[cia] virtutu[m] plenissima. [et]
meritis privilegio[rum] singularissima ¶ Primo e[ni]m maria fuit
ab o[mn]i ve et malo liberrima Est e[ni]m multiplex ve a
quo maria liberrima fuit ¶ Primum e[st] ve culpe originalis
istam e[ni]m decebat ut ait Anshelmus ut illius ho[min]is sol[...]
Cristi gracia de matre purissima fieret dicens. eciam fu-
it ut mater Cristi ea puritate niteret. qua sub deo
maior ee no[n] posset Et q[uia] Cristus auctor o[mn]is mundi-
cie et conservator o[mn]is maculas [et] pecca[ta] mundare et
p[ro]curare veniebat ut singuli mo[do] matre[m] ab o[mn]i impuri-
tate servare[n]t sicut potuit. [et] q[uia] potuit ea[m] p[re]servare
ne i[n] pecc[at]o originali conciperet[ur]. decebat ut h[oc] faceret. q[uia] h[oc]
maiore[m] ad honore[m] matris p[er]tinuit q[uam] q[uod] precepit alios
parentes honorare no[n] dubium q[uin] singul[a]r[i] mo[do] id mira[bi]li[te]r fec[it]
ferens ea[m] p[re]servando ne i[n] pecc[at]o originali conciperet[ur] Sicut en[im]
q[uia] deus pater unicu[m] filium suum q[uem] de corde suo eternaliter
sibi genuit ita bte marie data disponebat ut esset

verus atque idem suus filius et hominis. et ipse filius eam sibi in
matrem eligebat pre cunctis creaturis. et spiritus sanctus eam sin-
gulari modo sanctificare et conservare disponebat ut ex ea filius
dei nasceretur. congruum erat ut tali mundicia et purita-
te maria niteret qua in homine effici posset. et quia deus
facere potuit ut hoc sine peccato originali conciperetur. dignum
etiam fuit ut maria mater a peccato originali servaretur
quia hoc maxime ad honorem filii spectabat ut matrem suam
singulari modo honoraret. Item virgo sit dicenda esse mun-
data a peccato originali et sanctificata non quod peccatum origina-
le habuit. sed quod habuisset nisi preservata fuisset. Sicut
[illegible] dicitur servare et mundare a peccato non solum
ab eo quod recepit. sed quod incideret nisi [illegible] intervenisset
[illegible] sit mundata fuit a peccato originali merito
et digne dicitur ei clare [illegible] est de culpe ac-
tualis quod maria omnino non habuit quia nullum peccatum omnino
commisit vero rata [illegible] recepit in sanctificatione sua
in utero. quod non potuit peccare mortaliter propter indeflex-
ibilem subiectionem voluntatis et conversionem ad deum et
per hanc gratiam sanctificacionis etiam ita custodita fuit quod
non peccavit venialiter. quia propter subiectionem potencia-
rum et virium inferiorum sub ipsa voluntate non nulla
fuit in ea rebellio inordinata vel virium inferiorum
contra ipsam voluntatem ex quo maxime contingit homines pec-
care venialiter. non possibilitate peccandi mortaliter et
puritate peccandi venialiter hec sanctificatio removit
in maria non augustinus excepta in [illegible] nunc
de qua propter honorem domini nullam prorsus cum de peccatis
agitur habere volo questionem. si omnes sancti et sancte congrege-
rentur pariter et quereretur ab eis utrum peccatum haberent quid
aliud dicerent nisi quod ait Johannes. si dixerimus quia
peccatum non habemus nosmetipsos seducimus et veri-
tas in nobis non est. Item [illegible] decuit virginem
virginum singulari privilegio sanctitatis absque omni peccato ducere.

vitam ut dum peccati mortalis

vita. ut dū pati mortis q̄ pareret redemptorē ac receptorē nūmq̄ vite atq̄ iustitie omnibus obtineret Hoc ille Nec solū per sanctificationē sui in utero ab omni peccato tam originali quam actuali preservata fuit. sed etiam in 2a sanctificatione scilicet filij dei quam recepit et spiritus sancti superuentione tanta gratiam recepit quod etiam venialiter peccare non potuit propter omnimodam fomitis extinctionem et confirmationem in bono Ita quod quemadmodum prius tunc non poterat peccare tunc non posset omnimode peccare. et hoc non propter liberi arbitrij ablationem. sed propter confirmationem eius in bono // 3m est de concupiscentie scilicet carnis mundi et dyaboli a quo beata maria fuit liberrima quia fomes in sanctificatione sui in utero sic fuit restrictus per gratie infusionem. quod omnino illicitum non concupiuit. et in secunda sanctificatione sui in filij dei conceptione totaliter fuit extinctus quod nichil illicitum concupiscere potuit unde concupiscentiam carnis exclusit per virginitatem quam elegerat concupiscentiam mundi per paupertatem quam in tota vita sua amplexata fuit concupiscentiam dyaboli scilicet superbiam per humilitatem cuius singulare exemplum in tota vita exhibuit // Primus virginitatem voluntatis suum propositum probat verba quod vidit angelo filium promittenti dicens quomodo fiet etc. Tale ac tantum est in seruando virginitatis propositum ut nec spe plus nec desiderio filij virum cognoscere decreuerit qua lege vel quo ordine fiet istud paupertatem ipsius probat defectus hospitij tempore natiuitatis filij sui. peremptura loci et instrumenti vix locum et hospitium ad quem diuertisset tempore tante necessitatis non habuit nec locum in quo filium reclinaret inuenit humilitatem probat verba ipsius ad angelum dicentis Ecce ancilla domini etc. Ab angelo

officiosissime salutat. gratia plena ditat. virtute altissimi
obumbrat. spiritu sancto fecundat. mater dei eligit. et tamen
in tantis ac talibus donis nequaquam extollit. sed quanto
maioribus donis munerat tanto amplius se hu-
militate ac despectione ornat. dicens ecce ancilla domini.
Non ei dixit. ecce mater domini. vel ecce domina mundi.
sed ecce ancilla domini. De hac humilitate dicit Augustinus
O vere beata humilitas que deum hominibus peperit vitam mor-
talibus edidit celos innovavit mundum purificavit
paradisum aperuit. et homines animas ab inferis liberavit
O magna vere gloriosa humilitas que porta paradisi effi-
citur. scala celi construitur. Facta est ergo humilitas ma-
rie scala celestis per quam deus descendit ad terram. Secun-
do ab omni vere corruptione carnis mundi et dyaboli ma-
ria fuit liberrima. Unde ei dicitur Luce primo. Secundo tamen
vere est vere miserie que est multiplex scilicet nascentium
quia nascimur in magna infirmitate et afflictione
concipientium quia concipimur in pudore. portamur cum la-
bore. parimur cum dolore. et morientium quia morimur
cum timore et afflictione. Et ab omni isto vere miserie
maria fuit liberrima. Primo a vere nascentium liberrima
Nos enim quicumque sumus nascimur in magna infirmita-
te et debilitate ad resistendum malo et faciendum bo-
num et ad discernendum inter verum et falsum. Si bonum
facere conamur deficimus. si resistere malo superamur. si
discernere inter verum et falsum seducimur. Sed maria
in tam multiplici infirmitate liberrima fuit quia per gratiam
sanctificationis ita fuit confirmata quod in faciendo bonum non po-
tuit fatigari. nec in resistendo potuit superari. et ita certa
fuit illuminata quod in discernendo inter verum et falsum non
potuit seduci. Secundo fuit liberrima a vere concipientium por-
tantium et parientium vel a vere pudoris laboris et doloris
Concepit enim beata maria sine pudore. quia sine virili com-
mixtione et libidine. sed sola spiritus sancti operatione fuit

eciā sine laboꝛe grauida. vnū 2m zbcr. illud moles-
tissimū tediū quo cete mulieres laboꝛare nosscunt. sola
nō sensit. q sola sine libidinosa voluptate concepit
vnū et in ipo sine conceptionis minus qui cete potissime
mulieres miserabilit affligunt. maria tota alacritate
montana conscēdit ut elizabeth ministraz. sz et ascēdit
bethlee īminente partu. portans illud preciosissimū de-
positū. portans omnibus leuem. portans a quo portabatur.
Fuit eciā sine doloꝛe puerpa nec solū a doloꝛe in
partu libera. sz eciā gaudio et exultacōe plena vnū in
maria prīsū ē illud eue īfelicitatis elogiū multiplica-
rabo erumpnas tuas et conceptus tuos in doloꝛe paries
filios qz in leticia maria dominū peperit. Eua cū
luxit. ista exultauit. Eua lacrimas. maria gaudiū
in vētre portauit. qz illa peccatorē. ista edidit īnocentē
virgo cōspe genuit. qz virgo concepit īuiolata pe-
pit. qz in conceptu libido nō fuit utrobiqz īmacula-
ta et sine corrupcōe grauida et in partu virgo pu-
erpa. Tres zbcr. In partu quā lucidū est q noua
exultacōe noua plē edidit sola inter mulieres a cōi
maledcō et doloꝛe parientū aliena. In vitis patrum de
varietate pensamus. michel hijs vanis pt. nichil
sequens in oibus istis nec prima similē visa ē nec hre
sequentē. zbcr bcr. Tercia quo bta virgo maria ab omni-
bus pudoꝛis in conceptione. laboꝛis in gestacōe. doloꝛis
in parturicōe fuit libera. digne ei dū iunc in saluta-
cōe applica. Zm ve pene ē morientū qd ē
īncāracio corporis post separacōnē aīe a corpe vnū primo
hoi dcm ē. puluis es et in puluerē reuerteris. Ab
isto ve maria fuit libera. qz licet cōi lege mortis
legem obisse nequaquam. tm credēda ē in puluerē et ci-
nerē redacta fuisse. Quia sicut ds nō dedit sctm
suū idest xpm̄ videre corrupcionē. sic nec sctam

ſua de q^a natus e xpus. Scd'a cu eadē nate fuit
corpus vgīs cu corpe xpi qd' de ipa formatu erat
dignu fuit. q' sicut corpus xpi fuit pseruatu a
corrupcōe ita et corpus maie Et tale thezauru sci-
lz corpus bte marie dignius seruac celu q' terra
Scd'a q^o bta maria libera fuit ab oi ve silz cul-
pe ta origīalis q' actualis Ab oi ve gruptiē silz mu-
di carnis et dyaboli Ab oi ve miserie silz nasce-
ciu cōcipiētiu īpregnātiu parietiu et morietiu.
vte ei dr in salutacōe aglica Aue ¶ Scdo notat
excellencia bte marie in nomi singl'r sublimitōe qd'
notatur in noie maria / vn sciēdu q' h^o sactissimu
nome no fortuitu a solo parētu placito. s; dispēsacōe
diuina accepit ut h^o vocabulo cōprimetur nob ta vtutu
eius fastigiu q^a uīe direccōis et pteccōis patrociniu
qd' maxime in hoc nois intptacōe apparet manifes-
tu vn h^o nome s'm triplice lingua silz hebra sy-
ra et latina triplice ht intptacōez / hebrē ei
intptatur stella maris ul' illumatrix. qd' optie ei gue-
nit qz gerit officiu stelle marine Nautaru ei mos
e ut cu i aliq terra nauigac disponut vnu sidus
eligūt cuius signo luceq3 vidiate in ea qua desi-
derat pte sine errore adduci se posse sperat Sic
nauigātes p mare huius vite debet notac hanc
stella ut ex illius choruscō splēdore estimac ac diri-
gere cursu suu possit ac salutare appheđe portu
no^a maria d^r stella maris
Dicitur at stella maris ppt plēs rac. p^o ppt direcō-
nis vtilitate. Ipa ei prouectos p mare huius vi-
te periculose ad portu pnie et salutis pducit. vn
ipa merito ab oibus e notada et inuocada i oi t'-
bulacōe et agustia vn Bernardus O qsqs te intelligis i
huius seculi pfluuio magis īnt pcellas et tēpes-
tates fluctuac q' sup terra ambulac ne auertas

oculos a fulgore huius sideris. si non vis obrui procellis
Si insurgunt venti tempestatum vel temptationum Si in-
curras scopulos tribulationum respice stellam voca ma-
riam Si iactaris superbie undis. si ambitionis. si de-
tractionis. si emulationis respice stellam voca mariam
Si iracundia aut avaritia aut carnis illecebra navicu-
lam mentis concusserit respice stellam voca mariam Si
criminum immanitate turbatus vel consciencie feditate confusus
iudicii horrore perterritus baratro desperationis incipis absor-
beri respice stellam. voca mariam In periculis in angustiis
in rebus dubiis. mariam cogita. mariam. non recedat a
corde. non recedat ab ore Et ut impetres orationis eius
suffragium ne deseras conversationis eius exemplum hec Bernardus
¶ 2o dicitur stella maris propter radios suos idest virtutum
et virtuosorum exemplorum claritatem quibus et illuminatur mun-
dus prestat. quia totum mundum suis virtutibus et sanctissime vite
exemplis illuminat unde de ipsa cantat ecclesia cuius vita
gloriosa lucem dedit seculo Et cuius vita vita inclita
cunctas illustrat ecclesias unde Bernardus O maria tu virtutum
tibi a deo inditarum magnificis exemplis ad imita-
tionem tui nos provocas. sicut noctem maris illuminas
Quicumque enim vias tuas sectatus fuerit non ambulat in te-
nebris. sed habebit lumen vite Idem Tolle hoc corporis solare
quod illuminat mundum ubi dies Tolle mariam maris
stellam. quid nisi caligo involvens et umbra mortis et
densissime tenebre relinquuntur. Idem Marie presencia totus il-
lustratur orbis. et ipsa iam celestis patria clarius ruti-
lat virginee lampadis irradiata fulgore unde ipsa est
lucerna a deo illuminata et nobis ad lucendum a deo
promissa ut per eam inter tenebras et pericula huius vite
sine offensione ambulemus Ipsa enim nos protegit ab
estu divine indignationis et tempestate dyabolice
temptationis. illuminas totum mundum ulterius nunc sine
beneficiis Quid enim nobis nisi quod obtenebrati in

nocte huius seculi facimus si tam lucidam lucernam non habemus
pluresque stellas habet celum. maria vna que omnibus illis clarior
et melior. micas meritis illustras exemplis ¶ Secundo comparatur
stelle propter radiorum puritatem et incorruptibilitatem quia sicut
stella absque sui corruptione emittit radium. sic absque sui
lesione maria genuit filium quia dei. Loquitur aliquid super
hoc nomen maria quod interpretatum stella maris dicitur et
mihi videtur valde congruenter aptatur ipsa namque sideri
aptissime comparatur. quia sicut sine sui corruptione sidus suum
emittit radium. sic absque sui lesione maria peperit fi-
lium. nec sideri radius suam minuit claritatem nec virgini
filius suam integritatem ipsa est nobilis illa stella ex Ia-
cob orienda. cuius radius orbem vniversum illuminat. cuius
splendor et prefulget in supernis. et inferos penetrat
. terras etiam perlustrans et calefaciens magis mentes
quam corpora. fouet virtutes excoquit vicia ipsa est inquam
preclara et eximia stella super hoc mare magnum et spa-
ciosum necessario sublevata micans meritis illustrans exem-
plis Sic ergo patet quare merito maria stella maris dicitur
dicitur propter diuinitatis vtilitatem in peccatorum conductione dicitur
propter radiorum claritatem in iustorum edificatione dicitur
propter radiorum puritatem et incorruptibilitatem in filij dei
generatione ¶ Tercio syriace interpretatur domina ipsa enim
merito domina dicitur primo propter defensionem et protectio-
nem hominis ab hostium impugnatione domina ut dicit Bernardus
non sic timent hostes visibiles quamlibet castrorum multi-
tudinem. sicut aereae potestates marie vocabulum. patrocinium
et exemplum Sicut enim puluis ante faciem venti sic
et sicut cera fluit a facie ignis sic ipsi fluunt
et pereunt vbicumque inveniunt crebra huius nominis memora-
tionem deuota recordationem sollicita imitationem
Idcirco vbi nomen marie nominatur ibi turba demonum
effugatur reis venia. medela egris. pusillis corde

robur afflictis corde consolacio pugnantibus adiuto
rium dat. Iheronimus Uere Unde igitur tam salubre est nos in
maria temptatis et tribulatis et tam terribile demonibus
quanto salubrior est maria et virgo marie temptatis et tri-
bulatis et terribilior hostibus Unde ad solam vocacionem vel
invocacionem fugiunt quantomagis ad eius virtutem et subuen-
cionem unde merito in omni temptacione et tribulacione ipsa est
devote invocanda ¶ 2o dicitur domina propter auctoritatem et potesta-
tem quam habet super angelos in corpore subiectione unde eius
imperio tota celestium spirituum turba obedit nec aliquid contra
eius placitum facere conatur. Unde origenes Unde quod tota il-
la celestis curie ierarchia creatori suo domina super
se lucente voluntate ~~voluntate~~ obediat et sive nunc
militet audeo tamen dicere quod michael audet facere sine nu-
tu marie Ecce si forte aliquid rigoris iussio divine con-
tineat maiestatis precibus maternis non cessat illud
convertere in mollicie miseracionis vere autem archangel
dux et princeps milicie celestis cum omnibus spiritibus ad-
ministratoriis tuis virgo paret preceptis in defendendis
in corpore et suscipiendis de corpore animabus fidelium specialiter
tibi domina die noctuque sic quidam clamat Unde ergo patet
quod merito maria dicitur domina non solum demonum
sed eciam angelorum ¶ 3o dicitur domina hominum et omnium ~~et~~ crea-
turarum propter dominium super eas in corpore duracione et sub-
iectione Ecclesia cum ipsa est mater dei creatoris et domi-
num. merito ipsa per filium et propter filium hominibus primo et
universis creaturis dicitur dominari. quia quicquid deus pater per
filium creavit hoc mediante beata maria post lapsum
reparavit unde merito omnis creatura et maiorem honorem ei de-
bet humiliare nunc tamquam domine subici et reverendissime
inclinari per quam a lapsu eterne dampnacionis meruit re-
levari. et ad statum eterne salutis sublimari unde ultra
est gaudendum quod talem habemus dominam quae tam potens est
apud filium ut quicquid voluerit obtinere possit. tam

pia et minores est contra peccatores et tribulatos ut
nulli suam misericordiam implorari sine misericordie beneficium negare
posset unquam Bern. Tu mater virginis. tu mater consulis
tu mater veri. tu mater indecens. tu mater dei et hominis tu
sis utrisque mater. discordiam inter filios sustinere non pos-
sis. Ancilla 3o beata maria dicitur domina demonum propter
eorum repressionem et expugnationem. angelorum propter eorum
devotam subiectionem. hominum propter eorum subventionem
et protectionem ¶ 4o maria latine sonat idem quod nobis
impetrat amarum mare ¶ primo propter peccatorum confusionem
quam eis per oraciones suas impetrat. facies eis quasi car-
nalis delectationes quibus quieverunt in vinum convertens et
que prius erant eis delectabilia et suavia. postea fa-
cit amara et aspera convertens gaudium in planctum. risum
in luctum. exaltationem in humiliationem. delectationem in
amaritudinem. opulenciam in paupertatem et sic de aliis
que omnia erant homini impossibilia nisi meritis et precibus beate
marie homo in hiis confortaretur ¶ 2o dicitur ama-
rum mare propter demonum et viciorum et peccatorum sub-
mersionem et extinctionem. unde sicut in mari ru-
bro egipcios filios israel persequentes submergebat et
tamen filii israel per mare rubrum liberi et securi gradie-
bantur. per illud ab egipciis liberabantur et defendebantur
Sic maria gressos et penitentes vera sclavie deserve-
ntes ad se per devotam invocationem confugientes benigne
suscipit fideliter protegit et ab omni infestatione et
persecutione demonum viciorum et peccatorum illesos custo-
dit. Ipsos vero egipcios persequentes idem demones et vi-
cia horum temptationes et in servitute miseria peccati
reducere conantes habundancia gracie submergit et
extinguit et absque omni dubio reddit unicuique merito ad ip-
sam in omni temptacione confugere et ipsius auxilium implo-
rare demum si inimicorum idest viciorum et demonum

-mamq et ptate cuade cupimq ¶ 3o maria dr
amarum mare ppt tedium puitis vite um totu
tps puitis vite fuit sibi amaru ppt desideriu vi-
dedi filiu suu i regno suo Sz et deuoti vi et sci
attediat i puti vita ppt multas miserias et pricla
eis et cupiut dissolui et ee cu xpo. qptomagis esti-
madu e de ipa q ipa in puti vita attediabat
et desiderabat ee cu filio suo cuius puciam tato
plq desiderabat qpto plq amabat. et qpto melius et de-
siderabilius et delectabel eat cognoscebat ¶ 4o dicit
amaru mare ppt amaritudine cpassionis filii sui
um oes passioes filii ab ifancia usqz ad hora mor-
tis sue sicut aque amare i ipsa tanqam i mare cflu-
ebat et ipsa occurrit ppt cpassione nimia affli-
gebat um incito ppter cpassione filii sui gladiq
doloris ipsius aiam ptrassisse dicit qui ea aplius
afflixit qz sibi gladius materialis ea trassfixisset ¶
um eis cpassio oez martirum passione supabat
qz in illis ei aor xpi oem passione et dolore tor-
metorum repabat. et qpto ardetius xpm amabat
tato leuius cucta tormeta suffeebat Sz in maria
at aor filii dolore cpassionis augebat et qpto plq
amabat tato vehemetius cdolebat Et sic patet
q incito maria mrpta mare amarum. tu ppt
peccorum gusione. tu ppt deorum et peccorum submer-
sione. tu ppt puitis vite attediatione. tu ppter
cordiale filii cpassione ¶ 3o i pdcis vbis not
marie excellecia i ei gratiam et virtutum pfectione.
qz fuit gra et virtutibq plenissima Ibi gra plena
um fuit maria gra plena qz aliis ad mesura gra
dat lhc at sola gratiam qua nulla alia creatura me-
ruerat cseruta e ut gre vpleta auctore Sz nec tu
gra plena sit pussa accipiat pa ceptione qpta

habundet gratia quod cogitari posset Ideo Bene plena
quia ceteris per partes gratia prestatur. marie vero sit se tota
infudit gratie plenitudo unde plena per quam largitio spiritus
sancti ymbre superfusa est omnis creatura. In talibus decre-
bat virginem oppignerari muneribus que dedit celis
gloriam terris deum pacem quia refudit fidem gentibus finem
viciis vite ordinem moribus disciplinam Cuius vita
disciplina est morum cuius mores instituta sunt ceterarum
precellit ceteris supereminet universis et quia nichil sit
virtutis et gratie quod non resplendeat in maria merito
dicitur gratia plena similiter eadem gratia totaliter tota
plena permanet plena superefluet gratia plenitudinis
omnium virtutum certitudinis credendarum veritatum gratia
illustrationis prophetice contemplationis excellentissime gratia op-
tione gratia naturalis singularissime pulchritudinis corpora-
lis decentissime similitudinis moralis Deus omnium artifex
ad ipsius in utero matris formationem super naturam genere
suo filio dignum habitaculum fabricaturus eam insuper
tota omnium carismatum et dignificationum habituum
plenitudine ornavit ut eam in eius exteriori effigie
gratia divina tam efficaciter luceret quod eius aspectus carna-
lium estus extingueret pectora corda compungeret mundanorum
desideria levaret ad celestia et speculum munditie omnibus
esset gratia vera Supplevit eam in ventre gratia divi-
nitatis et in corde gratia caritatis ut in ore esset gratia affa-
bilitatis In gressu maturitas gravissima in vultu pu-
ritas pudicissima in visu prudentia in cogitatu man-
suetudo modestia in auditu temperantia in affectu in aspectu
verecundia et in omni sensu et corporis sensu virtutum virtute
na Ideo vere affluenter gratia plena de cuius plenitu-
dine acceperunt universi tristes consolationem peccatores veniam
angeli iusti perfectionem angeli leticiam denique tota trinitas
gloriam dei filius carnis substantiam Ergo est gratia plena in

nos vendidet pure venia per te bgo severina lh' hernig
de hass / diversas et universitas perfectiones et gratias
in diversis sanctis suis habuit et hec omnia in quoquam plenitu-
dine ingenua videtur detecta fuisse. unde in persona ip-
sius dicitur In plenitudine sanctorum detentio mea. In plenitudine
sanctorum marie detentio fuit. dum in universitate perfectione
sua plenitudo perfectionis sanctorum ei non defuit. sicut de-
clarat Bernardus dicens Ascito in plenitudine sanctorum detentio eius
cui non defuit fides patriarcharum. spes prophetarum. zelus
apostolorum. constantia martirum. sobrietas confessorum. castitas vir-
ginum. fecunditas coniugatorum. immo nec puritas angelorum
Ipsa quoque in plenitudine sanctorum non solum detinetur. sed etiam
in plenitudine sanctos detinet ne eorum plenitudo minua-
tur. detinet virtutes ne fugiant. merita ne
pereant. demones ne noceant et filium ne peccatores
percuciat. Unde propter hanc eius plenitudinem et perfectionem
bene ei dicitur illud proverbiorum ultimo. Multe filie congregaverunt
divicias tu supergressa es universas. Nichil non supergres-
sa est divicias virginum. confessorum. martirum. prophetarum patri-
archarum apostolorum et angelorum. Quid enim ei de diviciis om-
nium sibi defuit. cum ipsa sit promptuaria virginum. specu-
lum confessorum. rosa martirum. registrum apostolorum. oraculum
prophetarum. filia patriarcharum. regina angelorum. Ideo dicit. Si dili-
geris maria asperitas nichil durum est nichil specio-
sitatis nichil caducum et celeste quod ex ea non resplendeat
Propter hanc plenitudinem pure beate marie dicitur Anselmus
O femina plena et superplena gratia de cuius plenitudinis
habundantia reviviscit omnis creatura. Unde eius plenitudo
pure ineffabilis et incomprehensibilis est omni homini quia est immensa
Immensa ei fuit gratia qua ipsa fuit plena. Vas enim
immensum vas non potest esse plenum nisi immensum sit illud
quo illud est plenum. Maria autem immensissimum vas fuit ex
quo illum quo maior est celo continere potuit quia quem celi

rape e nō poterant suo gremio portauit: vnde pa-
ret q ipa maior celo existit Capacior ē etiam
mundo. qz q totus ~~mundus~~ nō capit orbis ī eius se clau-
sit viscera sub ho. Sic qo capacissima fuit maria vt-
ote. ꝗtomagis mente Et si capacitas eius tā ime-
sa fuit oportuit etiā vtriusqꝫ gratiā imensā ee que
tam imensā capacitatē iple debuit. alioquin gratiā
plena nō fuit qz mensuratā imensā iple nō
potest. vnde bn̄ de ea pt dici imensitate gre
marie et plenitudinē gr̄e dimensus ē quis si dicitur
Nullus nisi ille solus q eam ipleuit Cum etiā locus
gre ꝓprius sit humilitas ita ut ꝗtum sese gre exi-
nanivit a ꝓo vide et placet ꝑ humilitatē. tā-
tū capax esset gre Et marie humilitas summa
fuit post filii humilitatē qz nulli alii creature tāta
data fuit cognitio sue inhabilitatis et vilitatis.
patet q summe capax fuit gre Imo summe plena
gratia fuit ei nulla creatura post filium humilior ipa
fuit ita nulla plena gratia fuit ipa ~~ipa~~ fuit vnde
cū ipa ad summū gradum gre q haberi pt ipsa
gratiā psonalis vnionis cū diuina natura ꝑducta
fuit. ipa tū oīs excellentie et gre qua super oēs
creaturas sublimata fuit oblata in īfimo statu se
collocauit dicens Ecce ancilla dni et cetera Et de sola hu-
militate gloriatur dicens Quia respexit deus humilitatem ancille
sue et cetera Sic qo patet 3um scilicet marie excellentia ī
gre et virtutum singulari ꝑfectione ¶ 4o in pdictis v-
bis notatur excellentia bte marie ꝑ ī pulchritudine
et meritorum singularitate vnde ei singulariter dr̄. Dns te-
cū. nō tm ꝑ potentiam essentiam et presentiam qualiter est
ī oībus vbiqꝫ. nec solum ꝑ gratiam qualiter est cum oībus sctis
Sed etiam ꝑ carnis assumptionem de suis purissimis
sanguinibus Dns tecum. qa spiritu sancto ~~sup~~ venit in te

Dnus filig cocptg ē ī te· Dnus pater tecū q̄ genuit
quē cocipis· Dnus sps scs tecū de quo cocipis· dnus
filig tecū q̄ carne īduis· tecū filig dei ī ventre·
tecū sps scs ī mēte· tecū pr ī utroq3 te vple-
te viri patz· tecū dns pr qz tu es sposa pris
tecū dns filig· qz tu es mr filij· tecū dns sps
scs· qz tu es thezauraria sps sci· et tu nos tecs dni
incarnati ī te· ḡ vnus ē dns filig incarnatus ¶ Sy uō
h° at vbo· dnus tecū annonciam⁹ illius ineffabil' v-
nioēs et opaniois· quā tota trinitas ī ea pfecit
cū sue carnis sbam diuīe natē ī vna psoā co-
pulavit ita q̄ deus fiet hō ī illa hoā gaudij ex-
ultacōis et dulcedīs habuit nulls vnq̄ homo ad
plenū potuit exprimere dns pr singlr fuit cū
bta maria· qz ea sua oipotēcia sic gfirmavit
ut eet immunis ab oi vc· qd importat illud vbu
Dnus Filig dns fuit secū· qz ea sic sua sapia illus-
travit ut eet preclara sicut quo celū et tra illust-
ret· qd nōt hō nō ij maria qd sonat idē qd ma-
ris stella· Sps scs fuit secū qz ea tota sue dul-
cedie penetrado tā gracīosā effecit ut ois q̄ q̄-
sierit p ea graciā inveniet· qd innuit⁹ in vbis· gra
plena ¶ Iterū dns pr fuit singlr cū bta ma-
ria se offerens illi in sociū individuū et sposū et-
nū· et donas sibi filiū unigenitū filiū suū eternū
deū et imensū ī unigenitū suū de ipa generan-
dū· ab ipa educadū et gubernadū sibi humilr
totalr et amorose subiciēdū et hō ex sola imēsita-
te paterni amoris Secū erat dns filig ipius vgīs
creator et dns offerens se ei ī intimis precordijs
vgīs mētalr et corpalr inclinadū incorporadū
et augmētadū et ab ea recepturū quidquid naturalis filig
recipit a matre indivisibili amore nec ad instans
tpis eternalr separandū ad oē sibi gratū obsequiū

ſubiectu oi moleſtatio officiſſ et ſpecluſa ſecu cat
ſpes ſua ſe ei offeredo i ſaſicatore ibitatore et ceop
tatore ois deſes ta nate q culpe et ad pfeſſie ce
purificadu ea ab oi corruptois fomite et ad impledu
ipam omi virtuto pfecione ac formadu i ipa acep
ipam tu prolis dnue et ad ſublimadu et gſtituedu ipam
gtetuice et diſpeſatte ois gre ſue et ad faciedu
ipſa officina ois ſue mire fabricature ut i ip
ipſa offiiciat ois ſue mire fabricature. ut i ip
ſa et de ipſa et p ipſa oparet. oe opg mirifica
ſa et de ipſa et p ipſa oparet. oe opg mirifica
gre qd itedebat in toto derum ſu ſaluade creatuc
ac finali ad faciedu ipam virgina et dnam totg
celeſtis curie // vn qz ta ſingl et ieffabili mo
oi alijs creature igitabili tota tinitas fuit cu bea
maria. vre ei dr dns tecu hu q gmedat a ſi
tlitate meitorp et pmlior ſibi a tota tinitate
in dultor nulli alteri creatre gicabilu // vn ſit ois
pz ceo p dcis qz i ſingulis vbis hg agelice ſaluta
nota dulciflua iplicat miſteia in qbg marie ſinglis no
tur excellencia et fuit marie q ttiſſia. merito ea
crebro et ſepe tota deuoroe p iſta agelica ſalu
tacione ſalutac demg dicedo Aue maria gra ple
na ꝛc
ei e het ſalutao excellete et grte ut n excel
leng n dulcig n ~~~~ gcioſig n officaoſig a
dignig btaz mariaz qb ſalutac potest a laudac
qua db pr dictauit et p archagelu ei deſtina
uit vn ſit nulla ora auribg dei pris e gtior
et exaudibilior qua filig ſug dilcs i q ſibi big q
placuit ei porrigeda dictauit Jta nullu e vgi
ni placabilig acceptabilig qz laudis pconiu q
illud ſalutacois vbu qd ipe pr celeſtis dictauit
q gabel archagelg ea ſalutauit. et grag tate ce
ultacois q vgo marie mr dei fiet nunciauit
dices Aue gra ꝛc ¶ vn ~~~~ ſciedu q
nota

pla sunt que debent nos movere ad dicendum frequenter
salutacionem angelicam sive ad salutandum devotissime v-
irginem gloriosam / Primum est exemplum angeli Sicut angelus
tam reverenter eam salutavit et tam dignam et excellentem
salutacionem dignissimam indicavit. Quanto magis nos
debemus cum omni reverencia et devocione eam salutare dicen-
do Ave gracia plena dominus tecum Iudicium enim valde est
ut ab eius laude et salutacione cessaret homo quam lau-
dat et veneratur angelus. Immo omni honore et reverencia
dignam iudicavit dicens Ave gracia plena dominus tecum Nisi enim
pre ceteris creaturis a deo dilectam et aphoibus gravium
benediccionibus ... numquam eam tam officiose salutasset di-
cens Ave gracia et veneretur ... honores et honore Maria
quam honoravit angelus et tota humilitate et devocione ei accla-
mat dicens Ave Maria / Secundum quod debet nos movere
ad salutandum beatam virginem est tripudium Johannis qui adhuc
conclusus in utero matris sue cum beata virgo ad domum Za-
charie venisset et Elizabeth salutasset. ipse ad vocem saluta-
cionis beate Marie in utero matris exultavit et cum verbo
resalutare non potuit totum in utero se convertisset ad re-
salutacionem. et quia lingua non potuit animo exultante
resalutavit eam ut dicitur in ewangelio Ecce quomodo facta est vox sa-
lutacionis tue in auribus meis exultavit in gaudio
infans in utero meo Sicut ergo Johannes in utero matris ex-
ultans tantum nisus est beatam Mariam salutare. Quanto ma-
gis nos decet eam laudare et honorare dicendo Ave
Maria / Tercium quod debet nos movere ad salutandum
beatam Mariam est recitacio multitudinis magna est enim
multitudo tanta beneficiorum recepta a beata Maria et eam
pro tantis beneficiis non laudare et honorare frequenter eam
salutando et dicendo Ave Maria Nichil enim voluit nos
deus habere quod per manus Marie non transiret unum
omne bonum venit a deo per ipsam sit nobis donatum

..ncito demu(m) ei ee gratu(m) et p(ro) tatis b(e)n(e)ficiis dig-
nas gratiaru(m) actoes refre. dicetes Aue maria vi(de)
Ber Aliq(ue) attendu(m) q(uod) (christ)o deuocoibus affectu ea a nobis
voluit honorari q(ui) tocius boni plenitudine posuit
i(n) maria. ut proinde si q(ui)d spei in nob(is) e(st) si q(ui)d gre
si q(ui)d salutis ab ea nouerimus redu(n)dare q(ue) ascendit de
licijs affluens // 3(us) e(st) altitudo et magnitudo e-
oz q(ue) continet(ur) in ipa salutatoe. q(ue) tota plena est
mirabilibus et altissimis misterijs q(ue) oia redundat i(n) nos
tra salute(m) vn(de) libe(n)t(er) recordari demu(s) de p(ri)ncipijs
salutis n(ost)re et ea ad memoria(m) reuocado ma-
ria(m) p(er) qua(m) nob(is) salus gesta e(st) honorare et laudare
dicendo Aue maria vi(de) Ber vbi nome(n) marie nomi-
nat(ur) demonu(m) turba effugat(ur) et reis venia medela
egris. pusillis corde robur. afflictis consolacio peccato-
ribus adiutoriu(m) dat(ur) vt g(ratia)o tanta b(e)n(e)ficia q(ue)
maria(m) laudantibus et inuocantibus co(n)cedu(n)t(ur) co(n)sequa(n)t(ur) ea(m)
cu(m) oi deuocoe nominare. inuocare. et laudare demus di-
cendo Aue maria // 4(us) e(st) dulcedo ~~suauit~~ suauitatis
q(ue) resultat ex ipa salutatoe et p(ro)pter dat(ur) ip(s)i
q(ue) salutat ea(m) deuote dicentibus vn(de) de ipa dicit sp(iritu)s in(quit) s(an)c(tu)s sup(er)
sa(pit) deuote dicentibus me(um) sup(er) mel et fauu(m) h(er)edi-
mel dulcis et h(er)editas mea sup(er) mel et fauu(m) h(er)edi-
tas ei b(ea)te marie est salutacio angelica. qua(m) h(er)edi-
tauit apud homines. sicut p(ate)r n(oste)r est h(er)editas filij
sui vn(de) ut dic(it) Ber B(ea)ta maria n(on) nouaui p(er)
quem ... affectus dilectionis se n(on) cogitat p(er) q(uem)
dulcedine(m) sibi diuinitus insita(m) effundat. vn(de) legitur
q(uod) in colonia in eccl(es)ia s(an)c(t)i Seuerini erat (quidam) reclusus
noie meuerinus quoda(m) ep(iscopu)s ad s(an)c(tu)m sebastianu(m) i(n)
rusticia. hic cu(m) matrone ... frequentaret et ro-
ga ei confessa fuisset q(uod) dulce mue nome(n) dicere non
posset sin quoddam dulcedie de causa tante c(on)ue(rsaci)o(n)is
confita(?) vindit singulis diebus in honore eius quinquagenta
Aue maria dicere consueuit cu(m) totidem venijs p(ro) q(uo)

tanta dulcedine meruit · ut omnibus omnis mei salutationis tempore quasi mel videatur quasi credo cum audisset in clusa exemplo devote fecit ipse eciam cepit quinquaginta Aue maria cotidie dicere · et bis in ebdomada sepe in dicendo cotidie Aue maria modo et modo psalmis suppleverat et ecce tanta dulcedine in illius dulcissime salutacionis prolacione in ore et in gutture sensit ut mellis dulcedine longe transcenderet et sic in semetipso probavit quante dulcedinis angelica salutacio est unde bene dicitur de ea · hereditas mea super mel et favum unde sicut mel continetur in cera nunc mellis dulcedo percipitur nisi cera primatur sic dulcedo devotionis continetur in sermone · quasi in cera angelice salutacionis sed nisi angelica salutacio frequenter ruminetur et devote contrita et lacrimis in ea dulcedo non percipitur ¶ Sextum quod debet nos movere ad dicendam angelicam salutacionem est lucrum resalutacionis est enim libenter salutat beatam virginem resalutat ab ea est enim curialissima domina unde potest salutari quin resalutet salutantem se unde ait ipsa Ego diligentes me diligo et qui mane vigilaverit ad me · me scilicet per Aue maria salutando inveniet me scilicet resalutantem et habebit in omni tribulacione adiutricem contra quod tanta bonitas consequimur · ergo mane salutacionem merito deinceps eam venerantur et frequenter laudatur et salutare dicendo Aue maria ¶ Septimo ad utilitatem sit haec angelica salutacio et quam grata et accepta sit beate marie probatur exemplis multis exemplis quod de ea legitur unde legitur quod fuit inclusa quedam que diu sub specie angeli a dyabolo illudebatur Non enim fuit ei data discrecio spirituum per quam discernere potuisset inter bonum et malum angelum dyabolus enim sepe confusa sibi claritate quedam illi apparuit et secum suppliciter fabulabatur aliquotiens · dicebat quedam aut illi Aue veneris communicatione et confessione facta eodem tempore a confessore suo · quo se haberet cum ei videret optime · sacerdos sic ... providens fiducia visionis eius consulens causa respondit Cum ei cum apparuerit quod ab angelo domini crebro Exemplum

visitaret. sicut ille doctor ait apostolus angelum tenebrarum se trans-
figurare in angelum lucis. vadit Cui angelus domino visi-
tancium te dices Rogo te domine mi. ut dominam meam in-
ostendas Cui sic fecerit. visa ea genuflecte dicens Ave
maria et cetera. Et si tunc subsistit ficcio non est dignare
sciens tibi a dyabolo illudi Cui cum fecisset sicut fuerat edocta
dyabolus iterum sibi apparuit. ait dyabolus. ut quod desideras vide-
re debet tibi sufficere pictura mea. Illa fortius insistente
ipse dyabolus vero unire pulchritudinis se oculis eius
obiecit Cui visa mox ad pedes eius procidens angelicam
salutacionem Ave maria proferendo illud fantasma in tur-
binem resolvit Ex quo patet quam terribile est nomen ymaie et
angelica salutacio demonibus. ad cuius prolacionem subsistere non
possunt. sed statim sicut cera a facie ignis fluunt et pereunt
Igitur karissimi studeamus beatam mariam cum omni devocione
honorare venerari et laudare et crebrius eam nominando et
invocando salutare dicentes Ave maria ut eius meritis et
precibus et hic a periculis et temptacionibus corporis et post hanc
vitam eterne felicitatis gaudia percipere valeamus Quod
nobis prestare dignetur. In festo Annunciacionis Sermo
Intravit rex in ortum arboribus consitum loquere tu regi
pro nobis et libera nos. Verbum scriptum est in hester verbum
ultimum est mardochei loquentis regine hester. Cautum est
ut qui habet ad regem negocium. primitus interpellet reginam
ut per eam facilius consequatur. Verum similiter a nostri nego-
cium pro salute nostra habemus agere cum rege. indigemus bo-
no patrono. qui pro nobis loquatur ad regem et eum flectat
ad misericordiam. ad quod nulla persona aptior est beata maria
utpote regina que clemens est et pia. cui enim rex
nichil negare poterit quod ipsa eciam petierit. Cui igitur
dicitur in verbis propositis loquere tu regi pro nobis. Ipsa enim est
eciam ortus arboribus diversis virtutum consitus. maria regina
placata quam rex ob nimiam eius delectacionem et spe-
ciositatem concupivit et intravit in ortum ... intravit

xpi tercia // In quibus ubique ita tangitur quod circa in omni
opere attendenda sunt scilicet potentia sapientia et voluntas
potentia notatur in virginis sapientia in ortu arboribus consito
voluntas in ortu introitu quia voluntas applicat ad opus
In potentia notatur virginis maiestatis sublimitas cum dicitur
vcp In voluntate sublimitatis humilitas cum dicitur intrat
In sapientia humilitatis proprie utilitas cum dicitur in ortum
¶ Primo igitur notatur in potentia virginis maiestatis subli-
tas cum dicitur vcp est et viro regina et dominus dominantium
cuius ipium est eternum Rex autem solum quia nullus eum
precedit prioritate In solum cui nullus succedit posteri-
tate Super solum quia nullus concedit paritate // Ps° deus
in ps Rex noster ante secula operatus est salutem in medio terre
re. scilicet quod dividitur in septem climata et in quinto est
ihrlm De 2° hic est deus noster ipse reget nos in secula
Et moyses dominus regnabit dominus in eternum et ultra // De 3°
ps Et ego primogenitum ponam illum excelsum pre regibus
terre Sic igitur patet pietatis proprie sublimitas cum dicitur vcp
¶ Secundo in voluntate notatur sublimitatis humilitas cum dicitur
intravit magna dignatio certe fuit quod se tantum humi-
liare voluit et in hunc mundum in hanc vallem lacrimarum
in hoc conclave descendere formam sibi assumere miserias ca-
lamitates et miserias sustinere ut nos ab eterna damp-
natione liberaret ut nos preci suo reconciliaret et ad e-
ternam vitam nos revocaret // De hac dei dignatione
dicit Bernardus quis cogitare posset qualiter dominus prevenit
nos venit ad nos subvenit nobis et sic illa
maiestas voluit mori ut viveremus servire ut
regnaremus conculcari ut exaltaremur et usque ad
vilissima opera inclinatus est ut nos constitueret super omnia opera
sua. hec ille Vide de hoc adventu ut invenitur // In adventu
dicit si personam venientis intueor non capio excellentiam
a maiestatis eius attendo ad quos venit dignationis
magnitudinem comprehendo si considero propter quod venit

amplector quo ad possum inestimabilem latitudinem caritatis
tue. Si modum cogito exaltationis agnosco humane
conditionis verum simul et divinitatis conditor et dominus venit
ad homines venit homo. Stupent certe angeli de novo
adventu videntes infra se quem supra se adorant manifes-
te iam ascendentes et descendentes ad filium hominis. Idem
venit medicus ad egrotos redemptor ad venditos ad er-
rantes via ad mortuos vita. venit non perdere sed sal-
vare. Capere non sufficit inestimabilem dignationem et penitus
incogitabilis cogitatio quod in cavernis huius corporis se
torserit tanta dignitas et descenderit celsitudo. hec bernardus
De hoc introitu dicit luce x: Intravit ihesus in quoddam cas-
tellum et mulier quedam martha excepit. Istud castellum
fuit beatam virginem mariam in qua pervenit et descen-
dit homo a suis adversariis ad quam homo confugere debet
in omni tempore adversitatis. Due sorores maria et martha
sunt vita activa et contemplativa per quarum primam ordinatur
homo ad proximum per secundam ad deum. Hec due vite fu-
erunt in virgine gloriosa per quarum primam ministravit christo
in suis necessitatibus per secundam vacabat deo et gusta-
bat quam suavis est dominus. ¶ Tertium ad secundum notandum in
signum humilitatis christi utilitas cum dicitur: In orto arbo-
ribus consito. id est in virginis gloriose utero in quo
est magna utilitas. Et quod hoc totum genus humanum
fuit redemptum in beate virginis utero vel eius uterus hu-
ic dicitur orto arboribus consito quia sicut ortum materialem con-
testificat et decorat fontis vivacitas. herbarum vi-
riditas. plantarum fecunditas. avium suavitas. carum sua-
vitas. et clausure securitas. Ita ortum spiritualem
virginis gloriosam gratificat et decorat. primo fontis
vel gratiarum vivacitas. Ipsa est enim fons de quo vena
vite emanavit et de quo velut a celesti statuit
que diriguntur fluxus et decursus totius nostri solaris in

hac lacrimarum valle veni de iſto orto pro accipi illud
Numeri 24° quam pulchra tabernacula tua Jacob et tentoria
tua Iſrael ut valles nemoroſe ut orti iuxta fluvios
irrigui. Et illud Yſa 58. Eris quaſi ortus irriguus prop-
ter eius indeficienciam et perfectionem quia gracia non de-
ſeruit ipſam primo iuxta apostoli ſuam recepit ipſam eius
plenitudinem et perfectionem. Et ſicut fons aquarum cuius non
deficient aque propter eius habundanciam. et in te rec-
dificabuntur deſerta ſeculorum propter graciarum plenitudinem. Vere
ipſa est ortus deliciarum quem non modo afflavit ſed et perfla-
vit auſter ille divinus ſuperveniens ut undique fluant
et effluant aromata illius cariſmata graciarum. Item
ipſa est aqueductus per quam vena illa celeſtis deſcendit
non tamen fontes exhibens copiam ſed ſtillicidia eius
cordibus noſtris arentibus infundens. alii plus alii minus
plenus eundem aqueductus ut accipiant ceteri de plenitu-
dine eius non plenitudinem ipſam. de quo idem Ber. dicit
Affectu compaciendi et ſubveniendi habundat affectu miſe-
ratibus cum ſufficit univerſis. denique omnibus omnia facta
est. omnibus ſinum miſericordie aperuit ut de plenitudine eius ac-
cipiant univerſi. captivus redempcionem. eger curacionem.
triſtis conſolacionem. peccator veniam. iuſtus graciam. ange-
lus leticiam. denique tota trinitas gloriam. filii perſona car-
nis humane ſubſtanciam ut non ſit qui ſe abſcondat a calore eius.
omnibus ſeſe exorabilem. omnibus clementiſſimam exhibet. o-
mnium denique neceſſitates ampliſſimo miſeratur affectu. Hec Ber.
// Item quia ſe aridam et aquam eius vacuam cogno-
ſcit adhuc fontem graciarum tuſcat et inde quod de-
ſideret hauriat tantum quod vas vacuum per humilitatem
ſupponat. In cuius figura dicitur 4 Reg. 4 Affer
michi vas vacuum et imple illud oleo. Et ubi vaſa
vacua defuerunt oleum ſtetit. Vere est ei gracia illorum
cordibus ſubtrahi qui ſe vacuos per humilitatem noluerunt
prebere // 2° decorat hunc ortum herbarum viriditas

scilicet viriditas fidei. Ita iustus ex fide vivit. Unde
sicut viriditas est signum vite herbarum sic vera et non
ficta fides vita est iustorum. Eccl. 40. Gratiam et speciem
desiderabit oculus et super hoc virides sationes. Unde sicut
viriditas iuvat et confortat visum corporalem, sic viridi-
tas fidei iuvat et confortat visum spiritualem, quia quod ra-
tio non capit intelligentia, hoc fides credendo consentit.
Istam fidei viriditatem Maria habuit, cuius signum
quod ipsa in conclusione passionis Christi cum omnes apostoli in fi-
de aruerunt firmiter stetit. Unde de illo tempore dicitur
Ysa. Aruit herba, omnis viror interiit, quia ipsa fides
a suo vigore tempore passionis Christi in suis electis defecit
preterquam in sola beata Maria, que sola tunc constans in fide
nota permansit. Propter quod etiam dies sabbati eius veneracioni
deputatur. Unde de ipsa potest intelligi illud Ieremie:
Erit folium viride in tempore siccitatis, quia ipsa beata Maria
tempore passionis Christi, cum alii electi in fide defecerunt, in
fide firmiter perstitit. Aliquis habet fidem informem
que non est aliud quam herba arida et sine vigore et ideo
mortua. Unde dicit Iacobus: Fides sine operibus mortua
est, sicut corpus sine anima mortuum est et insensibile.
¶ Secundo hunc ortum decorat arborum et herbarum fecun-
ditas. Unde ad fecunditatem arborum huius orti scilicet virginis
gloriose dominus fecit tres insertiones, scilicet humanitatis
in divinitate, fecunditatis in virginitate, castitatis in formo-
sitate. Prima quia verbum caro factum est, quia deus invisi-
bilis et incorporalis carnem visibilem et passibilem de ma-
teria virginis assumpsit. Secunda quia virginem fecundam sibi in
matrem conservavit ut sit eadem mater et filia genitrix
et virgo. Unde de ea cantat ecclesia: Nec primam similem visa est
nec habere sequentem, gaudia matris habens cum virginitatis
pudore. Tertia quia castam eam fecit et formosam. Et
licet ista alibi inveniantur raro tamen conveniunt. Quia pl'ch

tudo ornatus est primi doctrine ei videtur natē pulchri
tudo et castitas. quia pulchritudo volt semper parē. et casti
tas latē. sed in virgine gloriosa ista fuerunt quia fuit pul
chra et casta unde de ipa cantatur. Ista est speciosa
inter filias iherusalem. Et illud psalmi gaudeas ei quia aptasti
preparasti decori meo idest pulchritudini virtute scilicet
castitatis Et aliud ezechiel terra illa inculta facta est
quasi ortus voluptatis. Beata virgo terra fuit propter cor
ruptionem inviolatam. Illa propter eminentem sanctitatem inculta
propter virginalem integritatem. facta est quasi ortus propter mi
rabilem fecunditatem. voluptatis propter delectabilem formo
sitatem vel utilitatem Nam in isto orto creuerunt et cres
cunt diuersa aromata videlicet fragrantia scilicet cassia fidei
vel credendi rosa verecundie. nardus caritatis. mirra
castitatis. gutta humilitatis. lilium simplicitatis. crocus pie
tatis. cinamomum obedientie. cyprus continentie. fistula
paupertatis. aloe et mirra mortificationis corporis
scilicet tam cordis quam corporis vel cyprus lenitatis spiritualis
nardus pacis. crocus caritatis. fistula longanimitatis
cinamomum mansuetudinis. ligna libani continentie
et castitatis mirra et aloe duplicis mortificationis
scilicet cogitationis et operis vel doloris propagationis et pro
prie compassionis Item fauus dulcedinis oliua pacis. palma
victorie. laurus pacientie. mirtus temperantie. vitis letitie
Ecce qualis ortus quante ubertatis quante speciositatis et quante
utilitatis fuit beata virgo maria. quam vere concupivit et
intravit salomon ortus deliciarum et paradisus volupta
tis virgo culta plantatus cui nichil defuit delectabi
le. nichil affuit contristabile. in quo nullius rei fuit
inopia. sed omnis desiderabilium plena copia cum nulla af
fuit tristitia. sed omnia plena sunt voluptate et leticia
in quo nullus locus fuit virtute nec prauitatis con
pie nec palmis asperitatis et tristitie. sed omnia plena
iocunditatis et letitie. In tali ortu incito soli ve

cui gaudebat quod sic oibus delectabilibus habundabat // quarto
habuit ortus decorat aeris serenitas per quam illi gratie
cordis pax et tranquillitas qua ipsa in omni adversitate
constantissime servavit Nam nihil plura quam ullicus solet
turbare et ad iracundiam provocare maxime cum lesio
filiorum vel pressio cordis cum multa frequenter turbatur
baturo Sed beata virgo in tribulatione sua vel filii pas
sione et persecutione nullum signum impacientie ostendit. sed
in summa tranquillitate permansit. Immo stabat iuxta
no crucem ut parata suspendi cum filio pro redemptione gene
ris humani si necesse fuisset In isto orto non fuit
tonitruum impatientie unde dicere potuit illud Canticorum quarto Surge
aquilo et veni auster perfla ortum meum quarto Surge
aquilo. regio aquilonaris tenebrosa et frigida cum et
signat adversitate veni auster. regio australis est
mollis et suavis et signat prosperitate Dicit igitur Surge
aquilo idest surge adversitas et veni auster idest pros
peritas. perfla ortum meum idest descende in virginem
gloriosam et fluant aromata illius idest odores patientie.
Perflavit itaque auster in incarnatione et aquilo in pas
sione Nec in incarnatione fuit elevata per superbiam. nec
in passione deiecta per impatientiam // quinto habuit ortus quem
dat cuiusque animi suavitas. idest orationum devotarum
et laudum et contemplationum actionum iocunditas et puritas
unde de ea potest intelligi illud ysaie lj° ponam deser
tum eius delicias et solitudinem eius quasi ortum domini
gaudium et letitia invenietur in ea gratiarum actio et
vox laudis Desertum vocatur mala propter vicinitatem si
mulationis. ortus propter virtutum ubertatem in qua fuit
gaudium de cohibitione preteritorum beneficiorum et letitia
de expectatione futurorum bonorum. gratiarum actio pro exceptio
ne et conservatione et evasione malorum et vox lau
dis pro adeptione bonorum // In orto dicitur esse alba spi

na sup qua sedet

na sup qua sedet ois auis Ozt[illegible] beatam mariam. spi
na eius vgitate sign̄ spina et phibet accessum
tagencis. sic vginitas accessum et frecquentiam hominum [illegible]
albedinē sign̄ fecunditas. qz albedo ē lup incorpata.
et g° ubi suma ē lup incorpata ibi suma ē albedo
Suma lup ē corpus. qz ipē ē cador lucis eterne et
speculum sine macula ipsa lup in vgine gloriosa fuit
incorpata. et g° ipam vg° fuit alba spina dicitur at
ista lup fuit vgi incorpata. qui vbum caro factum ē
et habitauit in nob. qz in ea carne qua suscepit de
maria vgine inter hoies queuersatus fuit de h° vbo dicit
Bern. sup illo vbo fiat m̄ s[ecundu]m vbum tuum. No vbum
inquit declamatorie pdicatum. no vbum figuraliter sig
tum. no vbum ymaginatorie sopniatum. no vbum ver
torie demadatum. s[ed] vbum latenter inspiratum. psona
liter incarnatum. corporaliter inuniatum sup spinam istam
sedit philomena amore lagwida et alauda ad lau
dandum deum oi tempe parata. qz ipa bta maria p spinam
designata sup qua sedit philomena et alauda ex a
nunciacione diuine incarnacionis. sibi p angelum inbete
deo demunciata tota fuit p nimia admiracoe li
quefacta in amore et ex ꝯsideracoe tam incesse et inop
hesibilis diuine dignacoīs i laude et gracia accione
excitata cum ipsa ait magnificat aīa mea dnm. et
exultauit sp[iritu]s meus. Ecce q[uo]d pura et sincera laus in q[ua]
totum q[uo]d accepit illi refudit q[ui] tribuit nec sibi ali
q[ui]d reseruauit et q[uan]to plus et maiora p ceteris mor
talibus bn̄ficia accepit. tanto magis se humiliauit et de
uocius deum collaudauit. Sicut hac eciam spina sedet t. 3. t.
q[ue] sp[eci]e gemit et p[ri]uati viuit et solitudine diligit
vnde de ea dicitur Cant. 2° vox turturis audita ē i t[er]ra
nra Turtur vero bta maria fuit qz nichil gc
tu h° sclō habuit et oia eius solacia ꝯtempsit. plac
tu q[uo]d no catum in hac vita dilexit. tu p filij sui

passioe · et deodru tribulatoe ita qp petorp et mise-
rorp qpassioe · tu qp sui cepalij plongatioe / Sed hinc
oztu queedat clausure securitas de qua sposa claus(us) quod
ortus qclusus et ortus qclusus Ber dicit · qz vero clausa
fuit · primo i pfiguratioe · qz multis figuris et figiis
fuit pfigurata a patriarchis et a pphis pphata vn Ber
vnus numeri fuit sps qphazud qs licet diuis qpstite
tpibus no tm diuiso spu et pdixerut et pfiguraverut
Ipa qd mostratu e moysi i rubo et tunc Aaron
i virga et flore Gedeon i velle · hoc apte Salomon pui-
dit i forti mulie · et eius prius Jeremias certius hee
nuas in feia et viro Apptissime declarauit ysaias i
virgine et eius filio et tande exhibuit aglis ipam sa-
lutado hic ille Ber quod quod diluserte clausa fuit patz
tot figuras et figurazp misterio Scedo clausa fuit
i qusatioe cu filio qz ipa se quatu potuit qtinui
it in secreto et declinabat apparere i publico vnde va-
riabat et p viros discurzedo s pmansit sedule in
suo oratorio vn dicit · qp Angelus intrans ad eam haut
dubiu quin ad virgine Scedquo Ber pudito i se-
cretario pudici cubiculi vbi illa forte ostiis clauso
sup se ostio orabat pecum suu i abscodito Nec sus-
picadu e qp apertu iuenerat agelus ostiu quod sup
se claudere qsueuerat · ut homi posset fugere frequen-
tias vitare colloqa · ne vl oratis pturbare sile-
tiu · vl qtinetis castitas teptaret clauserat ita
quod illa hora sup se sui habitacula prudentissima virgo
· s hoibus no agelus hic Ber / vl alr pt dici qp di-
· s hoibus no agelis hic Ber / vl aliter pt dici qp di-
ortus qclusus · ppter duplice clausura scilz diuina et a-
gelicam Nam motes i circuitu eius idest agli vndique et qp
omni pte ea custodiebat et ei ut fideles paranimphi p
sedulo misterio et reverentia assistebat unde solo
ipi ageli · s etia ipe dns i circuitu eius fuit quod
oes inimicos ne sibi nocere · vl appropinquare auderet ·

ul' aliqd ei noceret / vel alit[er] p[otes]t dici orto b[ea]te
marie v[ir]ginis b[e]n[e] [con]clusus. p[ri]mo q[ua]ntu[m] ad eius [con]ceptione[m]
q[ui]a nulla i[n]terveniente natura humana. s[ed] sola diuinita-
te fecundate. et v[ir]tute altissimi obumbrante [con]cepit
Secundo q[ui]a [con]clusus fuit ortus b[ea]te v[ir]ginis q[ua]ntu[m] ad eius p[ar]-
tu[m] et generatione[m]. q[ui]a pep[er]it nulla interveniente p[ro]p[ri]a
scissura ul' uteri v[ir]ginalis ap[er]tura vn[de] ipsa e[st] por-
ta illa qua[m] vidit ezech[iel]. de qua dicit[ur]. d[omi]n[u]s ad eu[m]
porta h[ec] clausa erit et no[n] ap[er]iet[ur]. et vir no[n] tra[n]-
sibit p[er] ea[m]. q[uonia]m deus isr[ae]l ingressus e[st] p[er] ea[m] erit q[ui]a clau-
sa principi porta h[ec] e[st] b[ea]ta maria q[ue] clausa fuit
p[er] v[ir]ginitatis custodia[m] nu[n]q[uam] aliq[ua]n[do] ap[er]ta. q[ui]a a[n]te p[ar]tu[m] et
p[ost] p[ar]tu[m] p[er]mansit i[n]tacta et viro i[n]cognita. qua eti[am]
porta deus isr[ae]l est ingressus. q[ui]a b[ea]ta v[ir]go [con]cepit n[on]
tame[n] ei fuit ap[er]ta s[ed] clausa. q[ui]a ta[m] in [con]ceptu q[uam]
in p[ar]tu p[er]mansit i[n]violata et absq[ue] ulla v[ir]ginis a-
p[er]tura [con]cepit et pep[er]it filiu[m] v[ir]go puerp[er]a vn[de]
sic[ut] v[er]bu[m] verbo tacito [con]cepit sup[er]naturalit[er] sine humano lu[m]i[n]e
ita eti[am] sup[er]naturalit[er] pep[er]it si[ne] dolore. De hac custodia
ul' clausura dicit[ur] zacharie. zelatus su[m] syon. id est
b[ea]tam v[ir]gine[m] mundi speculu[m] zelo magno id est sin-
gularib[us] a[m]orib[us] s[ing]ulis [con]plexo[n]u[m] et ideo eum ei munivi
ignem id est fumus et fidelib[us] p[ro]tector no[n] tantu[m] ex
vna p[ar]te. s[ed] ex o[mn]i p[ar]te et i[n] e[te]rnitu[m] ut nichil ei
noc[er]e ul' turbare posset sic mea custodia circu[m]septa
Sic ergo patz q[ua]m firmit[er] et q[ua]m multiplici custodia fuit
h[ic] ortus munitus et q[ua]m deliciosus et fructuosus ita ut
incepto v[ir]go maria dictat[ur] cultus. cuius i[n]troitu[m] d[ivi]n[us]
ung[uentum]. cuius corp[us] vehementer [con]cupivit. letatur et spi[ri]-
tualit[er] intravit delectabilit[er] inhabitavit et sibi i[n] mansio-
ne[m] et habitaculu[m] [con]secravit. ih[esu]s xp[istu]s d[omi]n[u]s n[oste]r qui cu[m] p[at]re

Accipe puerum istu[m] ¶ In annu[n]ciacione s[er]mo
et nutri michi eu[m]. ego dabo tibi merc[e]de[m] tuam
Exo[di] 2o. h[ec] v[er]ba p[ossu]nt e[ss]e dei p[at]ris ad v[ir]gine[m] glo[rios]am.
et eti[am] ad q[ua]mlib[et] a[n]i[m]am devota[m] et paup[er]e[m] ad

no[ta] de porta clausa

beatam virginem que filium summi patris cat ut puerum
in carne acceptura et ipsum in carne nutritu-
ra: et primo super omnes puram naturam recep-tu
rum proposuit. verbis deus pater competit ab ea obedi-e
promptitudinem. humilitatis altitudinem et benivo-
lencie vastitudinem. que tria circa competit a quibus anima
devota que corpus spirituale debet gestare et corpore incor-
de. Primum ad primum dicit accipe puerum istum. Secun-
dum ad secundum nutri michi. tercium ad tercium Ego dabo tibi mercedem
tuam. // Primo ergo deus pater competit a virgine gloriosa obe-
diencie promptitudinem. accipe inquit puerum istum sum-
ma cum accepit. quia per veram humilitatem et obedienciam
deum in uterum suum descendere et carnem ex ea assumere
promeruit. unde Bernardus super missus est. Felix maria cui
nec humilitas defuit nec virginitas. Et quidem singularis virgini-
tas quam non temeravit sed ornavit fecunditas. Et
nichilominus specialis humilitas quam non abstulit sed ex-
tulit fecunda virginitas. Et incomparabilis prorsus fecunditas
quam simul virginitas comitatur et humilitas. Quid horum
non mirabile? quid non incomparabile? quid non singulare? Mirum si
non hesitas in eorum ponderacione quid tua videtur dignius
admiracione. utrum scilicet potius stupenda sit fecunditas
in virgine. an in matre integritas. sublimitas in prole. an
in tanta sublimitate humilitas. nisi quod indubitanter hec
singulis preferenda sint simul cuncta et incomparabiliter excellencius
est atque felicius omnia percepisse quam aliqua. Et quid mirum si
deus qui mirabilis legitur et cernitur in sanctis suis mira-
biliorem se exhibuit in matre sua. Iste deus siquidem
deus cui est quod concepit. mater sua singulariter in celestibus
donaturque gloria singulari. in terris puerum mire curavit
et quia quem videlicet ineffabiliter et intacta genuit et pa-
ruit incorrupta. profecto deum hominem decebat nati-
tas qua non nisi de virgine nasceretur. Talis quoque

ebat virgini ptus ut no paret nisi deum grande
fror homi ut homo fiet nasciturus de hoie tale
sibi ex oibus debuit eligere. primo eunde unicu qle
et se dece sciebat et sibi noverat placitura voluit
itaque ee virgine de qua imaculata imaculatus procede-
ret omnes maculas p[ur]gaturus voluit et humile de qua mitis
et humilis corde prodiret. Maria in se virtutum ntrius oi-
bus saluberrimum qz exemplum ostensurus dedit ergo v-
gini ptum q ei eam ante et virtutes supereminerent vo-
tu et humilitatis prerogativa meritum Alioqui quo
angelus eam in sceptibus suis plenam grariciat si apparia
ul' parum boni. qd ex gratia no ecet habebat. Vnde cum
in sca scrip[tura] grepturam cat pit et pictura ecet corpe
accepit donum virginitatis ut ecet. et mete accepit
humilitatis. Hij[us] mirabilia virgo virtutibus omnibus virtu-
tu ornata cominoqz meritis et corporis decore per-
fulgida spe sua et pulchritudine in celestibus geruitatem
virtutum celi in se provocavit aspectus ita ut etiam regis
aium in sui concupiscenciam et celeste nuncium ad se de
supernis educeret Et hoc e qd nobis hec evangelista innuedat
cum angelum phibet a deo destinatum ad virgine id e a
celso ad humile. a dno ad ancillam. a creatore ad creatura
Quanta dignatio quanta virginis excellencia Currit dns de tro-
no ... stupor utrisqz miraculum et qz deus incipit et nas-
citur de virgine. et qz virgo concipit et parere meruit ex
suo corpe cruora tu excellencia no meruisset ni-
si valde humilis fuisset ut deus eam ad hoc elegisset nisi
per oibus humilima eam cognovisset Et ideo qz pre oibus
se humiliavit inferiorem se reputavit. super ... et p oi-
bus sublimari promeruit Item at humilis ostenditur
in eo qz desponsata legitur fabro. et qz angelo pro domi-
natione dinice ... videt ecce ancilla dni etc.
De hac humilitate dicitur Dext. Spiritus p. Sc. missus est
... est hec virgo tam venerabilis ut salutetur ab

angelo. Ita humilis ut desponsata sit fabro. Pulchra
permixtio virginitatis et humilitatis. Nec mediocriter
placet Deo illa anima in qua humilitas commendat virgini-
tatem et virginitas exornat humilitatem. Sed quanta putas
veneratione digna est in qua humilitatem exaltat fecun-
ditas, partus consecrat virginitatem. Audis virginem, au-
dis humilem. Si non potes virginitatem humilis, imitare humi-
litatem virginis. Laudabilis virtus virginitas, sed magis humili-
tas necessaria. Illa consulitur, ista praecipitur. Ad illam invitaris,
ad istam cogeris. De illa dicitur: qui potest capere capiat. De
ista dicitur: nisi quis efficiatur sicut parvulus iste non intrabit in regnum caelorum.
Potes denique sine virginitate salvari, sine humilitate
non potes. Potest, inquam, placere humilitas quae virgini-
tatem deplorat amissam. Sine humilitate audeo dicere
nec virginitas Mariae placuisset. Super quem, inquit, requiescet
spiritus meus nisi super quietum et humilem? Super humilem dixit,
non super virginem. Si igitur Maria humilis non fuisset, super
eam non requievisset. Si super eam non requievisset, nec impraegnasset.
Quomodo enim de ipso sine ipso conciperet? Patet itaque quia ut
de Spiritu sancto conciperet, sicut ipsa perhibet, respexit Deus humi-
litatem ancillae suae potius quam virginitatem. Et si placuit ex virginitate,
tamen ex humilitate concepit. Unde constat quia etiam ut placeret
virginitas, humilitas procul dubio fecit. Hec Ber. ¶ Dat etiam humi-
litatem Mariae ostendit cum angelo respondit: Ecce ancilla Domini. Ubi Ber.
Sic solet esse gratiae divinae familiaris virtus humilitas. Deus enim
superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Humiliter ergo respondet
ut sedes gratiae praeparetur. Ecce, inquit, ancilla Domini. Quae est haec tam sub-
limis humilitas quae cedere non novit honoribus, insolescere
gloria nescit? Mater Dei eligitur et ancillam se nominat. Non
mediocris revera humilitatis insigne, ne oblata quidem tanta
gloria non oblivisci humilitatem. Non magnum est esse hu-
milem in abiectione, sed magna prorsus et rara virtus humili-
tas honorata. Hec Ber. Et quia beata virgo sit confunde va-

dicē humilitatē miscuit ut nullis honoribus nullis beneficiis
ciis ul' dignitatibus extolli potuit. Ideo eā p̄ ceteris
mulieribus tā excellenter sublimauit ut mr̄ dei ee et
dici mereretur. De cuius dignitate dicit Ber. O si et
cuius mr̄ sic attendas. quo te tua super eā mirabili
celsitudinē ducet ammiracio. Nonne ad hoc ut te vide-
as nec satis posse mirari. Nonne tuo primo veritatis
iudicio illa q̄ deū habuit filiū super oēs eciā choros
exaltabitur angelorum. Ar deū et dn̄m angelorum maria suū
audacter appellat filiū dicens. fili qd fecisti nobis sic. Quis
hoc auderet angelorum. Sufficit eis et pro magno habent
q cū sint spiritus ex condicione ex gra facti sunt et vocati angeli
testante dauid qui facit angelos suos spiritus. maria vero ma-
trē se agnoscens maiestatē illā cui illi cū reuerencia
famulantur. cū fiducia suū nuncupat filiū. Nec dedig-
natur nuncupari qd ee dignatus est. Nā paulo post subdit
euangelista. Et erat subditus illis. Quis quibus: deus hominibus
cui angeli subiiciuntur cui principatus et potestates obediunt subdi-
tus erat marie. Nec tm̄ marie. sz eciā joseph propter mariā
Mirare ergo vtrūlibz et elige qd' amplius mireris siue
filii benignissimam dignacionē siue matris excellen-
tissimā dignitatē vtrobique stupor. vtrobique miraculum.
et qd femine deus obtemperet humilitas sine exemplo. et qd
deo femina principetur sublimitas sine socio. In laudibus virgi-
num singulariter canitur. qd sequuntur agnum quocumque ierit
Quibus ergo laudibus iudicas dignā q eciā precedit. Disce
homo obedire. disce terra subdi. disce puluis obtemperare.
De auctore tuo loquens euangelista ait. et erat subditus illis. haut
dubium quin marie et joseph. Erubesce superbe cinis. deus se
humiliat et tu te exaltas. deus se hominibus subdit et tu dominari
gestiens hominibus. tuo te preponis auctori. vtinam mihi aliquando ta-
le aliquid cogitanti deus meus respondere dignetur qd et suo increpan-
do respondet apostolo. vade retro post me sathanas. quia non sa

ptt ea q dei st creatores ei hoibz pesse desidero. to-
ties deu meu pure credo. et tue ve no sapio ea q
dei st de ipo naqz deus e. Et erat subditus illis Si hoi-
nis o ho imitari dedignaris exemplum no certe no
erit tibi indignum seq auctore tuu Sed si no potes
forsitan seq eu quoqz ierit dignare ul seq quo tibi g-
descendit ho e si no potes sublime tende semitam
virginitatis seque ul deum tutissimam viam humilitatis
A cuius rectitudine si q etiam de virginibus declinaverint ut
verum fatear ut ipi sequunt agnum quocumqz ierit Sequit
qde agnum humilis coinquinatus. sequit et virgo superbus. sed
neuter quocumqz ierit q2a ut ille ascende pt ad mun-
diciam agni. q fuit macula e. ut iste ad eande mansue-
tudine descende dignatur. qui solz no coram tondente.
sz coram occidente se obmutuit Attamen salubriore e-
legit sequendi pte in humilitate peccator. q in virginitate su-
perbus cu et illius immundiciam sua humilis satisfactio purget
. et huius pudicitiam superbia inquinet hec Ber. Sic igit
patz quo brevem maria vaz obediaz q i humilitate fundat
pri celesti exhibuit. dum ei prompte consensit et post
tanta exaltatione sua tam humilem de se sensit. Hanc
etiam humilem obediaz adhuc exigit ab aia devota ad
sui filii acceptione Ad quam acceptione ul accepti-
one genuerit mentis exceptio. filii dei i puritate
cordis susceptio et eiusdem in mollicie aie introductio
et ia introducti plibus devastatio vnu et Joseph dic-
tum e ab angelo ut dicit Math 2o Surge et accipe
puerum et matrem eius et vade in terram israel Ille surgit
q exclusio torpore accidie prompta humilitate et obediam
mente ad deum et ad celestia erigit Puerum ait accipe
qui p cordis et corporis puritate spualiter deum i corde su-
o portat Accipit ait matrem qui proprius i corde
susceptum i mollicie aie introducit Sed matrem

ei desiderat. mollicies dicitur que est cordis liquefactio ad
locucionem dilecti Ex qua mollicie tunc illis iterum dicitur
quem anima mea tenere diligit. Secundo in tanta consolacione tunc ne
dum quandoque in visione et contemplacione dei ut penitus delectatur
et inebriatur. Sicut augustinus fatetur dicens Interdum mittis me domine
aliquando in tantam dulcedinem que si perficiatur in me nescio quid
est quod illa vita non est ¶ Secundo excipitur deus pater a vertice
glosa sufficientem altitudinem cum dicitur. Nutrivi eum. prudencie
ei ipsius nutrice est ipsum ipsum dei filium de visceribus suis
incarnatum ad celi gaudium vere parce et omnimoda perfectione
per diligentem notiorem administracionem humiliter sancte [illegible]
theologus de ea talibus decebat virginem appropinquerat [illegible]
neribus ut esset gracia plena que celis gaudium vivis deum. pa-
tremque refudit. fidem gentibus. finem viciis. vite ordinem.
moribus disciplinam Sic ille. Secundo vero mater optime complevit que
ipsum filium dei de spiritu sancto sine viri commixtione virgo con-
cepit. virgo peperit. ac postea partum ei in omnibus necessitatibus suis
fidelissime ministravit. uberibus suis eum lactando. gremio
confovendo. fasciolis involvendo et evolvendo. ad ignem cale-
faciendo. in presepio reclinando et cetera ministeria necessaria
libentissime faciendo unde de ea cantatur Ipsa cum virgo
infantis mater aucta conditoris presepia membra pannis involu-
ta virgo mater alligat. et pedes manusque crura stricta
cingit fascia Quanta reverencia et timore ipsum
contrectabat. quanta sollicitudine ipsum gubernabat qui filium
deum et hominem esse sciebat O quam libenter eum lac-
tabat. cum quanta iocunditate confidencia et auctoritate materna
ipsum amplexabatur et stringebat et quam amorose et dili-
genter eum osculabatur. O quam curiose prudenter et sollicite
tenella membra eius fasciis componebat Sicut ei fuit
humillima sic et prudentissima. unde in singulis obsequiis ei
famulo sed eciam gratanter ministrabat vigilanti et dormienti non solum in-
fantulo sed eciam grandiori Sic augustinus. dulciter ea alloquens
ait Lacta mater cibum nostrum et domini nostri lacta pa-

ne de celo venientem lactauit cum qui talem te fecit ut
ipse fieret in te. qui tibi munus fecunditatis attulit quam
ceptus. et damnum virginitatis non abstulit. Nam vnus et
Aurelius verum dum hunc puerulum inter manus suas versa-
ri et inter vbera pendere atque ad pueriles primi cor-
poris lesiones puerulorum more vagire conspiceret. quo pro
affectu mouebatur piissimus animus eius. quo vero studio
ad occurrendum cunctis incommodis eius probabatur. Hoc ille
forte quidam de cordis tui pectoris archana nobis reserare valet
o virgo maria. quibus modis cogitationem tuam ad vtrumque
flectebas ut cum eundem dei filium in manibus teneres
nunc adorares ut dominum. nunc osculares ut filium. Inde
o mater felicissima quam dulcia quam sancta oscula tu in nu-
tricatis et sancte dulcedinis. quam dulciter quam velociter que
illis tenellis labiis totiens impressisti cum filium amplexa-
ris quibus scitatis ipsum et in scitatis sese amplexaret. sed quan-
ta gaudia quanta solacia fuerunt in corde ipsius virgi-
nis cum talem filium suis vberibus lactabat. cum ipsius bra-
chiis circumferebat. quem ipsum in gremio souebat vel re-
clinabat in cunabulo. osculabatur ore pio intuebatur
oculis deuotioribus puerum ihesum nunc brachiola delica-
ta ad collum matris extendentem. nunc blandienti silentio vir-
ginea munera deposcentem. nunc oscula dulcedinis mini por-
rigentem. Contemplemur virum leniter brachiis virginis
filium suum leniter sustentantem nunc oscula probentem oculis
pueri ihesu sidereis nunc fronti niueo. nunc collo lacteo
o quam dulcia oscula tam dulciter totiens impressa erunt
nunc que virgo nunquam visa est tali speculo. Sic igitur quam
benefica et officiosa circa puerum ihesum fuit virgo ma-
ria. Per hanc etiam beneficentiam deus vsurit ab ea deuo-
ta que in hoc consistit ut caritatem iam conceptam per virgi-
nitionem diuine bonitatis in nobis nutriamus
et nosipsos per deuotionem diuini amoris ei offeramus

dicit dominus Levitici 6°. Ignis in altari semper ardebit quem
nutriet sacerdos subiciens ligna mane per singulos di-
es imposito holocausto desuper. Ignis caritas est. que ad
modum ignis rubiginem peccatorum consumit et sicut sursum a-
scendit unde Jacobi caritas operit multitudinem peccatorum. Al-
tare autem cor nostrum in quo adolemus deo incensum devote o-
racionis. Ignis ergo in altari semper debet ardere quia caritas
semper debet in corde fervere presertim in sacerdote sicut Malachie quia la-
bia sacerdotis custodiunt scientiam. Sacerdos ergo debet huic
igni nutrire ligna mane per singulos dies imposito ho-
locausto desuper. quia racio superior que includit intellectum et
voluntatem debet per meditacionem divinorum beneficiorum quasi per
lignorum apposicionem mane. idest fugatis tenebris vi-
ciorum et renovare ad caritatis conservacionem et confrun-
tonde. et hoc modo in se conservare per singulos dies idest
per singulorum meditacionem beneficiorum se magis ac magis ad
caritatem excitare et desuper holocaustum imponere idest
devote et ardenter pro singulis beneficiis laudes et gratiarum
acciones collatori beneficiorum persolvere. vel sequens vero fer-
vorem et ardorem caritatis per terrenorum contemptum. mortifica-
cionem viciorum et amorem virtutum et desiderium celestium
deo in holocaustum medullatum et sacrificium prompto
et ferventi animo offerre. Item vel aliter hac beneficencia
puero Ihesu nato exhibere debemus puerum Ihesum per angelum
a deo patre ad nos missum excipimus. qui ad inspiracio-
nem divinam a patre luminum nobis desuper infusam hor-
rorem et turpitudinem peccatorum nostrorum perculsi. propositum vite
melioris concipimus. Et ideo propositum maiorem sumunt ortum a
timore qui videlicet peccator recitate mentis discussa
multitudine et enormitate peccatorum suorum apertis men-
tis oculis considerat divinique iudicii districtionem perpendens
quod suppliciorum pro hiis meruit in luce mentis revocat
unde prohibitus potius eligit vitam suam immutare quam etc.

mis supplicijs suis sine dilatione subiacere. Hic pro ipsa
dicitur Ad nove tuos concepimus et parturivimus spiritum salutis
Et post Invenimus sapere nos dum Sed non sufficit concipere
ihesum nisi etiam parere contingat. nec accipere bonum propositum
nisi in opus procedat Unde est ratio si veram salutem et per-
fectam consequi volumus ut ihesum quem in bono proposito conce-
pimus per perfectionem operis pariamus. propositum quod in corde
conceptum perducamus ad effectum Sicut enim fetus conceptus si
non pariatur corrumpitur. Ita etiam bonum propositum de fa-
cili in nobis evanescit si ad effectum non perducatur Sed
nota nec sufficit ihesum concipere per bonum propositum et parere per ef-
fectum si non foverimus post partum fovendus est ihesus per pra-
per devotionis et contemplationis gustum. quo quasi lacte pas-
citur. cibandus pane caritatis potandus vino spiritualis consola-
tionis. abluendus et balneandus aquis compunctionis. vestiendus
et involvendus pannis munditie et puritatis. et sic ad pau-
sandum et quiescendum reclinandus in cunabulo mentis per
abstractionem omnis exterioris occupationis Sic ratio ihesus post
partum est fovendus Sicut enim fetus editus a matre post partum fa-
cile deperit si non debita fomenta et alimenta recipit
sic etiam bonum opus leviter deperit et languescit si gratia
devotionis et compunctionis illud non conservaverit unde sicut cor-
pus sine anima mortuum est sic opus bonum facile in nobis
moritur nisi gratia devotionis et compunctionis impinguetur. ¶
Tertio in verbis propositis exprimit deus pater a vocem glosa. bene-
volentie multitudinem dicitur Et ego dabo tibi misericordi-
am quasi dicat Ego hoc quod filium meum in carne concepistis
et conceptum misistis non aliunde nisi a memetipso misericordie
de visceribus eterne quidem mitto in hoc quod deus in eam plenitu-
dinem omnis gratie constituit. et per eam in nos quasi per vinculum bene-
volentie refudit. Et tamen hoc super omnes choros angelorum exal-
tavit unde de post dicitur [illegible] [illegible] deputamus deus regnum humanum
prius universum gratiam dedit in mariam Alioquin ratio invenimus dote de-
votionis affectum a nobis eam voluit honorari quia totum bonum

plenitudinem posuit in maria. ut si quid spei in nobis est si quid
gratie si quid salutis ab ea noverimus redundare. qui ascendit
deliciis affluens ortus plane diviniarum quem non modo af-
flaverit. sed et perflaverit auster ille divinus. ut undique flu-
at et effluat aromata illius carismata scilicet gratiarum Tol
le corpus huius solare quod illuminat mundum ubi dies Tolle
mariam hanc maris stellam quid nisi caligo involvens et
umbra mortis ac densissime tenebre relinquuntur Totis
ergo medullis cordium. precordiorum affectibus et votis omnibus
mariam hanc veneremur. quia sic est voluntas eius qui totum
nos habere voluit per mariam Hec Bernardus De cuius exalta-
tione super omnes choros angelorum dicit idem Bernardus Nec in mundo
locus dignior virginalis uteri templo. in quo dei filium ma-
ria suscepit. nec in celis regali solio quo mariam ho-
die marie filius sublimavit Hec Tertium est quod gratie in terris
adepta est prece certis. nam in celis obtinuit glorie sin-
gularis quod si oculus non vidit nec auris audivit nec
in cor hominis ascendit que preparavit deus diligentibus se. quod pre-
paravit genitrici se. et quod certum est diligenti pre omnibus
quis loquatur Hec Bernardus Sic igitur patet gloriam et gratiam meruit
de recepit maria per curam et sollicitudinem filio eius ipse
sa // Hanc ceterum rectitudinem benivolentie deus requirit
a nobis ut videlicet in omni opere nostro non queramus aliquam
mercedem nisi illam. quam ipse nobis dat quod non est aliud
quam ipsemet Iuxta illud Genesis xv Ego protector tuus sum
et merces tua magna nimis Unde Ruth 2o Reddat
tibi dominus pro opere tuo. et plenam mercedem recipies a
domino deo Israel ad quem venisti. et sub cuius alas confugisti
ti Ad deum venire est relicta pravorum et viciorum vetus-
tate per mandatorum et consiliorum eius observantiam ad spiritualem
in puritate mentis redire. sed sub alas eius confugere est volun-
tatem propriam ei offerre et eius bonitati et voluntati tota-
liter se in omnibus submittere quod hoc ergo opere solus deus debet
nobis reddere. quia in omnibus operibus nostris non debemus aliquid
temporale quomodo attendere. sed tantum mercedem illam quam

ipse suis fidelibus servitoribus promittit dicens volo pr-
ut ubi ego sum illic sit et minister meus Unde apli
possumus optare a deo quod esse ubi ipse est sunt nulli
bi sit bonum esse sum eo. nec etiam aliqui potest male esse
cum illo De hac mercede dicitur luce 6o mensura bona
et conferta et coagitata et superfluentem dabunt in si-
num vestrum Merces quae a deo datur dicitur esse mensura
quia proporcionabiliter correspondet merito. quia unusquisque propriam
mercedem accipiet secundum suum laborem Dicitur bona propter
utilitatem. quia ea nichil nobis potest esse utilius. quia omnia de-
siderata nostra per ea complentur et quietantur et omnia bona in
ea continentur. quia quicquid homo desiderare potest cum ea habe-
bit et nichil habebit quod non desiderabit Dicitur esse confer-
ta propter universalitatem. quia nullum opus bonum tam parvum e-
rit quod propriam mercedem non habebit et cum sic ut est premium
non videbit. quia sicut nullum peccatum inmanebit impuni-
tum. ita nullum bonum opus inmanebit irremuneratum.
nota sicut patet de illo bono puero qui vidit angelum dei sua ves-
tigia numerantem etc. Debet esse superfluens propter excel-
lencie probabilitatem. quia et si merito correspondeat proporcionabiliter
secundum divinam misericordiam non tamen secundum districtam iusticiam. quia
deus semper premiat supra meritum. quia non sunt condigne pas-
siones huius temporis etc. Hec autem merces datur in sinum me-
tis propter eternam durabilitatem et securitatem. quia nisi esset eter-
na non esset beatificativa et si non esset secura non esset
mentis paratia sed est eterna et secura. quia sine omni fine
in eternum duratura et ab omni timore amittendi alie-
na. unde sicut sancti quod illa dominum habebunt. securi erunt nun-
quam illa se propria sponte deserturos. Ita etiam securi de
illa nunquam illa eis invitis auferenda ut sic possint
optime beatitudine perfrui Ad quam nos etc.

Explicit sermones in festivitate annunciacionis beate marie
Incipiunt sermones in visitacione eiusdem Sermo primus

Benedicta tu in mulieribus. Virgo maria david
regis filia gratia dei plena fuit porius super
plena. facta est apud deum potentia dotata ut
sole divino vestita et stellis fulgoribus sit
coronata et sub pedibus eius luna idest universa mundia-
lis machina sit posita. que per lunam designatur eo quod
mutabilitati continue sit subiecta. Et ideo in verbo pre-
misso describitur subtiliter regia virgo primo ex parte nature
qua filia david regis fuit. secundo ex parte gratie qua pre ce-
teris fulsit. tertio ex parte potentie qua facta est omnium imperatrix.
Nam ex naturali parentela ostenditur eam esse dignissimam fuisse sum-
me regia dignitate. Ex parte gratie ostendit eius eximia
sanctitate. Sed ex parte potentie ostenditur eius sublimissima po-
testate. ut vera dignitas consideretur in carne. Exi-
mia sanctitas eius in mente. Et preclara eius sublimitas at-
tendatur patet in verbis premissis nota. cum dicitur tu. est ei
pronomen demonstrativum ad oculum huius dignitatem vi-
ra sunt verbum eius et iohannis dicitur tu quis es dicentes ei dicitur.
Aliquid magnum es et in pe ad deum tu es deus qui
facis mirabilia. Secundo ibi cum subiungitur benedicta. tertio
ibi cum subinfertur in mulieribus. idest pre ceteris mulieribus
et quibus sub quem femineo omnis creata natura design-
atur. ¶ Primo igitur in verbis predictis commendatur de
dignitate generis. que in hoc attenditur quod ex regia
tribu orta clara ex stirpe david generosa de prosapia
abrahe. quam videlicet generationem licet non parum nobilitatem
ipsa in sua nativitate plus sublimavit. quam per ipsam sub-
limata fuit. Item in hoc eius dignitas attenditur quod
longe ante patribus reliquis promissa. quod misticis prefigura-
ta miraculis quod oraculis pronunciata fuerat prophetis
Hec sacerdotalis virga. dum sine radice et non humec-
tata floruit. Hec gedeonis vellus. dum in medio sicce
aree maduit. Hec in ezechielis visione orientalis

porta · que nulli usq patuit psignabat hac
sane p ceteris ysaias nisi virgam de radice yes
se orituram pmittebat · nisi cum de eius virgine
pitura Sed id parum e adde qp ipi ob singulare p
uilegium sctitatis diuinitq noscit · ee gressura qd' lo
que ante eisde pribg fuerat de incarnacoe xpi pmis
sum Sic g · pz qo deus dignitas marie qo pte
gnit · qa qo vbibg orta · qa loge an a pribg p
signata · et pphetis pnunciata · et ut eet uir
filij dei ab eterno a deo pre e electa mr
genealogia dignitate sua cpeulit pbus mouibus
decorauit et sua vtute clariore 7 nobiliore red
didit ¶ 2° i vbis pdcis quedat · bta vgo ma
ria · de eximia mentis sctitate · cu do abunda
bundea ei fuit maria · no equali hndore s si
gulari prorogatiua que alia ceteris scis p ptes gra
tiarum · s marie se tota infudit plenitudo diuinitatis
de cuiq plenitudine 7 suphabundancia accipiunt omni
a · scz captiuq redempcoez · egri curacoem · tristes
consolacoem · petor veniam · iusti graciam · angeli leti
ciam · demiqz tota trinitas gloriam · Filius psona carnis
humane substanciam · ut no sit qui se abscondat a calore
caritatis eius et plenitudine carismatum 7 gracia eius
grana tu plenitudine 7 habundancia no sibi res
uat ul' appat · s omibq pcut singulorum necessitates
deposuit sicut ewangelium Bernardus indicat nisi nostram
o virgo bta quod es ea miserata sibi meminerit de
fuisse Ideo Redemptorum dominus genus humanum p
uniuersa contulit in maria Aliunde ut ... inueni
quo deuocionis affectu a nobis ea voluerit honorari
qui tocius boni plenitudinem posuit in maria ut
si quid spei i nobis e · si quid gre · si qd salutis
ab ea nouerimus redundare qui ascendit delicijs af

fluēs orti plane deliciaꝝ. qz nō mō affla-
uerit. s; et pflauerit auster ille diuinꝰ supueniēs
ut vndiqz fluat et effluat aroma illiꝰ carisma-
ta. s. graciaꝝ. Ide ēcia in delicias duplicē virtutis
decoris cū mirā fecunditatis. huiꝰ hic in signe dis-
tillatē caritatis fauum. mire viscera. plenitudinē grē
prerogatiuaꝝ glē singlis. hec ille. his deliciis id ē
virtutibꝰ bta maria sint plena fuit vn ei merito
ab angelo dcm̄ ē Aue gr̄a plena. No ei plena gr̄a
dici posset si ei ad virtutis defuisset vl aliqs neuus
rugeuqz vicij ea obfuscasset vn Theoꝰ. Si diliget
maria aspicias. nichil virtutis ē. nichil speciositatis
nichil candoris et glorie. qd' ea nō resplēdeat. hec
ille. Decebat ei ut que illū p oībꝰ mortalibꝰ erat
pitura p q gr̄a et veritas plantaret in terra ut p
ceteris cetiā afflueret scitate et gr̄a vn Theoꝰ.
Talibꝰ nāqz decebat virginē oppignerari munerī-
bꝰ ut eēt gr̄a plena. que dedit celis gloriā. terris
deū parē qz refudit fidē gentibꝰ finē vicijs. vite
ordinē moribꝰ disciplinā. hec ille. vn bta maria fuit
ortꝰ deliciaꝝ manu summi artificis gsitus. omī vir-
tutū floribꝰ et herbis adornatꝰ in qua nullū locū
hebat vepres viciorꝫ et vrtice gcupiāru. s;
vernabat omnimis floꝝ frondiū et aromatū .i.
virtutū et graciaꝝ muneribꝰ vn qdā ortꝰ gclusꝰ
ra es dei genitrix. ad quē deflorādū manꝰ pctoꝝ
nō introiuit. Tu scoꝝ areola aromatū a celesti gsi-
ta pigmentario virtutū omī speciosis floribꝰ delecta-
bilis vernans. inter quorū pulchriores tui i te ve-
neāmur excellentia. trijs sunt quorū odore suauissimo to-
ta domus dni replet o maria. viola humilitatis
lilium castitatis. rosa caritatis. Accito de tali areola flos

ille speciosus pre floribus paradisi egressus est. super quem re-
quievit spiritus domini. Hec ille. Sic ergo ex predictis satis patet
eminentia sanctitatis beate marie que consistit in viciorum
et peccatorum carentia · in virtutum affluentia · et meritorum
exuberantia unde merito dicitur Benedicta ¶ 2° in
quibus predictis beata maria excedat in potestatis sublimita-
te. licet sublimitas potestatis attenditur in quatuor. Pri-
mo in singulari pietate et clementia qua peccatores
deo reconciliat et deum placat. 2° in speciali prerogativa
qua quicquid a deo vult impetrat. 3° in ineffabili pre-
eminentia qua angelis imperat et ipsi ei in omnibus ob-
temperant. 4to in eminenti potestate qua malignos
spiritus compescit et refrenat ¶ Primo ergo sublimitas
potestatis beate marie attenditur in singulari pietate
et clementia qua deo peccatores reconciliat et deum pla-
cat. Cum enim peccator enormitate scelerum suorum consi-
derat et districtionem divini iudicii perterritus ad illam tre-
mendam maiestatem quam tam multipliciter se contempsisse et
offendisse meminit attendere contremiscit. invenit deus
humane trepidationi et pusillanimitati advocatam et
mediatricem piissimam que et nullum quantumcumque scelera-
tum repellet et potentissimam que ipsum tremendum et
districtum iudicem statim ad misericordiam inclinat. Sicut
est quod licet deus sit misericors et miserator et suis mi-
sericordiis tamen spiritualiter dicitur non misericors. quia licet deus sit na-
tura misericors est tamen iustus et severus peccatoribus. Sed
beata autem maria nichil nisi pium et mitia plenum. Un-
de licet unus de ea dicit Bernardus Quid ad mariam humana
trepidat fragilitas: nichil austerum in ea nichil ter-
ribile. tota suavis est. offerens lac et lanam. Re-
volve diligentius evangelice historie seriem universam
increpatorium · et si quid forte increpatorium. si quid durum. si quid
denique vel tenuis indignationis occurrerit in maria

·de cetero suspecta habeas· et attende vocaris quia si-
ut vere sit plena materne omni pietatis et corde
plena mansuetudinis et misericordie que ad ea pertinent
invenerit pagere quatenus ei· quod tale tibi mediatricem beni-
gnissimam misericordie providerit in qua nichil possit esse
suspectum Denique omnibus omnia facta sapientibus et insipie-
ntibus copiosissima caritate debitricem se fecit· omnibus si-
num misericordie aperuit· ut de plenitudine eius accipiant
universi· captivus redemptionem· eger curationem· tristis
consolationem· peccator veniam· iustus gratiam· angelus leti-
ciam· denique tota trinitas gloriam· filii persona carnis substa-
nciam ut non sit qui se abscondat a calore eius Quem-
admodum quidem quemadmodum et sol oritur super bonos et
malos irradiat sic ipsa preterita non destituit inclita
· sed omnibus se exorabilem· omnibus clementissimam prebet· omnium
denique necessitates amplissimo quodam miseratur affectu· iste
quidam tu peccatorem quantislibet fetidum non abhorres· nec
despicis· si ad te suspiraverit tuum quam intimum pe-
nitens clamaverit tu illum a desperationis baratro
pia manu retrahis· spei medicamine aspiras· ac
toti mundo despectum materno affectu amplecteris et
foves quousque horrendo iudici misericorditer reconcilies Hic ille
nullus ergo pro multitudine scelerum desperet· sed toto fiducia ad
beatam mariam recurrat· eius misericordiam postulet et maneat non
dubium quin per sua pietate exaudiet ¶ Secundo attenditur
sublimitas potestatis beate marie in speciali prerogativa quia
quicquid a deo vult impetrat unde in figura eius dicitur hester
quinto· quod ad eam dixit rex assuerus quid vis hester regina
que est petitio tua et si dimidiam partem regni mei pe-
tieris impetrabis Adhuc partes dei sunt· scilicet iusticia et misericordia
sed una hester dimidiam regni partem petit et impetrat
quia misericordiam non iusticiam peccatoribus impendi desiderat hinc

p d(icit). Si inveni graciam in oculis tuis. da m(ihi) populum meum p(ro)
quo obsecro. populus (enim) suus vocat proceres qui abiecti s(un)t a
deo p(ro)pter peccata. et ab inimicis crudelissimis et superbissimis ty-
rannis. s(cilicet) dyabolo propter peccata oppressi et opteri. q(uo)ru(m)
perdicionem beata maria vidi(r)e non p(otes)t. p(ro) quo quib(us) continue
orat ut de potestate dyaboli. et eterne dampnacionis periculo
suis meritis et precib(us) liberentur. et ad graciam revocentur.
Unde bernhardus. Tu mater dei. tu mater rei. tu mater indulg(encie)
tu mater oppulis(?). et cum sis utriusque mater. discordia in-
ter filios sustinere non potes. Unde dicitur: tu ydoneus
ut loquaris pro nobis ad cor ihesu christi domini nostri. ut tu sc(i)-
licet maria que in ferventissimis amplexibus amatissimi
filii tui fruavit ubera in medio(?) sepius(?) nos eius quod sa-
nctissimo colloquio. cum plena cordis leticia perfruentis
loquere domina. quia te audit filius tuus. et quicquid peti-
eris impetrabis. Unde bernhardus. Ut in hunc vere figura dixit
salomon bethsabee matri sue. pete mater mi. neque enim
fas est ut avertam faciem meam. Unde bernhardus. Securum
accessum habes o homo ad deum ubi mater ante filium pectus
et ubera. filius patri latus et vulnera. nulla ibi poterit
esse repulsa. ubi tot concurrunt caritatis insignia. Nec enim
filius non audire vel non audiri potest. exaudiet utique ma-
trem filius et exaudiet filium pater. filioli mei hec peccan-
torum scala. hec mea maxima fiducia. hec tota racio spei
mee. quid enim potest nec filius repellere aut sustinere repulsam
non audire aut non audiri filius potest. Neutrum plane.
Invenisti ait angelus graciam apud deum. Feliciter. hec semper
inveniet graciam et sola est gracia qua indigemus. hec bernhardus.
Ipsa enim manum dei extenta ad puniendum peccatores
retinet ne feriat ipsa gladium ultionis divine
extractum in vaginam revocat ne puniat. Deus
enim natus humano generi dispendere nos volebat et

nam incurrione se accinxerat. et ad mortem omnium
properabat. Sicut in figura david libri primi regum nar- figura
rat historia dum iam occurrit abigail occurrit et pru-
dentibus verbis virum magdiam mitigavit dum vero ait
Benedicta tu et benedictum eloquium tuum. que prohibuisti me
ne irem in sanguinem. Abigail prudentissima. que veri da-
vid uxor et sponsa est facta. est virgo maria. que orationibus
suis et advocationibus prudentissimis divinam iram nobis mi-
tigavit. dum ei tam placuit. ut ab eo audiri meruit
ps diffusa est gratia in labiis tuis. pp̄ea hoc omnium quondam
erit coram tremendo iudice assistimus peccatores. cuius
maiestas terribilis gladium ire sue vibrat super nos
Et hoc autem cum sciamus domina tam ydonea ut gladio dei
manum obiciat pro nobis nisi tu dei amantissima per quam
primum in terris suscepit cum iram de manu dei [illegible] hec in
acceptio gratiae omnium devotionem et reverentiam est nobis colenda
beata virgo maria et in omni tribulatione devote invocanda
que ad reprimendam dei iram tantam preminentiam potentiam ¶
3o cuius sublimitas potestatis beate marie in ineffabili
preeminentia qua angelis imperat ipsi quia ei in omnibus ob-
temperant unde ipsa dicitur domina angelorum. non ob aliud quam quia
ipsis in paradisi habet potestatem illi quia sibi exhibent omnem subiec-
tionem unde origenes. Sed quod tota illa celestis curie ie-
rarchia creatori suo divina super se lucente volunta-
te obediat et strenue militet. audis tu dicere quod nihil
audet facere sine nutu marie Et si forte deus ira-
tus omnibus nostris commovet dignum maiestatis precibus tu mat-
ris non cessat illud querere in molliciem miserationis
Item angelus michael dux et princeps milicie celestis
cum omnibus spiritibus administratoriis tuis virgo paret
preceptis in defendendis in corpore. et in suscipiendis de
corpore animabus fidelium tibi domina die ac nocte seq-
uendarum [illegible] ille Sicut igitur tanta potestate habet beata

Virgo maria super angelos. quia hec concedenda est super
ceteras creaturas tum merito dignitate divina et virginitate non
solum angelorum sed etiam hominum et omnium creaturarum quam quippe
deus per sua potentia et sapientiam fecit hoc ipsa me
diante refecit ¶ 3o attendit sublimitas potestatis
beate marie in percellenti potestate qua malignos spiritus
reprimit et refrenat ipsa est mulier fortis de qua
salomon ait mulierem fortem quis inveniet dicta ei prima pro
dicionis humane cum facta est per mulierem. videt salomo
in spiritu suo quomodo et deum sic ordinasse ut reparatio
generis humani iterum fieret per feminam. et quia femine natu
raliter sunt molles et instabiles et ad ardua opera insufficientes
ideo quasi desperative dixit mulierem fortem quis inve
niet. quasi diceret. Cum de manu femine pendeat omnium
nostrum salus et reparatio totius generis humani. Forte et
necesse est quod digna et sufficiens habebitur. ad illum fortem
armatum debellandum et eius vasa diripiendum. non est
que faciat hoc opus tam arduum tam magnum preter una
Sed quis eam inveniet. Certo non est qui eam invenire potuis
set nisi ille qui eam ad hoc opus ab eterno elegit et predes
tinavit reperisset. immo eam talem fecisset. Ipse solus
namque novit quod eam tam fortem et efficacem ad tale o
pus fecit et per eam mundum a dyaboli potestate liberare
disposuit ¶ Ipsa est mulier illa de qua dicitur ad serpen
tem ait inimicitias ponam inter te et mulierem ipsa
conteret brachium tuum et tu insidiaberis calcaneo eius. Quo
sto magnas inimicitias deus inter serpentem et mulie
rem istam beatam scilicet virginem mariam posuit. quia serpens
ille antiquus scilicet dyabolus humane salutis inimicus contra eius
actibus intendit. atque multis modis eam impedire et ad
peccata trahere laboravit sed nichil profecit. Sed ipsa caput
serpentis contrivit id est omnem suggestionem malignam

tia de carnis illecebra. quam de mentis superbia ad
nichilum redegit. ¶ Ipsa enim ipsa bene figurata per Jahel que
Sisaram adversarium iudeorum interfecit. de qua dicitur libro figura
iudicum. Benedicta Iahel lac ei petenti aquam dedit et
tandem in tympora eius valide clavum infixit. Dicitur enim
quod ideo lac non aquam dedit. quia lac facit forcius obdor-
mire. Virgo ista virgo dyabolo lac propinavit. dum ei
candidissimus honorem sed desideratum obtulit. Et cum pru-
dencia sua percussit. dum ei sub esca humanitatis hamum
divinitatis abscondit. Et vice versa in tympora valide clavum in-
fixit. quia dum humanitatis escam rapere voluit more piscis
hamum divinitatis occultissimum sed acutissimum non advertit
et ideo dum capere voluit captus fuit. ¶ Ipsa etiam figurata
fuit per Judith que holofernem dyabolum significantem interfecit. cuius figura
dum caput abscidit universum exercitum dissipavit. et populum
dei de eius potestate liberavit. Unde dicitur est ipsi Judith. Bene-
dixit te dominus in virtute sua qui per te ad nichilum redegit
inimicos nostros. Et iterum benedixerunt ei omnes atque dixe-
runt. Tu gloria ierusalem. tu leticia israhel. tu honorificencia
populi nostri. Et ideo benedicta es per cunctis seculis. ut non defi-
ciat laus tua de ore hominum. Super illud. et ubique est
benedicta. Virgo maria summi regis mater et filia que
holofernem dyabolum et omnes eius virtutes devicit et chi-
rographum contra nos scriptum delevit. ¶ Ecce. Hec est
virgo que antiquum dyabolice deceptionis errorem plene
delevit. totumque mundo subvenit et celeste regnum
nobis aperuit. Hec illa Ipsa est ei velut castrorum aci-
es ordinata terribilis inimicis sed amicis suis amabilis.
Nam sicut hostes vehementer timent cum aciem adver-
sariorum bene instructam et ordinatam vident. ita horrue-
runt principes tenebrarum quando viderunt per mortem in-
structam et armaturam fortium contra se procedere. Feram
itaque fortem et ad bella doctissimam. cuius esse

sup femur suu ppt timores noctnos. et i contu-
ra eius tepestas valida spualiu virtutu suo ordie
consistentiu Sed et inuabile beorum spuu milicia
ad ministeriu tante principis delegata fuisse nulla-
tenus dubitandu. utpote qui custodiret lectu salomonis
congratissimus ac pruideret ne ppatum eius vestri hos-
pitiu aliquis hostis inuadet innumera horum et tremor
veneret sup eos ita ut dicerent Ecce plus quam cua
hec castra dei sunt hec. Fugiamus israhelem Dominus enim pro eo
bellat. Et vere pia cum qui primus supplantauit
eum vulnere aggressa est et cito contra hostibus est ter-
ribilis ut castrorum acies ordinata quia ut dicit Bernar-
dus sic timent hostes visibiles qualibet castrorum
multitudinem. sicut aeree potestates marie vocabulum patro-
cinium et exemplum. Sicut cera puluis a facie venti se-
quuntur. et sicut cera fluit a facie ignis sic ipsi fluunt
et pereunt ubicumque inveniunt crebram huius nominis
memorationem devotam recordationem sollicitam imitationem
Videns ubi nomen marie nominatur. ibi turba demonum
effugatur. veris venia. medela egris. pusillis cor-
dis robur. afflictis corde consolacio. peregrinantibus ra-
bur dat. Hec Bernardus. Ecce igitur patet solempnitas hec
marie in precellenti potestate quod malignos spiritus reprimit
et refrenat eorum incitamenta ab omnibus benedicenda et
laudanda pro qua tanta nobis conferuntur beneficia. Dicat
igitur angelus. dicat quilibet homo iustus. dicat peccator vel
tris viciis obrutus. dicat tribulatus et super vires temp-
tacionibus concussatus. dicat omnis sexus. et tota mundi cir-
ca tu in vulneribus. Tu gloria israel. tu leticia ihrlm.
tu honorificencia populi nostri. et ideo benedicta es pre ceteris
mulieribus. nec deficiet laus tua de ore hominum. Sancta co-
rruns genus humanum vicisti inimicum Sequitur

In visitacione marie virginis. Sermo secundus CIID

Beatam me dicent omnes generaciones quia fecit michi magna qui potens est. Luce primo. Dignum est ut gracia deo
propter beneficium respondeat et laudis preconium
propter quod dicit psalmista benedic anima mea domino et noli oblivisci
omnes retribuciones eius Ingratitudo enim est ventus urens
desiccans fontem pietatis rivulos gracie obstruens ne ulte-
rius fluat Indignus est enim accipiendis qui ingratus fuit
de acceptis Hoc meretur meliora recipere qui bona accep-
ta cum gratiarum actione non portat in mente unde filius
gracie michael ita remedium fecit ingratitudinis vicium quia
hoc cum reddet indignum amplioribus donis et privat
acceptis unde contra hoc vicium deo displicens dicitur
in deutronomio ubi ingrato peccatori ait deus quia te genuit
dereliquisti et oblitus es domini creatoris tui deutronomio 32º
Sciendum est quod beata virgo recognoscens multa sibi a deo
beneficia esse concessa ne propter ingratitudinem amittat
accepta et accipiendis indigna fiat respondendo gratias
dicit Beatam me dicent omnes generaciones quia fecit michi magna
In quibus verbis duo tanguntur primum est beneficiorum dei vir-
tuosa efficiencia ibi Beatam me dicent omnes etc. Secundum est eorun-
dem virtuosa influencia ibi quia fecit michi magna scilicet per gracie
infusionem Circa primum sciendum quod merito beatam ma-
riam omnes generaciones beatam dicunt quia omnibus generacionibus scilicet
tam iustis quam peccatoribus vitam generavit graciam obti-
nuit veniam impetravit gaudium leticiam et gloriam
promeruit unde Bernardus Ad mariam sicut ad medium
sicut ad archam dei sicut ad rerum causam sicut ad
negocium seculorum respiciunt et qui in celo habitat et qui
habitat in inferno et qui nos precesserunt et nos qui su-
mus et qui sequuntur et nati natorum et qui nascentur
ex illis Illi qui sunt in celo ut resarciantur qui in inferno
ut eripiantur qui precesserunt ut prophete fideles in-

uenia(n)t qui sequu(n)t(ur) ut glorificet(ur) Et b(ea)ta(m) te di
cu(n)t o(mn)es g(e)n(er)ac(i)o(n)es. Genitrix dei. d(omi)na mundi. reg(in)a c(e)li. v(ir)
g(ra)cia. q(ue) o(mn)ib(us) g(e)n(er)acio(n)ib(us) vita(m) et gl(ori)am genuisti In
te ang(e)li leticia(m) iusti gl(ori)am peccatores ve(n)ia(m) i(n)ue
niu(n)t i(n) et(er)nu(m). Ide(m) Ber(nardus) merito et te b(ea)ta(m) dicu(n)t
o(mn)es g(e)n(er)ac(i)o(n)es. quia p(er) te et i(n) te et de te benig
na manus o(mn)ipote(n)tis q(ui)cq(ui)d creau(er)at recreauit
merito s(er)ui(n)de. quia ex ore tuo pendet (con)solacio miser(orum)
. redempcio captiuor(um). liberacio dampnator(um) salus deni
q(ue) vniu(er)sor(um) p(er) te enim celu(m) e(st) i(m)pletu(m). i(n)fernus
eua(cua)tus i(n)staurate ruine celestis ierl(e)m (con)sp(er)a
tibus miseris vita redd(it)a. tui te dig(nis)sima (et) iu(s)
tu(m) e(st). ut q(ua)si p(er) b(ea)ta(m) v(ir)gi(n)e(m) tanta g(ra)tis creatur(is)
p(er)uenerunt bona ab o(mn)ib(us) laudet(ur) glorificet(ur) et o(mn)es
dicat(ur) b(ea)ta. Ber(nardus) (er)go dic(itur). b(ea)ta(m) me dicent o(mn)es g(e)n(er)a(ciones)
Tercia (ra)c(i)o q(uo)d e(st) b(e)n(e)ficior(um) dei copiosa i(n)fluencia
que (et) p(ro)p(ri)e beatitudinis b(ea)te marie (s)p(eci)alis (causa) e(st). et ta(n)
git(ur) ibi q(ui)a fec(it) m(ihi) mag(na) . s(e)c(un)d(u)m . p(er) b(ea)tu(m) magna
ei d(omin)us fecit. q(ui)a magnus ip(s)e qui fecit et mag(na)
no(ta) ip(s)a cui fecit. Dec(e)t ei decuit magnu(m) d(omi)n(u)m p(ro)p(ri)a
(et) magna dona dare. n(on) magna p(ro)p(ri)a recipe(re)
Ber(nardus) nu(n)c magna q(ui)a o(mn)es excedu(n)t e(st)imac(i)o(n)es
(et) tra(n)scedu(n)t na(tura)m. ponderac(i)o(n)es no(n) admitt(unt) Ite(m)
ne magna. q(ui)a i(n)c(om)pabilia i(n)e(st)imabilia (et) i(n)c(om)p(re)he(n)sibi
lia. I(n)c(om)parabilia. q(ui)a o(mn)es visu(m) et modu(m) (ex)ce
du(n)t. I(n)e(st)imabilia q(ui)a o(mn)e e(st)imac(i)o(n)e(s) tra(n)scedu(n)t. I(n)c(om)
p(re)he(n)sibilia. q(ui)a o(mn)e(m) v(est)r(a)s capacitate(m) vincu(n)t. (Et) nu(n)c
h(ec) (con)f(er)t ita i(n)c(om)p(re)he(n)sibilia et i(n)e(st)imabilia. ut nec q(ui)
p(re)hendi n(on) e(st)imari possunt Ber(nardus) u(er)u(m) t(ame)n aliq(ua) n(ost)r(u)m mo
dice tangamus ex q(ui)b(us) aliq(ua)ntulu(m) mag(nitud)ine (et) dig(nitat)e
rate b(ea)te marie et donor(um) sibi a deo collator(um). co(m)
(pre)h(e)ndere valeamus / Unde s(e)c(un)d(u)m q(uo)d plu(r)a s(un)t dona et p(ri)ui
legia b(ea)te marie singulariter (con)cessa p(ro)p(ter) que merito
potest dic(er)e q(ui)a fecit m(ihi) magna q(ui) potens e(st)

p̄mū ē q̄ ipa sup oēs hoīes ab oī pc̄ō fuit puris-
sia· vn̄ ī vtero fuit ita copiose sc̄ificata q̄ ab origina-
li pc̄ō fuit libīma· et ita p̄ grāz roborata q̄ nū-
q̄ mortaliter pc̄āre potcāt· et ita custodita p̄ grāam
q̄ nūq̄ venialr̄ pc̄auit ꝓpt fomites ꝯpssionem
et virium inferioꝝ sub ꝯcio variois subiectione vn̄
Ber· dicunt regina regnū singular̄ priuilegio sc̄i-
tatis absq̄ oī pc̄ō duc̄ vita· que du pc̄ī mortis
q̄ parēt pemptore nūqua vite et iusticie p̄ oi-
bq̄ obtinet· h̄c ille vn̄ nulli scō gessu fuit· q̄ ab
oī pc̄ō posset in h° mundo libere ēē exceptā bta v̄gi-
ne maria vn̄ Aug̃ Si oēs sc̄ī et sc̄ē cōgregati conv-
et quer̄ ab eis· vtrū pc̄m habent qd aliud r̄spode-
ret· nisi qd̄ Johes ait Si dixerim̄ q̄ pc̄m nō hē-
mus nosipos seducimus ⁊ veritas ī nob nō est· Inde
cū de pc̄is agit̃ ꝓpt honore dei nullā volo de bta
v̄gine habē mencione· vn̄ q̄a bta v̄go sic singulari-
ab oī pc̄ō fuit purissima merito pt glaui et dic̄
q̄a fecit m̄ mag̃ ¶ Z̄m ē q̄ ipa sup oēs grā
fuit plenissima vn̄ et spalr̄ dr̄ Inuenisti grāz apud
deū vn̄ ut dt̃ Ieron̄ ceteris p̄ pt̃es grā dat̃· ma-
rie vero se tota infudit plenitudo diuinitatis Et ideo
grām marie que aglorꝝ gferes et pferes ait
ide doctor ꝟbaz ⁊ glosa v̄ginez maria credendu
est apliora pmeruisse virtutū priuilegia et pre-
piffe grām etiā ab angelis collaudada de hac grē
plenitudie dit Anshelmus o femina mirabilr̄ singularis
et singular̄ mirabilis maria sc̄tissima p̄ quā elementa
renouat̃ infirma remediat̃· hoīes saluantur
angeli reintegrat̃· o femina grā plena et supple-
na de cuius plenitudis exundā· respersa sic reui-
rescit ois creatura o v̄go bndcā et supbndcā
p̄ cui bndictione bndicit̃ ois c̄atura nō solū

creatura a creatore sed et creator a creatura Et quomodo beata
virgo singularis fuit et gratia plena gratia tamen labiorum spe-
cialiter excellebat. vnde merito ei dicitur diffusa est gratia in
labiis tuis Tanta siquidem fuit gratia labiorum beate marie
ut nulla mulier super terram in aspectu et pulchritudine et
sermone verborum ei assimilari potuerit Secundum canticum non est nec fuit
nec erit talis mulier super terram. qualis maria fuit in
aspectu clarissime vite in pulchritudine mundissime gratie in
sermone verborum discretissime lingwe ¶ Habuit namque duo
verba ad angelum castitatis videlicet et humilitatis Castitatis
quando dixit quomodo fiet istud. quia virum non cognosco.
Humilitatis quando ait Ecce ancilla domini fiat et cetera ¶ Habu-
nota it duo verba ad homines caritatis videlicet et veritatis
Caritatis quando in montana properavit et tam affectuose salu-
tavit quod eciam infans in utero eius exultavit veritatis
quando deficiente vino in nupciis ministros instru-
xit quod agere deberent dicens Quodcumque dixerit vobis faci-
te ¶ Habuit tria verba ad deum scilicet verbum gratula-
cionis querulacionis et compassionis Gratulacionis pro filii
susceptione et concepcione. Quando videlicet pro eo quod dominus re-
spexit humilitatem ancille sue gratulabunda et gaudens
ait Magnificat anima mea dominum. Habuit verbum querulacionis
pro filii sui amissione quando videlicet filio amisso dixit Fi-
li quid fecisti nobis sic ego et pater tuus dolentes quere-
bamus te Habuit tercium verbum compassionis quando in nupciis
filio dixit vinum non habent Eya nunc advocata
nostra ecce adhuc necesse est ut filio tuo suggeras pro
nobis quia vinum non habemus. vinum utique spiritus sancti
vinum compunctionis vinum devocionis vinum spiritualis
consolacionis de quo vino dicit Bernardus sermone nichil
necesse est sicut preces. post lacrimosas vero compunctiones ex-
oracionem meruimus nunc ut suggerat benignissimo filio
suo quia vinum non habemus Et ipsa dico vobis ...

Nota plura dona
et privilegia beate
marie singulariter ei con-
cessa

Ipsa super omnes homines ab omni peccato fuit purissima
Ipsa super omnes gratia fuit plenissima
Ipsa sola mater et virgo incorruptissima
Ipsa sola est mater dei sanctissima
Ipsa super omnes creaturas deo gratia familiarissima fuit corporaliter
Ipsa super omnes creaturas apud deum est potentissima
Ipsa super omnes est excellentissima in gloria

si preces a nobis pulsata

ſi prīe a vobis pulſata fuerit nō decet mīri ſi · vre-
qui minore eſt et mr mīe · Na ſi gpaſſa ē ve-
rudīe illoꝝ a q̄bꝰ fuerat ĩuitata ultomarī gpa-
ret vobis ſi prīe fuit ĩnorata et ſic pꝫ · quō ma-
ria fuit ypā plenīſſiā ūn meito dr̄ ī gētis
gnātoibꝰ beata ¶ 3ᵐ q̄ ē q̄ ipa ſola mr̄ ꝗ vgo
ĩcorruptiſſia ē · Hoc pūilegiū ꝫbei gnūe dabꝰ
ait optimā ſibi ptē elegit maīa optimā pla-
ne · ſa boā fecūditas gnugalis · melior caſtitas
vidualis · optīa vgīnea fecūditas ſeu fecūda v-
ginitas · Marie pūilegium ē nō dabit alteri ·
ſingle ē · ſꝫ etīā gtinuo indiuiſibile ĩueniꝛ · ut
q̄admodū illud nemo aſſequi pē ſit nē eloq̄
q̄dē · Hec at gurā ꝑto varioꝛ tato carioꝛ et pu-
cioꝛ · et ſi vnū pcīa de raritate peſat · nichil
ī ſclo q̄ nō ē audita ut vīgo pareret ut mr̄
cet ꝗ vgo pmāſiſſꝫ vm ſecūdꝰ Jutrīē obſcuro
quale ſit iſtud q̄ nouū q̄ amirabile q̄ iocū-
dū ꝺꝫ q̄ ei pulchrius q̄ gnātis caſta ē ꝫd glo-
dꝰ ſca et ſincē̄a gceptio ī qua nichil ē pu-
deris nichil nichil ſordis nichil corruptionis ſbā-
tiꝫ et illapſꝰ · vīgo vgīs de ſpu ſco gceptꝰ ē
Ipuꝰ ¶ ve nouā mīrācula gceptꝰ fuit ſine
pudoē ptus ſine doloē · mat̄ ſn corruptoē ¶
vere nouitas ĩaudita vgo pepit · et pꝰ ptū
ĩuiolā ꝑmāſit fecūditate plꝰ cū carnīs ite-
grītate · et gaudiū mrīs hūs cū vgītatꝰ ho-
ve Marie ē ſꝫ corruptoē vgīni · ſꝫ vgo eſt
cū gaudio fecūditaꝫ ¶ 4ᵐ q̄ ē q̄ ipa ſola eſt
mr̄ dei ĩeffabiliſſiā ypā ei ſola illiꝰ filiꝫ eſt
mr̄ cuiꝰ ſolꝰ deꝰ ē pat̄ · Mīn ſup̄ modū ē
q̄ tā maioꝝ pūilegiū reatue ē gceſſū
ut vnū ꝗ vnicū cū deo prē habet filiū vn̄

Bernardus. Ipa ē mr̄ v̄gis singlis gl̄a et ex-
cellēs progenitrix marie q̄ vnū eundēq filiū
cū deo patre meruit hr̄e cōem. Idem. Ex vero
deū et dei filiū genuit ut ederpe dei atq hoīs
filiq cōmunis deq et hō p̄diret ex maria abys-
sq ē luīs nec facile dispecū q̄ ul' aqliq oculq
ad tuiq fulgoris vehemēcia nō caligēt. Idem.
O si cuiq mir̄ ē attēdas quo te tua sup̄ eiq
celsitudie. duret amira. nōne tuo primo veri-
tatis iudicio illa q̄ deū habuit filiū sup̄ oēs
eiq choros exaltabit. Agelōz dñq nō deū et
dñq agelōz maria audacter suū appellat fi-
liū dicēs fili qd fecisti nob sic. Quis h' au-
deat agelōz. Sufficit eis et p̄ magno hnt
q̄ cū sint spūs ex cōdicōe ex gr̄a facti s̄t ageli
et vocati testāte dauid. Qui facit agelos suos
spūs. Maria vō matrē se agnoscēs. maiestatē
illā cui illi cū reuerencia seruiūt. cū fiducia
suū nūcupat filiū. Nc dedignat' nūcupari
deq qd' ee dignāq ē. ¶ Nota ē q̄ ipa sup̄ oēs
creatura deo extra familiarissima fuit corpalit'
Nā q̄ ipa deū i vtero ix mēsibq portauit. Ipa
deū vbē de celo plenus lactauit. Ipa deū mul-
tis annis dulciter educauit. Ipa deū sibi subditū
habuit. Ipa deū puerū aplexibq et osculis fa-
miliarissime cōtrectauit. nulq creature cōcessū
fuit nc cōcedet'. merito vn ibeo q. Nec mi-
rū maria si digneť tibi cōgaudē deq v̄ginas
in celis. q̄ puulū ex te hoiem natū totiēs
osculata es in t'ris. Idem. O felix maria et
oī laude dignissima o terpo glosa o sublimis
princi-pera cuiq visceribq auctor celi terre q̄ cō-
mittitur o felicia oscula. labijs lactentis ipsa.

tu ut crebra indicia reptatis ipauerunt. ut=
pote verq ex te filius tibi nun alludet cui ve=
rq ex pre dns ipavet. Na aucto re tuu ipsa
gtupiccis cecidisti ī tpe ipubere q̄ licebas cui ipa
gditore. Cu⁹ deu q̄ ois creatura no capit ipa
in utero clausu gestauit. Hic ei sola e que
meruit mr̄ et sposa vocari ¶ Sc̄o e q̄ ipsa
sup oem creaturaz apud deu e potentissima. Grande
priuilegium q̄ ipa p̄ oibus scis et clas maiore apud
deu meruit optinere ptatē unde Anselmus Nemi du=
biu illa q̄ meruit p liberandis pctore pciu pla
posse oibus scis liberantis ipende suffragiu unde sicut
ipa oibus scis e potentior Ita apud deu p nob est
oibus scis sollicitior. testante Augustino qui ait Tu e
sola o maria p sca ecclia sollicita pre oibus scis
Simus que ipetras iniurias tiusg ssorbus ut ve=
nirent ex eorbus Ytē Impetra qd rogamus ex=
cusa qd timemus. qa nec potentiore meritis nec=
minus ad placandu ira iudicis q̄ te que mr̄ me=
ruisti effici nu eiusdē redemptoris et iudicis vn=
qa bta maria p cunctis scis tanta p̄minet po=
tencia merito ad ea cōfugere debe⁹ in oī tribulacōe
nra. Qa nullus sicut ipsa poterit diuina iraz no=
bis reconsiliare. et eius iram placare unde de hoc Ber=
nardus roza tremendo iudice assistimus pervenies cuius
maiestas terribilis gladium ire sue vibrat sup nos
et qs auertet eu Nemo dna tā ydoneus ut gla=
dio dei manum p nob obviat. nisi tu dei ama=
tissima p qua primu in tris suscepimus miaz de
manu dei eciā ¶ Unde credendu e q̄ ipa tm
st q̄ntu oes sci et angeli q̄ eu sollicitati st p salua=
dis et eis tā meritis q̄ intercessione subueniunt.
ipa tm vtriusqz sollicitior et potentior apud deu no
immerito indicat. Quia vtraqz p hac ipat

angelorum cum virtute per eam est restituta et huma-
na natura visitata. Ipsa etiam preconibus impetrat ve-
niam et iustis graciam. Et ideo non mirum si maria
preconibus lux visitationis et iustis ac pijs lux
gracie fundit qui mundum visitavit et ipsam graciam
peperit. Immo ipsum fontem gracie qui descendit per mun-
dum et excedit usque ad mundi finem ¶ Ipsa est quia
ipsa super omnes est excellentissima in gloria unde theologus
ubique considerat sancta canit ecclesia. quod de nullo aliorum
sanctorum fas est credere. ut scilicet angelorum vel archangelorum
merita transcendit. hoc semper privilegium non est
nisi gloriose virginis marie gloriosum unde marie primum
est post deum quod pulchrius quod dulcius quod io-
cundius in gloria est hoc maria. hoc in maria. hoc
per maria est unde Bernardus. Summa gloria est o maria
post deum te videre tibi adherere et in tue protectionis
omnis manente demorari. Et in figura huius glo-
rificationis beate marie legitur in hester quod ipsa duc-
ta est ad cubiculum regis assueri. et amavit eam
rex super omnes mulieres et posuit dyadema regni
in capite eius. Ipsa hester que interpretatur abscondita
et elevata. scilicet beata maria que abscondita fuit per
humilitatem in mundo. sed elevata per gloriam in celo ipsa
cubiculum regis assueri qui beatitudo interpretatur scilicet tur-
ris archana et singularis fruitionis divine visionis soli
beate marie virgini reservata. ubi ab ipso qui est
beatitudo beatorum imperatrix omnium creaturarum est ineffabiliter
constituta et ineffabiliter coronata et super omnes sanctos
exaltata. Ideo unde beata maria tam magnifice per
cunctis sanctis est a domino nostro ihesu christo honorata et tam
singularia gratiarum carismata ei sunt collata merito
a cunctis creaturis predicatur beata. quia fecit sibi mag-
na qui potens est ¶ Fuit quidam sacerdos nulla

sicut missa nisi de dna nra et illa cotidie
celebrabat et cui de hoc tade fuit accusatus apud
scm Thoma cātuariensem epm qui ob honore
sacramenti ei de ceto missas dice phibuit Cui qz
dcs sacdos in tribulacoe eēt et cogitet et beatā virgi
ne cotidie inuocaret illa apparens ei dixit wade ad
episcopū et dic ei ex pte mea qtenus tibi restituat
officiū tuū Rndete sacdos dna ego paup
sum et psona despecta nō me audiet neqz michi
patebit accessus ad eū Beata virgo subiunxit wade
ego tibi viā pparabo Et ille dna nō credet verbis
meis Rndit illa dices p signo qd cū tali hora
et tali loco ciliciū suū resarciret ego ex pte
vna tenebam. Adiunxas cū statim qz credet tibi
Mane sacdos sine impedimento intrans ad epm et
bte dei genitricis ei defensas nunciau cui ille dixit
nō credo te ab ea missū pduci signum de cilicio
subiunxit Quo audito beus pontifex stupefactus sit. ac
paues rndit Ecce reddo tibi officiū tuū et pcipio
tibi ut tm de dna nra cantes ac suscipter ores
p me Hec Kuni etiā nos p modulo nro studeamus beatam mariam sit sic venerantes. honorare
tota deuocoe venerari quo eius meritis ac pcibus etrna gaudia gsequi valeamus Qd nobis
Dignum In visitacoe bte marie Sermo 19
Magnū signum apparuit in celo mulier amicta sole et luna sub pedibus eius et in capite eius corona stellarum
duodecim Apoc 12o Que quidem pdicta vba de sca ecclia
intelligunt. p eo qd fide dni nri qui verus sol iusticie e illuminans ocium horum venientem in hunc mundū et eidē gratia e ornata et ocium mutabilitatē
et variabilitatē pntis vite sit assumata. cui qz
pfessione virtutū et vel claritate xij articulorum fidei
vel doctrina aplorum et aliorum doctorum sit ornata

potest tamen convenienter intelligi de beata virgine maria. Que
bene dicitur mulier amicta sole quia ipsa singularis et so-
la conceptu et partu veri solis iusticie fuit decora-
ta. et ipsum sola gratia spiritus sancti superveniente et vir-
tute altissimi obumbrante salua virginitatis integrita-
te concipere meruit et parere vel fuit amicta sole
quia eam christus qui verus sol est intus et extra mira gratia
illustraverat mirisque donis ornaverat vnde sicut
ipsa vestivit solem scilicet christum substantia sue carnis ita ip-
se christus vicevrsa eam vestivit gloria sue maiestatis
Et luna sub pedibus eius. quia quicquid mutabilitatis cor-
ruptionis vel fragilitatis est in creaturis excellentissima
quadam sublimitate pre ceteris creaturis excedit et sup-
ergreditur. vnde merito luna sub pedibus eius esse dicitur
per lunam etiam ecclesia potest significari. quia sicut luna
non ex se splendet. sed splendorem suum recipit a sole
Sic ecclesia omnem gratiam suam recipit a christo. sine quo
nichil potest facere. Que luna bene dicitur esse sub pedibus
marie. quia ecclesia longe eam inferior meritis existit
et eius provoluta pedibus suppliciter eius suffragia petit
Et in capite eius corona stellarum 12 fuit. quia 12
virtutes quae in diversis sanctis resplenduerunt eam singulariter
decoraverunt in modum stellarum. Prima est puritas
que invenitur in angelis. quam tamen beata maria ipsis angelis
excellentius habuit. quia ipsorum puritas est domi-
ne. sed marie puritas domini est vnde in sapientia
7o dicitur speciosior est sole. et super omnem dispositionem stel-
larum que angelorum. luci comparata invenitur prior Et Ans-
elmus. Que vel angelica puritas illius puritati audeat
comparari. que digna fuit fieri sacrarium spiritus sancti et
habitaculum filij dei Decebat ut puritatis maria nite-
ret. ex qua christus nasci voluit vnde Anselmus

2a est puritas que invenitur in angelis
3a est constantia que fuit in patriarchis
3a est actio que fuit in prophetis
4a est fides que maxime fuit in apostolis
5a est caritas que maxime fuit in martiribus
6a est humilitas que fuit maxime in confessoribus
7a est exemplaritas que fuit in doctoribus
8a est diligentia ministrandi que debet esse
in sacerdotibus

9a est devotio que debet esse in religiosis
10a est castitas que est in virginibus
11a est fecunditas quia ipsam deum genuit
et nihilominus salua virginitate
12a est panem que debet esse in viduis

Nota xij virtutes eam singulariter deco-
raverunt

de eius puritate dicit Anselmus decebat ut illius hominis concepcio de matre purissima fieret. ut ea puritate qua maior sub deo nequit intelligi virgo illa niteret cui deus pater unicum filium suum quem de corde suo equalem sibi genuit ita dare disponebat. ut esset unus atque idem dei et hominis filius ¶ 3a stella est conparacio que fuit in patriarchis. quia in ipsa longa expectacione adventus christi tantam constanciam prestiterit nec longitudine nec diuturnitate frangi fuerit. habet maria excellencius habuit quia in omnibus persecucionibus et tribulacionibus quas passus est dominus ihesus tantam constanciam sibi astitit et prestitit. nec multitudine nec magnitudine eorum frangi potuit unde cum persequeretur et quereretur ab herode ad occidendum. cum eo fuerit in egiptum et ibi cum eo usque ad obitum herodis in magna humilitate et paupertate latuit et habuit eciam constanciam cum eum triduo quereret donec cum in medio doctorum in templo sedentem inveniret et habuit eciam constanciam. cum in passione filii sui omnibus discipulis suis cum vel legitibus. ipsa sola constanter eum secuta fuit usque ad mortem eius. et sub cruce stetit unde Johannis 19o Stabat iuxta crucem ihesu maria mater eius. et soror matris eius maria cleophe et maria magdalena ¶ 4a stella est cognicio que fuit in prophetis. qui multa secreta dei noverunt et predixerunt habet maria excellencius habuit. quia nunquam alicui prophetarum tot secreta dei tam perfecte sicut beata maria novit unde Augustinus dicit de deo non sapiebat in qua sapiencia dei latitabat et in utero eius corpus sibi aptabat Et Bernardus iure maria sole perhibetur amicta quia profundissimam divine sapiencie ultra quam credi potest penetravit abyssum. ut quantum sine persona lis unione creature conditio patitur. luci illi inaccessibili videtur immersa ¶ 4ta stella est fides que

magna fuit in aplis. hāc ipa aplis excellencius
habuit. qa aplis in fide dubitātibꝫ & a xpo fugi-
entibꝫ. ipa firma i fide pmāsit et sibi īseparabilit
nō adhesit. In cuius signum i matutīs tenebrosis oēs
candele pt unā extinguunt. ad signādū qz oēs
apli i fide xpi deferent. sz sola maria i fide sta-
bilis pmāsit. De huius fide dt fulgencius In hoīs
mre gra dei seruauit mēte & carne mēti 9-
tulit firmissimā fidē. et carni abstulit oīno libi-
dinē. vnde qa in sabbo ~~doct~~ discipulis i fide hesita-
tibꝫ. ipa sola stabilis pmāsit in fide. ideo sabba-
tū i honore ipsius spālit colit. pre ceteris ferijs
¶ IIIa stella ē caritas q magna fuit i martiribꝫ
q eo fuere caritatis corpa sua tradiderūt pp deū ad
supplicia. Cant 8o ffortis ē ut mors dilco. sic isingu
emula°. Aque multe nō potuerūt extinguē caritatē
neqz flumina obruet illā. Et Johes maiorē hac di-
lectione nemo ht ut aīam suā ponat p amicis suis
¶ Hanc ipa bta maria excellencius martiribꝫ habuit
qz ipa mr xpi extitit martirū seruū. Nō mul-
li dubiū qn mr seruit martiribꝫ cū fidelibꝫ plꝫ
filiū diligat vn ihco° Bta dei genitrix cuius ca-
dor veritatis sicut plātat° rose i iherico spālius
effulsit splendidius emicuit. eccidata officio cari-
tatis. Et hugo. ecia i mgs amor sps sci in corde
eius singlt ardebat. ideo in carne eius vtus
sps sci mirabilia faciebat. ¶ Va stella ē humili-
tas q fuit magna in cfessoribꝫ q i humilitate deo
seruierūt. et ideo magna gram apud deū
meruerūt. deus eī supbis resistit. humilibꝫ at dat
gram. p° pet 5°. Hanc maria excellencius habuit
q pp sua humilitatē meruit fieri mr dei. vnde
ait luce 2° ecia respexit humilitatē an. s. et

te ei ex h° tcu humilitate dicat non virginitate.
qz et si maria placuit ex virginitate tamen concepit ex hu-
militate Super quem requiescet spiritus meus nisi super humi-
lem et quietum Super humilem dicit non super virginem Tamen si
maria humilis non fuisset spiritus sanctus super eam non requievisset
Si super eam non requievisset nec eam impregnasset Si eam
non impregnasset nec de ipso concepisset Quomodo enim
de spiritu ipso sine ipso conciperet. Tamen patet quod ut maria fi-
lium dei conciperet humilitas fecit non virginitas Sine
humilitate audeo dicere nec virginitas marie placuisset
hec Bernardus In hac humilitate maria tam profunda et ra-
dicata fuit quod nullis promissis nullis donis vel gra-
tijs aliquantulum extolli poterat Tamen ipsa angelo filium
dei promittenti respondit Ecce ancilla domini fiat michi secundum verbum tuum.
O mira et profunda humilitas marie Ecce mariam
angelus alloquitur. Maria gratia plena dominus tecum. marie superventurus
spiritus sancti promittitur. maria in matrem dei assumi-
tur. maria iam dominus creaturis preponitur. maria iam
domina celi et terre efficitur. et pro hijs omnibus nulla
superbia extollitur. sed potius mira humilitate deprimitur
dicens Ecce ancilla domini Non enim dixit ecce mater domini
non dixit ecce domina mundi. sed ecce ancilla domini Quia
ut ait Beda Maria nequaquam donis celestibus que ei hec
a se creatore se extulit. Sed ut magis magisque do-
nis esset apta dominis in custodia humilitatis gressum
mentis fixit. Angelo sibi ewangelizanti ita respondens
Ecce ancilla domini Quarto marie humilitas non solum in ver-
bo. sed etiam in facto claruit. cum se tamquam rea et pec-
catrice pro dicens quasi abstinendo ab ingressu templi hu-
miliavit. cum tamen precepto ipsa obligata non fuit. quia
illa lex tamen contra illas data fuit. que de viruli se-
mine concepissent. quod maria non fecit. quia non ex vi-
rili semine. sed mistico spiramine concepit. Quare illi

legi subiecta non fuit. voluit tamen illa lege servare
ut humilitatis exemplum nobis ostenderet et ad humilitatem eius
sectandam provocaret. ¶ Quarta stella est exemplaritas que
fuit in doctoribus quibus dicitur Ecclesiastici lucebat hic vita coram
hominibus etc. Hanc beata maria excellentius habuit. quia
tota vita eius sanctitatis fuit unde gratia plena dicta
est. quia ut dicit Jeronimus ceteris per partes prestatur. ma
rie se totam infudit plenitudo gratie. Idem Si dili
genter mariam aspicias. nichil virtutis est nil specio
sitatis nichil candoris et glorie. quod eam non resplendeat
unde ei dicitur Proverbiorum ultimo aperte filie congregaverunt
divitias. tu vero supergressa es universas. Nunquam non
supergressa est divitias virginum. confessorum. martirum. apostolorum
prophetarum. patriarcharum. angelorum. Quid enim de divi
tiis omnium horum sibi defuit. cum ipsa sit primicia
virginum. speculum confessorum. rosa martirum. doctrina
apostolorum. oraculum prophetarum. filia patriarcharum. regina
angelorum ¶ Quinta est diligentia ministrandi. que debet esse in
sacerdotibus quibus dicitur prima Corinthiorum 4o Sic nos existimet
homo ut ministros Christi etc. Ideo debent esse valde dili
gentes in ministerio suo. Hanc tamen diligentiam ipsa ha
buit excellentius. Credo per experientiam quam diligens
fuit circa infantulum Jhesum. ne delicata membra et
tenera lederet. cum manus et pedes eius alligaret et
in presepio reclinaret. Amministram Christi fuisse ma
riam omnis qui sanum sapit intelligit. Absque dubio op
time ministra Christi extitit. que in utero gessit partum
fudit. aluit fovit et involvit. Item aliqua quedam ve
ro sedulam que salvatorem genuit peperit et aluit.
que iugiter eius lateri adhesit. que comes individua
nullo fere abfuit tempore. que iuncta pectoris vi
gilavit verbo et operi eius sola salvatoris actum

isignia opa. sp(ec)i(al)r mellisflua p(re)dicac(i)o q(ua)m inaudi-
ta q(ui) mundu(m) p(ro)prius tartaru(m) et zabulu(m) dine seuc
ritatis accrucia cloqa quo eis dum int fuit spalis
vid(i)t fecitq(ue) audiuit. ei(us) attinuit. p(re)cipue ve-
tinuit et ap(osto)lis aliis q(ue) discip(u)lis luculent(i)us edid(it)
diligenterq(ue) retinuit. melius vidit. fideliq(ue) credidit
¶ 2(us)a e(st) deuocio q(ue) d(ici)t ee in illustris. q(ue) ideo p(ro)-
posuerat curas seculares ut liberi(us) vacare posset de-
uocioi. hac ma(xim)a excellencia habuit cui(us) sp(iritu)s celes-
tib(us) inhe(re)r(e) tendebat un(de) dic(itu)r maria aut(em) do(mi)n(u)m
et ep(isto)l(a) sp(iritu)s in(us) p(er) omi de ipa legit(ur) p(ro) (con)fir(m)abat
o(mn)ia v(er)ba hec s(e)q(uentia) gesta i(n) facie saluatoris (con)ferens
in corde suo et ea diuinas et corp(or)is (con)sideracione
se ad deuocione(m) excitabat ¶ 3(us)a stella e(st) casti-
tas que e(st) i(n) v(i)rgi(ni)b(us) q(ui)b(us) d(icitu)r 2(us) cor(inthios) x(i)o despondi vos
uni viro v(ir)gi(n)e(m) castam exhibe(re) xp(ist)o. hac ipa
excellencia habuit. q(uia) castissima om(n)i(u)m fuit p(ro) q(uo)d ip-
sa d(icitu)r v(ir)go v(ir)gi(n)um. un(de) Bern(ardus) tu(m) ardore vetite
(con)cupisce(n)cie i(n) tua v(er)ginea carne extinxisti
ut is i(n) cui(us) aspectu n(on) assurat munda s(an)c(t)itate in-
dicie carne(m) tuam induat ut ea diuine puri-
tati assimulacio(n)e n(on) despiceret. tate e(ni)m castitatis
ma(xim)a fuit q(uo)d cu(m) pulcherrima eet a nullo illicite
(con)cupisci poterat s(ed) ei(us) aspectus o(mn)ium (con)cupiscencie
motu(m) i(n) videntib(us) (con)stituebat ¶ 4(us) ma e(st) fecunditas
q(ue) inueni(tur) i(n) (con)iugatis hac ipa excellenciam habuit
q(ui)a ipm deu(m) et ho(min)em salua v(ir)ginitate (con)ceperit
un(de) Bern(ardus) (con)tra p(ro)tas venerac(i)o(n)e digna e(st) i(n) q(uam)
fecunditas exaltat humilitate. p(ri)us (con)seruat v(ir)gini-
tate. que cu(m) munere fecunditatis etiam habuit (con)tra v(ir)
v(ir)ginitatis. hoc e(st) i(n) quo n(on) p(ri)ma s(i)m(i)le(m) visa e(st) n(on)
n(on) sequitur maria e(ni)m p(ro)ptur(um) electu(m) e(st). n(on) aufer(et)ur ab ea
n(on) dabit(ur) alteri ¶ 5(us) ma stella e(st) paciencia que
d(icitu)r ee i(n) viduis q(ue) m(u)lte molestie (con)rogat(u)r

quibus paciam est necessaria. Hac paciam beata maria
excellenter habuit quia in omnibus tribulacionibus et persecu-
cionibus quas cum dilecto filio suo sustinuit. Et maxime
in passione ipsius quando videbat ipsum consputum illusum
visum flagellatum etc. et tandem cruci appensum cum
latronibus deputatum et doloris gladius ipsius animam
pertransiret nullam indignacionem concepit in corde. nec
sonus audit in opere verum de eius compassione dicit Bern-
ardus pertransivit animam vis doloris. ut te plus quam
martirem non inmerito predicemus in qua nimirum
sensum passionis corporee excesserit compassionis ef-
fectus. Item non plus quam gladius fuit tibi sermo ille
vere animam pertransiens et pertingens usque ad divisio-
nem anime et spiritus mulier ecce filius tuus o quam mutacio-
ne Johannes tibi pro filio traditur. servus pro domi-
no discipulus pro magistro. filius zebedei pro filio dei. purus
homo pro vero deo. Quomodo non tuam affectuosissimam
animam pertransivit hec audicio quando nostra licet saxe-
a licet ferrea pectora sola recordacio scindit. Hec
de 12 stellis breviter sunt dicta. Explicunt
sermones in visitacione beate Marie virginis
Incipiunt sermones in festo assumpcionis eiusdem. Sermo primus

Multiplicate sunt aque et elevaverunt archam
in sublime. Gen. 7° dicit Bernardus
in sermone de assumpcione virginis. Non est igitur
quod me magis delectet sed nec est quod ma-
gis me terreat quam de gloria virginis Marie habere ser-
monem. Clamo et ea et devocionis affectu a pleno
ruit. Honorat quis virum si ut licet de ea loqui
[illegible] quod de ineffabili dicitur corpore quod potuit
dici nimis creditum sit nimis placeat nimis ac-
ceptum et nimis sapiat quod de eius [illegible] sibi
in gloria comprehendere potuerit mens humana. Nec mi-

vidi eam et ipsi superne contemplacionis speculatores novi-
tatis sue sanctitate stupefacti in admiracionem quasi extasi
elevaverunt et dixerunt Que est ista que ascendit de de-
serto deliciis affluens Canticorum viii. quia gloriose virginis assump-
cio quo ad modum et gradum nobis extitit sic inexplicabi-
lis sic admirabilis sic incomprehensibilis. ideo ipse spiritus sanctus
eam figuraliter nobis describit. Tribus verbis multiplicate sunt aque
¶ In quibus quidem verbis assumpcionis gloriose virginis spiritus sanctus
describit quo ad tria. Primo ad exuberanciam sue subli-
mitatis Secundo ad excellenciam processionis triumphantis Tercio ad
eminenciam corone premiatis ¶ Prima sublimacio est
valde admirabilis racione sue affluencie et singularitatis
processio triumphantis est multum venerabilis racione sue cle-
mencie et pietatis corona premians est summe deside-
rabilis racione sue refulgencie et claritatis Primum notatur
aquarum multiplicacione multiplicate sunt aque Secundum in descripcione
arche elevacione elevaverunt archam Tercium demonstratur
sitis expleccione In sublimitate ¶ primo dico describitur
quo ad exuberanciam sue sublimitatis que est valde
admirabilis racione sue affluencie et singularitatis et hoc
quod premittitur multiplicate sunt aque Aque enim multiplicacio
est in maria sue plenitudo gracie ipsa non fuit quasi or-
tus irriguus et fons cuius non deficient aque Ysaias
ei est ortus irriguus per omnium virtutum redolenciam
fons cuius non deficient aque per omnimodam gracie habun-
danciam unde sibi dici potest illud Judith Facies tua ple-
na graciarum et hoc est quod dicitur Canticorum 4o fons ortorum
puteus aquarum viventium de harum aquarum multitudine
seu graciarum plenitudine dicit theologus doctor parte tercia ma-
rie sic tota infudit plenitudo gracie que enim aliter in quan-
to in Christo quia in Christo fuit in homine personaliter deifica-
to In maria fuit in templo ubi singulariter dedi-
cato In Christo ut in capite influente In maria

ut i collo circumfundere Ihesu xpo ut i supposito sibi
sistere Ihesu maria ut i vive et morte Ihesu karissimi. hec sunt aque quas desideraverunt sancti patres ipsa
est Ierusalem et pauperes querunt aquas et non sunt. Dum
namque defecerunt flucta gratiarum quo modo veneat
aqueductus. sed dum venit iste bustus aqueductus tunc de
fluerunt omnes aque et torrentes inundaverunt largissime. ita ut omnes sicientes possunt bibere et sanari ab
ubcribus consolacionis cum ipsa experissime poterat dicere illud
Eccli 24 Ego quasi aqueductus exivi de paradiso dei
Cum eciam dominus sicienti populo consilium dedit i figura
quo inveniret haberet aquas Num 20 loquimini ad petram
et ipsa dabit vobis aquas hec petra est virgo maria
que est dura contra tribulacionem gravis contra instabilitatem frigida contra libidinem loquimini ergo ad hanc beatam petram et ipsa dabit vobis flucta gratiarum De hac enim
petra eduxit dominus thesaurum suum fonte aque vive de cisterna bethleem quem attulerunt tres fortes. fides. caritas. et humilitas cum ipsa est illa fons
primus qui crevit i flumine magnum et i aquas plurimas redundavit De huius fontis plenitudine bibunt
et acceperunt universi ut dicit Bernardus captivi redemptionem. egri curacionem. tristes consolacionem. peccatores
autem veniam. iusti graciam. denique tota trinitas gloriam ut non sit qui se abscondat a calore eius hec Bernardus
¶ 3° dico describitur quo ad excellenciam personae
Euphamis que est mitis venerabilis voce sue clemencie et pietatis Ihesu hoc ipse addit Elevaverunt
archam Archa est eius pulchritudo est marie sanctitudo
// Advertendum tamen quod in archa tria sunt consideranda
scilicet modus fabricationis usque capacionis et situs locacionis
primum respicit festum nativitatis quantum ad terminum

ſuffragacōis · 7 ſc dr̄ archa q̄ſt artificio cava
Zm vſpetit feſtū annūciacōis · q̄ta ad graciaꝫ
gecpcōis · et ſic dr̄ archa · q̄ archa capaciſſi
ma Zm vſpetit feſtū aſſupcōis · et dr̄ archa
q̄ſi arte cathedrata · 7 hō mō loq̄ de archa · ꝑ
tinet ad hodiernū ꝓpoſitū Licet at auctas aſ
ſupta ad literā loq̄t · de archa noe nō de ar
cha federis · qꝛ tn̄ vtraqꝫ archa gerit typū
btē vgīs iō idcirt' de vtraqꝫ pūt occurreret
geordatie adduret · Jpa naqꝫ ē archa diluuij — nō de archa diluuij
ī qua nō tm̄ paucē hō ē octo aīe ſꝫ oēs que
ſaluat · ſalue fiūnt Jpa ē archa federis ī qua
et ī cuius bñdicto vtēo pactū ē fedus ſepit
nū int deū 7 genꝰ hūanū per vtriuſqꝫ natē
ī vno ſuppoito iſepabilē vnionē ꝓp qd' de ca
ꝑpoui pt · i · Reg · q^d cū veiſſet archa federis
i · maria ī caſtra tribulacōꝫ et teptacōꝫ et to
cius militātꝭ ecclē · timuerūt philiſtini i · demōes
dicētes · ve nob ve nob · q̄s nos ſaluabt de manu
deorꝫ iſtorꝫ ſublimiū Jſta ergo archa bndcā eſt
hodie eleuata 7 aſſupta nō tranſlata quadmodū — nō
eat archa federis · i · xp̄i n eſt eī dr̄a int ee aſ
ſupciū · 7 ee tranſlatū Na tranſlacio nō dt ꝓpetu
a manſionē · Ꝺꝫ aſſupcio ꝓpetuā durationē ī
portat Jdeo dr̄ q enoch et helyas · nō ſt aſſup
ti · ſꝫ tranſlati ī paradyſū terreſtrē · qꝛ ibi nō ſt ꝓpe
tuo ꝑmanſuri ſꝫ uſqꝫ ad diē iudicij Gloſa at v
ꝓpo dr̄ aſſupta · q^a ī corpē regnat ietmū dū at
integra ſit eleuata hc archa bndcā · an ſolū ſcdm
ptē ſui ſcilicꝫ ſcdm aīaꝫ nō ē temē diffinie
dū ſcdm theō · 7 tamē pie credendū ē q ī
tegra · tā ſcdm aīaꝫ q ſcdm corpꝰ ſit aſſupta

Et quia hanc viam gaudent de ea opponi per
illud ps. Surge domine in requiem tuam tu et archa
sanctificationis tue. Ex hoc de christo est vere adimpleta
quo et de sua matre que est archa sanctificationis
sue. Indignum enim foret si illa caro sanctissima
de qua assumpta est christi humana natura esset putre-
factioni obnoxia. Nam cum reatus incarnacionis mu-
lieris consequatur fomitem corruptionis non video quo
obumbrante spiritu sancto ablatus fuit fomes in beata vir-
gine per gratiam preservationis si liberata fuit in ea reatus
incarnacionis. Et hoc est quod dicit beatus Augustinus in sermone
de assumpcione. Adest dilectissimi fratres dies valde
venerabilis. Si noluit violare dominus integritatem pu-
dicicie matris pudorem cur non velit incorruptam
a putredinis fuisse fetore. Et subdit. Data integri-
tate incolumitatis incorruptibilitas non putredinis illa
resolucio sequatur. Illud sacratissimum corpus in escam vermi-
bus esse traditum sentire non valeo dicere presumo.
Aliud hac parte multe voces et auctores solent ad-
duci. Sed in hac materia non possunt fieri demonstraciones
sed solum congruencie quod et persuasiones. Sed certissimum
est ut ait theologus matrem virginem gloriosam migrasse
a corpore et Christum eam in suo solio collocasse. Et hoc
consonum est Johannis in Apocalipsi 12°. Apertum est celum et
archa testamenti visa est in templo. Hec est archa
de qua dicitur 2 Reg. 6° David adduxit archam domini
cum gaudio a. templo vir [?] Salvator omnium in se
conceptum datur tollens [?] per se totus festinus occurrit et
cum gaudio eam in solio collocavit ut in sequitur ibidem.
Et erat cum David septem chori scilicet celestium spirituum
patriarcharum prophetarum apostolorum martirum confessorum et vir-
ginum et 2 Reg. 6 David et omnis Israel [?]

et oes cler deducebat archa federis dni in iu-
bilo o solempnitas inparabilis o iubilus incomprehensibilis
quo nos pt exprimi nec taceri. ubi quanta cholori co-
ncentu armonici. catq angeli. et psalmi pminde-
ri/ est hec solempnitas eis e continua. sed nobis hodie
e annua sicut dt theologus Nullo dubium e illam
celestem ihrlm tunc inestimabili leticia exultasse. tunc
ineffabili caritate iocundatam esse. tunc et eam omni ex-
ultacione iubilasse. quia festiuitas hec que nobis hodie
reuoluitur annua illis ciuibus sca e continua. Hodie
igitur fauente deo tota hec dies expendatur in lau-
de. et cum gaudio celebretur. nobis et dr illud in
psalmo Elevamini porte ... Vos qui estis principes familiarum sanctificamini
cum fratribus et afferte archam dei israel ad locum qui est
paratus ei Ostiarii qui deuocione oracione et sta-
cione conceptus assumpta humane cum hymnis et lau-
dibus. sicut hodie deduxerit eam celestis exercitus ad
locum quem a mundi principio sibi expetiit paratus Co-
ram qua archa ista tunc conuenerunt dauid qui mini-
strauerit et recordaretur opus eius et glorificaret
atque laudaret dominum deum israel laudare preco in celis
oes cler laudemus et nos et ministremus coram
archa dni recordantes illius opera videlicet incarnacionis sa-
lutacionis. privilegium concepcionis. natiuitatis pueri purifi-
cacionis ministerium. magorum adoracionem. presen-
tacionis oblacionem. mesticiam passionis. leticiam resur-
reccionis. ascensionis triumphum. hodierne assumpcionis com-
placencia dignabit. Et ipsa delicata audiet vota nostra
 Tercio describitur quo ad emi-
nenciam cordis premiatus est ibi In sublime sub-
limitas thronum est felicitas premii Job nono sicut
ponit humiles in sublime Et qui humiles in

ſublime poniť maria q erat humillima inter
oes pure creaturas i ſublimiſſio e ponenda Si
cut etiã vide᷒ in arbo᷒ naturalibꝫ qꝛ quanto aliq̃ ar
bor mittit radices ſuas inferius ⁊ pfundius
tanto i ſurſum exaltat ſublimius. vn ipa de
ſe ipa dicebat Quia reſpexit humilitatē ancille
ſue. ecce eī ex hoc ⁊c̄ luc. 1º ¶ pbat etiã ariſ
toteles. pº ⁊ 2º. de celo ⁊ mundo. qꝛ idē est lo
cus totius et ptis ut totius terre et unius glebe.
ſꝫ corpus filij dei fuit ꝑs corporis bte virgis qꝛ
ronabili abobꝫ debet ee idē locus. ſꝫ corpus filij
dei ē ſup oes angelos ſedēs ad dexterã ma
ieſtatis dei ſic dt aplus hebꝫ 1. ergo ronabili cor
pus ⁊ aīa virgis glosē. hodie exaltatã est ſup an
gelicos chos ¶ ffuit etiã hoc ronabile ex eius
puritate et ſinceritate. qꝛ sicut eī aqua ē purius
et ſincerius tanto naturali eleuat ſublimius ideo
eī ſicut dicit phus aqua ē ſup terrã. aer ſup a
quã. et ignis ſup aerē. qꝛ ignis ē leuior
⁊ purior qꝛ ſit aer. et aer qꝛ aqua. et aqua qꝛ
terra. Sꝫ virgo maria fuit tota ignea ⁊ infla
mata ꝑ caritatē ffuit tota aerea. ꝑ mias ⁊
pietate. ideo merito fuit i altiſſimis ſublimata
¶ Conuet at q̃ oīa a ꝫ ītes qº celi et mundi q̃ue
magnum lignum i aere plus ponderat qꝛ modicū
plumbū et tamē eius diudit deorſum. ſꝫ i aqua est
totum ꝯrium. ibi eī plumbū deſcēdit et lignum
ſupnatat Et ratio quia lignum ē aereum et
oē ꝯpoſitum i quo aer dnat ē leue i aqua et
stat ſurſum. plumbū at et oē id i quo terra do
minat. deſcēdit ſp inferius ¶ Spūali aliqui
ſt ita terreſtres. quorum corda ita īmerſa ad

terna · qd ta in aere qui fuer̄t psperitates · et in
aqua q̄ fuer̄t adusitates scilicet descendunt et scilicet per
rant · et io finalr̄ pp eorum teritate ad infernum
descendunt Secundo alij sunt qui in aere q̄ tpe consola
tionum ascendunt et p̄rant sicut fuit dauid · et mul
ti alij · si in aquas · i · tpe tribulationum inuenerunt ad
deum et superauerunt · plures q̄ plus p̄rant tpe pros
peritatis qm̄ aduersitatis Sed beata virgo maria in aqua
· i · in tpe tribulationis fuit aerea p patientiam et io
numquam descendit In aere · i · in tpe alicuius prosperitatis
et consolacionis fuit ignea p caritate · et io scilicet sur
sum ascendit · nec ulla aqua poterat ignem extin
guere ipsius illius Aque multe non poterunt extin
guere caritatem et io meruit sup oms puros cre
aturas hodie exaltari · et in dextera sui filij collo
cari In festo assumpcionis CHD M

Te assumam et regnabis sup oma que desiderat
aia tua · 3 Re xi° · Ad cuius intelligentiam sciendum de hoc
mundo transitus · et ad eternam beatitudinem
progressum celebri deuocione ab ecclesia colitur · pcipua
mentis deuocione celebranda est assumptio beate marie
virginis q̄ ac ceteros sanctos sanctitate vite et gratie plenitu
dine excedit · q̄ cum secundum scriptoris scrutatorem et gestorum
salua veritatis necessitate de suis primissis
signis et aliis gloriosis et ipse cuius creator vera
gubernator eam summo digna honore iudi
cauit ut in ipsa ipso ei occurret et susciperet at
que ad dexteram suam cum summa exultacione collo
caret · pcipua veneratione colenda est hominibus filij ipsius
semilis cum eam tam honoratam videt ab ipso p
mittit · et sup oia exaltaturam spondet cum di

Te assumnā 7ᵉⁿ In qbꝫ vbis tagūt̃ tria · pᵐᵒ
assūpcio vgīalis · ad quā mr̃ a filio īuitatur
· et hᵒ tagit̃ ibi Te assumnā 2ᵒ tagit̃ exal-
tacio pncipat · p quā sup āglos exaltat̃ · et
hᵒ ibi Et vestibus sup oīa 3ᵒ vnanimcdᵒ et
nalis ī qua bonis oibꝫ saciat̃ · et hᵒ ibi Tuē
desidcat aīa tua ¶ vnde p matēia p̄ntis
festiuitatis sciēdū qꝫ xpc ihs dulcissie mris
marie dilectissimꝫ filiꝫ eā dulcissie īuitauit · sb̄-
limissie eleuauit · triuphalissie sibi occᵒuit · io-
cūdissie eā glificauit · potētissie coronauit ·
īmediatissie sibi locauit · et fonte deitatis ei
plenissie īsciauit ¶ Primo igit̃ dilcs filiꝫ btē
marie eā dulcissie ad celeste palaciū īuita-
uit vñ ait Can̄ 4ᵒ veni de libano sponsa ve-
ni de libano veni coronaberis de capite amana de
vertice sanayr 7 et hermon de cubilibꝫ leonū
de montibꝫ pdorū Nō īmerito ut ait Theol de liba-
no id ē de cādidacōe veniē iubet̃ Erat enī
cādidata ml'tis meritoꝝ vtutibꝫ · dealbata niuē
castitatis · cādidior spēs sūi muneibꝫ Attēde aūt
in pdcā īuitacōe · meritū · qr de libano · pmiū
qr coronat̃ · tñsitū int̃ mediū · ad qꝫ īuitatur
· veni veni veni Cādidata fuit vgīo cādoē vgīal'
mūdicie vñ qcepꝫ cordis eiꝫ ꝗsi nazarei fue-
rūt cādidiores niuē nitidiores lacte saphiro
pulchriores Tren 4ᵒ Fuit cādidata glosissia
vgīo cādoē qūsacōis hoestissie · 7 cū vtute q-
posite vt ista sit illa pncipalissia vxor cui
cui datū ē ut opiat se bisso splēdēti 7 cādi-
do apo 19 vn̄ et ipē fuerūt vestimēta huiꝫ

vestis candida et oleum elevare remeabis de capite
eius non defecit. Et ideo ihesus eius sponsus et filius eam
commendabat dicens Cant. 4° Tota pulchra es amica mea
et macula non est in te. Fuit candidata candore sapientie
quia fuit candor lucis eterne et etiam speciosior sole.
Nam sicut Bernardus profunditatem sapientie ultra quam credi valeat
benedictissima virgo Maria divine sapientie penetravit abys-
sum et quantum absque creature conditione patitur illi luci inaccessi-
bili fuit immersa. Et quod sicut corpore candida sic fuit
etiam decorata in vita secundum quod patitur conditio persone.
Huic ergo tali ac tante templo invitatorium facit
ihesus sponsus. Sive propter templum meritum, sive propter templum
premium, sive propter templum ruditum (?), sive propter ipsius in-
situs templum respectum. Nam sicut templum candidatur, sic
templum coronatur et ne templum invitatur. Veni ergo
virgo de loco miserie huius vite, propera amica mea
et veni huius vite reliquiis (?) miscias (?) propter quod additur
Cant. 2° Columba mea in foraminibus petre in caver-
na macerie. Nam prius corpus quasi plenum foramini-
bus sensuum et penalitatibus passionum merito que
patitur petre comparatur et macerie depulsione vel
et tanto vocat eam columbam in foraminibus petre in
caverna macerie quia quamdiu vixit dilatato
intuitu intellectus et spacioso velatu contemplationis
foramina passionum corporis ihesu et per cavernam
vulneris lateris gemitus in eius doloribus congemuit
a quibus doloribus venit ad resurrectionis gaudia in-
vitatur. Veni 2° pro predicando per chorum hierar-
chiarum celestium. Nam invitat eam ihesus ut per me-
dium agminum (?) turmarum (?) corum vallata societate omni

creatorum spiritu super dignitate omnium et ideo dicitur
2º. Surge amica mea columba mea formosa mea
veni et veni iam enim hyemps transijt ymber abijt et
recessit flores apparuerunt in terra nostra. Isti flores
sunt angelici spiritus qui apparuerunt in terra ad sanctam
virginem educendam de hoc vite ergastulo. Isti ascen-
derunt cum virgine ascendente desuper vinos agrum
et sicut dies verni circundabat eam flores rosarum
et lilia conuallium. Ad hoc veni 3º. dilectissima spon-
sa mea et filia ingredere ortum deliciarum ad secretum
inaccessibile et delectamentum diuinarum personarum in me-
dium glorie trinitatis beatissime introducta. veni attamen
dicit 2º. v. 1º ortum meum soror mea sponsa. messui
mirram meam cum aromatibus meis. comedi fauum cum
melle meo bibi vinum meum cum lacte meo. Iste
est ortus ille in quo fuerat deus ab eterna manu et
cultu consitus erat. Iste hortus fuit quem vade qui
nius per quietiore et imperijs hec est. qua ada
mauit deus rex trinitatis super omnes mulieres et super
omnes creaturas et posuit dyadema regni super
caput suum et voluit esse reginam. Istud est dyade
ma spei et corona glorie qua virgo coronatur ut
intra trinitatis gloriam ipsa sola plus sit coniuncta et
plus beatissime trinitatis gloriam diliciarum capiat se-
ntiat et fruatur quam omnis alia pura creatura sibi
supra de cuius gloria per filium participat vniuer-
si. propter quod sequitur in auctore premissa coronaberis de
capite amana etc. ut ondat quod gloria sua tum
redundabit in alios quod per filium ihesum ipsa est sum-
me gloriosus et salutis preciorum illa in amore virginis
ta ipse ihesus quam tota beatissima trinitas sectans-

simus peccatoribus fuerit ter. Indulget dominus si dicat vere
dilectissima mea mea coronaberis de capite amana.
quia corona tua est tante potencie quod omnia quantumcumque
pessima scelera quibus volueris dimittet. Et in cantico quarto
sic coronaberis de amana et interpretatur significat et vel
coangustatis cum scilicet comprimens eam, quia coangustatio eius
et potes videre quod scelatos sunt peccatores Samir se
tor. Idem moys anathematizatio cubilia leonum sunt violente
rapine superborum in quibus sunt gerendo sederunt pardi
secundum glosam propter crudelitatem vel varietatem malignae
arcum. Hermon nomine sunt magis necesse nocumenti de
hiis omnibus coronatur virgo quia vel eius meritis quando vult
vel eius meritis a suis filiis deiciuntur. Unde et propter
dictam nonam patet intellectum diversa victoria de quorum vic
toria tam in se quam in dilectis suis virgo gloriosissime
coronatur. Unde et tercium subdit primum eius quanta
virgo quam aliis coronatur. Inestimabilis amor filii dei
quo in carnis assumptione unius eius fuit vulne
ratus amore propter quod dicit vulnerasti cor meum so
ror mea sponsa vulnerasti cor meum in uno o
culorum tuorum et in uno crine colli tui unde dicit
glosa ibi propter amorem tuum carnem suscepi et vulne
ribus primis in cruce vulnerasti cor meum. Nam
mater redemptoris filia fuit virgo beata et plus
quam ipsa redimenda verum quam quam alia creatura
in ipsa autem fuit unitas duplex prima uni
tas fuit lucidissime contemplationis in qua tota fuit uni
ta in filium et fuit summa eius contemplatio. Propter
hoc dicit in uno oculorum tuorum id est in unica attentione
eius tuorum contemplationum aspectuum secunda fuit u
nitas perseverantissime actionis propter ipsa ei fuit summa
et quo ad aliquid sola dilectio ipsi filio ministra-

torp. et usq ad fine vite sibi astitit donec expiraret i cruce clamauit consumatum est vnde et omnia opa sua ad hore et misterium filij et corporis sui misticu vnitate collegit Et hoc dicitur i vno crine colli tui Ipa ei fuit collum iunc te gnictum capiti ihu pro qd etiam ei totum corpus insitum electorum vno crine colli intelligitur vnitas pfectionis corporis misterij Na capilli sunt cotinuacti et longi operientes collum Notandum ergo i prima duplex pfectio i hac sanctissima virgine s. activa et contemplativa per quas i ipa pficiendis ihs singulariter humanatus et passus Et qd i hijs se dicit vulnerari ab ipa Dicit etiam posset dici qd ex hac pfectione virginis data per sue pasionis meritum ipe ihs vulneratus amore et complacentia ad sue postulacionis verbum ut iam ipe nichil negare posset qd ipa voluerit petere pro remissione scelerum cunctorum ¶ 2o Videns ihs dulcissimam matrem suam sublimissime elevavit Et ad hac elevacionem potissime exhortatus a filio ut sibi dicere valeat ysa^c nono Elevare elevare consurge iherusalem vere et ipa fuit iherusalem tota se pacifica et de toto de visione dei illustrata et cum ad elevacionem tam glorie meritis qui p. glorificati corporis mutat ihs ut ad sui similitudinem resurgat a mortuis cris posset exprimere sublimes elevaciones quas virgo beatissima suscepit a filio dum hic vixit quas suscepit dum ad gloriam hic transivit quas nunc possidet dum in throno glorie imperii ipsum residet certe ineffabiles sunt omni lingue Sed lingua scripture multis figuris hac triplicem elevacionem nobis i virgine manifestat dum elevatam eam ostendit dum hic vivit in merito elevacionis gloriosa dum hic transivit i primo

elevacione gloriosa dum hic

eleuacoe gl'osa · du sblimet' resid; i proximo
eleuacoe fructuosa eleuata ei fuit in carne vi
uos · per eminencia scitatis sup' mundicia v'ginu
7 aplo2 · sp' excelle' as gu'sa ois sup' obiaz miru
4 gfessoru sp' euidecia gteplacois sup' sapiaz ppha
vu 7 aplo2 Et hac tplice eleuacione vob audet
sc'ptura i eleuacoe arche noe · i eleuacoe vote · i
eleuacoe aq'le ∥ sp' p'mo Gen 1° aq'l'eplicate st'
aque · sp' exuberacia gre sblimatis 7 sificatis
aq'l'eplicate ei aq'ru i archa e pleitudo gr'a
in maia ipa e ei fons orto2 7 putes aq'rum
viuentiu Can' 4° Et ortus irriguus et fos cuis
no deficiut aque ysa 48° Hec aque eleuaueru
arch'a i qua saluatu e uniu'sa semen gr'acois
electe i sblime a t'ra ab oi t'reitate et amore
ifecto d' · at in sblime · sa ad hac puritate et
v'ginec l'ia agcli mundicia possidet in mete · v
sroe sup ocm cr'arua eleuata e i sblime ∥
q's eleuata fuit sp' excellecia gu'sacois desup'ta
sp' eleuacoez rote · de q' ezechel 1° Appruit rota
una sup t'ra iux' aialia hus 4°2 facies Et
asprus rota2 et opg ea2 q'si visio maris Et
eleuaret' · aialia de t'ra eleuabat' · sil' 7 rote
spud ei ure cat in rotis sp' illa 4°2 aialia
itel' doctina eu'a ea sp' illa rota q' ht 4°2 fa
nes itllight' b'ta maria q' ht 4°2 v'tutes · scdu
quas rigit' vita actiua i oimoda gformitate
ad psriane eu'a ca' Et qui hec v'tutes liect om
at' in gra · desig'nat' in in opacoe sua io pla
lv subdit · q' rote eleuabat' · d'ra v'tutes i ea

fuerit in summo perfectionis tam ad agendum quam ad patien-
dum in tanta incomprehensibilitate humano intellectui ut me-
rito dicatur. Quia asperitatem vitarum et operum cazp qui in visio-
maris. vim inestimabiliter superavit omnium abraham et actio-
ne martyrum et confessorum. Nam in omnibus fuit pondus diffi-
cultatis ad bonum et pravitatis ad malum. In gloriosa
autem virgine nulla fuit contradictio ideo tota fuit vo-
lubilis secundum omnem spiritus sancti motum. ¶ Tertio excellentia conte-
plationis et hec elevatio designata fuit in elevatione a-
quile de qua Job 39 Numquid ad preceptum tuum elevabi-
tur aquila et in arduis ponet nidum suum. Certe ista
aquila super omnes aves fuit elevata et omnes superavit
sapientia. Primo quia ipsa fuit gratia plena et omnium virtu-
tum generum et donorum carismatibus super omnes creaturas
dotata. et omnes superavit plenitudine et perfectione sua
. et per consequens etiam in sapientia unde ut dicit Bernardus ipsam pro-
funditate sue sapientie ultra quam credi valeat divine sa-
pientie penetravit abyssum. Item quia gloriosa virgo fuit
triplici elevata in merito. hanc triplicem excellentiam e-
leganter exprimit spiritus sanctus Canticorum 6 ubi dicit de beata
virgine Que est ista que progreditur sicut aurora consur-
gens in sanctificatione. pulchra ut luna in conversatione. e-
lecta ut sol in contemplatione. terribilis ut castrorum a-
cies ordinata in omnium peccatorum expugnatione ¶ Secundo
fuit beata virgo Maria elevata in premio elevatione glo-
riosa ad culmen dignitatis altissime. latissime. et firmissime
. ut sit virginum virginis altum. latum. et … Quan-
ta in elevatione divine maiestatis divine sedis et mo-
tus immobilis figuratur. Ideo psalmus dicit Elevata est
magnificentia tua super celos deus. Sicut enim dei magni-
ficentia fuit virgo gloriosa in eius exaltatione. plus magni-
ficatur deus. Et quam sua humiliatione devotione dilectione et

creaturarum. et omni bonorum dei fruitione plus magnificat deum. quod omnis creatura alia sit supra unum meito dicitur eleuata super celos id est super angelos uniuersos . Ita sit filius dei ihesus sedet ad dexteram maiestatis in excelsis ad hebr. 1o tanto melior angelis effectus quanto per illis differencius nomen hereditauit quod nomen est ut sit verus deus et verus homo . sic et mater ihesu tanto melior est angelis omnibus quanto per omnibus hundat in dignitate muni tatis diuine . Item 2o reg 2 1 pr 3o eluo iuravit dominus dauid . sic faciam cum eo ut eleuetur thronus eius super iudam et ihrlm a dan usque barsabee . thronus iste in quo requieuit et sedet dauid uir manufortis et vultu desiderabilis . ihesus dei patris unigenitus fuit virgo maria . que eleuata fuit ad latitudinem regni ut de ea posset dici . quod non solum durat a dan usque barsabee . sed durat a mari usque ad mare et a flumine dimorum in flumine usque ad terminos orbis terrarum . regnans super omne creaturarum . Item 3o dicitur ysa 2o Erit in nouissimis diebus preparatus mons domus domini in vertice montium et eleuabitur super colles . mons iste in quo beneplacitum est deo habitare in eo . Et de quo ab scissus est lapis sine manibus est virgo gloriosa . de qua opere humano natus est christus ihesus . lapis angularis qui repleuit uniuersam terram . hic mons eleuatus eleuatus est super colles . quia altitudo virtutis ut deum est sublimissima super summos . et latissima super cunctos et firmissima et in quantum non possit moueri stabilitas montis quam diu durat firmitas lapidis ut regnum cuius quamdiu durat christus plus dicitur dan 1o potestas eius potestas perpetua que non auferetur . et regnum eius quod non corrumpetur . Hec triplex eleuacionis virtutis gloria in premio fuit sicut ysa 4o premissa vidi autem dominum sedentem super solium . quia immobiliter requieuit super gloriosam virginem manens ibi etc. diuinitatis firmissime super solium in quo

excelsa et eleuata racione dignitatis altissime Et
plena cantat omnis terra maiestate eius voce dignitatis laris-
sime Et hoc est quod dicebat sanctus Bernardus quia nullus in mun-
do locus dignior fuit virginalis vteri templo quo dei
filium maria suscepit nec in celo sublimior regali
solio quo mariam marie filius sublimauit ¶ 3o
fuit gloriosa virgo eleuata eleuacione fructuosa in
proximo dum consideres in solio virgo filium militante(m)
etiam dirigit expediendo viam [illegible] repellendo
pugnam [illegible] ut in ipsa sit
omnis gratia vite et veritatis et omnis spes vite et vir-
tutis ecclesiastici 24o Hec eleuatio fructuosa figurata fu-
it in figura virge arche mosayce et nebule
¶ De primo dicitur exodi 14o Eleua virgam tuam et ex-
non figura de virga tende manum tuam super mare et diuide illud
ut gradiantur filii israel in medio maris per siccum
virga ista ad cuius eleuationem preparatur via populo
dei est gloriosa virgo maria cuius patrocinio omnis a-
maritudo pene de populo dulcoratur diuiditur et separatur
separatur vnde Bernardus o quisquis te intelligis in huius se-
culi profluuio magis inter procellas et tempesta-
tes fluctuare quam ambulare ne auertas oculos a ful-
gore huius syderis si non vis submergi procellis Si
iactaris superbie vndis etc respice stellam voca ma-
riam ipsa namque est que dedit in mari viam et in
~~[illegible]~~ [illegible] fluctibus semitam firmissimam ¶ De 2o do-
mini 10o Cum eleuaretur archa dicebat moyses sur-
ge domine et dissipentur inimici tui et fugiant qui
te oderunt a facie tua etc Cum eleuata fuit virgo
gloriosa ad celestia inimica et dissipata fuit
demonis potencia unde ipsa potest dicere illud ecclesiastici
24o Superborum et sublimium colla virtute propria calca-

m Qua 3o di Job 38o Nuqt elevabis i nebula
voce tua 7 ipetu aqua operiet te vox elevata
in nebula e oratio ipet ta p votis orone ad qua
sequitur ipetu aquarum quia p ipsa ipetrat influentia gratia
rum 7 remissio peccatorum Ideo dicitur ecclesiastici 24o Medina
omnis i festina quasi nebule. hoc e i festina ascensionis
virginis marie quia omnes volunt fieri participes gratie sue
insipientibus maria omnibus omnia facta sapientibus 7
omnibus nunc sinum apit ut de plenitudine eius acci
piant omnes. Quadam triplex efficacia virginalis
patrocinij designatur sic i elevatione nubis de qua
dicitur numeri 9o Elevata e nubes de tabernaculo
federis perfecti sunt filij israel p turmas suas. Na
ad primum descendebat castra ad 2m obumbrabat quos
ad 3m na aliquis precedebat aliqui sequebantur aliqui
supersedebat Sic virgo multipliciter describitur vocis
elevatio i merito in primo i proximo Quo
sue debite nunc occurrit officiosissime salutavit ac
iocundissime deduxit Sed hoc sufficeret consumme ce
lestis curie solempnitate qui suscepit vox ubi
ta quoniam civitate ut omnes celi cives occurrunt
in virginum ascenderet Na tunc fuit completum id
quod 2 Re 6o de dd e dictum Adduxit archa dei
gaudio et erat cu dd septem chori videlicet celestium
spiritu patriarcharum apostolorum prophetarum qui transiebant
martirum confessorum atque virginum ut impleatur i virgine
illud ecclesiastici 24o In plenitudine sanctorum detentio
mea o solempnitas specialis o iubilus receptibi.

dis q̄ uo pt exp̄iu n̄ tacē du david ⁊ oīs
ysrl' deducūt in iubilo archā federis regine glo
sā // illo figuratu fuit 3° R̄ 2°. ubi dr̄ q̄ s̄
rexit vero salomon i occursu mris sue ⁊ ad
orauit eā vl' s̄m iosephu et amplexatus ē eā
positus q̄ est thronus mris regis et sedit ad
dexterā eius vbi videre magnificā obuiati
onē. magnificā adorationē. altissimā sublimationē
immediatissimā giunctionē. Suscepit q̄ rex
ipē videlicet ihūs. sue dulcissime mris occursus viri
et quo ad hoc sic' dr̄ Bernardus hic assumptio aliā
ht excellentiis filii dei ascensione. quo ad triumpha
le occursum. qa soli angeli ihū potuerunt occurrē
. marie vō ascendenti filius ipē ihūs cū tota cur
ia tā angelorum q̄ uirorum solempnit' occurres euexit
eā ad btē gsistoriū sessionis // nō solū aūt ihūs
deus hō laureatus corpe glificato. s' ipē rex
dēs trinitas pt dici satissime vbi triumphalit' oc
currisse nō motu locali. s' conplacentia fauorali
⁊ glificatoē ⁊ influentia principali. Na pr̄ p̄ q̄
dā gparationē occurrit ⁊ amplexat' sponsā cas
tissime dilectōis. singularissime fecundationis. sollicitissime
educationis. q̄ singulari iudicia veritatis pri q̄
placuit. cui ⁊ filiu suū vnigenitū dedit q̄
de castissimis suis visceribus gcepit ⁊ pepit et dili
gentissime ipsū nutriuit. Itaut ḡo sponsam corā
celesti curia. pr̄ dulcissime amplexat'. ⁊ recognouis
cit matrem vnigeniti filii sui. domini nostri ysa
yas 60°. in psona patris maiestatis meē glifica
bo eum ⁊ ab ipso recepit fontale fecunditatē
ad oēs generandos electos. et etiā ipos angelos i
gstitu aliq° et gradu gpererent dantes. Et q̄
hō ht a prē rone patris ⁊ sbliminitatis ipsi.

alius post filium super omnem creatam naturam // Omnino-
vit eciam ipse filius in deitate sua omnibus manifestatis
hanc esse venerandam genitricem suam quam ipsius concepit
peperit nutrivit et fideliter servavit in assumpta natura Et ideo
filiali reverencia ut invenitur dignissima dicit eam adorasse
O bone ihesu cuius potestati omne debetur quid est quod mulierem ado-
ras Adoro inquit quia duo fuerunt eam adoranda videlicet ma-
ternitatis et meritum humilitatis Nam maternitas in ea fuit
singularis et humilitas incomparabilis Adorat quoque ihesus matrem
non communiter sed singularis sufficiencie singularis magni-
ficencie singularis diligencie Singularis inquam suffi-
ciencie quia sine semine viri sola ex spiritu sancto concepit
Singularis magnificencie quia nulla preter ipsam
deum genuit nulla per partum virgo permansit Singu-
laris diligencie quia nunquam tantum dilexit et sol-
licita de filio fuit immo nec omnes alie simul sumpte Si-
cut ergo in ipso conceptu nullum habuit socium sic in
isto honore nullum habebit consortium Et sicut in tali
filio nullum habuit parem ita in hoc honore nul-
lam habebit consimilem Et sicut in prandiali sollicitudine
nullam habuit comparabilem ita in hac gloria nullam habebit
creaturam equalem utrique hunc honorem in virgine requirit
meritum abissalis humilitatis Nam qui se humiliat exal-
tabitur Et quia in humilitate non habuit creaturam si-
milem in exaltacione non habebit consortem ¶ Est autem
triplex modus premiandi virtutes primus per evacua-
cionem ut in fide et spe quibus evacuatis succedet vi-
sio fidei et tencio spei Secundus per complecionem ut in cari-
tate et in pluribus virtutibus cardinalibus quibus addetur
complecio sine defectu Tercius est per oppositum sicut in paup-
tate et esurie et luctu et humilitate quibus deus promit-
tit hec tria scilicet divicias delicias et honores Cernis
vide ergo quomodo in nostra virgine ipsius humilitas et

·diuina bonitas videtur concedere maria se humiliat ⁊ deus
eam exaltat maria non solum humiliat. sed in humilitate
sub omni creatura se inabissat et deus non solum eam ex-
altat. sed super omnem angelicam creaturam magnificat. ⁊
sublimius eam deus ut suam verissimam matrem reue-
retur adorat et ad eam honore inestimabili comparabiliter
se inclinat Errat ergo quicumque querit altum nisi per humi-
litatis fundamentum. cuius curoris testis est superborum rui-
na obstupendum priuilegium et inaudite altitudinis
fastigium. ut ab hac muliere dei filius quodammodo vi-
deatur cognoscere videatur suum esse humanum deus non debuit
virginem concedere quam tantum voluit honorare certe
isto respectu honoris non prefert dei filius millesi-
es mille milia seraphim et infinities infinitos
Sed nec ipsi insimul omnes possent vere deum diligere ⁊
vere ipso frui ut filio vteri sui Ideo summus quando
ut quodque pure creature omnes summi seraphin in vir-
ginis sublimatur. quia in ipsum sunt idem quod virgo in ipsa et
per ipsam gustat diligit et fruitur dei filio ut nul-
li ipsorum filio ex inestimabili dei dilectione fructum filio crea-
ture Sicut autem hec virgo adorauit eam debebit honore
quem debetur matri a filio ita virgo Joseph amplexata est
eam. precedit amorem. qui debetur sponse ⁊ sponso Quam
cum benignam virgo quasi alteram hester de celimis feudam
id est de ceterorum militate adducta est per totam mi-
liciam celestis exercitus ad cubiculum assueri veri scilicet et
summi dei. ita ut illi conueniat illud psalmi Tenuisti
manum dexteram meam. ⁊ in voluntate tua deduxisti
me. ⁊ cum gloria suscepisti me. quod fuit hodie verum
deum omnes celestes ierarchie viderent eam ascenden-
tem et deliciis diuinorum amplexuum affluentem innix-
am super dilectum suum certe sibi soli et filio notum est.

in pleitudie debite aplorum uirtutum · q̄ eidē ·
ipm̄ filiū xp̄i ⁊ sponsā · licet possumus si uolumus
pn̄ sponsaliciū ꝑ aſſimilacionē tribuere // Dīcit uīt
etiā ipē sp̄s s̄cs inquosces formare sui amoris
et officinā sue mire oꝑacōis in qua et de q̄ua
formatū ē corpus mundissimū dei filio ⁊ noua
infusa aīa · ambo sil' tamq̄ una humana natura inte,
gra ⁊ ꝑfecta in ꝑsona filij dei uniuit ostēdit
sp̄us s̄cs expresse oībus elc̄is q̄ in hac officina et
ꝑ hac fabrefecit q̄cq̄ in ḡra mirificū opatur
et q̄ i hac totā igne oꝑacōis uirtuose inclusit
qd' mag̃ dat disposuit creature Sic igitur tota
trinitas uniformi et concordi uoluntate hac ies,
tabile regine ostēdit et suā sponsā incomitabilis
caritatis · ecce reginā inattingibilis dignitatis · mun,
di dñam incōparabil' ꝑtatis · celorum oīum ꝑcelsitatē
piā iꝑscrutabilis pietatis · oīm dei hostiū ꝯcul,
catrē triumphalissimam insupabilis strenuitatis · o̅,
nium thesaurorum celestiū dispēsatricē largifluā
ꝑ sue cōplacentia uoluntatis Et hec ē thronus qui
positus ē a tota beatissima trinitate matri ihesu
ihesu cōnhosistē regini maie Thronus mag̃ c·
burneus q̄ debetur castitati q̄ rex salomon 3ᵃ Rg
10ᵒ uarie adornauit Nā hinc uirum pmittitur
etiā regina celorum ostendit 19ᵒ Sint cūnuchi q̄ se cas,
trauerunt ꝓpt' regnū celorum Thronus saphirinus q̄
debetur paupertati q̄ celestia nō terrena sectatur
Saphirus et celestis ē coloris eze i · quasi lapi,
dis saphiri silitudo throni Paupertati etiā debetur
regnum celorum ut m̄ 11ᵒ Bti paupes sp̄u ⁊c̄ Thronus
etiā solaris q̄ debetur humilitati q̄ abscōdit ⁊ ob,
umbrat oēm suā excellenciā ꝑc̄ Thronus eius

sicut sol in conspectu meo . Virgo itaque sanctitatibus v[irtutum]
ergo regina pauper et humilis in perpetuum coronata tri-
umphat gaudet et letatur . Angeli quia vident reginam
hodie primo in curia celi et maiori sedere quam
contigit hominibus creatura et si vidissent hominem deum in ascen-
sione sublimatum numquam tamen hominem purum cum alteri
creature prepositum . Letatur et celestis curia quia per
ingressum illius divini corporis Ihesu cum quo forsitan
alia corpora sanctorum glorificata ascenderent . nullum in
decore virginis prius vel magis videbantur ascendisse Quibus-
libet celestis ordo occurrit veniens in virgine
aliquid sue glorie speciale dum quod completum est quod scribitur
Judith 13° Occurrerunt omnes ad eam a minori usque
ad maiorem etc. Et sic curiis letantibus astitit regi-
na a dextris filii deum sedit ad dexteram virtutis
Ihesu est dextera matris in qua placuit virginam matrem
virginale ut possit miseris misericorditer subvenire
astat ergo ad succurrendum contra temptamenta demo-
nis . astat ad intercedendum contra indignationem iu-
dicis astat ad excusandum defectum nostre infirmi-
tatis . astat ad subveniendum . accipiens pro nobis plene
influxum divinitatis Sed astat ut regina quia summi
imperatoris mater per gratiosam conceptionem . quia summi
regis filia per graciosam adoptionem . quia summi re-
gis sponsa per gloriosam assumptionem Sed astat in vesti-
tu deaurato . quia in corpore glorificato cuius
splendore per filium tota clarescit sanctitas vel civitas
paradisi ¶ 4to tradens Ihesus dulcissimam matrem
suam iocundissime glorificavit et potentissime coronavit
et immediatissime sibi collocavit Quantum ad dulcedinem
Ihesus glorificavit dulcissimam matrem suam licet eo
supra dictis aliquantulum clarescere videatur . in speciali sed
hoc declarat in canticis . cum de eius gloria introducit .

celestes sps admirari dicentes Cant 8° Que e ista
que ascendit de deserto delicijs affluens innixa
sup dilectum suum vbi eciam ipi amirati excellenciam
psonale qua tota fuit exceptio virginis q e ista
Glam singlare qua tota fuit p fruus deuocionis
ascendit Ioseph ei ascendebat dum vigoit magnificen-
ciam vniusale qua ipa fuit hoc humane condicionis
de deserto hoc ei fuit mirificum de humano genere
a gra delicto tale virgine posse ascendere opulenciam
vgnale quantum ad fructus subuencionis qua p se et p filius
affluit delicijs Gram tolerabile ppt vinculum con-
iunctionis qz innixa sup dilectum suum Sup hunc nam
sedium Secundum initi mater illa felicior 7 i an-
reo volumatoris diuine maiestatis iubens int spo-
si tuno sit filij sui brachia requiescit ex qua dignita-
tas qua spalis potencia nitti sup illum q aghite
ptates veneret aspicie hoc fuit magne qd fe-
cit angelos admirari illa videat eam ascendere i vita
sua ad filium caritate corporij illa sicut ihs sedet a
dextris patris in potioribus bonis paternis sic ista
...

·tabo iust ihs p ysa· 49° ad ppl'os signum meu
// Solet astrologi dice sole i medio mensium
ingredi nouum signum vnde in medio mesis
augusti signat' sol in vgie Sol eciam qui est
in signo in quo creatus e magnos i tra fa
cit fecunditatis effectus· pp qd' nob hodie fit fecu
dissimus sol iusticie Na morat' in vgie i cuius
vtero e creatus vnde de h° signo apparete i ce
lo recipit peccoz veniam· iustus graciam· temptatus
victoriam· btus leticiam· et tota trinitas gloriam
// In h° signo vgis astronomi copiam cleme
cie graciam pseuerantia & gloriam speculat'· vnde
de signo clemetie dicit' ~~hest~~ hest' 3° qu rex
extendit vgam auream i signum clemetie Extende
virgam e magistratus vgine gl'osam vm sicut
hester osculata e virgam· et imitauit rex se
teciam· et ipetrauit ppl'o suo veniam sic & hec
De signo ppe di Gen 9° Arcum meum ponam i
nubibus celi et erit signum federis inter me & inter
terram De signo victorie 2 mach 8° dato signo
adiutorii dei gruiserunt Judei cu nycanore &
maiore pte exercitus eius vulneribus debilem facta
fuge compulerunt De signo gle ecci 43° A lu
na signum ~~dei~~ diei festi lunare qd' minuitur i
consumacoe // Ad lram luna in pri° mesis lu
naris minuit' et occultat' aspectibus hom et tu
e a sole illuminatissima et soli iunctissima· et tu c
vat festu neomenie apud iudeos Sic btissima
vgo maria i assupcoe ab oclis hom abscondita
a tota btissima trinitate decorata et filio i sede
iuncta festu nob hodie gerunt Sic g° cu Jo
hanc respice signum glose vgis i specula cont
templacois ¶ Respice 2° sue dignitatis fasti

gaudium in solacium nostre peregrinacionis Illa virgine pre-
dotes ad imperias ornatur. ad decentiam honoratur.
ad reverentiam et coronatur ad gloriam Sic et ipsa
virgo maria ornatur sole. honoratur lune suppeditatur ac
coronatur duodenario stelle. ubi sol fit sibi vesti-
mentum. luna tapecium. stelle capitis ornamentum
dicuntur. Quasi adornata sole non solum propter splendorem
divinitatis in eius mente que menti sue super omnem cre-
aturam insplenduit Nec solum quia gloria christi hominis
super omnem creaturam ornata fuit sicut ipsius dignissi-
ma genitrix. qui verus sol est. Sed etiam quia sple-
dor glorie anime et corporis excellentissime in virginis glori-
ficacione resplenduit sicut theologi de virgine non ambigunt. et
Augustinus argumentis astruit. Et Bernardus indubitanter affir-
mavit per Augustinum in media sermone quia expugnata fuit a
carnis libidine ergo et a corrupcionis putredine Quia
caro christi et gloriose virginis matris una caro fuit Sed
christus corrupcionem non vidit. ergo nec mater Item quia
plenitudo gracie ipsa expurgavit a fomite. ergo a
fomitis sequela que est incineracio Item christus propter matrem
honorandam et suam matrem posuit ab obprobriis omnibus
defendere. ergo debuit facere quod decens fuit et sibi ho-
norabile Item quia christus volt quod qui ei ministrat ipsum se-
quatur Etiam sicut alii quia christo ministrant mente sequun-
tur ipsum in gloria anime ante diem iudicii Ergo cum
virgo gloriosa sibi plenissime ministraverit et mente et
corpore ipsum plene gloriosa secuta est in utroque Item
2m theologum non fuit possibile mariam non possi-
dere plenam gloriam anime et nunc claritatis Et 2m Augus-
tinum 12° super genesim Et 2m Bernardum de deliciis
deum non est hoc possibile anime nisi suscepto corpore Ex
quibus concluditur quod necessarium est virginem in gloria

non

-ipsum recepisse Item 2m Augustinum nullus dubitat
q ihs h° potuit. minus certe debet dubitare q
voluit q2 h° filiale reuerencia decuit Item in
integritate dignitatis matris plus potuit gracia
qua natura. ergo et in corporis incorrupcione h° de-
buit potuisse Item q2 in mysterio corpus eius fuit ihus
honoratus in terris Ergo quo sic q ipsum glorificare hora-
uit in celis certe superuacuum videtur michi ad
h° vocem probandum fidelibus laborare. cum miraculorum cer-
tissime ab ipso ihu et eius matre sint fidelibus sunt
facte Item quod vero maria in quadruplici dote de-
signatur in sole ¶ Nos vero filii sui sic imitemur
eam in amictu solari quantum ad decorem honestatis in
gestu. quantum ad splendorem veritatis in intellectu. quantum
ad feruorem caritatis in affectu. quantum ad vigorem operis
in effectu Sed honestas obtegitur per carnalitatem ut
non habeat decorem veritas eclipsatur per cupiditatem
ut non habeat splendorem Caritas extinguitur per curio-
sitatem ut non habeat feruorem Strenuitas etiam an-
nichilatur per ypocrisim et vanitatem ut habeat vigo-
rem ¶ Nomine autem lune mutabilitas et sepe caduca
et temporalia designantur. Omnis autem mutabilitas vel est
nature ut in creaturis. vel est fortune ut in temporalibus
bonis. vel culpe in peccatis. vel pene in miseriis
Bene ergo luna sub pedibus virginis describitur. quia
omnis natura virginis potestati substernitur. et ab
utraque etiam euphrate et militate pedes virginis
adorantur. vnde potest dici de ea illud deutro 33° Omnes
sancti in manu eius sunt Et qui appropinquant pedibus eius
accipient de doctrina illius ¶ Nomine etiam lune tempora-
lia designantur in quibus sepe eo quod sit deterior q°

corporum habundancior. Iste est de honoribus huius vite
quia multi per dignitatum gradus accedentes ad deum
ab ipso recedunt per vite demeritum. Hanc lunam ha-
buit virgo sub pedibus calcando per voluntariam paupertatem.
tem. Et hic est optimus modus omnia possidendi. Deut.
11o Omnis locus quem calcaverit pes vester vester erit. Iz. O mu-
tabilitatem culpe. Habuit virgo sub pedibus propter eam
gratiam. Unde omnis culpa cecidit sub pedibus virginis. quia
preciata fuit virtute ad bellum. O quam pulchri sunt gressus
tui in calciamentis filia principis Cant. 7o. 4o. nota
lune mutabilitas pene notatur in miseriis. Hanc
lunam habuit virgo sub pedibus in resurrectione gloriosa
quando calcato omnis miserie sub pedibus eius strata fuit.
et ascendit super cherubim et volavit. ¶ Iz. Tercio
durum virgo corona stellis duodecim. Prov. 4o. Da-
bit capiti tuo augmenta graciarum et corona inclita
proteget te. Unde et ad coronam eam vocat. Cant. dicit sibi
veni de libano coronaberis. Non coronatur autem nisi
qui legitime certaverit. Sed virgo gloriosa duodecim fortis-
sima certamina habuit de quibus felicissime triumphavit. et
in quolibet eorum accepit coronam gloriosa dive similitudinis.
Ysa. 62o Erit corona glorie in manu domini et dya-
dema regni in manu dei tui corona preciosa di-
vine similitudinis posuit. Ait Ps. Super caput eius coronam
de lapide precioso corona luminosa dive pulchritudinis.
Ysa. 61o Gaudens gaudebo in domino et exultabo
in deo meo. quia induit me vestimentis salutis et indumento
leticie circumdedit me quasi ad utraque stola. quasi
sponsum decoratum corona. quia in sponsum inferiorum continet
vite sponsi et vinculis presidere et influere
fecundatem. Sed in sponsum celum et tocius trinitatis ...
net locum virginis in summo et singularissime sponse.

·P̄ q̄d' ꝓdit et tanq̃ sponsa ornata monilibus suis
vidit autē Johēs velut ibi describē certaꝫ ꝑmitiua
·que ꝯstat glose virginis hoc statū sapiā caritate ⁊
virgoē maiestatꝭ thā vestita erat sole ihū ꝑ ꝑfec-
tionē ewangelicā· et lunā ꝑtalem et figuralem
corticē legis· et mundanā prudenciā nocturna-
lē et ꝯtinēdatiuā tenebat sub pedibus ꝓlonaie
calcans et spernens· Et ꝑcellenciā 12· aplorum hēbat
in suo capite tanq̃ in suo intimo supremo· et in
spualibus mentis vtcō hūus ꝑpiuꝫ· et totum corpus
eius misticū clamabat tā gemitu suspiriorum
q̄ sono predicationū· tamē multo fortius hc de
virginē plenius intellexi hūt que singularit' totū
corpus eius misticū simul cū vero ꝑpo ꝑpi corporē
suo portauit ī vtero· ⁊ ī ꝯtinuis doloribus cordis
sui assimilatis doloribus filij singulos ꝑuenit Et
ī corona 12· stellarum singularit' attribuit˜ virgi-
ni tota corona xij· aplorum· q2 eius merit' fuerit
electi· Et p9 viuūā in ꝑpi morte ad fidē re-
formati· et ꝑ eius instructionē edocti· et ꝑ eius
orōes et suspiria spū sco repleti sunt ⁊ virgini
singularit' attribuit˜· tota ꝑ ipos scā victoria
mundi· q2 ipa virgo ē singularit' illa ciuitas apos-
tal' ꝑo electos ꝯtinens· ī qua ī typo 12· aplorum
parant˜ 12· preciosorum lapidum fundamenta Et silr
12· margarite ex quibus sunt 12· porte in typo
ꝑfectorum et ewangelicorum virorum numero duodenario
designatorum quibus omnibus tanq̃ stellis duodecim virgo
preclarissima coronat˜· q2 tota illorum ꝑfectio p9 filium
sanctissime virgini attribuit˜· et ab ea effectuarissime gna-
tur ¶ Nono videtis ihs dulcissime matri sue

fonte diuinitatis plenissime refectauit Na ipsa
tum accepit de gratia dei quantum e pure creature do-
nabile in eternum et ypostonabiliter plus ei quam omnibus
aliis creaturis sil' supremis e datum Sicut ei ceteris in
uia per partes donatur gratie in mariam autem se tota
infudit gratie plenitudo Sicut et in patria diuine glorie
participatio quodammodo per partes datur. sed maria to-
ta diuinitatis penetrauit abissum. et quantum possibile
e creature sine personali unione tantum illi lumini in-
creato e immersa Et si consideret que dicta sunt
supra maiore de occursu trinitatis beate apparet quod ipsa
per se inestimabiliter plus participat de gloria trinitatis beate
quam omnis pura creatura alia sil' supprema Quod etiam hoc
probo euidenter Nam firmiter tenet ecclesia quod ipsa e
super omnes ordines angelorum exaltata. At per hoc aliquam
ipsa infra ipsam ad sedem luciferi assumetur. gratia de homi-
nibus omnium angelorum ruina supplebitur Sed nulli dubium
e uero catholico et deuoto. quin beata virgo in hora qua
fuit facta mater dei habuit plus de substantialitate
gratie. quam habuit aliqua creatura uel ad minus insuper
hoc qui ea cuiuscumque maior non equaretur Quod super
hoc addidit capacitatis et plenitudinis per supereminenti-
onem incommensurabilem spiritus sanctus matrie equationi in-
estimabilis amoris Sed quantum superaddidit in gratia tan-
tum superaddidit in gloria Nichil enim e gratie nisi glorie
in omni creatura inferiori sil' suprema quod non sit in ea mul-
to precellentius secundum doctrinam dyonisii quod omnia dona
inferiorum precellentius a superioribus actibus habetur. Volt
enim dyonisius quod omnia inferiorum ordinum dona in supe-
rioribus sunt in tanta precellentia. quod ipsi non e comparatio
quin potius omnes superiores ordines inferioribus compa-
tur ut circumferentia ad centrum Quod si ita est

cu vbo glosa sit sup oem ordine at p h° facit
ordine p se qui no pati(tur) cparer dignitate inu-
rabile multitudine psonarum scilicet q ipa ad oes
inferiores angelorum et hominum sil' superiorum inproporcionabili(ter)
e plata ord(inem) qd g° e gle dei amoris fruicio-
nis. i oi inferiori glificata na ta angelica qm hu-
mana multo precellentius e i virgine matre dei Et
qtu ad g(ra)dus materni amoris et dignitatis
vgit tantu sup oes principat dei glam et frui-
cione incstabile ad q nullus attingit etia g°du
multu inferiore Nec h(ic) attendas aliorum innosam
multitudine. qa h° nichil facit ad ve maioritatis
gle spualis. qr in spiritualibus ide e maius qd me-
lius. eo quod porcius plus e de spuali gla dei i uno
seraphin qm si i infinitu p impossibile multiplicaret(ur)
secundum num angeli inferioris ordinis Nullus at ordo
e i celo qui tantu superet ordine imediate sibi
giunctu. qtu materna dignitas et gla virginis ma-
tris dei supat ordine seraphin et oe creatu i
genere // Ad hanc intelligentiam potest manuducere
gsideracio graduum et capacitatum psonarum corpa-
lium ecclesiasticorum ordinum et hmoi vite iurisdictio-
nis Na i corporibus mundi vides q superiora gtinet
qsi gtinet inferiora. et incstabili plus In ordi-
nibus ecclesiasticis vides q qsi possunt inferiores ordines
pt sacerdos et incpabili plus. sic episcopus sup
sacerdotes In iurisdictionibus etiam tam tpalibus qm ecc-
asticis vides quo g°datim se gtinent et supant
usq ad summu monarcha Sic etia i iurisdictio-
ne spuali procedit(ur) usq ad summu papam Sic et
i creaturis gle sapientissimus ds plenissime ordinavit
In glificatoe uni(versa)li sanctissime virginis marie matris

dei. secundam est ulteriam rescacio[?] sanctat deitatis ipsius ut
nunquam tamen debeat conservari infra illam in omni creatura
alia sibi supposita. nec aliquam ad tantam et talem gloriam sub-
limari ad quantam sublimata est hodierna die a
filio suo qui eam hodie cum omni solempnitate et festiuita-
te ad dexteram suam super omnes choros angelorum exal-
tauit. ita ut ei conveniret aptatur verba assumpti the-
matis in assumptione eius que ostenditur[?] unus de assumpta etc.

Sermo. Item in festo assumptionis: Signum
apparuit in celo. mulier amicta sole et luna sub
pedibus eius. et in capite eius corona stellarum: 12ᵐ
Apoc. 12 ¶ Custos sollicitus filius carus. nepos di-
lectus marie virginis Johannes ewangelista in verbis istis tria no-
bis de beata virgine insinuat videlicet eius gloriam in pallio
quia amicta sole. scilicet corporis glorificacionis perhemine-
ncia in scabello. quia luna sub pedibus eius perpetuitate et
munitam in scuto. quia in capite eius corona stellarum 12ᵐ
¶ Primo dico quod amicta fuit sole. et hoc quia quatuor proprie-
tates sunt conditiones solis quibus ornat et vestiunt alti-
tudinem glorificacionis beate marie virginis. Prima Sol. primo
est impassibilis. quia non recipit aliquas impressiones vel mu-
taciones ab elementis nec in colore vel virtute aliqua
immutatur vel variatur. Sic beata maria fuit eciam to-
taliter impassibilis et ab omni peccato actuali et originali im-
munis utpote sanctificata in utero et deinceps ab
omni peccato per graciam dei preservata. Secundo Sol est ultra
subtilis pre ceteris corporibus celestibus. ita ut eciam ra-
dijs suis virtutem penetret. et intimas sine quauis
lesione vel penetrante Sic beata maria fuit ul-
tra subtilis virtute et vita sua penetrans cordium

ītima et ea illūīat . et ↄ̄servat ad cognoscē
dū que ad salutē sᷓ ncc̄ia et que agenda sᷓ et ca-
uenda Subtilis etiā fuit ī tm̄ q̄ icognita ma-
net dyalo. et ab ipō nūme potcat depheṅdi q̄
q̄lis et q̄ta eet apd' deū. et q̄d q̄ p̄ ea homo
eēt vdimēdꝰ mediāte filio. q̄ de ea eēt nasciturꝰ
vꝰ Et sic p̄ suā subtilitatē et hūilitatē mansit
nō solū icognita. s; etiā illesa a dyalo. et ab omi
temptacoīb; pho 3o Sol est clarꝰ nūq̄ patiens
defectū sui lumīs Sic maria fuit tot̄ clara et
munda p̄ castitatē mētis et corpis. et ꝯposita
vsitatē nūq̄ passa fuit aliquos carnales temptaci-
onis ul' titillacoīs. q2 fomes ī ea fuit ita vsti-
tꝰ q̄ nūq̄ eā ad titillacoēz ul' pruri mouit
4o Sol ē agilis q2 idesinēt mouet ab oriēte
ī occidētē et nūq̄ a motu cessat Sic bta maria
etiā fuit agilis ī spū p̄ caritatē oīb; ad subueniē-
dū parata. veniā reis iustis gr̄am angelis gl'az
ipēdendo. et uenit suā gr̄am subtrahēdo s; idenit
sicut sol oīb; tā bonis q̄ malis gr̄am suā īfun-
dendo ¶ 3o fuit luna sub pedib; eiꝰ. luna
i. oē q̄d lucet luce aliena. h° ē oīs c̄atura. sub
pedib; eiꝰ i. subiect' pctati eiꝰ. utpote q̄ ī altis
hītat. q2 ab hīs et angelis creata ē dignita-
te oēz c̄aturas excellēs Sicut elegant' scribitur
e hester 2o ubi dicit assuerꝰ ad hester Non p te
s; p̄ oīb; hec lex data est et 2o dicit In nō
es aliq̄ de oīb;. s; sup oēs. q2 p̄mogenita an oēz
c̄aturā. vn̄ de ea cantat hodie eccia Exc̄ eqal-
tata es sup choros angelor Et Bn̄dꝰ Sufficit
angelis. et p̄ magno hn̄t assistē glorie adi-

toris· hec matre ſe cum noſtes maieſtate illa cum
illi cum reuerentia ſeruiunt audacter ſuum vnigenitum
filium ¶ Ibi apparuit corona ſtellarum xij in capite eius
Stelle ſunt ſancti viri in choro ſicut Stella differt a ſtella
in claritate dan. 12° qui autem docti fuerint fulge-
bunt quaſi ſtelle in perpetuas eternitates Et dicuntur ſancti
ſtelle· quia ſicut ſtelle ſunt clare· munde· eleuate· et ro-
tunde Sic et ſancti clari et lucidi per vitam ſanctam et veram
doctrinam· mundi per cordis mundiciam· eleuati per contem-
placionem· et rotundi per obedienciam Et ideo in capite
mulieris corona xij ſtellarum dicitur· nichil aliud eſt· quam
quod omnes ſancti coronas ſuas in premia beate virginis aſſequuntur
et per ipſam poſt deum coronatos ſe eſſe recognoſcunt
vnde apoc. 4° Johannes vidit 24 ſeniores mittentes
coronas ſuas ante pedes ſedentis in throno per hos
24 ſeniores intelliguntur ſanctorum vniuerſitas per 12 patriar-
chas veteris teſtamenti· et 12 apoſtolos noui teſta-
menti // Per 12 ſtellas poſſumus intelligere 12 pro-
gatiuas ſingulariter collocatas beatiſſime virgini quibus ſuper
omnem aliam creaturam ſingulariter eſt coronata //
Prima ſtella ſiue prerogatiua eſt immunitas
ab omni peccato in libro ſcilicet originali mortali et veniali Auguſtinus
de natura et gracia Excepta ſancta virgine maria
de qua propter honorem domini nullam prorſus cum de peccato
agitur volo habere queſtionem a dubitacionem· habet magiſter ſen-
tentiarum excepta ſi omnes ſancti interrogaret an peccatum
haberet quid reſponderet· niſi quod Johannes ait Si dixeri-
mus quia peccatum non habemus ipſi nos ſeducimus et ve-
ritas in nobis non eſt hic eciam ſcimus quod ei plus
gratie ſit collatum· ad vincendum peccatum ex omni parte
eo quod concipere et parere meruit illum· quem nulla con-
ſtat habuiſſe peccatum Secunda habet ex° prerogatiua runſ

·cedit humanam naturam primo et angelicam quia natu-
ram habuit humanam et vitam angelicam // In tribus
non autem transcendit utramque per hanc probationem Angeli
enim nec peccare possunt nec plus mereri de primo ~~statu~~
primo statu homo autem mereri et demereri et ita an-
be geli nec peccare possunt nec lucrari. homo autem utrumque potest
Virginea vero vita excellit utrumque lucrari non po-
tuit eo quod viator fuit. peccare tamen non potuit. quan-
tum ad remotionem omnis dispositionis vel inclinationis ad
ne malum. et quantum ad plenitudinem gratie et stabilitatem
ad bonum // Item ex hac probatione scilicet 2a ex-
cellentia. que est quod status angelorum est nobilior. status vero
hominis gloriosior illorum quia peccare non possunt corona
quia per pugnam et victoriam ad gloriam pertingunt
Virginee vero vite status fuit nobilior et gloriosior
quia in natura mortali caput draconis contrivit. quia
per humilitatem superbiam et per castitatem carnis illece-
bram vicit et per quas omnem eius virtutem ad ni-
chilum redegit que in superbia et in illecebra carnis
consistit Item ex hac probatione scilicet 3a excellentia
que est quod status angelorum est securior quia cadere non
possunt. status hominis utilior quia quolibet motu caritatis
crescit regnum celorum Virginee vite status et secu-
rior est et utilior. quia peccare non potuit. mereri
autem potuit et tanto plus quanto in caritate ceteris su-
perior extitit Ecce quomodo utramque naturam transcendit
vita Marie per vitam angelicam unde Ieronimus In carne
preter carnem vivere non est terrena vita. sed celestis
In carne gloriam acquirere angelicam maioris est meri-
ti quam habere esse angelicum est felicitatis esse vero virgi-
nem virtutis. cum hoc optime convenit illud quod
·quod habent angeli a natura utrumque tamen divini est officium

no[n] h[um]anitatis // 2a stella fuit p[ur]ificatio e[t] pu-
ritas i[n] summo · q[uia] in vtero matris [con]duplex fuit s[an]c[t]a
q[ui]a q[ua]d fuit s[an]ctificatio i[n] vtero vbi tam p[er]fecta fuit q[uod]
in ea nulla ad q[ui]d [con]gnus pecc[at]i i[n]clinatio remansit
i[n] quo [et] alios o[mn]es s[an]ctificatos i[n] vtero sup[er]auit i[n] q[ui]b[us]
remansit i[n]clinatio et disp[ositi]o ad min[us] ad pecc[atu]m ve-
niale · vt p[atet] i[n] Joh[ann]e baptista · q[ui]a nemo t[ame]n inter
natos mulierum maior surrexit · et l[icet] s[an]ctificat[us]
i[n] vtero t[ame]n fugit i[n] desertum · ne levi saltem maculae
vitam famine posset // In h[oc] gradu purificatio[n]is [con]st[itu]it
b[ea]tissime v[ir]g[in]is p[er]fectio gratiar[um] sacr[a]m[en]talium q[ui]b[us] i[m]pleta fuit
v[ir]g[o] ca[n]ticor[um] q[uar]to Tota pulch[r]a es a[m]ica mea [et]c[etera] Tota
inq[ua]m pulchra ab o[r]iginali · t[ot]a pulch[r]a ab actuali · et
macula est venialis pecc[at]i no[n] e[st] i[n] te // 2us g[ra]d[us]
fuit i[n] virtutu[m] [con]tinuo i[n] q[uo] p[ro]xata fuit no[n] per
recessu[m] ab i[m]puro · s[ed] p[er] accessum ad maius purum
[et] summe purum // In h[oc] gradu [con]st[itu]it marie p[er]fectio
v[ir]tutum [et] v[ir]tuti[bus] q[ui]b[us] i[m]pleta [et] p[er]fecta fuit v[ir]g[o]
ca[n]ticor[um] q[uar]to Q[uam] pulc[h]ra es a[m]ica mea q[uam] pulch[r]a oculi tui
columbar[um] · absq[ue] eo q[uo]d int[ri]nsecus latet Q[uam] pulch[r]a
es a[m]ica mea i[n] corpore p[er] castitate[m] · q[uam] pulch[r]a in
ope[re] p[er] caritate[m] · absq[ue] eo q[uo]d intrinsecus latet p[er] hu-
militate[m] // Ter[ti]us 3us g[ra]d[us] fuit sp[iritu]s s[an]c[t]i obumbratio-
q[uia] sp[iritu]s s[an]c[tu]s a[li]q[uan]do sue benedictionis et consumate s[an]ctifica-
tionis dedicauit ipsa[m] in sa[n]ctum s[an]ctorum in quod itra-
re debuit summus pontifex sem[el] i[n] anno benignita-
tis In q[uo] gradu [con]st[itu]it marie p[er]fectio donorum in
p[e]c[tu]s s[an]ctificat[ur] tabernaculu[m] suum altissimus Et luce p[ro]
Sp[iritu]s s[an]c[tu]s sup[er]veniet in te // Q[uartu]s g[ra]d[us] fuit
filij dei [con]ceptio vbi i[n]gressa e[st] maiestas d[omi]ni i[n]
templu[m] Eze[chielis] 43° In h[oc] g[ra]du [con]st[itu]it marie per-

ſermo fructum de quibus apostolus fructus autem ſpiritus est gaudium
pax pacientia bonitas benignitas etc. De hoc gradu dicitur eccle^lie
Maiestas domini ingressa est templum ad viam porte que reſpi-
cit ad orientem et terra reſplenduit a preſencia maieſta-
tis diuinitatis Nec mirum ſi reſplenduit in qua ſuper quam
celum et terram illuminat incluſa habitauit vnde et Joſeph
ipſam reſpicere tunc non potuit Nec mirum quia ſolem in
rota ſua oculus nocture reſpicere non valuit totus
enim ſol tunc in luna fuit vnde tunc vel eclipſis ſolis fu-
it i. exinanicio diuinitatis per aſſumpcionem humanitatis
// 3a ſtella ſine comparacione est gracie plenitudo que
in tribus conſiſtit // Primum est quod plus capere non potuit
quam quod eſt deum nullum bonum maius fuit quam eſſe ma-
trem dei De qua plenitudine dicitur luce primo Aue gratia plena
// 2m eſt quia nullum ei defuit bonum vnde luce 10o
Maria optimam partem elegit // primam diuiſionem fecit
cum omnibus In omnibus enim due partes erant bone ſ. vita
actiua et contemplatiua Bona eſt actiuorum melior conte-
platiuorum optima autem que habet vtramque ſil. Et hanc elegit
beata virgo ſ. vtramque vnde dicit aut Maria optimam par-
tem elegit Si enim tantum voluiſſet contemplatiuam pretuliſſe
actiue debuiſſet dixiſſe Maria meliorem partem elegit
dicendo ergo optimam de ipſa ſpecialiter intelligitur quod in v-
traque vita perfecta fuit // 2am diuiſionem habuit
cum hominibus Triplex enim erat bona vita in hominibus ſcilicet
in coniugatis viduis et virginibus Bona eſt per coniu-
gatorum melior viduarum ſed optima virginum hanc e-
legit beata virgo quam eciam in ſumma perfectione ha-
buit ita quod in ea nulla ſibi comparabilis fuit vnde patet
quod optimam partem elegit // Item 3am diuiſionem fecit
cum virginibus et martiribus bonum fuit per martirium perferre

ditate melior

dignitate: melior virtutum per specialem dignitatem op-
tima. que habuit utramque scilicet fecunditatem et integrita-
tem. quod sola virgo maria habuit. optimam quo partem
elegit ¶ Item 4ta divisionem fecit cum creatore et
creaturis. Bona fuit pars Katharine. quia dominum Ihesum
Christum habuit deum suum. melior est dei patris. quia ha-
buit eum filium. optimam partem elegit maria. quia eum
et deum et filium habuit ¶ Item 5ta divisionem habu-
it cum spiritu sancto. Spiritus sanctus procedit a filio. sed non filius
a spiritu sancto. Beata virgo maria procedit a filio. et filius ab
ipsa ¶ Item 6ta divisionem habuit cum filio cum quo
divisit virtutum celorum eius duas civitates partes scilicet iusticiam
et misericordiam. Beata virgo maria optimam partem elegit. quia facta
est mater misericordie. et filius eius remansit rex iusticie.
melior est misericordia quam iusticia. quia misericordia superexaltat
iudicium Iacobi 2o. Et psalmo miseratio eius super omnia opera eius
¶ Item 7ma divisionem habuit cum filio. filius enim sedet
ad dexteram id est in potioribus bonis patris. Et virgo maria
assistit a dextris filii sui id est in bonis potioribus filii
Sed inter potiora hoc est potissimum et optimum. opti-
mam quo partem elegit maria. Et sic patet quomodo nullum
ei bonum defuit ¶ 3m principale in quo consistit ple-
nitudo gratie est quia ita effluxit per omnia repleta tamen plena
remansit. non hec plenitudo fuit per modum fontis qui
semper plenus semper effluxit. unde Hester 11o Fons parvus
crevit in flumen maximum et in aquas plurimas
redundavit. quia de plenitudine gratie eius accipiunt uni-
versi. peccator veniam captivus redemptionem. iustus gra-
tiam. angelus leticiam. denique tota trinitas gloriam. non est qui
se abscondat a calore eius ¶ Item fuit hec plenitudo per
modum vasis admirabilis. de quo ecclesiastici 43 vas admirabile

∴

opus excelsi Et hoc verba declarans. prima e qz conti-
nuit i ipsum maius se ipsa. qa qd celi capere no pote-
rat suo gremio conclusit 2a e. qz continuit diversa
sin medio. tn no permixta. ut si aliqd vas contineret
aqua et vinu sin medio no permixta Sic maria
vnam deitatis cu aqua humanitatis inmixtis proprietatibus
et naturis i se clausis 3a e qz sin operacione recepit
et infudit. qz virgo ante partu et post partu remansit qz
incorrupta corrupcela pari no potuit ¶ 4ta stella
sine procatura e conceptu dei i via contemplacionis et mis-
terij incarnacionis cognicio et utriqz in via habuit qz
inis no de via Et hoc autem e qz nulla post modo
ipsi lectionu sanctorum inclarescit. viri nec tam significacionibus
nõ insuffuit. nec aliqa ei per resurrectionem apparens facta
fuit. qz i fide instrui no indiguit. qz omnis scere-
torum secreta fuit. ut patuit in nupciis Joh 2o
qn prescia qd illis facere vellet dixit ministris Quodcu-
qz dixerit vobis facite vn Ber i ome sup astitus
est. virtus altissimi obumbrabit t Quare pt capere
capiat quis ei excepta illa que her sola. in se feli-
cissime excepit meruit intellectu capere. vox discernere pos-
sit. qualiter splendor ille inaccessibilis vel incolis vise-
ribus se infuderit vt illa qe inaccessibilis 3 accedere ad se
maiestatis portuissz de porciuncula eadem corporis cui se
ancta mediate compavit velique masse obumbraculum
fecerit Et forte pp hoc dem e. obumbrabit qz vero
misterium in sanctissimo cat Et quod sola per se trinitas i
sola. et cu sola vegere operari voluit soli. datum est
nosse cui soli datum e excepi Et ipsa Ber Illud
modum quo de spiritu sco conciperes dei virtus et dei
sapientia corporis. sit i suo secretissimo consilio obumbrado
contegat. et occultabit contenq qui tm notu pri no-

tus beat[us] et tibi d[icit] si angelus videat virginem d[icit]
a me gras qd' in te dominus tecum modo ... dices et felix
et fecos illos doctores quos et auctores Et sic patet quod
habuit perfectionem dei contemplacionem et incarnacionis comunic-
acionem ¶ Dices ad concludit hic prestancia excellencias
¶ Prima est quod excellit in hac comunicacione prophetas. vnde
ipsa sciuit solum quod ysaie prophete dicetis de incarnacione
eius quia [dixit] ecce virgo concipiet ... Illa que genuit
ille enarrare potuit sicut et enarrauerat luce clare
quod eam despexit ¶ 2a excellencia est quod excellit in hac
cognicione Johannem baptistam qui fuit propheta et plus quam propheta
vnde ipsa sciuit solum corrigiam calciamenti filij sui
id est misterium incarnacionis filij dei aperire ¶ 3a excellencia est
quod in hac cognicione eciam angelos excellit vnde scit solum
quod qua consurget ysaie ... est iste qui venit de e-
dom tinctis vestibus de bosra ... et hoc ipsa sci-
vit quia ei tunicam talarem polimitam fecit ¶ 4ta excel-
la sunt prestancia est caritatis perfectio. vnde canit de
ea eciam vidimus eam plenam caritate et dilectione cuius
plenitudo in hijs apparet. Primo in eo quod summam habuit
dileccionem naturalem summum ei amor naturalis est matris ad
filium. 2a ... amabilius super amorem mulierum sicut
mater amat vnicum filium. Hunc amorem maria habuit
in summo Nullus ei mater alia. cum dilexit filium suum
quanto beata virgo filium suum naturali dilectione Nam ei dileccionis
naturalis est. quia quanto plus spargitur et diuiditur
tanto amplius minuitur. Et quanto plus adunatur tanto
plus augmentatur. Omnes ei alie matres que filios ha-
buerunt et matres conuenerunt et sic diuisum amo-
rem habuerunt quia eciam est aliquae matres plures fi-
lios vel filias habuerunt. et sic amorem suum singulis

diviſerit et quantum miniſcerit. hec enim ſola un-
[illegible] non generavit filium vel filiam non habuit viri
totum cor ſuum cum omni ſua naturali virtute in ſuum v-
nicum et [illegible] filium [illegible] Et ſic ha-
buit naturalem dilectionem ſummam et in ſummo ¶ 2° hec
plenitudo conſiſtit in eo quod habuit ſummam dilectionem ac-
[illegible] que eſt ſponſe ad ſponſum. et illa habuit ma-
ria ad filium ſuum et in ſummo Si enim [illegible] ſpo-
ſe [illegible] quanto vero [illegible] ſponſa erat ſumma ſpo-
ſarum. que non tamen [illegible] et ipſa [illegible]
[illegible] ¶ 3° conſiſtit hec plenitudo in eo quod ha-
buit ſummam dilectionem [illegible] et in ſummo. plē-
na enim ut deus est fuit dilectione et caritate. caritate
ad deum. dilectione ad proximum Et ſic iſta [illegible]
et unum ſummum [illegible] fecit quod unquam aliqua alia
creatura facere potuit [illegible] enim alia creatura
diligit filium ſuum diligit deum [illegible] conſiſtit naturalis
dilectio in alio dei hec autem non ſola eadem dilectionem
habuit ad filium ſuum. quia filius ſuus fuit deus ſimul
Et ſic patet quod in ea fuit caritatis perfectio ¶ [illegible]
ſtella ſunt [illegible] excellentiſſime caritatis [illegible]
[illegible] qui actus fuit [illegible] hominis per paſ-
ſionem. quod actus [illegible] et ſumme caritatis de-
monſtrativus [illegible] Iohannis maiorem caritatem [illegible]
voluit [illegible] ſumme unum opere ut pote offi-
cium ſumme [illegible]. Sed ab ipsa voluit adiuvari ut ad-
impleret. quod de hoc [illegible] deus est faciamus ei ad-
iutorium ſimile ſibi ¶ Ipsa enim ad ſimilitudinem filii ſub cru-
ce et [illegible] cruce ſimul habuit ſummum gaudium et ſu-
mmum dolorem Sicut ſuus filius in cruce et per crucem ſu-
mmum habuit dolorem naturalem de morte. et ſumma dilectio-

ne voluntate de humani generis redemptione De primo
Treveri 2o o vos scis qui transitis per viam etc. De 2o effi-
cacissimum argumentum est sudor ille sanguineus decurrens
in terram. Si non tantum ex timore quam ex amore processit
sicut ex voce naturali patet irrefragabiliter demonstratur
Timor enim cor constringit sanguinem et spiritus retrahit. extre-
ma corporis frigida relinquit. tremorem et horripi-
lationem efficit Gaudium autem cor aperit spiritus et san-
guinem per corpus diffundit poros aperit extrema cale-
facit Ex hiis venerabiliter triniter colligi potest quod su-
dor ille sanguineus ineffabilis gaudii. ac tantum fuit quod redemp-
torem nostrum habuit super eo quod modo amabilissimo quem cogitari
poterat nos redemit ¶ Filii et matris bulita summum habu-
it dolorem ex dilectione naturali propter filii mortem quam prius as-
pexit Summa vero dilectione venialem super eo quod ille
qui de ea natus fuit. tanta caritatis omissione genus
humanum redemit De primo luce 2o tuam ipsius animam pertransi-
bit gladius De 2o dicit Ambrosius quod stabat mater con-
tra non ut dolorem filii. sed ut salutem humani generis ex-
spectaret ¶ Prima stella sua prerogativa est super omnem
puram creaturam exaltata. unde cantatur de ea Exalta-
ta es sancta dei genitrix super choros angelorum ad celestia
regna unde honorem quem debemus aliis sanctis ex convivio
ipsi debemus ex condecoro unde dicitur Apocalypsis quod visa est luna
sub pedibus eius In cuius signum fecit deus per excellen-
tiam dicit dominus meus ab te... sic et ipsa dicit domina ab te
domina enim vere sancta est omni creaturarum conditoris enim
mater In huius tantam excellentiam signum dominus omnis ho-
nesta in terra habuit enim quam quoniam vero enim
et quatuor temporibus anni distincta dedit Ex 2o si di-
cit Sicut per totum annum michi servitis servite
et matri dilectissime mee Et quasi hoc non sufficeret in qua-
libet septimana enim unum diem dedit et illud quem

magne delectat. de quo precepit exodi 20° memento
ut diem sabbati sanctifices et septem spaliter suo cultui
mancipavit Sed non adhuc hoc sibi suffecit. qui sicut
scriptum est etiam preter cotidiano officio distinctis
nocturnis et horis divinis ordinavit honorari
Et sic secundum omnia consecravit in sanctum. propriis super
omnem creaturam exaltavit. quod non tantum realiter sed etiam
vocaliter in assumptione ymaginis fecit ut dicit lectio hester 3°
Tertia die induta est hester gloria sua et vestibus re-
giis Et ipsa Augusta cuncta per ordinem ostia
stetit contra vestem ubi rex sedebat in solio regni
sui indutus vestibus regiis. fulgentes auro et lapidibus
preciosis ostia assueri 4. beatitudines sicut quando cantat dux
quando non beati pauperes etc Et sic cantant tibi sunt
ostia per que transivit beata virgo sicut patet ex scriptis
eius. que fuit vere pauper spiritu et rebus. et humilis cor-
de cum quamvis omnibus virtutibus fuit plena. tamen pre ce-
teris propter solam humilitatem dicit se respectam esse a deo
ffuit etiam vere mitis et mansueta. nulli indignans
nulli irascens. omnes sicut scriptum dilexit. ledentibus
pacem et indulgentiam exhibens. amantibus vicissitu-
dinem impendens Et sic de aliis scilicet de luctu et esurie
iusticie. de misericordia et cordis mundicia persequere ad ultimam
videlicet beati pacifici. hec est pax que non est ostium sed
thronus et sedes in qua quiescit rex assuerus. A-
pud primum ostium habitant confessores apud 2m martires
apud 3m prophete apud 4m patriarche apud 5m apostoli
apud 6m virgines et angeli Et hec adaptatio per se pa-
tet dicens ergo summissa vero deliciis affluens reg-
a super dilectum suum ascendit. per hec ostia singula
per ordinem intravit. omnia agmina angelorum transcendit
singulis cum per se transiret succlamantibus Que est.

ista q(ue) ascedit p(er) desertum sic(ut) virgula fumi ex
aromatibus mirre et thuris et univ(er)si pulveris pig
mentarij Item q(ue) est ista q(ue) ascedit de deserto de
licijs affluens innixa sup(er) dilectum suum Et i(d)o ... ma
et pul. t. ascende ... p(ro)pe ... Non hec hic ma
nete loca (civitate) sed futuram inq(ui)re sup(er) nos Ascende su
p(er)ius et erit t(ibi) gl(ori)a cora(m) sil(ice)t discubentibus Et posit(us)
e(st) thronus matris iux(t)a thronum v(ir)tutis 3 reg. 2o Et
sic patet q(uod) e(st) sup(er) o(mn)em creaturam ad dexteram filij
exaltata // 8a stella sive p(re)rogativa e(st) ...
dignitatis. qua d(icitu)r porta celi Et hoc e(st) ... q(uia) si
ne illa nullus intrat celum ... ...
...

repta vetustate f corpis i ptu hoim societate.
Hc vo i gceptu gcepit puritate qua sub deo ma
ior nec fit itelligi aut ea puritate nitebat qua
sub deo maior nec fit itelligi ppost gceptu tatam
habuit pulchritudine q etia Joseph no poteat co
ntueri ij ptu aglorp et dei societe. vn aut aglis
hec 1o dns tecu Itē vē idecētie i aliis mulibg
ē tplexo ij gceptu ei mate idecet. pag gceptu
fete ij ptu obstetricarie. hc at vero gcept spu
sco coopante pag gceptu noluit misiral sibi sed
niit misivac luce po Epuerpes mala abiit i mō
tana te ij ptu aglis obsequtibg pariebat. pmo
p se ifante reclinavit i psepio Itē vē culpe
i mulibg tplexo ē libido i gcipiedo. cgt vitas i por
tado. dolor i pariedo. hc at gcepit sn libidie sn
pudore. cgt vida sn gravamie. pepit sn dolore sn
libidie gcepit. q virgo gcepit virgo pmansit vsa ia
Eece virgo gcipiet Jo. stella fuit progatiua
ē q ipa virgo ē et mr hc progatiua i tbg q
sistit magnum ē ei ee matre. maius ipe virgine
~~[...]~~ maius at ee virgine et matre q magis mat
mi sit ee virgine pz qo ho q virginitas ē iestia
bil i merito. et ieffabilis in pmio Inestiabilis de
co i valore et honore ij valore q thesaurus absco
ditus i agro qui plg valz toto mundo. imo mille
mundis q sut cert 26 dierz. No ē gdig podca
ric gtinētis vn et votu castitatis no recipit
dispēsatione Et sic ē iestiabile q no recipit
rgpēsatoem sui valoe Est etia iestiabile hono
re q trascedit ei merito ipm statu aglorp et
ho gtinete qrdibg virginitas ei honis mltiplicior ē
merito aglorp hc ei est i corpe et spu illa i
spu tm Itē ē nobilior. hc ē ei a cura illa

a na͠ ytē h͠c ē volūtaria illa͠ unica ytē gloriosior
ista q͠ ei ē cū pugna et victoria · illa sū pugna
et io sū victoria ytē est utilior h͠c ei ē necito
ria illa nō q͠z nāl͠is Et sic ē mltiplicior necito
nobilior gloriosior et utilior Est ei ieestiabil' i pmio
vn͠ qd' p͠c scriptura nō pt p tropica loqdo · qnto
potest explicat appellādo ipam sposam agni p qd'
intelligr̄ · summa dignitas summa caritas · summa bonitas
tas h͠ec ei ta sic i q͠bq sposa vgis excellere de
oes q͠ sic i vgino p q vgē deb͠z ei p q vitē ei ee
dignissima carissima et fructuosissima ¶ Ima stella sine
prostatia ē q͠ ipa ē mr̄ dei que sup pdcam stel
la tato ē altior · qnto ds̄ hoie ē superior Nec ei
ee si pmo hoiem manes vgo genuisset vn͠
h͠c excellencia explicr̄ magnificat · magnum ei ee ee
vginē et nutrem scissi hois p se ad hu istud ma
ius ē ee matrē dei p se · utrumq at maius Et io
maximum ē ee mrēm scissi hois et dei ¶ 2ma
stella sine prostatia i omi supremo sita ē q͠ ē
ipa. Na tu ē mr̄ dei corp'l' · si ena omi spual'
Sic ei cua nos oes genuit mundo · sic bta vgo
nos oes genuit celo Ecci 24 · trasite ad me oes
q͠ cupisc. Et Bnardus dicit q͠z vnū genuit corpli
i qua nos oes genuit celo spualir̄ vn͠ p͠c de
ca dr̄ luce 2o · maria pepit filiu suu pmogenitū
qa licz vnū solū corpli genuit · oe tu geng hua
nū genuit spualir̄ De q͠o exclamat ysa vlo · qui
genuis sic · q͠s audivit vmq͠ talia ¶ vn͠ h͠ec ex
cellencia explicr̄ ē Est ei mr̄ omi spualis · Est et
mr̄ machine mundialis Est et mr̄ agelice rpa
nois vn͠ Ber merito o dña respiciunt ite ocli
omi vniuersi creatē q͠ qua et i qua et qo

qua benignissima manus dei ipsam revocaverat re-
vocavit et hoc est quod dicitur sapie 1º Antecedebat
me ipsa sapientia et ignorabam quia omnium mater est
Et sic patet quod beata virgo est mater omnium spiritualis quia
omnes reparavit ad vitam quos eva peremit ad mor-
tem Rogemus etc. Sermo In assumptione marie

Signum magnum apparuit in celo mulier amicta
sole et luna sub pedibus eius et in capite eius co-
rona stellarum duodecim Apoc 12º Dilectissimi
quamvis deus ab origine mundi fecit signa et prodigia et
mirabilia super terram hodierno tamen die cum transiret
regina mundi de hoc seculo nequam ad gloriam de exi-
lio ad patriam de labore ad requiem et susciperetur in
solium regni sempiternum excellentiori ac mirabilio-
ri modo signum magnum apparuit in celo Fuit
enim quidem venerabile et honorabile angelis quia videre-
rent eam filie syon id est anime supernales celestis syon
et beatissimam predicaverunt et regine laudaverunt eam
Signum deinde omnibus terribile Hodie namque philistei qui
cadentes potestate misterij id est dyaboli qui olim superba
erant sicut fulgur de celo ceciderunt audientes quia ve-
nisset archa dei in castra israel perculsi timore inge-
muerunt dicentes ve nobis Non enim fuit tanta ex-
ultatio heri et nudiustertius ve nobis Nec immerito
quod timuerunt et perterriti fuerunt quia hodie deum a ter-
ris assumeretur et ad dexteram filij collocaretur ad-
vocata prudentissima mediatrix fidelissima protec-
trix piissima humano generi et ipsis demonibus terribi-
lis ut castrorum acies ordinata est effecta Iam
hodie postquam suum plenitudo potestatis operandi in celo et
terra omnibus sibi est collata 3º hoc signum est fiduci-
ale hominibus Nam cum ipsa sit mediatrix dei et hominum

int^r ipm & pctorē a deo. gstituta quēadmodū
xpc ē mediator int^r deū & hoīem. Ita cū mari-
na fiducia possumus accedē ad thronū grē dei
ut miaz gsequamur et grām inueniamus in tpe op-
tuno Na gtcā ad tam sublime gradū & statum ē
puecta ut in tpe necitatis eēt nob in auxiliū. vn
ad thronū plenitudinē grē accepit. ut de sua plenitu-
dine cetā aliis impertiret. vn merito ad ipam tanq̄ ad
thronum grē et fontē mie cū oī fiducia accedē
debemus. nec aliquo mō timē. qz tota suauis & dulcis
ē. nichil hns amaritudinis uel austeritatis. vn Ber
Qd ad mariā trepidat humana fragilitas. Nichil
austerum in ea. nichil terribile. tota suauis ē oībus
offerens lac & lanā. Reuolue diligenterq ewa^te hys-
torie seriē uniūsam. et si qd forte increpatoriū
si qd durum. si qd denique signum uel tenuis indigna-
tōis occurrit in maria. de cetero suspectam habeas
et accedē uerearis. Qz si ut uere sunt plena mariis
oīa pietatis et grē plena mansuetudīe & mie
q ad eam ptinet inuenies. age grās ei q talem
tibi mediatricē benignissima miserācōe puidit in q
nichil possit eē suspectū. Denique oībus oīa facta ē
sapientibus & insipientibus copiosissima caritate debitricē
se fecit oībus sinum mie aperuit ut de plenitudie eius
accipiant uniuersi. captiuus redeptōem. egrotus
curatōem. tristis gsolatōem. peccator ueniam. iustus grām. an-
gelus letitiam. denique tota trinitas gloriam. filij persona
carnis humane substanciam ut nō sit q se abscondat a
calore eius. H^c Ber. // 4to h^o signum ē maternu
totiusque curie celorum summa ueneracōe colendum. Na
ipe dominus dnorz et rex regum ihs xps ma-
tris filius ei cū toto exercitu celi occurrit & seruus
reuerenciam ei in sua assumpcōe exhibuit. vn sa-

quante de eius assumpcione Legitur in libro regum quod dauid et omnis israel deduxit archam domini in iubilo in iubilo et clangore tube Certe talis fuit ille iubilus quam de gaudium quod eius assumpcione habuerunt celestes illi spiritus soli nouerunt qui soli experiri meruerunt Hinc tandem e angelis dei in celo super vno peccatore penitenciam agente vel super unum iusti ad celeste illam gloriam assumpcione. Quantum potest esse gaudium in maioribus virtutibus et regine angelorum et domine mundi assumpcione de quo gaudio et tripudio et celebri assumpcione dicit Ieronimus in sermone de beate marie assumpcione uirum aut Regine ei castellum huius mundi intrante quos ipsa susceperat ab eo hodie suscepit. secundum conuenientem cum ciuitate Sed cum quanto putas honore. cum quanta exultacione cum quanta gloria. Nec in mundo locus dignior virginalis uteri templo in quo dei filium maria suscepit. nec in celis regali solio. quo mariam hodie marie filius sublimauit. Felix virumque vtraque susceptio ineffabilis vtraque quia vtraque incogitabilis est vt quid ei hodie in ecclesiis christi lectio ewangelica recitatur in qua mulier benedicta in mulieribus excepisse legitur saluatorem Credo ut ex hac qua celebramus ex illa agnoscamus susceptionem estimetur. ymmo ut mirum illum ineffabile gloriam ineffabilis cognoscatur. et ista Quis ei etiam si linguis angelorum et hominum loquitur explicare sufficiat quemadmodum superueniente spiritu obumbrante virtute altissimi caro factum est verbum dei. per quod facta sunt omnia et dominus maiestatis quem non capit vniuersitas creature intra virginea se clausit viscera factus homo Set et hoc illud cogitare sufficiat. quam gloriosa hodie regina mundi processit. et quanto deuocionis affectu tota in eius occursum celestium legionum prodeit multitudo. quibus ad thronum glorie

cantantis sit deducta. quam placido vultu quam serena fa-
cie. quam divinis amplexibus suscepta a filio et super omnem
exaltata sit creaturam cum eo honore quo tanta
mater digna fuit. cum ea gloria quae tantum filium decuit.
Felicia prorsus oscula labiis impressa lactentis cui
virgineo mater applaudebat in gremio. verum
numquid non feliciora censebimus. quae ab ore sedentis
in dextera dei patris. hodie in beata salutatione susce-
pit. cum ascenderet ad thronum gloriae epythalamium
cantans et dicens. osculetur me osculo oris sui.
Christi generationem et mariae assumptionem quis enarrabit. quan-
tum enim gratiae in terris adepta est prae ceteris tantum et
in celis obtinet gloriae singularis. Quod si oculus non
vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit
quae praeparavit deus diligentibus se. quod praeparavit gignenti
se et quod omnibus carius est diligenti prae omnibus quis loquatur.
Felix plane maria et multipliciter felix sive cum ex-
cipit salvatorem sive cum a salvatore suscipitur. Ubi-
cumque nunc vadat dignitas virginis meritis ubique am-
plectanda digna maiestati. hec Ber. // Quinto hoc
signum matris nostrae de utilitate totius generis humani.
Quanto ei iam est propinquior deo tanto apud deum est po-
tentior ad exorandum et impetrandum et toti generi huma-
no subveniendum. Unde ut dicit Ber. Ascendet in altum
virgo beata dabit ipsa quoque dona hominibus. Quidni da-
ret. Siquidem nec facultas ei deesse poterit nec vo-
luntas. Regina celorum est. misericors est. denique et mater
unigeniti filii dei. Nihil est quod potentiam eius
seu pietatis magis commendet nisi forte quis
non credit dei filium honorare matrem. Quis dubitet
quod prorsus omnino in affectus caritatis transisse mariae viscera
in quibus ipsa quae ex deo est caritas ix. mensibus corporali-
ter requievit. hec Ber. // Sexto hoc signum fuit ipsi beatae
virgini mariae magnum quod hodie magnificata

fuit anima eius per omnibus diebus vite sue magnificata
et multum in sua conceptione. quia ab omni originali peccato
preservata et sanctificata fuit et fomes ita restrictus
fuit quod mortaliter omnino peccare non potuit et facil-
lime omne peccatum veniale fugere. ut aliquid peccati induci
potuit ita quod nunquam peccavit etiam venialiter. quod de
nullo sancto legitur. quia sicut dicit Iohannes in persona sua. Si
dixerimus quia peccatum non habemus nosmetipsos sedu-
cimus et veritas in nobis non est. Amplius in conceptione
filii dei confuit magnificata. quia tunc ab omni fomite
fuit preservata et in bono confirmata ita quod tunc dein-
ceps nec venialiter quidem peccare potuit. Sed maxime
fuit magnificata in partu filii dei. quia tunc fuit quo-
dammodo tota deificata ita quod licitis et naturali-
bus humanis usibus omnino esse inepta et aptari non
potuit. quia habundantia gratie spiritus sancti tunc ita impleta
fuit quod statum humanum et omnes pure creature sup-
gressa videbatur. Ita tunc non solum mentis sed etiam
corporis luce divinitatis resplenduit ita quod in eius as-
pectu vita et moribus tantus fulgor honestatis. tantus
decor puritatis apparet. ut supra hominem et omnem
puram creaturam esse putaretur in ea cerneret. dubium non
nota esset Dionisius cum ad eam fuisset introductus
nisi fide catholica preminitus fuisset eam tamquam deam
adorasset. tantam multitudinem angelorum circa eam
videbat. et tantam gratiam in eius aspectu resplendebat.
Hodie tamen quia omnibus diebus vite sue est magnificata
quia a filio comitantibus cunctis celestis curie agmini-
bus cum tanta reverentia est salutata. tam venera-
biliter suscepta. ac tam gloriose inter apostolos et brachia
filii ad sedem regni ac a dextris filii gloriosissime
ac sublimissime collocata. postquam quia est thronus.

matris virg^a thronum salomonis sedit qz ad dex-
teram eius unde hodie in sua assumpcione dicere po-
tuit hodie magnificata aia mea . p oibus diebus vi-
te mee . eo q inter chorum i oculis tuis . et gra vi-
sitasti humilitate ancille tue . ecce h^o ei beatam me
dicent oes generaciones Sit ergo pz quo h^o signum
magnum fuit p aliis signis et prodigiis vl'ts in'hpla
plus in vice ut ostensum est Sed h^o signum usqz pn-
te die occultatum fuit . sz hodie apparuit p^o de latibu-
lo humilitatis . ubi ab eternis predestinabatur . 2° de vela-
mine legis cuius figuris velabatur et figurabatur
3° de deserto mundi ubi abscondebatur sz nos qr^d sce-
bat . Sed in celo hodie apparuit cum p filium beatissis
simbus coitabus . et deducentibus archangeli dei cum iubilo
et ineffabili gaudio . cunctis qz tribus ysil' et omnibus
sic generibus deducta est ad locum sibi p filium ab
eternis preparatum . omnibus ministrantibus p vei nomi^te et
insolita visione mirantibus et clamantibus ac dicentibus
Que est ista que ascendit quasi aurora consurgens pulchra
ut luna et c^a Item Que est ista que ascendit de deserto
deliciis affluens innixa super dilectum suum in mirate
cum videant humile mulierem tam glose amictam sole
i vec incursam lunam claritatis eterne . ac in desfrabili te
tamquam lunam sub pedibus suis habentem et calcantem . co-
ronamqz mirabilem . s . xii^u stellarum i capite gesta-
te Ecce igitur h^o est signum magnum et mira^le . q^d ap-
paruit hodie in celo mulier amicta sole et^a Ista
mulier , ^a est de qua dns ait ad serpentem Ini-
micicias ponam int te et semen mulieris ipsa con-
teret caput tuum . et tu insidiaberis calcaneo eius quia
ini inimicicias habuit hec mulier q serpentem quia
i oibus ei contraria fuit . et aciem virtutem eius ad nichi-
lum redegit . et aciem suggestionem eius de q^o eiusqz

bus tam de caverniis illecebra. qua de mentis superbia.
ad nichilum duxit V. Ibi et mulier amicta fuit sole
Ilumina ipa e q velut alius sole induit sibi et
quadruus ille sup bonos et malos indu'nt oritur
sic ipa h' i distulit merita. s' oibq se exorabile
oibq se clementissima pbz. cuius denique virtutes
amplissio quodam miscent. affirm h' Bern vl' d'. a
micta s'us Bern q profundissima dive sapie ult'
q credi pt penetravit abyssum. ut quantu sit pso
li viviente creatur qdino patitur. luci illi inaccessi
bili videat' inmersa h' Bern Dominus q gaudeat
hoc sole sapie et iusticie. illuminati et illustrati va
diis claritatis eterne et dive qqmicionis Ipa tu vgo
scissima pp excellente gliam qua vere absorta est
dive luce fortassis vere amicta. h' ipo sole d'v
Quemadmodum et de deo i ps' scribitur. amicta luce sic
vestimento. Nec summati meruit h' sole illustrari
s' operi magis undique et circumfundi vm ut d' Bern
Candidissima fame. s' et calidissimis h' illicis
amicta. cq oia ta singulariter irradiata nosscit.
ut nichil i ea no dico tenebrosum. s' n' obscurum
saltem vel' minus lucidum. s' nec tepidum qde ymo
no fervetissimus liceat suspicari h' Bern Domine mo
excellentissima vgo benissima ipo sole vestita iust
tie illumiat'. et calefacta e in gla' conforta ab oi
q' qd' turpitas e a deformosa longissime remota
Sed et ad deum et ad pprim piissime amorosissime
q' mollificata fructificata q' sua mapie fructu
osa effecta ad oem fructu bonum q e dei cultus
benisitq Ipa vincta multo cherubin luce i splendo
ribq sicop oem oculum beng nimfice lenificat

·O quam luciosa est mulier ista· et quis poterit eam per-
fecte inspicere Quod si forte nullus Nec fortassis oculi se-
raphym aut cherubym· aut quorumque beatorum spirituum ad hoc spi-
rare audent· Sed a longe eam salutantes reverentibus o-
culis eam aspiciunt Dei enim genitricem et perfecte quorumque illorum
struitur· quis est gradus ostende eius ille nisi fallor· etiam
eodem gradu quo ipsam deum inspiceret quod est falsum Sic-
ut mulier amicta fuit sole / Et luna sub pedibus
eius· Per lunam aliqui figuratur defectus corruptionis Nam
ut dicit Iheronimus omnes defectus sub ea· et quidquid fragilitatis
vel corruptionis est excellentissima quadam sublimitate pre
ceteris omnibus excedit et supercedit creaturis· ut
merito sub pedibus eius luna dicatur | Aliqui lune
nomine insipientiam designatur· que longe fuit sub pedibus eius·
ut penitus absit hec ab insipientium mulierum more mundo
·et collegio virginum fatuarum· ymmo vero et inimicus
ille stultus et totius stultitie princeps qui vere mu-
tatus ut luna· sapientiam perdidit et decorem suum· sub matris
pedibus conculcatus et contritus miseram patitur servitutem
Nunciam ipsam quandam a deo promissa mulier serpentis
antiqui caput contrivit pede contrita· cuius plane
calcaneo in multis versutiis insidiatur· Sed sola
eis contrivit universam hereticam pravitatem· Aliquis non
de sancta carnis fuit ex ea edidisse dogmatizabat· aliquis
permultum non peperisse· Sed virginem peperisse sibilabat· aliquis vero
cogitatio vero blasphemabat Aliquis dei matrem audire
non sustinens magnum illud nomen theotocos impie
sugillabat Sed contriti sunt insidiatores· conculcati sup-
plantatores· confutati derogatores· et beatam eam
dicent omnes generationes Demumque et contra ipsum eodem dra-
co insidiatus est parienti ut nascentem eius puerum filium
devoraret quod inimicicias inter semen mulieris

et draconis hic Apocalypsis XII. Alioquin nomine lune ecclesia intelligitur
eo quod sicut luna habet mutuatum lumen a sole, sic
ecclesia habet gratiam et favorem a Christo vero. Sicut mu-
lier ista media fuit inter solem et lunam, sic Maria
media est inter Christum et ecclesiam vero duo media
tertio scilicet deum et hominem quia peccatores deo reconciliat et
ei gratiam impetrat. Et in capite eius erat corona
stellarum duodecim. Hec corona dicitur propter dignitas status quam
est hic habet quod est mater dei sive status maternitatis
quam ipsa gloriosissima et beatissima virgo pre omnibus personis
creaturis gloriosissime tamquam regina sanctorum insignita et de-
corata est. Ille siquidem status ceteris creaturarum statibus
nimirum apparet esse excellentior eo quod alii status
videantur esse status famulatus et servitutis. Iste so-
cietatis cum divinis personis et consortii, ut sic quo-
dammodo virgo beatissima non sit serviens et famula, sed
ob dignitatem que ipsa deo est proxima et deo un-
ita deitati cum sobrietate pene effecta tamen consortiva
propter quod maternitatis status virgo gloriosa efficitur consors dei
patris in paternali proprietate eo quod sibi communem habet
filium unum. Ut quidam doctor dicit virgo Maria ex ma-
ternitate ad filium dei maiori proprietate coniuncta est
patri in divinis quam ulla mater patri filii sui in creaturis
quia quanto pater et mater plus uniuntur in una prole
tanto maior est inter eos parentalis proprietas. Pater
autem celestis et virgo Maria magnifice uniuntur in ipso
prole utriusque ratione huius incarnationis quam sedulus dilec-
tionis perfectione propter eundem etiam statum est socia et
satis propinqua filio utpote eiusdem secum nature. Et hoc
quo ad esse hominis. Concludimus ergo quodammodo prelata super
filium dei et deum eo modo quo status maternitatis dicit quo-
dammodo statum prelationis super filium cum spiritu non secundum

tanta consecratione et socie[ta]te trinitate noscit[ur] quod ipsa illa
tenuit a quo ipse eternaliter per modum spirationis e[x]
manauit. Ex hoc etiam statim sibi conuenit esse virgine[m]
mundi dominam celi et terre et ultra hec omnia. Si vero
trinitatis status corona est ultimus hec. Ex hac si-
quidem corona trinitate scilicet dei castissima quod ut in co-
ronationibus maioribus fieri consuevit templo ultimo solemnis
ascensibus fuit elevata seu templo supremo orat[ur] quibus
per modum reparandi lilii et nostrorum videlicet quibus super om[nem]
aliam creaturam mirabiliter dignificatur. ac deo al-
tissimo quantum fas est appropinquat et pacificatur. sicut enim
primo patri in diuinis conparentalis unica. scilicet secundum plenius
habes. Est filio uno uirginali consubstantialis semper cum de
substantia sua nanque ministrauit corpoream. Sit deinceps
uero uno spiritui sancto socialis eo quod illam conuenit
a quo eternaliter procedit. Et tunc corona mirabili
et mirabiles exaltationes eius super quibus hoc ut
ita dicerem reparando lilio quorum ni fallor. gloriosissime
fulgent stelle in ordine suo quod sibi inuicem sunt ita scilicet
le accidunt et sibi de quolibet harum precatum dig-
nitates quorum et gloriosa quorum gaudia tamquam lucidissime
stelle lucentes de dignitatibus trinis cum deo patri
in diuinis sit uno primissimo conparentalis efficitur
nimirum imperatrix celi et terre potentissima. totiusque ce-
lestis curie letificatrix sufficientissima uiatorum ad-
uocata adiutrix que efficacissima atque demum re-
formatrix certificantissima. Cum autem sit filio suo vero
tale uno primissimo consubstantialis efficitur haut dubie et
ipsa vera omnium mundi sapientissima celi lux amenissima
. honorum directrix prudentissima malignorum que spirituum
obtenebratrix. ne quantum volunt noceant sollicitissima. Sed
quom spiritui sancto sit uero uno socialis quis dubitat.
quin diuina uniuersitatis extra sit benignissima datorum

cuius amicitas solaciosissima precep ad se clamancium conso-
latio optima. cuius et innocorum compulsatio graciosissima
O quam speciosa corona huius gemme cuius eciam gloriose xii
stelle eius sunt que inestimabiliter lucent et nunquam occidunt
in capite eius Hec est regina illa hester prefigura-
ta que hodie ad assuerum id est beatitudo interpretatur de-
us ducta est induta vestibus regalibus habens diade-
ma regis in capite suo Ad hanc cotidie devotis preci-
bus accedere festinemus quatenus oracionibus suis et meritis
eternaliter secum benedictum fructum ventris eius regem regum
glorie in decore suo benefice videre mereamur ihesum christum
filium eius dominum nostrum qui cum deo patre etc.

Item in assumpcione marie virginis Sermo

Que est ista que ascendit de deserto deliciis afflu-
ens. innixa super dilectum suum. Cant. 8°. Bernhardus
Ipse loquendi est fons omnis carminis cum assumitur
materia ubi nunc in ecclesia. nec cessare debet a laudibus
humana mortalitas. cum hominis sola natura super immortales
spiritus exaltatur in virgine Sed de eius gloria ut solet pa-
trum devocio. nunc dicemus aliquid stellis corone cogi-
tatum a erudita locutus pt pruvie (?) virtute est quod et
ipsi celestis curie principes in consideracione tante no-
vitatis clamant non sine admiracione Que est ista
que ascendit de deserto deliciis affluens Ac si
manifestius dicant Quam grata est hec que a nobis (?) ei ascende-
rit vere de deserto affluencia tanta deliciarum
Nec enim tales inveniuntur delicie in nobis quos
in civitate domini fluminis impetus letificat quos a vultu
glorie torrente voluptatis potamur Que est
ista que de sub sole ubi nichil est nisi labor et
dolor et afflictio spiritus ascendit deliciis spirita-
libus affluens // In quibus verbis dominus tangit secundum

est ascendens gloria admirabilis ibi. Unde est ita quod ascendit secundum est gravia spiritualium habundancia singulis. ibi delicijs affluens ¶ Circa primum sciendum quod hodie beata virgo maria merito non solum super omnes sanctos sed etiam super omnes choros angelorum mirabiliter est exaltata propter [?] Primo propter profundissimam eius humilitatem qua in mundo radiabat. data ei fuit eius humilitas ut cum gratia esset plena omnibus caritatis [illegible] virtutibus angelorum et hominum constituta. mater dei effecta. spiritu sancto repleta et ab ipso obumbrata in nullo tamen potuit per superbiam. ut ceteri intellexi [?]. sed omnes humi[?] dignitatis excellencie et gracie oblata in infimo statu domino servicium se collocavit dicens Ecce ancilla domini etc unde nichil de tante gracie excellencia sibi assumpsit. sed in eum a quo omne donum optimum et omne donum perfectum est descendens. cuncta refundens ut apostolos et maiores gracie capax fieret ait Magnificat anima mea dominum etc unde tanta fuit humilitas marie ut cum omni virtutum gratia esset plena. et omnes sanctos in gratia virtutum excederet omni tamen virtutum oblita in sola humilitate gloriatur dicens Quia respexit humilitatem ancille sue. Quia igitur beata virgo maria omnes sanctos et etiam angelos excellebat. congruum fuit ut omnes in gloria precederet. Cum ei teste veritate qui se humiliat exaltabitur. Conveniens est ut que se maxime humiliat in hoc mundo maxime exaltetur in celo. unde quia ipsa infra omnes se humiliavit dignum est ut super omnes exaltetur. unde Bernardus de eius humilitate loquens ait Nunquam ei super angelos glorificata ascendisses nisi prius infra omnes humiliata descendisses. unde sicut ipsa christo fuit simillima in humilitate ita eam virtutem decet esse simillimam et proximam in gloria sublimitate ¶ Secundo maria fuit super omnes a-

ꝯclos mirabilit̄ exaltata. ꝑ penalitate quam in mundo sustinuit vnde sicut s(anctus) p(au)l(us) ait apl(u)s. si ꝯpatimur et ꝯregnabimus. si socij fuimus tribulacionis sic et ꝯsolacionis erimus. Iustum est ut quanto ab vtroque sumus alteri ꝯpassus fuit et plus cum eo sustinuit tanto amplius ꝯsolacionis particeps fiat et quia beata maria omnibus creaturis amplius xpo ꝯpassa fuit. Iustum est ut p(re) omnibus creaturis amplius ꝯsolacionis particeps fiat vnde cum omnes discipuli eo relicto in manus iudeorum fugerent ipsa sola mansit apud eum et p(er)secuta est cum donec emitteret spiritum. Et huius rei

nota de aquila figura legitur in libro de naturis animalium. quod postquam aquila cepit predam et tenet et captam comedit multe aues sequuntur eam tenentes se apud eam sperantes se aliquid de preda recepturas. Quia aquila semper consueuit aliquid de preda alijs auibus relinquere et diuidere. Sed qui volat ad capiendum predam et laborabat nulla auis se cum ea nisi unus pro pa(rte?) quam tenerrime diligit pullos suos et sicut diligere nutriuit in nido sic sequuntur eos vbicumque volauerint. Ita dicitur per multum tempus dum xpus postquam predam regni celestis cepit et obtinuit multi sequuntur cum cupientes partem prede cum eo habere Sed qui laborauit pro ista preda regni celestis capienda nullus se cum ea quando cum nisi mater eius quam tenerrime cum diligebat. Quando sicut eum cum omni diligencia nutriuit et educauit ita cum eciam eo nimio amore pro mundo ereptum et paupertate et eciam ad mortem ꝑ(er)eratem inseparabiliter est secuta. Et huius figuram in matutinis tenebrosis omnes candele extinguntur preter vnam ad designandum quod omnes discipuli sui eum dereliquerunt preter

ipsa sola. non quia ipsa beata virgo pre omnibus creaturis
socia indiuidua fuit Christo in omnibus suis passionibus tribu-
lacionibus et persecucionibus. dignum et iustum est. ut pre omnibus
sanctis socia sit gaudiis et consolacionibus. Et quia similis
Christo fuit per compassionem in tribulacione. dignum est ut etiam si-
milis ei sit in gloria et consolacione. Unde hodie beata
virgo regina super omnes choros angelorum ad dexteram filii
sui exaltata potuit dicere illud psalmi Secundum multitudinem
dolorum meorum in corde meo consolaciones tue letifica-
uerunt animam meam. [illegible] non sine causa quia primus beata virgo
multos in hoc mundo sustinuit dolores. precipue tamen
tres et quibus hodie tres speciales consolaciones recepit
Primus dolor fuit quando filium suum per triduum amisit
de quo luce 2o. dicitur. Fili quid fecisti nobis sic ecce et
pater tuus dolentes querebamus te. Contra hunc dolorem
hodie recepit consolacionem. quia hodie filium suum sine ti-
more alterius amittendi. ymmo cum securitate e-
ternaliter tenendi inuenit dicens illud Cant 3o Inveni
quem diligit anima mea. tenui eum nec dimittam. Secundus dolor
fuit. quando eum vidit coram iudicibus stare et accusari
dampnari conspui colaphizari et derideri De hoc dolo-
re dicit Bern. in persona beate marie Cum fuisset illud in-
tuita. ferenti alapis cedi. in faciem conspui. spinis co-
ronari. opprobrium hominum fieri. commota sunt omnia viscera
mea. Contra hunc dolorem hodie recepit consolacio-
nem. quando eum ab omnibus sanctis vidit honorari laudari et
adorari unde Apocalipsis 7o vidi turbam magnam quam
dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus tribubus
et linguis stantes ante thronum et clamabant voce
magna. dicentes salus deo nostro sedenti super thronum
et agno ex quo patet cumulacio leticie qua habuit

maria de hoc quod audiuit voces angelorum et omnium sanc-
torum laudancium filium suum ¶ 2us dolor fuit quando vidit
filium suum in cruce pendere et tam turpi et crudeli
morte deficere et hic dolor fuit gladius symeonis
qui non solum animam eius transiuit et vulnerauit sed
eciam pertransiuit Contra hunc dolorem hodie consolacionem rece-
pit quia cum vidit hodie gloriam et honorem corporis dei
corpus moriturum vivum ipsius resurgens ex mortuis
iam non moritur. Tercium autem consolacionem et gaudium
habuit beata maria pro omnibus tribulacionibus quas pro filio hic in
mundo tunc sustinuit. Quartum eciam gaudium ex visi-
one glorificacionis et exaltacionis filii sui habuit omni
menti impossibile est enarrare Sicut ei fuit pro tunc tristicia
tribulacionibus et persecucionibus gaudet nunc gloria et leti-
cia pro eis recepta dicere id psalmi letati sumus pro
diebus quibus nos humiliasti annis quibus vidimus mala
Consummatis beata maria per incomparabilem exaltacionem
et glorificacionem suam omnium dolorum preteritorum oblita in
inestimabilem et ineffabilem gloriam est absorta ¶ 3o ma-
ria est super omnes choros angelorum exaltata propter amoris
excellenciam qua Christum preueniebat Dignum enim est
ut quem Christus clarius ardencius cum amabat in terris
quod eciam cunctis sit prelata in celo vnde 2m theologos in-
dubium fuit ut quemadmodum virgo maria deo in terris exhibuit
plus amoris tantum a filio in celis pre cunctis suscipiat
honoris Ipsa enim non superficialiter deum amabat sed
tanto flagrabat amore ut pre amoris inmensitate quasi
tota liquefieret dicens in Canticorum 3o Anima mea liquefacta est ut
dilectus locutus est Ideo iam eleuatur super choros angelorum ut
possit vultum sponsi sui videre saluatoris quem amauerat
quem concupierat ex toto desiderio cordis ¶ 4to ma-
ria est super omnes choros angelorum exaltata propter gene-

mansuetudinem qua gestos

magnitudinē qua cunctos excellebat dignum ci·
fuit ut gr̄am quā adepta ē in terris p̄ ceteris cun-
ctā glīe sit consecuta i celis p̄ ceteris Et q̄ ipsa
cunctos excellebat i gr̄a · hinc est ē ut cunctos
excellat in glā vn̄ Bern de glā assumpcōis eius
dt in sermone de assumpcōe eiusdē virgo hodie gloriosa
celos ascendens gaudia ciuium supernorum copiosis
sine dubio cumulauit augmentis hinc ē et cuius
salutacōis vox et ipsos exultare fecit i gaudio
quos materna adhuc uiscera claudebat etc si paruuli nondū
nati aīa liquefacta ē ut maria locuta ē quid
putamus quāta illa fuit exultacō cum et vocē
audire et faciē vidē et beata eius frui presencia me-
ruerunt Idē dicit et castellum huius mundi intrante
ipsa quos susceperat ab eo suscepit · hodie sancta
regina dies ciuitate Sed cum quanto putas honore cum
quanta exultacōe · cum quanta glā etc Nec mirum si
beatam mariam matrē suam sic sup choros angelorum
exaltauit Deus ei famulos suos angelis equales faciet
· et ipsum utique decuit mecum plus quam famulos honorare
· quod ē ut ipsam sup choros angelorum exaltauit ¶
vn̄ secundo q̄ hodie beata maria excellencius p̄ ceteris
ē magnificata quantum ad eā sedē° i hoc q̄ prope vni-
genitum sedet qd figuratum 3° Reg 2° · ubi dicitur q̄ beth-
sabee venit ad salamonem ut loqueretur ei p̄ adonia
· et surrexit rex i occursum eius · et sedit sup thro-
num suum · positusque ē thronus matris eius q̄ sedit
ad dexteram eius Sic xp̄s hodierna die i occur-
sum matri processit eamque ad dexteram suam collocauit
vn̄ secus gloriosa et felix ad ethereum processit thala-
mum · ad celsitudinem throni tremenda beato xp̄o
consessit · atque i regni solio sublimata post xp̄um gloria-
re consedit 3° i hoc q̄ ipsa in celis petit et impetrat
pro peccatoribus vn̄ ipsa dicit · Eccl 24° · In ierusalem

Hoc dicit Bern de hec ad loqui in persona predicatoris i principio

ptas mea Theos. Hyn celis regnat ita sublimis
ita gloriosa ut pare cuicumque velit conferre valeat
pro quod ipa domina regina celorum et domina angelorum omnes sic
cunctos sanctos excellit in gloria ita imperandi ptate
omnia conferre. Ideo tota illa celestis curie ie-
rarchia ceteris ab omni suo domina sic se lucente voluntate
obediat et reverenter militet audeo tamen dicere quod
michael audet facere sine nutu matris Quod si for-
te aliquid victoriis vissio continet domine maiestatis pre-
cibus tamen minime non cessat id querere in mollire
misericordiis Quarto in hoc quod iam glorificata est in corpore
quam in anima Ipsa est enim archa dei quam non decuit pu-
trefieri. Si istam filii sui carnem ante putrefactio-
nem suscitavit vim decet conregnat audacter dico
beatam virginem cum filio suo anime et corporis stola glorificatam
sicut filius virginis ei fas est dicere quod post corporis filii
in ipso sit glorificata. et pro hoc in ipso putrefactam carnem
ei filii caro matris ¶ Quod autem beata maria anima corpore et
no anima sit glorificata pluribus patet racionibus Prima est
congruitas reverentie nominalis Iudicium ei vi-
quod ille qui mandavit honorare parentes ipse matri non
servasset honorem et reverentiam omnem illius Secunda
ta proprietas posset mundi audet universitatis Quarta
gratia matris audet integritatis Quare sicut divisa
est a vita ita diversa est ab usu Quod quia in tanta
diversitate si eam decimus humane sortis mortem
subisse non tamen mortis vinculis retineri per quam
deus nasci voluit et carnis spoliari creare inquit
ipsum erit Deus ei illum omnia posse. Qui de se ipso
ait data est mihi omnis potestas in celo et in terra Ideo quoniam vo-
luit integram matris servare virginitatis pudorem
non velit incorruptam a putredine servare feretrum
dicat qui generavit sanctam dominam. Qui consilium eius fuit
nunquam non pertinet ad benignitatem domini ho-

nove mris fuile. q̄ lege no venit solue s adimple
Ideo ei sicut honore mris p̄cepit ita honorauit
eam ei i vita p̄ certis illud quod sui p̄ceptus ho-
rauit pius ē credē singulari saluatoē ea i mor-
te et spali quod honorasse potuit ei eā a pu-
tredie et pulue alienā facē q̄ ex ea nascēs
vberes potēat vtrumque putredo naq et cinis
oppbriū ē humane odicois a quo oppbrio cū ihūs
sit alienus. nāqz mat̄e excepit. quā ihūs de ea assum-
psisse pbat caro ei ihū caro mar̄e ē et multo
spalius qz ioseph iude cetrorum fratrum eius quibus ille
dicebat frāt ei et caro mea est 2a vo ē digni-
tas excellentie corpalis. q̄a corpus glose virgīs ex-
cellencius fuit inter oīa corpa mundi i tantū qz
tabernaculū virgīs gle sicut primeruit et quo idignu-
m videt qd tale corpus qd dignissime fuit sicut tabna-
culū vgīs eterni et sacrarium sps scti subiaceret cor-
ruptoi vmis thronum dei thalamum dnī.
domum atqz tabernaculum xpi dignum ē ibi eē vbi
ipe ē tam preciosum thesaurum dignius ē celo seruan-
dum q̄ in terra. tanta itegritate incisio incorruptibilitas
no putredis vlla resoluo secut. Illud ḡo sactis-
simum corpus de quo xps carne assumpsit et diuina
natura humane vniuit no amittes qd erat. sed
assumes qd no erat. ut verbum caro. hoc ē deus ho-
fieret esca vermibus tradita qui forte putredis et
futurum i de vermibus pulueris. q̄a sentire no valeo di-
cere ꝑtimesco de quo si michil aliud sentire q̄ de
xpo michil aliud dicere ē. q̄ de xpo. qd absqz vlla
ambiguitate soluendus i morte credo. qu post morte
futurum putredo. pus putredine vermis. pus vermē
ut dignum ē abiectissimus pulueris. qd de maria
credendus no est. inconueniens q̄a comparatione pul-
pellit incompabilis gre munus 3a vo ē simile

gra gre singulalis dna cu btaz mariaz aplorn gra
p ceteris electis donauit i vita digmi videt ut
sui vi etia gra ea psequit in morte sua ea
a q sorte corrupcois pseruado vm aliuq suce
maria fide et ope xpi administratro et deuota
usq ad eius morte seruitro no pla excessu q i
mitacois ut dignu e affero si ibi no fuit v
bi xpc suos ministros volt ee vbi qo credit
Et si ibi magst eqli gla et si eqli gla vbi eq
dei censura q vnicuiq reddet scdm opa sua
Si qo meito p ceteris oibq viuetis marie dona
ta e gra. mortue eit munieda absit dna a si
oium scorp mors e preciosa marie sane preciosissia
qua tata comitata e gra ut nui dei dicat
et sit Considerantis huis vmusq vea voe qsiteda
censeo maria in xpo et apd xpm ee qm po
q i ipo viuimq mouemur et sumq apd xpm
gloose ad ciuitatis gaudia assupta. benignitate
xpi honorariq suscepta celis. qua h gra ho
rauit pre ceteris deus ad qeus humilitate no ee
adducta pq morte. putredie viz et pulueris q
sua et oiuis genuit saluatore qm cuiq si pta
te scorp de capite capillus no perie. e et illa
aia et corpe integra posse seruare de cuiq
ptate si nullq dubitet certasticorp qm posset ma
tre sui corrupcoe ipptetua seruare. eur du
bitada e voluisse qd attinet ad tate benig
nitatis grauis Si elegit diuia volutas sola gra
int recepita vehementiu ignium flamas no
sola corpa pueroz seruare illesa verum eciam ipa
vestimenta pseruauit igbusta. cur abnuat i
matre ppria. qd elegit i veste aliena Si iona
in ventre ceti pt vale vipa voluit seruare.

corpa triu
pueorz

Iona

incorrupta sola maria. Et daniele ab incepa- daniel
tissima fame leonum. mater incorrupta non ser-
vabitur. contra patres nostros quanta vero est puritas mo-
rum. Generaliter vero sicut corpora eius sunt purissima
super omnia corpora privilegio puritatis singularis sic
decuit corpus eius mire munere incorruptionis spe-
cialis uti augustinus Christus dei verbum et dei sapientia cuius
omnia que potuit. omnia sunt que velle. velle autem omnia que iusta
et digna sunt. Et propter hoc videtur digna locari maria
leticia inenarrabili anima et corpore in ipso filio cum
ipso filio et per ipsum filium. Nec illa sequi debet corrup-
tionis erumpna. qua nulla secuta est tantum filium
parturiendo integritatis corruptio. Sit semper incorrup-
ta que tanta perfudit gratia. Sit integerrima vivens
que cunctis integram perfectamque genuit vitam. Sit cum
illo. quem in suo gessit utero. Sit apud illum illa que
genuit fovit et aluit illum maria dei genitrix
dei administratrix et dei servitrix de qua ut iam
dixi quia aliter sentire non audeo. aliter dicere presu-
mere. Et sic patet quomodo beata virgo maria corpore et anima
glorificata super choros angelorum. merito est exaltata
et mirabiliter magnificata. ita ut merito dicatur a.
mirabilis ascenderis gloria. Vere habet admirabilem
exaltationem et glorificationem suam qua hodie super omnes
choros angelorum est exaltata. et in corpore et anima
glorificata. et ad dexteram filii collocata potuit di-
cere id est Judith 12o. Hodie magnificavit animam meam per
omnibus diebus vite mee. Et si diceret quamvis mag-
num gaudium habui in filii mei conceptione nativita-
te et resurrectione. tamen primum gaudium nichil est in com-
paratione huius gaudii. quo iam gaudeo ad dexteram
filii mei collocata. et super omnes choros angelorum
exaltata Vere igitur hec exaltatio et assumptio beate marie

v[ir]gīs figurāta ē 2ᵒ. reg. ubi dr̄ q̄ david et oēs
isrl' ducebāt archā testamenti dn̄i ī iubilo da-
uid q̄ i arc[hi]steta manufortis et asp[er]ctu desiderabilis
x[rist]um sig[nifica]t ī q̄ desiderāt angeli ꝯspicere cū ōes isrl'
s[ignifica]t uniu[er]sitate[m] sc[or]ꝝ deum faciē ad faciē vide-
rūt Archa testamenti ī qua erat urna aure-
a manna plena s[ignifica]t beatā mariā ī qua fuit cor-
pus plenā manna diuinitatis david x[rist]o 7 ōes isrl'
.i. popl's et oēs s[an]cti deducebāt archā testamenti .i.
beatā virginē cū iubilo .i. inenarrabili gaudio 7
collocauit ī loco q̄ sibi p[re]parauit .s. ad dext[er]am
suā vbi ab ōibꝰ veneratur 7 colitur. Et sic patet
p[ri]mum inebrians qd' ē ascendentis gl[or]ie singularis
¶ Dicitur 2m inebrians qd' ē gaudium sp[irit]uale ha-
bundantie singularis ibi delicijs affluens. Sciendum q̄
de hijs delicijs dt̄ Bern. ex'd in delicias disce-
rī v[ir]ginitatis decus cū munere fecunditatis humili-
tatis insigne distillante[m] caritatis fauum. mie viscera
plenitudine[m] gr[ati]e. p[re]rogatiua[m] gl[or]ie singularis Ascen-
dens ergo de deserto .i. p[rese]nti mundo sterili 7 ste-
rioso. ecia[m] actibꝰ suis ut canit eccl[es]ia speciosa
facta est 7 suauis ī delicijs suis h[ec] ille hijs de-
licijs .i. v[ir]tutibꝰ maria singularit[er] plena fuit sicut ei
sp[irit]uale[m] decus ē & v[ir]tutu[m] plena p[ro]p[ter] om[n]es v[ir]tutes p[ro]fectus
de q[u]o p[ro]fectu dt̄ Ieronimꝰ ī q[ua]d[am] ep[isto]la ad beatum Io-
hannē ewa[n]gelista[m]. Crudam s[er]uauit eā om[n]es gr[ati]as
hūdare et om[n]es v[ir]tutes fecunda[m] Et ut dicit
ī p[er]secutionibꝰ ē hylaris. ī penurijs 7 iniurijs
nō querula iniuriantibꝰ orabat 7 molestata letat[ur]
miseris 7 afflictis coafflicta ꝯdolet 7 subuenire
nō pigrescit Contra in[i]micos p[er]stiferos ī pugna
fidei discept[ati]ōis condic[i]e eminescit nec nomē

virginalis et p[ri]ncipalis est mater Et ap[u]d fideles
om[n]e opus pietatis nostra virtutibus q[ua]de devota
et devotos devotiore efficit. et mire ab o[mn]ibus ma[n]i
festat. ita a phariseis et scribis detestabat[ur]. h[ic] ille
e[st] q[ui]b[us] v[er]bis q[ui]d q[ui] ipsa o[mn]ibus virtutibus plena fuit
n[on] e[st] q[uod] g[ra]ci[a]e n[ost]r[a]e virtutes ei defuit n[ost]ra si ei ad q[uo]d
e[st] o[mn]ibus virtutibus defuisset nichil q[ui]d plena dici po
tuisset vo[lui] Ideo q[uia] In deliciis eius mari[a] asperitas ni
chil virtutis e[st] nichil speciosi [e]t nichil e[st] candoris et
gl[ori]e q[uo]d e[st] ea no[n] resplendeat h[ic] ille vo[lui] p[ro]p[ter] hac
singularem g[ra]ciam et virtutem habundanciam merito a[n]
geli et o[mn]es s[an]c[t]i ea mirat[ur]. delicijs affluentem
de deserto huius mundi sterilis et infructuosi i[n] q[u]o
nichil e[st] q[ue] labor et dolor et afflictio sp[iritu]s ascendere
clamat dicentes q[ue] e[st] ista q[ue] ascendit de deserto
delicijs affluens innixa sup[er] dilectu[m] Et h[ic] de 2[o] p[ri]n[cipa]li
¶ Ter[ci]o e[st] i[n] q[u]o manifestu[m] dat[ur] documentu[m] q[uo]d
p[ro]mpta e[st] b[ea]ta v[ir]go sibi devote s[er]vientibus i[n] anti
q[ui]tatis ferre adiutoriu[m] E[st] i[n] una deuota dolorib[us] v[ir]ginis ma[ri]e
devota q[ua]n[do] dolores q[uo]s i[n] vulnerib[us] x[rist]i ea co[n]dole
ret h[ec] v[er]ba q[ui]b[us] p[ro]solari studebat. dicens. Gaude dei cap[itu]lu[m]
genitrix virgo immaculata Gaude q[ue] ab angelo gaudiu[m] sus
cepisti Gaude q[ue] genuisti. eterni lumi[ni]s claritatem
Gaude mat[er] Gaude s[an]c[t]a dei genitrix virgo. Tu sola
mat[er] innupta. te laudat o[mn]is factura genitrix lucis.
sis p[ro] nob[is] q[uae]s[umus] p[er]petua interventrix H[ec] cu[m] nimio
la[n]guore corrept[a] ad extrema venisset pavere et
turbari cepit Cui virgo apparens ait Cur filia ta[n]
to timore trepidas. q[uae] totiens m[ihi] gaudiu[m] nu[n]ciasti
Gaude eciam et tu. et ut et[er]naliter gaudeas. veni
mecu[m] Igit[ur] hanc beatam virgine[m] o[mn]i honore dignissi

ſima tota mentis devocione veneremur. atque ut pietati
viſcera currpi et ad eius nativitatem perduci mereamur. eius
mianis sedulis precibus imploremus quod nobis prestare dignetur.

Astitit || In assumpcione marie Sermo Jordani
regina a dextris tuis in vestitu deaurato psalmista
In hac cantilena davitica introducitur mundi
domina comparuisse et admiratur. ſ. ut putata celi pa-
lacio vel consistorio ut plata celi collegio. ut locata ce-
li solio. ut ornata celesti pallio ... insinuat sta-
tus ... cum dicitur Astitit ... ...
... subditur regina ... astitit loco collateralis
... additur a dextris tuis ... specificat ornatus
festivalis ... In vestitu deaurato ¶
... beata virgo ostenditur ut putata celi palacio vel
consistorio ... Astitit. ſ. divino vultui tota
... consistorio ... quod ſcilicet ... ...
... beata maria hodie est celi consistorio
putata viz ut serviatur bonis celestibus ... spi-
ritibus ... ... misericordiam ... ...
... beata virgo maria celi palacio hodie fuit pu-
tata est ut serviatur bonis celestibus. ~~... spiritibus~~
~~...~~ ad utraque stola. ſ. corporis et anime. et quod ſit
aſſumpta ad celos hodierno die probatur a ſanctis mul-
tiplici ... voce habemus de ... ...
... argumentum ... preceptum ... docu-
mentum ... ... habemus de hoc ... argumen-
tum. ſ. argumentum ... ...
... ... ad probandum ...
... ... argumentum ... ma-
ria gracia plena fuit ... gracia plena ...
... et plenam et singularem graciam ha-

buit ita et gl(ori)am. q(uia) sc(r)iptu(m) e(st) zacharie 4° Exequab(i)t
gra(ti)am g(rati)e eius. gra(ti)am p(ro)missionis g(rati)e b(ea)tificationis ibi
Aug(ustinus) Si merito p(ro) o(mn)ibus viue(n)tibus maria data e(st) (con)t(r)a
mortue est minime(n)da absit (con)t(r)a si mors alio(rum)
s(an)c(t)o(rum) p(re)ciosa. ergo marie p(re)ciosissima Con(venit) v(er)o etiam ad
h(oc) p(ro)bandu(m) argumentu(m) n(ost)re reparationis Sicut enim
vetus sexus eiectus e(st) de paradiso terrestri i(n) corpore et
i(n) a(n)i(m)a ad subeu(n)du(m) plena(m) da(m)pnatione(m) Sic vetus
sexus b(ea)tificari debuit ad paradisum celeste(m) i(n) corpore et
a(n)i(m)a ad demerendam plena(m) reparatione(m) Unde
Aug(ustinus) Vere maria ut dignum e(st) leticia incomparabi-
-li glorificata i(n) a(n)i(m)a et corpore i(n) filio Chr(ist)o. et cu(m) filio
Chr(ist)o et p(er) filiu(m) Chr(istu)m Con(venit) v(er)o nichilo(mi)n(us) ad h(oc) p(ro)ba(n)-
du(m) argumentu(m) diuine resurrectionis Est enim v(er)o ap(osto)l(u)s
(testi)s i(n) ad ebreos Si delibatio e(st) portiuncula qua(m) p(er)
de virgine traxit massa v(er)o e(st) caro reliqua q(uam) remana-
sit Si v(er)o portio illa qua(m) deus. dei filius de virgine
traxit corruptione(m) no(n) vidit ps(almus) no(n) dabis s(an)c(tu)m tu-
u(m) videre corruptione(m). certe n(on) massa corrumpi
debuit q(ue) remansit Glo(ssa) su(per) o(mn)i cu(m) quecu(m)q(ue) pars
b(ea)te virginis glorificata sit i(n) filio no(n) e(st) credendu(m) q(uod)
altera data sit corruptioni ‖ 2° habemus de
glorificatione b(ea)te virginis exemplu(m) viz in r(e)b(us) munda-
nis i(n) (con)suetudinib(us) humanis i(n) miraculis diuinis ‖ De
r(ebus) v(er)o ad h(oc) p(ro)bandu(m). exemplu(m) q(uo)d habemus i(n) r(e)b(us) munda-
nis videmus enim q(uod) fons de eode(m) foramine no(n)
emittit aqua(m) dulce(m) et amara(m) Sic v(er)o no(n) decuit
ut ex eade(m) carne nasceret(ur) dei filius et vermi-
culus eade(m) mamma illa(m) sugeret dei filius et vidde-
re vermiculos ve(r) ... Si ps(almus) e(st) cu(m) deo p(er)e(n)ny
sacratissimu(m) corpus de quo ip(s)e carne(m) assumpsit

et naturam divinam univit humane. nunc sub-
didit corruptioni. corpus in escam vermibus tradidit
quia scire non valeo dicere permixtio corporis hominis
absque abhominatione solvendum est in morte. post mortem
futura putredo. post putredinem vermis. post vermes
abiectissimus pulvis. quod de maria credendum non
videtur conveniens. quia estimationem procul pellit
minimus comparabilis. Secundo occurrit etiam ad hoc congruum in
consuetudinibus humanis. nam sicut maxime manet proxi-
mitas ad misericordiam provocandum filii latus et vulnera
ita pectus et ubera matris maiora nunc motiva debet inve-
niri in advocata nostra. Bernardus ad hoc securum habes ac-
cessum ad deum. Ubi filius audit patrem latus et vulnera
matri filio pectus et ubera. nulla ergo poterit esse repul-
sa ubi tot occurrunt caritatis insignia. Tertio occurrit e-
tiam ad hoc miraculo comprobandum exemplum in miraculum di-
vinis quod scilicet trium puerorum elegit divina voluntas
sola quod inter crepitantes ignium flammas non solum
corpora puerorum servare illesa. verum etiam vestimen-
ta manere iusta. cur abnegeret in matre propria. quod
elegit in veste aliena cum ei sit propria ignis
tamen esset sit incinerans corporis ubi ignis propri-
fuit extinctus non debuit sequi incineratio ef-
fectus. Secundo de hoc probando occurrit triplex precep-
tum scilicet morale. iudiciale et ceremoniale. Primo
preceptum morale preceptum est exodi 20 honora patrem
et matrem et cetera. cum ergo Christus non venit solvere le-
gem sed adimplere ut ... ad ipsum pertinet maxime legem
servare ut sicut servavit a culpa pariendo sic
servaret a pena moriendo Sed forte dices non
est honorat ... satis ... dico

q̄ nō dicit s(ed) h(uius) naturā quā accepit a matre
eidē nō negabit honorē Nusq(ua)m plus honora-
uit corpus alicuius s(an)c(t)i q(uam) matris ⁊ constat q(uod) nō ho-
norat(ur) in terris. ergo honorat(ur) in celis Et h(ec) ratio
b(ea)ti Ber(nardi) ¶ Decimo est etiam preceptum iudiciale Iure
ei scriptum ē q(uo)d scil(icet) deo consecratum ē ad humanos
usus transferri nō debet. ut legit(ur) in eo cap(itulo) p(ro)p(ter) s(an)cti-
ficauit tabernaculum suum altissimus vn̄ b(ea)tus Aug(ustinus)
⁊ thronum dei. thalamum d(omi)ni. tabernaculum x(rist)i dic-
tus ē ibi esse ubi felix ⁊ tam preciosus thesaurus dic-
tus ē celo seruari q(uam) terra dicit eius locus imperatoris
qui eodē priuilegio quo gaudet imperator gaudet
⁊ imperatrix Cum igit(ur) imperator x(rist)us hoc priuilegium
habuit s(cilicet) q(uod) eius corpus sacratissimum nō fuit incinera-
tum iuxta id ps(almi) Nō dabis sanctum tuum v(idere) corruptionem ergo
imperatrix mundi maria i(n) suo virginali corpore nō ē in-
cinerata s(ed) glorificata ¶ Decimoprimo est videlicet ad hoc p(re)-
ceptum ceremoniale preceptum Cum enim archa testamen-
ti que virtutem [illegible] significabat de qua scriptum ē matre
[illegible] archam nō solum [illegible] s(ed) etiam contra
mariam preceptum d(omi)ni deaurata exodi 31 Sic
ergo d(omi)ne i(n)q(ua)m q(uo)d debuit esse glorificata p(ro)p(ter) Sur-
ge d(omi)ne i(n) requiē tuā. tu ⁊ archa sanctificationis tue
q(uo)d illa fuit archa tu archam corporis asce-
ratus est thezaurus ¶ Duodecimo ad hoc probandum accum-
tur triplex documentum. s(cilicet) a patre . a filio . ⁊ a s(piritu) s(ancto)
tote trinitatis Decimotertio ad hoc probandum locus
a genesis dicitur maiore cum distat maiore hunc
genitrice virtutes ap(er)tius At benedixit terra de q(ua) narrat
humana natura p(er) Benedixisti d(omi)ne terram tuam ⁊ c(etera)

Maledixit vo terre de qua alij trahunt originem suam
Gen 3o maledicta terra sit in opere tuo Secundum quod benedicta
terra distat a maledicta tantum ab alijs videtur distare
virgo maria Dicitur ut circa documentum et locus a simili-
tudine et simile trahit suum simile vnde Boe(cius) in libro de eb-
do(madibus) Omnis diversitas discors est similitudo appetenda
vbi quoque maior est similitudo ibi maior attractio
Igitur christum ad corpus et animam maria ad celum et
ad filium est attracta vnde beatus Augustinus Caro ihesu ca-
ro marie est multorum spalius quam Joseph unde ceteo-
rum fratrum qui dicebat Caro et frater meus est Gen
Dicitur igitur nam matris est filius sit mater filij mater
non christum ad veritatem processit corporee et recepte
sancte Itere beatus Augustinus Christum inuecor christum intelligo
christum credo mariam ad claritatem fruitur corporis possidens
in christo corpus quod genuit scilicet filii eius non corpus quod
istud genuit credo quod et corpus quod genuit
Dicitur vt nichilo ad hoc probandum documentum a
virtute predicatoribus Nam vnumquodque quanto fortius ad locum suum
natum predominantis Sic igitur maria predicatur gravi
que hic sursum elevare potius sursum ferebatur et vir-
tute christi decessio remanens quo quidem nec vnde beatus
Augustinus Sancta quod de maria dicimus quia naturam non ser-
uatam cognoscimus in matre integritate plus potuis-
se gratiam christi natum dicere non dubitamus Nono et
vltimo ad hoc probandum habemus triplex testimonium videlicet
prophetalis scripture vbi fame et mirabilis sepul-
ture Dicitur ergo ad hoc testimonium prophetale prophe-
cia cum sit a spiritu sancto ea que dicit inmobili veri-
tate denunciat prophetauit autem de maria sapiens
prov 31 vltimo de muliere forti quod spolijs non indige-
bat Spolia appellat mulieris corpus Aplius No

liuius q spoliac. s sup vestiui. loqt de corpe ei'
ait sapiens h° cphauerit de maria dicit Judic. Sicud
moysi miratu e i rubo et igne Gedeoni i vel-
le et rore. h° apte vidit salomo in forti muliere
Jeremias in femina et viro circumdato ysaias i virgine
et deo Dicit ergo maria secundum cphecia salomonis. no
induet spoliis. induta e corporis indumento vn scri-
bitur ibidem fortitudo et decor bissus et purpura indu-
mentum eius. habet enim maria quatuor dotes corporis glo-
rificati. per fortitudinem notatur impassibilitas per decorem
claritas per bisso subtilitas. i purpura agilitas Ma-
ria ergo non i terris. s in celis II Occurrit etiam ad h°
cprobandum testimonium cois et vniversalis fame Sicud enim
i toto et vniuersali e famosum. impossibile e omi-
no falsificari ait phus. et eius cmentator de sop-
no et vigilia Cum ergo omnium fidelium sit celebris
et vniuersalis fama impossibile e. quod maria sit fama
ta celebre i corpe et [illegible] aia non sit glorificata III
Occurrit etiam ad h° testimonium mirabilis sepulture
De maria cde et Johe legimus quod sepulchrum sit
vacuum corpe. et per hanc vocem cprobat bts Augus
Johem e glorificatum corpe et aia vn dicit de ipso Ihr
gra resurrectionis ablatus e ut cstaret sepulchrum. ut
inuenitur sepultus Dicit ergo h° fecit discipulo. qd faciet
de matre. per qua scā e separacio Dicit h° fecit Johi voc
continentie et castitatis. quid faciet de matre. forma
tocius pudicicie virginalis Dicit h° fecit Johi voc perpue
dilectionis. qd faciet matri qua tam intime dilexit. ut
plus de ea doleret i passione. quam de supplicio sue
vilisse mortis constat ergo dilectissimi vultui domino
go beatissimam ut dominam e. ut s. fruatur bonis celestibus

Et ideo in psalmo eius dicit propheta Mane astabo tibi et videbo ut per visionem intelligamus quod ipsa sit beatissima in anima. quia visio est tota merces ut dicit beatus Augustinus. et quod per astacionem que localis intelligamus quod in corpore quasi in quodam locali sit ad dexteram filii collocata ut dicit ille nobilis versificator dixit ad ethica virgo puerpera. virgula yesse Non sine corpore. sed sine tempore tendit in celum. ¶ Secunda racio quare hodie beata virgo est divino vultui putata est ut superet celestibus spiritibus et ordinibus universaliter. Maria namque superat ordini seraphyn. quia plus quam seraphin arsit incendio caritatis. Hugo de sancto victore Quanta caritas in corde beate virginis singulariter ardebat. ideo in carne eius mirabilia faciebat. Canticum viii. Aque multe non potuerunt extinguere caritatem vere caritas virginis comparatur igni ardenti quod ardet in actu. quia amor cordis eius apparuit in actu tribulacionis. quod probat intrinsecum cordis ¶ Maria eciam superat ordini cherubin. quia fulsit radiis veritatis. Illi enim de veritate noticiam ista experiencia. In suo utero enim deus pater eterna clausit veritatem de ista dicit Sapiencia vii candor est enim lucis eterne et speculum sine macula ¶ Non quod speculum aspicit ymaginem in se respiciens sed quia deus est a vere. respexit humilitatem ancille sue virgo concepit dei filium qui est ymago patris ¶ Maria eciam merito superat ordini thronorum. quia plus zelavit iudicium maiestatis Angeli sedes sunt illius ordinis sunt quasi throni divine iusticie. Maria vero est thronus divine misericordie quod longe maior est. quia sicut dicit Bernardus Licet peccatori appellare ad tribunal misericordie

dine Jnp̄ᵃ id̄ Jacobi nᵒ. Ꝭ ip̄ exaltauit mia in
dicua vni dr̄ Jeunec 14ᵒ Solij tui recordac et dr̄
deo a mundo et percore. et dr̄ de bta v̄gīe que
est solua et ēbnnal dine anic. Maria est ip̄e
vat ordini dnacionū. qa habuit plenū domi
niū rerum ꝑ puritate v̄ginal' castitatis. quod no
hnt voluptuosi mīt. ꝑ v̄tute mirabilis humilita
tis qd̄ nō hnt ambiciosi. Jp̄a ecia h̄t dominiū tocius
orbis ꝑ miraculū fecunditatis. qa v̄gē v̄gīa et dominus
genuit maiestatis. qd̄ dominiū nō hnt auari. quia
sit bonis opibꝰ steriles et ascendi. Jdeo de maria
pt intelligi qd̄ ī p̄s dr̄ et dnabit͛ a mari usq; ad
mare. a mari deitatis īmēse quā gerebat usq; ad
mare tocius ēnitatis et ꝑnē cuiꝰ occeanū habuit
et tocius ēature mundane cuius dominiū vniusa
le optinuit. Maria est ipat pricipatibꝰ qa ip
sa plꝰ qᵃ ipi. Primo qd̄ nō ipsi et pricipi in mē
v̄deptores ꝑ pricipalis ca salutis ꝑ qa genuit
pricipē pacis. Vnā de filio marie dt ysaias p
pa 14 vocabit͛ nōꝰ eiꝰ pn̄ futuri sch̄i pnceps
pacis et sic pꝫ ꝙ ipositis nō ipeat maria
quia nc̄ ipsis q̄ ē pnceps pacifers. Sꝫ mites
ꝑ pacifici sit filij marie et filij dei ost' n v̄bi
tibꝰ. qꝫ ꝑ illā nos et illi possumus oia ꝑ illā
avcet͛ oīs ptās contraria. qd̄ ē officiū illꝰ or
dis ipa nichilo9 tremuit illū. cuiꝰ ptās ē ptās
eterna dan̄. Maria est ipat v̄tutibꝰ q' est
supmꝰ ordo ifime ierarchie qa ipa plꝰ qᵃ
ipi operat͛ v̄tutes et miracula qd̄ ē officiū
illorꝰ ipa ē oīs v̄tutis exeplar ꝑ forma

eccii 14 In me oīs spes vite et virtutis Ipa
ipsa genuit illū q̄ ē dei virtus et dei sapia
j chor 2o Et sic patz q maria nō ipat illi q
sr̄ virtutis dedit et virtutibus alieni // Maria etiā
ē ipatrix archangelorum. ex hoc q gabriel archange
lus fuit nobilissimus nuncius patris luce p°
missus ē gabriel angelus etc // Maria et ē ipatrix
angelorum q ē tertius i infima ierarchia. q̄a ipse
angelus apparuit officiū pietatis quietas ac bñ
virginis fuit tanta que nunquam fuit nec ē futura
i aliqua creatura unde dicitur mr mīe et regina ut
cantat ecclesia de cuius mia dicit Bern Iude filius vo
cat eā mulierē 4 mulierē piā et dulcē Sicut
mulier hīt naturā cor molle et dulce. ubi ei
nō ē mulier igemuisset et peccatorum. q̄a mul
to oīs peccatorum ingemuisset et periret n mr
mīe subveniret // Maria etiā ē ipatrix patrum
qui fuerunt in lege nature sicut abraham ysaac et
Jacob. quorum nō solū natura. fama et gratia fuit eu
virginē quodammodo ppagata unde potius summa
ta Iaco in lege nāe figurat. i archa noe
de qua dicitur Gen 7o multiplicate sunt aque et leva
verunt archam i sublime a terra. q̄a maria fuit
oīm privilegio gratie et glorie sublimata // Maria
est etiā ipatrix patrum qui fuerunt sub lege scrip
ture sicut fuerunt reges et sacerdotes et prophete
Ipa ei fuit de tribu regia. sacerdotali et prophe
tali unde et filius eius fuit rex sacerdos et propheta
// Maria postremo ē ipatrix oīm electorum q fue
runt et sunt et futuri sunt sub lege gratie Nā i
ipsa ē singulariter paupertas apostolorum. virtus et

fortitudo martirum. etiam cordis martirum Luce 2°
tuam ipsius animam pertransibit gladius. Gladius glosa ipsa
est honestas et devotio confessorum gratia et sanctitas omnium
electorum Ecclesiastici 24 In me omnis gratia vite et veritatis Et ideo
merito est istis xij celestibus ordinibus Maria spe-
cialiter prefertur. Unde videtur ipsa tamquam mulier sole amicta
et sub pedibus eius luna in Apocalypsi et corona xij stel-
larum specialiter coronatur. ¶ 3a racio quare hodie
virgo beata est divino vultui presentata est ut sit pro
peccatoribus misericors advocata unde beatus Bernardus Ad-
vocatam premisit peregrinatio nostra que tamquam iu-
dicis mater et mater misericordie suppliciter et efficaciter
salutis nostre negocia pertractaret Hec vadet
pro nobis sicut fieri solet in curia romana si quid contra
nos emerserit quod bene hoc figuratum est in Hester
Hester 4° ubi dicit Mardocheus ad Hester Quis
novit utrum ad regnum veneris ut in tali tempore
parareris Hester dicitur elevata. talis fuit Maria hodie
ut parat etiam super choros angelorum exaltata ut
pro eis scilicet confitentibus necessitatis tempore sit parata
Ideo et beata virgo figuratur in propiciatorio quod fecit
Beseleel id est spiritus sanctus de auro mundissimo Exodi 31
De hac astancia advocate nostre dicitur in psalmo Astitit
regina a dextris pauperum ut salvas faceret animas
pauperum Pauper iste ad cuius aspectum astat Ma-
ria est Christus de matre paupere de civitate paupere
in presepio paupere natus Unde ut ait apostolus Christus est
egenus pro nobis ut illius inopia nos divites ef-
[illegible] quia virgo Maria est hodie vultui divino pre-
[illegible] presentata triplici racione iam dicta unde ut fru-
atur bonis celestibus eternaliter ut preesset spiritibus mo-
narchaliter ut advocet pro peccatoribus misericorditer Amen

Ite s'mo i assupcione bte marie v'ginis

Viderut ea filie syon et btissima pdicaverut
regine 7 gubine laudauerut ea. Can. 6o
In vbis pmissis desc'bit p'mo bta v'go
ut imitabilis q2 e speculu exeplaris vite. ibi vi
derut ea filie syon: 2o ut comedabilis qa hitacia
lud singlis ptē i pmā ibi Et btissima pdicave
rut pp filias syon accipe bonos in mundo. p re-
ginas beos in celo. pp gubinas. q s' illegitie
vxores accipe peccatores i mundo. q deo illegitie s'-
uiunt. omes isti laudat beam v'gine. boni q2 ea
diligunt. peccatores. qa de eius mia psumunt. beati q2
eius gloriam cospiciunt. Soli dapnati ea no laudant
q2 eius pro mia nuq sencient. It vn q ambobus
mebris insil' sūendo. q merito bta maria ab oibus
e laudanda. qa e nobilissima. misericordissima sanctissima
7 beatissima ¶ Pmo ig' e laudanda qa e nobilissima
Cuius nobilitas pz no solu ex ho. q fuit de stir-
pe regia Sed eciam ex ho. q v'go cocepit 7 pepit
deum vy relucet q Nobilitas parentis fuit i divi-
nitate nascentis. et nobilitas nascentis i virgi-
tate parentis Neqz ei decuit v'gine aliu q
deum parere. neqz deum aliam q v'gine invenire he-
re vtrobiqz miraculum. qa q parit virgo e. et que
parit deus est. A seclo no e auditum ut virgo cet
q pareret ut mr cet que v'go pmansisset Et iterum
nunqua tam nobile vidit feciam. que tam nobile
habet plem. ut viz virgo cet q pareret. 7 deus
cet q genuisset Itm ut dicit Theos. de dicta ma
no habuit. vsus nescivit. ignorauit vario. mens
humana no capit. pauet celu. stupet terra. creatura

eciam oēs celestes mirant͛. hoc certū ē qd̓ ꝑ gabrielē
marie diuinitꝰ mictat͛. et ꝑ ꝓpriū ipletur. Sꝫ ille
certa de eā indignus me de tāta et tā nobili lo-
qui fateor et puto qꝫ nemo ꝓsumeret nisi q̄ ꝗta
sit que p̄dicitur. penitꝰ ignorat vnꝯ theolog͛ certe quid
dicam de te paup̲ ingenio cū de te ꝗꝗ dixero minor
laus ē. qͣ dignitas tua meret͛. Ce͛d nos tantilli
qd̓ atq̄ pusilli i laudibꝫ marie refereꝫ cū etiam
si omnia meꝫ mēbra i linguas v͛teret͛. eam
laudare sufficeret nullꝫ. Sꝫ ille certe tā nobilis ē ma-
ria. ꝑ eā nullꝫ laudare sufficiat cui ꝓp eiꝰ no-
bilitatē ⁊ dig͛tē condecēdā cōpat͛ nobilioribꝫ rebꝫ
⁊ creaturis q̄ iueniūt͛ vtꝫ rose. lilio. cedro. cy-
namomo. balsamo. viti. oliue. stelle ~~auro~~ auro-
re. lune vn̄ ecc̄i 24 c͛ si cedrus exaltā i libano
⁊ q̄si cypressꝰ in mōte syon. q̄i palma exaltā sū i
cades ⁊ q̄i plātaco rose ⁊c̄ Itē sicut cynamomū ⁊
balsamū arō. ⁊c̄ It̄ Sicut liliū int͛ spinas Itē Ego
q̄si vitis fructificaui ⁊c̄ Itē certe ē ita q̄ ꝑ dicit͛.
Et sapiē 7° Speciosior ē sole ⁊ sup̲ oēm dispocem
stellarum. luci cōpata iuenit͛ prior ¶ 2° beata maria
merito ē laudāda qꝛ ē misericordissima. misericordes
sꝫ q̄ aliqbꝫ subueniūt misericordes qui pluribꝫ. Sꝫ
hec v͛go ē misericordissima q̄ parata ē subuenire oibꝫ
vn̄ oēs ad se iuitat dicēs Trāsite ad me oēs
q̄ cōcupiscitis me ⁊ a ge. meis i. v͛tutibꝫ ⁊ donis
ipleī. Spūs eī meꝰ sup̲ mel dulcis ⁊ hereditas
mea i. mia quā hereditario iure possideo sup̲
mel ⁊ fauum i. excedit oēm transitoria et t͛pale
dulcedinē ⁊ delectationē. Certe nunq̄ fuit fauus
mellis tā dulcis oui. sicut mia bt̄e marie prompti

nem Bern. Sileat misericordiam tuam o virgo beata si quis est
qui eam invocatam in suis necessitatibus sibi meminerit
defuisse. Idem. Maria omnibus misericordie sinum aperit ut de
plenitudine eius accipiant universi. captivus redemptionem.
eger curationem. tristis consolationem. peccator veniam.
iustus gratiam. angeli leticiam. denique tota trinitas gloriam.
filii persona carnis humane substantiam. Hec ille. Unde est quod
non solum dicitur mater. sed etiam propter excellentiam mater misericordie
quia omnibus indifferenter studet succurrere. De qua Bern. Quemad-
modum sol oritur super bonos et malos indifferenter. sic
Maria non discernit merita. sed omnibus sese exorabilem
omnibus clementissimam prebet. omnium denique necessitates am-
plissimo miseratur affectu. Idem. Maria tu peccatorem toti
mundo despectum materno affectu amplecteris fovens
nec deseris quousque horrendo iudici miserum reconcili-
ces. Idem. Quis misericordie o benedicta longitudinem et lati-
tudinem. sublimitatem et profunditatem queat investigare.
Nam longitudo eius usque in novissimum diem invocantibus
eam subvenit universis. latitudo eius replet orbem ter-
rarum. ut sua quoque misericordia plena sit omnis terra. Unde et
sublimitas eius superne civitatis invenit restaurationem
et profundum eius sedentibus in tenebris et umbra mor-
tis obtinuit redemptionem. Hec Bern. Noli ergo desperare
o peccator. Si diu iacuisti in peccatis attende misericordie eius
longitudinem. Si magna commisisti peccata. attende
misericordie eius profunditatem. Si multa attende misericordie eius la-
titudinem. Si gravia. attende misericordie eius altitudinem.
Quocumque te vertis sive ad orientem sive ad occiden-
tem. sive ad austrum sive ad aquilonem. supra et ubique
invenies eius misericordiam tamen paratam et occurrentem. que se expen-
dit ad omnes bonos et malos. ad tribulatos et temp-
tatos ad desperatos. etiam qui se desperaverunt et deu-

abnegaverit ¶ Omnis prestat graciam peccatoribus
veniam. ebliatis consolacionem. temptatis revelacionem
. desperatis spem de misericordia dei et reconsiliacionem. neque
ei filius eius ei negat quod petit ¶ In huius figura
legitur Hester 5o. quod ad eam dixit rex assuerus
Quid vis Hester regina. que est peticio tua etiam si
dimidiam regni mei partem petieris impetrabis duo
partes regni dei sunt scilicet iusticia et misericordia sed virgo
Hester dimidiam regni partem petit et impetrat
dum misericordiam a deo nobis optinet quam petit
ubi est quod petivit dicens Si inveni graciam coram
oculis tuis. da mihi populum meum pro quo obsecro.
populum suum peccatores vocat qui abiecti sunt a gracia
et ab aman crudelissimo et superbissimo tyranno scilicet
dyabolo petiam oppressi et obtecti quos pro perdicionem
beata maria videre non potest sed pro quibus continue orat
ut de potestate dyaboli et dampnacione eterne mortis
liberentur. et ad graciam revertentur. Unde Bernardus Tu
mater dei. tu mater regis. tu mater iudicis. tu mater co-
ulis et tu scis utriusque mater. discordiam inter filios
sustinere non potes ¶ Ipsa ei singulariter obtinet
apud filium suum graciam exorandi et impetrandi quod pe-
tierit ¶ In huius figura legitur 3o Regum 2o. quod salomon dixit
ad bethsabee matrem suam petite mater mea. neque enim
fas est ut avertam faciem tuam ¶ Non ad hoc pecca-
toribus deus eam providit ut per eam peccatoribus veniam
et misericordiam donaret et vindictam ulcionis suspenderet
¶ In cuius figura legitur Genesis 9o ponam arcum meum in nu-
bibus celi. et erit signum federis mei inter me et inter
terram Eritque cum arcus meus in nubibus et videbo illum
et recordabor federis mei sempiterni. quod pactum est
inter deum et hominem Quid est iste arcus federis nisi

matrem dei et hominis Siquidem quid est enim arcus viridis nisi nubes
rorida recepto in se radio solis Nubes autem rorida scilicet
virgo maria gracia spiritus sancti plena radium solis rece-
pit · dum filium dei concepit Maria in nubibus celi posuit
dum eam dominus in celestibus eciam corporaliter sublimauit · qua-
tenus eius aspectu qui nichil obliuiscitur humane mi-
serie misereri moueatur Juxta illud Bernardi Securum ac-
cessum habes ad deum vbi mater ostendit filio pectus et
vbera · filius patri latus et vulnera Ibi nulla iam
poterit esse repulsa vbi tot concurrunt caritatis insig-
nia hec Bernardus Ipsa siquidem iusti iudicis contra peccatores
iracundiam mitigat et mutat Jn cuius figura legitur
primo Regum 25° quod Abigail mutauit sentenciam mortis quam
dauid nabal inferre decreuit Abigail interpretatur patris
mei exultacio · et signat beatam virginem que fuit exul-
tacio summi patris Nabal interpretatur stultus et signat pecca-
torem qui stultissimus est in eo quod transitorium gaudium
preponit eterno Deo contra quem dauid rex i. christus vult pro-
ferre mortem quam meruit · beata maria se inter-
ponit · et ei vitam impetrat et sentenciam mutat O
quot anime iam gaudent in celo liberate beate marie pro-
rimio · qui suis exigentibus demeritis nisi per eius in-
teruenisset ardent in inferno Exemplum in theophilo qui
prepositus et fidem abnegauerat et literas suas super hoc
facto dyabolo tradiderat · propter quod dampnandus merito fu-
erat · cum ad beate marie recurreret patrocinium recepit
suum cirographum et veniam et graciam dei recuperauit
beneficio Ad eam ergo in omnibus necessitatibus nostris re-
curramus et cum fiducia ad thronum gracie eius ade-
amus ut misericordiam consequamur Nam ut dicit Bernardus Ipsam
cogitans non erras · sequens non deuias · ipsam ro-

Abigail

tuas non despicias Ipsa tenente non corruis. ip-
sa protegente non metuis. ipsa duce non fatigaris.
ipsa propicia pervenis hec ille Idem Nemo tam ydoneus
quam gladio ferienti pro nobis manum obiciat ut tu dulcissima
amantissima. per quam primum suscepimus misericordiam de
manu domini dei nostri Verum est quod ante nativitatem beate
marie tam severe solebat peccata hominum punire quod ne-
mo erat qui se ire domini opponeret et eum teneret
Sed post nativitatem beate marie ira domini est mansue-
facta et in misericordiam conversa. quia beata maria ferienti se
opposuit et eius manum ne tam severe peccata hominum
puniret tenuit Sicut in huius figura legitur in de
naturis animalium quod reynocerros unicornis animal
ferocissimum est ita quod cornu suo omnia obstancia destruit
et vastat. nec est capi vel domari levius sed cum
venatores eum capere volunt virginem puram eli-
gunt. quam in loco ponunt ubi ille venire consuevit
quam cum videt statim mansuescit et ad eam currens
in sinum eius caput declinans obdormiscit et sic a vena-
toribus capitur. Iste reynocerros vel unicornis deus
intelligitur. cuius potentie nemo resistit unde ...
cuius fortitudo sicut fortitudo reynocerontis Iste
reynocerros ante nativitatem beate marie ferus et
indomitus videbatur et implacabilis et intolerabilis nulli
parcens. sed omnia vastans et destruens Nam
primum angelum cum sibi adherentibus propter peccata sua
irrecuperabiliter de celo proiecit. et primum hominem cum
tota posteritate sua propter superbiam de paradiso ex-
pulit. et orientalem mundum aqua diluvii delevit
filios Israel in heremo propter rebellionem sic [illegible]
consumpsit Nec ulli nacioni genti vel persone ante

figura de unicornu

natiuitate bte marie pepcit qm statu pg poccu
vlacione et penã gdignã adhibuit Sed visa
btã vgie maria q vcã vgo fuit mete z cor
pe voto et pposito stati victore suu deposuit
et ira gutit i masuetudine et fucat ag
seueis et duris fcus ē mitis z suauis adeo
ut oi victoe deposito i sinu bte vgis caput sue
diuinitatis reclinaret carne de ea assumet
se capi z ligari et intfici p hois salute p
mitteret Sic g p3 q misericorss bta maria
exstat qtaq3 gram apud dnm p peccorib3
rogadi et ipetradi obtineat ¶ 3o bta
maria merito ē laudada qa ē scissima Con
grum eni erat q cet scissima que scissimu dei
filiu gcipe debet et parē ut s' hitaclm ffor
maret hitatori dc qo ps domu tua dne
dec3 scitudo vny Ber decuit vgima vgini
singularis puilegio scitatis absq3 oi pcco duce
vitã ut dm pecci mortis q3 paret pemptore
ac redeptore munere vite z iusticie oibq pbri
uet Idem Eptrumpit ac i maria sibi domu
sapia celestis qo adeo mete eius repleuit ut de
plenitudie metis eius fecudaret et carnē ac v
tro sinus eade ipaus sapians carne tecta pa
ret qua prius mete gcepcat Dc qua domo
dr pu3 Sapia edificai sibi domu excidit
i ea columpnas septē ¶ Sapia sibi domu e
dificauit qm btam mariã ut ea hitaret p
spm scm et de ea carne assumet p singu
lare gram elegit In qua z vij columpnas
excidit qa ea septiformi spus sci gra

repleuit s spa sapie

ipleuit. s. sapie spu & itellectꝰ. spu ꝯsilij & for-
titudis. spu scie & pietatis. & ipleuit ea spus ti-
moris dni. Habuit naqȝ spm sapie in sapidissia
fruēdoꝝ ꝯteplacōe. Spm itellectꝰ i certissia
credēdoꝝ cognicōe. Spm ꝯsilij i ꝯsultissia fu-
giēdoꝝ p̄uisione. Spm scie i racionabilissia a-
gēdoꝝ discrecione. Spm fortitudis i fortissia r-
sistencia dyaboli. temptacōis et ꝯstanti tolerancia
cuiuslibet aduersitatis. Spm pietatis i beniuolencia
ꝯdescensioe et supportacōe fraterne ifirmitatis. Spm
timoris in deuotissia reuerencia diuine maiestatis
O quam scta & bta fuit hec virgo que no solu mul-
tu pecum fecit. s; eciam oi gra virtutum ipleta fu-
it. Ipa virgo ꝑ archam testamenti fuit figurata q
intus et foris erat tota deaurata. q2 ipa fuit
corpore scta i ope. et itencōe in corde. Vn de ea di-
ci Cant. 4o Tota pulchra es amica mea & ma-
cula no e i te. Vn pulchra tota. qa oi gene
virtutum decorata fuit Et macula in ea no erat
qa nec ope nec cogitacōe vmqȝ peccauerat. Vn
ꝑ virtutum et graciaꝝ eius plenitudine ipa dicit
In plenitudine scoꝝ detencio mea. Ubi Hugo de s. Vic-
tore. I plenitudine scoꝝ detencio bte marie fuit
cui no defuit fides patriarcharum. Spes ꝓphetaꝝ
zelus aplorum. ꝯstancia martyrum. Sobrietas ꝯfessorum. cas-
titas virginum. fecunditas ꝯiugatorum. ymo etc
puritas aglorum. Ideoqȝ nunc ei ul' aliqua ta pu-
ritas illi puritati audeat ꝯparari. que digna fuit
fieri sacrariu spus sci. Ipa q2 no solu in plenitu-ne
scoꝝ detinet. s; eciam in plenitudine scoꝝ detinet
ne eorum plenitudo minuatur. Detinet nimirum
virtutes ne fugiant. merita ne pereant. demones

ne noceant detineret et filium ne perderet prouiat
Sic ergo patet quam merito beata maria est laudanda quia
omni sanctitate fuit predita ¶ 4to beata maria est
merito laudanda quia ipsa est beatissima et pre ceteris sanctis
in gloria eterne beatitudinis gloriosius sublimata unde p
... vo de ea dicitur Surrexerunt filii et beatissimam
predicaverunt eam Beati enim sunt qui per penam purgatorii e-
mundati ad celum ascendere meruerunt Beatiores qui
hic in omni sanctitate conversantes tanta caritate et perfec-
tione floruerunt quod sine pena purgatorii hic migrantes
ab angelis ad celum perduci meruerunt Sed beatissima
maria fuit que sine omni purgatorio a dei filio coco-
mitantibus angelis in celum est introducta et super omnes
angelos collocata unde ipsa dicit Cap 2o Gyrat olympi
me rex in cellam vinariam et certe ipse rex virtutum et
dominus dominantium in propria persona mihi occurrit et cum
magna gloria ad celum perduxit propter quod salomon admi-
rans ait Quenam est ista que ascendit de deserto deli-
ciis affluens innixa super dilectum i. filium suum qui
credit eam inter brachia ad celum perduxisse con-
gruum satis erat ut qui matri sue in hoc mundo in in-
fantia sepe innixus fuerat quia mater tempore tenerum
puerum et infantulum et carissimum filium in sinu suo
sepe locaverat et de loco ad locum sepe gestaverat
ut versa vice matrem de hoc mundo egredientem eidem
inniteretur et ab eodem ad celi palacia deduceretur unde
Theologus dicit quod ipse saluator gratum dat intelligi
per se totus festinus occurrit et cum ingenti gau-
dio secum eam in throno collocavit ¶ Unde hoc fi-
guraliter legitur quod salomon surrexit obviam matri sue
sedit quoque super thronum suum et collocatus est thronus
matris inter thronum regis sedit quoque ad dexteram eius

vn Theod. Glosa et felix ad ethereum puelle tha-
lamum ad celsitudinem throni remeata vero ip-
sa resedit atque in virtuti solio sublimata per gloriosos
los in celo exaltata ... Beata maria super omnes ange-
los in celo exaltata que omni puritate ...
...
humiliat exaltabitur ... que se maxime humiliavit ...
do maxime exaltari digna est in celo ...
similima fuit in humilitate ita eam decet esse ...
simillimam et proximam in throni sublimitate Nec
mirum cum ei ipse suos suos ... angelis faciat
in celis ut promisit in evangelio ... sublimius ...
servos honorare decuit ipsa procul dubio super choros
ros angelorum sublimatur ... figura huius legitur de hester
... ducta est ad cubiculum regis assueri et amavit hester
eam rex super omnes mulieres et posuit dyadema regni
in capite eius ... hester que absconditi-
ta et elevata ... beata maria que per humilitatem
maxima fuit abscondita et per maximam gloriam est
elevata ... ad cubiculum regis assueri quod ...
... nisi archana et singularis ...
beatitudinis soli beate marie parata ubi ab ipso quod est
beatorum beatitudo ... sanctorum ... ineffabiliter
constituta ubi ut dicitur ... ipsa rex ... ut
matrem veram et decoram sponsam pre omnibus amatis et di-
lectis amoris amplexu sibi associat Nec solum in
anima sed etiam in corpore est mirifice glorificata Corpus
namque sanctissime marie est archa dei quam decuit non
putrescere sed ... filij sui ... putrefac-
tione suscitari ... Alcher... ... decet au-
... beata vero filia sua anime et corporis stola glorifi-
cata sicut filius ... ei fas est dicere quod ...
...tis filij in ipso glorificata et ... in ... sit pu-

trefta saro et filij caro mris e ihs ille // unde
de ipa pt dici id ecci. dcta sup quams mulier
sca et pudorata aglicer sup oes mlieres sca et
pudorata e btissia virgo maria. i qa e gra sup gra
tiam. gra prie sup quams vie. gra primoz i ce
lo sup quams meritoz in mundo // hic ad gra bti
tudis marie consistit in glificatoe corpis et aie qr
vtraqz bta maria inpa dcm bti bnardi sup posi
tio possidet // glificao corpis consistit in mira clari
tate. mira sbtilitate. mira agilitate. et mira
ipassibilitate // Et qd mira sit dote claritatis cla
rissia sit i celo que dono scitatis clarissia fuit
i mundo de cuius scitate dicit bern adhuc int
peccatores degens tanta ad deum scitate claruisti
ut sola solio etiam vestis appoiare meruistis /
Scdo mira sit dote sbtilitatis sbtilissia sit i celo
que dono humilitatis subtilissia fuit i mundo. de
cuius humilitate dicit bern Nunqa sup choros anglorum
sublimata ascendisses nisi prius infra oes homines
humiliata descendisses // Tercio mira sit dote agili
tatis velocissia sit i celo. que dono pietatis fuit
tam velox i mundo ipa et abiit i montana cu
festinatoe pro officio pietatis de cuius festinatois
velocitate ait Ambrosius Quo ia deo plena nisi
i montana cu festinatoe ascenderet Nescit eni tar
da molimina spus sci gra // Quarto qd mira sit dote
ipassibilitatis ipassibilis sit i celo que dono pacie
et equanimitatis tam ipassibilis fuit i mundo ut
ipa nec minima ipaciente ut aliqui volunt se
ciret cu sua ipius aiam gladius doloris pertransiret
primo et sextum voluerit sextum s. passionis ipa
ne nec legimus nec credimus umquam apparuis
se i maria Tercia ps de eius masuetudine dt

Bern Revolue delitias [illegible] ecia hystorie ferie v-
niversa et si quod forte increpatorum . si quid
dinum . si quod domus spiritualis signum tenuis indignacionis
occurreret in maria de cetero suspitam habeas . ad ca-
rendi beatis dictum si tanta est gloria gloriosis-
simi corporis ~~anime~~ marie . quanta est gloria anime beatissime
marie Concludebat ei anima beata . tres sunt dotes ipsam
beatificantes . una dote nimie dilectionis . dote nimie *nota tres dotes anime*
cognicionis . et dote nimie fruicionis . Primum est circa
dotes anime beate marie . dotibus omnium aliarum animarum
beatarum ascendit quod omnium animarum beatificatorum que
unit in mundo . Secundum mirum si anima in lucidissima
visione et cognicione est anima marie quod luci sapientie dei
profundissime fuit immersa Bern profundissimam divine
sapientie ultra quam credi potest penetravit abyssum ut
quantum sine personali unione conditionis creature patitur
luci illi inaccessibili videatur immersa . Tercium mi-
rum si in fervidissima dilectione est anima marie et si pre
omnibus diligat quod pre omnibus est dilecta Ideo Christus ipse
corpore virginem ut matrem veram et devotam sponsam
pre omnibus dilectis amoris amplexu sibi associat Idem
elevatur super choros angelorum ut posset speciem vol-
tus eterne salvatoris quem amaverat et concupierat
ex toto desiderio cordis Quartum mirum si in iocundis-
sima fruicione sit anima marie que unde fructum ven-
tris sui pascitur dulcedine [illegible] anima claritate
te corpori fruitur gloriosis enim aspectibus sui prius sui conspi-
ciens sunt vide sinceris inestimabiliter pascitur Circa eciam
ut dicit Bern quantum gratie adepta est in terris pre ce-
teris tantum in celis glorie optinet singularis . Ideo sicut glo-
sa voto mira . omnes sanctos excessit in gratia sic omnes
excellit in gloria . Unde ut patet quam merito beata ma-
ria est singulariter laudanda . quia nobilissima miseri-

cordissima serena et beatissima Rogemus igitur etc.
Expliciunt sermones in festo assumptionis beate marie v
irginis. Incipiunt sermones in nativitate eiusdem

Tota pulchra es amica mea et macula non est
in te Canticorum 4o. Dilectissimi cum anima
di conditio decepta serpentis fraude cum
humano morte peremisset atque dissolvisset
amicitias illas magnas que erant inter benignissimum
creatorem et hominem plasma suum deturpasset et
etiam tota posteritate eorum satis macula eo
quod ipsa originale pulchritudine postea hereditaria
iam perdiderat. Nolens tamen iste innata miseratione deus a quo
tunc in ira sua iniquas suas miserator et miseri
cordes duas statim maledictionis serpenti inimicitias
misit ponam inter te et mulierem et semen tuum
et semen illius ipsa conteret caput tuum promittens
per hoc se suscitaturum in mundo mulierem cuius ami
cicia perpetuas inimicicias reconciliaret atque veterem
mortem expiaret cuius quoque pulchritudo aliorum ma
culas absconderet ut unde mors oriebatur inde
vita resurgeret et que fuerat causa mortis fieret
causa vite. Apparebat quippe iam tunc deus pater filium
suum incarnaturum pro salute hominum in mundum destinare
filius vero ipsam humanam naturam in unitate suppositi
ti sibi associare Spiritus etiam sanctus mulierem de qua loqui
mur ad hoc opus sine omni gravaminis corruptione im
pregnare. Questio est quare non vero ab muliere
contaminata anima in utero cuius decorem et pulchritu
do talis esset digna misteriis aptaque dei amo
ricijs. Sed non est iuncta quippe in omnibus expetit deus pa

nitatē nc aliq̄ fuit sine sorde et macula sup
erat superabat qdē iā desperare genus humanū de
promissiōe si nō dns iā sepius iā sepius iamq̄
p̄phetas p̄missis sepius ipi spem salutis erexisset
atq̄ confortasset ampliatis mentes veni dicens q̄ysi scie
tus videret et iterū per alterū p̄phetas dicturus
virga de radice yesse Et ecce virgo concipiet et
iterū p alia mulier circūdabit virū et multa alia
verū ut p̄phē fideles inuenirent. tandē cū q̄ret
adolescentula speciosa i oībꝫ finibꝫ isrł̄ inuēta est
sacra sunamitis q̄ instar ppri patris mei templū
sit holocaustū. id est maria benedicta dno igne deo
piū i odore suauitatis totaliter incensa puella pulch'a
nimis cuiꝫ qdē spēs digna erat celi et terre ipso
mireret qꝫ rex dauid regis suū suo cū q̄nis erat i
incorrupta p̄mansura eterna qꝫ hat hodie nascente
ut ipiꝫ p oībꝫ electis exprimet nō ignorare
ad eā dns dixisse introducit ꝯ pozro cuiꝫ dicēs sa
re ē q̄ ipe dixit et ita sꝫ Tota pulch'a et
ac si diceret Tu sola p oībꝫ filiabꝫ hoīs tota
pulch'a es. amica mea. vnica coluba mea. immacula
ta mea nc macula aliqua odorp in corp offensi
ua ē i te eterna qꝫ elegi te. ut p te mundū sal
varē vdone Tota nimis pulch'a es amica mea et
maledictus eue auferat. morte exterminē
verba hc tamē sꝫ dicit ipi salvatoris mri vg
medatis gloriosa innocens sua ppetua virgine ma
nebat eterne pulch'a qua sup oēs creaturas e
s natalis et etenim. corpalis efficiet. et spūalis
ad intra manerit. Prima ē nobilitas generalis

gne 2a decor physonomie 3a e i virtutibus spe
ciositas aie. Primo me due pulchritudines tangunt. cu
de 2o pulchritudo 3a s aie i Et macula no e i
te Ihi primi no tangit de pulchritudine sue glorifi
cacois qua omnium beatorum oculos mirabiliter delectat p
mo p dulci et nimia admiratoe stupendos fa
cit. veneracionis etiam acutissimi visa beatorum spi
rituum cherubin et seraphin. quia nemo ut vero sco
ru pt perfecte contemplari quanta sit benignissime virginis beatitu
do et gloria. Nec ab re videor mihi i hac futura
visio celi ac spacie mundi. hac triplici celeste
pulchritudinem decuit namque nobilissima summi vero
matre eius et deus pro e ei nimis esse nobilem
no solum primus corporea reale interna. sed etiam primus de
votione cotinua. quatenus sit et a deo qui fuerit
tur cor. et ab hijs qui fores sunt respicis habet ip
sius nobilitas ¶ Primo igitur beata virgo maria fuit
pulcherrima inter filias hominum nobilitate genealo
gie sue potencie. sa inter oes lineas generationum
ab adam. quorsum et tedentes linea generationis
marie et xpi fuit dignissima. tum propter diuina electionem
sibi in illa spalem complacentiam. tum propter tot psonas no
bilissimas atque dignissimas i illa cputees. que nimi
rum donis gratiarum et carismatibus virtutum fuerunt
apud deum et homines a seculo viri potentes. quibus etiam
fuit nob nomen grande iuxta nomen magnorum
qui sunt in terra Ibi namque fuit Abraham deo obedientis
simus Ysaac fidelissimus. Israhel felicissimus. Dauid
rex et propheta deo placentissimus. hic secundum cor dei mo
rens et i aduersis pacientissimus Salomon sapientissimus
Ezechias corde verissimus. Yosias religiosissimus.

Noe enoch · seth · et ceteri viri virtute iusti co-
ram deo in generacionibus suis · quos scribit ewangelista lucas
matheus · qui incipit · usque ad tempus in quo nasceba-
tur linea carnalis generacionis · quia ipse ultimus carnalis
non genuit. Deinde incepit linea spiritualis generacionis · qui
quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem filios
dei fieri · hiis qui credunt in nomine eius Johannis primo. Et
fuit pulcherrima decore physonomie decens
natura erat ut spiritualis operatorum quantitatem et maie-
statem non consistit propter materie indispositionem particularum
adeo ut discordia. Non solum fuit namque verum eciam
fuit corporis optimo ac nobilissimo modo illam ornavit ut
nichil ei deesset de donis nature. Sicut nichil defuit
eidem intelligentie ... ipsum ... quia optior homo solet esse spe-
ciosus Et fuit illa venusta physonomie. Unde sequitur
in corpore ... ut Jeronimus ... diligenter attendas non
est virtutis quam speciositatis et ... ut splendoris quod
non resplendeat in virgine maria. Et Ambrosius in
libro de virginali gracia est quod decebat ut virgo illa que
dei filium generare debebat · ea puritate qua maior
sub deo nequit intelligi niteret. Quod si ita est tunc eciam
preter dona graciarum spiritualium non fuisset excellentissime
omnium nature dotata · utpote nativa indole perfec-
cia intellectuali industria preclarissima · corporali pulchri-
tudine decentissima · optima fuit scilicet complexione me-
bris proporcione sensuum vivacitate et corporis agi-
litate · cum dicat Virgilius Non omnis fallax est specie
turpissimus quin fuit nec ... Et poeta Gracior est
omnis in pulchro corpore virtus. Nec ergo tali dono na-
ture carere debuit virgo maria · sed tam excellenter pre-

nota de physonomia faciei

capac materiam ex personali elegantia et corporali forma
digna esset Christo · digna esset filio dei · digna esset
constitui regina mundi Nemo dubitat quin exterior
forma hominis in facie in gestu in motu et membrorum
habitudine sit speculum interioris hominis unde quod sapientia
hominis lucet in vultu eius · ut ita nota arte phy-
sonomie · aliquis habeat faciem sapientem · alius vultum
stolidum · alter iracundum · alter mansuetum · alter superbum ·
alter humilem · alter castum · alter luxuriosum et ita de ce-
teris passionibus et complexionibus vitiosis et virtuosis
que in vultibus hominum seu physonomiis legi consueve-
runt · quia anime sequuntur corpora · unde omnium humanorum vul-
tuum · vultus Christi et virginis matris morali decentia ex-
cellebant decentissimi et pulcherrimi ¶ Primo quantum ad Christum pri-
mo patet quia decuit ipsum habere faciem optime passiona-
tam vel dispositam scilicet ad pietatem humilitatem mansuetudinem
et huiusmodi ad que ut provocaret homines · dicit in mundo ipso
dicere · discite a me etc · debebat ergo talia omnia relucere
in eo ad extra · scilicet in vultu in corporali habitudine ut sit omnibus
esset exemplar perfectum seu speculum vite et spiritualis
vivendi unde [illegible] post [illegible] nam physonomi-
at corpora presidentium seu principantium specialiter ut in eis
reluceat generositas strenuitas virorum timor et huiusmodi
passiones utiles quantum ad regimen subditorum [illegible]
prius debuit esse dominus omnium · et spiritus sanctus artifex omnium
eius corporale dispositionem et effigiem composuerit patet in-
tentum ¶ Quantum vero ad virginem matrem patet quia alias
non videretur habuisse gratie plenitudinem nisi in ea fu-
isset omnis generositas · virorum etiam corporalis quantum fuit
[illegible] possibilis ut innuunt auctoritates preallegate
¶ Item filius potuit matrem suam esse [illegible]

ꝯſiṁare ꝯferre et h° cāt decēs et ꝯpediēs ex
quo ipā debebat eē exēplar vtutū ꝛ oīs honeſta
tis ſpeculū et ꝑ quē videt᷑ eā merito etiā tali
ꝯvinſētā pulchritudis vlurētia ſūme decoraſſe
Etiā vlurētia mōrali corpus ꝛ maria fuerūt pul-
chriores adā ꝛ eūa et ſīc oīs morꝫ decor ꝛ ꝯpo
obiectalī ī eis vlucebat. q̄uis forte ſpūali mi-
dius fuerūt xpō et vgīe pulchriores et placibi-
liores. qa p̄mi parentes debuerūt eē ortyo et
p̃ius ſpēi humane. pterq̄ q° ad vita nālē ha
bē debuerūt nobiliſſima phyſonomiā et decē
tiſſima formā illis ſepibꝫ ī ſpē humana. ꝛ h° q°
ad nēc exigētiā ex quo deꝰ fecit eos īmediate
cū nō potuit obeē materie īdiſpō ul' ſupiorū
fluxꝰ decordiāꝰ. corꝑalis āt apparētia ſeu elegā
tia ī xpō et maria. qa eē debuerūt p̃ius vite
ſpūalis magꝭ t'hebat ad morū decētiā q̄tū
ad nēc ſui ſpēi exigētiā vn̄ lr̃ de bto dyoniſio nō
ariopagita q̄ cū pa loga deſideia tādē potuꝰ
votis eā videret dixiſſe legit᷑. Si mi de tuo
filio nō fuiſſet deus facile te credere eē deū
et forte hāc voc̄ deꝰ ultra cū matre eius
noluit fieri. ul' voluit ſcā tacēri. De qbꝫ tū cū
alios ſcōs ētitudo hēt᷑. ut de ſāficacōe iheme
ī utero. de annūciacōe ꝯceptionis bti johis bapte
et ita de filibꝫ. Cū ecē ecē vgo maria oprīe ꝯplex
ionis et tēpatanissī vginis videt᷑ nulla in
vita ſua paſſa fuiſſe egritudinē. et ꝑ quē m̄-
ta dīi dixiſſe Domt nāli ~~ꝯſeruo~~ ex ſenio dul-
ciſſīe eiꝰ vita ꝯtrita fuiſſet veſimile etiā m̄
ꝑ xpō ꝑſeruate ſūt dolōe bta vgo mortua ſit

sicut sine dolore peperit. Et a fornovi quod beatus
Johannes ewangelista de quo dicit Theologus in prologo super Johannem
quod descendit in defossum sepulture locum tam extraneus
a dolore mortis quam a corruptione carnis fuit ali-
enus. Speciositas autem virginis legitur fuisse talis modi
quod nemine eam unquam aspiciente temptatio moveret ad
aliquam sordidam concupiscentiam provocavit. Sed magis ad de-
votionem castitatem et ad spirituales meditationes in-
tuentium eam mores tamquam speculum viventis omnis honesta-
tis suspendit. Quod et nunc innovantes eam devote fa-
cere non desistit. Alexander ex quo ipsa effecta est mater illius
que est speciosus forma pre filiis hominum talis erat in moribus
talis in gestibus talis in actionibus talis in sermonibus ut si
quis ipsam in ipsis diligenter attenderet eam totam pulchram
merito reperiret. Ecce tu quam pulchra es hic amica
dei. Ecce quam pulchra oculi eius columbarum absque
eo quod intrinsecus latet. Omnis gloria filie regis ab
intus etc. Et quamvis sit gloriosa et speciosa esset virgo
maria dum hic in terra degebat erat mulierum pul-
cherrima non tamen in hoc gloriabatur quia prout dicit Salomon fal-
lax gratia et vana est pulchritudo sed mulier
timens deum ipsa laudabitur. Sed potius in humilitate cordis
et mundicia conscientie gloriabatur ut patet Luce primo ubi
ait Exultavit spiritus meus etc. Quia respexit humilitatem an-
cille etc. Hic dicit Augustinus in sermone super missus est in persona
beate virginis: Reducite a me quod obtulerim munera
ut mei mater efficerer creatoris. Oblatio mea vir-
ginitas mea. abiectio mea. humilitas mea. Et ideo
magnificat anima mea dominum. Quia respexit. non flaviam tu-
nicam meam. non porposo cultum radiantis auri orna-
mentum ad cervices meas. aut preciosorum lapidum aut

non

margaritarum dependerunt in auribus meis · que gena
rum ruborem attendit fuco mendaci coloratum · Sed
respexit humilitatem ancille sue Et velut mansuetus impleuit
celos transiens per humilem ad superbos et non relinquens celos
velut descendens super matrem uterum humilem et quietum
o stupenda humilitas o excelsa altitudo sapientie et scientie
dei deus paruus angelorum ab ipsa lactatur · et fons aque
salientis in vitam eternam potatur hec Augustinus Decuit ecclesia
dei sicut nunc maria beata fecit · sed nunc ipsi attendunt
ad pulchritudinem et cultum exteriorem · sed magis cultum
hominis interioris · qui ad ymaginem dei factus est studet
comparare et exornare unde dicit Bernardus super Cantica si in
omnibus circa statum spreto ornatum cultu sed superfluo ex
terioris sui hominis qui cotidie corrumpitur omnem se diligentia
prebet et occupat excolendo et decorando interiori homini
illi · qui ad ymaginem dei factus est et renouatur de die
in diem certi sumus ei deo non posse esse quamquam acceptius
ymaginem suam si cum qua fuit constituta decori comparata
et omnis gloria corporis mulieris non foris est hoc est non in
flore seculi que in voce vulgi sed in domino unum et deinde
gloria vestra hec est testimonium conscientie vestre · pro conscientie so
lus sit arbiter deus cui soli placere desiderat et
cui placere sola vera et summa gloria est Non medio
cris plane est gloria illa que intus est in qua gloriari
dignatur dominus glorie dicente dauid omnis gloria filie regis
ab intus Et tutior cuique sua gloria dum eam habet in se
metipso · et non in altero hec Bernardus Decens sunt homines
scilicet et perspicue mulieres exornantes se multi
pliciter ab exterius · turpissime ab intus sordentes ornant
enim facies suas et distento collo ambulant · sunde ad

no͠ ·preceptu apli iubentis · ut · mulieres velent facies su
as ꝑ angelos ſtte vethe dyabli ad capiendas aias
hominu i quo multiplic pccat nosciunt · Na tot aiaꝝ
ſr vee qt hoies ſuo ornatu ptrahu alliciunt di
uicat ſi ſe no emendauerit ne id ysa c 3o ipleat
i eis et dipt ꝓ eo q elevate ſt filie ſyon ꝫ a
bulauerut collo extento et nutibꝫ oculoꝝ incedebat
et plaudebat ambulabat et pedibꝫ ſuis composito gradu
incedebat · decaluabit dns verticem filiaꝝ ſyon et
dns crine eaꝝ nudabit · In die illa auferet dns
ornamentu calciamentoꝝ et lunulas et torques
et monilia et armillas et rauces ꝫ anulos et
gemmas i fronte pendentes et mutatoria ꝫ pallia
et linthiamina et acus et ſpecula et ſindones ꝫ
mitras et vittas et teristra et erit ꝓ ſuaui
odore fetor et ꝓ zona funiculus et ꝓ crispanti
crine caluicium et ꝓ fascia pectorali cilicium pul
chri q viri tui gladio cadent et fortes in prelio
et merebunt atqꝫ lugebunt porte eius et desolata i ter
ra ſedebit · hec de pulchritudine male corpali ¶ 3a e
pulchritudo interior ꝫ ſpualis que consistit i ꝑfcoe
et aceptione virtutu q multo fuit ſpeciosior et
deo gratior ut ulterius illa pulchritudo aqualiter ex
pmatur ſciend · q ſut duplices virtutes q quedam ſut
naturales · i · natali hoi inpositu et quedam aduentice
· i · post illas aduenientes ſunt accidentales ¶ Primo
g quo ad virtutes naturales maria e pulcherrima
mulierum ſuit q ad nate indole cognitu natus
fuit q ſps ſcs illa facet purissima i naturalibꝫ
ex qua illa eterna increata gemma ſapia in ·

quam nichil coinquinatum incurrit voluit sibi natu-
ram purissimam et salute nostram assumere ut esset speciosus
forma pre filiis hominum Nec spiritus sanctus in hac operacione
impediri potuit ex parte penurie materie complexionalis
vel ex parte influxus astralis aut quibuscumque aliunde pro-
venientis indispositionis accidentalis contra spiritualitatem seminis plura
que causare concurrerunt omnium ut dicit quidam doctor divino
videtur quod ordinatissime fuit disposita in eius quod nulla pro-
les illius sexus nostra unquam appropinquavit integritati nature
status innocentie sicut ipsa. ita quod ob hoc credi possit quod
si ab initio fuisset illius status purissimis et ordinatissimis
naturalibus debita ad decentissime et optime moralis vi-
te statum tenuisset faciendo in cunctis quod sibi possibili-
tate virium naturalium in se fuisset nichil omittendo
Consequenter eciam sunt virtutes adherentes id est acquisite in
quibus eciam maria pulcherrima fuit sancta casus in summa
perfectione habuit. Nam hee virtutes per debitum usum vi-
rium et potenciarum anime mediante gracia acquiruntur. Et
quia optime fuit naturalizata. et cum hoc gracia plena con-
stat quod in omni virtute fuit perfectissima. Sancta non stetit ex
parte gracie operantis et cooperantis. nec ex parte liberi
arbitrii vel virium naturalium. quo ad huiusmodi perfectionem vir-
tutum retraheretur. Sancta alias non fuisset gracia plena
nec optime naturalizata. Unde ipsius vita omnibus fuit per-
fectissimum virtutis exemplum cunctis et ea corde pu-
rior. caritate ferventior. fide stabilior. spe robus-
tior. pace tranquillior. gaudio in spiritu sancto eciam ple-
nior fuit cunctis sermone modestior operibus sancti-
or quam hec virgo beatissima fuit Sed sed pro plura va-
camur Si et linguis loquar angelorum et hominum nu-

·qt digne v'tutu tuaꝝ ꝯſonare potuimꝰ iſtu-
nia eiuſdē tu cui ꝓphãra iubilq et deſidea-
ria ſcōna· tu cui ſapiēcia ⁊ ſcribaꝝ ſilētiu
·tu patriarchaꝝ et ꝓphaꝝ in iſrahel īclita ples
⁊ filia Sed nō ſolū hijs v'um eciā angelis ma-
ior effecta Tu mulier amicta ſole luna cal-
cās ſub pedibꝰ Tu īduta luce ſicut veſtimēto
vndiꝗ ſplēdoꝝ vigore obtutus eciā venerabiles
angelorū Nōne ita ecce āgeli ſtātes ī ꝯſpectu
throni· īmo eciā ipā cherubī et ſeraphī ſtu-
pōē mirabilꝰ venerātꝰ te regina aſſiſtere a
dextriſ dei ī veſtitu deaurato v' De hac pulch-
ritudīe v'tutū dr̄ vich' ſup p̄dcō vbo Tota pulch-
ra es amica veſo tota pulchra fuit qa ī vtero ſcī-
ficata· ab vtero qꝫ egreſſa nc mortale vmqꝫ ꝯ-
miſit nc veniale Et in ꝯceptiōe ſdē filij
dei ſup ꝑ gracā a peccatis ē cuſtodita poſt hac
vō ꝯfirmata et v'tute altiſſimi obumbrata ⁊
roborata ut peccatū oīno ꝯmittē nō potuit Ex
quo tēplū dei ſcīm ē ita priuilegiata ē ut nul-
lateñꝰ aliqua macula decurpari potuit Tota
ite pulchra fuit qꝛ pleā nc vllū peccatū nec
minimū veniale fecit qō nūqꝫ ī ea locū gr̄ā
habuerit cum ei alis veniale ꝯmittit ꝑ tur-
nō meretur nc grām in eo augere Tota etiā fuit
pulchra quā totā poſſedit grām· qa nullū lo-
cū habuit peccatū in ea v' habuit qꝫ v'tutes
ſūt ꝑtractōe ul' viciorū paſſionibꝰ et hās poſſedit
amore earū delcata et grā adunita Ideo ī
ipā cāut v'tutes ꝑfēcē et ī ꝯtinuū vſū ſuū

fuiſe ut michil q bonū ſapet vellet ul ſen-
tiret Talis fuit i virtutibus Tanta q fuit eius
caritas ut nō ſolū ad eius ꝯtētē extēderet viz ad
iudeos ſz etiā ad ignotos et notos ad oēs demū
q hoīes caritas eius dilatata fuit pro hijs ſollici-
ta extitit ꝑ hijs idesinēt orauit ꝑ hijs ora-
do exaudita fuit directe ad eā angelo Inuenisti
gratiā apud deū quā ſi querebas omni ſalutē deſi-
derabat quesiuit ⁊ obtinuit ymo ſalus omīs ꝑ
ipam facta ē. vnū ⁊ mundi ſalus deū ē Tota q
fuit pulchra ſa in vteo mūdata. deinꝫ i ſcitate
et mūdicia ꝯfirmata fomite peti pō i ea
ſopito ut nō pccaueit et tandē extīcto ut pc
care deīceps nō potueit Angelicā deniqꝫ i t-
ra adepta ē puritatē et i virtutibus ⁊ ſcitate
ac moꝝ ꝑfcōe dei ſilitudinē iusta pia pru-
dēs minores. modesta mētē ⁊ corpe ſcā aſci-
to q pdicat pulchra q ⁊ diuina et angelica
ſilitudinē in terris ē adepta et q humilitas lo-
cus ꝯtē dei ē adeo ut tm ādo ꝯtē capax ſit
ꝗtū humilis fuit ſic virtutē hāt ꝑfcē et totā
poſſedit ita totā cam gratiā ipleuit totāqꝫ de-
corauit hoc ē q eius interior pulchritudo metis
exterior q fuit decor caſtitatis candor virginitatis
Tota q lucida fuit opere nil tenebroſū nel
ſuspiciū ſz totū lucidū et ꝑfectū ut alioꝝ aſ-
pectibus placet et exemplo luceet induta veſtim
deaurato virtutū et circūdata varietate meitoꝝ
Talē celeſtis vir ꝯcupiuit cū decore ſit veſ-
tire ſol iuſticie ſe īfudit et i ea ſe carne veſ-
tiuit Nec mirū ſi lucida fuit quā ſplēdor

gl̃e ĩpleuit · ſi pulchra fuit q̃ ſplẽdore lucis ĩ
ſe ſuſcepit Nõ q̃ʒ dubitādū amoꝛis ignẽ et ĩ
teneroꝛẽ radoꝛẽ etiā ꝑcioꝛẽ ĩ ea lucẽ ut q̃ʒ
puritatẽ angelicā habuit ultrā eꝫ angeli
habuīt Tõ ꝗ̃ merito s² pulchr̃ ſa pulchra fuit
facie · pulchra mẽte ⁊ coꝛpe ¶ Tãnc etiā ipīs
pricipibꝫ tenebrar̃ terribilis fuit ut ad ipſā acce
dē ea q̃ʒ temptaē nõ ꝑſumpſerit ꝯterrebat eī
eos flāma caritatis īcēdebat oꝛoeō et ſcīr noſt
deuocoīs ſtupebat ĩmũnẽ a peccātis Nemo enī
ta ſcīs q̃ nõ habuit defcũ et maculā pter ip
ſā · luna eī nõ ſplẽdet et ſtelle nõ ſ̃t mūde ĩ
eiꝰ ꝯparãoẽ · i · hijs q̃ lucet vite ſcītate ut luna uel
ſtelle ĩ nocte hui⁹ vite obtenebrātur eī ſtelle
· i · ſcī caligine humane culpe ſꝫ bta virgo tota
pulchra fuit quā tota ſol iuſticie illuſtrauit ⁊
ꝑfudit ut nec maculā nec tenebras culpe habuit
¶ Sup hec etiā martirio decoꝛata fuit ꝗ̃ ipius
eī aīam ꝑtranſiuit gladius nõ materialis ſꝫ doloꝛis
quo martirio ꝯ̃tinu⁹ paſſa fuit q̃ͣ ſeꝛio q̃n
to eī ĩſeꝑabilit̃ amauit tāto vehemēcius dolu
it · vn̄ ſic͞t nõ fuit amoꝛ ſic͞t amoꝛ eiꝰ ita
nec doloꝛ ſilis doloꝛi eiꝰ ꝗ̃ ꝑ mĩrib⁹ magnitudo
amoꝛis doloꝛẽ liniuit paſſionis · ſꝫ bta virgo q̃nto
pl⁹ amauit · tāto pl⁹ doluit · tantoq̃ʒ ei⁹ marti
riū ꝯ̃tinu⁹ fuit vn̄ ſtā dilexit pl⁹ oībꝫ ⁊
magna magnitudinẽ amoꝛis erat maꝫ doloꝛis ꝗ̃ maiꝫ
paſſa fuit mẽte q̃ͣ martires carne pulchra
q̃ fuit bta virgo virginitatꝭ decoꝛe · pulchra q̃ʒ
ſcē cõpit ꝯfeſſionis laude · pulchra marti pal

ma. et sine omni macula. scilicet actualis culpe. Hinc inchoat
dicit beatus Augustinus Excepta sancta virgine maria de
qua propter honorem dei nullam prorsus cum de peccatis agitur
haberi volo questionem. Unde enim scimus quid ei plus gratie collatum
fuit ad vincendum omni ex parte peccatum que concipere ac parere
meruit eum quem nullum constat habuisse peccatum. Hac
ergo virgine excepta. si omnes illos sanctos et sanctas cum hic
viverent congregare potuissemus et interrogare u-
trum haberent peccatum quid fuisse responsuros putamus. u-
trum hoc quod iste dicit. an quod Iohannes apostolus Rogo vos
quantalibet fuerint in hoc corpore excellentia sanctitatis
si hoc interrogari potuissent una voce clamassent
Si dixerimus quia peccatum non habemus nosmetipsos sedu-
cimus et veritas in nobis non est. Hec Anselmus De-
cebat ut ea puritate qua maior sub deo nequit
intelligi virgo illa niteret. cui deus pater unicum filium quem
de corde suo equalem sibi genitum tanquam seipsum dilige-
bat ita dare disponebat ut naturaliter esset unus idemque
communis dei patris et virginis filius Et quam ipse filius ma-
trem sibi eligebat. et de qua spiritus sanctus operaturus erat
ut conciperetur et nasceretur ille de quo ipse procedebat. Hec
ille ¶ Unum nota quod sicut beatissima virgo iam est exal-
tata in gloria super omnes creaturas. sic etiam super omnes
creaturas fuit sanctificata in utero unde scilicet sanctificata
fuit in utero quam sanctificatio fecit ad fomitis ligationem
et scilicet in filiis eius vindicti exceptionem que fecit. sic
plenissime visum est ad totalis fomitis extirpatio-
ne. et quod nunquam in vita sua peccaverit. quod de
nullo alio sanctorum credendum est propter quod significanter de sola
ea et sedem non habet in qua nichil inquinatum in-
currit Candor est enim lucis eterne et speculum
sine macula dei maiestatis. Sic ergo beata maria

tota pulchra fuit sancta pulchra linea quam omnes pul-
chior speciositate et claritate corporis sed pulchrior
virtute mentis // Super hanc autem pulchritudinem habuit
etiam pulchritudinem spiritualis fecunditatis qua super omnes
creaturas fuit excellentissime dignificata Et ideo ei
veritatis pulchritudo maior est propter quod parere
divina prole sacrosancta fecunditas Hanc pulchritudinem
nescivit vero nec penitus abnuit obstupescunt
angeli orbis mirantur universique Non est pulchra audita
in terra chanaam neque visa in theman Et ideo ei
unique quod recto sublimitatis caruit ex parte vero ab-
stulit deus hanc exemplum a vere filia syon Sed
magis in creaturis maior reperitur dignitas quod
matrem creatura ac vere materiam ex lege quodammodo
dicavi ac pferri filio creatori et sic unique in
creaturis status prior quam deum hominem et hominem deo
sit naturaliter quodammodo mutua caritate que est inter
parentem et filium quaerere et coniunctis quibus hoc excel-
lentior quod tanta affinitate sunt puta conjuncta
te deo patri quam unquam creatura ut utriusque eadem
sit proles et filius Unde magis nec dignissima ma-
ter creatura ei eadem quodammodo non est sibi quam
ad carnem cum deo creatore et quod pulchra est hec
casta quam cum tanta caritate ut creatura ad di-
vinarum personam nunc dico servitium ut in ceteris
creaturis sed etiam quodammodo elevet ad eorum Unde
est quod ipsa sola inter omnes personas creatas yperdulia
id est summo honore creaturae debito est honoranda quia est
eam adorat ab omni creatura in celo et in terra ergo
sancta maria tam multiplex fuit pulchra merito de
ea potest dici illud Judith xj° Non est talis mulier super
terram in aspectu in pulchritudine et in sensu verborum

Tota q̄ In nativitate beate marie
pulchra es amica mea et macula non est in te
Cant. 4o. Ista verba quamvis allegorice de
sancta matre ecclesia vel tropologice de anima perfecta sunt
conscripta tamen accipiuntur anthonomatice sive proprie
intellecta de beata maria ita ut sint verba christi ad beatam
virginem eius pulchritudinem admirantis et commendantis
In quibus verbis beata virgo in tribus a christo commendatur. Primo
a virtutum et graciarum omnimoda perfectione ibi Tota pulchra
2o a dilectionis et fidelitatis integritate. ibi amica mea
3o in omnis culpe et peccati immunitate ibi et macula non
est in te ¶ Circa primum et ultimum sciendum quod beata maria
dicitur fuisse tota pulchra quia omni culpa caruit et om-
nium virtutum omnia plena fuit. Fuit enim pulchra
corpore et pulchra mente ¶ Pulchritudo corporis con-
sistit in debita membrorum compositione cum colore pul-
chritudinis. Hanc maria habuit. unde patet quod ipsa tota
pulchra etiam corpore fuit. unde legitur de ipsa quod fuis-
set habens oculos virides aspectus magna superciliis
mediocre nasum. vultum eius longum. longi digiti. medio-
cris stature et quamvis huiusmodi electaria membrorum
cum venustate colorum reddit hominem pulchrum constat
quod ipsa pulcherrima fuit pulchritudine corporali ¶ Nec
dubium quin ipsa in infinitum fuit pulchrior pulchri-
tudine morali que resultat ex varietate vir-
tutum qua ipsa gloriosa tam lucide resplenduit quod etiam
exterius in corpus redundavit unde quia ipsa in se solem
iusticie suscepit non dubium quin interior candor
exterius etiam resplenduit ut que puritate angelica
mentem deiformem habuit etiam vultum angelicum ha-
buerit unde super id quod Joseph ait non cognoscebat eam
Crisostomus quod qui beata virgo christum portabat

Nota de pulchritudine corporis beate marie

in vtero facies eius tante pulchritudinis splendore lucebat quod
Joseph eam non cognoscebat .i. non poterat videre in eam
donec peperit filium suum primogenitum Sic et facies mo-
ysi ex consortio sermonis dei tunc fulgebat . quod filij israel
non poterant videre in eam propter nimiam claritatem eius
Thomas vltra male credendum est incomparabiliter resple-
duisse que ipsum solem iusticie in mensibus portauit
in vtero suo . Consequenter habuit excellenciam pulchritudinis mentis
et pectus corporis excepit Virgo maria licet esset pulchri-
tudinem concupiscencie carnaliter potuit . Sed et ipsos motus concu-
piscencie carnalis in aspicientibus extinxit vnde bernhardus de ea
dicit . quod tanta pulchritudo eciam corporalis fuit // Et licet
sit pulchritudo fuit corpore . incomparabiliter tamen fuit pulchrior
mente sua omni macula culpe caruit et omni virtutum
gracia plena fuit // Secundo tanta pulchritudo fuit . sua omni ma-
cula culpe caruit . sua sanctificata in vtero fuit ab o-
riginali culpa et tanta ei gracia data et fomes
ita repressus quod peccatum mortale committere omnino non
potuit et vllum omnino veniale commisit peccatum
mortale committere non potuit sua eius voluntas inseparabiliter
erat coniuncta deo Et ista coniunctio voluntatis ad deum
facit et durante homo mortaliter non potest peccare Et
quia racio in beata maria sic inseparabiliter erat coniuncta
deo . patet quod non potuit mortaliter peccare Non pecca-
uit eciam venialiter . sua per hanc graciam sanctificacionis
fomes ita repressus fuit . quod nulla erat rebellio mem-
brorum et inferiorum virium quam ipsum voluntatis in ea ex
qua rebellione maxime contingit homines peccare a qua
maria per hanc graciam sanctificacionis custodita fuit
vnde patet quod eciam venialiter non peccauit Et

sic patz quod ante conceptione filij dei nullum mortale
peccatum committere potuit et ab omni veniali preser-
vata fuit. et post conceptionem filij dei ita confir-
mata fuit quod omnino nec mortale nec veniale
peccare potuit. Secunda tunc omnis fomes ab ea sublatus et
in ea extincta fuit et secunda nullum obstaculum vel impe-
dimentum gratie dei in ea invenit. Immo omnem aptitu-
dinem et disposicionem ad gratie receptionem. ideo eam
omni virtute gratia implevit. unde patz quod tota pulchra fu-
it. Sic ergo patet quod virgo maria tota pulchra fuit quia
omni macula culpe caruit. // Secundo dicitur pulchra. Secunda
omni virtute gratia plena fuit. Secunda enim deus in ea nul-
lum obstaculum gratie impedimentum per eam minime pre-
paratum invenit. Sed omnem aptitudinem et disposicionem pro
receptione et infusione gratie virtutum. ideo eam omni
virtute gratia implevit. unde virgo ei dicitur Aue gratia plena
nam ipsa omnes virtutes absque aliqua perturbacione in-
lectata et passionum possedit solum amore castitatis de-
fensse in ipsa eerat et in gemmam visum transfuse
fuit nichil aliud quam bonum vellet sapere et senti-
ret. unde omnes passiones et vicia perfectissime fuerunt
in ea sopita et extincta per contrarias virtutes. Nam
superbia extincta fuit per humilitatem invidia per caritatem
ira per mansuetudine. accidia per sedulitate
et diligentiam avaricia per paupertate. gula per sobrie-
tate. luxuria per castitate. Et secunda in ipsa virtutibus
maxima perfectissima fuit et vicia et passiones con-
trarie virtutum stare non poterant. Secunda quod dicitur vi-
cia et passiones contrarie deviicte et extincte non

ſuit· tā dn̄i virtutes ipſe pt̄ dicat· q̄ oīa vi-
na pfcē i ea p̄ virtutū pfcionē cōpuncta fue-
nō rūt / Et at ī virtutibꝫ pdcis virgīs gloſe
pfectā fuit ſingulas virtutes breuiter tangēdo
ſic declarari poterit / Na q̄ ſupbia habuit pt
ſudiſſimā hūilitate ewāgta atteſtate q̄ ait ego
at maria Ecce ancilla dn̄i fiat m̄ ſcd̄m vbū tuū
O mira & pfunda hūilitas marie Ecce mariam
angelꝫ alloq̄tr· maria q̄ plena dr· marie ſup uēt
rio ſpūs ſcī pmittr· maria in matrē dei aſ-
ſumit· maria oibꝫ creaturis pponitr· maria dn̄a
celi et trē efficitr· et ī hijs oibꝫ nulla ſupbia
eleuatr· ſꝫ potiꝰ mira hūilitē depmitr dicens
Ecce ancilla dn̄i Nō ei dixit Ecce mr̄ dn̄i
vl' ecce dn̄a mundi· ſꝫ ecce ancilla dn̄i Vnā pt
ait Beda maria neq̄q̄ ſe donis celeſtibꝫ q̄ſi a
ſe h'ēt cetū extulit· ſꝫ ut maiꝰ maiꝰ qꝫ do-
nis eēt apta dīnis ī cuſtodia hūilitatis me-
tis pceſſū fixat Ita ewangelizādi ſibi archa-
gelo rndēs Ecce ancilla dn̄i· fiat ꝛc̄· Et Ber-
de hac hūiltē Vnde ē h'c tā ſublimis hūili-
tas q̄ cede nō nouit honoibꝫ iſoleſcē glā
neſcit Nō ē magnū eē hūile ī abiectiōe magꝰ
proeſa et rara vtꝫ hūilitas honorata // Nec ſo-
lū in vbo ut uīt ſꝫ in fco marie declaratr·
hūilitas vn̄ eadē hūilitate quā exhibuit an-
gelo ſibi ewangelizāti zceptu filij dei rndēdo
ecce ancilla ꝛc̄ eadē etiā curauit exhibē hoībꝫ
·et qd' maioꝛ ē virtutis etiā minoribꝫ vn̄ ip-
ſa pꝰ zceptū filij dei· exurgēs abijt ī motana
& ſalutauit elyzabeth et ei cū oī ſtudio de-

uocione tanto tpe

nonoib tato tpe ministrauit. et ea humilu et
fidelu ita ut elizabeth multu admirauet. de
tata cuius ecia dignatoe 7 humilite. q's vix h° m ut
veniat mr dni mei ad me. Habat ecia humili
tate sco ondit. qy p9 ptm filij sui ab igressu
templi ꝑ xl^a dies abstinuit q'uis lex illa. gra
illas solas data ee que omni semie gcepissent
qd ipa no fecit. q2 no omni semie. s; sola spus
sci operatoe gcepet. Tata fuit maie humilitas ut
alioz oblata i sola humilite elegerit glorian om
dupit ... spcp dns humilitate ancille sue ... idig
nam se agelica salutatoe reputabat. ppt qd' t'z bata
fuisse dr i smoe ageli eu ei ipa p9 filiu fu
cit humilia et i gsmicoe sue michilitatis clarius
vdarta. tatg stupor fueat menti respice audi
ns smoe eig. Nichil ei menti humili e mirabi
lius et magis suspectu q' gmeda° sui. ppt qd'
vnd vilissima et dina mirabilis magis idigna
no admirata fuisse. nc t'z bata dicit vo audi
mt gra plena. dns tecu tota i sui vdarta
michilu cogitabat q'lis ee ista saluta°. no solu
ppt vilitatis picula. s; ecia ppt dignitatis statu eo
pssu et admirabat. quo i tata vilitate i q'
se videbat deg vellet tata magnificetia operari
ppt qd' ea ad vilitate q' ad humilite. vn sic
agelicu adaptat eu dr Ne timeas maria inuenisti
gram apd deu. q'i dicat Noli expauescere tue
regimcois vilitate qa apd altissimu inuenisti q'
nam s; filij dei minitate No te formides
vile. qa ipe elegit te 7 faciet mirem et h°

cit per suam gratiam non per sua opera sufficientiam
virginis eius humilitate profundissimam maiorem probat gratie
collatae magnitudo quae nunquam tanta ei data fuisset
si non humiliam conspexisset Et sua humilitas est longe
gratie dei adeo ut tunc capax gratie sicut antea spiritum fu-
cit humilis. sicut virtute habet perfecte possedit ita totam
eam gratia implevit. totamque decoravit ita ut merito
diceretur. tota pulchra Et quia haec gratia est spiritus ut
spiritus aliquis matris repleverit tantum ad clariorem
cognitionem suae nichilitatis perduceret et ad profundiorem
humilitatem. sicut nulla creatura post filium tantum in
dignitate et plenitudine gratie et gloriae ascendit sicut eam
nulla tunc descendit in humilitatis profundam sui cognitione
Unde nulli creature post filium datum est gustare crea-
ture post filium tantum datum est gustare creature ni-
chilum et tunc se humiliare et adnichilare sub vultu
maiestatis divine sicut sibi inde de humilitate marie
¶ Secundo quantum invidia maria fuit affectuosissima
per caritatem unde ait lucas exurgens maria abiit
in montana cum festinatione in civitatem Juda et intra-
vit in domum zacharie et salutavit elizabeth. Iuxta
caritate perfectissime habuit ad deum et ad proximum. In pro
caritate proximi abiit in montana ut salutaret vi-
sitaret et ministraret elizabeth Haec caritas proximi
maiorem debet haberi et foveri corde et opere pro cari-
tate quam habuit in corde conprimere et abiit in
montana cum festinatione Nichil enim eam cogebat cor-
pore et festinare quam caritas quam in corde gerebat
per quam proximi bonum et profectum diligebat unde eam
caritate cordis in ore et sermone ondebat et fove-

bat qu̅ elyzabeth salutauit vn̄ dicit. q̄ it̄ int
in domum zacharie et salutauit elyzabeth d̄ v̄ra
ast gre̅ q̄ v̄tut' gulit elyzabeth caritatiua saluta.
marie o̅n̄t cura̅ta d̄s. Et fcu̅ e̅ ut audiuit salutacione̅
marie elyzabeth exultat. infans i̅ vtero eius. et r̄ple̅ e̅
s̄s̄. ely. et exclamat. voce magna d. b̄ndc̄a tu int' mu̅
ier' hac̄ eciā caritate̅ nō solu̅ s̄mo̅e s̄ eciā ope c̄m
debat et fouebat vn̄ caritas q̄ nu̅q̄ e̅ ociosa. sed
operat' magna si e̅. et si opari renuit caritas nō
e̅. maria q̄ vero̅ caritate̅ habuit ope pbauit.
q̄a mansit ap̄d elyzabeth q̄si mensib' trib' ad ministra̅
du̅ vtiq' sibi nō ad ociand' vn̄ Ambr̄ e̅ra apl'
officiu̅ ma̅ veneat offi̅ ihebat in̄ hac̄ caritate
x̄pi. p̄ oib' sollicita fuit. p̄ oib' orauit. et exaudi
ta fuit. dicente āgelo gabrīele Inuenisti gr̄am apd
deu̅. gr̄am. s. qua̅ q̄rebas om̄i salute̅ desiderauit
vn̄ et mu̅di salus q̄ p̄ ip̄am s̄ca e̅
ut nō solu̅ ad parente̅ sua̅. iudeos v̄z expted't.
s̄ eciā ad ignotos et notos p̄mo ad oēs hoīes
dilatata fuit. In̄ habuit eciā hac̄ caritate̅ p̄fecti̅s
sima̅ ad deu̅. q̄a eu̅ ex toto corde. tota aīa et to
ta mente p̄fectissīe diligebat vn̄ dicebat magnificat a
nīa mea d̄nm. Et exult. s. mens i̅ d̄o salu. meo Beda eius
aīa deu̅ magnificat q̄ oēs interiores aīe sue affectus
diuinis laudib' ac seruicijs mancipat. qui obseu̅
ratu̅ p̄ceptor̄ dei s̄z eius potencia̅ maiestatis se
cogitac̄e demirat' Cuius sp̄us i̅ deo salutari suo
exultat q̄ nil i̅ t̄renis libet. nulla caducar̄
re̅ affluencia emollit. nulla adu'sitas frangit
sed sola illius a quo salus sperat' et̄na sui cōdi
toris memoria delectat Cu̅ eū oib' p̄fecti̅s

vba gnciant · maxie tu · dei genitrice pforze de-
rebat q[uod] merito singularis p[ri]uilegio sp[irit]ali ei[us] di-
lectio[n]e flagrabat cui[us] corp[or]ali p[re]sentia gaudebat
Ex q[ui]b[us] v[er]bis bede p[ate]t q[uod] sicut deu[m] diligebat sa-
licet o[mn]ib[us] electis cu[m] diligere et laudare p[re]cellentiu[s]
Ipa ei[us] sicut sim[i]l[ite]r et sp[irit]ali[ter] q[uam] o[mn]ib[us] fuit electa
et ap[os]tolorum generali bndco[n]e p[re]ducta ita vice-
versa deu[m] singulari[ter] et sp[irit]ali m[od]o laudare magni-
ficare ac diligere p[re] cu[n]ctis electis debebat · Vn-
de etia[m] co[n]tigit ut dicit Hugo q[ui]a amor sp[irit]us s[an]cti in
corde ei[us] singl[ari]t[er] ardebat ideo in carne ei[us] v[ir]-
tus sp[irit]us s[an]cti mirabilia faciebat · Si et considerat[ur] act[us]
caritatis q[ui] licet e[st] multi[plex] · t[amen] ei[us] reducit[ur] ad h[oc] q[uod]
i[n] o[mn]ib[us] carum tenet amatum q[uan]ta caritate ve-
hemtata fuit i[n] co[n]cipiendo tale filiu[m] certe no[n]
debuit superficialis calefieri · s[ed] ab intimis pecto[r]is
usq[ue] ad summu[m] capitis sui tota diuini amoris
flama fieri · Si etia[m] caritas m[ari]e considerat[ur] q[uo]
ad aliq[ua]m suspirancia cu[m] ad h[oc] ip[su]m dei filius ve-
niebat · q[uan]to sibi debat ardore suspira[n]di vnde
et q[uan]to amoris iaculo debuit vulnerari v[nde] ut
d[icit] Iber electa sagitta e[st] amor xp[ist]i q[ue] a[n]i[m]am
marie no[n] solu[m]mo[do] confixit s[ed] p[er]transiuit ut nulla
in virginali p[e]ctore p[ar]ticula amore vacua relinq[ue]-
ret · s[ed] toto corde diligeret et esset gra[ti]a plena
zlut certe p[er]transiuit ut veniret ad nos et de
plenitudine ei[us] o[mn]es acciperemus et illa q[ui]de[m] i tota
se v[er]am vice vulnus amoris accepit et suauc · ego
vero me felice[m] putarem si summo salte[m] g[ladi]i
cuspide gladij h[uius] in[ter]d[u]m me pu[n]gi sentirem
ut vel modico vulne[re] accepto diceret a[n]i[m]a mea

vulnerata caritate expositum // Si etiam considerentur caritatis altitudo longitudo latitudo et profunditas. quanta fuit caritatis Marie altitudo que usque ad summum trinitatis. pervenit ... digne quantum pro creatura ... unita vite ... ipsi infinite caritati
Quanta longitudo que usque ad finem vite quantum ...
... perseverantis ... finivit ... terminabilis ... actum seu iubilum ... data ...
etiam huius caritatis latitudo ut usque ad ...
creaturam a filio ... accepit ... matris
... que capax sit beneficij redemptionis data ...
a fuit caritatis eius profunditas ut usque ad scelera
... peccatores se ... eos sibi ... nunc
... in filios adoptando ... omnes in ...
... sue portavit visceribus ... et sentiens
omnes ... animas suas filias caritatis ... sicut filius
dei omnium fuit redemptor supportator et adiutor Ita
ipsa dei genitrix in dei filio omnes nos genuit et ad
omnes nos ... caritatis ... habuit et omnes ... de-
fectus culpas et penas sicut mater amore ebria suppor-
tavit excusavit ~~excusavit~~ deflevit et ... nunc
pro eis ad dei clementiam suspiravit / Ex huius cari-
tatis immensitate pervenit quod se et filium ad omnia ... op-
probriorum paupertatum et quarumcumque defectuum iniuriam et
omnium dolorum et acerbissime mortis caritate exposuit
et ... gladio passionis amarissimum absinthium ...
na cum filio immolavit in redemptionem peccatorum homi-
num quos ... affectu in caritatis visceribus ... habebat
... ipsa ut dicit Ambrosius ... luctum ante crucem stabat
et piis oculis vulnera filij spectabat. spectabat
tamen non pignoris mortem quam mundi salutem Aut
fortasse quia cognoscebat per filij mortem mundi re-

deprecem futuram putabat aula regalis sua se
morte publica nunciari quod addituram Sed ipse
christus qui finis est sicut homo sui adiutorio inter mortuos
os liber suscepit hoc de mirus affectum non consumit
ad hominis redemptionem auxilium Ex quo autem for
naris ardore tunc videns parte fieri viscera filii sui
in crucis patibulo semetipsam cruciabat ad amo
rem eius qui pro ipsa et pro suo genere tam dure
mortis se subdidit doloribus et quanto magis totum
humanum genus sibi videbat ignatum tanto magis ipsa
repedebat fortitudine et vice eius sibi commorientes
stare dixit iuxta crucem. hec de caritate marie. Ex ultimo
3o maria quod nota fuit mansuetissima per leni
tatem et pacientiam quod omni adversitate Ipsa ei est
qua symeon allocutus dixit [illegible] tuam ipsius animam pertransibit gladius
iste gladius fuit acutissimus filii passionem sive
mortem ut quidquid passus est filius gladius ei malis
animam nec occidere potest nec vulnerare acutissima autem
passio christi licet animam marie per compassionem pertransiret
ipsam tamen nec per odium occidit nec per impacientiam vul
neravit Numquam ei infrontes filii sui maria odivit
magis quod eos impacientes fuit Si ei alii martires pa
cientissimi in suo martirio corporali quanto magis maria [illegible]
ultimis puto quod omnia martiria sit supra quam unquam
passa est vel patietur omnis alia creatura patiens
et martirium [illegible] non adequat [illegible] sicut sepe a.
plus Si comparatur et [illegible] posse au
[illegible] ab effectu ut sic ipsa quanto altissime christo sup
omni creatura sic super omnem creaturam passa est cum
christo ut quantum eius gloria aliorum gloriam superat ita

passus passionem vnde ut dicit Theologus spiritualis et ante-
rius. passa est maria gladio passionis christi. plusquam ali-
qui martires quia merito plus quam martir fuit Nec solum
patientissima fuit cum filius eius crucifigeretur sed etiam
dum ante passionem [crucifixionem] filius eius vilipenderetur et diceretur
Nonne hic est filius fabri et marie et frater jacobi et
joseph ¶ 4to fuit maria studiosissima quantum ad oracionem
et sedulitatem. vnde in actibus apostolorum legitur. hii omnes erant
vnanimiter perseverantes in oratione cum mulieribus et maria
matre jhesu Maria enim indefesse perseverando in oratione
exemplum dedit quam oportet semper orare et non deficere Et si
maria tam sedula orauit in terris quomodo non sedule
orabit pro nobis in celis [illegible] hortatur Augustinus dicens
Omnes marie precurrimus imploremus omni nisu ut dum
nos suppliciter obsecramus eam suscepta [illegible] in terris ipsa nos
prece sedula commendare dignetur in celis. Maria autem non
solum ore in orationibus sed etiam corde in meditationibus sedula
fuit vnde dicit euangelista de ipsa Maria autem conseruabat omnia
verba hec conferens in corde suo Nec solum corde in
meditationibus vel ore in orationibus sedula fuit sed etiam opere
studiosa fuit. vnde ipsa ut ait euangelista abijt in mon-
tana ad elyzabeth et mansit apud eam quasi mensibus
tribus ut seni mulieri puerile etatis virgo iuuencula
ministraret ¶ 5o maria quantum ad auariciam et paupertatem
tenuissima fuit vnde de ipsa ait euangelista inuenerunt
mariam et joseph et infantem positum in presepio vnde si
fuisset diues. etiam tunc inuenisset hospitium sicut alie
mulieres ipsa etiam non habuit agnum quem pro sua
et filii purificatione offerret vnde [illegible] de paupertate
marie videre paupertatis marie magnitudinem et [illegible]
pauper cum arripiat consolationem [illegible] pro deo pau-
per se voluntarie patiens ut [illegible] consolari

pp̄ de paupe maria & paupe xpo · p ipam q̄,
cat regina celi & ipius qui dns mundi cuius cat
ptr celum & terra elegerunt ee paupes i hō mun-
do poci⁹ q̄ divites · ut nos suo exemplo pvoca-
ret ad amorē paupertatis vnn ipe dns dicit Beati
paupes spu et ve vob divitib⁹ q̄ hētis h̄ ɔso-
lacionē vestram · sed nō intelligunt hrē celestē &
divinā valde ei decet ē ut ille vermiculus et
miser hominis querat dilectē ubi dns & rex ce-
li & tre voluit cum pra mrē sua esse valde
erat ridiculosum ut querat hereditatē bonā terrenā cui
hereditas i celis ē pmissa Nā q̄ h' bona terre-
na congregat ac possidet i terris difficult' here-
ditatē ɔsequit' in celis vnn dns dic' Qm̄ difficile
dives intrabit in regnum celorum et facili⁹ ē ca-
melum p foramē acus transire q̄ divitē intrare i
regnum celorum ¶ Scd̄o q̄ gula erat sobriissima vnn
angel⁹ ait ad mariam Invenisti gram apud deum
Numq̄ ei maria tantam gram invenisset si nō so-
briissima i cibo & potu fuisset Nō ei sic ɔparuit
gra & gula sed apposite ē ut hō sit sibi p ɔ-
tinua graci⁹ et p gula i(n)gratus optimum ē
ei grā stabilirē cor nō escis q̄ nō pfuerit ambu-
lantib⁹ in eis Numq̄ ei maria deum ɔcepisset i v-
tero si crapulosa & gulosa fuisset vnn ut ait
Crisost⁹ totiens ille a deo ieiuno ɔtinuatus ē vi-
q̄ cibo & potu repleto ɔtinuatus ē vnn maria
ɔnecessarie a violenta mag⁹ fuit q̄ panē an-
gelorum et fontē vite i utero portavit ¶ Tercio
maria ɔtra luxuriam p virginitatē fuit castissima
Ex at maria castissima fuit tēptat' gram videns
angelo filium pmittenti dixit nō fiet istud quia vi-
rum nō ɔgnosco · i · nō me ɔmittam sed ppono

n a

Testat' etiam angelus qui ad joseph Joseph fili david
noli timere accipere mariam coniugem tuam quod enim
in ea natum est de spiritu sancto est etiam quia maria vir-
go divina prole est fecundata. nec tamen virginitas eius vi-
ciata et corrupta. sed mirabiliter in tali prole est confir-
mata et comprobata excellenter. ymmo ineffabiliter nobili-
tata et ditata fuisse consignatur et confirmata virginitas
eius virginitatem glorificavit fecunditas et eius virgina-
lem fecunditatem glorificavit immaculata virginitas unde
ei comparari potuit quod templum dei et sacrarium spiritus sancti
non meruit merito istam primam virginitatem accepit
benedictionem ut virgo permaneret et dei filium pareret
quia ipsa sola prima maledictionem virginis sterilitatis contempsit ut
merito diceret sibi angelus. benedicta tu in mulieribus virgo
qui te docuit deo placere virginitate. quod lex quod ministe-
rium quod pagina veteris testamenti ut precepit ut consulat
angelicam ducere vitam de virginibus ait apostolus preceptum
domini non habeo. consilium autem do Tu vero non dicam precep-
tum sed nec consilium habuisti nec exemplum. nisi quod unc-
tio eius docebat te de omnibus ac sermo dei vivus et
efficax qui tibi erat in mente quia admisit carnem hic virgo ma-
ria sicut fuit illuminata per spiritum sanctum quod vidit carnale
opere dimittere non continuit et filius sanctus et viget in
gremium per unionem cohabitum nullo modo decere in
proposito angelo filium promittenti contra illum carnale
dam fortissime allegavit suum virginitatis votum et in
mobile propositum dicens Quomodo fiet istud Et sic patet quod
maria non solum purissima fuit a viciis peccatis mor-

libus, immo perfectissima in virtutibus illis quibus scilicet humili-
tate, caritate, patientia et mansuetudine, diligentia et
sedulitate, paupertate, sobrietate et castitate vir-
tu dei tota pulchra. ¶ Secundo in predictis verbis commendatur
Maria in fidelitatis et caritatis integritate, cum dicitur:
amica mea. Quantum enim ad veram amicitiam pertinet se-
cretorum suorum consciam fidelissimam et dilectissimam amicam
Christi Maria fuit, quia ei sacratissimum et dignissimum
misterium a seculis absconditum deus sue incarnationis per an-
gelum suum revelavit, immo ei soli commisit, nec
aliquam ad hoc dignam vel ydoneam preter ipsam invenit.
Eodem etiam misterium ipsa fidelissime custodivit, dig-
nissime se ad hoc suscipiendum preparavit et secretissime et
reverentissime conservavit. Item quantum ad veram amicitiam
pertinet in adversis condolere et coassistere et in prosperis
congaudere, Maria fidelissima Christi amica fuit, quia ei in
suis necessitatibus, adversitatibus, persecutionibus et tribulati-
onibus fidelissime astitit, sollicite ministravit, cordi-
alissime compassa fuit, et in omnibus tribulationibus suis usque
ad mortem comes individua extitit. Ipsa enim ei
in suis infantilibus necessitatibus sollicite ministravit. Ab
Herode quesitum ut interficeretur in Egyptum duxit et
reduxit, ad mortem properantem et crucem suam ba-
iulantem prosecuta fuit et ei inseparabiliter adhesit. Non
dubium quin sicut ei in suis tribulationibus necessitatibus
et persecutionibus astitit, ministravit et condoluit, ita
etiam in sua glorificatione, exaltatione et honorificatione
congratulata fuit, ut sicut fuit socia passionum,
ita etiam fieret socia glorificationis et exaltationis et
particeps et socia fieret glorie que socia fuit tribulationis
et miserie. Verum quia sic deus tamen Maria fuit secreto-
rum Christi conscia et in tribulationibus et adversitatibus et

Left margin, beside lines 4–7: 1 ... [illegible] ... et ultimum

Left margin, beside line 20: comes

N r

ꝯſpirantibꝫ comes ⁊ ſocia ī vidua . Bene ei dn-
a xp̄o ob fidelitatē ⁊ caritatē neceſſitate ꝯtra
rica ¶ Nā ep̄ᵐ iij de ſequēcia Ave p̄clara q̄
accepta ſit bte virgini . Apd monaſteriū ſci Tru-
donis ſcolaſticꝰ qdā fuit noīe Daniel puerꝰ
illic inſtruens . h̄nit ꝯſuetudo erat ſingulis diebꝫ eiꝰ
eam ſcriptā cātare et corā altari flexis genibꝫ
ſequēcia Ave p̄clara . decātaretur . Hic cū ꝑ aliqd tempus
frequētaſſet . ⁊ ad illud verſiculū ora virgo nos illo
pane celi dignos effici ſēp ſurgēdo veniā pe-
teret . dicit qdā bta virgo ſup altare ſtās eidē apparuit
⁊ pane ꝑuulū mire candidioris manu tenens
ut os apiret precepit . Qm̄ ille cū os eiꝰ tetigiſſet
tāta ex eo ſenſit dulcedine ut de mel ⁊ fauū
ſuparet ¶ Item miles qdā etate iuuenis ſed
caſtꝰ h̄itabat cū quodā milite dn̄o ſuo a quo bn̄-
ficiatꝰ erat . q̄ īuidia dyaboli operante ꝯtinue
cepit de vxore dn̄i ſui temptari . Qm̄ cū ꝑ annū
temptacōēʒ illā portaſſet et ei iā intolerabilis eēt
amota verecundia dn̄e ſue qd patet apeuit .
a qua repulſꝰ qz caſta ⁊ viro ſuo fidelis erat
. aplꝰ iiꝰ repulſā affligebatur . iuuenis venies ad quē-
dā heremitā . de cuiꝰ ꝯſilio totꝰ pendebat tempta-
cōēʒ ſuā cū lacrimis illi ꝯfeſſꝰ ē . Cui vir ſcūs
ſidericalit̄ videt . Si ꝑ iſtū annū ſingulis diebꝫ
ſi potes ī eccīa diuinis vindiū centens cū totidē
veniis agens . oſculo ſalutaciōis q̄ꝑ voluens
ſic ipſā inpetrabis . Dicebat ei q̄ caſtitatē ama-
ret caſtꝰ iuuenis . licet ī vxore poſitū nō de-
bere vire īiunctū obſeqū ipendet . die quadā
ſedeo ī menſa dn̄i . recordatꝰ ē . ſa eadē dies

Ep̄ᵐ iij Ave p̄clara

Ep̄ᵐ iiij de quodā milite q̄ cenes angelico oſculo ſalutat virginem

tis eet ani et stati surgens equum suum ascendit vri-
nam suam coram eo oculis solutis compleuit Et cum re-
uert de coniecto vidit mat·na pulcherrima oculis decore
humanis transcedente equum suum per frenum tenentem admi-
rati. quam nam eet illa vidit placeat ne vel faceres me-
a Miles dicere numquam pulchriorem te vidi. illa sub-
iungit Sufficeret tibi si me posses habere in vxorem ay
no Cui cum videt cuilibet regi sufficeret spes
tua et beatus iudicaret consortio tuo. Sic erit illa E-
go ero vxor tua accede ad me et da mi-
osculum Et coegit eum dicens ergo iniciate sit uxor
ne et in tali pferet coram filio meo Ex hoc ver-
bo agnouit eam esse matrem dni. cuius castitas
humane congaudet integritati apprehendens quam fre-
num equi eius ut ascenderet precepit. cuius autem
miles pssus obediuit Ab illa hora tam plene
a temptacione predicta liberatus est ut coram vxor dni
sui miraretur. hic cum heremite per ordinem reci-
tasset. ille gratias egit dei pietatem et humilitatem ad-
miratus vidit Ego interim volo dici ut propter
tuam interim de rebus tuis disponas Et cum
fecisset et heremita ad diem prefixum venisset.
dixit inimici Sentis aduersus doloris Rudente illo
no. cum 2° pa hora idem sciscitaretur. dixit amodo
sentio Et post paululum agonizans spiritum exalauit
et celeste thalamum pmissas celebriterque intrauit

Q[uae]rite iste primo in triuitate btē marie
dicit vigra de radice yesse et flos de radi-
ce eius ascendet. et requiescet sup eum spiritus dni
etc. ysaie 9°. In verbis istis pphe. duo nobis ou-
dunt. vz ortus matris et ortus plis et vtrumque lau-

forte dic

dabilis orta mris i egressu innuit. cu dr E-
gredietur virga de radice yesse Sz orta phs. cu sb-
dit. Et flos de radice eius ascendet ¶ Scdo at
mris egressio nondu. p qua incit egressa. p
gressa. supgressa. et egressa ¶ Pmo incit E-
gessa laudabilis. et ho cu nati.. sicut ondit pha
et ho ppr duo. viz ppr natitatis puritatem. qua
innuit cu dicit egredietur virga. et generis nobilitate
qa de radice yesse Pmo itaque natitatis bte
marie. bn p virge egressionem designatur. Alie ei
pcedit a radice ramusculis adherens circa truncu
naz servans et adherentiam radicis Alie pcedit virga
sup terram q licet i sui pho radici adhereat no
tn pqmodu trahit radicis adherentiam. qa non
manet circa terram. nec flectitur ad terram Sic nati-
tas ceteroz homi ramusculo radicis i terra c-
minati et sup terram egressio. et contra radicem re-
flexo cparatur. Oriendo ei ceteroz homi. ita i cocep-
tione q i nati.. egredietur cu originalis pcti
macula Sz bta virgo i egressu natitatis omno
deposuit adherentiam radicis ut no sicut ramuscu-
lus reflectetur usque radicem p pcti contractionem
et infectionem. Sz sicut virga sine curvitate pcti
vera nascetur. et sca Vnde ei eius natitas festi-
vis laudibus celebratur. Si no sca et munda ab
oi contagione pcti nascetur. ¶ Comparatur at bta
maria virge. qa ad modum virge tribus fuit p
humilitatem. nitida p castitatem. recta p contempla-
tionem flexibilis p obedientiam subiectionem et fertilis p
fecunditatem ¶ Sctio laudabilis e egressus nati-
tatis eius ppr generis nobilitatem Fuit ei orta
de tribu regia. qa de radice et pgenie yes-

se qui fuit pater david vnde cecinit ecclesia Regali
ex progenie maria orta refulget dignum ei
fuit ut de regali stirpe nasceretur que rege regum con
cepit progenitura de quo rege dicitur Ecce rex tuus venit ins
tua vero. Decens eciam fuit ut de stirpe david
nasceretur de qua ille manufortis generaretur
qui armatum fortem principem huius mundi debellaret
et ligaret et vasa eius diriperet vnde de
eo dicitur Luce primo dabit illi dominus sedem david pa
tris sui et regnabit in domo Jacob in eternum
et regni eius non erit finis David pater eius di
citur. Sancta beata maria quam primus genuit de semine da
vid descendisse probatur vnde ipse christus david spe
cialis promissus legitur cui et in psalmo per spiritum sanctum promi
sit. Juravit dominus david veritatem et non frustrabitur eam
de fructu ventris tui ponam super sedem tuam // 2o beata maria
est progressa incomparabilis et honesta in qua sacrosancte vnde Cantici
6o dicitur que est ista que progreditur quasi aurora consurgens
pulchra ut luna electa ut sol vbi in tribus incipit
incomparabilis // Aurora enim que rubicunda est desig
nat mentis martirium de quo luce 2o Et tuam ip
sius animam pertransibit gladius Aliorum enim martirium fu
it in corpore sed ipsius in anima et ideo vehementius
19 pat. vnde rose que suo rubore pariter ecclesiastici
24o dicitur sicut plantatio rose in Jericho // Luna
que frigida est castitatis incomparabile lumen designat
ipsius de qua Bernardus Que ut angelica puritas illi v
irginitati audeat comparari que digna fuit spiritus sancti sa
crarium fieri et habitaculum filij dei // Que cedro sa
imputrescibilis est comparatur quia marie virginitas non solum
proposito sed eciam voto firmata fuit et ideo inviolabilis

& inputrescibilis extitit, Ecci 24 quasi cedrus exal-
tata sum in libano // Sol eciam beata maria comparatur
·sa quemadmodum ille super bonos & malos oritur. sic
ipsa quia peccata inicita non discutit. sed omnibus se expo-
rabilem. omnibus clementissimam prebet omnibus deniqz neces-
sitates amplissimo quodam miscatur affectu / Sol eciam ha-
bens cum caloris [illegible] castitatis sunt pietatis ipsius
iocundum de quo Ber ait Si pomum medium dei in
manu tenueris [illegible] odorem in manum [illegible]
[illegible] dici. [illegible] putas pietatis ei attulit qui in
ipsa novem mensibus mansit. quia pietate cyna-
momo et balsamo comparatur // 3o supergressa est
mirabiliter et hoc in possessione virtutum [illegible] vel ultra
te filie congregaverunt divicias. tu sola supergressa es v-
niversas [illegible] multe filie congregaverunt divicias. sed quedam
congregaverunt divicias virginitatis ut virgines que in mat-
rimonium [illegible] sed non est digna ponderacio continentis
anime ut dicitur Eccli 26o quedam fecunditatis ut uxores
ut patet de Anna primo Regum matre Samuelis Sed beata
maria supergressa est universas quia fecunditatem ha-
buit & virginitatem non amisit fuit enim virgo men-
te. virgo corpore. virgo professione. gaudium matris ha-
bens cum virginitatis pudore nec primam similem visa
est nec habere sequentem Ber ayre privilegium est non
dabitur alteri // 4to ingressa est feliciter & hoc
in assumptione. In huius figuram Regina saba intravit in
Iherusalem cum multo comitatu et aromatibus que obtulit figuram
regi Salomoni Sic beata maria intravit Iherusalem ce-
lestem feliciter cum multo comitatu angelorum ipsam
comitancium et quod felicius est innixa super dilectum
suum. verum salomonem deliciis affluens. cum a-
roma virtutum multa munera obtulit de cuius etc.

dicit Bern. Quis cogitare sufficiat quam gloriosa mundi
regina processit. quanto devotionis affectu tota in eius
occursum celestium multitudo legionum prodierit quibus ad
thronum glorie sit deducta canticis. quam placido vultu
quam serena facie. quam divinis suscepta amplexibus a fi-
lio. et super omnem exaltata creaturam cum eo hono-
re quo tanta mater digna fuit et cum ea gloria que tan-
tum filium decuit. Idem. Quod si oculus non vidit nec
auris audivit. nec in cor hominis ascendit. que prepa-
ravit deus diligentibus se. quod preparavit gignenti se. et
quod cunctis est pre omnibus diligenti quis loquetur. Hec Bern.
Circa 2m scilicet ortus pulchritudinem. Nondum quod quamvis propter
duo predicta. scilicet nativitatis puritate et conversationis no-
bilitate laudabilis est ortus marie. Est tamen ulterius
laudabilior ortus plus quam innuit ysaias cum dicit
Et flos de radice eius ascendet. Cuius ortus concep-
tionis vel nativitatis est laudabilis propter duo. videlicet propter
mirabilem conceptionem. quam innuit cum dicit Et flos de
radice eius ascendet. et propter omnis gratie plenitudinem
quam innuit cum dicit Et requiescet super eum spiritus domini
Circa primum istam eius conceptionem sue plenus fuit origina-
// Secundo ergo mirabilis innuitur conceptio eius per
floris ascensum. Flos enim sine labore hominis nascitur.
Sic ipse Christus sine virili semine sed mistico spirami-
ne unde dicit Cant. 2o Ego flos campi et non orti
Ortus enim sarculo foditur et fimo impinguatur ut
sic flores producat. Campus vero nec sarculo foditur
nec fimo impinguatur sed sponte ex rore celi flos
in eo oritur. Sic beata virgo hunc florem non ex huma-
no opere sed spiritus sancti superveniente concepit // Iste
campus latus fuit per caritatem plenus per simplicita-
tem longus per perseverantiam. venustus per pudici-

tiang. uber per fertilitatem et huius floris productorum
De quo flore dicit Alexander per istum florem venat rose in
tyrio nitescunt lilia concessorum dulci pinguntur fragrancie
viole perciterum. per hunc florem amena varietate pictura
terre tellus virentium // Et hic Christus comparatur flori propter plures
proprietates et convenientes floris Nam flos habet in materia
puritatem in forma venustatem in fine utilitatem in
efficiente influentiam solis spiritualem Flos habet in materia pu-
ritatem quia flos generatur ex purissima et subtilissima
humorum substantia. et ideo significat Christi puritatem que exclusa omni
terrestritate peccati et omni corruptela concupiscencie. accre-
vit feminias nec nature de purissimis sanguinibus vir-
ginis florose. Sicut quod ysaias prophetavit dicens Egredi-
etur virga de radice yesse et flos de radice eius as-
cendet virga virginem. florem Christum significans // 2° flos habet
in forma venustatem. unde voce sue formositatis et venus-
tatis ponitur in ornamento aliarum rerum ut thalamorum
et domorum Sic Christus est decus et ornamentum totius ec-
clesie tam militantis quam triumphantis. a quo tamquam ab exempla-
ri est omnis ornatus spiritualis verus in persona sua dici
potest illud ecclesiastici 24° Flores mei fructus honoris et hones-
tatis // 3° flos habet in fine utilitatem sic est humane
infirmitatis solacium et principium fructus sequentis Sic et Christus
est ipsius totius mundi solacium. unde dicit venite ad me
omnes qui laboratis et onerati estis. et ego reficiam vos
Reficit enim nos tristes consolando pusillanimes animan-
do. infirmos confortando. pugnantes adiuvando caden-
tes elevando. vincentes coronando Est etiam origo
omnium bonorum sic sine ipso nichil possumus facere Et
non sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis tamquam
a nobis. Sed omnis sufficiencia nostra ex deo est // 4to

nota de flore

hic flos per eam efficientem influenciam solis spaciale. Sa
virtus productiua floris est accessus solis ad nostram ha
bitacionem. ex cuius accessu fit spacialis influencia ad pro
ductionem omnium terre nascencium. vnde dicitur Cant 2° hy
emps transijt ymber abijt et recessit flores appa
ruerunt in terra nostra. flores vtique speciosissimi et omni ho
nore dignissimi. Sa flos vnus procedens ex cognacione
virginitatis et maternitatis. et flos alius ex cogna
cione deitatis et humanitatis. Nam sicut in matre sua
fuit vnio matris et virginis. ita in suo filio fuit vni
o dei et hominis. vnum vere iste signatur nomine floris
Sa effectus floris est generacio mellis. vnde dicitur Eccl sapi
nota ens mel est celici roris in corde floris virtute solis
celebrata digestio. Ex quo patet quod flos est genitor
mellis et prima eius habitaculum. Nam mel generatur in ven
tre floris ex rore celi et influencia solari. Sic ex
capacitate anime christi generatur plenitudo gracie et ro
ris spiritus sancti et resplendencia solis eterni hec pri
mo ergo dicitur quod patet quo christus bene comparatur flori. 2°
flos egreditur absque aliqua lesione stirpe vel arbo
ris vel stipitis de quo prodit Sic ipse christus in
ortu suo virginitatem matris non lesit sed conservavit
3° flos illud de quo egreditur virtute sue odore per
fundit et reficit sic ipse conceptus in matre tanto
eam virtutis odore perfudit et ornavit quod nunquam plus
post eius conceptum eciam venialiter peccare poterat. Ab
illo enim instanti tante fuit sanctitatis qua deo maior
cogitari non potuit ut dicit Anselmus et Augustinus Sed
de peccatis agitur de matre domini propter honorem eius nulla
prorsus de peccatis volo haberi mencionem. Tercio 2°
laudabilis est ortus plus bene male propter omnem gracie

pleitudine q̄ inuenit. s. vij. donis sps sci. cu dr
req̄escet sup eu sps dni. sps sapie ⁊ itellcus. sps
ↄsilij ⁊ fortitudis. spus scie ⁊ pietatis. ⁊ replebit
eu sps timoris dni Hij q̄q vij. donis vniu̇sitas
gratiaru designat᷑ qua saluator ab instanti cōceptois
adeo plenꝯ fuit. q̄ de pleitudie eiꝯ oes accepimꝯ
¶ Per hec eni dona saluator nr nostra salute
operatꝯ ē in medio tre. Na ut dt. Ber per spum
timoris pri reuerencia exhibuit sic ei detulit sic
eiꝯ voluntati ↄsensit. per spum pietatis ↄpassꝯ ē hoibꝯ
sup multitudie miserijs ⁊ calamitatibꝯ suis per spum
scie timore et pietate ordiauit. ut. s. sic misereret᷑
hoi ut no negligeret timore ⁊ honore dni Sic e-
na timuit dnm ut no negligeret subuenire hoi
In hijs tribꝯ scz timore pietate ⁊ scia mediator
nr reↄsiliauit homines deo Na i ↄsilio et fortitu-
dine homines de manu aduersarij liberauit Cōsilio suo
pessimo iure priuauit hoste data ptate ut
manꝯ iniceret innoceti. Fortitudie preualuit ne ve-
olere posset Iterum rdeptos dum victor ab iferis
redijt et vita homis cu eo surrexit Corpis ci-
bat nos pane vite et itel. ⁊c. Est ei itellcus
verꝯ spualis ⁊ inuisibilis verꝯ ac panis q̄
firmat cor nrm et ad oe opꝯ bonu roborat
i oi cōnta oē spitali Carnalis at ho q no percipit
ea q̄ sut sps dei. si stultitia illi videt᷑. ↄfirmat
⁊ luxificat d. Viuat cor meu. q2 ob su q pa in-
sti mundu lucret᷑. vniu̇su. ac vo sue detime
tu faciat Sed qs cape possit auarꝯ Sic ea la-
borat ↄsfs ei ↄpradē conat᷑. q2 stultitia illi

videtur ex^d verus q^a nequid xpi et suaue appo
ne hoi seculari et vide si no lapide q^a pane
reputabit Et ete hu^s intelligencia veritatis interne
viuit aia et hic ribus e spiritalis no ei in solo
pane viuit ho et verumptu donec sapiat veri
tas no sine difficultate ad interiora trahitur ubi
vero in ea ceperis oblectari iam no ribus sed potus e et
sine difficultate intrat ad aiam quo viz spualis
ribus intelligencie potu sapie dirigatur nec ipius in
teriores hois virtutibus i. affectibus sinceritate labora
ribus onerari magis sit q^a utilitati Ex oibus q^o
q salvandis pplis erat necessaria nichil penitus de
fuit salvatori Ih^c Ber ut bis dicitur. requiescet
super eum spus timoris dni et et bis dicitur super eum
requieuisse sa nichil in eo q^d deoris fuerit In nobis
ei q^r no omnes spus superior e no requiescit. q^r ea
ro adusq spus et spus adusq ratione compescit
Et q^r necesse e ut si flore huic applicede volumus
virga teamus. io mariam maxime deuocionis expo
- quaque dignitis comparata s. sperando in eam. orando. lau
dando. imitando et amando flectamus valde ei
flexibilis e et prona ad miserandum sa. ut mie
et gre ut Ber Sileat miam tuam o virgo beata
quisquis eam invocatam sibi in suis necessitatibus sibi
meminerit defuisse Ipsam ergo amare laudare
et invocare in nris necessitatibus studeamus ut eius
meritis et precibus et a periculis periculis corpi et
eternis bonis perfrui mereamur. Ad nobis et u ¶
Dices at natiuitatis bte marie aliquo tpe fide
Expo^m les latuit Contigit q^o sic refert Johes beleth
q quida scus sedule contemplator insistens singulis a

nus G° vdq septembris in orōe poitq iocundissimā
& glōsa solēpnitatē audiret cumq; deuotissime sibi reue
lari peteret cur q̃ sibi ãno illo tm̄ die & nō alio
h° audiret. dicitur recepit responsū. qr glōsa v̄go
maria tali die fuerat mundo nata. & h° manifes
taret filijs scē eccl̄ie ut concordes fiant i hac celeb
tate celesti curie cum autem h° summo pontifici & alijs
intimasset et illi ieiunijs oroibq sp̄ualibus et anti
quitatum testimonijs veritatē cepisset. hunc diem
i honorē natitatis btē marie vbiq celebrandū sta
tuerunt ¶ Octaua vero natiuitatis btē marie olim nō
celebrabatur. s Innocencius quartus natōe Januensis p° ea
instituit celebrandā cuius h° cā fuit Gregorio nono
defuncto rōmani oes cardinales i q°da conclaui reclu
serunt ut cicius eccl̄ie prouideret. Sed cum p plures dies
concordare nō possent et a rōmanis multas molestias
sustinerent vouerunt regine celi q si eius meritis concorda
rent et liberi abire possent octauā natiuitatis eius diu neg
lectā de cetero statuerunt celebrandā Sicq; i dnm̄
celestinū vota iplenerunt Celestinus modico tpe
supuixit & io p eum impleri nō potuit ¶ In nati
Sapientia ¶ vitate btē marie Sermo Jordani
edificauit sibi domū excidit columpnas septem
prouerb 9° Licet omnes opq naturalia attollit o
peratē et artificiū commēdz artificē specialiter tamē
templū vteri virginalis quod in rebus creatis nichil
excellencius inueniatur. fa vas admirabile opus
excelsi oportz q sit summi artificis singulariter
compositum Et io ista domus vteri virginalis
mirā sapiē mirifice fabricata. & a tota trinitate
mirifice dedicata. nob in verbis premissis explicatur
premissa primo et nob proponitur ut eternaliter
[illegible] 2° ut temporaliter producta 3° ut singulariter

& singul. cl'ra 4° ut virtual. pfecta. Primo probavit
sapiencialis dispo. cu premittit Sapia & h° que ee'v
licet ei sapia divina oia providenda i tpe pduxerit
& disposuerit i nu'o pond'e & mesura Sap xi°
Spalit tn et q°da° singlr preuidit & elegit do
mu' virgi'n virginalis de q° apparuit cp'hat. pri'
q° ab eterno ordinata sum .i. previsa vocata & ce
teris creaturis dignitate anteferri // 2m probavit
corpalis gstructo. cu subdit edificavit. et h° qu'
ue'n eēe v. h' ē ei illa celestis syon. qua dns mira
bilr edificavit corpat' hitavit et spualr' de
dicavit ut i ea gl'am sua demonstravet Jsp° s°
ps q'm edificavit dns syon & videbitur in gl'a sua
//3m probavit psoalis acceptao cu subiungit sibi
domu' Et h° qn'ent Hac ei domu' bndcaz
sibi pvidit & elegit no' solu' spualr hitacula
verū eciā corpalr impregnada Ac p h° s'm
Theo'm solis divinis usibus mancipada ut nulli ea
de cetero uti liceret n' deo Et io scibr' in ps
q'm elegit dns syon. elegit ea' i hitacione sibi
//4m probavit columpnaz egregio. cu annectit
excidit columpnas septe. & h° qu'ent q'd ei
ē egregio columpnaz n' decor & ornat virtutu'
& omni' gr'az cetis ei sm Theo'm pstat' q'd
p pctis marie vo se tota infudit plenitudo gre
¶ Scdo principaliter sciendu. q° ista bndcta domus v
rei virginalis fuit a divina sapia eternalr pvi
sa quo ad tria. pmo ut eet fundamentu divine i
carnacois 2° i ministeriu nre repacois 3° i q
plementu totius gsumacois Jn ipa ei oia
singularia veritatis pfecte gsumat. oia depdita

instauravit. Teste Bern. qui dicit: O virgo benedicta que
tue dignitatis celsitudinem, quis tue caritatis latitudi-
nem valeat mensurare. per te enim celum repletur, in-
fernus evacuatur, per te ruina celestis Iherusalem instau-
ratur. Sic igitur de sanctificatione patet quod in istius nostre sal-
vacionis festivitatibus multo fortius de nativitate ipsius
[illegible] virginis virginum assumentis carnem corpus Christi festivare
debemus, cuius ortus celebris cuncte placitum conclusit et
toto mundo ineffabili gaudio et exultacione perfudit
¶ Circa 2um considerandum quod domus benedicta virgi-
nalis fuit per patris potenciam mirabiliter edificata
et filii sapienciam corporaliter inhabitata, et per spiritum sancti cle-
menciam singulariter dedicata. De primo patet
Nam edificium huius conceptus apparet mirabile si consideres
parentum sterilitatem. Erat enim Anna sterilis et Ioachim
infecundus, et in utroque generacio utrique similiter est
collata. Item si consideres oraculi veritatem, quia utrique
parentum seorsum est apparens oraculum de conceptu. Item si
consideres futuri puerperii dignitatem. Erat enim fu-
tura mater dei, templum domini, sacrarium spiritus sancti. De 2o
[illegible] corporaliter inhabitate vere sapiencia divina ipsam corpora-
liter inhabitans dicere potuit quod scribitur Ieremie 23: Celum et
terram ego impleo, id est mentem et ventrem virginis ma-
tris. Ideo autem maluit dicere impleo quam
fecunditate, quia per suam inhabitacionem mentem eius implevit gra-
cia et ventrem eius plus dignitate. De 3o
spiritus sancti dedicata, et hoc collegitur quod beata virgo
in sua sanctificacione fuit sanctificata singulariter per
spiritum sanctum et in sua sanctificacione fuit preventa celerius, dedicata
copiosius et firmata stabilius. De celeritate patet

q2 ſm q. ag̃t doctores i eode instanti quo fuit
concepta culpa originalis infecta fuit et gratia omni
data vt ſm alios qd' reputat' pbabilius non i eo
de instanti ppt repugnantiam culpe & gr̃e. ſz p q
infectionem ſcificata e q' i perceptibili tpe de eius co
piositate pz Na sicut tps ſcificaois fuit celerius
ita munus eius ſcitatis fuit copiosius vn Ber
puto copiosius munus gr̃e descendisse i virginem
q non solum eius mentem ſcificaret verum etiam ipam ab
oi pcto de cetero custodiret immunem Sed de eius
firmitate pz Na sicut copiosiori munere fuit do
ta Ita etiam firmius i gratia stabilita ppt prima
nam ſcificacoem sic fuit i gratia stabilita. q nunq
actualiter peccavit. ppt 2am et sic fuit i gratia confirmata
q non pecare potuit vn dicit Augustinus de natura & gratia
cum de pcto agitur de maria nullam volo prorsus de
pcto fieri mentionem ¶ Circa 3m considerandum q
ipa fuit carnaliter electa i cenaculum humilitatis in
cubiculum dignitatis In triclinium totius trinitatis
Nardus eius humilitatis i tantum odorem ipa redolebat
q verbum eternum de sinu patris i eius vterum attra
hebat vn Ber Virgo regia gemmis ornata mentis & corporis
decore pfulgida sua pulchritudine celi civium i se aspec
tus vocavit et i celestibus gentiu ita ut regis
animum in sui concupiscentiam inclinaret Et io merito humi
litatis e electa et i dignitatis cubiculum et i totius trini
tatis nobile triclinium Et q2 ad tantam dignitatem e
lata fuit. ideo totius plenitudo gr̃e q fuit i xpo se
mel infudit vt dicit Ieronimus de 3 virginis alit. gra pleni
tudo gr̃e fuit in xpo ut ꝑsonaliter deificata ſz i
maria ut i archa totaliter decorata Iudicis & demum
eius dignitatis eximie vo plus dignitate & se

ruditate vtutis Ite

rudeitate virtutis [illegible] fuit in xpo ut in capite ipsi dere. In mala vero in collo transfudere voluit [illegible] ... horum voluit quod totius boni plenitudinem posuit in maria ut per ipsam si quid gratie si quid spei in nobis non sit ab ea in nos noverimus redundare ¶ Circa quartum considerandum quod eius virtualis perfectio continue per vii columpnas intelligitur triplici ratione. Primo quantum ad virtutum et donorum universitatem Nam per vii columpnas continue intelligitur omnis virtutum universitas que mariam infudit et ipsam ea resplenduit ut dicit Theologus. Si diligenter inquiras attendis nichil virtutis nichil speciositatis nichil candoris aut gratie est quod totum resplenderet in maria ¶ quod merito significata est per i ferculum salamonis Cant. 3 quod salamon sibi fecit de lignis libani. columpnas fecit argenteas et reclinatorium aureum. ascensum purpureum. media caritate constravit Notate verba signate mistica Rex salamon deus vero opus et creaturas fecit sibi ferculum virginale scilicet templum quod deo ferculum sedes vel solium. et quantum ad gratie firmitate. fecit autem de lignis libani. ut in lignis supfluenta gratiarum plantatis intelligas sui ptus fecunditate Ex libano vero intelligas sue virginitatis puritate columpnas eius fecit argenteas. ut in columpnis appareat virtutis vite Ex argento pulchritudo fame Reclinatorium aureum. ut in reclinatorio designetur tranquillitas contemplationis Ex auro vero prosperitas sapientie. Ascensum purpureum. media caritate constravit quia ascensum contemplationis cuius dulcedine dilectionis precibus inflammavit ¶ 2o quantum ad suorum privilegiorum singularitate Nam per vii columpnas continue designatur vii privilegia gratie marie singulariter collata

Sue Dei sic docet colligere primum quia fuit sanctificata in utero 2m quia fuit salutata ab angelo 3m quia obumbrata spiritu sancto 4m quia virginitas perpetua 5m quia sine corruptione servata 6m quia sine concupiscentia concepit 7m quia sine dolore peperit ... pro suorum beneficiorum copiositate Nam per septem columnas designari possunt vij beneficia sue clementie que nobis usque ad diem extremum girat et diffundit liberaliter Sue ergo commendat Dei sic magister c. dicens In periculis in dubiis virgo maria cogita mariam invoca non recedat ab ore tuo non recedat a corde et ut impetres orationis eius suffragium non deseras conversationis exemplum Et statim subdit ista beneficia explicando Ipsam sequens non devias ipsam rogans non desperas ipsam cogitans non erras ipsam tenente non corruis ipsa protegente non metuis ipsa duce non fatigaris ipsa propicia pervenis Hec igitur beneficia decet nos sedula mente implorare ac devote et humiliter dicere cum Dei in sermone Sit pietatis tue virgo beata ipsa quam apud deum gratiam invenisti notam facere mundo reis veniam egrotis medelam pusillis corde robur afflictis corde consolacionem periclitantibus adiutorium et liberacionem servis tuis precibus obtinendo ut qui per te frui est principes humanitatis nostre per te quoque nos faciat participes divinitatis sue etc. In nativitate Marie

Sapientia edificavit sibi domum etc. Sermo Jordani primus etc. Consuetudo apud reges est quando aliquis eorum debet pervenire ad dignitatem regni sui et ibi diu moram gerere et disitat ibi domum magnificentie regie competentem

et omnem aliam mansionem excederet. Sic vero virgo
dei filius ad terram istam venire disponeret et inter
nos manere proponeret ante adventum suum domum
excellentem edificavit. Si vero intime gloriosam virginem qua
primo mundum istum ingrediens hospitatus fuit Et per ce-
teris in ipsa temporum pulcherrimam et divine maiestati
aptissimam sibi hospicium preelegit Hanc autem domum ele-
vavit. cum hodie ipsam in mundo nasci fecit. quam
Salomon spiritu sancto prophetico illustratus previdit et com-
dit. cum dixit Sapientia etc. In quibus verbis. istius do-
mus nobilitas elegantissime declaratur in tribus. primum in-
est quia in eius constructione divina sapientia suum indicavit
ingenium 2m est quia in hoc eius possessione sapientia
divina sibi vendicavit dominium 3m est quia in eius
habitatione divina sapientia dedicavit sibi hospicium ·/
Propter primum est mirabilis. propter 2m est inimitabilis.
propter 3m est honorabilis ·/ Primo igitur notemus
istius domus nobilitatem in hoc quod in eius constructione
divina sapientia suum indicavit ingenium. unde narratur
ibi Sapientia filius dei patris edificando suam sapientiam
demonstravit prout patet Sapientia edificavit domum
domus ista summa fuit edificata Et vide quod
sapientes dicuntur artifices si faciunt domum vel vas
quod tante admirationis est. quod omnes illo opere mi-
rarentur. Tale vas est beata virgo. quia cum esset fi-
nite capacitatis continuit tamen illud quod erat magni-
tudinis infinite unde de ipsa scribitur ecclesiastici 43 vas
admirabile opus excelsi Illud autem quod fecit ipsam
tam capacem fuit altissima dignitas et profun-
da humilitas Quanto enim vas est altius et profundius
tanto et capacius ipsa enim fuit excellentissime dig-

nitatis. qz mr filij dei et sponsa eterni patris et spalis
aula spus sci vn nota fm dnf. quo gravavit sibi
deus dignitate sua et quo tandem decoravit eam Nam
... de dyon fuit ... altissima dignitatis et cum hoc
fuit profundissima humilitate. quia licet ad tantum honorem
vocata esset et in invenis dei electa se tamen ancillam
nominavit Ecce inquit luce 2o ancilla domini etc. Et in omni
virtute ditata. numquam de humilitate se iactavit Ecce
respexit humilitatem ancille sue Ecce quo tante dignitatis
et tante humilitatis fuit ut capax fuit deitatis
quam non poterat capere totus orbis unde potuit dicere
illud 2 par 6o Si celum celi celorum te non capiunt
quanto magis domus ista quam edificavi Deus ipsam
edificavit principaliter agendo et gratiam conferendo
sed ipsa seipsam coadunando et disponendo et gratie
coaptando Si vis quod deum recipere isto modo ad eum
verbis conveniens in te dignitate sue et inveneris
set super omnia humilitate marie. quia zacheo dictum
est a domino luce 19o zachee festinans descende etc.
humilitas enim cogit deum ad descendendum in hominem
sicut virgo adamatis trahit ferrum per similitudinem
... occultam quam habet cum ferro ¶ 2o notatur istius
domus nobilitas. quia in eius possessione divina sapientia
sibi vendicavit dominium. et in hoc est imitanda Ecce
notatur cum dicit Sibi Circa quod nota quod id quod quis
iure domini non detinetur in aliena manu Et
quod vocatur feodum. bene detinetur in aliena manu
licet alter non habeat dominium Sic omnes tam boni
quam mali sunt in dominio dei domini universorum tamen
malos vero bene detinet in aliena manu. scilicet dyaboli
qui eos detinet in peccato sed bonos non detinet in manu
... sanctorum autem in manu dei sunt Et sic est quia
non aliquis fuit dyaboli et quod sibi non subiceret

subiceret

in servitute posita excepta virgine que nunquam post corruit nec venialiter nec mortaliter vero decus ipsa in se portato fuit. Quia vero non libenter hospitatur in domo alterius quamvis sit in suo feodo et teneatur ab ipso sed in illo quod est subiectum suo proprio domino sicut deus non hospitatur in peccatoribus sed in sanctis hominibus et ideo in ista que fuit scissa ab ...

[illegible]

sapiencie in qua habitavit sapiencia ut hic. Item dicitur tha-
lamus pudicicie in quo filius dei impeciavit primo. Et
ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo. Item dicitur
tabernaculum milicie in quo se armavit primo. In sole
posuit tabernaculum suum. Et ecclesiastici 24 Thronus meus
in columpna nubis. Item dicitur lectulus amoris in quo
requievit. Cant. 1° Lectulus noster floridus etc. Et bene dicitur
floridus quia in liliis veritatis et violis humilitatis et
rosis amoris conspersus etc. ¶ In nativitate marie. Sermo
Habitantibus in regione umbre mortis lux orta est
eis. Ysaye ix°. ¶ Sermo brevis valde. Adest no-
bis dilectissimi optatus dies beate et venerabi-
lis semper virginis marie. Ideo cum summa exultacione gau-
deat terra gaudiat terra tanta illustrata natali vir-
ginis. Et vocum assistit ibidem dicens terra maledicta
cum in benediccionem mutatur marie humanum enim
genus a deo propter transgressionem primi parentis iobianis
maledictum est in eva tamquam filius prodigus abiit in re-
gionem longinquam id est in mundum in quo paciebatur fa-
mem scilicet boni quia vulneratum in natura. petebat sanari et
nemo illi auxiliabatur vel dabat quia gratuitis auxi-
lijs destitutum. Hec maledictio hodie mutata est in
benediccionem marie quia per eius benediccionem fructum nature vul-
neratam prothoplaustorum mutatur et curatur. quia ipse
languores nostros in suo corpore portavit et spolia
gracie restituit quia culpa deletur. Nam culpe delecio
est gracie infusio quam sibi deus fuerat ab angelo dicitur
gracia plena etc. Invenisti graciam apud deum. Concipies
enim in utero et paries filium et vocabis nomen eius
ihesum id est salvatorem. ipse enim salvum faciet populum suum
a peccatis eorum. Celebremus ergo nativitatem gloriose
virginis dei genitricis marie cum iocunditate cordis et
animi et hoc solempniter ut ipsa pro nobis intercedat ad

Δ +

dnus ihus xpus. In huius verbis quantum ad presens
spectat prout breuiter duo notam . s . humani generis
status anime ortum huius virginis penalitas . et bte v .
ginis ortus vtilitas . Primum tangitur cum dicitur ex quibus
natus est . cum additur qui vocatur xpus . Circa primum me .
mento premisso . quod omnibus constat in quantam miseriam huma
na genus incidit . Hoc 2o vero de eius nobili et in
effabili natiuitate ascendo ad eius commendatorem . et ipsius
dignitatem ad tuendum dicere et quam in eminencia eius
a . et ut ita loquar copiosa copia sacre scripture se .
tices et eius loqui gesticos ad exprimanda caritatis
sacram virtutem . omnium virtutum similitudinem angelum
minimat et eius vincit . per virtutem magnitudinem quod
primo omnia possibilia sunt credenti . Ideo cum fiducia ade .
amus ad 2m principale ¶ ubi notandum quod virgo
comparatur luci in tribus quantum incidunt in luce Nam lux
est pura sine munda . est et simplex diffusiua est
cetera tres virtutes pacatiua sunt et virgo virginitas
ut in consecutione patebit . Primo dico quod lux est
pura sine munda . quod non patitur pro eius impressione
solum corporum et oritur super bonos et malos sic gra
ciose ut ipsa omnes sunt et virgo virgo nulla contrac .
maculam in virtute sua id est capitulo 6 Nulla macula
tam incurrit in illa neque ei originale huius in ortu
ex vitio neque actuale vnquam fuit in vtero sanctificata
ita quod non solum aliquid inclinatus ad peccatum in ea per
eius non remansit . sed eciam virgo eius castitatis et sancti .
tas vsque ad alios se extendebat ita quod in aliis omnes
motus carnalis concupiscencie extinguebat vnde di .
cunt Iudei . quod maria pulcherrima fuit a nullo
tamen vnquam concupisci potuit Et non est quod virgo sue
castitatis gratos aspicientes penetrabat vnde sapiencia

non virgo
comparatur luci

non

ſperior ſole et ſup diſpoſicō omnium ſtellarum Ista lux
lux fuit quedam nubes lucida. quam deus in mundi cre
acione formavit ut noctem terminaret et diem inchoa
ret Sic in mundi renovacione primo formavit lucem
ſpiritualem ſcilicet beatam virginem ut noctem culpe et legis
moſayce terminaret et diem gracie et legis evangelice Iſto
autem modo virgo fuit gaudendo eius puritate de ca
pite eorum primo puritate ulterius dicitur filie conſervaverunt
ut dicatur ſic mundicie et puritatis tamen maria
ſola ſupergreſſa es univerſas Nam licet alie vir
gines munde pure et caste ſe ſervaverint et ſer
vaverint hoc tamen fit cum violencia quia in carne preter
carnem vivere non est humanum ſed angelicum vñ in
carne gloriam et claritatem acquirere maioris est
meriti quam habere eſſe in angelica felicitate est. esse
non virginem virtutis. dum hoc optimum virtutibus mititur
cum gracia quod hic angelicis eſt non. utrumque tamen eſt
virginem eſt angelicum divini muneris est non officium
humanum dico ergo quod virgines caste vivant. hoc fit
cum violencia nature et cum repugnancia et cum quo
dam fomite fomes enim non fuit totaliter extinctus
in eis etiam conſtructus et ideo non voluerunt peccare
licet poterant peccare Sed in beata virgine ad mundi
ciam et puritatem ſuam cuſtodiendam non fuit aliqua
repugnancia ut fomes fomes enim totaliter extinctus
erat et ideo ſicut nolebat peccare ita non poterat
peccare unde Anſelmus decebat ut tanta puri
tate mater dei luceret qua ſub deo nequius maior
poſſit Augustinus cum de peccatis agitur de matre domini
nullam volo habere ſicut mencionem Non tamen quod iſtam
mundiciam et puritatem non habuit a natura
ſed a gracia divina Ergo gaudeat cum luce in mun
dicia et puritate // 2o lux est principium diſ

Ꝺ V

fusiua diffundit ei sc. i ꝯstati s^m oes ꝺras
posicois s. īfcorꝰ ⁊ supꝰ. aꝗ. ⁊ retro. a dextris
⁊ a sinistris ꝺr̄ bta ꝟgo vbiqꝫ boitate sua
diffundit ꝯ dextris ad bonos ī pctando eis gracia
ꝯ sinistris ad malos ꝑnuādo eis veniā ꝟ. In-
feriꝰ ad scos pres q̄ fuerūt ī libo Et mō ad
illos q̄ s̄t ī ꝑgatorio. qꝛ ꝑ ipam ī. ⁊ adhuc
hūt suā libacionē frequēter Supiꝰ ad ange-
los qui s̄t ī celo q̄ ꝑ ipam hūt suā r̄stauraci-
onē Ante ad pcedētes ipsā a pncipio
mūdi Retro ad subseqntes vsqꝫ ī fine mūdi
Oibꝰ ei ꝺra scā ē ut oibꝰ se facēt debitricē
Unde ꝺr̄ sol orit^r sup bonos ⁊ malos sic ma-
ria bois ⁊ malis oibꝰ se ꝯparabilē r̄ddit omi
necitates aplissio. quodā aplexat^r. affectu ꝯiꝯg-
at^r Saphyro ⁊c̄ Nō ꝯpetates eiꝰ ⁊c̄ Unde
Sulcat miam̄ tuā ⁊c̄ Et sic lux ꝯ̄tiā est
ex pte sui oibꝰ se ꝯ̄cat. nō tn̄ oes lucis bn̄-
ficiū ꝯsequūt^r. sic^t patet de cecis Sic ꝟgo
largissiā ꝯ̄tiā ē de se ꝯ̄cat vniusis ꝑsidiū
suū. s; hij qui ī volūtate pctadi ꝑmanet.
male suffr̄io nō iuuat^r. ut Job plage do-
cebat Cū ve data ē miscō lux ꝯ illis ꝯ̄o so-
lū ꝑdest mala q̄ ꝯportuā hūt ad iusticiā ve-
niam ꝑ ꝑuiam. vel q̄ ī iusticia mascūt pcr
o Unde q̄ diffusione Unde ꝺr̄s mic tue
⁊ sublimitatē q̄is īvestigāē Nā lōgitudo eiꝰ
vsqꝫ ad nouissimū diē. īuocātibꝰ subuenit vniū-
sis latitudo eiꝰ r̄plet orbē terrāꝝ. qꝛ mia eiꝰ
plena ē terra Unde ⁊ sublimitas eiꝰ supne
ciuitatis inuenit r̄stauracōem Et ꝑfūdū eiꝰ
sedētibꝰ ī tenebris et vmbra mortis optinuit

redemptorem // Ad huius autem gratie et nunc diffusione re-
net gratia quam adam et per quem tota genus humanum perdiderat
invenit secundum illud Invenisti gratiam etc. Augustinus Invenisti
gratiam etc. ~~Augustinus~~ virginis per dominum gratie mater fuit sue gratie
invenerit eam et non secundum Augustinum Contra si homo non pec-
casset deus non fuisset homo factus Et si deus non fuisset
factus homo ipsa non fuisset mater eius ista etc. ergo ipsa
tenet Et sic patet 2us membrum in quo declaratur
in quo maria comparatur luci in sui principii diffusione
// 3o lux ipsa est contrariorum pacatrix. dicunt enim philosophi
naturales quod propter contrarietatem elementorum in mixto non
permaneret sed statim in sua regione evolaret nisi
virtus quinte essentie scilicet lucis eas simul pacaret et uni-
ret Sic homines a deo propter diversitatem affectuum et
actuum qualibet hora discederent nisi virgo dulcissima
suis meritis et precibus eos reconciliaret foveret unde
ei competit illud ysa 43 dedi te in fedus populi in lu-
cem gentium. quasi diceret per celestem Maria ad hoc data
es mundo quod quasi lux pacatrix genus humanum et ge-
tes in concordias faceres populum et iungentes federe sepi-
tus // Item ergo in periculis et angustiis in rebus
dubiis mariam cogita non recedat ab ore non
a corde et ut impetres orationis eius suffragium non
deseras conversationis exemplum illam sequens non devias illam
rogitans non erras ipsa tenente non corruis
ipsa protegente non metuis ipsa duce non fatiga-
ris. ipsa propitia pervenis ipsa enim cum sit mater mise-
ricordie et gratie. mater virginis et iudicis. mater dei et hominis mat-
er filios suos inter discordiam non patitur. nisi rebelles
materia causa discordie amisisset unde ista mater
filios spirituales peperit in castitate nutrit
unde filios spirituales peperit in castitate nutrit
in humilitate protegit securitate instruit veritate
te unde ipsa dicit Ego mater pulchre dilectionis etc.

D

Nam tanta caritate nos prosecutus est quod filium suum uni-
genitum naturalem pro nobis morti exposuit. condolebat enim
filio morienti. sed congaudebat filio redimenti. potius
volebat filium suum naturalem morte violenta mori
quam filios suos spirituales eterna morte dampnari
Ista est mater illa de qua in libro regum legitur ubi dici-
tur quod due mulieres altercabantur pro filiis suis. quarum unus
erat mortuus et alter vivus et utraque vivum
vendicabat. Cui rex ait afferatur gladius et divi-
datur et detur pars uni et pars alteri et videns
mater vera non occidatur. sed detur ei commota sunt
enim viscera eius et dixit rex huic date puerum
. Ista hec est mater eius quia in ipsa commota viscera propterea
illa vera mater est iudicata. Ista potius voluit filium
suum alii dare quam occidi aliter fortius vero videretur
dici vera mater. quia maluit filium suum morte
subire. quam nos eterna morte perire / Hec est etiam
advocata nostra et mediatrix. quia dum super culpa
hominis disputaretur. et duo termini occurrissent. scilicet
iustitia ad condempnandum et misericordia ad salvandum. ex
quibus duobus terminis sic distantibus non poterat concludi
salus hominis. donec ipsa sua humili sapientia et sapienti
humilitate cum videret fiat mihi secundum verbum tuum invenit me-
dium conciliationis et sicut est argumentum contra deum de-
cet deum iustum esse. sed misericordia decet deum. ergo misericordia
iustitia est maior patet secundum illud quod et hic decet nos
implere omnem iustitiam maior scilicet patet per beatum augustinum
dicentem. libro de civitate dei. quod nullum opus est deo
magis proprium quam misereri et parcere unde Ber. O
dulcissima mater que unicum unum attrapisti nobis
vere glorie et firmum maiestati eius imposuisti. ut
decreta dei aliquando docta primeve. et misereri nescia. ita per te habeat cum pietate misereri sibi et parcere

Nō eu q ad hoc q liqo hēat hūc effcūi opz
q nō sit mediū ipediēs Sic ad h° q vrosi
lieᵗ veius p maria opz q mediū phibens
scilicet gr̄e sz pcta expellat. Ipa ei ē cā
oīs sue totius nr̄e salutis. qa qq deus prius cre
auit i sapia sua. h° ē i filio. recreauit h°
p vgine mariā vn̄ sn̄ ipa nō ē salus Seu
Tolle corpus h° solare vbi dies. tolle mariā. et
q̄d nisi vmbre mortis et dense tenebre r̄
linquit. Nā a tollēdo mariā tollis xpm̄. et tollē
do xpm̄ dapnas mūdū et̄c

Sermo de singularib9 puilegȳs bte marie vginis

Una ē coluba mea: pfcā mea: vna mr̄i sue electa
genitrici sue Can̄ 6° In vbis notᵃ excel
lencia bte vginis sup oēs scōs pūie et vie
Nā oēs supat grā et scītate i via et glā i
patria vn̄ gncedatᵉ h a q̄druplici sigularitate
excellenē. Pmo a singularitate scītatis q° ad ple
nitudinē donoꝝ ibi vna ē coluba mea Secūdo
a singularitate pfcōis quo ad habūdāciā vtutū
ibi pfcā mea 3° a singularitate remunera
cōis quo ad cumulū gaudioꝝ pūie &c. ibi
vna ē mr̄i sue supple heredis 4° a singulari
tate elcōis diuine q° ad ml'ti vnē puilegioꝝ
ibi Electa genitrici sue ¶ Pmo gᵉ gncedatᵉ bta
maria a singularitate scītatis quo ad plenitudinē
donoꝝ Cū dr̄ vna ē coluba mea Dr̄ at
coluba ppt tria Pmo ppt plenitudinē donoꝝ spūs
sci vn̄ Origenes. ppt pncipiū donoꝝ spūs
sci mr̄ dei sortita ē colube vocabulū q virgo
habūdāciā p oībus puris creaturis recepit: q
to ei imediacior fuit ex ūnōne q cau

obumbrare debuit in filij dei generatione. Tertia sc
in donis debuit infundi spiritus paraclitus in hac virgine
quia ad hoc elegerat ab eterno ut filium dei gi-
peret virgo. pareret virgo nutriret virgo. doleret c-
nceret morientem. videret resurgentem. gau-
deret sequeretur ascendentem. Hec ille. Primum dono sapientie
plena fuit quando angelo filij dei nunciati generationem
vidit quomodo fieret istud etc. ubi non credenda est de
facto dubitasse sed modum quo illa generatio fieret inqui-
sisse. In dono intellectus plena fuit quando ait Fiat michi
secundum verbum tuum. In dono consilij quando dixit ministris Quod-
cumque dixerit vobis facite. In dono fortitudinis quando gladius
passionis filij animam eius pertransijt. In dono scientie quia in
medio nationis prave prudentissime vixit. In dono pi-
etatis quando dixit vinum non habent. In dono timoris quoad
ad actum reverentie quando ait Fili quid fecisti nobis sic
3o dicitur columba propter actus suffitos. per actus co-
lumbe emisse de archa noe de qua legitur quod bis
euolauit primo euolauit et redijt portans secum ficturā
ramum virentis oliue. 2o euolauit et non redijt
Sic beatissima virgo maria bis euolauit. scilicet in morte
et tunc redijt ad corpus portans secum ramum vire-
ntis oliue id est gaudia felicitatis eterne nuncians cor-
pori ocium glorie prius suum et secum corpus adduxit.
2o euolauit cum corpore et anima et non redijt sed
resedit in throno qui positus ei fuerat iuxta
thronum summi regis scilicet ihesu christi. 3o dicitur columba
propter aspectantes columbe. Columba enim gregatim volat
in quo notatur caritas. Stelle caritas in quo notatur pie-
tas insidias accipitris in aquis prouidet in quo
discrecio. Nunquam domesticum non abhorret in quo
humilitas notatur de hoc Origenes. Hec pedes nunc manus
nunc mensura peccatorum ad desperacionem te perducat

columbā habet q̄ licet pctā odio habeat ſp̄ tū pctoribꝰ
miſa est. et ut ipos ab iniquitate auertat caritate puo-
lat pietate ꝯuolat .cx.o prudencie defendit mia ꝯiūt
Columba hēs q̄ tenū volat alis ſuis. ab iſta filiū ſui
te ꝑtegēdo totū pōdꝰ ſuſtenit ne deficias deſpe-
rado. nūq̄ minuit ad puiciam irrorado. ne ſu-
ꝑā euacuat ꝯuē dei te ꝯſtituēdo. hec columba ꝓ-
nis pctā abhorreat tū pctōꝝ ſalutē ſincipit de-
ſiderat ¶ Tercio ꝯmendat. gloſa virgo maria a
ſingularitate ꝑfectōis quo ad habūdanciā virtutū et
ꝑuatꝝ ibi ꝑfecta mea Gloſa q̄ in oībꝰ virtutibꝰ ꝑ-
fecit. Ad ipſā ei reducit. ꝑfectio ſepꝫ dierꝫ ſiſ-
dē in ipā ꝑfectū ſt celi et terra et oīs ornatꝰ
eorꝫ ſicut ipā ei fecit dēs lucē fidei firmamentū
ſpei. terrā germinatē caritatis. luminaria iuſticie
aues prudencie. piſces temꝑancie. aīalia et hoīes
fortitudinis de hijs origi creature tue duc-
tum tue. ꝑclara ſigtoē deſeruiūt in qua lux
fidei in qua ſola ꝑſtitit. firmamentū ſpei q̄ nū-
ꝗ̄ languit terra caritatis. luminaria iuſticie q̄ nū-
ꝗ̄ ꝯpridet. aue prudē.. qua totū acrē ſup-
celeſtē tñſuolauit. piſces temꝑancie q̄ in oī-
bꝰ modis nō exceſſit. Beſtie fortitudis. qua
aereas ꝑtates iuicta debellat. terribilis ut
caſtrorꝫ acies ordiata Nō ei tm̄ timet hoſtes
viſibiles qualibꝫ caſtrorꝫ aciē ordiatā. ꝯtra
aeree ꝑtates mariā dei metuūt. ꝑ oīm ſ-
virtutū ꝑfectōne qua cunctas creaturas tā ce-
leſtes ꝗ̄ terreſtres ſuꝑgredit. vn de ipā pt
dici .i.d ꝓu .zi. vl.o aſtre filie ꝯgregauerūt diuicias
tu vō ſuꝑgreſſa es vniuſas aſtre fideles
aiē preciosa virtutū ornamenta. qbꝰ deo pla-

terret sibi thezaurizauerit. Sz tu mr dni supgressa
est vniusas Supgressa est ei oes in terris su-
pgressa e oes i celis In die pegnacois oes hi-
tatores tre meritorz decore cpressit in repa-
racois sue oes hitatores celi pmiorz honore
transcedit aliter filie gregauerut etc Si filias istas
illustrinig nas vl illustrenas aglicas Nullz no
supgressa e omis earz spuales diuicias Nulli no
supgressa e diuicias vginu gfessorz mrtirum aplorz
pphaz patriarchaz aglorz Quod ei de diuiciis o-
mnu horz sibi defuit cu ipa sit pmicceria v-
ginu. speculu gfessorz. rosa mrtiru. vexillum aplo-
ru. oraculu pphaz. filia patriarchaz. regina aglorz
Quod ei de diuiciis omnu istorz sibi defuit cu in
theos de eius pfecoe Si diligenciis mariam aspicias
nichil vtilius e nichil speciosius nichil cladorz et glo-
qd' ep ea no resplendeat / aliter filie gregata etc
filia agnes. filia lucia: filia bba: fi cecilia. fi a-
gatha. fi katna et multe alie filie gregauerut diuicias
virtutu gracie meritorz et pmiorz. Sz tu maria i
diuersis beficiis supgressa es vniusas Ver o dives
i oes et sup oes. de cuius sba modica assumpta to-
cius mudi sufficit solue debita ¶ Diuisas aut mu-
nificas pfecoes et gras i diuis scis habuit et hi
ceciam i qru pleitudie maria videt deteta fu-
isse vn de ipa dicit scriptura In pleitudo scorz
detencio mea In pleitudie nas scorz detencio eius
fuit dum i munifica pfecoe sua. pleitudo pfec-
cois scorz ei no defuit sicut declat Ver cu aut
aucito in pleitudie scorz detencio eius fuit. cui no
defuit. fides patriarchaz. spes pphaz. zelus aplorz
gstancia mrtiru. sobrietas gfessoru. castitas vgin-

fecunditas quietatem. prima nec puritas angelorum
Ipsa quoque non solum in plenitudine corporum detinetur sed
in plenitudine fructus detinet ne corpus plenitudo mi-
nuatur detinet nimirum virtutes ne fugiat. ne-
vita ne pereant. demones ne noceant. filium ne pec-
catores puniat. Hic est quod haec plenitudine gratiam
et processus virtutum beate marie ait angelus ad eam
Ave gratia plena Non sufficit angelo gratiam marie si-
plus commendat. sed etiam plenitudinem eius voluit signa-
re et similitudinem cum dicit. gratia plena. O vere plena
Unde ei ait superventionem spiritus sancti. ait Ieronimus
filii dei plena fuit maria. commemoratur propter hoc
de plenitudine eius ait Augustinus Haec mulier benedicta
ab angelo salutata. spiritu sancto repleta. plenitudine dei-
tatis afflata. Hoc domino canticum decantavit dicens magni-
ficat anima mea dominum. Unde ergo plena dicitur maria. Ipsa
na in qua illuminatione sapientie et intellectu unde hec illu-
minata fuit illuminatrix nostra. Ipsa namque luce
sapientie et veritatis a sole eterno plene illuminata
Ipsa luna et lucerna a deo fuit illuminata et
illuminatrix fuit in mundo Unde ei benedicta virgo maria
plena fuit luce sapientie quod a sole eterno recepit
ipsum ipsum recepit. quo plenior fuit dum hunc solem
tam mirabiliter recepit et totum in se recepit Cum
ipse de eius plenitudine ait Bernardus
sibi in maria domum celestis sapientia quae adeo mentem
tam eius replevit ut de plenitudine mentis eius reple-
retur fecunditate. et caro. et verbo sum in gratia cade-
ret. ipsa sapientia carnem tectam pareret quam prius men-
te conciperet Tanta etiam inundatio gratie tanta pro-
fusio et magnitudo gratie fuit in benedicta virgi-
ne maria. ut ipsa hic mare plenum dici posset

Sicut nam i mari aqua. sic i maria pt grac
carites gratiar Et sicut flumina intrant mare. sic oia
flumina vir aquarum graciarum dona intrauerunt i mariam
a scriptura attestante q ait Jo in me oim gratia et veri vie
tatis i me oim spes vite et virtutis wy de eius
plenitudine dicit Jeronimus Bene plena q ceteris p partes
prestatur gracia. marie aut simul se totam infudit plenitu
do gracie. wy, tocius boni plenitudinem deus posuit i ma
ria nimpe i Bern Alanus itaque in xpo deuocio
ois affectu eam a nob voluerit venerari q tocius
boni plenitudinem posuit i maria ut si quid si
spei si quid fidei si quid gracie nobis est ab ea
nouerimus redundare. propter hanc plenitudinem gracie
et virtutum beata maria paradiso comparatur. q locus e deli
ciarum Fecit ei gracia dei mentem et animam marie
deliciosam deliciis spiritualibus tanquam spirituale dei viui
paradisum unde ei paradysus fuit i virtutibus multiplex
cum deliciarum spiritualium. de quibus Bern ait Ecce in
delicias dyscerne decus virginitatis cum munere fecun
ditatis. insigne humilitatis distillantem caritatis fa
uum. mie viscera. plenitudinem gracie prerogatiua
glorie singularis propter hanc plenitudinem et profecerunt
gracie et virtutum beate marie pt de ea gaudi
enter dici illud Ecc 43 Gloria dni plenum e
opus eius opus dni anthonius e opus marie. opus
mirabile. q nusquam inuenitur simile wy 3° p. do
no e visum tale opus i vniuersis regnis Non
vtique in regno celestium. non i regno terrestrium
non i regno infernorum q tale opus i celo nul
lum. tale opus i mundo nullum. tale opus i limbo
nullum fuit hoc opus plenum fuit diuina gratia
que super omnem puram creaturam resultat ple
nissime in maria Nam post assumptam a verbo

nam nullum est opus nulla est creata materia in
qua tantus divine glorie reluceat sicut in maria
Sicut enim patet per predicta fuit beata virgo maria ple-
nitudine graciarum et perfectione virtutum ¶ Tercio com-
mendatur beata maria a singularitate remunera-
cionis quo ad cumulum gaudiorum patrie celestis ibi
cum deo. una est naturis sue spes heres mater regis
glorie in hoc loco deo creatus et conservatus omnis
sancta et individua trinitas eterne eciam deo unica
heres nature sue. cum tamen omnes electi dei sint heredes
dei. coheredes autem christi. eo vero modo quo quod omnis
nimis erat generaliter. ipsa sola possidet singulariter
sicut i[d est] primus ultimus cantice filie [illegible] diviciās
Nam ipsa graciam que est omnibus communis singulariter modo pos-
sedit. quia omnes electos gracia singulari precedit et pos-
sessa gracia omnibus electis privata sola possidet
similiter. dum super omnes electos et eciam angelos sit ex-
altata et glorificata mirabiliter Nam ut dicit Bernardus
gloriam tantam gracie in terris maria adepta est preter ceteris
tunc in celis optinet glorie singularis ¶ Ipsa enim
eciam graciam singulariter habuit. quia in ea omni-
bus perfectior fuit Nam fuit omnibus religiosis obedi-
enciorum. continentibus largiorum. doctoribus sapiencior. au-
ditoribus studiosior. martiribus paciencior. virginibus
castior. angelis purior et omnibus electis in omni sancti-
tate perclarior unde ipsa convenienter potest intelligi per
illud solium excelsum et elevatum. quod vidit ysaias
cum dixit vidi dominum sedentem super solium excelsum
et elevatum et plena erat domus a maiestate
eius domus namque ista. in cuius solio dominus sedet est
beata virgo maria in cuius mentis solio dominus re-
quievit Hoc solium est excelsum in intellectu. eleva-
tum in affectu Excelsum super omnes homines. elevatum
super angelos Excelsum super omnes in gracia. eleva-

sequitur

tu sup universos i gla Deus q'm solio me-
tis bte marie sedit p speciale gratiam. et domu
corporis eius implevit maiestate sua p assupta
natura. gaudium ei matris prebens et virginitatis
decore no auferens s augens. Sic ei bte marie
fecunditate contulit q virginitate no amisit ¶ Item
pcedat a singularitate dine electois q adinul-
titudine privilegiorum ibi Elegit pcepit sue. vbi
eius pceptio intelligitur de trinitate. eius ei electio
dn fm illud Elegit ea de zca Jn h° ei electio
et pelectio dr qa multa i ea incluitur qa mul-
ta in ea incluitur que nusquam vl nullo mo i
aliqua creatura incluitur ¶ Primorum primu e fe-
cunditas maternalis et integritas virginalis Et hoc
bn significatur p duos angelos qui se respiciebat
versis vultibus sup propiciatorium Isti duo angeli
sunt virginitas et maternitas que sibi semper adversa-
batur. qa sclo no e auditum ut virgo pareret
ut mater esset que virgo pepisset. s h' in beata
virgine mirabiliter conciliabatur et ex mutuo re-
spectu reddebatur clariores. qa virginitas orna-
bat fecunditate et fecunditas decorabat virginita-
te Origenes pputo obumbracione illam: spus
scs superveniet i te et v. al. ob. t.: sic accipienda
ut mater fiet et virgo permaneret qa qd fm natura
erat impossibile opus erat spus sco superveniente ut
sic deum gigneret q libidinis incentivum i calorem
habere no posset Itemque maria et virgine vocantur
pdicamus et matrem. cuius virginitate glorificavit
vera fecunditas et cuius veram fecunditate glori-
ficavit incarnata virginitas Certe optima sibi
ptem elegit maria optima plane q bona fecun-
ditas coniugalis melior castitas vidualis. op-
tima virginea fecunditas seu fecunda virginitas ¶

·2m ē ꝙ ē mr̄ dei īeffabilissīa Jpa sola illi9
filij ē mat̄ cui9 de9 ē pater Mirū sup̄ mo"
dū ē ꝙ tā maioris priuilegiū creature ē
gressa Bern Ipa ē mr̄ v'gīs glā singula"
ris et excellens prerogatiua ma.ͤ ꝙ filiū vnū
eundē cū deo p̄re meruit hr̄e cōmunē Idem
ꝙ si et cui9 mr̄ sit attēdas quo te tua su"
p cui9 mirabili celsitudīe ducet admiracō: Non
ne ad hoc ut videas te nec satis posse mirari
Nonne tuo p̄mo vel iā iudicio que deum ha"
bere meruit filiū sup̄ oēs celos exaltabit. Ego"
vos angelorum Nonne ipm deum et dnm angelorum
suum audacter interpellat filiū dicens · Fili q̄d fe"
cisti nobis sic dicens hoc audeat angelorum Sufficit
eis et pro magno habent ꝙ cū sint spūs ex q"
dicōe ex grā vocati sunt angeli · Gregorius attes"
tante · q ait dnm facit angelos suos spūs Maria vo"
at matrē se agnoscens maiestatē illā cui illi cū
reuerentia seruiunt sui cū fiducia interpellat filiū
hec ille Vere hac gra dignitatis dei tanta fuit ma"
ria · ꝙ maiorem deus facere nō potuit Maiorē mū"
dū posset facere maius celū posset facere · maiorē ma"
trē q̄ mariā nō posset facere dē Bern Nec em
decebat deum alia mr̄ q̄ v'go · nec v'gīne · aliū
filius q̄ de9 · ita nec maior mr̄ inter mres ee po"
tuit q̄ v'go nec maior fili9 inter filios nasci po"
tuit q̄ xp̄s valde singularis fuisset si v'go pu"
rū hoīem cōcepisset · multo aūt singularius fuisset si
v'go angelū concepisset · Sz sup̄ oīa singularissim9 fuit
ꝙ v'go deū cōcepit et deū peperit Gpt' qd dr Au"
g9 ancito beā v'go sim ... a nob' extollit pro"
uio q singularis genitrix mundo p̄buit cū se, o
tus ad celi fastigia sublimauit ut vbū i pu

apud deum manet de superna celi arce suscepit
IIIm est suprema dignitas et infima humilitas que
societas rara est karum est in dignitate esse et humi-
liter de se sentire sicut quod dicit Ber[nardus] pauci sunt qui possunt v-
tiliter sed paucissime humiliter Unde Ecce tam sublimis humi-
litas que cedere non novit honoribus insolescere gloria nes-
cit Ecce mater dei eligitur et ancillam se nominat Non
mediocris humilitas magna et rara virtus humilitas
honorata De quo dicit Ber[nardus] mirare utrumque
et elige quid amplius miraris sive filii benignis-
simam dignacionem sive matris excellentissimam digni-
tatem utrumque stupor utrumque miraculum Et quod fecit deus
obtemperat humilitas sine exemplo et quod feminam deo precipit
sublimitas sine socio Nunquam alium creature gressum
fuit nec credetur iterum quod marie gressum fuit
scilicet quod deum in utero novem mensibus portavit quod
deum verbum de celo plenus lactavit quod dulciter
multis annis educavit quod deum sibi subditum tempore pu-
ericie habuit quod deum puerum amplexibus et osculis
dulcissime contrectavit Unde dicit Ieronimus Nec mirum
maria si dignetur tibi congaudere deus virginibus in
celis que parvulum ex te natum totiens osculata es
in terris In laudibus virginis in sermone canitur sequitur
agnum quocumque ierit Et hiis quasi laudibus indicas digna
que pit disce homo obedire disce terra subdi disce
pulvis obtemperare IIIIm est commoda receptio
mali culpe et magna compassio circa culpales Ori-
genes Solent innocentes peccatoribus iuste indignari
et peccata que committunt eo acrius impugnat quo ma-
ior innocentia servat quam alii violant contra quos
continue insurgunt et descendunt quod nichil minus dig-
num in se innocentie putat sed virginem nunc nunquam vel ma

indiguit et tn̄ p indulgētia peccatorum lacrimas multas
fudit Bern̄ maria oībꝫ condolet que doloris causa
nō ex levissimo pccō nulla hēt Idē Tu nūc virgo tu
nūc cōpulis tu nūc rei tu nūc iudices tu nūc dei et
hoīs et terrā sis virtutis nūc discordia inter filios
sustine nequis Maria nimia toti subiecit genus hu-
mano vītā sua ūia colligit malos impinguat bo-
nos liberat vniuersos Colligit a culpa impinguat in
gratia liberat a morte eterna O vere magna maie
ūia qua multi ex eis ad miām colliguntur qui
a doctoribꝫ et rectoribꝫ tamquam incorrigibiles relin-
quuntur Hinc dicit Bern̄ maria tu peccatorē toti mun-
do despectum materno affectu amplecteris foues nec
deseris quousque horrēdo iudici miserum reconcilies
Bonos autem impinguat pinguedine gratie O quis estimare
valeat quanta in maria fuerit impinguatio gratiarum cuius
gratia impinguata post tot milia aiarum Cuius ei virtutes
pinguedine maria caruit quod omnis virtutū pinguis
sed in hitaculum fuit Johes damascenus Maria in
domo dni plātata et impinguata spū ut oliva
fructifera oīs virtutis hitaculum facta est liberat a mor-
te eterna vniuersos quos liberat Tāta nāque coram
deo eterno gratia fuerit quod per hanc nō solum per-
sa ad coronā pducit sed etiam genus humano ad mor-
te addictū reducit vnde Anselmus O rē digne virgo
ra genitrici dei et dni mei ihū xpi per cuius fe-
cunditatem captiuus sum redemptus per cuius partum de
morte eterna sum exceptus vnde tanta fuit habun-
dantia diuine gratie et nunc maria ipsa ut oēs
affectus et desideria vota et opa bene maie con-
fluerent per nimia habundantia Hinc dicit Bern̄ hec
mirum o dna si tam copioso nunc oleo cordis

tui perfusum est suavitati: cum id respectabile opus unice
quod predestinavit deus ante secula in redemptionem nostram spiritus
sit in te a mundi artifice fabricatum. Tacta fuit
beata maria oleo divine unctionis repleta, ut ad instar
vasis oleo pleni quod ad levem tactum vel motum effun-
ditur et effluit, ipsam etiam levibus precibus devotis
orationibus effluere et effundere de sua habundantia oleum
unctionis contingit. Unde Bernardus dicit: Sileat misericordiam tuam o beata
quisquis eam invocatam in suis necessitatibus sibi memine-
rit defuisse. Ideo Maria omnibus sinum sue misericordie aperuit
ut de plenitudine eius accipiant universi: captivus re-
demptionem, eger curationem, tristis consolationem, peccator
veniam, iustus gratiam, angeli leticiam, denique tota
trinitas gloriam, filii persona carnis humane substantiam ut
ille. Tercio beata maria exempta et immunis
fuit ab omni culpa, satis patet ex eius sanctificationis
singulari gratia, de qua dicit Bernardus: Puto quod copio-
sior sanctificationis gratia in eam descenderit que non solum
eius ortum sanctificavit sed et vitam deinceps ab omni
peccato custodivit immunem. Ideo decuit reginam vir-
ginum singulari privilegio sanctitatis ab omni peccato ducere
vitam, ut dum peccati mortisque pareret peremptorem
ac redemptorem, munus vite et iusticie omnibus ob-
tineret. Hanc sanctificationem consecuta est beata quantum ad
fomitis ligationem et restrictionem tantam quod non po-
tuit peccare mortaliter, et quantum ad omnem motum et
potentiam sub ipsius rationis subditionem, quod immutate
dei gratia non peccavit venialiter. Item quantum ad
fomitis omnimodam extinctionem per filii dei conceptionem
qua ex tunc ita confirmata fuit in gratia quod non
potuit peccare venialiter. Quartum est amor Marie
amans, et eius liberalis caritas in passione pro salu-

tem huani quintus modus diligendi deum est diligere ex toto corde id est intellectu sine errore ex tota anima id est voluntate sine contradictione ex tota mente id est memoria sine oblivione hoc est diligere deum prudenter obedienter et perseveranter dilexit quidem beata virgo maria deum super omnes homines ex toto corde prudenter sine errore quia numquam etiam venialiter peccavit in via morum erravit Item ex tota anima obedienter sine contradictione quia non solum contrarios voluntatis sed nec velleitatis sue divine voluntati misceri permisit quod tamen in aliis sanctis fuit Item perseveranter ex tota mente sine oblivione quia numquam amor dei in suo corde tepuit vel cessavit sed magis ac magis semper in amore dei proficere studuit Tercia sunt que amandum imprimunt in memoria scilicet una gratia et beneficia Quantum ad impressionem nature sola mater super omnes fuit quantum ad impressionem gratie super omnes gratia plena fuit quantum ad impressionem beneficiorum sola super omnes de beneficio plus accepit ubi quidem cumulus beneficiorum et maximus memoriam implevit tota ibi oblivio tanti amantium locum vel modum invenire non potuit unde glosa super illo verbo magnificat anima mea Tercio dato munere me ditavit altissimus ut nullo lingue officio exprimere valeam sed totum quod vivo cum plantis totum quod sencio cum brutis totum quod discerno et intelligo cum hominibus et angelis in contrariis angelis et magnitudine eius contemplanda impendo Anima enim quod amat hoc magnificat et in hoc exultat Et ideo anima mariae deum magnificavit et in eo exultavit quia deum excellentissime amavit De cuius amore dicit hugo Quia ergo amor spiritus sancti singulariter in corde eius ardebat ideo in carne eius virtus spiritus sancti mirabilia faciebat unde merito beata maria comparatur

soli quod omnes planetas

soli qui omnes planetas excellit in calore quia
ipsa plus ardebat quam ceteris sanctis et alios accendit
dei dilectione tercia comparatur soli quia sicut sol alias plane-
tas precellit magnitudine sic beata maria inter omnes
sanctos maiorem est dignitate unde dicitur luminare ma-
ius quod competit dici secundum eternitatem // Item luminositate sic
beata maria super omnes sanctos lucidissima fuit dei cog-
nitione. ... secundum ... Sicut sol oriens in altissimis dei mun-
dum illuminat sic mulieris bone et virginis gloriose species
in ornamentum domus sue scilicet celi empirei in quo
exaltata est super omnes choros angelorum unde Bernardus pro-
fundissimam divine sapientie ultra quam credi valeat pene-
travit abyssum ut quantum sine personali unione creatu-
re conditio patitur luci illi inaccessibili videatur in-
mersa // Item influentia et suavitate virtutum generatione
Sicut beata maria maiore influit infundit et generat
omnibus tam peccatoribus quam iustis ... suam misericordiam
nulli negat in nobis desiderati vel exspectati Bernardus
Quemadmodum sol oritur super bonos et malos sic beata
maria preterita mala non discutit sed omnibus se exorabi-
le omnibus clementissima prebet omnium denique necessitates
amplissimo quodam miseratur affectu // Ex huius amo-
ris et caritatis quam ad genus humanum habuit perfec-
tione processit quod se et suum filium ad omnia genera opprobrio-
rum paupertatum et quorumcumque defectuum iniuriarum
et omnium dolorum acerbissime mortis exposuit et se
ipsam per amarissime compassionis absinthium una
cum filio immolavit in redemptionem perditorum hominum quod
ex nimio affectu in caritate visceribus generabat Dicit
hoc amore beate virginis dicitur Origenes O virginis amo-
re vere plenam ordinationem decorem utilitate perfulgi-
dam ... primari cupit ut tali caritate mea

meorum vniuersam possit // 6um priuilegium est quod ipsa super
omnes homines gratia et virtute et donis plenissima Jeronimus De
ceteris per partes gratia prestatur. Marie vero se tota infudit plen
itudo gratie et id idem doctor gratiam Marie gratie angelorum
conferens et preferens ait virginem et gloriosam virginem Mariam
credendum est angelorum prevenisse virtutum privilegia
et precepisse gratiam etiam ab angelis collaudatam de quo
superius latius in 2o membro thematis // 7um privilegium
est quod ipsa super omnes creaturas apud deum est potentissima
vnde Jeronimus Imperatrix quod rogamus excusa quod timemus
quia non potentiorem meritis invenimus ad placandum
iram iudicis quam te que meruisti esse mater eiusdem re
demptoris et iudicis Grande privilegium quod ipsa pre
omnibus sanctis apud deum potentissima est sicut idem Jeronimus de
clarat dicens Nec dubium illam que meruit pro libe
randis conferre premium posse plus omnibus sanctis liberatis impe
trare suffragium Augustinus Michael dux et princeps mi
litie celestis cum omnibus spiritibus administratoriis tuis
virgo paret preceptis in defendendis in corpore et in sus
cipiendis de corpore animabus fidelium specialiter domina
die ac nocte se commendantium Sed quid tanta marie
potentia prodesset nobis si ipsa nunquam curaret de
nobis Domine fratres non dubitemus ut per hoc gratias a
gamus incessanter quia sicut apud deum omnibus sanctis est po
tentior ita pro nobis pre omnibus sanctis est sollicitior
teste Jeronimo qui ait De sola o Maria pre sancta certa
sollicita pre omnibus sanctis scimus quia impetras indutias // 8um est
tuis conservis ut immineret suis erroribus
quod ipsa in gloria super beatos est excellentissima vnde se
verum quia ubique consideretur sancta dei genitrix certa quod de
nullo alio sanctorum fas est credere ut vel angelorum vel
archangelorum merita transcenderit Hoc quippe privilegium
non nisi est Sed gratie virtutis Marie gloriose est maioris
privilegium quod post deum quod pulchrius quod dul

tuus pp iocundius i glā ē. h° maria. h° i maria
h° ꝑ mariam ē vry thēr summa glā ē o ma"
ria p9 deum te vidē t adherē et i tue pfectois
mumimie demorai Ide sit. deicepꝰ tue pie"
tatis o vgo budta. ipsa quam apud deum gram ꝯ"
uenisti. notam facē mundo. veis veniam. medelā
egris. pusillis corde robur. afflictis corde ꝯsolaci"
onē. piclitātibꝰ adiutoriū et libeārōez sctis tuis
pcibꝰ obtinēdo Hyhar q° die solēpnitatis et
letitie dulcissimi mārie nomē cū laude inocanti"
bꝰ seruulis tuis ꝑ te vgīna clemēs. gr̄e sue
munēa largiat. Ihūs xpūs filiꝰ tuꝰ dns nr̄
q ē sup oīa bndcs i secula Amen. Alia clausula
ꝑ te accessum hēmꝰ ad filium o budta inēta
gr̄e. ꝯcuitrix vite. mr̄ salutis. ut p te susci"
piat nos q ꝑ te datꝰ ē nobis Excuset apd
ipm integritas tua. culpam nr̄e corrupcois.
ꝛ humilitas deo grata. nr̄e impetret vanitati
Copiosa caritas tua mltoꝝ cooperiat multitudi"
nē pctoꝝ. ꝛ fecunditas gl̄osa fecunditatē nob
ꝯfcāt meritoꝝ dnā nr̄a. mediatrix nr̄a
aduocata nr̄a tuo filio nos rꝯsilia. tuo filio
nos rꝯmēda. tuo filio nos rꝑsēta Fac o
budta ꝑ gram quam inuenisti. ꝑ ꝑrogatiuam
quam meruisti. ꝑ mīam quam peperisti vt qui
mediāte te fieri dignatꝰ est pticeps mise"
rie ꝛ ifirmitatꝭ nr̄e te q° intcedēte pticipes
nos faciat glē. ꝛ btitudis sue Ihs xps filius
tuus dns nr̄ qui ē sup oīa bndcs i scl̄a Amē

Explicit smones de festis bte marie

Sequitur super Magnificat

Magnificat aia mea dnm: luce 2o Bus-
sia virgo maria in vbis istis facit me-
cionem de tribus q fecerunt eam i conspectu
dni magnificatam et excelsam. Primo ei
facit mencionem de magnificatione dei graciosa
2o de possessione aie sue preciosa 3o de ducati-
one filij sui gloriosa. Primo ut notatur ibi agit
ther ei actio s dei magnificatio valde graciosa est
i conspectu dei dicit ei deum magnificamus hoc eo fa-
cimus magnificemus quo devocius et affectuosius
vnde Origenes sup lucam Saluator ... ymago
dei e invisibilis. et aia mea e ymago illius y-
maginis Cum ergo illa ope sermone et cogitatione
magnifice laudat tunc ymago illius gradibus
i me efficitur. et ipse dns cuius e ymago aia
mea aplius i me magnificatur. // Nota ergo q ista
actio s dei magnificatio e graciosa i conspectu dei nil-
tephri voce sermo voce potentie quam habuit i
opibus ordinatis vnde ps Quam magnificata sunt opa
tua dne fecerit ei opa magnifica s terra i fu-
damento. aquam in fomento. aere i conspira-
mento. et ignem i omni complemento vnde et gene-
ris e ultima spera i elementis. omnia complens
In istis oibus opibus magnificavit dns bta virgo
nem. dicit ipsa fca e terra i fundamento humili-
tatis ps Qui fundavit sup stabilitatem suam non
inclinabit i seclum seculi Stabilitate sua. i. humilitate
sua luce 2o Ecce ancilla dni Ecce ubi potuis-
set dicere Ecce mater dni s timuit se i fundamen-
to Gregorius Qui ceteras virtutes sine humilitate congre-
gat quasi pulverem i vento portat Beer Lauda-
bilis quod virtus virginitas s magis humilitas
Illa suadet. ista precipit. De illa dicit Qui

pt rape rapiat de ista dn. nisi efficiamini sicut
puuli no intrabitis in regnu celoz // Itē fcā
ē aqua in fomento pietatis Ber 83 o vgo
btissia pietatis tue et nūc longitudinē. latitu-
dinē sublimitatē etc. ⁊ pfundū audeat scrutari
Idē btissia vgo oibꝰ sapientibꝰ et insipientibꝰ
nūc sinū apit. longitudo eiꝰ usqꝫ ad dcē no-
uissimū subuenit vniusis ea inuocantibꝰ. latitudo
eiꝰ rplet orbē terrarū ita ut mia eiꝰ plena
sit oīs tra. sblimitas eiꝰ ciuitatis superne
ruinas instaurauit pfunditas qz sedentibꝰ i
tenebris et umbra mortis redēpcoēz obtinuit
// Itē ipa fcā ē aer i respiramentū puri-
tatis Anselmꝰ decuit ut q uir dei cōcipiebat
ea puritate niteret. qua maior sub deo ne-
quit intelligi. Et respirac dcmꝰ oes i hac vgi-
nis puritate. sa oes corrupti et eiurati su-
mꝰ in castitate // Itē fcā ē ignis i complemē-
tū caritatis Ber btissia vgo sapientibꝰ ⁊ insi-
pientibꝰ copiosissia caritate debitricē se fecit. et
oibꝰ nūc sinū apit ut de plenitudine eiꝰ acci-
piat vniusi s. terrestres. quia ignis ē i supioribꝰ
et celestes qz caminꝰ ē i infioribꝰ. Illi haberet
ardorē hij splēdorē ¶ Scdo voc nūc qua
habuit i peccatoribꝰ iustificatis pp̄ magnificē-
tia eiꝰ i sanctificacoē eiꝰ. i. sanctificādo peccatores vn
de lacu fecis et miserie theophilu reformauit
et nō solū oes sanctificat sed etiā i eis multa boa
multiplicat Ber Sit btissia vgo dna. scīs su-
is pcibꝰ penuādo reis veniā. i quo notatur
sanctificacio. Egris medela i quo notatur sanatio
pusillis cordē robur in quo corroboracio Af-
flictis consolacionē in quo consolacio. periclitantibꝰ mi-
sericordiam in quo liberacio ¶ 3o voc que

quã ht i bene affectib9 · miaz pts mltiplicasti
magnificẽcia tua et queũsq ꝯsolatꝯ es me dñe si
dicet aliquã miseriã sustinui i bis ꝯpado · et tã
magnã graciã mi fecisti · me ꝯsolãdo Judith 1°
Tu gla ihrlm · s · ꝯsolãdo celestes ꝯsolaroe etnali
Tu leticia isrl ꝯsolãdo claustrales leticia spũali
Tu honorificẽcia ppli tui · ꝯsolao seculares ꝯsola-
roe tpali dãdo eis sanitatẽ pacẽ · ⁊ hudaria ve-
⁊ ¶ 4to roe victorie quã habuit i hostibus
gratulãtes Judith 12° magnificata ẽ hodie aĩa
mea p oĩbꝯ diebꝯ vite mee · q̃ · s · hostẽ scorsũ
sine supauĩ · ⁊ oĩm pplm libeãuit // Nõ q̃
btã virgo maria ad silitudinẽ Judith supauit
hostẽ · pmo orãdo cũ ꝯfessioe 2° ornãdo se cũ
pura itẽcoe 3° vincẽdo et ꝯfusãdo mt ma-
los siue dei offensione 4° iugulãdo hostẽ
cũ districta pnissioe et sic libeãuit pplm cũ
magna exultaroe Ber · mltis demũs ver-
sucijs scupes atq̃ insidiatꝯ ẽ calcaneo
marie vgis sũ causa · qz diuisa pmitate
hẽticã ipã sola ꝯtriuit ¶ 11to · roe glẽ
quã habuit i euolantibꝯ impmis meritã i celesti-
bꝯ collocatis pts magnificẽciã glẽ · scitatis tue
loqtr · s · euolãtes · q° s post se trahit · ⁊ hbꝯ
interpellat · quos in celestibꝯ collocat Ber
pcessit nos virgã nrã · ⁊ tã gloĩse suscep-
ta ẽ ut fiducialir seqitr · dñam suũ suũ cla-
mãtes Trahe me p9 te · curreĩus i odore
vnguẽtorũ tuorũ Aduocatã in celis pmisit
pegrinatio nra · q tq̃ iudicis et mĩe
mr̃ fideliter et efficaciter salutis nre nego-
cia pctractabit ¶ Scdm notũ ibi Aĩa mea

ubi fit mentio de possessione anime sue preciosa
Nota quod sex sunt argumenta ex quibus colligitur
quod aliquis animam suam possideat. Primum est vernacio [?]
tio in deum diligendo. Treno 3° pars mea dominus
dixit anima mea propterea expectabo illum. Sic enim
diligere est animam suam possidere. Ex hoc enim sequitur
quod nec mundus nec caro nec dyabolus animam eius pos
sideat, cum in parte sua deum elegerat. Sic beatissima
virgo elegit deum totaliter partem suam. Unde Christus: Maria
optimam partem elegit etc. Super hoc verbo dicit Celes
tinus: O beatissima domina, tu superlatius in deo meri
to elegisti. Universitati vero positum et comparatum re
liquisti, et nichilominus ex copiosa largitate tua
quod erat sub pedibus superlatius nobis gicasti sine pare
fere dulcedine amore et stabilitate corporis
hoc ei pertinet ad partem optimam. Secundum est compunc
tio in deum orando. Psalmus anima mea turbata est valde
in igne compunctionis quod nota est usquequaque. De compunc
tione dicit Augustinus: Compunctionis tanta est vis ut si
sola teneret ac possideret animam, nichil aliud
velle nec potum nec sompnum curaret. Omnis ei vo
luptas ad desiderium translata est divinorum sensuum
celestium. Sic beatissima virgo merito cum fervo
re compuncta est et igne succensa, ut docet illud
Hester: Da michi animam meam pro qua rogo etc. O
dulcissima domina grata est in te mira spes pro te
rogans et populo tuo obsecrans. Maior est ei tibi
cura pro salute populi tui quam pro vita anime tui Iudic
creta [?] in Christo dulcissimo et misericordissimo
filio tuo. Tertium est devotio in deum laudando. Psalmus
Lauda anima mea dominum etc. Nemo devote lau
dat deum nisi qui in gratia dei laude exerceat animam

·Ubi magnificat quidem deum omnis creatura. sed anima
mea super omnem Inter omnes ipse creaturas nichil
tam magnifice fecit deus sicut mariam In ipsa
ipse fecit deum hominem. matrem virginem supplicem
Quarto est affectio in deo adherendo propter adhesit anima
mea post te. me suscepit dextera tua. Augustinus Cum anima que
se tota adheret deo tota suscipitur ab eo Pater
ei suscipit inestimabile per honorem in se exaltando
·Filius veritatem per splendorem illuminando Spiritus
sanctus gaudium per dulcedinem consolando Sicut quia beatissima
virgo animam suam ex toto suo possidebat et ex
tota se deo adherebat. deum diligebat. et novas
consolationes ab eo recipiebat Ideoque etc. beatissima
virgo diligebat ex toto corde Christum. talibus quidem
inflammata desideriorum ardoribus tanto sic de va-
lidius quanto dei munere illustrabatur. intimius
Quinto est elevatio in contemplando Job 7º Suspendium
elegit anima mea Augustinus Tanto animus ad quod
contemplanda celestia altius elevatur. quanto a seipso
plenius possidetur. Sic beatissima virgo que plenis-
simam habebat sui ipsius possessionem et ad supremo
altissima dei elevabatur contemplationem Ecclesiastici 24
Ego in altissimis habito Celestinus angelis habitans in
altissimis virgo sublimius sedes ei in altissimo solio
et nobilissimo et dignissima. lucens serenissimo
consilio quia sapientissima. admittens in districto con-
silio quia misericordissima letans in familiari contuber-
nio quia privatissima Nichil ergo te in deo et apud
deum altius. quia preter te in creaturis nil amat
dulcius Ideoque Nulli dubium est quod nec thronus in
quibus deus iudicat. nec cherubin per quos certius
illuminat. nec seraphin per quos ardoribus sepissime

tota pictam celeste inflammat sic in divina se-
creta elevatur quo maior gloria quam in deo co-
ascendit altius quo ipse deus in eam descendit humili-
us Secundum est interior resolutio in deum corresponda-
cies suscipiendo Canticorum 5 anima mea liquefacta est ut di-
lectus locutus est Glossa Sicut cera resolvitur sic anima
qui ad locutionem interni et eterni ubi totus in se
spirituali dulcedine fuit resolutus Celestinus cum loquitur
filius dei ad animam virginis quia ipse est ut ignis ardentissimus
resolvitur et fundit totus quia ipse est grana pinguissimus
Tertium ibi dicitur ubi fit mensio de dei dilectione glo-
sa dicitur ei deus a deorum dilectionibus Daniel 10 ista est dilectio
eius Est autem dilectio eius super omnem creaturam glosam
multum vero primo quia creavit eam nobiliter quia ipse
fecit nos et non ipsi nos Hugo de sancto Victore conditio omnibus
humani cuius conditor deus cuius consortes angeli cuius ser-
vus mundus cuius patria paradysus Sed inter alias
creaturas beatissimam virginem creavit nobilius videlicet
in potentia faciendi mirabilia Sapientie 8 Signa et
monstra scit antequam fiant Celestinus vere tu es domina
mirabilis quia tu es mater domini mirabilia facientis
Item creavit eam in sapientia docendi utiliter Sapientie
8 doctrix est omnis disciplina quia docet animam quo
se habeat ad deum quo ad se ipsam quo ad proximum
Celestinus beatissima virgo maria vere doctrix est dis-
cipline dei Ecclesiastici docet utilia quo humilia docet
animam diligere deum ex tota integritate dulciter docet
quo se ipsam diligat ex tota puritate veraci-
ter docet nichilominus diligere proximum ex tota fideli-
tate simpliciter Item creavit eam in clementia con-
versandi dulciter Ecclesiastici 24 Spiritus meus super mel dulcis
Bernardus Quid trepidet accedere ad mariam humana
ei nichil asperum nichil durum tota dulcis est

tota suauis et plena delicijs ¶ Item dua° xpi fuit gloriosa quia humana natura pugnauit sicut venit Christo dominus qui est vir pugnator omnipotens nomen eius dilectus meus a celo descendit ad amandum humanam naturam verum sponsam dominus suam quia qui pugnauit tam fortiter ut tres illos solempnes inimicos eius scilicet carnem mundum et dyabolum in cruce vicit vno ictu carnem vicit per crucis asperitatem mundum per nuditatem dyabolum per iusticiam et equitatem ¶ Item dua° xpi fuit gloriosa quia nauis humana ... dixit sicut scribitur xps dominus regit me et nichil michi deerit hoc autem verbum specialiter pertinet ad regi ne gloriose dilectus meus ambula domina et procede secura quia fidelis est ductor tuus docet te et diri git te sine deuiacione quia ipse est vadius direc ditabit sine defectione quia ipse est thezaurus indefectus pascet te sine esuricione quia est panis infectus potabit te sine estuacione quia est fons vesiccans conuertet te sine euasione quia est arcus grauissimus Circa ista puit notari super verbo premisso dominus regit me quia ipse est vadius directus sine deuiacione et nichil michi deerit quia ipse est thezaurus ditatus sine defectione In loco pascue ibi me collocauit quia ipse est panis infectus sine esuricione Super aquam refectionis educauit me quia ipse est fons vsificatus sine exhauricione animam meam conuertit quia est arcus grauissimus sine euasione Conuertit eius animam de statu culpe ad statum gratie et glorie quam nobis prestare dignetur qui est benedictus in secula seculorum Amen

Sequitur

Et exultavit spiritus meus in deo salutari meo ‖ In verbis istis beata virgo a tribus perpetue (?) commendatur. Primo ab omni exultacione indicibili 2° a spiritus sancti possessione inamissibili 3° a filij sui commendacione supplaudabili ‖ Primo in ibi Exultavit i. quasi extra se saltavit Celestinus Exulta et lauda gloriosissima mater dei quia deum fovisti virginalibus pectoribus calefecisti sinceris affectibus [illegible] ...

Jn primo fuisti navicula [illegible] Jn 2° summa mitissima speciosissima in 3° arca dilectissima ‖ Debet autem exultare virgo triplici racione. Primo racione spiritu [illegible] virtuosissime Credo ...

a domino cum magna virtute et ...

p. ... 2 Exultavit cor meum in duo quantum ad affectum carnalem circa christi humanitatem Et exaltatum est cornu meum in deo quantum ad affectionem spiritualem circa divinitatem ...

ne non tamen caro est Sic spiritualis affectio licet oriatur de carnali affectione qua virgo circa christi humanitatem non tamen carnalis est sed spiritualis [illegible] plus Et si cognovimus christum secundum carnem sed nunc iam non novimus ‖ 2° racione collacionis eius nobilissime Ysa et ysa Exulta et lauda habitacio syon quia magnus in medio tui sanctus israel Magnus quia potestate altissimus Jn medio tui. quia caritate plenissimus Sanctus. quia bonitate purissimus Celestinus O reverendum et amandum speculum virginis dico dei filium in quo resplendet altitudo potestatis plenitudo caritatis sanctitudo bonitatis et celsitudo veritatis ‖ 3° racione putacionis honorifice eiusdem filij Zacharias 9° Exulta satis filia syon. Jubila filia ierusalem. Ecce rex tuus venit tibi iustus et

ſaluator et ipſe paup et ſedens ſup pullum azi-
ne Celeſtinus o amirabiles diuicie i filio v̄-
ginis glorioſe · p ipam v̄go glorioſa putauit toti ec-
cleſie · ut verē honorabile Jdeo dr̄ rex tuus
venit vt aim delectabile · io dr̄ venit t vt o-
paum puitile · ideo dr̄ Juſtus vt puitile iſupa
bile · io dr̄ ſaluator vt ſociū hūile · io dr̄ ip-
ſe paup vt ab oībus imitabile · io dr̄ · ſedens
ſup pullum azine i · ſuppeditans ipetum carnis
laſciuie ¶ Quis vo ibi Spūs meus vbi gmen-
dat a ſpūs ſui poſſeſſioē iamiſſibili Auguſtinus Et
in deum p amore ē radicatus no pt auertere
ſpūs ſuos · qa ipuus ſtabiliuit i deum ¶ Nō² q
bta v̄go maria ad modum filij ſui ſpūs habuit
ſeptiformē · ſ · ſapie ad celeſtia degustādum Eccli
24° Sps meus ſup mel dulcis Auguſtinus Nichil
ē in deo pfude abditum qd ab iſta v̄gie no fu-
it degustatum ‖ Spūs itlectus ad miſteria idaga-
dum Sapie 1° Eſt ei i ea ſpūs ſubtilis Ber
Sicut diuinus ſps oīa ſubitrat ſine obice · ſic i-
tellcs v̄gis oīa pfunda ſcptture penetrat ſi-
nibe ‖ Spūs gſilij ad dubia elucidadum Celeſtinus
Si dubitas i fidei malis et mozp ad marie g-
fuge patrociniū · et ipa gſilium dei iūc ſtruſtabs
declarabit t oē dubium ‖ Spūs fortitudis ad
ardua aggrediendum Celeſtinus ſup illd ayliciē
fortē qs iueiet Nunc fortior inṫ mlieres
v̄gie maria ipa ei ſuppeditauit carnis laſ-
ciuia · p totalē caſtitatē · mundi popa · p to-
talē paupptatē · dyaboli ſupbia p totalē hūi-
litatē ‖ Spūs ſcie ad oīa ſcibilia gphēdedum
Celeſtinus ſup illd · apud deū oīa ſcibilia ſut

et possibilia p natura Sic apd beatam virginē p graciam ita ut nichil posset fieri vl' seiri ptinens ad salutē p hoicum qd nō prius fiat vl' donca-tur p virginē mrm illā. Quia cū artifex me do-cuit sapia. Spus pietatis ad oia miserabilia sublevandū Celestinus Accedant oia corda misera-bilia ad pie matris viscera Nichil eī ī eis nisi tā misericordia qd nō inde exeat nisi plenissimus Spus timoris ad sublimia humiliandū Unde cōtra superbos o hō o pellis fetida quid inflaris Respice dei matris nostre et humilitatē et statim depone totius arrogancie sublimitatē. ac perveies ad apicem honoris et amoris digni tātē. ¶ Tercium vō ibi In deo salutari meo. ubi cōmendat a filij sui cōmen-dacōe ī laudabili Cōmendat autē virgo beata filium suum a tbus. pmo a sublimitate divinitatis. qa est deus creator omnium ibi In deo Augus. virginis. filius ē deus et dei filius qui creauit oia ut sint. re-creauit ut bn sint. glorificauit ut optie sint 2o ab habundancia caritatis. qz ē saluator omniū fi-delium Ber. Salutarē tuum conspicabo dnē qui sal-vas oēs ī te. firmiter credentes plenius cōfidentes et oēs te toti diligentes 3o cōmendat cū a spa-litate cordialitatis. qa superdiligit cor virginū Celestinus opus creacionis fecit ut virgo eet filia dei patris. sed opus recreacionis fecit ut deus ipse eet fi-lius virginis matris vot nec deus nec dei gracie dentur ny minime nisi a bta virgine Nemo ergo petat donum a seipso sibi dari. cū cū ee cōpetet de ppo peculio virginali Ap ergo petat cum cum ee prius ma-ne dubitat. Idem postquam dei filius cōceptus fuit ī utero virginis tunc desijt ee sui iuris ut puer qui frīs fuerat prius humanū cōmuis ī virginis cre-

nimo pro quod vere sunt beati qui tali precio sunt detenti
virgo illud Protus plus cuius est dominus deus eius dum
at reddiderit regnum deo et patri tunc erit deus
omnia in omnibus qui totus laudabitur et glorificabitur ab
omnibus per infinita secula seculorum Amen //

Respexit humilitatem ancille sue ecce enim ex hoc bea-
tam me dicent omnes generaciones // In hijs verbis
virgo facit beata virgo. Primo commendat diuine considera-
cionis intuitum 2o demonstrat sue deuocionis officium 3o
laudat totius ecclesie effectum ¶ Primo notandum ibi re-
spexit Respicere autem considerare est secundum Augustinum
// Inuenimus autem in scriptura multiplicem dei respectum
nō Respexit enim deus Abel et munera eius acceptauit
Genesis 4o Respexit deus Abel et munera eius // Item re-
spexit deus ad filios Israel et eos ab egypto libera-
uit // Item respexit Judith et eam in hora pericu-
li confortauit Judith 13 Respice me domine in hac
hora et conforta me. Item respexit dominus petrum
et fleuit amare Item respexit virginem mariam
et fortius adamauit // Primo dico respexit
Abel et eius munera acceptauit propter ipsius purita-
tem Respexit inprimo ad Abel id est ad puritatem eius item
nunc et ad munera eius id est ad deuocionis oblacionem
Augustinus vbi fuit puritas intencionis placebit accio
// Item respexit filios Israel et eos de manibus e-
gypciorum liberauit et 4o propter cultus diuini fideli-
tatem non emergentes filij Israhel liberati sunt de
egypto quia filij cantu dileccione vere imitacione
Israel cognicione In istis enim tribus consistit cultus diuinus
scilicet deum diligendo eum honorando et eum agnoscendo
// Item respexit Judith et eam confortauit propter sui
probitatem directionis Non modicum milites confortat
probitatem ducis sui A vere conspicit // Item respexit
qui plebs a vestre

petrum et cor eius in melius conuertauit [gemitauit] Secundo propter confes"
sionis eius nobilitatem Beda Secundo dominus petrum
respexit et cor eius immutauit per contritionem et
mundauit per lacrimarum effusionem // Nono res"
pexit mariam et eam fortius adamauit propter cor"
dis humilitatem Celestinus super locum istum O res"
pectus o respectus angelicus in cuius vultu nulla de"
formitas in cuius intellectu nulla simultas in
cuius actu nulla duplicitas in cuius gestu nulla
leuitas in cuius corpore resplenduit honestas in cuius
corde omnino fragrauit castitas que non solum
mundum potuit attendere sed etiam celum // Vel pos"
sumus dicere quod dominus respexit beatam virginem propter quinque
modos suppremos amoratores primo propter puritatem quam
habuit in oratione ut Abel 2o propter cultus diuini fi"
delitatem quam habuit in dei veneratione ut fi"
lii israel 3o propter probitatem quam habuit in dyaboli
deiectione ut Judith 4o propter affectuositatem quam ha"
buit in xpi confessione ut petrus nono propter humilitatem
quam habuit in sua opinione Crisostomus Contra bur"
sam virgo maria de se humilem habuit opinionem
meruit vere dei dilectionem ¶ 2m notum ibi
humilitatem ancille sue vbi demonstrat beata virgo sue
conditionis officium in tribus // Primum fuit cum dicitur humi"
litatem Fuit enim humilis in cogitatione quia de se sen"
sit humilia Secundum in confabulatione quia semper locuta est hu"
milia 3m in conuersatione quia semper vitauit sublimia in conuersa"
do ut dicit Celestinus Regia sacerdotalis et regalis hu"
nec dignitatem de se non iactabat sed fugiebat
dignitatem sequens xpi humilitatem qui dixit dis"
cite a me quia mitis sum et humilis corde nota // //
2m vero ibi ancille ad ancillam pertinet in omnibus
operibus strenue se habere et ociosam non esse quia
virgo Maria ociosa non recedit // Sollicitudine

vite virginis possumus in verbis colligere. primo ex operacione
delectabilium prov. ult. Quesivit lanam et linum et
operata est consilio manuum suarum. per lanam signi-
ficantur opera caritatis que calida sunt. per linum opera pu-
ritatis quod subtile est. In hiis duobus delectabilibus
maxime gaudendum est. quia s. in caritate quantum ad af-
fectum et in puritate quantum ad intellectum. ut s. deus
diligatur affectualiter et illustratur subtiliter. 2o
ex operacione utilium prov. ult. Consideravit agrum
et emit illum. et de fructu manuum suarum plan-
tavit vineam. per agrum signatur exercicium fruc-
tuose penitencie. per vineam gaudium devote consci-
encie. laudabilia sunt illius opera quia exterius a-
git fructuosam penitenciam ad salutem sui et ad e-
dificacionem aliorum. et letam habet intus conscienciam apud
deum. 3o ex miseracione pauperum. post dilec-
cionem eius conditoris nichil fuit utilius in corde vir-
ginis quam miseracio pauperum. Deo enim opus miseraci-
onis apud deum est acceptabilius quod in scripturis
commendatur frequenter. Ieronimus ibi ante i. domino a-
more totaliter dedicate. Celestinus vero fuit facta
ipso ancilla dei utpote que ei dedicat cor suum ut
in eius dilectione inviveret. oculum ut eius contempla-
cione frueretur. manum ut bonis operibus occuparet
mentem ut in eo quiesceret tamquam in orto liliorum et
dinorum horreos frumentorum ¶ Tercium notatur
ibi Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generaci-
ones. ubi beata virgo laudat humani generis ef-
fectum. quia beata ab ipso universaliter predicatur. ¶
Nota quod quis dicitur beatus multiplici racione. primo per
carenciam macule. Eccli. 31 beatus vir qui inventus
est sine macula. 2o per invencionem amicicie vel
Eccli. 24o beatus vir qui invenit amicum verum

3o propter insudacionem in studio Ecci 14o beatus vir
qui in sapientia morabitur. 4to propter habitu(m) decoris
Ecci 34 duncetis decoris beata est ancilla illius Ideo
beatus cui datum est habere decorem dominii 11o propter porta-
cionem regis gle. lu. 11o beatus venter qui te portavit
dicitur virgo glosa istis quinque modis omnibus gra-
cioribus pre dicta beata. Primo quia habuit affectum sui
cogitacione Sapientie primo Candor est lucis eterne. Et quo
ad animam et speculum sine macula quo ad corpus Secundo quia
incepit amictum verissimum sine simulacione Celestium
Sed beata virgo intenta fuit operibus mundi ut perficeret hominibus
et studio sapientie ut delectaretur in celestibus 4o quia portavit
in utero dei filium cum ingenti corporis alleviacione Celestium
Sed glosa virgo portavit dei filium
in utero nichil sensit gravem ut asperum quia plenum
gestabat gaudium quo non solum ad concedendum in mon-
tana corpus eius fiebat levissimum sed eciam ad provolandum
celestia cor eius agillimum reddebat. Ad que
bona nos perducat qui sine fine vivit et regnat Amen

Fecit michi magna qui potens est et sanctum nomen eius
In verbis istis beata virgo commendat in filio suo
magnificenciam quam habuit in munere. Potenciam quam
habuit in regimine. sanctimoniam quam habuit in nomine
Primum notatur ibi fecit michi magna Nota quod inter
alia bona que fecit deus beate virgini fuit ipsius prepara-
cio ad suam suscepcionem ipsius confundacio ad quod
ne augmentacionem ipsius corporis elevacio ad suam consum-
macionem Primum scilicet purgacio ad suam suscepcionem
fuit facta quia in utero fuit sanctificata augustinus dicit anima
ad suam suscepcionem habilitatur quia ab originali pec-
cato mundatur Secundum scilicet cordis eius confundacio ad ple-
nam suam augmentacionem fuit facta quia dei filium
concepit augustinus In beate virginis cordiali humilitatem

ꝯfuditate qua augmentat qui xpus i ipsa ꝯcepit
Sed hec largiflua augmenta sup omnem creaturam
effudit qui xps ab ea nascitur quia plenitudo gratie
gracientissime est et dicitur ... corporis sup
iplecio ad que inundacione ul' ꝯsumacione
facta fuit qui elauata fuit in celum .... In glo
se ... assupcione facta e que sup impletio ut
p totu mundum se diffundat ut nō sit qui mb ut
magnus q eius beneficio pro minime sit priuatus
¶ ... sequitur dicere qd beata virgo i sui sactifica
cone fuit fons purissimus eo quo recepit gratia
sanctitatis In ꝯcepcione filii sui fuit fons ꝯfu
dissimus eo quo recepit vinus quo largius me In
sua assupcione fuit fons habudatissimus eo quo
recepit gratiam tantam in celo quod in tota terra quasi
diluuium inundat unde delectemur ... ...
virgo maria fons dicitur nō quilibet s3 talis quo
deus nō solum potari valeat s3 et ... In
ipsa e fons purissimus fons ꝯfudissimus fons
habudatissimus fons purissimus rōe puritatis
quam habuit i affectione qz deum dilexit sup omnia
fons ꝯfudissimus rōe humilitatis quam habuit
i opinione qa nichil se reputauit int' omnia
fons habudatissimus rōe pietatis qua habuit
in misericordia subleuanda miseria qz omnibus omnia ...
rauit dum sua bona expendit p corda omni
¶ ... nō ibi terra potens est ubi ... nō
dat a potencia quam habuit i ... nō
qd i xpo incitur multiplex potencia .. a e ...
andi omnia de nichilo ... e ꝯfundi omnia ...
... ... e multiplicandi bona sua i ...
e ... de parulo ... e ... ꝯfusio

nō po-
te a xi

6ª ē int° ducēdi cū gaudio // De pma dr Judith 16° Tu solq potes. s. in creādo oīa ex nichilo Augq Indubitat ille credēdq ē pote= tissimq fide 7 aīo qui oīa creauit ex nichilo // De 2ª idē Ad plenū dei posse ptinet oīa gser= uare i ee ppo. sut creata sit ex nichilo // De 3° dr 2° thoz 9°. potens ē deq oem graz habū= dāē facē in vobis. ut i oibq oem sufficiētiā hn= tes habūdetis i oē opq bonū // De 4° pe cr eduxit isrl' de medio eoz. s. vicioz i manu potēti Bene dr potēti. qa gᵃuissimū ē hoiem de vicijs educē ad vtutes Augq facilq ē cre= are celū 7 trā. qꝫ de ipio facē piūn // De 5to cꝫ99 Jy 4° grata ē dei potēcia. qa nō solū ptroz potēt educit de piculo et de lacu mi= sēie. s; eos deducit gsolādo p viā piuē. ut patet in filijs isrl'. q°s cū educēt de egypto mltis miraculis. tādē deduxit p desertū cū īnūis bñficijs // De 6° pe Et vtute tua brā= chij tuoz ducet scꝫ ab īimicis i via liberādo Et potēciā tuā loqnt. in pata int° ducēdo Cristo9 laudāda et adorāda ē dei potēcia q electos suos pq mltas tblaciōes et agustias i= troducit i regni potēciās // Pma potēcia .s. de nichilo creādi excepta ē btō i sui q'= ceptiōē Sexdam .s. gseruadi in ee ppo i sui sc̄i= ficacōē 3ᵃ. s. mltiplicādi boā sicut tio in filij dei gcepcioē 4ta .s. educēdi de piculo i euasioē de herodis psecucioē 5ta .s. deducē= di gsolacōē in filij de egypto reductiōē 6ta .s. introducēdi cū gaudio i sua assupcione Sicut in nōt' ibi Et sicut nō9 eiq. ubi gme= dat filiū a sitate qua ht in nōie Celestinq

pe ꝓpi sciſſia vero sciſſimꝰ filius eius no(me)n sciſſimꝰ
nomen est admirabile ratione incomprehensibilitatis quia non
intelligitur. ps. domine dominus noster quam admirabile est nomen
tuum in vniuersa terra. Augustinus vere admirabile est di-
cere. quia deus est omnis creature et amator fide-
lissimus omnium animarum ‖ Nomen bonum ratione communicabilita-
tis. quia omnibus diuiditur. ps. Confitebor nomini tuo domine quoniam
bonum est. Dyonisius bonum est diffusiuum sui ipsius. Illud
bonum est summe amabile et desiderabile. quod omni crea-
ture est desiderabile. non quia ab omnibus desideretur. sed quia
munitum est ei ut nulli denegetur. iuxta illud.
Bernardus ne ... ‖ Nomen excelsum ratione
dignitatis quia omnibus supponitur. ysa. 12. Mementote quia
excelsum est nomen eius. Augustinus merito omnibus ponitur nomen
quod omnibus plenius est dignitate ‖ Nomen magnum ratione
potestatis cui quippe vniuersa est subiecta. Ieremias. x. Magnus
es tu et magnum nomen tuum. Mala. primo. Magnum
est nomen meum in gentibus. Augustinus Sicut in deo est sin-
gularis potestas qua est creator omnium sic et specialis be-
nignitas qua est prouisor omnium ‖ Nomen nouum
ratione sanctitatis ysa. 62. vocabitur tibi nomen nouum quod
os domini nominauit. Bernardus Nomen nouum est Ihesus
quo non solum est medicus ratione salutis. sed etiam medicina
Nam ex diuinitate et humanitate xpi omnis salus
confertur animarum ‖ Nomen sanctum. nomen terribile ratione
equitatis quia in eo esse dinoscitur. ps. Sanctum et
terribile nomen eius Cassiodorus Nomen sanctum quia
peccatores iustificat ‖ Nomen terribile. quia maleficos
dampnat ‖ Nomen benedictum ratione felicitatis que ab ip-
so tribuitur. ps. Sit nomen domini benedictum ex hoc nunc et
vsque in seculum. quia per ipsum nunc confertur gratia et in futuro gloria

Misericordia eius a progenie in progenies timentibus
eum. Luce i° verbis brevissima quatuor mala ita comme-
dat avum filius suus ihesus xpus. Primum est mie ipius in
miseris affectio 2m est mie ipius in miseris continuatio
3m est corpus quod mia ipius digni sic nota. ¶ Sedum
notum ibi aiam eius / Nota quod ad miam dei pertinet multi nota quod ad misericordiam
boni actus primus est purgacio culpe 2us est dimissio pe-
ne 3us est infusio gre 4tus est mitigatio angustie 5us
pacificatio consciencie 6us est collatio glorie et secundum di-
versitatem operum eius effectum ipa mia in sca scriptura di-
versis est noibus nuncupata dicta est ei benigna
magna. suavis. speciosa. dulcis. et liberalis / Benigna
in culpe remissione ps Exaudi me dne quoniam be-
nigna est mia tua. s. qua remittit culpa Johel
2o Benignus et misericors est et prestabilis super ma-
licia / Item dicta est magna in pene remissioe
ps magna est mia tua super me. et eruisti aiam
meam ex inferno inferiori .i. ex penis inferni
/ Item dicta est suavis in gre effusione ps Quoniam
suavis est mia tua Sapie 12o O quam bonus et sua-
vis est spus tuus in nobis spus. s. gre. qui ideo
dr bonus. quia expellit malicia suavis quia consciencie prestat
aie leticia / dicta est speciosa in mitigatioe angus-
tie Eccli 2u speciosa mia in die tribulacois. Ysi-
dorus Sicut nox graciosa est lux in aeris turbacoe. sic
speciosa est mia in tribulacione / dicta est dulcis in
consciencie pacificatoe. ps dulcis est mia tua Augustinus
dulcis est mia tua que consciam pacificat et aiam
deo sociat / Item dicta est liberalis in collacoe glorie
Augustinus Sic liberalis est mia. que in fine plus tribuit
quam antea Ruth 3o priore miam posteriore supe-
rasti Celestinus Audite miseri ex ore pauli
miam dei patris dicentis Benedictus deus et pater dni

nri ihu xpi pr miarum et deus totius consolacionis Unde te quod mit miarum dicitur: quia confessio ei culpa remittitur ad sanacionem. Pena dimittitur ad euasionem. Gracia infunditur ad iustificacionem. Angustia emittitur ad letificacionem. Consolacio immittitur ad tranquillacionem et ad cumulum omnium bonorum gloria tribuitur ad beatificacionem ¶ 2m notatur ubi dicitur presenciam impendens ubi notatur mie dei in miseros germinacio

¶ Nota quod multiplicees sunt presencies sive generaciones

nō de generacionibus

Unde illud Generacio et generacio laudabit opera tua ... prima est nascencium 2a est vincencium 3a peccancium 4ta peccancium 5a confirmancium 6a euolancium ¶ Prime generacioni scilicet nascencium datur mia a limine Augustinus Omne quod nascitur per dei prouidenciam a statu alitur. Unde 1o Regum dat iumentis escam ipsorum et pullis coruorum inuocantibus eum ¶ Secunde generacioni scilicet vincencium datur mia leticie Regum 3o Iuuenum securitatis corporum. Hec est vita hominis super terram Iocunditatis corporum. Hec est vita hominis super terram et ceteris letare iuuenis in adolescencia tua ¶ 3e generacioni scilicet peccancium datur mia venie Ezechiel ... quacumque hora ingemuerit peccator ... omnes ei ... Augustinus tardius videtur deo peccatori veniam dare quam peccatori veniam accipere ¶ 4te generacioni scilicet peccancium datur mia gracie Ro 2: ubi habundauit delictum superhabundat et gracia Seneca Regum ... inueniores sunt in acceda peccancia maiori habundat gracia ¶ 5te generacioni scilicet confirmancium datur mia gualescencie ... corporalis ... aie ... etiam ... Psalmus Regum sanat contritos corde ¶ 6te generacioni scilicet euolancium datur mia glorie Augustinus ... electis euolantibus de hac valle miserie statim eripiuntur a pena et eripiuntur a gloria celestium o fons ebullies o vena scaturi-

cus pro ora oi graciam subueniens ps [illegible] mag-
ni dei credit nascentibus alimonia. vincentibus
leticia. peccantibus venia. petentibus graciam. confirmanti-
bus qualescencia morientibus sine eiulatibus et nunc
felicitatis gloria. que sicut erit omnibus communis. ita erit
et singulis ¶ 2 in nōt ubi timentibus eum
ubi nōt. eorum qui digni sunt nunc nominantur ¶
Nondum. quod timentes deum multis modis diuina digni
sunt apud deum. primo dat eis graciam ad consorcium
Thob 1o Hoc timenti deum debet quamprimo fili-
a tua [illegible] filia raguelis cum gracia dei que
misit dat in coniugium. et in spirituale et delecta-
bile consorcium. ut ex eis fiat procreacio nobilium
filiorum. i. spiritualium et celestium desideriorum ¶ 2o
dat eis diuina prouidencia ad firmamentum ps firma-
mentum est dominus timentibus eum [illegible]
e firmamentum ullius ei nocebit nocumentum
iuxta illud ps si ambulauero in medio umbre mor-
tis non timebo mala quoniam tu mecum ¶ 3o dat eis tri-
bulacio ad experimentum sicut patet in Job. qui fuit
vir simplex et rectus ac timens deum et tamen
fuit multis tribulacionibus expertus [illegible] zelat
deus timentes se ut probet eos an diligant se ¶
4to dat eis omnium bonorum in ecclesia dei leticia
distribucio ps principes ecclesie sunt omnes timentes
te [illegible] Nichil boni fit in tota sancta ecclesia
cuius inter timentes deum non fiat distribucio le-
ticie ¶ 5to dat eis diuine dulcedinis copiencia
ad oblectamentum ps quam magna multitudo
dulcedinis tue domine quam abscondisti timentibus te [illegible]
mentes deum cum filiali timore sunt amatores in quorum
cordibus diuina dulcedo absconditur qua quibus expe-
rtis fruuntur ¶ 6to dat eis spiritualis lucis refulgen-
cia ad irradiacionem Mal 6o vobis timentibus

deū oriet² sol iusticie ꝯ̄utq magna bona ꝙ
spale donū qd̄ dat² timentibꝫ· ut celestis lux
eis fulgeat ad illuiaconē quā deū videat ad
intra dilecciā // 1o. dat² eis eterni finis leti
cia ad ois boni cōplementū Eccī 22 timenti
deū bn̄ erit in exitu finis· Et i die defunctois
sue benedicet² Ideo ꝯ̄uenientia istorū sunt
merita copiosa· victoria de inimicis graciosa
mors preciosa· et assūpcio gloriosa // celestis ag
agni ꝙ amabile ꝙ laudabile virginitatis indi
ciū· que timentibꝫ et amatibꝫ filiū dat i cor
de graciā· in ꝯ̄sciā leticiā i ope habundanciā
in temptatoe victoriā· i tribulacone ꝯ̄stanciā
in morte vō dat securā exitū· obitū cū
gaudio· premiū filiū· et eterne vite premiū quod
nob concedat qui sic fecit venit ꝙc̄ ap ap
Fecit potenciam in brachio suo· dispsit supbos me
te cordis sui // In isto vsu bissīa virgo
laudat filiū suū de tribꝫ primo laudat eū
rspectu sui ab opacoe vtuosa 2o rspectu bo
norū ab actoe graciosa 3o rspectu malorū a
puniciōe formidolosa ¶ Primū notat² ibi
In brachio suo· vbi filius virtus ꝯ̄pat² brachio
qd̄ in hoīe ē membrū vtuosius Sicut ei per
brachiū fiūt oīa hoīs opa· sic per filiū
facit oīa mirabilia de isto brachio dr̄ Exi
2o Glorificata manu ꝙ brachiū dexterū .i.
ꝙ̄ dei et virtus filiū qui dr̄ brachiū voc for
titudis insupabilis ps Brachiū illius oibus
dnabit² dr̄ manus voc actois amirabilis
Job 10o manus tue fecerūt me ꝙ plasmauerūt
me totū // Nō quia per istā manū et per istud
brachiū facta ē opa. vtuosa ap· bonorū
p͞mo. qz per eā educti st̄ de periculo ps ꝯ̄u

edixerit israhel

eduxit israhel de medio egypti in manu po-
tenti et brachio excelso i. forti et prudenter
Augustinus Inter omnia dei beneficia illud maius
et pulchrum est ut per dei gratiam relinquat homo
mundum et vicia. quod non potest fieri nisi in manu
potenti et brachio excelso i. sine dei gratia et dei
adiutorio / 2o quia redempti sunt per ipsum magno
precio propter Redemisti in brachio tuo i. filio tuo
filios Iacob et Ioseph Ambrosius Dicitur inter omnes cre-
aturas michil nobilius homine. sic inter omnia precia
michil preciosius christi sanguine. qui habundanter fusus
fuit pro ipso homine redimendo / 3o quia per ipsum
defensati sunt in omni periculo Sapientie 5o In brachio
sancto suo defendit illos scilicet contra mundum carnem et
demonia. que diversa movent pericula Rabanus
In omni negocio potiores. in omni periculo victores. in
omni exercicio probiores. in omni gaudio ditiores sunt
qui in protectione et defensione filii dei positi sunt
/ 4to quia per ipsum confortati sunt in omni dubio propter Ma-
nus enim mea auxiliabitur ei. s. si fuit in periculo
et brachium meum confirmabit eum si fuit in
aliquo dubio Augustinus Nullum namque dubium vel pericu-
lum potest obesse alicui viatori. cuius dei filius est con-
ductor Ipse enim est angelus non solum consilii in du-
bio. sed etiam maioris et potentissimi auxilii in
periculo / 5o quia per ipsum sunt sublimati in celesti
territorio propter Non enim in gladio suo possiderunt
terram. sed dextera tua et brachium tuum i. filius sapientia et il-
luminatio vultus tui i. spiritus sanctus clemencia quia complacu-
isti in eis. s. ut heredes essent celi Bernardus Ne-
mo potest esse celi possessor nisi fuit filii altissi-
mi et amator celestis super magnificat Illud
excelsum et potentissimum brachium dico dei filium

ab oibꝫ eiu̅s mēbris bndicēdū et laudandꝰ
ↄfidentᷣ p̄dicto · ꝑ qꝺ oēs fideles sᷣt a mortꝭ pi-
culo liberati · ꝑ qꝺ magno p̄cio sᷣt redepti · ꝑ
qꝺ ab oibꝫ ocāvētibꝫ sᷣt defesati · ⁊ i oī dubio
ↄfirmati · ꝑ qꝺ demū in tra viuētiū sᷣt fi-
deliᷣ introducti · ut n̄ȝ aliud attat q̄n dei faciē
gaudēt ↄtēplates ipiꝰ ineffabili dulcedīe per-
fruatᷣ. ¶ Sc̄m notuᷣ ibi ↄferit potenciā
ubi q̄rta ad bonos ↄmēdatᷣ. filiꝰ dei ab acti-
one vīrosa celestiꝰ amirabilis ⁊ suplauda-
bilis potencia dei soliꝰ qua deꝰ pr̄ ꝑ filiū vgi-
nis i filios hūani gn̄is ē operatꝰ ↄferit eu̅
i eis de hūano diuinū ꝑ fidei susceptionē de
infirmo sanū ꝑ morbi curationē de alto bassū
ꝑ spiritꝰ deiectionē de maligno benignū
ꝑ demonis eiectionē de sitibūdo ebriū per
diuine ↄsolationis infusionē Et de vacuitate inti-
mū ꝑ diuiciarū reuelationē de misero gloriosū
ꝑ glorie collationē Et hec oīa ꝑ testimonia sa-
cre scripture p̄ut videbitᷣ ↄprobari ¶ ↄferit ei
dei filiꝰ p̄mo de hūano diuinū ꝑ fidei sus-
ceptionē Jo. 1 dedit eis p̄tatē filios dei fieri
hijs q̄ credūt in no̅ie eiꝰ diuinitꝰ data ē fidei
ꝓpiane virtꝰ q̄ de mortuo facit viuū · de
tenebroso lucidū · et de hūano diuinū ¶
2° facit de infirmo sanū ꝑ morbi curatio-
nē Mt 10° dedit eis p̄tatē curādi infirmitates
Curat enī infirmitatē tā cordis q̄n corporis
summa medicina ē dei filiꝰ · q̄ in leprosis cura-
uit leprā et in lazaro reuocauit ad vitā
¶ 3° facit de alto bassū ꝑ spūs deiectionē
luc 10° dedit eis p̄tatē calcādi sup oēs serpē-
tes ⁊ scorpiones · s. humiliādo supbos ⁊ av-

vogitates Augustinus contra superbo alius in sua cogita-
tione. sed superbo humilis in humana opinione ipse etiam
in omnibus gaudeat, cum pro nichilo ab omnibus reputatur.
// 4to facit de maligno benignum per demonum
eiectionem Luce dedit eis potestatem eiciendi demonia
Ieronimus tamen dicitur est homo malignus quando diu a dyabolo pos-
sidetur. Cum autem ab homine expellitur statim de maligno
benignus efficitur. // 5to facit de varietate intimum
et divinorum revelacionem ps In virtutibus in potencias domini
memorabor iusticie tue solius Origenes vagus est qui
per humanam iusticiam regitur. intimus vero qui per
Christum ad Christi iusticiam introducitur. quia nichil a-
pud deum virtuosius quam iusticia Christi invenitur. Item
de sitibundo facit ebrium Marth dedit ei potestatem
bibendi in auro alius bibit in vase terreo quia conso-
lacionem modicam hauriunt ex sue fragilitatis re-
spectione alius in auro. quia consolaciones celestes
hauriunt ex divinorum beneficiorum recordacione // 6to.
quia de misero facit gloriosum ps Gloriam regni tui
dicent et potenciam tuam loquentur. Glosa ancito siti
tur loquentur dei potenciam. cum in eternales mundi du-
cuntur. divicias domini ei potentes efficiuntur cum divi-
tiarum graciarum constituuntur. ¶ In nota ubi
dispersit superbos mente cordis sui // ubi notatur
malorum punicio formidolosa. Superbi enim mente
cordis sui sunt demones et homines. qui cogitacione
cordis sui intumescunt contra voluntatem domini
dei sui et ideo a deo dispergentur. id est in diversis pe-
nis spargentur. Augustinus Iussisti domine et sic est. ut
pena sua sibi sit omnis inordinatus animus // Nota quod
superbi dispergentur a deo propter plura. primo. quia deo
inimicantur ps Tu in virtute brachii tui disper-
sisti inimicos tuos id est superbos tue voluntati contra-

rios pris superbia eorum qui te oderunt ascendit
semper Augustinus superbi sunt semper inimici dei quia eius vo-
luntati semper sunt contrarii. unde semper sequuntur
impetum spiritus sui 2o quia proximis iniuriatur. Prov
dispendes quod operatur iniquitatem Gregorius iniquitate ope-
ratur qui suadente diabolo proximis iniuriatur.
3o quia nulli associatur. Deut. ij quod disperget vos
in omnes gentes et remanebitis pauci numero. Ideo
superbi eorum multitudo remanet pauci numero quia nul-
lus associari cupit eorum collegio. 4to quia a modico
vento elevatur Gregorius Contra superbus a vento super-
bie extollitur. ideo cito decidit. Job 21 Erunt sicut
palee ante faciem venti. et sicut favilla quam
dispergit turbo. 5o quia nichil pro vita eterna
dignum operantur. Dan 4o Succidite arborem
et precidite ramos eius i. opera annullate et folia
eius excutite i. verba nullius valoris esse audite
et dispergite fructus i. meritum quod ad vitam eter-
nam nullum esse omnino predicate Ecclesiasticus 10 quam mi-
sera est vita superborum quorum voluntas semper est deo
contraria. quorum manus et lingua semper est proximis
nociva. quorum societas omnibus est molesta. quia superbi-
am et impatientiam ab omnibus despiciuntur. quia pro inuti-
litate operum suorum a paradisi gaudiis perpetuo
excluduntur. Quod a nobis avertat qui vivit et regnat.

Deposuit potentes de sede. Adhuc prosequitur vir-
go beata suum canticum commendans in hiis ver-
bis a duobus suum filium. scilicet a malorum depressione
et bonorum exaltatione. ¶ Primo notatur ibi De-
posuit potentes de sede. ubi ponit tria verba val-
de ponderosa Deposuit. Magister iusto iudicio po-
tentes in maleficio de sede i. de eterno premio

C 3

vel in puti de dignit offitio vel beneficio // Nota
quod multiplex est malorum depositio s. ab actu, a me-
rito. ab offitio. ab eterno solio // Deposuit primo
ab actu per consternationem Trenorum 3o Sordes eius in
pedibus eius i. peccata in affectibus Et non sunt recorda-
ti finis sui. quia morte oblata est per multis consola-
tionibus deposita est vehementer i. consternata i consolatoi-
bus Non habens consolatorem i. habere nolens in tribulatoibus
Rabanus vehementer consternatur anima quod adhuc pec-
catum habet in affectione et mortem habet in oblivione
nec curat i spiritualibus de consolatione // 2o deponun-
tur a merito Christi per iustitie despectionem Augustinus
ab excellentia meritorum Christi deciunt quando fidu-
tia ponunt in humanorum habundantia meritorum Ig-
norantes enim dei iustitiam et suam volentes con-
stituere iustitie Christi non sunt subiecti Et contra illi
qui in Christi merito exaltatur qui nascuntur cum nascen-
te. qui operatur cum operante. qui moriuntur cum mo-
riente. qui resurgunt cum resurgente. qui ascendunt
cum ascendente. qui iam excedunt per fidem in celesti-
bus cum regnante. qui omnia per fidem faciunt. quod nisi
iustitiam sitiunt // 3o deponuntur ab offitio per
detractionem Ysa 22 Expellam te de statione tu-
a. et de ministerio tuo deponam te Circa vero ibi
ponuntur [illegible] que debent deponi ab offitio s. pro
amissionem gratie in veniendo vel di ibi [illegible]
tu habes aut quasi tu habes. quia excidisti tibi sepulchrum
id est privatus est vita gratie. quia mortuus iaces
in sepulchro [illegible] Item pro excellentiam glorie i
dominando ibi Excidisti [illegible] i excelso memoriale
[illegible] quia s. concupisti dominari et i divinis confirmari [illegible]
[illegible] Diligenter in petra tabernaculum tuum. quia pe-
tre et petro confirmasti dominium tuum Item pro nece-

diſcencia doctrine i iſtruccõis wy ecce aſportavi te ſanā· ſicut aſportat gallus gallinaceus i· rapo qui raſcedat ē et cõnāre nō pt. p̄ p̄ ſignat paſtor qui p̄ ſua negligencia ul iſipiencia cõnare nō pt filios ſpuales // 4to depõnit ab ectno pmio p̄ dapnacione vt hic depoſuit potētes de ſede i· deones de celeſti ſolio· ſic patet de luciféo de q° dicit Celeſtinꝰ o nefarie lucifer qs te docuit ſupbire· qs te docuit ↄtra deū et dnm tuū inuenire Jdeo de diuiciis et glā bonoꝝ celeſtiū te picit· et penarū infnaliū cruciatibꝰ īmerſit ↄd' vtiq̄ nō feciſſz dei unſcitorꝰ iuſticia niſi ceſ tu crudelꝰ· q̄a diligis magis eē malꝰ q̄ bonꝰ ve crudelioꝛ qꝛ ſi diligis deo ꝛ hoībꝰ eē īꝑiūs ve crudeliſſimus q̄a velles deū nō eē· ex quo ſequet oīno nichil eē ¶ 2m nōtur ibi exaltauit humiles vbi ponit bonoꝝ exaltacio // Nō q̄ dns exaltat electos ſuos mltip mōis pmo i ſcimonia ad vtute infūdēdā 2° in ſapia ad veritate pdicādā 3° in excellēcia ad iuſticiā defēdēdā 4° in glā ad felicitate pfruēdā // pma at exaltacio ē i ↄuſacione graciosa pūi 18 Turris fortiſſima nomē dni ·ad ipm currit iuſtꝰ et exaltabit· Nomen dni ē nomē ihū· cuiꝰ dilcō ardētiſſia ē ſicut turris fortiſſia· ꝛ ab oī incurſu inimicoꝛ libeatiſſia in qua qs eo magis exaltabit· quo eu diligēdo ei magꝰ intimabit· q̄a quāto dilcō fuit viſceoſa· tāto erit et ↄuſacio graciosa // 2a exaltacio ē i pdicacioē fructuoſa Eccī 6 Sapia humiliati

nō q̄ dns exaltat electos ſuos

exaltabit caput illius Nō sapiā humiliati ex-
altat caput eius. quis facit eum dulcē in affectoibus
puritā in cogitacoibus. facūdiā in sermoibus.
sollicitudiā in bonis opibus. puri in uite opibus.
deuotiā in oroibus q quidē subleuat aiam
ut ascēdat in deum // 2a exaltacio ē i p-
lacioē vtuosa ysa 42 Ecce intelliget seruus meus
i. vtuosus platus dei volūtatē scz agnoscēdo Et
exaltabit in oroē aiam pro subditis subleuādo
Et eleuabit gtra oēm iniusticiā se opponēdo
Et sublimis erit valde scz vbo et exēplo eis p-
sidēdo iuxta illud act 1o Cepit ihs facē et docē
Et mt 5 Qui aūt fecerit et docuerit sic hoies hic
magnus vocabit i regno celorum Cassiodorus Ne-
mo digne aliis psidet q uocē dei nō itelligit.
q spūs in ore nō affert. q ceruicē suā pro
tuenda iusticia nō supponit q vbo et exēplo
bona uite suis subditis nō ondit // 3ta exal-
tacio est in gla gaudiosa ps Cornu eius ex-
altabitur in gla. s qui per vtute accipiet et na
prima celestium corona uirtus i hoibus vtuosis
recepta a uiciosis despicit et gtepnitur i hac
uita ac iniustis iniuriis molestatur. statuit dns
electos suos p ista via exaltare. s. ut a iustis
fuerint dilectant. ab angelis reuerēt custodia-
tur. a demonibus vehemēt timeant. a ce-
lis hilarit suscipiat. a bona uite cuiali dedu-
cat. a spū sco dulcedie repleat. a filio celesti
lumie plus[?]ret. a patre et nō honoē sublimet.
limet. et a to deniqz et supna trinitate dilecte
et amabilit festiuet. Quod nob concedat q sit sic etc

Esurientes implevit bonis. In isto versu bene-
ficio usque fit mencione de duobus effectibus
brachij dei patris .i. ipsius filij dei . de quo dictum est
supra fecit potenciam in brachio. Primus est imple-
cio que pertinet ad bonos. Nota quod multiplex est
esuries bonorum . scilicet Alimonie ad corporis sustenta-
cionem . Matthei 4° Cum ieiunasset ihesus 40 diebus et
40 noctibus postea esuriit. Gracie ad peccati per-
petracione . Ieremie 31 Animam esurientem scilicet gracie infu-
sionem saturavi das ei peccatorum remissionem.
Sapiencie ad diuinorum cognicionem Ecclesiastici 24 Qui
edunt me . scilicet per perfusionem adhuc esurient
per affectionem. Iusticie ad bonorum operacionem
Matthei 5 Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam Esu-
riunt iusticiam in operibus corporalibus et sitiunt ius-
ticiam in operibus spiritualibus. Misericordie ad pau-
perum refectionem Ysaias 58 frange esurienti panem
tuum .i. ibi miam tuam exerce ubi videris mi-
seriam. Glorie ad anime et corporis beatificacionem
Luce 2° Esurientes implevit bonis. Nota quod ex-
surire debemus alimoniam . ut bona bruta
in ...is Ieiunium est refectio anime et mors
culpe . Hic quod scrupes ... salubria ieiuni
hominis. Gracia ut in mente deum suscipiamus
... cor suum ad deum recipiendum preparat quod
voluntate sua purgat a tenebris errorum ut in
ea habitet splendor sapientie. Concupiscibile ab
amaritudine rancoris ut in ea habitet dul-
cor benivolencie. Irascibile a pusillanimitate ho-
ris ut in ea habitet vigor potencie Et sic ve-
niens sancta trinitas in animam purgatam et domi-

no preparata · illuminatur a filio · dulcorzatur a spiritu sancto · et a patre per eam vigoratur ita ut in opere suo sit diligens hylaris et devota // Iste demum esuriunt sapientiam · ut deo placeamus cuius gratia super id psalmus acceptus est regi minister intelligens · sicut minister magis placet regi qui voluntatem eius intelligit et facit sic apud deum est gratiosior qui in intelligendis operibus eius fuit preciosior debet enim intelligere quilibet servus dei studiosus omnia visibilia esse creata ad manuducendum ad deum spiritualia esse creata ad nostram sanctificationem et celestia esse parata ad nostram beatificationem // Iste demum esuriunt iusticiam · ut donum gratie impleamur dicitur super illud Ysaie habundantia iusticie · in qua virtus est virtus magis iusticie illa est per quam propter deum bonis operibus insudamus · per quam nichil negligimus · colligentes in campo domini non solum manipulos · sed etiam spicas et grana ut ex multitudine paucorum granorum · replentur magnorum horrea frumentorum // Iste demum esuriunt magis ut finalem sententiam evadamus unde secundum super id Mathei 25° Esurivi et cetera · dicit attendite quanta sit virtus misericordie que deum cibat esurientem · potat sitientem · visitat infirmantem · consolatur in carcere existentem · recipit peregrinantem et vestit algentem non solum placat · sed etiam ad ineffabilem misericordiam provocat districtissimam iudicantem · Nam qui per iusticiam dampnat malos · idem per misericordiam remunerat bonos dicit venite benedicti patris mei et cetera Esurivi enim et cetera // Iste demum esuriunt gloriam ut ultimus hominis desiderium impleamus propterea qui gloriam esurit ideo illam desideret ut utrisque

hois desiderium ꝯpleat. Caro ei esurit suam
incorrupcione. aia vo esurit ꝯstam in deo de"
lectacione celestium Ecce esurietes a glosa
et sapietissima vgie ꝯmedat. no sa pane
et vino saturat. ꝫ sa bonis spualibꝫ a dno
vpleant. Qui ei aliquid esurint vpleat.
bonis qbꝫ vtruqꝫ sustetet. Qui vo esur"
int grām vpleant bonis qbꝫ saluet. Qui
at esurint sapiā vpleat bonis qbꝫ a dno
illumient. Qui vo esurint iusticiā vpleatur
bonis qbꝫ ducet. Qui at uiaz vpleatur
bonis qbꝫ a finali suia liberet. At q glo
riā esurint vpleant bonis qbꝫ incessabi"
et eternali delectet. // Nō de vgie qui
cū hret septē filios. cuilibet in fine vite
sue ded' rēm magnā videns vo pruulꝰ
q nichil sibi dedisset. vltra modū turbatꝰ fu
it Qui cū ꝯpinquet morti dixit ei vis
ee dives Et vindit vtiqꝫ Ait apporta inquit
m̄ cophinum Que cū apportasset et ille a"
peruisset extraxit inde sept lapides p̄cio
sos Dans vo primū dixit Qdiu lapide is"
tū sup te portaueris ab oī veneno icolu"
mis eris Dans at scdm dixit Qdiu istū
habueris infirmus ee nō poteris Dās vo 3m
dixit Qua diu istū habueris oes videbis q"
a nullo videberis Dans at q̄rtū dixit Q"
diu istū habueris paup nō eris Dās vo qn"
tū dixit Qdiu istū habueris nulla gra te
suiam hebis Dās vo septiū dixit Qdiu
istū habueris aīi delectacione rā ī corpē q̄

in acia habundabit ¶ Sed isti lapides sunt sex bona pciosa. Primus est lapis Sermonis dicitur Qui digne se semmat. inseparabilis est a morsibus immunis Secundus est quod dicitur Dedicium quod apud aliquos est in nullo pcio. Tertius est quod dicitur sapia in corpore spualis diminuit ora et ipse a morte neminem indicat. Quartus est iusticia Ambrosius dicit iustus est omnibus bonis habundans est. Quintus est in ipse Iocundus ho qui miseret et commodat Et sequitur ab auditione mala non timebit Sextus est gra Ambrosius bonis omnibus habundat tam corporis quam mentis qui gram dei dignum habent ¶ Secundo nota ibi Et divites dimisit inanes ubi nota triplex esse sunt scilicet divitiarum cum avaricia que pertinet ad malos nam secundum Crisostomum divites illi appellant qui in habundancia rerum temporalium non querunt nisi voluptatem vel qui in habundancia bonorum spualium non querunt hoc humiliter De primis dicitur Luce 6o ve vobis divitibus qui scilicet habundatis bonis temporalibus ad voluptatem vestram sequitur Qui habetis hic consolacionem vestram Talibus male erit in extremis Exemplum de divite epulone qui tam habebat in se et habundavit et divitiis temporalibus preciosis vestibus et effluebat in comessacionibus de hiis temporibus dicitur Iacobus o miserabiles o fatui o seducti divites huius qui ex superfluitate diviciarum habetis consciam vemordere Jacobi 1o Quid diviciarum iactancia contulit nobis quod prosperitate vestram habetis hinc vos cooperiet directe Ysaia in operimentum tuum erunt vermes quod delino.

ſitate vē virtualiū hētis igne ppetuo vos
gremiate de qº vſa Ignis corp nos cpri=
guet. ¶ De ſtdis diuicijs dr apoſtº zº dives
ſa dives eſt. ſ. ſenſu itellectuali et nllius e=
geo. ſ. ſenſu corpali Et neſcis qr miſer
es. ſ. p miſeriaz corpaliū habūdāciā Et
miſerabilis p paſſionū mētaliū anguſti=
am Et paup in vtutibꝫ ꝛ grā Et cecus
ī ſciā Et nudꝫ in ſcē vite vfulgēcia
Deleſtimḡ ī hoc habet ſupbi int alia mala
nefandū vicium ꝙ habūdās corpis ifirmita=
tibꝫ et mētis paſſioibꝫ. et mēdici ſt ī vtu=
tibꝫ. et ceci ſciā. et denudati ſcā vita. tn̄
inter alios credūt ſe foze plenos grā ꝛ
magnis vtutibꝫ. cū ipi oībꝫ hijs deſtituti
ſit ſtiaut ſtº ſupbi hūiles corde. ut a dño
cū hūilibꝫ exaltentur amen amen

Suſcepit iſrahel puerū ſuū et cetera. uſqꝫ
in ſecula ¶ In hijs vſibꝫ btā vgo
facit tria. Primo annūciat filij dei glōſam
icarnacione 2º ſubiūgit ipiꝰ icarnacōis
grācioſam racione 3º icarnacōis ipiꝰ dicit
ee factam ſtudioſam pmiſſione ¶ Pr̄o ibi
Suſcepit iſrl puerū ſuū In qbꝫ vbis fac
de tribꝫ mēcione ſcꝫ de ſuſcipiēte. de ſuſcep=
to. et de ſuſcepcioē ¶ Circa primū. ſ. circa
ſuſcipiētē nōt fidelitas inobſeruabilis ibi
yſrahel. i. vir videns deū p qꝫ ſignt ꝙgre=
gacio iuſtoz ſiue grācio de qua pꝫ ī hoc
ē grācio qrēciū dūm qrēciū faciē dei
iacob p ſpem ꝛ nozꝫ fides ſicut cāt i=

amissibilis per ardente affectum. sic erat inobscu-
rabilis per illuminatum intellectum. Talis erat gene-
rosus pater dicens vidi deum facie ad faciem .i. faciem
divinitatis sub facie humanitatis. Et salua facta
est anima mea. ab omni tormento adversitatis Ideo
fides est anime oculus purissimus quo videt latentem
in nube humanitatis maiestatem divinitatis
qua visione saluatur anima a culpa. impletur gratia
et certificatur de gloria ¶ Circa suscep-
tionem vero notatur vivacitas irremissibilis et
irrefragabilis ibi Susceperit .i. sursum cepit dei
ei filius erat in celis et per spei vivacitatem
traxerunt eum in terram Ideo tam fortiter sancti pa-
tres speraverunt quod fracto celo de sublimitate
celi deum ad nostra infima descendere fecerunt
unde primo Isaie lxiiii utinam disrumperes celos et des-
cenderes Ecce ut susceperunt devotius quo desideria
ferebat ardentius Et quam fortiter ait speraverunt
de adventu filii dei dicit ysaias Rorate celi de-
super .i. o pater o fili o spiritus sancte ad festinandam
eorum incarnationis adventum. Et nubes pluant
iustum .i. gabriel archangelus annunciet dei filium
aperiatur terra .i. concipiat virgo maria et ger-
minet saluatorem .i. concipiat et pariat ihesum
christum Celestinus super illud verbum dicit Ex subli-
mitate celorum .i. gloria summe trinitatis pluit per
bernardum et nos totius dulcedinis et suavitatis. Ita
filius descendit in uterum virginis nivis. cuius mis-
terii baiulus fuit gabriel archangelus. Cum enim vir-
ginem sacratissimam salutasset. et gratia plenam
nunciasset ac dei filium cum ea nasciturum per-
duxisset. ipsa beatissima virgo consensit cum animo.

· & statim deum accepit in vtero que toti mun-
do mir deuotissima putauit ¶ Cum sus-
ceptum vero notat humilitas sue bonitatis ineffa-
bilis ibi puerum suum .i. dei filium . qui fuit e
ex antiquo paruulus de generante genitus vel natus
de patre filius de datore datus Eue ecia notat
ibi puer natus e nobis et filius datus e nobis
delectemur leuatis manibus corporis ad celum . et
expansis manibus aie ad deum suscipiamus puerum
q natus e nobis et filium qui datus e nobis . pu-
erum vtique puritate clarissimum . hylaritate serenissimum
· pietate dulcissimum humilitate et beniuolencia a-
matissimum . sanctitate dignissimum maiestate sublimis-
simum veritate verissimum qui non solum nra peccet
crimina . sed nos vinoret sua gracia et ad celestia
2us pu le perducat ¶ Item notat ibi Recordatus mie sue
ubi ponit rationes sue ex mia predestinatio
Ab eterno et vidit deus hominem peccaturum . vnde
proposuit hominem se facturum et sic hominem saluaturum
vnde post angelum dni ab eterno . s. quam predestinauit et in-
mutabiliter se facturum graciam incarnationis et in-
sed iterum quam apparuit primum eterne conspirationis
et sed super timentes eum .i. sup collegium fide-
lis et humilis congregationis celestium et humani-
bilis graciam . o ineffabilis mia & beniuolencia ab
eterno et preuidit deus hominem casurum . ex tunc
. sed non tunc proposuit ex virgine se carnem nos-
tram suscepturum ut sic malum tam pessimum
bonum tam preclarissimum sequeretur . unde dum deus
& homo de virgine nascetur . natus intueretur
intuitus hominem alloqueretur . d. Suscepisti homo
non · a me · & ergo cucurri ad te despexisti me

·honoravi te predicasti in me· mea culpa·
dico pro te Reus fuisti in me privatam acta sed
pro te lanceam tuam misisti in me· suspendor
pro te occidisti me· resuscitabo te vendidisti me
redimam te deformasti me· reformabo te
In pulverem reduxisti me· claritati corporis mei
configurabo te In infernum merisisti me· in paradisum
reducam te· ut mereamini fieri filii dei vivatis et
regnetis et ipse rex in eternum ¶ Amen nota ubi
Sicut locutus est ad patres nostros abraham etc ubi nota
eiusdem incarnacionis patribus studiose facta repromissio ¶
Nota quod deus patribus promisit multa precipua mira scilicet
abrahe filii generacionem et seminis multiplicacionem
de primo Genesis 17 Sarram hoc tempore veniam ad te et
sara filium / De 2o Genesis 15 multiplicabo semen
tuum sicut stellas celi: Ysaac seminis benediccionem
Genesis 22 In semine tuo benedicentur omnes gentes Ja·
cob seminis dilatacionem Genesis 28 Terram in qua dor·
mis tibi dabo et semini tuo David vero promisit
seminis exaltacionem psalmus De fructu ventris tui
ponam super sedem tuam ¶ In prima promissione scilicet
de filii generacione promissa fuit filii dei incarna·
cio que fuit miraculosa et gaudiosa generacu·
losa quia duo sibi contraria copulavit Augustinus ple·
num miraculo est quod tam diversa abinvicem
iungi potuerunt scilicet deus et limus Nil deo sub·
limius nil limo vilius Gaudiosa quia totum
mundum letificavit luce 2o Annuncio vobis gau·
dium magnum etc ¶ In 2a promissione scilicet seminis
multiplicacione notatur iustorum augmentacio quod est
generacio generosa psalmus Generacio rectorum benedicetur

sa semper et merito et numero augetur || In
tercia permissione scilicet sensus dilatacione notatur in stirpe
repletio que copiosa est in donis et virtutibus post
Iustus ut palma florebit scilicet in gracie collati-
one Sicut cedrus libani multiplicabitur sua do-
mus scilicet et virtutibus replebitur || In 3ta scilicet sensus ex-
altacione notatur in stirpe consummatio que erit
gloriosa gaudio In bonis in stirpe id est spiritualium
bonorum exaltabitur civitas id est sancte ecclesie unitas
sancta xpiani xpo participabunt in hereditate celesti
et cum regnante regnabunt iuxta illud Ergo si
filij et heredes celestium Intuamini carissimi
cum quanto miraculo et gaudio deus fuit natus ex
virgine verbo fuit enim natus de matre sterili
id est de virgine incorruptibili Ipse fuit gaudium
totius populi Ipse enim est qui plus augmentavit
mirabiliter in iustis et moribus ditavit inesti-
mabiliter in gracia et virtutibus exaltavit incompa-
rabiliter in gloria in bonis celestibus Ad quem bo-
na nos perducat Amen ¶ ~~Explicit~~

Exurgens maria abijt in montana cum festinatione
et salutavit elyzabeth ¶ Nota quod maria ivit per quinque vias
et in quibus via incipit una flore? ... una Ave salutatione
prima via fuit via castitatis et in ista via incipit Ave salutatione
scilicet gabrielis d. Ave gratia plena et una flore scilicet filius altissimi
Secunda via fuit via humilitatis scilicet Exurgens maria abiit in montana
In ista via incipit una ave salutatione elyzabeth unde in
hoc ut mater domini mei venit ad me et flos iste erat Iohannes
Tercia via fuit via paupertatis unde luce in pannis involvit et
reclinavit eum in presepio et in ista via incipit ave salutationem
Gloria in excelsis deo et in terra pax et incipit flore filius eius scilicet
quod gentes adoravit Quarta via fuit via amaritudinis et misericordie
scilicet in passione xpi unde Symeon prophetavit tuam gladium doloris
pertransibit animam tuam et hic incipit una ave salutatione mulier

erit filius tuus deinde dicit discipulo ecce mater tua et flores c-
rat violenta y! ¶ Quarta via fuit eminentie beatitudinis ~~virgo assumpta~~
virgo assumpta est mater in celum et alibi exaltata est sancta dei geni-
trix et in ista via incipit aves cantare scilicet angeli quando cum ista
que ascendit sicut aurora consurgens et hic incipit flores scilicet patrem
et filium et spiritum sanctum laudare et dicere ymnum hac prima gloria
in hac voluntas sponsi exultat in hac filius celum impleret gaudiis

¶ Incipit liber de laudibus ac festis gloriose virginis matris marie Alias marionale dictus per doctores eximios editus et compilatus ¶ Prologus

Quoniam de gestis beatissime virginis dei genitricis marie admodum pauca in evangelijs reperiuntur hystoria: quedam vero antiqua scripta de origine eius et vita et assumptione cum quibusdam mirabilibus hystorico modo describere videntur. olim a sanctis patribus repudiata leguntur. tamquam apocrifa. pravitati mee satis utile visum est: ob eiusdem virginis salve venerationem et ad legendum edificationem. ex dictis sanctorum patrum autenticis. que de predicta materia per diversos libros. tractatus atque sermones multa conscripserunt: pro ingenij mei modulo paucos flores excerpendo colligere. et in unum manuale libellum sub quodam compendio redigere: videlicet ut habeant plurimi cura eam qui in devoti quid de ipsa secura sanaque fide tam in collectorijs ceterisque locis audire vel legere valeant nimis quam laboris meorum. in quo de condigno sue pie devotionis affectu gratia eius optineant ¶ Hoc autem opusculum ita conferri ut singulas partes secundum materie congruentiam. ut potui decenter ordinare. Et ut sit. de unoquoque verbo cuius auctoris sit: ipsorum auctorum nomina per singulas paginas in margine locis proprijs annotare. Ceterum ut audiant ad id quod voluerit legens intento dirigatur de facili: totum opus per capitula subiecta distinxi

¶ Tabula capitulorum

De laudibus virginis matris .j. ¶ Qualiter ozarul pre-dicta est dimis .ij. ¶ Qualiter prefigurata est a patriarchis .iij. ¶ Qualiter prenunciata est a prophetis. iiij. De nativitate eiusdem virginis v. ¶ De sanctificatione

ipsi9 i utero mris .vj. ¶ De ipositione nois ei9: vij
De bona idole 7 virtutib9 ei9 : viij ¶ De pposito vir-
ginitatis ipsi9 :ix ¶ De eximia utilitate ipsi9 x
Cur ea de9 sibi i mre3 elegit :xj: ¶ Cur ea des-
ponsare voluit : xij: ¶ Cur ea tali viro s. Joseph
tradi vo. xiij ¶ Qualr i giugio virgo gsetit xiiij
Qualr ad ea gabel missus fuit :xv: ¶ Cur ad ea
de9 agelu misit xvj ¶ Qualr ide agel9 missus na-
zaret ve. xvij ¶ Qualr ad virgine introivit
xviij ¶ De mutatione nois eue i ei9 salu. xix:
De gre illi9 pleitudie :xx ¶ De cohabitatio
dei cu virgine :xxj ¶ De bndictione virginitatis
ei9 fcu. xxij ¶ De trepidatione v. ad age-
affa. xxiij ¶ Qualr agel ab ea fugat metu
xxiiij ¶ Qualr eade virgo ivenit gratia apud deu
xxv ¶ Qd eade virgo repleta toti mudo refudit
gre beficiu xxvj ¶ De pnunciatione filij ex
virgine nascituri xxvij ¶ De predictione nominis
pueri : xxviij ¶ Qualr virgo isqirit modu co-
ncipiedi : xxix ¶ De rspoçioe ageli sup modu co-
ncipiedi : xxx ¶ De obumbratioe virtutis altissimi
xxxj ¶ De scitate pueri nascituri : xxxij
De anunciatione pturitionis iam gcepti xxxiij
De exspectatione rsponsi virginei xxxiiij
De excelleti eigde virginis humilitate xxxv
De ipsi9 domini gsentanea petitione xxxvj
De ageli visione 7 virginis ipregnatione: xxxvij
De verbi patris incarnatione . . . . xxxviij
De tati beneficij gra recordatione . . . xxxix
De eo incarnati verbi dispensatione . . . :xl

A 2

Qualr virgo de spu sco concepit xlj
Qualr filius ex ea sibi naturã assumpsit xlij
Qualr ut pluvia in vellus descendit xliij
Quod ea in utero virginis onerosus non fuit xliiij
Qualr illic inter lilia sepius pavit xlv
Qualr maria virum in utero credidit xlvj
Qualr hospitiũ dei et porta clausa et ortus conclusus fuit xlvij
Qualr ut terra inculta fructũ panis attulit xlviij
Qualr ut virga sine humore florẽ protulit xlix
Qualr in montana conscendens elyzabeth salutat : l.
Qualr ad vocẽ eius Johes in utero exultavit : lj
De cooperatione prius utriusque salutis marie et elyzabeth : lij
Qualr elyzabeth virginem invenit benedixit liij
Qualr eã fructũ ventris eius benedixit . . . . liiij
Qualr invenit dnm magnificavit lv
Qualr fide ipius commendavit . . . . . . lvj
De cantico prophetico quod mater virgo cecinit . . lvij
Qualr in mente dnm magnificavit lviij
Qualr in dno se exultasse dicit lix
De humilitatis eius apud deũ acceptione lx
De imitatione eiusdẽ humilitate . . . . . . lxj
De variis prerogativis et fama . . . . . lxij
De hoc quod fecit ei dns magna . . . . . lxiij
Qualr bonitatẽ dei commendavit et eius beneficia communia : lxiiij
De reditu eius ab elyzabeth in nazareth lxv
A quo et qualr de spu sco habens inventa est . . . lxvj
De humilitate et reverentia Joseph erga illã . . lxvij
De cautela eiusdẽ suspicione circa eã . . . . . lxviij
De instructione Joseph per angelũ facta lxix
De prophetia ysaie super conceptũ virginis completa : lxx
De nois emanuel intelligentia . . . . . . : lxxj
De trina mirabili mixtura et primo de prima : lxxij

De p̄r̄a 7 scd̄a 7 t̄cia : lxxiij: De ꝓph̄ia ubi pueri ema-
nuel : lxxiiij De ꝑtu sollic̄ v̄gis lxxv : De inte-
gritate parient̄s lxxvj : De fualida iudeoꝝ 7 ma-
nicheoꝝ obiectioē lxxvij De illi9 secreti incōphen-
sibilitate: lxxviij : Itez de ip̄i9 puericia 7 hoꝛe
lxxix: De mundicia ꝑtus illi9 7 puritate : lxxx
De ꝑpetua marie v̄ginitate : lxxxj De h° q̄d pepit
sine doloē lxxxij De nouitate maculoꝝ circa
v̄gīs ꝑtū. lxxxiij De ministerijs eoꝛūdē maculo-
rū lxxxiiij De filij v̄gīs educacōne : lxxxv:
De serpent̄s antiqui per eā cōculcacione . . : lxxxvj
De sapientie v̄gīalis ꝓfunditate lxxxvij : Qualit͛
argumēta fidei cōferebat ī cordē lxxxviij De illi9
taciturnitate lxxxix ¶ De ip̄i9 verecūda simpli-
tate : xc ¶ De mansueta eiusdē humilitate : xcj
De purificacōne v̄gīs mr̄īs xcij De maiesta-
tis filij occultacōe xciij De ip̄i9 ī t̄eplū oblacōe
xciiij : De duplici ei9 oblacōe xcv ¶ De ip̄i9
oblati redempcioē xcvj ¶ De illoꝝ oblacionū
moꝛali significacōne xcvij Q͛lit͛ v̄go filiū ob-
tulit ꝑ manus symeonis xcviij De cāntico eiusdē
senis xcix De ꝓpopanti solēnitate . C ¶ Itez
de ei9 veneracioē Cj De illi9 diei ꝑcessioē : Cij
De v̄gīs mr̄īs allocucōne facta a symeone : C iij
De materna v̄gīs sollicitudīe circa filiū : C iiij
Qualit͛ inuenit eū ī medio doctoꝝ C v Q͛lit͛
in nupcijs ondit sue cōpassionis effectū : C vj:
Cur filius vndit mr̄i q̄d m̄ 7 tibi mulier : C vij
Q͛lit͛ filius mr̄em honorauit C viij : Q͛lit͛ eā
dil̄° in fine cōmendauit C ix. Q̄d Iohēs in
hac dignitate filius petro fuit C x Q͛lit͛ itez

a z

bta virgo martiriu cu filio sustinuit C xj Qualiter
virgo mater post filij resurrectionem se habuit C xij Qualiter
post aductum spus sci vitam duxerit C xiij Qualiter ca
filius blandicies ad suam gloriam guotauit C xiiij Qualiter ca
ex hac vita migrare fecit C xv Qualiter toto curia
celestis exequias eius celebrauit C xvj Qualiter abiciun
cum vivu corpore assumpta est C xvij Qualiter Augustinus ho
pie esse credendum racionibus ostendit C xviij Iterum ad idem
persuasiones alias inducit C xix Quid de illa ma
teria pie sacedum atque loquendum sit C xx Cum quanta gloria
virgo mater in celum ascendit C xxj Qualiter ascendens
a celi ciuibus a filio in gloriam suscepta sit C xxij De as
sumpcionis eius solempnitate veneranda C xxiij Cur illa
die legitur ewangelium de martha et maria C xxiiij Quod in
eius assumpcione letificati sunt celi et terra C xxv Quod ipsa
est mulier sole amicta lune supposita C xxvj Qualiter
xij stellis est coronata C xxvij Qualiter apud deum
fratrem est mediatrix nostra C xxviij Qualiter eius miracula
et mira apud omnes est copiosa C xxix Exemplum in Theo
philo quem a lapsu mirabiliter reparauit C xxx De sco
basilio quem cum suis a Juliano apostata liberauit C xxxj
De regno cuius animam ad corpus reuocauit C xxxij
De puella que per visum edoruit et xxx die vomuit C xxxiij
De monachis Jherosolomitanis quos in opere bis saluit C xxxiiij
De virginibus eius quas ieiuniis exhortauit C xxxv
De filio Judei quem ab incendio liberauit C xxxvj
De sacra eius ycona et columpnis quas per puerbos leuari fecit C 37
Exhortacio virginum et viduarum ad eius laudem et imitacionem C 38
Exhortacio omnium fidelium ad idem . . . . C xxxix
Oracio omnibus pro fidelibus ad virginem mariam matrem C xl
Oracio specialis ad eandem pro se . . . . C xlj
Oracio ad filium patrem et ad matrem . . . . C xlij

Liber in laudem marie virginis gloriose Ex autenticis scripturis contra apocrifa editus et collectus

Jeronimus in sermone de assumpcione beate marie virginis

Cogit me deus ore prophetico iubemur in sanctis suis laudare: michi tamen magis in memoria beate virginis matris eius oportet nos dignis deo preconiis iubilare. Nulli quippe dubium quin ad gloriam laudis eius pertineat totum. quicquid laudis vel glorie laudis vel honoris digne genitrici sue fuerit impensum. Ex quo timeo satis ac vereor ne forte in operibus et dignus inveniar eius laudator. Nam et ut verum fatear quicquid verbis humanis potest dici minus est a laude celi. qua divinis et angelicis est laudata preconiis. Veruntamen et si ad hec nemo ydoneus: vocis omnibus non debet cessare. quilibet etiam peior a laudibus. Nam et dicimus sermonem in psalmis agit de peiore. Sacrificium inquit laudis honorificabit me. De hiis ergo ex quibus certi sumus. tantisper ad nostram edificacionem et nominis christi laudem. qualicumque sermone disseramus. ut religio [illegible] pro famulatu: et devocio augeatur per affectum.

Bernardus in sermone de eodem

Fateor quidem nichil est quod amplius me delectet. nec quod me terreat magis quam sermo de gloria virginis matris. Ut enim interim sileam illud ineffabile privilegium meritorum et prerogativam penitus singularem, nullo eam affectu devocionis unusquisque ut dignum est honorare amplectitur. ut licet de ipsa gestiant omnes: quicquid tamen de indicibili dicitur. eo ipso quo dici potuit minus gratum sit. minus sapiat et minus acceptetur. In ea si laudavero virginitatem: multe mihi videntur virgines offerri post eam. Si humilitatem predicavero: invenientur forte vel pauci qui mites facti sunt et humiles corde: docente ipsius filio. Si multitudine

R 7

eius misericordie voluerunt magnificare. Sunt et mulieres et viri misericordie. Unum est in quo nec prima similis visa est nec habere sequentem. gaudium videlicet matris cum virginitatis honore. Optima sibi plane pars electa. quia bona quidem est fecunditas coniugalis. melior autem castitas virginalis. Optima vero prorsus fecunditas virginea seu virginitas fecunda. Marie privilegium est quod non dabitur alteri. virgo mater non communicabit sed dei. Nec virgine alter filius. nec deum alter decuit partus vere uptam est. Si diligenter attendas non hoc tantum in maria. sed etiam reperies quod virtutes quas in aliis invenies singulares que videbantur eminentes. Qualiter predicta oraculis et diuinis

Est ut iam dictum est diuinis actibus et promissis laudata est ac predicata a patriarchis quidem figuris et enigmatibus presignata. a prophetis autem pronunciata. ab ewangelistis exhibita et demonstrata. ab angelo venerabiliter atque officiosissime salutata. Invenire scripturas et proba quam dicta sunt esse vera. ut et pauca de pluribus loquar. Ipsa est mulier que caput serpentis contrivit venenatum. dum omnimodam maligni suggestione tam de carnis illecebra quam de mentis superbia deduxit ad nichilum. Nempe dixit eius ad veterem deus ad serpentem comminans ponam inter te et mulierem. et inter semen tuum et semen illius. ipsa conteret caput tuum. Quid est serpentis caput conterere. nisi principale dyaboli suggestionem viriliter sedendo superare. Si ergo queratur que nam mulier operata sit huiusmodi victoriam. profecto non invenitur reperitur in linea generationis humane. donec perveniatur ad mariam. Que nimirum illud serpentis caput virtutis pede contrivit. in eo quod virginitate simul et humilitate deo conservavit. virginitate namque servata probatur extinxisse corruptis-

Ca^m 2^m Jeronimus ut supra

Bernardus in sermone super missus omelia secunda

Fulbertus

Nota

ſcētiā meriſ humilitate uero que ſecit paupertē ſpi
ritu concupiſcētiā mētis · nec tamē hoc ſolo ſꝫ eo ꝙ
maxīe triumphauit · qđ de ſua mūdiſſima carne cor
pata ſapiā · vſque quā malicia vincit : attingens a fine
uſqꝫ ad finē fortiter ⁊ diſpoſuit oīa ſuauiter
Bernardus ubi ſup · Jd hāc ergo diuinū illud oraculū ſingulariter in
tendebat · hāc quippe naturā inuebat · hinc ⁊ ſa
lomō cū noſſet ut vir ſapiēs mulierbris ſexus in
firmitatē · fragile corpꝰ · lubricā mētē · quā tamē
et deū pmiſiſſe legerat · ⁊ ita cōgruere videbat
ut q̄ vicerat p feiām vincet̃ p ipā · hac ſola v
querebat ⁊ vehementer admirās aiebat mulierē
fortē q̄s inuenit : ⁊ ne hoc qſiſſe putet̃ deſperādo
ſubdit pphetādo : pcul ⁊ de ultīs finibꝰ pciū eiꝰ
hoc ē nō vile nō mediocre · nō denique de terra
nec ſaltē de celo terris pxīo pciū fortis mulie
ris huiꝰ : ſed a ſūmo celo egreſſio eiꝰ
Qualiter pfigurata eſt a patriarchis ſcā m̄ m
Quid eciā rubꝰ ille moſaicꝰ portendebat : fla
mas quidē emittēs ſed nō ardēs : niſi maria parie
tem ⁊ dolorē nō ſenciente · Quid vga aaron flo
rida nō tn̄ humectata niſi mariā ipā cōcipiēte · li
cet virū nō cognoſcere · Nec mireris · hic ī flore
xpm̄ intelligi : licet alias ī floris fructu dicat̃ de
ſignari · Nouerꝭ eciā ī eadē aaronitica vga non
ſolū florē vel fructū · ſed ipis eciā frondibꝰ eādē pſig
nari · Noueris ⁊ apud moyſen nec fructu virge nec
flore · ſꝫ ipa virga demoſtrari · Jlla uiqꝫ vga
qua videlicet aq̄ ul̃ diuidit̃ tranſituris : ul̃ de petra
Fulbertꝰ carnoten · epꝯ ī ſermoē de natiuitate bte marie vginis · erumpit̃ bibituris · Sicut ergo vga ſine radice
ul̃ quolibet adminiculo nature fructificauit : Jta
vgo maria ſiñ ope cōiugali filiū filiū pcreauit

.7 floze designantur ppt speciem 7 fructu ppt utilitatem est ei speciosus forma pre filijs hominum. 7 refectio vitalis hominum 7 angelorum. ¶ Aler est igitur eius diversis virtutibus ducentis et causis xpm figuravi. 7 in virga potentia eius. in floze flagrantia intelligi. in fructu quoque saporis dulcedinem. 7 in frondibus periculorum ad se confugientium sedula protectionem. sive ab estu carnalium desideriorum: sive a facie persequentium inimicorum. Bona quidem et desiderabilis est umbra sub alis illius. ubi tuta est fugientibus refugium. 7 grata fessis refrigerium Quid etiam illud Gedeonis vellus. quod utique de carne. sed sine carnis vulnere tonsum in area ponitur. et nunc quidem lana. nunc area roze perfunditur: nisi carnem assumpta de carne virginis. 7 sine detrimento virginitatis Cui utique distillantibus celis tota infudit plenitudo divinitatis a deo ut de hac plenitudine omnes acciperemus. qui vere sine ipsa non aliud nisi arida terra sumus ¶ Qualiter prenuntiata est a prophetis

Considera quod cum in prefato virge aaron preter communiculo. sciens dominus hoc opus suum magni esse misterij. Iussit eandem virgam ad monimentum servari movebantur filij israel virge presentia solliciti quere quod significaret factum tam mirabile Quod loquens prophetas Ysaias divinitus aperuit cum dixit Egredietur virga de radice yesse: 7 flos de radice eius ascendet 7 requiescet super eum spiritus domini Et apertius. Ecce igitur virgo concipiet 7 pariet filium 7 vocabitur nomen eius emanuel. spiritum quoque virginis filium idest emanuelem perclare perscribens ait puer natus est nobis 7 filius datus est nobis etc. Quod ergo designavit deus miraculo hoc a secretis prodidit vaticinijs: 7 quod vates cecinit. hoc gestis vei consequenter exprobavit pro

Bernhardus ubi supra

Ca[m]. iiij[m].

Fulbertus ubi supra

Esaias

Iudic vi c°

dicto ergo Gedeonis facto ꝓpheticō illud aptat᷑ de ad-
ventu dominico: Descendit sicut pluuia ī vellus p
hoc eīi qd' seq̄t᷑ Et sicut stillicidia stillāna sup t͛ra·
idem itelligi dat᷑ qd' ꝑ arcam voce madidam inc-
tam pluuia ip̄e voluntaria quā segregauit deg
h͛editati sue· placide ꝑus ꝛ absq strepitu oꝑacōis
huane· suoqz ꝗetissimo clapsu v̄ginēū demi-
sit ī vterū Postmod' ac vbiqz t͛raꝝ diffusa ē
ꝑ ora ꝑdicatoꝝ· nō iā sicut pluuia ī vellus· s3 si-
cut stillicidia stillāna sup t͛ra· cū q'dā v̄biqz stre-
pitu v̄boꝝ ac sonitu miraculoꝝ· nā ꝛ nubibg
ip̄is q pluuiā portabāt: iussū ē ut qd' ī aure
audierāt sup tecta ꝑdicarēt qd' ꝛ fecerunt· Etem
ī oēz t͛ra exiuit sonq eoꝝ ꝛ ī fines orbis t͛re
v̄ba eoꝝ Audiamq ꝛ Jheremiā· Nouū inqt cre-
auit dn̄s sup t͛ra femina circūdabit viꝝ Si dixiss3
infante ul' paruulū· nec nouū videt᷑ nc̄ mirū
Sed vir erat ih̄s nec dū etiā nat9: sapiā ꝗdem
nō etate: nc̄ corꝑis s3 animi virtute ꝑhanc q°qz
Jheremie nouitatē Ysaias lucidissīe apit cū dicit': Da-
bit dn̄s ip̄e vobis: signū: ecce v̄go cōcipiet et
pariet filiū Vides qm̄ pulchre ꝛ congruenter
mira sca scoꝝ: ꝛ mistica dicta sibi iuicē cōcinu-
t᷑n- Vides qm̄ stupendū sit hoc v̄nū de v̄gīe
factum miraculū quod tot miracula p͛cesserunt
tot oracula p͛miserunt Vnus quippe fuit sp̄s p-
phetaꝝ: licet diuersis modis signis ac tēꝑibus
· eadem vero diuersi nō diuso sp̄ū ꝛ ꝑuiderunt
ꝛ ꝑdixerunt Qd' ergo Moysi mōstratū ē in
rubo ꝛ igne: Aaron ī v̄ga ꝛ ī flore Gedeon ī
vellere ꝛ rore: h° apte Salomō ꝑuidit ī forti
muliere ꝛ eig p͛cio Aprius Jheremias p͛mit

a b

de Jesse et virgo aptissime vero ysaias declara-
verit de virgine et deo Gabriel tandem exhibuit ipsam
virginem salutando: De Nativitate eiusdem virginis. Capitulum v.

Inter omnes itaque sanctos huius beatissime virginis me- Fulbertus c. v°
moria eo frequentius atque festivius agitur: quo
in maiore apud deum gratia meruisse creditur. Verum post alia
quedam ipsius antiquiora solempnia non fuit contenta devo-
tio fidelium: quin nativitatis eius superadderet diem festivum
Ea itaque die specialiter illa que de ortu eius atque vita inscripta
sunt in ecclesia recitanda erant: si non a patribus inter apocrifa
numeranda iudicata fuissent atque sapientibus viris ita visum
est. Nos alia quedam sed non aliena de ortu ipsius legentes in
hoc opere prosequimur: et ecclesiastico more debitis officiis ex-
sequimur. Hec quidem virgo mater Christi ut nasceretur divinis est
oraculis eminata et miraculis designata: tandem vero na-
ta progenie divinitus ordinata. Nata siquidem est ut legimus
nazareno patre et bethleemita matre quas urbes ipsius na-
tivitati vel conversationi destinatas esse non tacuerat propheta.
Descendit autem a radice illius fide preclari abrahe cui super-
ne promissa fuerat omnium benedictio gentium in suo semine
Descendit quoque a stirpe david: quem deus propter nota sibi probita-
te sublimavit dicens Inveni virum secundum cor meum. De re-
gali namque tribu simul et sacerdotali duxit originem. que
summum erat paritura regem atque pontificem. Non tamen
hoc ideirco dixerimus quod ipse dominus qui peccatores vocare
venerat matre sua peccatores habere cognatos dedigna-
tus sit. inter quos eadem speciosa velut inter spinas
lilium apparuit ¶ Evidenter itaque siderum mirantur in ma- Bernardus in sermone
iore generationes. videlicet quod longe ante patribus diversi- de assumptione
mode revelata est et repromissa. quod ex abrahe semine et ex
regibus orta. que etiam illi generationi ob singularem privi-
legium sanctitatis divinitus agnoscitur esse concessa. Hanc

ei inter figuras ut dem̄ ē insinuas. sacerdotalis virga
dum sine radice floruit hanc gedeonis vellus dum in
medio aree sicce maduit. hanc in ezechielis visione
orientalis porta que nulli unquam patuit presignabat hanc
eciam inter prophetas pre ceteris ysaias nunc ex radice
yesse virgam orituram: nunc evidencius virginem pariturum permit-
tebat ¶ De sanctificacione ipsius in utero matris: cam: vj:

Hyldefulus to-
letanus archiepiscopus

Denique si non in matris utero sanctificata fuisset, eius
nativitas colenda non esset. Nunc autem quia in benedicti-
one habetur auctoritate tociusque ecclesie constat eam ab ipso pecca-
to originali immunem fuisse per quam non solum eve ma-
tris soluta est maledictio verum eciam omnibus condonata be-
nedictio Nullus ergo quando nata est delictis subiacuit
nec originale peccatum in utero sanctificata contraxit Ipsa

Alcuinus in libro
de trinitate

nempe lana fuit mundissima et veritate clarissima que
sola digna esset in se filii dei suscipere divinitatem. sicut
lana cochilii sanguine ut ex eadem fiet purpura ipsa ta-
li maiestati tamquam sola digna quoniam nulla esset digna
induere: nisi angusta penitus dignitate Hanc et

Bernardus v° b

ei ut dem̄ ē omnimode constat ab omni originali contagio
sola dei gratia prius quam nasceretur esse mundatam. quam mi-
nime pietas christiana credere prohibet ut minus a Ihe-
remia in utero sanctificata. vel non magis a Iohanne spiritu sancto repleta
Nec vero festis laudibus nascens honoraretur si non sancta
nasceretur est itaque virgo regia veris honorum titulis cu-
mulata. que procul dubio sancta fuit: antequam nata Nec fallitur
omnino sancta ecclesia diem nativitatis eius sanctum reputans
et annua celebritate suscipiens. Ego puto quod et copio-

Idem in epistola ad
canonicos lugdunenses

sior sanctificacionis benediccio quam in aliis sanctis ab utero sanctifica-
tis in eam descenderit. que non solum ipsius ortum sanctifica-
ret. sed et vitam eius ab omni peccato deinceps immunem
conservaret Quod alteri nemini concede in natis mu-

lex creditur ee donand. Decuit nimirum virginem
virginum ut singulari privilegio vitam absque omni peccato
duceret. que dum peccati mortisque peremptorem pa-
reret: vite iusticieque munus nobis omnibus optineret
Excepta sancta virgine maria. si omnes sancti et sancte cum hic Augustinus in libro de
viverent interrogati fuissent utrum sine peccato fuissent natura et gratia
omnes una voce clamassent. Si dixerimus quod peccatum non
habemus: ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est. Ex-
cepta inquam hac sancta virgine. de qua propter honorem
domini cum de peccatis agitur: nullam prorsus volo questionem habe-
re. Scimus enim quod ei plus gratie collatum fuerit. ad peccatum ex
omni parte vincendum. que illum concipere et parere me-
ruit. quem constat nullum habuisse peccatum

De impositione nominis eius ¶. Capitulum vii.

Hec igitur electa in signis inter filias non fortui- Fulbertus episcopus
tu quidem aut solo parentum placito sicut plerique: sed di- ubi supra
vina dispensatione nomen accepit: ita quod ipsa quoque vo-
cabuli sui figura magnum aliquid innuit. Interpretatur
enim maria .i. maris stella. Navitis siquidem mare
transeuntibus. opus est notare stellam hanc. longe a supremo
celi cardine choruscantem. et ex illius respectu estimare
ac dirigere cursum suum. ut possint apprehendere portum
destinatum. Taliter etiam oportet universos christicolas in-
ter fluctus huius seculi remigantes stellam hanc que su-
premo rerum cardini deo proxima est idest mariam atten-
dere et eius exempli respectu vite cursum dirigere.
Quod quisquis fecerit: hic nec inanis glorie vento iacta-
bitur. nec scopulis adversorum frangetur. nec absorbebitur
Scilla voluptatum voragine. sed prospere veniet ad portum
quietis eterne. ¶ Ipsa quedam proprietas stelle virgini ma- Bernardus super missus
tri convenit valde. quia sicut stella sine sui corrup- sus omelia
tione suum emittit radium: sic et absque sui lesione secunda

vgo pepit filiu̅ Nec sideri radius suo minuit cla-
ritate: nec vginí filius suo vginitate Ipa e̅ igit
illa stella nobilis ex Jacob orta· cuius radius vniu̅
su̅ mu̅du̅ illuminat cuius splēdor et ī supnis p̄
fulget et inferos penetrat· terras eciā plus
trans et mentes calefaciens magis q̄ corpa: fouet
virtutes et excoquit vicia Ipa inq̄ e̅ p̄clara et
eximia stella sup hoc mare magnu̅ ⁊ spaciosu̅
necessario sublevata: micans meritis ⁊ illustrans
exemplis O q̄s q̄s te intelligis in huius seculi pflu-
vio: magis int procellas fluctuare quā p terram
ambulare ne avertas oculos a fulgore huius sideris
: si nō vis obrui procellis Si insurgūt venti tep-
tacionu̅: si scopulos incurras tribulacionu̅· respi-
ce stellam voca mariā· et ut impetres oronis eius
suffragiu̅· ne deseras conv̄sacionis eius exemplu̅
Ipm̄ sequens nō devias· ipam rogans nō despe-
ras: ipam cogitans nō erras Ipa tenente nō cor-
ruis: ipa protegente nō metuis· ipa duce nō fati-
garis· ipsa ppicia ad portu̅ pvenies· ⁊ sic ī teipo
experiris· q̄ merito dicat̄ maria nomē vginis
Maria minimu̅ stella· xps sol· Ideo priores ve-
lut ī nocte a maria gsolat̄ Justi vero tanq̄ ī die a
xpo illuminant̄ Ita si primescis supplicaturus ad
xpm̄ accede ad mariā respice Gemis tuu̅ gspiris
nō illuc q̄d timeas īvenies Hec e̅ pma pie-
tas quā tibi trepidanti tempat̄ excellior ma-
iestas· In maria sigde pietas· ⁊ ī patre maies-
tas In xpo ⁊ pietas ex gpassione generis· ⁊ ma-
iestas p excellencia deitatis· Maria porta· xpus
ostiu̅· pater occultum: p mariam igit̄ ad xpm̄

Hugo de sc̄o victore

per xpistum venitur ad deum ¶ De bona indole et virtutibus eius
Quid ergo putas qualis olim fuerit vel nunc sit ista Ca iii: viii:
persona: que sanctis omnibus spectanda proponitur et imi- Fulbertus episcopus
tanda et hoc in primis astruere fas est. quod anima eius vbi supra
et caro quam elegit et habitaculum sibi fecit sapiencia dei
patris ab omni malicia et immundicia purissima fuit dicente
scriptura. quod in malivolam animam non introibit sapiencia. nec habitabit
in corpore subdito peccatis. Deinde vero confidenter asserimus.
quod a nullo virtutum genere vacabat. cui gracie plenitudinem in-
esse dei nuncius asserebat. Quis enim cum admiracione io-
cunda non speculetur ipsius adolescentis nature fortitudi-
nem et prudenciam ac fidem in angelico colloquio. vbi tam constan-
ter eloquitur. et tam prudenter interrogat. tam facile credit
Quis non iusticiam eius miretur. qua sic vniversa precep-
ta diuine legis implere satagebat. ut nec ad se non
pertinencia quedam velut purificacionem legalem inexpleta
relinqueret Ipsius quoque temperancia satis enituit. que deo vir-
ginitatis lilium in humilitatis valle produxit. Depingebat
itaque virtutes in cogitacione et affectu cordis eius ineffa-
bilem armoniam: qua ipsa creatrix et inhabitatrix eius
dei sapiencia delectabatur audire. Choruscabat quoque foris
in superficie sermonis et actus: vnde possint homines glori-
ficare deum et exempla salutaria accipere ¶ Verum quoque Odilo cluniac-
sincerius pro certo quod omnis eius vita et actio semper intenta fu- ensis abbas
it in domino. Ipsa siquidem optimam partem elegit: ideo quoque
filii dei matrem esse promeruit ¶ Sit itaque in vobis tamquam Ambrosius in libro
in ymagine descripta virginitas marie. e qua velut spe- de virginitate
culo refulgeat species castitatis et forma virtutis. vir- secundo
go erat corpore et mente. corde humilis. verbo gravis.
animo prudens. loquendo parcior. legendo studiosior.
intenta operi. verecunda sermone. non in incerto diuicia-
rum. sed in prece pauperis spem imponens: Arbitrum

mentis deum non homines querens. nullum ledere. cunctis bene velle. maioribus assurgere. equalibus non invidere. Iactantiam fugere. Quando illa vel vultu lesit parentes. quando fastidivit humilem. quando risit debilem. quando vitavit inopem: nichil torvum in oculis. nichil procax in verbis. Nichil in actu inverecundum. Non gestus fractior. non incessus solutior. non vox petulantior. ut ipsa species corporis fieret symulachrum mentis et figura probitatis

¶ De proposito virginitatis ipsius ¶ Capitulum ix.

Bernardus in sermone de assumptione

Denique si diligenter ut dixi attendas in Maria singulas in eo perspicies invenies virtutes singulares que virginibus debent esse communes. Que etenim angelica puritas illi audeat virginitati comparari. que digna fuit sacrarium fieri spiritus sancti et habitaculum fieri dei. Sed in presenti vero proposito de virginitate: super omnes est illa que prima proposuit angelicam in terris vitam ducere. Et vere propositum virginitatis inviolabile quod nec aliquatenus titubavit audito ab angelo filium promitti. Quid enim quod angelo ait Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco hoc est quia virum non cognoscere propositum habeo. nec culpanda est virgo de contemptu legis in qua maledicitur sterilis: ymmo singulariter laudanda. que prima omnium verba legis considerans non carnaliter sapida elegit in terra fieri abiectio plebis et opprobrium hominum. ut per mundiciam integritatis in celo fieret socia angelorum et pulchre pro castitatis amore proximam maledictum legis in carne sua sustinuit: illum ex carne sua paritura qui ipse in carne sua pro nobis maledictum legis suscipiens. nos a legis maledictione liberavit. Unde merito illi soli dictum: ut et filium pareret et virgo permaneret. Notandum igitur tantum illud quod solis in regno dei cantare virginibus dabitur

Hugo in libro de perpetua virginitate beate Marie

Bernardus super missus ubi supra

Ipam vgīnū vgīna cū ceteris ymo pma īter ceteras. eciā dulciori quodā et elegātiori carmine et cantiturā: ac ciuitate dei letificaturā ee nō dubitabat. Cuius vtiqz dulcisonos deprimere vl' exprīmē modulos. nec ipaz qdē vgīnū vlla digna fuerit. q2 soli merito decātādū sūabit. q sola de ptu et ptu diuino nō ī semet ipā s3 ī ipō qͥ pepit gloriat.

¶ De eximia humilitate ipsius ¶ ca m. x.

Quanto porro. 7 qͣ̄ preciosa vtus humilitatis cū tāta puritate innocencie: ymo cū tāta cōsciē plenitudiē: digna plane qͣ̄ dnūs respiceret. cuius decorē rex cōcupisceret. eciā suauissi9 odor ab eterno illo pruno accubitu sinus xpm attraheret. vide qͣ̄ manifeste sibi gnnat vginis vrē cāncū 7 epythalamū: cuius nimirū vteri9 sponsi fuit thalamus Audi maria ī euāgelio Respexit igit humilitatē ancille sue Audi eādē ī epythalamio cū eet inqt rex ī accubitu suo: nardus mea dedit odorē suū Nardus siqdē herba humilis ē. 7 pectus purgat vn̄ manifeste humilitatē designat marie. cuius odor 7 decor inueīt grā apud ¶ In eū huius vbō maria nō fuiss3: sup ea sps sūs nec qͣ̄qͣ̄ reqeuiss3: Cuius scptū ē sup qͣ̄ reqesret sps meus nisi sup humilē et qetē Porro si nō sup ea reqeuiss3 vtiqz nec eā īpregnass3. Quomō ei de ipō gnret sn ipō pulchra vbō vgīitatis 7 humilitatis pmixtio Nec illa mediocriter ma placet deo. in humilitas vgīitatē cōmēdat. 7 vgīitas humilitatē exornat Sz qͣ̄ta putas veneracioē digna ē: in qua fecūditas exaltat humilitatē. 7 ptus cōsecrat vgīitatē Laudabilis qdē vtus vgīitas: s3 necessaria magis humilitas Illa suadet. ista pcipit De illa dicit: q potest cape capiat De ista dicit

Idē ī smōe de assūpcōe

Idē sup missus est. ome. Adā

nisi quis efficiatur sicut parvulus iste non intrabit in regnum
celorum. Illa ergo commendatur, ista exigitur: sine qua
nemo salvatur. Denique placere potest humilitas que
virginitate amissa deflet. Sine humilitate autem aude-
o dicere: nec Marie virginitas placuisset. Ergo si non po-
tes virginitatem humilis imitari, humilitatem virginis

Fulbertus v. s. — Cur eam deus sibi in matrem elegit. Capitulum xi

Tali ergo tanteque persone nichil tandem ad hono-
ris cumulum accedere magis posset quam dei filium v-
irgo genuerit et virgo matrem crearet. Hac nempe digni-
tate facta est venerabilibus spiritibus cunctis angelorum ordinibus
sanctius: quod opere manifeste magnus ille fortis Ga-
briel declaravit quod eam et ante matrem dei fieri quam
futuram noverat tanta veneratione salutando preve-
nit. Eadem quoque dignitate facta est et erga superos
imperiosa secundum caritatem et super inferos per districti-
onem. ¶ Prudentissimus igitur artifex dei humana-
nationem — Bernardus in sermone de assumptione — genus quassatum non confregit. Sed utilius omnino
refecit ut nobis videlicet novum Adam ex veteri forma-
ret: et Evam in Mariam transfunderet. Et quidem cum omnibus suffi-
ceret. Sed
necnon ex deo sit potens Christus per se sufficere. Sed
nobis non erat bonum hominem solum esse. Congruum magis
ut utriusque reparationi uterque sexus adesset: quorum corrup-
tioni neuter defuisset. Ceterum in ipso veretur homines ma-
iestatem divinam. Quod autem humana fragilitas trepidet
ad Mariam. Nichil austerum in ea est, nichil terribile.
tota suavis est. ¶ Et ipse quidem filius matrem suam in
Idem super Missus est — celestibus singulari donavit gloria: singulari quoque
in terris prevenire curavit et gratia. Qua videlicet in-
tacta conciperet et incorrupta pareret. Illa et deum
non nisi de virgine nasci decebat: et virginem non
nisi deum parere congruebat. Proinde factor

Hominā. ut hō fiet nascitur de hoīe tale sibi de-
buit matrē eligere. quin potius condere. q̄le se
decere sciebat et sibi placituram noverat. Voluit
ergo eē virginē de qua immaculata immaculatus
procederet. omīu maculas purgaturus. voluit et humi-
lem: de qua mitis et humilis corde prodiret. Beda
in se virtutū hoībus exemplū saluberrimū ostensurus
Dedit ergo virgini   cui iā ante virginitatis
inspiraverat votū et humilitatis prerogaverat me-
ritum. Alioquin quomodo gr̄a plena angelo eā p̄-
nunciat. si ut parum quid ex gr̄a nō eēt hēbat: ut
et que sēm corpus eēt concepturus. sic eēt corpe do-
nū accepit virginitatis: ut eēt et mente accepit humi-
litatis. His nimirum virgo regia virtutū gemmis
ornata. gemmoque mentis pariter et corporis decore
perfulgida. specie sua et pulchritudine sua in celestibus
cognita. celicivium in se provocavit aspectus: ita ut
et regis animum in sui concupiscentie inclinaret. et in
celeste nuncium ad se desupernis educeret. Ch

Q ¶ Cur eadem desponsari voluit ¶ Cam xij
erū que est hec virgo tā venerabilis ut salutet[ur]
ab angelo. tā humilis ut desponsata sit fabro. ¶ Idem
Sz nūc eēt virgo electa. virgo conceptura. virgo paritura: mi-
rū cur desponsata fuerit. nō nuptura. Sz illa ra-
tio desponsationis marie: que et dubitationis Thome
Mos siquidē erat iudeorum. ut a die desponsationis usque
ad tēpus nuptiarum. sponsi sponsas in custodiam recipe-
rent. ut carū eo sibi pudicitiā curiosius ipsi servarent
quo sibiipsi fideliores existerent. Sicut ergo Thomas
dubitando et ideo palpando. constantissimus factus ē confes-
sor dominice resurrectionis. Ita Joseph mariā sibi des-
ponsando. et ob hoc eius conversatione in tpe custodie stu-

Bernardus super missus est omelia ii
Idem omelia ij a
Nota

diosius comprobandorum fructus est eius pudicicie fidelissimus testis
Et sicut de filii resurrectione citius quidem ego qui sum
infirmus credidero thome dubitanti atque palpan
ti quam cephe audienti et credenti. Sic de matris contine
ncia facilius eius sposo custodienti quam ipsi virgini de
sola sui consciencia se defendenti. Cur autem eam vides
non desponsatam et tamen conviuidam non poterit dicere me
tricem quam virginem. Nec decebat hoc dici de matre
domini. Tollerabilius et honestius fuit putari xpm
ad tempus de coniugio natum fuisse quam de fornicatio
[Ambrosius super luc. ij.o libro] ne ¶ Maluit enim dominus aliquos de ortu suo quam de
matris pudore dubitare. Quia sciebat teneram vir
ginis esse verecundiam et lubricam pudoris famam.
nec putavit ortus sui fidem matris iniuriis
astruendam. Nec voluit virginibus de opinione
sinistra excusacionis velamen relinqui quia infamata
[Bernardus v.s] videretur mater domini ¶ Sed numquid non poterat deus
aptum aliquod signum ostendere quo fieret ut eius nec
ortus infamaretur nec mater contaminaretur. Poterat
utique: sed non poterat latere demones quod scirent homi
[Jheronimus super Mathi li.o p.o] nes. Cur ergo non de simplici virgine sed de des
ponsata xpus concipitur. Primum quidem ut per generacionem
[Nota 4or causas quare xpus nascitur de desponsata] joseph origo marie monstraretur. Secundo vero ne
a iudeis ut adulterata lapidaretur. Tercio vero: ut
fugiens in egyptum haberet solacium viri. Martir
etiam Ignacius quartam addidit causam, videlicet ut par
[Bernardus v.s] tus eius dyabolo celaretur ¶ Oportebat enim a prin
cipe mundi aliquamdiu celari sacramentum divini con
silii. non quod deus si palam opus suum facere vellet ab

illo se impediri posse metuerat. sed ut in opere re-
parationis nostre sicut in creationis non tantum potentiam sed
prudentiam suam ostenderet. Itaque deo placuit eo modo
et ordine sibi hominem reconciliare quo noverat eum ceci-
disse. ut sicut dyabolus prius feminam seduxit et per con-
sequens virum per feminam vicit: ita ut prius a femina
virgine seduceretur. et postea a viro a viro xpo ma-
nifeste debellaretur: quatenus dum et malicie fraudi
artes pietatis illuderet. et malignum fortitudine xpi
virtus contereret. dyabolo deus et prudentior et fortior
appareret. Ita quippe decuit incarnatam sapientiam spi-
ritualem vincere maliciam. ut non solum attingeret a fi-
ne usque ad finem fortiter. videlicet de supernis ex-
pellens superbum. et apud inferos spolians avarum.
sed omnia quoque celestia scilicet et terrena disponeret su-
aviter. et ut illinc deiciens invidum. utrosque in pace
firmaret Et hinc debellaturus invidum. sue nobis
humilitatis et mansuetudinis exemplum parentele re-
linqueret: sicque et suis suavis et hostibus fortis ap-
pareret Igitur necessario maria viro desponsatur
quia per hoc et a canibus factum absconditur: et a sponso
virginitas sponse comprobatur Et virginis tam verecundie
parcitur quam fame providetur: et a ceteris celestibus
hostis excluditur Ideo quoque fuit desponsata: ut ec- Glo. sr mathei
clesiam significaret que et virgo est et sponsa ¶ Capitulum
Cur eam tali viro scilicet Joseph tradi voluit (dispensavit) xiiij
Joseph ergo virum evangelista nominat. non quia ma- Rodgus v. 8
ritus sed quia homo fortitudinis erat: vel potius quia
secundum evangelista vir eius id est marie dicitur merito
appellatur quod necessario putatur. sic et pater salva-
toris putabatur Neque enim vir matris neque filii pa-

ter extitit. quius natura dispensatione ad tempus vtrum·
sed putatus et appellatus sit. Comite tamen ex hac ap-
pellatione quilibet dispensatoria in tam homini meruit
: ut salvatoris pater et dictus et creditus sit. Cognite et
ex ipso nomine Joseph quod interpretatur augmentum· quis et qua-
Nō lis homo fuerit. Simul etiam memento illius magni pa(triarche) ve-
diti in egypto. Et scito non solum illius vocabu-
lum fuisse sortitum: sed et castimoniam adeptum innocen-
tiam et graciam assecutum. Ille siquidem Joseph ex invidia
fraterna venditus· et in egyptum ductus· Christi vendicione
prefiguravit. Iste vero Herodianam fugiens invidiam·
Christum in egyptum portavit. Ille domino suo fidem ser-
vans· domine sue commisceri noluit. Iste quoque do-
minam suam· domini sui matrem virginem agnoscens
: et ipse continens fideliter custodivit. Illi data est in-
telligentia in misteriis sompniorum: Isti quoque datum
est fieri consorcium atque participem celestium sacramentorum
Iste frumentum servavit non sibi sed omni populo et iste
panem vivum de celo servandum accepit tam sibi quam toti
mundo. Denique dubium non est· quin Joseph iste fuit
bonus homo atque fidelis: cui mater desponsata est Sal-
vatoris. Fidelis inquam servus et prudens· quem consti-
tuit dominus sue matris solacium· sue carnis nutri-
cium· solum denique in terris magni consilii coadiutorem
sibi fidelissimum. Huc accedit quod dicitur fuisse de
domo david. Vere de regia stirpe descendit· no-
bilis genere nobilior mente· non degeneravit a patre
suo david prorsus inquam filius david: non tantum car-
ne· sed fide· sanctitate· et devocione· quem et tamquam alterum
david invenit dominus secundum cor suum: cui tuto
committeret secretissimum atque sacratissimum sui cordis ar-

chariam. Cui etiam tamquam alteri david incerta et occul-
ta sapientie sue manifestavit. et dedit illum non ignarum
esse misterii quod nemo principum huius seculi cog-
novit. Cui denique datum est quod multi reges et prophete
cum vellent videre non viderunt. et audire et non audie-
runt. non solum videre et audire sed etiam portare et dedu-
cere amplecti et osculari nutrire et custodire. Ambo
quidem erant de domo david: Joseph et maria. sed in
maria veritas quam iuravit dominus david est completa.
Joseph in consortio ac teste promissionis adimplere. Capitulum

Qualiter in coniugium virgo consensit. XIIII

Virum quidem licet virgo consensit: ut propositum suum ce-
laret vel quia parentibus nuptias imperantibus inobediens
esse timuit: spe quam apud deum habebat non dubia
quin eam custodiret. Suscepit ergo coniugium; sed non
mutavit virginitatis propositum. De virginitate sique eius
hoc pie fides et pietas fidelium confitetur: quod eius perfecti-
one nullatenus imminuit coniugalis consensus. sicut ipsius cas-
titatem non violavit conceptus: nec integritatem abstulit
partus. Spontaneus enim consensus inter virum et feminam le-
gittime coniunctos. quo utrumque alteri debitorem sui re-
spondet: iste est quo coniugium est ipsa videlicet societas
tali consensu federata. que alterum vinctum alterum ab
altero non dissolvit. Est et alius consensus coniugii videlicet
carnalis ad invicem exigendi atque reddendi: similiter inter
virum et mulierem contractus pactione. comes non effec-
tor coniugii: officium et non vinculum. Qui tamen et
ipse cum ab utroque pari voto suscipitur. pari ne-
cesse est ut voto teneatur. Sed huius debiti necessitas
illos coniugatos adimplere sibi non subiacit: in quibus
dum sanctificatur coniugium huius operis consensus non precessit.
Nec tamen hoc officio cessante. veritate seu virtute

Hugo de sancto vic.

coniugij restat uidendum est: primo quomodo uerus
ac sanctus esset coniugium quo non libidinis ardore
sed solo caritatis nexu fundatum est. Quod est: In con-
cupiscencia carnis coniunctum sunt esse: et in caritate
non esse absit. Sed uero ueri ac iusti sunt ac ue-
ri dei: ubi nichil habet castitas unde erubescat. sed
caritas unde glorietur ¶ Tu autem heluidi dicis ma-

Jheronimus contra heluidium

riam uirginem non permansisse. Ego michi plus uendico
Joseph etiam uirginem per mariam fuisse. ut ex uirgina-
li coniugio nasceretur filius uirgo. Si enim in uirum sanctum
fornicatio non cadit: et aliam uxorem ille non scribitur
habuisse. marie uero quam habuisse putatus est
custos potius quam maritus fuit. relinquitur cum uirgi-
ne eum cum ea permansisse. qui domini pater appellari me-
ruit ¶ Igitur exemplo Joseph et marie fidelibus con-

Augustinus de consensu euangelistarum libro 2°

iugatis insinuatur magnifice etiam seruata pari con-
sensu continencia coniuges posse permanere. uocari quod
coniugium non permixto corporis sexu sed custodito men-
tis affectu ¶ In illo siquidem coniugio Joseph et marie

Item contra Julianum libro 5°

omnia tria bona nupciarum dixi completa fuisse: in-
delicet fidem. quia nullum adulterium. prolem uero dominum
nostrum ihesum christum sacramentum quia nullum diuorcium

Qualiter ad eam Gabriel missus fuit ¶ Capitulum xv.

Augustinus in sermone de annunciatione

Peracta porro coniugia celebrata sunt marie
thalamo quibus Gabriel paranymphus interfuit
adulante promisso ne abnueret deuota uirgo:
dum spes promittebatur esse maritus et ut nasceretur
filius et pudor permaneret illesus. Dum enim speciosa
deo tanta fide proposite castitatis uirgineo cultu
celat: dum purpureas uultus candore mentis ex-
superat: placuit deo forma mentis et corporis decore

b i

vestra ¶ Decernitur ergo maria celestibus nuptiis mittitur an-
geli rex ipse stellato micans solio mandata dirigit Co-
nonante deo micant sedes: stupent thronorum potestates
dei. At diuinus silet exercitus. pater nihilominus instat
vocis nuptialibus curis occupatus. Vade inquit gabri-
el ethereas sedes rumpe et antiquum pro seculo consilium
virgini meae refer marie. Hec incolit patria naza-
reth moenia cui angusta quidem est domus sed patet celi
palatia. Habuit ergo unicum meum quo maior alter
fuit nemo. et ut plenius dicam alterum me donare vo-
lo. ut sit illa mater cui ego sum pater: virgine vi-
deo nuptam sancto nomine pro sto genitricis. nec spolium
gloria patitur virginalis. Ac ne dubitet esse parienda
quem mundo viscera fovebit aula celestis. et occultum
se nomine infundet per repagula mentis Erit de
sancto sanctus: per integrum illibatum. Erit sine marito mater
cui sum ego sine coniuge pater. Sic enim mundo succur-
rere volo. ita non dicetur mater viventium eva: sed
maria Ipsius est totum: cuius filius possidet celum. Sic
ad virginem deus angelum mittit petitorem: qui dat ar-
ras. suscepit dotem. gratiam fert fidem refert. Itaque
festinus interpres pervolat. ut a dei sponsa humane
dispositionis affectum arceat et suspendat nec a joseph
virginem auferat: sed reddat eam christo cui pignorata est
cum fieret in utero: christus ergo suam rapit sponsam non pre-
ripit alienam ¶ Cur ad eam deus angelum misit ¶ xvi

Aptum profecto restaurationis humane principium est:
ut angelus a deo mitteretur ad virginem partu diuino
consecranda. quia prima perditionis humane fuit causa. cum
serpens a dyabolo mitteretur ad mulierem: superbie spiritu
decipiendam. Quia ergo mors intravit per feminam:
apte redit et vita per feminam. Illa seducta a dyabolo

Petrus eps
riuunes sr
angelus e ome-
lia pa

Beda super
Missus est

seducta per serpentem gustum vino veneni obtulit: hec a deo
per angelum edocta mundo salutis auctorem edidit ¶ Recte — *Ieronimus in sermone de assumpcione*
etiam ad virginem angelus mittitur: quia semper est angelis cognata
virginitas. Profecto enim in carne preter carnem vivere, terre-
na vita sed celestis est. Vivere in carne angelicam gloriam acquirere
magis est meritum quam habere. Esse quippe angelum felicitatis est
esse vero virginem virtutis. dum hoc optinere nititur virgo
cum gratia quod habet angelus ex natura ¶ Ad conceptum er- — *Augustinus in libro de simbolo*
go prius divini pignoris nunciandum angelus divinitus
ad mariam missus: ne puella tam ignara misterii ad
inspiratum inviolati corporis tumorem expavesceret. et cau-
sa insolite concepcionis ignorans crederet esse prodigium: si
nesciret opus esse divinum. Alter arbitror hunc angelum — *Beda super missus est angelus*
ad virginem missum de minoribus esse. qui quolibet ex cau-
sa solent ad terras crebra fungi legacione. et etiam ex
eius nomine palam intelligi datur Gabriel videlicet quod dei for-
titudo interpretatur: et quia non ab alio aliquo forte excel-
lenciori sed ut assolet spiritu. sed ab ipso deo mitti per-
hibetur ¶ Missus ergo angelus gabriel a deo ubi me- — *Petrus episcopus super missus est*
diator est angelus. cesset opinio terrena pellatur interpreta-
cio. Cum alterius audit quis a quo missus sit: tam-
dei secretum scrutari refugit. Quod enim per angelum man-
dat deus: ille nititur scire qui timet ignorare. Super quem
ait enim Requiescet spiritus meus nisi super humilem et man-
suetum. Mansuetus est qui iussus obedit. Immansuetus qui
iussa discutit ¶ Qualiter idem angelus missus nazareth
venit ¶ xviii

Prefato igitur nuncio celitus — *Augustinus ubi supra*
audiente senatu mandato gabriel accepto: ful-
mineos obtutus erigens tonancia pauca auctus pavu-
it tremefactus imperio. Mox igitur astrifero volatu
rapido secuit aera: perstrinxit lumine noctem. ac flam-
micomas alas vibrans veluti pavo versicolor radiis

ſolis obiectus p medios celi ſinus ferebat: virimqȝ
ſymulans pulchtudo ſeipaȝ trahebat: donec extre-
ma marie tecta. tanqȝ nubo chorusſcus ingrederet
¶ Miſſus e igt angelus gabriel a deo. Cuius In ciuitate ga-
lilee cui nom nazareth videamus ſi a nazareth po- Bnq v°. 6a
teſt aliqd boni ee Nazareth interptat flos: videt
aute michi qddam ſeme diuine cognitionis tanqȝ e ce-
lo iactatu i terras fuiſſe. videlicȝ allocuciones et p-
miſſiones antiquis patribus abraham yſaac et iacob
celitus facte: qd ſeme floruit i mirabilibus oſtenſis. i
exitu iſrl de egypto in figuris et enigmatibus per
totu iter in deſerto. deinceps i viſionibus et vaticiniis
pphetarum. et ordinacone quoqȝ regni et ſacerdocii uſqȝ
ad xpm Qui videlicȝ xps huius ſeminis ac floru
intelligit ee fructus. et ab hoc meritat in nazareth
naſciturus qua in flore ſperat fructus proceſſurus pro-
deunte vero fructu flos decidit. qa veritate apparere
in carne figura pertranſiit unde et nazareth ciuitas
galilee dicit. id eſt tranſmigracionis. qa naſcente xpo. tran-
ſierunt oia illa que i figuris contingebat illis Hos
itaqȝ flores et nos q iam fructu tenemus pertranſiſſe
videmus. et du adhuc flores videbat tranſituri puide-
bant unde David. Mane inqt floreat et tranſeat veſ-
pe decidat veſpe naqȝ idest tempis plenitudine In quo
miſit deus filiu ſuu factu ſub lege ipo dicere Ecce
noua facio oia: tranſierunt et diſſipaverunt vetera: ſicut in
vigo arescunt: du carnales iudeorum plus ab oi pinque-
dine ſpiritus vacuus littere ſive adheſit et flos eius
decidit: du gloriacio qua i lege habebat remanſit regi-
mi. ſacerdotu pphecia templu et omi illorum magnaliu
de quibus gloriari ſolebat decor emarcuit. Vbu at dni
idest xps: q eſt huius floris fructus manet ieternu
¶ Qualiter ad virginem introiuit ¶ Cam: xviii:

m Missus est igitur angelus a deo ad virginem. a celso ad
humilem a domino ad ancillam. a creatore ad creaturam
ad virginem carne et mente. virginem professione. virginem qua-
lem describit apostolus. corpore et spiritu sanctam: nec novi-
ter nec fortuitu inventam. sed a seculo electam. ab altissimo
precognitam. ac sibi preparatam. ab angelis conservatam. a patri-
bus presignatam. a prophetis promissam. Ingressus est ergo an-
Jde v° 6° gelus ad eam. Sed angelus ad mariam quomodo ingressus est
puto quod in secretarium pudici cubiculi. ubi fortassis
illa clauso super se hostio patrem suum orabat in abscondi-
to. Solent nimirum angeli astare orantibus: et in eis delecta-
ri quos vident in oratione levare puras manus. Gau-
dent se offerre holocaustum sancte devotionis divino con-
spectui in odorem suavitatis. Marie igitur orationes
quantum in conspectu altissimi placuerint angelus indicavit:
qui ad eam ingressus ipsam cum tanta reverentia salutavit.
Nec fuit illi difficile per ostium clausum ad abdita vir-
ginis penetrare. cui utique ex nature sue subtilitate
quodlibet eciam corpus quantumlibet solidum vel spissum prorsus
est ac penetrabile. Non est ergo suspicandum quod apertum
invenerit virginis ostiolum. cui nimirum erat in proposito fre-
quentias hominum fugere. colloquia vitare: ne vel orantis sile-
ntium turbaretur. vel continentis castitas temptaretur. Clause-
rat igitur etiam illa hora suum super se habitaculum. sed hominibus
Odilo cluniacensis non angelis. ¶ Virginale quippe verecundiam solitudo de-
cet et virginalis pudoris secretum est. Tali fruebatur ma-
ter Christi pictura. Cui sic natus est solus inter mor-
tuos liber: Die istius ex qua natus est matris pudor
solus permansit integer. ¶ De mutatione nominis Eve
Bernardus v° 3° ij° Currite nunc virgines ¶ in salutatione eius xiv:
et filie currite omnes que post eam et ex eam prurimi
mini: et pruritis cum testicia. adite virginis thalamum.
Ingredimini si potestis pudicum cubiculum soro-

nis vestre Ecce ei deus mittit ad virginem angelus
affatur mariam. apponite aurem parentes: ausultate
quid nunciet ei si forte audiatis unde consolemini. letare
pater adam. sed tu magis o eua mater exulta. quia sicut omnium
parentes. sic omnium fuistis peremptores et quod infelicius est
prius peremptores quam parentes Ambo igitur consolamini
super filia: et tali filia Sed apostolus illa de qua malum illud
ortum habuit: cuius obprobrium in omnes mulieres pertransiuit
Instat namque tempus quo iam tollatur obprobrium. nec habeat
vir quid iam causetur adversus feminam. qui dum imprudenter
excusare se conaretur illam crudeliter accusare non cunc-
tabatur dicens mulier quam dedisti mihi domine: dedit mihi
de ligno et comedi Propterea curre eua ad mariam: curre
mater ad filiam. Filia pro matre respondeat Ipsa matris
obprobrium auferat: ipsa patri pro matre satisfaciat
quoniam ecce si vir cecidit per feminam: iam non erigitur
nisi per feminam ¶ Ecce maria iam officiosissime salutatur — Bernardus in sermone de annunciatione
ab angelo: ut iam in regali solio super omnes celestium ordi-
nes legionum exaltatam eam cernere videatur et paulo-
minus feminam adorare qui solebat hactenus communi-
ter ab hominibus adorari Itaque inter deum mox fu- — Augustinus ut supra
turam prior salutat et oraculum patris alta de sede susu-
rrat. Terra tremuit. matrimonia fiebat ¶ Salutat — Idem in alio sermone
puellam viri salutaris ignaram Dixit igitur gratia plena — de eodem
et erit vacuata a culpa. Maledictio eue: mutatur in
benedictionem marie Ipsa quippe mater generis nostri
mundo penam intulit: genitrix vero domini nostri mundo salu-
tem attulit Auctrix peccati eua. auctrix meriti maria
Eua occidendo obfuit: maria vivificando profuit. Obe-
dientia pro inobedientia mutatur: fides pro perfidia compensatur

Ave De gratie illius plenitudine ¶ Capitulum xx.
inquit gratia plena: Talibus decebat virginem — Jeronimus in sermone de assumptione
oppignerari muneribus: ut esset gratia plena. que celus

gratiam dedit · tercius deum · patrem qui refudit seculo: gentibus
fide · viriis fine · vite ~~originem~~ ordine · moribus disciplina
na. Et bene plena quia ceteris que per partes prestatur:
marie vero se simul infudit plenitudo gratie tota Descen-
dit quippe sicut pluuia in vellus: et sicut stillicidia stil-
lancia super terram Plane celestis ymber elapsu placi-
do virginis vellus infudit: et tota diuinitatis vnda in
carne se contulit · ac deinde per crucis patibulum expressum
omnibus terris pluuiam salutis effudit et humanis mentibus
Augustinus vel bernardus omelia iij^a stillicidia gratie prestitit ¶ Vere ergo plena: per quam lar-
go sancti spiritus ymbre suffusa est omnis creatura ·
legimus stephanum plenum gratia: et apostolos spiritu sancto
repletos · sed longe dissimiliter a maria · alioquin nec in
illo habitauit corporaliter diuinitatis plenitudo: nec illi con-
Idem in quodam sermone cepezunt spiritu sancto ¶ Bene quoque maria dicitur gratia plena
· quia deo et angelis et hominibus grata · deo per humilitatem
· angelis per virginitatem · per fecunditatem hominibus ¶ Vere plena
Idem gratiarum · non solum puero abrahe · sed et camelis potum
tribuens de superfluenti ydria tua · quia tu es vere pu-
ella prelecta: et altissimi filio preparata Offeretur igitur
Idem virgines regi: sed post eam · non prima tamen ipsa: sola vere
dicat sibi Felices itaque: qui tu virgina (?) de pri-
uilegio virginitatis gloriatur Sed peruigil ista virtus
a me: computum ut iumentum in meo strerore · Virgo
ideo non est quod de ydria tua possum bibere: Virgo in so-
la virginitate plenitudo consistit gratie puella Angelus
querit quod dominus filio domini sui preparauit Bibit ille de
ydria tua: delectatus virtute tua sibi cognata Sed
bibit virgo etiam iumentis potum tribuens vtique Bibit
angelus quod virum non cognoscis: bibat et iumenta · quod
de humilitate singulariter gloriaris · Bibat etiam ar-
chytriclinus · quia tres mensuras ydria tua continet

Pater et q(ui) e(st) principiu(m) trinitatis: huic vocat(ur) archi-
triclinus. Tercia vero meretrix fecunditas ea: de q(ua)
bibit ipe pr(imum) q(ui) volens angelis fecunditate(m) sua(m) qmic-
das dixit ead' ei ex te nascet(ur) scm: vocabit(ur) filius
dei. Ac si diceret cu(m) eo solo tibi co(mmun)is e(st) ista generacio

D ¶ De dei gubernacio cu(m) virgi(n)e ¶ Ca(pitulu)m xxi
minus tecu(m): qui no(n) ad te venit visitandi studio ... porro ep(iscop)us ubi s(upra)
sed i(n) te novo illabit(ur) nascendi sacramento. Tecu(m) ergo
dns i(n) corde. tecu(m) i(n) ventre: tecu(m) i(n) mente. tecu(m) i(n) auxi-
lio. ¶ Gratulare ergo bta virgo: xps e(n) celo suo in
utero tuo ex sinu patris dignat(ur) i(n) uteru(m) descendere ... Augus(tinus) u(bi) s(upra)
matris. Dns inq(ui)t tecu(m). Quid ergo mirum si gratia
plena erat. cu(m) qua dns erat. ¶ Hoc porro mirandu(m) ... Bernardus u(bi) s(upra) o(meli)a iija
est q(uo)modo ab angelo inventus e(st) esse cu(m) virgine: q(ui)
angelu(m) ipm ad virgine(m) miserat. Ita ne velocior a(n)-
gelo deus fuit. q(uo)d festinante ad terras celerior ipe pre-
venit nu(n)cius. Nam cu(m) esset rex i(n) accubitu suo: nardus
virgi(ni)s odore(m) suu(m) dedit. et ascendit i(n) (con)spectu eius fumus
aromatu(m) illius. et invenit gratia(m) cora(m) oculis dni. clama(n)-
tibus circu(m)stantibus. Que e(st) ista que ascendit sicut virgula
fumi ex aromatibus. Statimque rex egrediens de loco
sco suo. Exultavit ut gygas ad currenda(m) via(m). et
licet a summo celo egressio eius: nimio pervolans
desiderio cursu(m) suu(m) prevenit ad virgine(m) q(ua)m ama-
verat: q(ua)m sibi elegerat: cui(us) decore(m) concupierat. Que(m)
a longe venientem conspiciens exultans et ex-
ultans. Ecce iste venit saliens i(n) montibus transiliens col-
les. Merito quidem rex decore(m) virgi(ni)s concupierat q(ue) nimiru(m)
observaverat q(uo)d a patre suo david longe ante premo-
nita fuerat. dicente sibi Audi filia zc. Audivit et
credidit: vidit et intellexit. Aure(m) sua(m) i(n)clinavit ad
obedientia(m). et cor suu(m) ad disciplina(m). Nec p(o)p(u)l(u)m suu(m)
augere plus successione. nec domui patris sui

curavit heredem utrinque. sed quicquid honoris in
populo. quicquid de paterna sibi domo rerum terrenarum
habere potuisset: quasi stercora reputavit. ut christum
lucrifaceret. nec eam intencio fefellit: cum in ipsum sibi
filium vendicavit. Dns igitur tecum Cum virgine inquit
erat qui ad virginem miserat. precessit nuncium suum deus
: sed a deo recessit nuncius. Tenere fide angusta
loci non potest. quia totus ubique est. sine quo nichil est
quique sit equaliter ubique totus per suam simplicem sub-
stanciam. Aliter tamen est in racionabilibus crea-
turis quam in ceteris. et ipsarum Aliter in bonis quam in
malis per efficaciam. ab utriusque quidem capi potest
per cognicionem. sed a bonis tamen capitur eciam per amo-
rem. Sic igitur est in solis bonis ut eciam sit cum ipsis per
per concordiam voluntatis. Sic licet cum omnibus sanctis ita fuit: spe-
cialiter tamen cum maria. cum qua usque tanta ei consensio
fuit. ut illius non solum voluntatem. sed eciam carnem sibi con-
iungeret. ac de sua virginis que substancia unum christum
efficeret. vel pocius unus christus fieret. qui totus dei totus quoque
virginis: unus utriusque filius esset. Dns inquit tecum non
solum filius quem carne induis: sed et spiritus sanctus de quo
concipis. et ipse pater qui genuit: quem concipis pater
ipsius tecum: qui filium suum facit et tuum filius tecum. qui
ad condendum inter mirabile sacramentum miro modo et
sibi reservat genitale secretum: et tibi servat integrum
virginale signaculum. Spiritus sanctus tecum: qui cum patre et
spiritu tuum sanctificat uterum. ¶ De benediccione v-
Benedicta tu in mulieribus Cantatur eius secunde: xxiij:
: que vitam parires viris et mulieribus Rever-
ra in mulieribus benedicta: quia in quibus eva maledicta pu-
niebat viscera: in illis nunc gaudet honoratur
suscipitur maria benedicta Et sancta est vere nunc ma

Petrus eps ubi supra Bernardus v. s.

Augustinus v. s.

Petrus eps. v. s.

ter viventis per gratiam: que prius erat mater mo-
rientis per naturam. ¶ Benedicta ergo inquit tu in mu-
lieribus id est pre mulieribus. et quia virginitate vovisti
sine exemplo muliebris condicionis: et quia virgo mater
eris. et quia deum generabis. ¶ Benedicta inquam tu in
mulieribus. que generalem mulierum evasisti male-
dictionem: et singularem sortita es benedictionem. ut nec
sterilis maneas. nec cum dolore parturias: dura quidem
necessitas et iugum grave super omnes filias Eve. Nam
et si pariunt cruciantur: et si non pariunt maledicuntur.
Quid inter hec facies virgo que ista legis? Michi inquit
pro minimo est quod hominibus displiceo: dum me possim
virginem castam exhibere Christo. Convenis o prudens et devo-
ta virgo. Quis te docuit virginitatem placere deo? Que
lex que pagina veteris testamenti vel precipit vel consu-
lit in carne non carnaliter vivere. et angelicam in terris vi-
tam ducere. De virginibus ait apostolus. Preceptum domini non ha-
beo consilium autem do. Tu vero non dicam preceptum. sed nec
consilium habuisti nec exemplum. nisi quod unctio te do-
cebat de omnibus: et sermo dei vivus et efficax ante
factus tibi magister quam filius: tuam prius instruens
mentem quam indueret carnem. Aperi ergo sinum prepara
uterum: quoniam certe fructus est tibi magna qui potens est:
intantum ut pro maledictione isti[us] beatam te dicant omnes ge-
nerationes. Nec suspectam habeas fecunditatem. quia non
auferat integritatem. Concipies quidem sed sine culpa: gra-
vida eris sed non gravata. paries sed non cum tristicia.
nescies virum et gignes filium. Illius eris mater cuius
deus est pater. Filius paterne claritatis: erit corona tue
castitatis. Sapientia paterni cordis: erit fructus virgi-
nalis. Deum denique paries. et de deo concipies ¶ De
virginis trepidatione ad angeli affatum Capitulum xxiiij

Glosa super lucam

Benedictus v[entris] t[ui]

Aug9 v. s.

Petrus eps v. s.

D ẽtriqz p9 illi9 bndnois presagiũ terret^z v^go
novitate v^bor^ ¶ Venerat siq̃dem ãgel9 ĩ spẽie
blandus in bello fort^s ĩn hitu mitis: sermone terribilis
· huãna p̃ferẽs· divina ꝑmittẽs vm̃ ⁊ v^gine ad
q^a leviter sollicitavit visu turbavit auditu: ⁊ q^d missi
p̃sencia parũ movit toto pondere ꝯcussit mittẽtis
auctoritas· Quis eñi blãdo motu affectu pio v^gine
sibi deg ĩ mane famulã sibi dñs reserveret ĩ parẽ"
tem· viscera tamẽ ei9 turbata sunt: ipã qz tremefacta
ꝯdicõ· cũ ei9 ꝯditor deg· q^d tota creatura nõ capit
totũ intra pecty huanũ se recipit ⁊ ꝯdidit Ha c"
ñã ut ãgelũ vidit mẽs ei9 s^z v^gĩs tremuit ⁊ obstu"
puit: ĩ ei9 ĩgressu divinitatis ĩgressũ sensit Tẽplũ
huani corporis turbabat^z et domiciliũ carnal^e ãgustie
movebat^z: cũ ĩ pectoẽ v^ginco tõ dei magⁿitudo ꝯde"
ret^z Ipe vitũ hoiez ex utẽs mulieris r^esupsit Tre"
pidare q^ppe v^ginũ ẽ: ⁊ oẽs viror^ ĩgressus pauẽ"
oẽs cor^ affat9 vereri Discãt ergo mulieres ꝓposi"
tũ v^gĩs imitari disce v^go v^bor^ vitaẽ lasciviam:
Maria eciã v^ebat^z ãgeli salutacõnẽ Maria ĩpenẽ"
trabilior ãgel9 solam nõ cũ agapeta loq̃ntẽ ĩvenit:
et illa virile ĩtroitũ formidavit ¶ Tu q̃ ẽs ma"
liẽ fornax: q^d a viro frequẽcius salutari desideras
Solet v^giẽs que vere v^gines sunt sẽp ẽẽ pavide:
et ut timẽda caveãt eciã tuta pertimescunt· sciẽtes
se thezaurũ p̃ciosũ ĩ vas^e fictilib9 portarẽ: ⁊ nimis
arduũ ẽẽ celibem ĩ carne vitã agere Proinde
q̃tq̃d novũ· q̃tq̃t subitum fuerit ortũ: suspectas ha"
bet insidias· totũ qz ꝯtra se estimat machinatũ Id
circo maria turbata ẽ ĩ sermone ãgeli: s^z nõ p^turbata
Turbat9 sũ inq̃t david et nõ sũ locutus: s^z cogitavi
dies antiquos: ⁊ ãnos eternos in mẽte habui In"

Idem

Ambº sr^a lu· li· ·1º

Theo9 ad ocea· nũ

Ber· sr^a eod·

b o

mulierem ergo maria turbata est et non est locuta: sed cogi-
tauit qualis esset ſalutatio illa ¶ Cito namque reſpondere Petrus eps. v. s.
facultatis humane. cogitare vero ponderis est maximi: et
iudicij permaturi ¶ Quod ergo turbata est verecundie Ber. v. s.
fuit virginalis: quod non perturbata fortitudinis. quod tacuit
et cogitauit: prudentie. Sciebat nempe virgo prudens
quod frequenter angelus ſathane ſe in angelum lucis transfigu-
rat: ſed quia ſimplex et humilis erat: nichil tale penitus de
ſancto angelo eſtimabat. et ideo qualis eſſet iſta ſalutatio
cogitabat ¶ Nimirum indignam ſeſe angelica ſalutatione Idem Sermone
reputabat: et forſitan in mente talia meditando volue- de aſſumptione
bat. vnde hoc michi. ut veniat angelus domini mei ad me
¶ Elyzabeth erubeſcit de culpa: maria vero de verecundia Glo. ſup luc.
In mulieri vero modus pudoris adhibetur. et in virgine
gratia pudoris augetur ¶ Qualiter angelus ab
A Angelus itaque virgine ea fugauit metum: Capitulum: xxiiij
maria inueniens et varias eam ſecum voluere cogita- Ber. ſup. miſ-
tiones facilime in prehendens: pauida conſolatur. dubiam confir- ſus omelia iij
mat. eamque familiariter ex nomine vocans: benigne perſua-
det ne timeat Dum cum ea ad totam diuinitatis gloriam in Petrus eps
ſe portanda exhortatur: ne tanto pondere fabrice celeſtis in ea v. s.
ſubtilis nimium corporis harena ſuccumbat. et tota humani ge-
neris ſtructura portatura. tenuis virga frangatur. metum
fugans eam conſolatur dicens. Ne timeas maria Ecce autem
cauſa. dignitas virginis ex nomine monſtratur. Maria ſiquidem
hebraice: domina interpretatur. Vocat igitur angelus eam domi-
nam. ut dominatoris genitricem. Ac ſi dicat. Trepidatio deſi-
derat ſeruitutis quam vocaui dominam factum et inperat
auctoritas ipsa ſui nominis. Ne ergo metuas timeas
a ſpiritu meo matrem domini mei Nam et ego gratie tue Aug. v. s.
miniſter adueni. non ut virginitate auferem incruenti
¶ Ergo ne timeas mater maria Quia ve: Quia inueniſti
gratiam apud deum Timet ſiquidem non qui inuenit ſed Petrus eps. v. s.

qui pdidit Invenit at maria gpiedo i se supni gra
tia germis: que et pariedo no pdidit isignia virgi
tatis Quid ergo timet q securitate gpit verbi.
gaudia pit seculorum Timor no e ubi divina one
negociu: no humani. ubi e gsciencia virtutis no pudoris
Quid timet maria q suscipit cu qp timet q timet
ora Quid timet cui iudex e causa assertor integri
Bern. in s. oc ubi sup. tas. testis innocencia ¶ Ne ergo timeas maria nec
mireris qd angelus ad te venit Ne mireris angelu
dominicu. na et dns angeli tecu progenitus qd in
angelu videas cu ia angelu vivas Quid salutet sororem
cive et domesticu dei ¶ Hic ergo maria ne ti
mueris. nichil hic doli ul fallacie nullas hic isidias
suspiceris. No su homo s; spus. nec sathane. s; dei an
gelus O si scires qnta tua humilitas altissimo placeat. qnta
ta te apud ipm sublimitas maneat: angelico te in
dignam nec alloqo nec obsequio iudicares ¶ Quali
Eadem virgo gra apud deu invenit: Cam. xxv:
Et quid ei o virgo indebita tibi dixeris graciam
angelorum. q invenisti gra apud deu Invenisti ei qd quere
bas virgo maria Invenisti ei qd invenire ante te ne
mo potuit: gra videlicet apud deu. qp gra dei et
Idem in s. oc ut sup. homi pace mortis destructione. vite reparacone Ha
nc fons vite xps est. fons inqm indeficiens q univ
rsa irrogat superficie paradysi: cuius q; fluminis ipetus
letificat ciuitate dei Et ipa qdem exinanivit se pleni
tudo. ut fieret nob sanctificacio et redempcio Derivatus e
fons usq; ad nos. qr descendit illa celestis vene per a
que ductu. no tn fontis copia exhibes: s; stillicidia
gre cordibus nris aridibus infundes Alij qdem plus
alij minus. plus eadem apd aqductu ut certe de

plenitudinem: sed non plenitudinem ipsam accipiat Aqueductus
est maria cui dicitur Ave gratia plena Hec nimirum pleni-
tudinem fontis de corde patris accepit. et nobis illum non
quidem ut est. sed quantum capere poteramus edidit. An vero in-
veniri potuisse miramur. unde talis ac tantus aqueductus
fiet maria: videlicet cuius nimirum summitas instar sca-
le quam vidit Jacob tangit celos. ymo et transcendere: illum
quod mundissimum aerem que super celos sunt fontem attingere
posset. Antea siquidem humano generi tanto tempore fluen-
ta gratie defuerunt: quod nondum aqueductus iste tam deside-
rabilis intercederet. nec mirabeis exspectatum diutius
: si recorderis quot annis in arche fabrica laboravit
noe vir iustus in qua pauce. idest octo anime salvate sunt
et hoc ad modicum tempus. Sed quomodo noster hic aqueductus
fontem illum attingit tam sublimem: Quomodo putas. nisi
vehementia desiderii. fervore devotionis. puritate
orationis Oratio quippe iusti: penetrat celos. Et quis
iustus. si non maria iusta. de qua sol iste iustitie nobis
est ortus. Quomodo ergo illam maiestatem attingit inacces-
sam. nisi pulsando petendo querendo Denique quod querebat
invenit. quia gratiam apud deum obtinuit. nec sola celos pe-
netravit maria oratione. sed etiam incorruptione sicut
sapiens ait Erat ei virgo sancta cui specialiter dicere
conveniret: in celo est conversatio nostra sancta utique corpore
et spiritu. Ne quid forsitan dubites super hoc aqueductu: qui
et valde sublimis esset integerrimus permanet Non enim
erat fatua virgo. cui non solum erat oleum. sed olei in va-
se reddita plenitudo. Ascensiones in corde suo maria
disposuit: conversatione pariter et oratione sicut iam diximus as-
cendit Denique in montana cum festinatione abiit: et ely-
zabeth salutata in eius ministerio quasi mensibus tribus

humiliter ſciebat Tercius h' fuit virginis aſcenſus. ut
difficile rumperetur triplex funiculus. Feruebat ſiquidem in
corde eius caritas. ſplendebat in carne virginitas:
et obſequio eminebat humilitas. Merito proinde cantor
ille divinus: in eius admiratione premebat: Que eſt iſta
que aſcendit. Prorſus ſuper homines aſcendit: et ipſos etiam
angelos tranſcendit. Mirum ſuper angelos aquam vivam
neceſſe eſt hauriat: quam hominibus infundat. ¶ Cum vir-
go eadem virgo impleta toti mundo infudit gratie beneficium: xxvi:

Petrus epus ver' sup'

Invenisti ergo inquit graciam apud deum. Quanta puri-
tas invenisti gratiam. Quantam utique ſuperius dixerat. vide-
licet plenam. Et vere plenam per quam ymbre largo to-
tam infunderet creaturam. Hec eſt ei gratia quam dedit

Iheronimus

gloriam celis. deum terris. gentibus fidem. vite ordinem. viciis
finem: moribus diſciplinam. Hanc detulit angelus gratiam
accepit virgo ſalutem ſeculis redditura. ¶ Invenisti autem

Bern. v'. 6.

angelus gratiam. Sed quid: plena eſt gratia et gratiam ad-
huc invenit. Digna prorſus invenire quod querit: cui pro-
pria non ſufficit plenitudo. nec ſuo poteſt eſſe contenta bono: ſed
ad ſalutem univerſitatis ſuperaffluentiam petit virum et primo-
dum audire meruit. Spiritus ſanctus ſuperveniet in te et propo-
ſitum illud balſamum tanta tibi copia. tanta affluentia et
plenitudine influxit ut copioſiſſime effluat usque quaque
Illius igitur invenimus ſuavitatem. quanto devotionis affectu ma-
riam a nobis honorari voluerit. qui totius boni plenitudinem
in ea poſuit ut proinde ſi quid in nobis eſt ſpei. ſi quid
gratie vel ſalutis ab ea noverimus redundare: que aſ-
cendit affluens deliciis. Quia placeat dilectori. que non
ſolum afflaverit venientes. ſed etiam perflaverit ſuperveniens
auſter ille divinus: ut undique fluant aromata illius. Do-
nis ergo medullis cordium. et votis omnibus veneremur ma-

ciam: qz sic est voluntas eius q totu nos habere voluit p
illa . ipa e apd deu advocata nra q no potest sustine
repulsa: qua apud deu invenit gram. Prudens quippe virgo
no sapiam ut salomo. no divicias no honores querebat
sz gram requirebat Sola nimiru e gra qua salvamur
sola qua indigemus. qd alia concupiscimus Queramus
ergo gram: sz p mediatrice que maria: qz qd querit in-
venit ac sp inveniet. et frustrari no valet Queramus
inquam gram: sz apud deu Nam apd hoies: fallax gra Ce-
terum quicquid illud e offerre paras deo. marie commendare
memento: ut eode ad quem languore redeat influxit al-
veo Nec ei impotens erat deus sine hoc aqueductu gram
quo ut valet infundere: sz tibi vehiculu voluit providere
qz forte manus tue plene st sanguine: vl muneribus in-
fecte itaqz modicu qd offerre desideras: gratissimis
illis et omi acceptione dignissimis marie manibus of-
ferenda trade: si no vis repulsa sustine

De filii pronunciacione ex virgine nascituri ¶ Capitulum xxviij

Et mirum dices: et angelus ipe miratur: aut tantu
femina. aut des hoies una meruisse p femina — petrus eps vl sup
Stupet totu deu natura virginales angustias venire: nu
tota sil creatura pbatur angusta existe ¶ Hinc e q — Ambrosius vl B. o. iij.
veneremur qd virginitate demerito vocat de gra
appellat. loquela trepidacione depoit: nec sine metu me-
tu audientis depoit. nec sine metu metu audientis dis-
tuit ¶ Hec e mgr o virgo gra q invenisti apd deu
et hoc tibi signu Ecce concipies in utero et paries filiu: — petrus eps vl B.
Ecce concipies in utero qd natura nescit: no hz condicio. na-
tura nonnatur Ecce ei ad fructu arte pducit. q terre la-
bore ac dolore ac sudore nesciat Ecce arte poma concepit
q sue plate industria ipedat: Ecce preter via ad mansi-
one pducit: Ecce pter natura incremetu natur suscipit

Beata [...] ergo et vere beata virgo maria: que preter gene-
rali cunctis preter fastigia tandem munera. Ad gloriam quo-
mis puerum beata que divinum pignus totius corporis ex-
sterius nascentibus in suo pectore suscepit atque formavit
Beata que quod de superius angelo deferente susceperat: soli
sue mentis commisit et credidit. Itaque nectorum celeste
sic gerit intra domum virginis: ut ipsa domus septa non
Idem senciat manentibus claustris ¶ Sic mater concipiens in
utero et pariens. ut conceptus sit veritas non figura. partus
proprietas non ymago: sicut verus deus natus est de deo
vero: in ortu suo fide Christi fides. humani corporis iniuria
sublata est non natura. nec est creatura deleta: sed
culpa dampnata. Est ergo heresis que Christum aereum cor-
pus assumpsisse dicat: nec habuisse carnem. sed hominem
simulasse confingit ¶ Concipies mater et paries filium:
Idem non dixit tuum nec tibi. quia filius ille vocabitur filius dei
O ergo virgo maria: te matrem possunt gratia non na-
tura: Genitricem te dici voluit pietas: quod non sine-
bat integritas. In tuo conceptu crevit pudor: aucta
est castitas. sola data virginitas. tibique non modo salva sit
omnis verum etiam aucta nilque minuta; ex te incipit
auctor tuus. ex te origo tuas orit. In tuo quem nunc
est genitor tuus in tua carne deus tuus. Ipse lucem mun-
di per te cepit: qui lucem mundo dedit. Monita ergo
per angelum ne presumas huc vocare filium tuum. sed mox
ut genueris iussa salvatorem. id est ihesum: Sic virgini-
tas non sibi parit filium. sed parit pignus auctoris. et
integritas suum gestat dominum non alumpnium

¶ De positione nominis pueri ¶ Capitulum xxviii:

Hoc est ergo quod subiungitur ab angelo: et vocabis
nomen eius ihesum. Ihesus hebraice. soter grece: salvator
dicitur latine. Merito ergo virgini salva sunt omnia: que

genuit enim salvatorem. In hoc nomine tota divinitatis
maiestas adoratur. Et ut ait apostolus: in nomine ihesu omne ge-
nu celestium terrestrium et infernorum curvatur. Hoc denique
nomen est quod cecis visum, surdis auditum, claudis gres-
sum, sermonem mutis, vitam mortuis dedit. totamque dya-
boli potestatem de obsessis corporibus virtus huius nominis effuga-
vit. Dicetur igitur vobis nomen eius ihesum: ipse enim salvum [illegible] v. s.
faciet populum suum a peccatis eorum. Duos legimus ihesus in
huius typo precessisse: et ambos populi sui principes fuisse. quorum unus
de babylone populum suum eduxit. alter suum in terram pro-
missionis introduxit: neuter autem a peccatis salvavit
Iste vero noster ihesus et a peccatis salvat populum suum: et
introducit in terram viventium. Hic erit magnus et filius
altissimi vocabitur. plane magnus cuius magnitudinis non
est finis. Quis tam magnus sicut deus noster: altissimus namque
pater quamvis omnipotens sit: non tamen vel equalem sibi con-
dere creaturam vel inequalem filium gignere potuit. Fecit
ergo angelum magnum: sed non altissimum. Solum autem u-
nigenitum: quem non fecit sed genuit. Ipsum sibi per omnia con-
parem nec rapinam estimat nec iniuriam. Sed quare
dicitur. hic erit magnus et non potius est. nisi forte quia quamvis mag-
nus deus semper erat. ex tempore magnus homo. magnus doc-
tor magnus propheta futurus erat. Et tu quidem o vero
parentes parvulum: sed vides parvulum cogita magnum. quia
magnificabit eum dominus in conspectu regum: ita ut omnes gentes
et reges adorent eum. Magnificet ergo dominum anima me-
a quia hic erit magnus et faciet tibi magna. Magnifi-
cetur et a nobis magnus dominus: quatenus ut faciat magnos nos. fac-
tus est parvulus. Studeamus et effici sicut parvulus iste:
discamus ab ipso. quia mitis est et humilis corde. Et
filius magis altissimi vocabitur. Vere quod vero genitus beng eps
non terrenum. sed celeste germen esse comminatur virgo .v. s.

qde pepit: sed dei filiu suscepit Beda Et dabit ei dns
deus sede dauid pris eius Hinc heticus pfidie sue nebu-
las inuēit Hinc sibi erroris materia fingit Ecce i-
quit no ego dico s3 angelus: qz dabit illi dns deus Nu-
quit maior e qui dat qm qui accipit S3 qui accipit: ante qm
acciperet no habuit Nos at fres hoc audiamus ut
fideles. no ut pfidi. qd illis erroris e occasio: no-
bis sit argumentu fidei Dabit inqt dns illi Cui-
cui: utiqz dns hoi diuinitas carni Aplus audi-
dicete: qz deus erat i xpo mundu reosilias sibi Hic
ergo deus q erat i xpo regnu sibi dabit i xpo: sus-
ceptoqz corpi oferebat. qd sp sua diuitate possi-
debat. itaqz qm accepit filius dauid dicit: Cu at
dat ei filius nucupat ¶ Eu lc vgo iqsiuit
Dixit at maria ad angelum Quo fiet istud Ecce z maria iterro-
gauit Eur ergo Zacharias velut incredulus puncta-
tus penam incurrit Quia pectoru cognitor no vba
s3 corda puidit: nec q̄d dixerit g̃sqz. s3 q̄d senserit
iudicauit. Erat em interrogatu dissilis causa. spe-
cies p diuisa Hec contra natura credidit: ille pro
natura dubitauit Hec itegre vel ordine querit: il-
le qd deus iubet fieri no posse pscribit Ille iple-
tibus exeplis ad fide no accedit. hec ad fide sin
exeplo pcurrit. hec miratur de ptu virginali: ille
de conceptu coniugali disputat Mcito igitur hc loquitur
deuiqz suu cognoscit z confitet in corpe ille vero
tacet donec Johes qui negabat quictus ipo reddat
ex corpe ¶ Quo igit fiet istud ut z vbo conva-
lesca pudico z immunissima marito. qm penitus

Augus i ser de annuciacōe dnica

viru no cognosco Desposata naqz su hoi iusto
: si illu no cognouero vn est qd generabo In fieri
potest ut concipia intacta. genere clausa: indica mo-
du et patu facies aiam mea Quibus ei modis ex-
cepto ego deo meo: et ut heam plenu et no pda
pudore ¶ Primo qde ad voce ageli prudetez tacu- Bndg. v. s.
it virgo: du adhuc dubia cogitabat qlis eet illa salu-
tacio. malebat humiliter no rspodere. qm qd nesciret lo-
qui temere. ia vero cofortata et bene pmeditata
: angelo qde foris loqnte. sz deo intus psuadete fide
scilicet depellete timore et leticia vecudia: ait
ad agelu Quomo fiet istud qnia viru no cognos-
co Non dubitat de facto: sz modu exqrit et ordine
Non eni qrit an fiet: sz quo. ac si diceret Cu dns co-
sciencie mee testis ancille sue votu ee viru no cog-
noscere sciat. qua lege. quo ordie sibi placebit ut istud
fiat Si me oportuerit frangere votu ut tale paria fi-
liu et gaudio de filio. et doleo de proposito: fiat tame
voluntas eius Si aute virgo concipia virgo pariam: qd
vtiqz si ei placuerit impossibile no est. tuc scio veire:
qa respexit humilitate ancille sue ¶ Non itaqz de ef- Ambrosius sup lucam ij:
fectu dubitauit: sz qualitate effectus inqsiuit Querat
eni qd virgo generaret sz no quo generaret. no cicius
fide retinuit tenuit. no officiu recusauit. accomodauit assensu
: et spospondit obsequiu ¶ Hec at inviolabile proposito Bndg in s. de assump.
fudamentu ee probauit: quod agelo pmitteti ta co-
stantez rspodit Quo fiet istud: Fortassis eni idcirco
primitus turbata e in huiusmodi illius. qz benedicta se in
mulieribus audierat: que nimirum in virginibus bene-
dicti sepe optabat Et ex tuc qde cogitabat. qlis es-
set salutacio illa: que ei videbatur ee suspecta vbi
vero in filij pmissione manifeste videbatur veritate(m)

paululum inminens: non potuit ultra dissimulare quin di-
ceret Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco. Meruit ergo
proinde et illam benedictionem hic promeruit. et istam non
amisit. ut longe gloriosior fieret et ex fecunditate
virginitas. et ex virginitate fecunditas ~~magnum~~ Magnum siquidem est
esse virginem: sed longe amplius per eundem modum esse virgi-
nem invenimus ¶ De responsione angeli super modum co-

Idem super missus est v. B. — T Et virgo maria modum concipiendi: Capitulum xxx.
et ordinem conceptionis quesivit: angelus et respondit
Spiritus sanctus superveniet in te: Sed quomodo dicitur hoc ei iam
gratia plene. Non quod gratia repleri potuerat: nec dum
haberet spiritum sanctum cum ipse sit dator gratiarum. Cur ergo
angelus repromittit eum. tamquam adhuc noviter super-
venturum. Nam fortassis ideo non dixit simpliciter veniet
sed superveniet. quia prius quidem in ea fuit per multam gratiam
: et nunc superventurus nuntiatur. propter habundantioris
gratie plenitudinem quam effusurus erat super illam. At vero
que iam plena erat. illud amplius quomodo capere poterat. Nam
prior quidem eius gratia mentem repleverat. sequens
vero debebat etiam profundere ventrem. ut plenitudo
divinitatis que ante in illa. sicut et in multis sanctorum spirituali-
ter habitabit. in ipsa etiam sicut in nullo sanctorum corporali-
Beda super lucam — ter inhabitare inciperet ¶ Spiritus itaque sanctus in virginem super-
venit. que et mentem eius ab omni vitiorum sorde emunda-
vit. et in eius utero redemptoris corporis operationem sua sine
Bernardus in sermone de nativitate marie — virili semine de ipsius virginis carne creavit. Idem spi-
ritus inquit sanctus in te superveniet idest super angelos et
omnem creaturam in te veniet. ac si diceret Me intero-
ges: quia super me est et non possum ad illud ascendere qui-
ne steteris: vel inter angelos virgo sancta. paululum cum
pertransieris eos. Invenies quem diligit anima tua ¶ Ecce di-
petrus episcopus r. s. — cis: quoniam virum non cognoscas. quod virum mulier-

9qut² Que tu i paradyso pdidisti Redde mulier viz
redde dei depositu ordine nature pteremitte: creato-
ris ordine agnosce Ille ex te assumet et unu faci-
et: q te i pricipio fecit. et ex viro assupsit Ille cer-
to viua gras cessat opus hois: qm ad hois reparacione
ars diuina sufficit. hinc e q deus ipe uelat ad te:
nec iam viro ad carne. s spus scs superueniet i te Qd'
ei ex carne natu e: caro est Et qd' ex spu spus e
Deus aut spus e: ideo q de spu nascit² sine gtuer-
sia deus est ¶ Et h° e priuilegiu no nature: s gre
virgis bte: de q natus e ipe deus et ho Idcirco et ipa
plus e meritis no natura q virgo et ho Illa et si
cetere virges illa imitat² usqz ad cxabriels obsequ
noue salutacois et cceptu prolis. deniceps totu diui-
nu est qd' operatus e i ea spus scs In hoc ipsu sa-
ne virgis uterus quis mundus quis īpollutus et scus:
adhuc cu vilitate humanitatis erat indutus ut ita di-
cam ac si lana candidissima sui qz coloris dealbata. ad
q cu accessit spus scus velut eade lana cu inficit²
sanguine cochilij ul' murices vertit² i pp̄ura. quia sa
e et ipa sine corrupta i nuenit ut no sit iam ad mo-
du qd' fuerat: s purpura verissima ad indumentu su-
mi regis diuinitus aptissime dedicata Itaqz licz dudu
vniusis q sub celo sut virgibus incoparabilis eet: et ut
in se diuinitatis admixtione salua vtraqz natura de-
ceterz suscipe posset. tn cu gra repleret². cu spu sco
pfudit². cu vtute altissimi obubrat². fit celsior sub-
limior. fastigijs pulchrior. scitate gliosior meritorz
prerogatiuis. ita ut nullis iam virgibus eet manapada
nisi diuinis ¶ De obubracoe vtutis altissimi

D Jt certo angelus refert modu cceptois c. xxxi
: qd' in vbo fiet saluatois O igt maria v.

Ihco9 i s oc
de assup oc

Aug9 i s' oc
de anu oc dnica

go dei · desposata dei · dilca dei · mr dei · filia dei · si
quit a me modu rqris · quo vgo pias & pq ptu
vgo pmaneas · & quo fiet i te q fecit te · audi me
& no ptubeis i te Spus scs supueniet i te & vtg
altissimi obumbrabit tibi · ita ut nec estu paciaris libi·
dis: & mater fias sis castitatis Ideo qde ea dei vtg

Petrus eps
R. 6a

obumbrabat: ne possas deu fragilitas huana sumu·
bat Esta itaq mri corpis ne sciat · qd diuine vtutis
umbra ptegit · nec hitacois humane sentetu igerat
que se supni spledoris velameto septa cu eu spint

Bern. sr
missus e. v. a.

uirtus mgt altissimi obumbrabit tibi Cui pt sape
capiat Cuius ea excepta fortassis illa q hoc i se
sola experiri meruit itellcu itellcu cape possit · qlr
ille spledor iaccessibilis vgineis se visceribus infude·
rit · et ut illa qd e iaccessibile ferre posset ad se
accede de porciuncula eiusde corpis cui se animate
gtepauit velut masse umbraculu fecit Et forte
ppter velamen sacmeti dcm est obumbrabit tibi·
qr qd sola p se trinitas in sola et cu sola vgie vo·
luit opari: soli datu e nosse cui soli datu e expri
Dicat ergo spus scs supueniet i te · q vtus sua p·
sencia fecudabit te Et vtg altissimi obumbrabit
tibi hoc e illu modu q de spu sco gcipies · dei v·
tus & dei sapiencia xps in suo sactissio gsilio sic
obumbrado · cotegit et occultabit: & sibi tatu notu
heat & tibi ac si diceret agelus vgini qd a me v·
qris qd i te mox experieris Sciés vtiq sciés:
Sz illo doctore q & auctore Ideo eni doceri potest
nisi a donante: no potest addisci nisi a suscipiete

Glosa super
lucam

Potest at hijs vbis vtraq natura saluatoris
intelligi: qm umbra solet ex lumine & obiecto

corpe formari. Cum ergo bta virgo tante maiestatis
lumine cape no posset. eo qd homo purus eet: virtus
altissimi virgo obumbrauit. dum ipa lux in corporea di
uinitatis. In ea corpus humanitatis suscepit ut ea pati
potest. Igitur angelorum quauis natura sit celsior: non
tm gra maior. nam et ipi ne corruerent saluati sut
gra gratuita sicut ait pphta verbo dni celi firmati sut
etc. Et quod si spu dei ois corpa virtus. constat virginem glio
sam in qm superuenit spus scus. et deus totus illapsus cor
poraliter in vtero nouem mensibus: ampliora virtutum priuilegia
promeruisse: et gra ab angelis collaudata precepisse. vn
de et si mirabilis eorum virtus et firmitas perpetuitatis
mirabilior tamen in maria est: qm obumbrauit altissimi
virtus. et vltra oem virtutem angelicam: sit quod in ea firmum est
Et propter hoc etiam angelus credidit gra maior presentatur ab eo
quam veneratur et adorat super se xpm dnm suum virginem
ex eadem virginem natum. ¶ De sanctitate pueri nascituri
Ideoque inquit et quod nascetur ex te scm: vocabitur :xxvij:
filius dei. Ideo scm hoc coiter accipiat: sed illa
singularitate qua celestis exercitus clamat. Scs scs scs dns
deus sabaoth. ceterum credo qd non habuit quod proprie nomi Bndg. v. s.
ret illud eximium illud magnificum. illud reuerendum: quod
de purissima virginis carne cum aia sua vnigenito pa
tris erat vniendum. nam si dixisset: scm caro vel scus ho
vel scus infans. parum dixisse videretur. Posuit igitur
indefinite sanctum. quoniam illud quod virgo genuit sin
gulariter sanctum fuit: et per spus sanctificationem. et per verbi
assumptionem. ¶ Verum que deo nascendi fuit veritas Petrus epc v. s.
cui suppetebat sanandi potestas. Quia naturam ipas nas
cendo reficit. quam creando formauit. nimirum que sta
tuerat ut generaret ad vitam et ad mortem generabat
per peccatum quod natura letalis vsus acceperat: et incepit

ee mori ortu. que etiā mirū erat Hoc ē nego-
ciū quod nasci compulit xpm. ut actoris natiuitas
daret nature remediū. et nature mutatio esset vi-
sificatio filiorum. Venit ergo deus ad hominem. opifex
ad opus suum: creator ad creaturā. ut suā repararet
facturā Et qd' in pria vergis agitur: nō creatoris in-
iuria. sed creature salus esse pbatur Nā si deus homi-
nem fecit. qs arguet cur venerit Et quod ex limo for-
masse creditur dignū. cur ex carne reformasse in-
dicatur indignū Quid preciosior caro aut limus Ergo
reparationis mūe cōpto preciosior materia: et maior est
Theo9. v'. 6 gratia Igitur qd' natura nō habuit. usus nesciuit
ratio ignorauit. mens humana nō capit. celū pauet
terra stupet: creatura oīs etiā celestis miratur. hoc
totū ē qd' per gabrielē marie diuinitus nūciatur:
ac per xpm impletur ¶ De annūciatione precursoris ia
Et ecce elyzabeth cog ¶ Concepti ¶ xxxiij
nata tua: et ipa concepit filiū in senectute sua
Quod necesse fuit etiā huius sterilis conceptū virgini
nūciare Nāquid forte adhuc dubiā et incredulam
oraculo certiori voluit miraculo cōfirmare absit
Sed hoc ideo dicitur. ut dū miraculo miraculū ad-
ditur: gaudiū gaudio cumuletur Nāque erat illa
nō modico lenine et amoris pungente inflāmari in-
cendio: qd' filiū paterne dilectionis mox erat conceptu-
ra cū spiritus sancti gaudio. Nec erat nisi in deuotissio
et hylarissimo corde. tāta se poterat dulcedinis et alacri-
tatis affluentia capere. Et ideo conceptus elyzabeth
nūciatur marie: quā perfecto decebat ut verbū mox
diuulgandū vbique prius sciret virgo per angelum
quā audiret ab homine Ne videlicet dei mater a

L i

consilijs filij videlicet amata: si corpus que in terris tam
spiritu gereret virginitasset istarum vel ideo porius ut
dum mater salvatoris mater precursoris adventum coloretur
maria verum tempus et ordinem tenens. ipsa melius post-
modum scriptoribus et predicatoribus euangelij reseraret ve-
ritate: que plene de omnibus a principio misterijs reli-
tus est instructa vel ideo. ut audiens cognatam suam
vetulam et grauidam: cogitarent iuuencula de illius obsequio
Sic quod paruulo propheta adhuc paruulo domino domini officij
sui primicias offerendi detur occasio. fiatque mirabilius
miraculum de miraculis: dum ad se inuicem gratulatur ma-
trum et infantium ab alterutro excitata deuocio ¶ De-
nique mittitur ad elyzabeth maria: virgo ad sterilem. ad
annosam iuuencula. ut ambo pro certamine firmant pariterque
percipiat: alteram de nouitate fidem alteram de nuntiate viru-
tem ¶ De expectatione responsi virginis mariae ¶ capitulum xxxiiij

Audisti virgo factum et modum. utrumque mirum utrumque
iocundum: et quod auditui tuo datum est gaudium et le-
ticia: audeamus et nos a te responsum letitie quod desidera-
mus: ut iam exultet ossa humiliata. Expectat angelus re-
sponsum tuum Expectamus et nos verbum miseracionis
qui miserabiliter premit sentencia dampnacionis. ecce offertur
tibi precium nostre salutis. statim quod liberamur: si consentis
hoc flebilis adam cum misera sobole ad te supplicat: hoc
abraham. hoc dauid et sancti patres qui habitant in regione vm-
bre mortis hoc totus mundus tuis genibus prouolutus
expectat. quoniam non ex ore tuo pendet consolacio miserorum
redempcio captiuorum liberacio dampnatorum O beata maria
tuum omne seculum deprecatur assensum et expedit: te fidei
sue mundus obsidem fecit Noli virgo morari misero fes-
tinati Crede verbum et suscipe verbum Recole virginem
in ysaie. hoc quod scriptura legisti: gaude et exulta: quia

~~Beda~~ Bernardus ep̄s v. e.

Augustinus v. e.

tu illa ee meruisti pparies qd̄e filiū: 7 v̄ginitatis nō
pariens detrimentū. Efficeris gr̄uida: 7 eris mater
sep̄ intacta. pparies at nō meriti cuiuslibet hoiem
: s̄ tonq̄ serui saluatorē ¶ Da itaq̄ v̄go r̄sponsū:
r̄spōde v̄bū qd̄ terra. qd̄ inferi. qd̄ expectat 7 su-
peri. ip̄e rex q̄q̄ om̄ 7 dn̄s. q̄tū concupiuit decorē
tuū. tm̄ desiderat r̄sponsionis assensū: i qua p̄posuit
saluare mundū Et cui placuisti in silencio. iā magis ei
placeb̄ ex v̄bo: cū ip̄e tibi clamet e celo O pulchra
inter mulieres: fac me audire vocē tuā. Rn̄de v̄
bū: 7 suscipe v̄bū p̄profer tuū: 7 gīde dīuīū. Sn̄i
gratia in silencio v̄ecundia. nūc tn̄ magis i v̄bo pie-
tas necc̄aria. Aperi v̄go cor fidei. labia p̄fessioni: viscera
creatori. Ecce desideratus cunctis gentibus foris pulsat ad hos-
tiū: surge. curre aperi: ¶ De excellēti eiusdē v̄gīs
humilitate : Ca[m] xxxv:

Ecce inq̄t ancilla dn̄i: Ecce humilitate : Ca[m] xxxv:
quā vouit ancelus dnāe: ip̄a se cognoscit 7 p̄fitetur
ancillā. qz deuotus animus infusus beneficiis ad obsequiū
ruescit. augetur ad gr̄iā: nō ad supbiā p̄tumescit. nō
ad arrogantiā p̄silit Ecce inq̄t ancilla dn̄i. Humilitas
r̄spondet: ut sedes gr̄ie p̄paret. Que e hec tā sub-
limis humilitas. q̄ honori cedē nō nouit. insolescē
gloria nescit. Dei mater eligitur. et ancillā se noiat
i nō magnū est humile ee i obediencie magna
vero p̄ursus et rara virtus: humilitas honorata Sn̄i me
miserū hominūculū. meis deceptū simulationibus ad
aliq̄d ul mediocrē honorē p̄spexerit ecclia: deo mini-
mū hoc p̄mittere ul p̄pter mea ul p̄pter subditorū p̄cā
ta: nonne statī oblitus q̄s fuerā. talē me puto q̄lis
ab hoībus qui cor nō vident putatus sū: famē credo
. q̄a p̄sciencia nō attēdo: reputās q̄z nō honorē virtu-

ribus. sed virtutes honori: eo sanctiorem quo superiorem
me estimo. At illa que dei mater eligebatur: humili-
tatem non obliviscebatur. Ecce inquit ancilla domini. Tanti
vero humilitate. tanta quoque fidei magnanimitas in se- | Ber. in ser. de assump.
creto virginei cordis accessit ut iste due virtutes in
ea fuerint ex mutuo respectu clariores. quia videlicet nec
humilitas tanta minuit magnanimitatem nec tanta mag-
nanimitas humilitatem: ut in estimatione sua tam esset hu-
milis. et nichilominus in promissionis credulitate mag-
nanimis et que nichil aliud quam exiguam se reputa-
bat ancillam. ad hoc tamen incomprehensibile mysterium nul-
latenus dubitaret electam: sed veram dei et hominis genitri-
cem redderet mox futuram. Talis hoc nimirum in cordibus e-
lectorum divine gratie prerogativa. ut eos nec humilitas
pusillanimes: nec magnanimitas faciat arrogantes. De

Fiat ergo: Fiat michi secundum verbum tuum. Nempe ipsius gratia petitio- | Ca. xxxvi
nem vult a se requiri deus etiam que promittit! et | de li. ...
ideo forte multa prius polliceretur. que dare disposuit | e i o iiij
ut ex promissione devotio excitetur. et sic quod gratis datu-
rus erat: oratio devota promereatur. Sic pius dominus meri-
ta nostra extorquet a nobis. et dum nos prevenit tribu-
endo quod retribuat: gratis agit ne gratis tribuat. Hoc
virgo prudens intellexit: quando prevenienti se muneri
gratuiti promissionis Junxit meritum sue orationis. Fiat
michi inquiens de verbo: secundum verbum tuum. verbum quod erat in
principio apud deum: Fiat caro de carne mea secundum
verbum tuum. Fiat obsecro michi verbum non prolatum ut transe-
at: sed conceptum ut maneat. sed carne indutum non aere.
Fiat michi non tantum audibile auribus: sed visibile oculis
palpabile manibus. gestabile humeris. Fiat michi non
mutis figuris in pellibus mortuis exaratum. sed in huma-
na forma mutis castis visceribus vivaciter impressum

Et hoc non mortui calami depictione sed spiritus sancti o-
peracione fiat mihi inquit verbum eo modo quo fiat
mihi inquit verbum eo modo quo nulli ante factum est: nec
post me faciendum est: Multifarie quidem multisque mo-
dis olim deus locutus est patribus in prophetis Et aliis quidem
in aure. aliis in ore. aliis etiam in manu factum est: mi-
oro chi autem ~~oro~~ ut fiat et in utero Nolo ut mihi fiat. non
declamatorie predicatum. non figuraliter significatum. non
ymaginarie sompniatum. sed silenter inspiratum. perso-
naliter incarnatum: corporaliter inviscceratum. ~~V~~erbum igitur
quod nec poterat nec indigebat fieri: dignetur in me et
michi fieri Fiat quidem omni modo generaliter: sed michi
fiet secundum verbum tuum specialiter ¶ De angeli re-
uersione et virginis impregnatione ¶ capitulum ¶ XXVII
[A]ite audistis fratres angelum cum muliere tractante hominis
reparacione: ut eisdem cursibus homo rediret ad vitam
quibus dilapsus fuerat ad mortem Ait angelus de salute
cum maria: quia cum eva angelus egerat de ruina Au-
distis angelum de limo matris carnis arte instruentem
ineffabile templum divine maiestatis: audistis in terris de-
um: in celis hominem incomprehensibili sacramento collocari
audistis inaudita racione in uno corpore deum hominem que
misceri: audistis fragilem matris carnis naturam. ad
portanda tanta divinitatis gloriam: exhortacione angelica robo-
rari ¶ ~~et~~ igitur illa promissum immanem saluo pudore
complectendo placida mente concepit In virginea sic ore
Aug. q. vo. bu
sermone humilitatis videlicet et obediencie. reddidit mor
angelus ardua celi letotique rursum periit: et ante patris
eterni solium ~~perfectus~~ perfectus misteriis exultavit
absque mora. Seuerum de semine celi clausus uterus
tremuit: dum occultum sermonem per venas fidei serve-
ns visceribus infudit Intra virgineum spiritus versatur

membra format intra penetrabilia sancta corpus a-
nimatur. In illa brevitate mensuras temporis deus patitur
magnus inter pueros esse dignatur. sed constitutus in puero
non deerat in magno. Hoc est quod virgini marie nunciatum — Petrus eps v. s.a
erat per angelum: Invenisti gratiam apud deum. Illa virgo
quod erat in principio apud deum: intra se verbo recepit
verbum. Ita quod est magnum deitatis replum: que pusillum
erat humanitatis hospicium. et quod non capiebat pusilla-
nimitas humani corporis. magnitudo recepit uteri virgi-
nalis. Quantus autem sit deus ignorat ille satis: qui — Idem
miratur animam huius virginis. Celum pavet. tremunt an-
geli. creatura non sustinet. natura non sufficit: et u-
na puellula sic deum in sui pectoris hospicio recipit
recipit. oblectat. ut terris pacem. celis gloriam. salutem per-
ditis vitam mortuis. terrenis cum celestibus parentelam
ipsius dei cum carne commercium. pro pensione domus ex-
igat: pro uteri mercede reposcat. Illud quod propheticum im-
plebat esse hereditas domini: filii fructus mercedes ventris
Que etenim verbo credidit. merito verbo concepit. et ad
tota vi percipit: que secreto auditu fidei consentit ex-
emplum ut peccat hereticus. qui post causam non credit cum
hanc ante causam credidisse conspicitur. ¶ De verbo patris

Dicta itaque dei verbum eructavit ¶ incarnato: Capitulum xxxviii
tavit: dum maria verbum de patris corde suscepit
Illa virgo pater non habet dici: siquidem ex die dies
salutare dei. Sed et virgo plane dies rutilans: que
prodit sicut aurora consurgens. Fons at sapiencie verbum
patris in excelsis. quod virgine mediante suscepit naturam
hominis. Erat quippe verbum apud deum in principio. Ita quidem
stantis sonus: sed iterum tantum in semetipso. et dicebat do-
minus. ab interno secreto cogito cogitationes pacis: et non
afflictionis. Sed quas scilicet domini cognoverat: et quas consi-
liarius eius erat. Ergo penes ipsum cogitatio sua la-

tebat descendit itaque cogitatio patris in opus patris. dum verbum caro factum est: et habitat iam in nobis Discebat plane verbum istud in cordibus nostris per fidem: habitat in memoria In cogitatione nostra: et usque ad ipsam descendit ymaginationem Quid enim prius homo de deo cogitaret. nisi forsitan ydolum corde fabricaret Nunc autem comprehendi voluit: videre cogitari Nunc namque modo In presepio iaces: in virginali gremio cubans In monte predicans in oratione pernoctans: aut in cruce pendens: in morte pallens Inter mortuos liber: et in inferno imperans. seu etiam tertia die resurgens et apostolis loca clavorum victorie signa demonstrans: novissime vero coram eis celi secreta conscendens Quid horum non vere non pie non sancte cogitatur. Quidquid horum cogito deum cogito. et per omnia ipse est deus meus Sicut autem cum loquimur ut id quod animo gerimus in animum audientis per aures carneas illabatur: fit sonus verbum quod in corde gestamus. et locutio vocatur non tamen in eundem sonum cogitatio nostra convertitur: sed apud se manens integra. formam vocis qua se insinuet auribus assumit. sine aliqua labe sue immutationis Ita verbum dei non commutatum. caro tamen factum est: ut habitaret in nobis Itaque corrupto animo feminine ingressa est morbus: et integro animo feminine processit salus De tanti beneficii grata recordatione Capitulum xxxix

Amplissima profecto nunc michi suppetit materia: et malorum meorum: et bonorum domini mei que sunt ineffabilia. ut ab brevi verbo concludam omnia: verbo incarnato dei sapientia in omni copia sua. nichil veri redimere nos invenire potuit melius: sed et mala cuiusdam crudelis nos quorum non erat numerus: missus erat a dyabolo coluber tortuosus: ut venenum per aurem mulieris in

Augustinus de doctrina christiana libro primo

Bernardus in sermone de penthecoste

eius mente infuderet. et sic in totius posteritatis origi-
nem refunderet. Missus est iterum a deo gabriel angelus.
ut verbum patris per aurem virginis in ventrem ipsius eructa-
ret. ut eadem via qua venenum intraverat antidotum
intraret. Curramus ergo iam non qui in iterum pro-
fecto est tale est erga nos cor dei patris. quale nobis expres-
sit qui de eius corde processit ¶ Videmus quippe quale eius — Bernardus in sermone quodam
sit unigeniti a patre. quia totum paternum totum dulce. quia — Idem in sermone de pentecoste
quid nobis de patris attulit corde ¶ Curandum est autem
nobis summopere ne verbum ipsum quod de ore patris ad nos — Idem in sermone de nativitate beate marie
egressum est virgine mediante vacuum revertatur. sed per
eandem virginem. nichilominus gratiam pro gratia referamus
Revertamur mediam donec suspiremus presentiam: et o-
riginis sue fluenta gratie reddantur. ut iterum fluant
Alioquin si non ad fontem redeant exsiccantur. et infideles in
modico quod maximum est accipere non meremur. Modicum
ad presentiam plane mediam. modicum videlicet ad id quod
cupimus: magnum ad id quod meremur. Longe quidem in-
fra desiderium: sed nichilominus super meritum Dum
na cordis mei virgina domine sicut verbum tuum factum — Item in sermone de nativitate domini
est: sic et cor meum carneum fiet Siquidem et hoc per pro-
phetam pollicitus es: auferam inquit a vobis cor lapideum
et dabo vobis cor carneum ¶ De tota incarnati vbi

Placebit ne te domine ihesu: Dispectatione: Capitulum. xl:
ut doceas in vita tua sicut et donasti correptio- — Idem in sermone de pentecoste
nem Non solum enim correptio mea immunda. sed et vita
perversa. mors periculosa. non solum autem correptione. sed et vita
mea per singulos etatum gradus tibi dabo: mortem. re-
surrectionem ascensionem adiciens et spiritus sancti missionem: ut
correptio mea emundet tuam: vita mea instruat tuam
mors mea destruat tuam. resurrectio mea precedet
tuam. ascensio mea preparet tuam Sic ei plane videbis
et viam per quam ambules. et cautelam qua ambules: et ad quam

mansionem ambules. In vita mea cognosces vitam tuam
in morte mea tibi dabo iusticiam meam. Huius comple-
tis veneratur in domum. Pro autem de absencia mea mur-
mures et contristeris: mittam tibi paraclitum qui doceat
tibi pignus salutis robur vite lumen sciencie. Hoc
itaque patris verbum in sublimi constitutum ut ad nos des-
cenderet propria benignitas invitavit. misericordia trax-
it: veritas que se venturum promiserat compulit. puritas
uteri virginalis suscepit salva virginis integritate. potencia
eduxit. obediencia in omnibus deduxit. paciencia vero armavit.
Crisost. in sermone de nativitate Iohannis — caritas verbis et miraculis manifestavit. Itaque viii kl. a-
prilis conceptus est dominus. qui dies futurus erat et passionis
eius. In eadem etenim die passus est in qua et conceptus est
Qualiter verbum de spiritu sancto concepit. Capitulum xlj.

Hugo de perpetua virginitate beate marie — Queritur in parentibus carnaliter generantibus utrobique
quedam natura substanciam ministrat. patri tradendo.
ut ex utrisque carne procedat. que solum in virginis carne
formanda est causa. Hoc tamen nature debitum ita per-
vasus absque ulla necessitate vel coaccione refuit. ut mise-
sponte et sola delectatione attribuendum: id non timet
Sane quando valenti violentes abrupit: ad effectum huius
prius incognitum et inefficax invenit. Sola ergo delecta-
cio est in nature ad partum seminandum persuadere potest
Semen quidem a sola muliere formandum concipitur. quod sil'
a viro et muliere seminatur. et hoc in muliere per amorem
viri et in viro per amorem mulieris operari natura
solet. quoniam in altero tantum: sibi sufficere non valet.
Dicitur quod eciam mulier: a solo viro concipere dicitur. li-
cet tamen de se quam de viro accipiat unde fecundatur
quoniam id quod concipit in altero quidem de carne viri sumi-
tur. In altero vero per amorem viri ministratur. Co-

cepit ergo maria de spu sco. no de spus sci sub
stancia semen ptus accepezit: s qz p amore et
opacione sps sci. ex carne vgis divino ptui na
tura substancia ministravit Quia ei i corde ip
sius amor spus sci singulariter ardebat: ideo i eius
carne vtus spus sci miracula faciebat Et cuius
dilectio i eius corde no suscepit socium: eius opacio
i illius carne no hebat exemplu Hoc igi solu vgo
concepit: qd de sua carne per amore et opacione
spus sci accepit De quo et solo sine virilis admix
tione seminis filiu genuit No ergo libido carnis
... i vgis concepcione opata e: que nc de carne
viri seme accepit nec de sua carne per amore vi
ri. s p amore et opacione spus sci cepit Nec ip
se spus scs ideo pater xi dicedus e Quia sicut deus
ipi de carne ipa vgi p amore suu atqz vtute sub
stancia ministravit ¶ Qualr filius ex ea carnem
Hoc ineffabile sacrametu Calliuplit cam xlij
Gregorius Incarnacionis dnice credere magis quere qm discutere: | petrus epus vbi s
Na qd natura no habet. vsus nescit. ignorat racio.
mens no sapit. celu pauet. terra stupet. natura mi
ratur: qualiter humanus sermo narrabit Denique conceptu
vginis euangelista. sicut humano sermone pandit: sic
archano divino claudit. ut ho qd nullus e credere
no psumat discutere Quis eni attinget archanu dei
ptu vgis. causa iezum. seculorum negocium. divinitatis
et carnis comercium hoiem deu Ipa siqde divinitas
atqz sibi racionabile. ac p eade corpus humanu totiusqz | Augus ad volu
hoiez i melius cmmutandu. nullatenus in deterius muta | sianu
to coaptavit: humanitatis nomen ab eo dignitatem assu
mens. et divinitatis ei largiter tribuens Ho itaqz deo

Idē gl̃ia feliciani

antestit: nō deq a se recessit ¶ Nō igit̃ ad mariā lōcali motu diuinitatis uenit: s̃ ineffabili potencie sue manifestacōne Et uterū matris gingnēdus impleuit: et qd totū ē substancie se plenitudine nō priuauit Ingressus est uterū v̄ginis dei filius nec iterū nascet̃ ante iā genitus nō dissimilis genitori cū nascet̃ ex eterno parente: nō dissimilis hoī cū nascet̃ ex matre moritura Idē tamen et eternus in suo: et moriturus in nr̄o. dū utrūq̃ continet ex seipso: neutrūq̃ pdit ex altero. uno morte gustauit altero mortuos suscitauit Sicq̃ deū et hoiem̄ uerus utriusq̃ mediator: nec geminata psonā: nec substanciā confusa monstrauit ¶ Qualit̃ ut pluuia in uellus

Bernh's sr̄ missus ē oᵃ. Scd̃a

Descendit aut in uterū v̄ginis ¶ descendit. Ca.m. xliij. dei filius: sicut pluuia in uellus: gutta distillantibus celis illapsu placido: tota se infundit unda diuinitatis

Petrus ep̄s rā.

Ille magᵉ celestis ymber illapsu placido se v̄gineū in uellus effudit: tota q̃ diuinitatis unda bibulo se nre carnis in uelle celauit. donec patibulo crucis pssa terris oībus salutis pluuiā effudet: ac uitalibus pstita stillicidijs tempe fidei germina rigaret

Ambᵒ in s̃ᵒ de natiᵉ dn̄i

Recte namq̃ sicut iā superius dictū ē maria uelleri cōparatur. que dn̄m ita concepit ut cū toto hauriret corpe: nec eiusdē corpis scissura pateret̃. s̃ eet mollis ad obsequiū: solida ad testimoniā Plane maria uellus De cuius molli sinu egressus ē agnus

Augus in enchiridion

Hic certo filius dei naturā assumpsit humanā. ab oī pctī nexu omnino liberā quale de v̄gine nasci optebat. que uides matris nō libido conceperat Que si p nascente corrumpet̃. iā nō illud de v̄gine natū eē. Hic gtieet̃. que matre immutata. condicie membra ipsius parit. et v̄go existit Cū igit̃ dei filius eet v̄-

nitꝰ nō gratia ſʒ natura: ſcuś ē filiꝰ hoīs. ut
eēt etiā plenꝰ gratia et unde nature humane tan-
ta gloria: nullis precedentibꝰ meritis ſine dubio gra-
tuita. niſi ut intelligerent homines a ptiis ſe iuſtificari
ꝑ eā ipiꝰ gratiā ꝑ quā ſcuś ē ut homo xpc nullā poſ-
ſet habere culpā. Hinc et angelꝰ vocat ipiꝰ matrē
gratia plenā: et paulo poſt nūciat apud deū inveniſſe gratiā
Proinde modꝰ iſte quo natꝰ ē de ſpū ſcō. nō ut
filiꝰ. de virgine vero ſicut filiꝰ: gratia dei nobis inſinuat.
qua homo nullis precedentibꝰ meritis. in ipo exordio natu-
re ſue quo cepit eē: verbo dei copularetur in tanta uni-
tate ꝑſone. ut idem filiꝰ dei qui et filiꝰ hoīs eēt ac ſi
in ipa nature ſuſceptione. Ipa gratia quodāmodo na-
turalis illi homi fieret: nullū pctm admittē poſſet. ꝯrue
videlicet gratia ideo ſignificanda fuerat ꝑ ſpm ſcm. qui
ſpūs ſcūs ipe ꝗpe ſic eſt deꝰ. ut etiā dicatur dei donū
Grd' etiā in utero virginis ocioſꝰ nō fuit: Capᵐ: xliiij:
Aplantata qui de pedis uſqʒ ad verticē nō erat in nob'
ſanitas: erravetamꝰ ab utero dampnati atqʒ
nati: quia de pctō. et in pctō concepti. ibi curator xpc ꝑmā
medicinā appoſuit ubi ꝑmꝰ locꝰ vulnerū patuit et v-
tero virginis ſubſtantialiter illapſus. de ſpū ſcō conceptꝰ ē
: ut noſtrā conceptionē ipe mundaret. quia ſpūs malꝰ
et ſi nō ſecerat inſecerat tamē ut etiā in utero
vita eiꝰ ocioſa nō eēt. dū novē menſibꝰ aliquātum
vulnꝰ purgaret. ſanitas putredinē virulentā uſqʒ
ad ymum. ut ſanitas ſempiterna ſuccederet: tunc iā
operabatur ſalutē in medio terre. videlicet in utero virginis
matris. ad quē ſicut ad mediū. ſicut ad cauſam re-
rū. ſicut ad negotiū ſeculorū reſpiciunt et qui habitāt
in celo. et qui in inferno. et qui nos preceſſerunt. et nos qui
ſumꝰ. et qui ſequuntur. et nati natorū et qui ab illis

Idē in ſmōe de pctō.

nascetur. Qui in celo sunt ut restaurentur. qui in inferno ut eripiantur. Qui precesserunt: ut prophete fideles inveniantur. Et qui sequuntur ut glorificentur. Ideo beatam te dicent omnes generationes genitrix dei: domina mundi. regina celi. que generationibus cunctis vitam et gloriam genuisti. In te reperiunt angeli leticiam. iusti graciam: peccatores veniam. In te oculi tocius creature merito respiciunt. quoniam in te. et de te. et per te benigna manus omnipotentis: quicquid creaverat recreavit. ¶ Eciam alibi ubi

Hildefunsus toletanus archiepiscopus

Vere alumpnus ille ¶ Qui inter lilia se ipsum pavit. xlv. Matrinalis fuit. quia in eo sapientia se influxit: que in cratere vinum suum miscuit. In quo salus virtutis pacis. et acervum tritici: et flores lilij. Christi gratia germinavit: quia Christus et acervus tritici et lilium fuit ¶ Denique qui nunc eciam inter lilia pascitur apud Mariam: utique copiosius pro liliorum multitudine pascebatur. An non lilia sunt decus virginitatis. insigne humilitatis supereminencia caritatis. Merito proinde canit dilectus sicut lilium inquit inter spinas: sic amica mea inter filias Ihrusalem. An non inter spinas erat qui dicebat. Cum hijs qui oderunt pacem eram pacificus. Ceterum et si iustus ut lilium germinet: sed non ad lilium ut sponsus pascitur. nec singularitate sibi complaceret: audi denique inter lilia commorantem ubi inquit duo vel tres congregati fuerint in nomine meo: in medio illorum sum. Amat se per media ihesus: diverticula semper et declinatoria reprobat. Sed per mediator dei et hominis filius Quorum itaque fratres exstirpare spinas. ac lilia inserere: si forte dilectus ad nos dignetur pascendo descendere. Erunt et iam nunc et in nobis lilia sicut in Maria. quamquam inferiora valde. si quidem contractum amore. devotionis hilaritas

Ber. in [illegible] de nativitate b. marie v.

illustravit: orationis intentionis puritas irradiavit.
confessionis indulgentia dealbavit. Ceterum quicquid il-
lud est quod deo paras offerre: castissimis illis marie ma-
nibus trade. Nimirum candidissima quidem lilia sunt: nec
causabitur ille liliorum amator. inter lilia non inventum
quicquid illud sit quod inter manus invenerit ¶ Quod hec
maria virum in utero circumdedit ¶ Capitulum xlvi

Videamus nunc iterum illud jheremie vaticinium. quia nova — Jheronimus super Jheremiam l. vi
femina circumdabit virum: idest maria christum gremio uteri
sui: videlicet absque coitu vel semine viri. qui iuxta incrementa
quidem etatis. per vagitum et infantiam perfecte sapientia et etate
videbitur: sed vir perfectus in utero femineo solitis mensibus
continebitur ¶ Hanc novitatem ut iam superius diximus. in — Vide supra in ista c. ... ij
maria fecit dominus. ut scilicet femina virum circumdaret. et vir-
tutem unius corpusculi membra se exhibet. Ibi agnosci-
tur longitudo brevis. latitudo angusta altitudo subdita
profunditas plena. Ibi quoque agnoscitur lux non lucens:
verbum infans. aqua sitiens. panis esuriens. Videas etiam in co-
ca cogitatu eo si attendas. potentiam regi. sapientiam instrui. virtu-
tem sustentari. deum denique lactentem sed angelos reficientem.
vagientem. sed miseros consolantem. Videamus contristari leti-
tiam. pavere fiduciam. fortitudinem infirmari. salutem pa-
ti. vitam mori. quodque non minus mirandum est: ubi cernitur
ipsa ~~leticia~~ tristicia letificans. pavor confortans. Infirmi-
tas roborans. passio salvans mors quoque vivificans. Nunc
quid non facile tibi est inter hec femina agnoscere virum
circumdantem cum mariam videas virum exhibitum a deo ihe-
sum in utero complectentem virum etiam etate. virum etiam ihesum nec-
dum etiam natus. sed sapientia non etate non corporis sed a-
nimi vigore. In illa namque plenitudine spiritus: quam in
sui conceptione accepit semper absque diminutione. adiectio-
ne permansit. Et tamen ut scriptum est: sapientia et etate

na p̄ſtruebat. dū eā quā ſēp plenꝰ erat: mīr plꝰ nūminꝰ oſtentabat. p̄ ut terrenū meritis conſtruere
ul̄ expedire ſciebat. Unū ergo dixerim. ih̄m nō ſolū
cū iā diceretur vir p̄pheta potens ī ope & ſ'mone. ſꝫ e-
ciā cū adhuc tenera infancie mēbra virgo mater
blādo ul̄ foueret ī gremio: cōſtaret ī utero vi-
vū ipſū maturitate ſenſuū. nō corpulencia mēbrorum
. nec vigore corpis: ſꝫ mentis ¶ Q̄r virgo hoſpiciū

Q dei & porta clauſa & ortꝰ cōcluſꝰ fuit. Caᵐ. xlvii
Vir deniqꝫ dubitare fuiſſe vivū ī utero. q̄
inibi deū fuiſſe nō ambigo ¶ Hinc iterū ſcriptū est

Theologus[?] p̄s xviij: In ſole poſuit tabernaculū eiꝰ. xp̄s eī ī maria velut
ī thalamo ſponſus: & quaſi tabernaculū eiꝰ fuit matris
Odilo cluniacenſis: corpꝰ ¶ Vn̄ congrue videtur a pluribꝰ ſtatutū: ut in
memoria dei genitricis illi recitetur euangelica lectio:
que narrat illas duas matre & carne ſorores do-
minū ih̄m excepiſſe hoſpicio. Cuj naqꝫ illa ī mundū
venienti p̄parauit templū: celeſti virtute ſacratū. ac
perpetue virginitati dedicatum. Huic iſte tralis[?] hitacōis[?]
p̄parauit domū: & ſinceriſſime caritatis p̄buerunt

Theologus[?] ī ſermone de aſſumptione: obſequiū ¶ Vere nouū & omniū ſupereminens no-
uitatū. quādo deꝰ virtutū qui mundꝰ nō poteſt ferre:
nec videre aliquis. ita ut poſſit viuere. ſic ingreſſꝰ eſt
hoſpiciū ventris: ut neſciret clauſtra corporis: ſicqꝫ
geſtatꝰ ē ut totꝰ ī eo deꝰ eet: & ſic inde exiuit.
ut omnino porta ſicut: fatetur ezechiel clauſa eet

Auguſtinus ī ſermone de annunciatione: Q̄d ē et hō nō tranſiet p̄ eā. niſi qḋ ioſeph nō cog-
noſcet eā. Et qḋ eſt dn̄s intrabit: & egreditur
p̄ eā niſi ſpūs ſc̄s impregnabit eā: & angelorū dn̄o
naſcetur p̄ eā. Et qḋ ē clauſa erit ī eternum: niſi
q̄a virgo maria eſt ante partū: virgo ī partu. virgo poſt
partū. Dicat ergo maria Illa facta ſum ianua clauſa

per que hostia per eius ad suos circumspectoꝛes ingressus est.
ad discipulos clauso hostio cenaculi. ut deus ingressus est
Cum itaque ex ventre. me matre dimisit intacta. ad-
impleuit ventrem meum diuinitate: et vterum meum non
euacuauit castitate. Exiuit e ventre meo cursu gy-
gantis magnificus: et venter meus non est pudoꝛe eua-
cuatus Nec grauiores facta sum sine pudoꝛe: nec par-
turicione facta sum cum doloꝛe O maria laudabilis
miter fetas: cuius ab angelo salutatur virginitas. sola
impregnata nec viciata. excoꝛiata. nec euacuata.
Thinc enim in omnibus eminet. Oꝛtus conclusus soroꝛ mea Theo^g. v^t. s^a
fons signatus. emissiones tue paradysus. vere oꝛtus de-
liciarum. in quo consita sunt vniuersa genera floꝛum: et odo-
ramenta virtutum. Sic que conclusus: ut nesciat violari.
neque coꝛrumpi vllis insidiarum fraudibus. Fons itaque
sigillo tocius trinitatis signatus. ex quo fons vite ma-
nat: in cuius lumine lumen omnes videmus. Ipse est enim
iuxta Johannem qui illuminat omnem hominem Cuius profecto vte-
ri emissio: superioꝛum ciuium omnium est paradysus. De isto
itaque vteris agro: patriarcha ysaac longe odoꝛans
aiebat Ecce odoꝛ filii mei: sicut odoꝛ agri pleni
cui benedixit dominus ¶ Qualis in terra inculta fructum

Non solum itaque: Pacis attulit: Capitulum xlviij:
Iuxta quod superius exposuimus: sicut pluuia in vellus Ber. v^t. s^a
descendit dei filius in mariam: sed etiam sicut stillicidia stil-
lantia super terram In illa nempe die stillauerunt montes
dulcedinem. et colles fluxerunt lac et mel: quando roꝛanti- Ide ibid' eiue^a p^a
bus celis desuper. nubibusque pluentibus iustum: aperta est
terra leta germinans saluatoꝛem Quando dominus dante be-
nignitatem. et terra nostra reddere fructum suum: super illum
montem montium: montem coagulatum et pinguem. miseri-
coꝛdia et veritas obuiauerunt sibi: iusticia et pax os-
culate sunt ¶ Veritas enim erat in celo cum iudice deo: Hugo de scō
victoꝛe

: misericordia vero in terra cum homine inducendo ubi namque
misericordia esset si cum misero non esset. Accepto denique
tempore descendit deus assumpta veritate: ut poneret ratio-
nem cum homine. Quod cum vidisset misericordia divini consilii
non ignara: perrexit in obviam illi deum cupiens mitigare
et placatum adducere. Illi ergo misericordia et veritas
obviaverunt sibi: veritas affirmabat hominem nequam me-
rito debere condempnari: misericordia vero respondit eos
ut boni fierent: etiam spontanea pietate debere redi-
mi. Veritas dixit quod malis deus omnino parce-
re non debet: misericordia vero respondit quod si nemini deus par-
ceret nunquam bonos haberet. Veritas dixit se nolle non
posse tot hominum scelera tollerare. Misericordia vero respondit
: dei gratiam et indulgentiam superhabundare. Videns itaque
deus tam diversas sententias ad effectum simul perduci non
posse: ait. Scriptum est misericordiam et veritatem diligit deus
Veritas autem vult ut totum imputet: misericordia vero ut totum
condonet: Quae quia simul fieri non possunt ut partim homo
et ex parte propter veritatem puniatur: ut propter misericordiam
ex parte dimittatur. Veritas autem iratus contra hominis clamans
de terra cepit hominem accusans. Misericordia vero non desistebat
in celo pro homine postulans. Itaque veritas de terra pro con-
fessione hominis oriebatur: et iustitia de celo prospici-
ens per dei iram ad terras mittebatur. Quoniam
ergo misericordia deo cum pro homine erat: iustitia vero et veri-
tas a deo cum homine erant. Iam inter deum et hominem pro
iustitia pax erat. Tunc ait iustitia ad pacem: numquid
satis est optimo mala dicere. nisi etiam studeat bo-
na conferre. Paravit pater per indulgentiam: nunc etiam
conservat virtutum dona per gratiam. Annuit pax et ait
Dominus dabit benignitatem: et terra nostra dabit fructum suum

Mistice vero terra suffecit maria virgine: que fide
apta non corrupcione genuit salvatorem Illam quippe sine — Ysidorus contra iudeos lib° i°
virilis seminis commixtione sola creavit deus virum et alibi
dicitur. lapis de monte sine manibus abscisus ¶ Hic est
fructus terre sublimis: filius videlicet marie virginis. de — Glosa super ysayam
quo quodam dictum est ad abraham de fructu ventris tui po-
nam super sedem tuam Ne dixeris ultra o adam: mulier — Ieronimus in sermone de nativitate b. m.
dedit mihi de ligno vetito: dic pocius mulier quam dedisti
mihi cibavit me fructu benedicto ¶ Qualiter ut virga

Virga enim aaron ¶ sine humore florem protulit: xlix:
que sine humore florem protulit: mariam virginem esse — Ysidorus super Numeri
putavit. que sine coitu christum dei verbum edidit Ita magis
manifestum arbitror quia: nam sit virga de radice — Ieronimus in sermone ii° de adventu domini
yesse procedens Cuius vero flos super quam requiescat spiritus
sanctus. quoniam virgo dei genitrix virga est. flos filius eius flos
utique virginis filius. flos candidus et rubicundus electus ex milibus
Flos in quem prospicere desiderant angeli. flos ad cuius odorem re-
viviscunt mortui flos inquam non orti: sed ut ipse testatur
flos campi Ad modum enim campi sine omni humano adminiculo
virginis alvus floruit: sic inviolatus et castus visce-
ribus florem protulit: cuius pulchritudo corruptione non vi-
ciat: et in perpetuum gratia non marcescat Hec est enim
virga sublimis: planta celestis. sanctior omnibus. que
verticem sanctum erexit usque ad divinam maiestatem: quam
nimirum in altum miserat radices humilitatis ¶ Illud sa- — In sermone de annunciacione
ne diligenter attende: quod hunc florem propheta non de vir-
ga dixit ascensurum. sed de radice. ne putetur ut esti-
maverunt non nulli: nova christi caro in virgine de nichi-
lo creata fuisse. sed absque dubio probetur: a communis
radicis origine communem materiam habuisse ¶ Ita — Augustinus ad volusianum
quod magnitudo virtutis dei: que nullas angustias in angusto

Liber .i. sup Ave de natiuitate b. ma.

ſcerent. uterum uirginale non adiectio. ſed indigena pu-
erperio fecundauit. Hec ergo cogito meditari dixi
ſapientiam. et prudentiam induerunt ſuauitatis eructuare
memoria: quia in huius tempore inuidebis ſacerdotalis uir-
ga copioſe produxit. quia in ſuperius hauriens uberius:
nobis maria effudit. In ſupernis plane et ultra an-
gelos. nam uſque ad angelos plenitudine gratie: ſuper ange-
los autem gratia ſuperueniente peruenit. Eſt nimirum
et in angelis caritas: eſt puritas eſt humilitas. Quid
horum non eminuit in maria. Ut vero cum aliquid dic-
tum eſt angelorum. Prius ſeorſum ſupueniet in te et deinde:
veritas de terra orta est: et non de angelica creatura.
Angelos: ſed abrahe ſemen apprehendit. Angelo ſemper mag-
num eſt ut ſit dei miniſter. maria vero ſublimius
quiddam meruit: ut ſit mater. Fecunditas itaque vir-
ginis ſupereminens gloria eſt: tanto quod ſingulari mu-
nere facta eſt excellentior angelis quanto differentius pre
miniſtris nomen accepit matris. Hanc iuncis gratia
plena in gratia: ut caritate in feruida. virginitate in
tegra humilitate deuota. ſine michilominus ſine viri-
li cognicione gravida: ſine muliebri dolore puer-
pera prorsum hoc est. quod ſed enim in ea natum eſt
ſanctum: filius dei vocatur et eſt. Ipsa itaque virgo ſingu-

Aug. in libro de fide ad petrum

lari gratia preueniente eſt atque repleta. ut ipſum haberet ute-
ris ſui fructum quem ex initio habet uniuerſitas dominum
ut illud quod naſcebatur ex propagine primi hominis: tantum
modo generis originem duceret: et non criminis
Qualiter in montana aſcendens elyzabeth ſalutauit. Capitulum .ix.

Glosa ſuper lucam

Accepto igitur ut deum eſt conſenſu virginis. ut ſine vi-
rili ſemine conciperet dei filium: diſceſſit angelus ab ea

Beda ibidem

viſum uerique ſubtrahendo: non famulatum. Itaque celeſtia pe-
tit. quia et virgo ſequitur: dum in montana pergeretur. Non

eum quasi incredula de oraculo. nec quasi incerta de nun- Ambrosius super lu-
cio: nec quasi dubitans de exemplo ¶ sed quasi leta pro voto. re- cam li. ii°.
ligiosa pro officio. festina pro gaudio: abijt in montana
¶ Quo enim iam deo plena. nisi ad superiora conscenderet
Et hoc cum festinacione: quia nescit tarda molimina: spiritus
sancti gratia ¶ Sed nec gaudebit virgo diu videri in publico:
Discite igitur et vos mulieres: non per domos alienas cir-
cumcursare: non in plateis morari: non aliquos in publico
sermones miscere. Maria in domo sera: in publico festi-
na ¶ Itaque festinanter abijt et zacharie domum intrauit Bruno super lucam
ut elyzabeth visitaret: a qua cognati gaudens inuncula
ministraret ¶ Discite et vos mulieres scilicet: sedulitatem Ambrosius ubi supra
quam vos habetis cognatis prignantibus exhibere ~~Maria~~
nempe que sola prius in penetralibus versabatur. non Glosa super lucam
a publico virginitatis pudore ¶ Non a studio montium ar-
duitate ¶ Non ab officio itineris asperitate retardatur Glosa super lucam
¶ Et salutauit elyzabeth: quasi congratulans ei de dono: quod ~~Ambrosius ubi supra~~
eam accepisse audiuisset ¶ Audiuistis o virgines marie Ambrosius ubi supra
pudorem. discite et eius humilitatem: Junior ad seniorem
venit: etiam prior salutauit. Decet enim ut virgo quanto
castior: tanto sit et humilior ¶ Tadem igitur humilitatem Beda ubi supra
quam angelo maria exhibuerat: homnibus etiam exhibere cu-
rabat. Et hoc quando minori superior: ut adiuuaret
minor ¶ Ideo etiam maria post conceptum ad elyzabeth Origenes super
in montana properauerat: quia ihesus qui in utero suo erat lucam omelia
Johannem adhuc in ventre matris positum sanctificare festi- 7a
nabat ¶ Qualiter ad vocem eius Johannes in utero exultauit

Hinc et tito aductus marie dominice ¶ ij:
beneficia declaratur. dum subditur ¶ Et factum est Beda ubi supra
ut audiuit salutacionem eius elyzabeth: exultauit in-
fans in utero eius ¶ Ordine quidem nature prior e-
lyzabeth marie vocem audiuit: sed secundum racionem mis-
terij prior Johannes exultauit. quia prior gratiam sensit

Sicut et illa marie. sic etiam iste adventum domini sentiebat
et quia lingua non poterat animo. exultare salutabat
iam quasi sue precursionis officium spiritu sancto repletus incho-
Origenes v. omelia — abat ¶ Ideo nempe ut deum cum maria post conceptum
ad elyzabeth in montana pervenit. quia ihesus qui in utero suo
erat. iohannem adhuc in ventre matris positum sanctificare festi-
nabat denique non antequam maria salutaret elyzabeth: sed
statim ut locuta est verbum quod dei filius in ventre matris sub-
gesserat infans iohannes exultavit: et tunc primum precur-
sorem suum ihesus prophetam fecit. Sic igitur ad [illegible] ma-
ne iohannes exultavit et lusit: quia verba domini pronunciantis
per os virginis audiebat: ac de utero matris in occursum
Beda in omelia de sancto Jo. baptista — illius erumpere gestiebat. Vere ergo lucerna ardens
fuit: quod sic flamma celestis percurrit ut iam celesti
sentiret adventum: quem nondum sentire posset vel scire.
Ille nimirum ignis novus. qui vices e celo lapsus
per os gabrielis in aure intraverat virginis: rursus
per os virginis et aure matris. ad parvulum introivit:
ut vas electionis impleret: et lucerna christo domino precur-
reret qui adhuc sub modio erat. et ipsum modium
suum tantum. matris scilicet illuminabat. magnumque ei
revelans sacramentum pietatis ipso motu nove exulta-
tionis. paulo post ponenda super candelabrum totumque
Augustinus in quadam omelia — novis illustratura fulgoribus mundum. Nam quia sal-
vator noster dei filius in corpore mortali quasi in nocte ap-
parere voluit: lucernam sibimet unde videretur vel vi-
Gregorius in omelia xx. — deret accendit. Hinc etiam illius iohannes vocem se esse as-
seruit: quia vox verbum precedit. Adventum namque domini
precurrens vox dicitur. quia per eius ministerium patris ver-
Maximus episcopus in omelia de sancto Johanne baptista — bum ab hominibus auditur. ¶ Veniente quippe dei filio in
carne plenus [?] ore clamavit: et sicut patri mu-
to linguam aperuit. Sic et aures hominum audi-

tu gr̃e ſaluatoris promeruit In tanta aute ī eo ſpe-
cialis pfulſit electio: ut āte mereret̄ prunciare dn̄m
q̄ naſcedi ſumeret initiū. ul' ligua qua enunciare poſ-
ſet: acciperet Quid ē hoc miraculi fr̄es Que tantorū
nouitas gaudiorū Vt elizabeth ille vetꝰ mulier. ꝑ
noua mater. veniēti ad ſe bt̄e marie teſtaret̄ infā-
tē ī vtero ſe habere: qui nec dū ſenciēs ſeipm̄: dn̄icā-
m ſenſit aduentū Nullꝰ ignorat krm̄ p̃uulū hoīez
ab vtero materno pdeunte: inter ipa lucis exordia
meſtis concrepare vagitibꝫ Solꝰ baptiſta dn̄i ultra le-
gē naſcenciū: natiuitate ſua leticia ⁊ exultacione p̃-
uenit ipſū q̄z mūdi ſaluatorē. q̄a nec dū ſermone
poterat. ꝓphetico gaudio p̃uclamit ¶ De compacione
parcis vtriuſq̄z ſcilꝫ elizabeth et marie Cap̄ lij

Qualis ante vox talis ⁊ nunc eiꝰ: videlꝫ natꝰ ex
gracia. nō ex natura. Itaq̄z ſicut xp̄i conceptione
āte pnunciauit angelꝰ. ſic ⁊ iſtiꝰ ptās xp̄i. āte q̄ naſ-
ceretur cauſa eſt: ſic ⁊ illiꝰ virtꝰ āte ortū manifeſtata
eſt Deniq̄z nulliꝰ ex patribꝫ natiuitatē eccleſia celebrat. Jo-
hannis ⁊ xp̄i ſolēpnizat Naſcit̄ Johēs de ſterili ani-
cula: xp̄s de v̄gine Juuencula Johēm itaq̄z parit ſte-
rilitas: xp̄m integritas In natiuitate Johīs etas non
erat congrua parentalis: ī natiuitate xp̄i complexus non
erat maritalis Porro āgelo nunciāte Johēs naſci-
turꝰ nō credit̄. et pater mutꝰ efficit̄: xp̄s vero
credit̄ ⁊ a v̄gine fide concipit̄ Et tamē eadē fe-
re v̄ba ſūt vtriuſq̄z: zacharie videlꝫ ⁊ marie
Nā ⁊ pc madud eadē v̄ba ſūt. vnde hoc ſciam: ⁊
quomodo fiet iſtud Sꝫ tamē ille corripit̄. iſta in-
ſtruit̄ Illi dicit̄. q̄re nō credidiſti Iſti vero ani-
pe qd' q̄ſiſti In vtriuſq̄z ſiqdem v̄bis cogitacio
latebat. ſed hoīeꝰ. nō eū q̄ corda videbat Poſt-

Criſoſtomus ī o.
de eodem

Auguſtinus ī ſermone
de eodem

mo Johes nascit: ubi iam lux minuit: et nox i-
cipit crescere. Cristus autem ubi nox incipit decremen-
tum. et dies augmentum. Unde tamquam hoc signum nati-
vitatis eorum inspirans ipse Johes ait Illum oportet
crescere me autem minui. Videt autem Johes duorum
testamentorum adesse veteris autem novi quedam interie-
ctus limes. dicente dno. Lex et pphe usque ad Johem
pphaverunt. Sustinet ergo psonam vetustatis. p-
pter quam de senibus nascit. et promium novi-
tatis. ppter quod in visceribus matris mundi natus p-
pheta declarat. Fuerat quidem divina dispositio:
ut homo tante continencie testimonium xpo phiberet: qui etiam
xps putari posset. Nam inter natos mulierum: ut
ait ipse: nemo surrexit maior Johe. Itaque si co-
nullus erat maior homo: utique qui maior est illo plus est
quam homo. ¶ Et quam bene decuit ut de matre steri-
li nasceretur. qui fecunditate virtutis vecturus erat: qui
tenerus mirabile predicandum mirabiliter natus ondet. Cuius
hac religione gloriosus. Cuius hac fide insignis. In
qua stellas concepit. Verbo prevenit. mutus loquit. et in
secreto maternorum viscerum pueri tocius mundi
gaudia preludunt ac ondunt. etc. ¶ Ruerunt Ely-
zabeth virginem marie benedixi ¶ Cap. liiij.

Amb. v. s. Repleta est ergo spiritu sancto et elyzabeth: non quidem
prius mater quam filius repleta fuit: sed filius repletus
matrem etiam implevit. Prophetant quidem matres spiritu pre-
malorum. Maria tamen repleta est ante conceptum: elyzabeth

Ber. v. s. autem post conceptum ¶ Et exclamavit voce magna: A
A cognovit dei dona. Benedicta igitur tu inter mulieres. Ex-
re eadem voce maria verbo ab elyzabeth. qua et ga-
briele angelo benedicit: ut et angelis et omnibus venera-

A non quia tam clamosa quam devota vel ideo voce magna:
quia magna cogit.

Maximus v. s.

da: cunctis que feminis preferenda monstratur. Et inue-
ra virgo maria inter mulieres benedicta: que et decus possi- petrus episcopus vt supra
det virginitatis. et dignitatem protulit matris. Vere bene-
dicta: que et superni conceptus meruit gratiam: diuinique ge-
minis suscepit gloriam. et sustulit integritatis coronam
Vere benedicta que celo fuit maior: terra fortior: orbe la-
tior. Deum namque quem mundus non capit sola cepit porta-
uit eum qui portat orbem: genuitque genuit creatorem
nutriuit omnium viuentium nutritorem. Benedicta Theod. in sermone de assumpcione
mater in mulieribus tu es: idest plus benedicta quam omnes mu-
lieres: Contra quod maledictionis per euam infusum est
totum marie benedictio abstulit: insuper et gratiam infu-
dit. Eua igitur obfuit. maria profuit: eua lesit. ma- Idem in alio
ria illuxit. Cadat typerum eue: quia loci summus vimus si-
per pretium virginis marie ¶ Non solum igitur inter mu- Glo. super lucam
lieres benedicta: sed etiam inter benedictos maiori ben-
dictione. insignitus est virgo maria etc. ¶ Et qualiter e-
Est benedictus. Vnde fructum ventris eius benedixit: Ca. i. iiij
fructus ventris tui. non sicut benedicti super homines
ceteri: sed sicut apostolus ait. Qui est super omnia benedictus
in secula: per quem et aliis benedictio venit ¶ Alter gra- Ber. super mis-
tia benedicta. Ideo benedictus est fructus tui ventris: sed sus est: omel. iij.
ideo tu benedicta. quoniam ille te preuenit in benedictioni-
bus dulcedinis vere eterne benedictus: in quo benedicte sunt
omnes gentes. De cuius plenitudine tu quoque accepisti cum ce-
teris: quamquam differentius a ceteris. Benedictus ergo fructus
ventris tui. benedictus in odore. benedictus in sapore: be-
nedictus in specie vel decore. Huius odoriferi fructus fra-
grantiam senciebat: qui dicebat Ecce odor filii mei: sicut
odor agri pleni. Cui non vere benedictus. cui benedixit
dominus ¶ Talibus quippe floribus sancti diuinitus afficie- Theod. in sermone
bantur odoramentis: talibus inspirabantur de christo vt supra

pſagijs qd videlꝫ naſciturꝰ eet i mūdo: i quo eet
om̄ ſalus · et hereditatis eterne benedictio ¶ Iſti ſiqde
erāt fidei veſtes · qbꝰ induebatᷣ ſancti priores iſte
quas rebecca · pmo ſpē ſcē domi ſeruū habint: q-
bꝰ iacob filiū ſuū induit ¶ Iſti em̄ ſpūs eas do-
mi ſeruaſſet ac ptuliſſet: qd tamē mivi odoris
pater yſaac i eis habuiſſet ¶ Totū ergo miſteriū
erat qd gerebatᷣ ut ſcilꝫ per veſtimētorꝫ fragrā-
ciam xpūs annūciaretᷣ: qꝛ nos gr̄uꝫ baptizamᷣ
induimꝰ: i quo bndixit nos deꝰ oī bndicōne
ſpūali i celeſtibꝰ · vnde ⁊ huiꝰ odore ut dcm̄ eſt
i ſpū loge trahēs pſatus yſaac filiū benedixit
i quo vniūſa oīs bndictio celeſtis mūdo effloru-
it ¶ Et bene ab eo plenꝰ ager dicitᷣ: qꝛ plena gr̄a
virgo maria nūciatur: de cuiꝰ vtero vite fructus
effluxit credētibꝰ · ⁊ nos oēs de plenitudie eiꝰ acce-
Pev· v'· ß pimꝰ ¶ De ſapore vero eiuſdē fructus gdā qd guſ-
tauerat taliter eructuabat: Guſtate inqt ⁊ videte
qm̄ ſuauis ē dn̄s · ⁊ alibi ¶ Quā magna multitudo
dulcedīs tue dn̄e: Hec qꝛ fructus gſa ſcl' guſtatꝰ dul-
cedie ſue magis appetitū excitat: de ſe nos ad ſe
inuitat dicēs Qui edūt me adhuc eſurient · audi et
de ſpecie: i qua deſiderant angeli pſpicere Ex ſyon ſpe-
cies decoris eiꝰ · Tu inqt ſpecioſꝰ forma p filijs
hominū: diffuſa ē gr̄a i labijs tuis: ꝓpterea bndixit
Jdē· i· o^a· ij^a te deꝰ ieternū ¶ Ergo maria bndictus fructus ve-
tris tui Tu qꝛ benedicta ex eiꝰ bndictione: quia no
poteſt arbor mala bonū fructū facere Quid dicebas
adam mulier quā dediſti m̄i dedit m̄i de fructu lig-
ni ⁊ comedi verba malicie ſue ſūt hec · qbꝰ augeas
magis culpā qꝛ deleas: ſꝫ ſapiēcia dicit maliciā
Cite redditᷣ tibi femina prudens p fatua: huiꝰ
p ſuperbiā · que tibi p ligno mortis guſtū vite

D 1

porrigat. et per venenoso illo amaritudinis cibo. fructum
eius in dulcedine pararet. Ergo muta verbum iniquae ex-
cusationis. in voce confitentiae actionis. et dic mulier
quam dedisti mihi domine. dedit mihi de ligno vitae et comedi:
et dulce fuit super mel ori meo. quia in ipso vivificasti me

¶ Qualiter matrem domini magnificavit: ca. lv:

Et unde hoc mihi inquit ut veniat mater domini mei ad
me. Non ignorat elyzabeth operatorem esse spiritus sancti: quod
prophete matrem ac matre domini ad perfectum pignoris
sui salutem venerit verbo. hoc non sui meriti. sed divi-
ni muneris esse fatetur: quoniam idem spiritus qui prophetie
illi donum dedit. pariter et humilitatem prestitit ¶ Unde
de hoc inquit michi: Quasi diceret Quanta michi bo- Ambrosius super lucam
na accidit: quod ad me mater domini venit. Sed qua rusticana
quibusque meritis meis congruit amicabilis sessio. miste-
rium agnosco. matrem domini veraci verbo: plena est deo
¶ Ecce enim ut facta est vox salutationis tue in auribus Beda ut supra
meis: exultavit infans in gaudio in utero meo. Ipso
quippe memento quo vox in aures corporis: utriusque
spiritualis cor auditus intravit et non solum matrem:
sed etiam sobolem amore advenientis accendit ¶ Magna Idem in eodem
venustate spiritu quo impleta erat elyzabeth: intelligit
quid infantis exultatio sufficeret. venisse scilicet ma-
trem illius: cuius precursor futurus erat. Que ergo pri-
us erubescebat omnibus parentis. dum nesciret meri-
tum virginitatis: iam matrem benedicebat. Et que se prius
occultabat: quia filium conceperat. nunc se iactabat: quia
prophetam genuerat. Denique que in occulto cognoverat: huius
qui sibi aderat et audiebat palam evangelizabat

¶ Qualiter fide ipsi commendavit. ca. lvi

Beata inquit que credidisti: quoniam perficientur ea que
dicta sunt tibi a domino Hic apparet mariam non du-
bitasse: sed credidisse: et ideo fructum consecutam fuisse:
Apparet etiam elyzabeth: ipsa verba angeli ad mari-

Augustinus in sermone de annunciacione

am dicta per spiritum intellexisse virgo itaque credidit: ubi sacerdos dubitavit Hinc vox illa virginalis insonuit Ecce inquit ancilla domini: fiat mihi secundum verbum tuum O felix obediencia. O insignis gracia. que dum fide humiliter dedit: celi opificem in se corporavit Hec obediencia vera fuit omni sacrificio anterior: hec voluntas cunctis hostijs gracior Hinc et gloriam promeruit: quia ipsa primordium auxit Ecce inquit ex hoc beatam me dicent omnes generaciones Sic iuxta iheremiam fecit dominus in terra novum: quia femina circumdabit virum Cui credidit inquam maria virum: angelo fidem prebendo: quia perdidit eva virum serpenti consenciendo: subitoque beata dei genitrix pignus efficitur et per cuncta secula predicatur

Idem de trinitate libro xiii

¶ Christus enim ex virgine nasci voluit: cuius concepcione spiritus non caro. fides non libido prevenit credendo quippe non concumbendo sancta virginitas est fecundata: quia nascebatur non transgressionis contagione viciata natura: sed omnium talium viciorum sola medicina.

Idem in libro de virginitate

Beacior ergo maria percipiendo fidem christi: quam concipiendo carnem christi Ita et ipse dicenti ubi Beati qui audiunt et custodiunt verbum dei Denique fratribus eius idest cognatis secundum carnem qui non crediderunt in eum quid profuit illa cognacio: Sic et materna propinquitas nichil marie contulisset nisi felicius corde christum quam carne gestasset

De cantico prophetico quod mater virgo cecinit. Capitulum viii

Glosa super lucam

Audiens denique maria promissis elyzabeth dona que preceperat apostolus tacere non potuit et que virginali pudore prius acceptum oraculum silencio texerat iam congruo tempore patefecit Congrue quidem et ante iohannem elyzabeth et ante dominum genitricem prophetavit maria: ut sicut in inicio peccatum mulierem: sic eciam in inicio salutis a mulieribus inchoarent bona

Hugo super magnificat

¶ Ideo ergo maria se potuit vl-

terig totiue que spiritum qui inter cordis sui secreta tanta plenitudine veritatis seruebat: per oris alicui clausura tenebat erupisse. Hinc igitur ad manifestationem spiritus os aperuit: et verbum quod conceperat eructans in laudem saluatoris erupit dicens Magnificat anima mea dominum etc. ¶ Nunc leta virgo maria filium amplectitur: portat a quo portatur: plaudet nunc organis maria et inter aetulos puerpere conceperat tympana. Audite quemadmodum tympanistria nostra cantauerit Magnificat igitur anima mea dominum. Causam igitur malerentis erumpi miraculum noui partus erumit et cum placitum marie tatus exclusit. Leo ad hu- hugo. v. s.
mus tantum verba patet leniter estimanda que minimum de tam profunda conceptione plata sunt: absque profunda inuestigatione digne penetrari non possunt. Et omne quod deum est ab illa summe voluntatis intima hi- te. tum mens virginis excellenter thesaurat emanauit nec aliud quidquam dicere potuit que meditando locuta non est: sed gustando: quia quod non docuit per varia discurrens cogitatio: sed viui sapientie fontis per contemplatione mentis interes devoto ¶ Primo quidem dona sibi Glo. su. luca
specialiter commissa confitens insinuat. deinde vero beneficia dei: quibus generaliter humano generi perpetuo consule non desistit enumerat ¶ Qualiter

Magnificat ¶ Initio domini magnificauit: ca. viii Origenes su. lu.
igitur anima mea dominum Saluator noster est ymago dei inuisibilis: et anima nostra est ymago ymaginis Si igitur illam opere cogitatione sermone magnificauero: tunc ymago in me grandis efficitur: et ipse dominus cuius ymago est in anima mea magnificatur ¶ Magnificaui Glo. sup. luca
certo dicit dominus non quia ei humana vox aliquid adiungat: sed quia magnificatur in nobis: dum anima nostra que ad ymaginem dei est creata. xpo qui ymago patris est per iusticiam se conformat. Dicit dominum ipsum

xpm imitando magnificat quoad participacionem magnitudinis
eius sublimior erat: ut illa ymaginem splendido honorum
colore factorum. et quoad emulacionem virtutis experiens
Ber. sup magnificat — magnificat. Magnificat igitur dominus a me: quia magnifice a magni-
fico domino anima mea est magnificata In primis quidem
ad ymaginem et similitudinem dei mirabiliter creata:
post hec in adam mirabiliter deformata. nunc autem
mirabilius gloriosius ac magnificencius reformata: sive
renouata magnificat ergo dominum voce. opere. affec-
tu magnificat quidem dominum omnis creatura: sed anima mea
super omnia Inter omnem quippe creaturam nichil tam magni-
fice fecit dominus sicut animam meam ¶ Qualiter in domino se
Et exultauit spiritus meus: Exultasse dicitur: Ca. v. xx.
idest extra omnem creaturam et extra semetipsum:
quia pre immensitate gaudij saltauit in deo salutari me-
o: videlicet in ihesu filio meo singulariter meo. Ac si di-
Glo. sup lu: — ceret ¶ Tanto me deus munere sublimauit. ut nullo
lingue explicare possim officio. sed totum interioris animi
affectum in agendis graciarum laudibus offero: totum quod
viuo. quod sencio. quod discerno. in eius magnitudine conte-
plando. et in eius preceptis obseruandis impendo. in ipso
tantum exulto: quia terrena non curo. quia prosperitas me non
extollit: aduersitas non frangit sed illius sola spiritus
meus memoria delectatur: a quo salus eterna speratur
illius perpetua diuinitate letatur: cuius temporali concepcione
Hugo. v. s. — caro mea fecundatur ¶ De salutacione quam qua hu-
no genere paravi nunc video: totis precordijs exulto
video namque de me assumi: quod et credo me debere of-
ferri vere dilecta hugo maria in cella illa vina-
ria a rege sponso tuo introducta: et ab vbertate do-
mus eius inebriata. memoria suauitatis illius e-
ructasti: et in iusticia eius exultasti vidisti quippe
maiestatem: gustasti suauitatem Ideo quia quod intus

P 3

hausisti foras propinasti Duo nempe sunt que bo-
ni angelorum et hominum spiritus in illo fonte boni eterna con-
templatione hauriunt videlicet incomprehensibilis dei ma-
iestas: et ineffabilis bonitas. quorum alterum castum a-
morem gignit. alterum vero delectationem parit pro
maiestate namque veneratur deus et pro bonitate dili-
gitur cum nec vel dilectio sine reverentia dissoluta sit
nec reverentia sine dilectione penalis Ad hanc contempla-
tionem mens marie subiecta fuit. que celestis pa-
trie dulcedinem in verbis suis tam mirabiliter expres-
sit: quod ineffabiliter comprehendit Cum enim magnificare dominum
se perhibuit. veneranda maiestate interna visione
contueri se manifesta declaravit Cum vero se in saluta-
ri suo exultavi asseruit: gustum interne bonitatis
se percepisse ostendit Hanc quod universe vie domini mi-
sericordia et veritas dominum salvatorem confiteri perfecta
laus esse probatur cum in domino veritas et in salvatore mi-
sericordia commendatur ¶ De humilitate eius apud deum

Maria vero ut suum gaudium || acceptione: ca. ix:
esse solidum demonstraret Illud nec a vanitate
exortum: nec ad vanitatem conversum ondit Sed se sedei do-
na in deum diligere. et prospectu gratie qua preventa
erat: in suo se salutari exultare perhibuit ¶ Unde
et subdit Quia respexit humilitatem ancille sue Ecce — Glo. super lucam
quam vilia de se sentit: et totum dei gratie tribuit In
iudicio suo demonstrat se humilem: sed respectu sup-
ne gratie sublimem. ut sicut mors intravit in
mundum per superbiam eue: sic vite pandatur introitus
per humilitatem marie Respexit inquit humilitatem a- — Ber. b. s.
ncille sue Humilitas enim sui contemptus. ancilla vero sua
devotione commendat famulatum Respiciendo inquit
me per gratiam suam: et humilem me fecit et ancillam suam
Beatam michi me fecit. quia de me et in me opus.

sua spirituale fecit. Idcirco maria virgo sola in se deum
humilitatem respexisse dicit. quia diuinitatis participationem
quam in primis parentibus humana natura perdidit: in maria
per humilitatem recuperauit. Illa quia verbum patris propter
humilitatis sue meritum. carnis substantiam quam sibi
uniret assumpsit: quasi ad eam quam prius abiecerat
naturam sublimandam per misericordiam respexit. Cuius
humilitatis virtutem insinuat: cum ancillam se vocat. Illa
quia se humiliter quod erat ancillam cognouit: ideo sub-
limiter quod non erat matrem esse meruit. Eua per
superbiam se dei creaturam esse non considerabat. ideo
pacificari voluit: maria vero humiliter factori suo
se subderet: ancillam nominauit. Ideoque illa est abiecta: illa
vero electa. Superbam deus despexit: humilem respexit.
Respexit quidem et eius humilitatem et eius humiliationem.
humilitatem quidem respexit humilem remunerans. humili-
ationem quoque respexit humiliatam exaltans. In utroque
ergo adeo se respectam esse testatur. quoniam et eius
humilitas apud deum est accepta: et eius humiliatio a-
pud homines in gloriam commutata. ¶ Illa de humilitatis
apud deum acceptione dicit ipsa virgo: quia respexit deus
humilitatem ancille sue. Ceterum super quem requiescet spiritus
meus nisi super humilem et quietum. super humilem dixit
non super virginem. Si igitur humilis virgo maria non
esset super eam spiritus sanctus non requieuisset: ergo nec etiam
impregnasset. Quomodo namque de ipso sine ipso conciperet
patet igitur quoniam ut de spiritu sancto conciperet. sicut ipsa-
met perhibet: respexit dominus eius humilitatem potius quam
virginitatem. Et si quidem ex virginitate placuit: tamen
ex humilitate concepit. unde constat quod etiam ut placeret
virginitas procul dubio fecit humilitas. ¶ De beata

Ysaie: super quem requies c. lxvi

Et vos igitur o filie: Tenens humilitate. Capitulum lxx
si vere virgines vultis esse. marie domini q

Iheronimus q. b. 6.

ſe ancillam vocat amore cordis imitari curate: que ab ipso sposo cui vos devovistis humilitatem didicit: quod et ipse nos docuit dicens discite a me quia mitis sum et humilis corde. Non ergo in quam a filio suo domino nostro celos didicit fabricare non angelos creare: non miracula deitatis insignia perpetrare. sed tantum humiliari: ceteraque docuimenta virtutum mira humilitatis custodia aggregare. unde et in se sola humilitatem respexisse fatetur dominum que custos est ceterarum virtutum collocavit eam in tuto stationis portu. sublimitate meritorum suorum exornata: et ideo sic est divinitus illustrata. Quid ergo dicis o virgo superba maria se virginem oblita: gloriatur de humilitate. et tu negligendo humilitatem blandiris tibi de virginitate. Aliquid tu castior aut devotior illa videlicet ut sine humilitate placere sufficias ex castitate tua quod illa non potuit ex sua. Denique quanto honorabilior es ex singulari munere castimonie: tanto tibi maiorem iniuriam facis. Quod eius decorem fedas permixtione superbie. Alioquin expedit tibi virgine non quam de virginitate insolescere. Non omnium quidem est virginitas: multo tamen paucorum est cum virginitate humilitas. Si ergo non potes in maria virginitatem imitari: stude humilitatem imitari et sufficit tibi. Eadem si et virgo et humilis es. quisquis es magna es. Est tamen aliquid quod ultra miceris in maria. scilicet virginitas fecunda. Auditum quippe non est a seculo: quod aliqua esset simul mater et virgo. O si et cuius mater attendas quo te tua super eius mirabili celsitudine ducet admirans consideratio. Nonne quod deum et angelorum dominum habuit filium suo quidem primo veritatis iudicio super omnes choros exaltabitur angelorum In laudibus virginum singulariter canitur. quod sequitur agnum quocumque ierit. Quibus ergo laudibus digne

Liber v^us s^a

na indicatur· que etiam preit ipa quippe mater eius
et erat ei subditus Tu vero si non potes eum sequi
quo iverit· dignare ut sequar: quo tibi condescendit
hoc est si non potes sublimem incedere semitam virgi
nitatis: sequere vel deus per tutissimam viam humilitatis A qua
non salubrior erit eligit sepe diuertere In humilitate pec
cator· quod in virginitate superbus Cum et illius immundicia hu
milis sua satisfactio purget: et huius pudiciciam super
bia inquinet Sed felix maria· cui nec defuit hu
militas nec virginitas ¶ De variis eius prerogati
Est quidem singularis virginitas Illius et sanctitas: Lxiij
quam non temeravit· sed honorarunt fecunditas· sed
nichilominus specialis humilitas· quam non abstulit sed extu
lit fecunda virginitas· et incomparabilis prorsus fecunditas
quam et virginitas simul comitatur et humilitas· Quid horum
non mirabile Quid non incomparabile: quid non singulare
Mirum vero si non hesitas in eorum ponderatione Quid
tua dignius iudices admiratione Denique quod mi
rum si deus qui mirabilis in sanctis suis legitur ac cer
nitur in matre sua mirabiliorem exhibet sed et
virginis mire humilitas ut superius ostensum est apud de
um facta est acceptabilis: et grata sit et eius humili
tas apud homines in gloriam commutata ubi propter hu
militatem suam a deo respecta se asseruit: ex hoc se
beatam iam in omnes generationes predicandam subiunxit
Nam usque ad illud tempus apud homines obprobrium steri
litatis permanebat: quia virginitatis integritatem thoro
maritali preferebat Sed tunc respexit humilitatem
eius deus: et abstulit humiliationem eius Ideo igitur
beatam me dicent omnes generationes· ut in parum iam
sit in generatione preterita sterilitatis obprobrium sustiti
nuisse que ab omni futura generatione beata vocabor

p fructu fecunditatis mee ¶ O dilitata cor marie — *Ide. v. a.*
genitrix dei: quam pluribus oculis oculis continuatam in
vera bñitudie collocatam sed aspexisti ecce ingt in
tuentis est vbum istud: et demonstrationis ecce iam vi-
deo quod futurum sit de me. quod fructus procedet ex me
quod et quanta bona non in soli. sed omnibus generationibus
provenient p me. Nam et afflictarum generationum nu-
merus p meam generationem reintegrabitur. et homi
generatio in adam maledicta. p benedictum mei ventris
fructum ad eternam benedictionem regenerabitur. Ex — *hugo. v. a.*
hoc igitur O elyzabeth Idest ex quo p os tuum sua
magnalia que in me operatus est aperuit Ex hoc
eadem in omnes generationes manifestando magnificabit:
quia magna fecit m ¶ De hoc quod fecit ei dominus

Fecit aut maria dominus ‖ magna Capitulum. lxiii.
Mihi magna: ecce quanta devotio humilitatis precor — *beda in omelia de nativitate b. ma.*
in sermone consonat verbis elyzabeth nam gratiam eius
singularem: p revelatione spiritus agnoscens mirabatur
psona ad se venientis. commendabat et vocem saluta-
tis: et benedicebat fidem credentis. magna quidem pro-
mia. sed humilitas devota nichil sibi retinere patiebatur
et in eum magis universa refudit: cuius in se beneficia
laudabatur. Tu inquit magnificas matrem domini: sed mag-
nificat anima mea dominum. In voce mea probes exultasse
se filium in gaudio: sed exultavit spiritus meus in deo salu-
tari meo. Beatam me esse dicis quod credidi: sed et cre-
dulitatis et bñitudinis causa superne pietatis est respec-
tus. ut ex hoc beatam me dicant omnes generationes: quia
ancilla humilem et exiguam respexit deus. Hoc ipsum er — *Ide sup magnificat*
go quod me beatificant omnes generationes. non in aliquibus
non meritis meis ascribo. sed ei potius qui fecit michi
magna magnam est p se quod beato sum. magnum quod
mater sum: magnum quod virginis sum. et mater et beata

sua. Sed eius matrem unigeniti dei: plasmatoris et sal-
vatoris omnium. Ob hoc igitur magnificat dominum anima mea
quia michi dignitas est magna. Nil ergo meis igitur meri-
tis tribuo: sed magnitudinem meam ad illum refero. qui essen-
tialiter potens est. et de parvis et de infirmis magnos fac-
it ac fortes. Magna itaque fuit ut Maria dum ancilla
se fateretur plasmatoris sui mater fieret: et magnum virgo
sine viri semine filium conciperet. magnum ut verbo dei prius
verbum carne sua indutum in utero gestaret. Hec omnia magna
sunt: sed ei qui potens est: et singulariter magna qui singulariter
potens est. Hec ait Maria per me et in me magna fecit
: sed michi igitur magna fecit. Quod enim ad salutem omnium est: in ea
speciale est. et hoc privilegio electionis ad eius gloriam singulari-
ter est preordinatum. Fecit ergo inquit Maria dominus michi
magna. Ideo dixit magna: non addit qualia quia cum omnia
dei opera sensus humani capacitatem excederent precipue
sacramenta redemptionis et incarnationis ubi misterium
ineffabile super omnia eminet. Nichil enim umquam magis pu-
vum factum est quam ut deus homo fieret: et natura incompre-
hensibilis ita sibi corporis substantiam uniret. ut nec in ea
minus esset: quia erat increata: nec in se minor existeret
quia in illa fuit tota. Hec sunt igitur magna. et ineffa-
biliter magna: que facta sunt in Maria ad omnium salu-
tem: et Marie facta sunt ad salutem singularem.

Qualiter bonitate dei commendatur. et eius beneficia omnia

Capitulum lxiiii Et sanctum magnificat nomen eius: hec sola est causa: quare ea
magna fecit michi dominus: sanctum nomen eius. Et quod est illud
Bonus. Nemo quippe bonus nisi solus deus. Magni-
Glo. v. b. ficat igitur anima mea potentiam et sanctum nomen eius. Qui
culmine potentie singularis omnia que fecerit transcendit:
et huius nominis invocatione sanctitatis participes facit
Ber. v. b. Et misericordia eius a progenie in progenies timentibus nomen eius

968

q^o modo: misericordia. ubi ¶ a progenie in progenies: a iudeis
in gentes vel ab initio huius seculi usque ad eius fini-
nem: misericordia eius procedit. non passim. sed timentibus eum ¶
timore quippe incipit: ut ad amorem ipsius perveniat ¶
¶ Specialibus usque donis. ad generalia dei iudicia — Glo. v. b.
universe se convertit. et totius humani generis statum descri-
bens: quod superbi quod humiles meruerunt exponit. Tande-
m ad singularem incarnationis nove dispensationem ver-
ba reducit: ac dicit Suscepit israel puerum suum: vide-
licet quasi medicus egrum: dum inter homines homo visibilis
factus est. ut faceret israel: idest videntes deum puerum suum
idest humilem et obedientem sibi complevit ¶ Recordatus miseri-
cordie sue. quia quod hominem redemit. non est meritum hominis
sed donum divine pietatis ¶ Suscepit ergo naturam: — Beda. v. b.
suscepit in causa videbatur quod deus pater oblitus esse
misericordie: quando deus usque in fine seculorum distulit filium
mittere. sed recordatus est eius quam magis fuerat oblitus
ut nos semper memores simus: et misericordias domini in eternum
cantemus ¶ De reditu eius ab elyzabeth in nazareth — Ca^m lxv:
Mansit autem maria cum elyzabet quasi mensibus tribus — Amb^o. sr. lu.
Que etiam xpi officium venerat: officio intendebat — li^o. ij.
mansit autem. non quia domus eam aliena delectaret: sed quia
frequentius in publico videri displiceret ¶ Nec sola familiari-
tatis causa remansit ibi diutius: sed ut tanto tempore cres-
ceret elyzabeth profectus ¶ Si enim primo ingressu ma-
rie tantus illius profectus extitit. ut ad eius salutacionem
infans in utero illius exultaverit ¶ Ipsaque mater spi-
ritu sancto repleta sit: quantum putamus quod ipsius marie
presencia tanti temporis idest trium mensium usum addiderit
¶ Itaque tribus mensibus permansit maria cum elyzabeth donec — Beda. sup. lu.
precursoris nativitatem xpi quam marie venerat vi-
deret: et sic in domum suam reversa est videlicet ad
domum suam in nazareth ¶ Oportebat nimirum ut sup- — Hec sr aucti9 e

dictu͂ est habere viru͂. ne velut stupri rea ꝓpter
filiu͂ ex se procreatu͂ da͂pnaret. et ut in hijs que
domestica cura naturaliter exigebat: puerpera vi
rili solacio sustentaret. virum ipsi quoque et integritatis
illius testis certissimus: et saluatoris illius testis ex ea
nati nutricius esset fidelissimus. quique pro eo paruulo
secundum legem hostias ad templu͂ deferret. et cu͂ instante
persecutionis articulo: cu͂ matre ferret in egyptum
atque referret. aliaque illi plura que fragilitas huma
nitatis assumpte poscebat. vna cum ea ministraret. Nec
multu͂ obfuit si quis illu͂ ad tempus eius filiu͂ crederet
cum predicantibus apostolis post ipsius ascensione͂: cunctis pa
lam credentibus de virgine esse natus pateret. Vel quo
et aliter de spiritu sancto habens inventa est: Ca^m. y. xvj.

Ex Glos. sup. Matheum
Habuit ergo viro desponsata cum esset beata virgo antequam
conveniret inventa est habens conceptum in vtero non
de virili semine: sed ut supra dictum est de spiritu sancto. Ante
quam convenirent: dicit Matheus. id est antequam nuptiarum so
lempnia celebraret. vel antequam ad opus nuptiarum
convenirent. non quod postea convenerint. sed sicut vsuali
ter de aliquo dicitur antequam peniteret est morte
preventus idest sine penitentia mortuus. Sic et ma
ria sine virili coitu: sancti spiritus operatione pregnans
Origenes in o.: cum esset desponsata
inventa est. sed cui vel a quo inventa est. Primo quidem
ab angelis eam custodientibus ac protegentibus ad hono
rem illius quem erat ab ipsa generatura. Deinde etiam inve
ta non modo ut putatur ab ipso Joseph qui penitus
licentia maritali licet eam non contingeret: futuram
tamen vxorem ut putatur eam noverat. Vel Inve
Ex Glos. sup. Ma theum
nit quidem Joseph mariam habere eam in vtero. sed non
invenit quod haberet de spiritu sancto. Hoc autem addit Eva
gelista de suo: ne videlicet subreperet aliquis leviori

suspicans. Credidit enim habere in utero de spiritu sancto. hoc
est illud novum quod Jheremias predixit futurum: scilicet
quod mulier circumdabit virum. non aliunde videlicet quam ex
se gignendo ¶ Joseph autem cum esset iustus utique iustus — Origenes vel sup.
in verbo: iustus in facto. iustus in legis consummatione. iustus
in intimo gratie. noluit eam traducere. noluit accipere eam
noluit eam infamare sed voluit occulte eam dimittere. sicut
mansuetus misericors et pius ¶ De humilitate et cetera

Querendum est mihi Lucerna Joseph erga illam: lxviii: — Nota
quod de illa cogitaverit: ut eam dimittere voluerit: Sed
eam in eam suspicione habebat: quomodo iustus erat. Sed et
nichil tale de ea cogitavit. cum illam sanctam et immacu-
latam extra iusticiam dimittere voluit. Sed misterii vir-
tute et sacramentum quoddam magnificum in eadem cognos-
cebat: cui se appropinquare indignum estimabat. humi-
liatus coram se ante tantam et ineffabilem rem se longe
facere querebat: sicut et beatus Petrus domino se humilians
aiebat Recede a me quia ego peccator sum domine. Vel
sicut ille centurio mittens dicebat ad eum Domine non
sum dignus ut intres sub tectum meum. Sic igitur Joseph
iuste humilians. in omnibus cavebat et timebat istius tan-
te sanctitatis coniunctionem sibi met adhibere. Ideo
voluit eam occulte dimittere dicens maior est eius digni-
tas. supperexcellit eius sanctitas: nec mee congruit in-
dignitati ¶ O ineffabilis laus marie. magis crede- — Joh. os aureum sup Matheum. homilia primo
bat Joseph castitati eius quam utero eius: et plus gratie
quam nature conceptionem manifeste videbat: forni-
cationem suspicari non poterat ¶ Impossibilius credebat
mulierem sine viro concipere: quam mariam posse peccare
Bene ergo cum esset iustus noluit eam traducere. quia — Ber. sup missus. omelia iia.
sicut necesse quam iustus esset. si cognitam veram consen-
sisset. Sic etiam iustus non esset: si probatam innocentiam
condempnasset. Videbat autem et horrebat divine pre-
sentie certissimum contestate insigne: et quia misterii-

um penetrare no poterat: indignu se eius gubern-
nio reputabat: et volebat ea occulte dimitte Expa-
uit potius i xpo potentie magnitudine: expauit
certitudo psentie maiestate Et horruit Joseph
i maria sicut homo nimiu tanti miraculi noui-
tate. misterij pfunditate et io voluit dimitte ea
admiraris qz Joseph psentis gloriose virginis i-
dignu iudicabat: ut audeas etia elizabeth eiusde
psentia ferre no potuisse. nisi cu reuerentia qde
et timore dixit unde hoc mi ut veniat ma-
ter dni ad me Ob ho ergo Joseph voluit ea dit-
te Ne videlz diuorcij causa inquireret: et rano
exiceret Cui et respondet vir iustus: ipso dure
rezuiris. ipso no credenti et contradicenti Si diceret
qd sciebat qd de illius puritate cophabuerat. no
ne mox increduli iudei atqz crudeles. illu subsa-
narent. et illa lapidarent Credo naqz veritati
credere tardi i verbo. qz postea contempserunt cla-
riore tanti i templo ex cuo facere nc du apparenti. q pg-
matic i templo et fasere nc du apparenti. q pe-
nitate i replo et ad facerent nc du apparenti
modu ipias magis increzut eti miraculis
thozasitati Merito ergo vir iustus. ne aut me-
tiri aut diffamare cogeret inexiam: voluit
occulte dimitte ea ¶ De multa eius suspicione circa ea

:Cap: lxviij: Qui vero qs aliter sentiat: et Joseph ut hominem
dubitasse contendat: sz qa iustus erat noluisse
eadem habitare cu ea pter suspicione: nec ta-
me qa prius erat traduce noluisse suspecta: et
ideo voluisse occulte dimitte ea: Conuenienter etia si-
cut illa dubitatione Joseph necessaria fuisse res-
pondeo que diuino certificari meruit oraculo
mereturqz Joseph tamqz homini maria decipi i sus-
picione. aliunde qppe ee credebat qd de se no

esse sciebat Sz ideo corrigi dignus fuit ab angelo quia non erat in eo malivola suspicio. Malivole namque suspiciones sunt calumpniancium. benivole gubernancium. Licet enim de filio male suspicari. sz non licet calumpniari. Ex qui benivole suspicatur: mentitum esse cupit Tunc ei letatur: quando quod male suspicatur falsum inventum fuerit. Talis utique erat suspicio Joseph erga coniugem suam. Nesciebat quippe Joseph sponsus: quod cum Maria exceit angelus. Subito Joseph intuitu familiari et licencia maritali aspicit Mariam coniugem suam: velut sponsus sponsam suam. vidit in ea tumescentes venas et vultum pre alternari. faciem condicem pallorib9 oblitari: pectore uno vidit eam vestibus constrari: intellexit eius uterum gravidari. Turbatur Joseph homo iustus. quod Maria quam de templo acceperat et nondum cognoverat gravidam sciebat: et quod non merueriat in coniugii honore: heret in confusione secum quod diu hesitans ac disputans vix hoc cogitat. Quid ve eveniet: Non cognovi. non tetigi. non violavi. Si non tetigi. si non violavi. non gravidavi. Quid custo faciam. Anxius gemo. doleo circa consilium quero. nec plenum invenio proclamando adulterium. aut taceo propter obprobrium. Si prodidero: adulterium quidem non consencio: sz nemini crudelitatis incurro. Quoniam secundum librum moysi lapidandam esse cognosco. Si tacuero malum consencio: et cum adulteris porcionem meam pono. Quoniam custo adulterum tacere malum est. pode penis. ne per me fiat homicidium: dictam coniugem. Cogitavit itaque Joseph occulte dictam Mariam coniugem suam. Cogitavit ut esset alterius: cum iam esset alterius non mentis vexacione. sz dei conceptione. Sz non timeat Maria david vatis filia Quoniam sicut in david venam consulit

Aug in sermone de Anima

ſermo ꝓphetalis: ſic maria liberat angelus ſaluato-
ris verum ia mi dn̄i caſta. ī q̄ nō viriles co-
mixtionis ē appetitio. ſꝫ ſpes ſci adipletio q̄ non
violauit iudeus: ſꝫ ſolus ipregnauit oīpotens deus
. q̄ nō ē cognita joſeph ſpoſo tuo: nec cognita
alicui deo viuo ſꝫ ſoli deo. īuocā deū tuū: da-
uid prem tuū. Nō illū dauid adulterio fuſcatum
. homicidio diuulgatū: ſꝫ illū forti manu plia-
tū dn̄i cū dyabolo. ⁊ altiratū Purgat dn̄s ī ad-
iutorium tuū. mittat de celo angelū ſuū: viſitꝫ de
cetero tuam. mittat de celo angelū ſuū: viſitꝫ de
ſponſū tuū ¶ De inſtructiōe Joſeph p angelū ſcm
Ecce iterum venit ille paranymphus Gab'el ille
conſpicuus celi curſor equiſſimus: medio noctis
libramine. dicit ad Joſeph ī viſione Joſeph inquit
fili dauid: cur tantū tribularis: Cur de maria
inata tibi ingeris ſuſpicionē. cū ipā tibi genu-
it ſaluatorē Aufer zelotipie animū ab ea:
quia ipē ipregnauit eā q̄ naſcetur ex ea Ideo xp̄s
ē mater tua. Iam que legiſti ī ꝓphetia: nō intellexiſti
ī maria Joſeph fili dauid natus ex genere ſac-
dotali ⁊ regali. filius ꝓphetarū ſonus ſr̄ barum: ille
q̄ ſcripſit mirabilia ī lege ſua ipē fecit mirabilia
ī coniuge tua Quod ait ſup dei mirabilia. niſi q̄
ſup hoīb; ipoſſibilia Qui ergo lapideas ſcripſit
tabulas ſine ſtilo ferreo: ipē grauidauit mariā
ſpū ſcō Qui produxit panes ī heremo ſine ara-
tione: ipē ipregnauit virginē ſine corruptione
ſe q̄ fecit virgā ſine pluuia germinare: ipē fe-
cit filiā dauid ſine ſeie generare Quod ergo le-
giſti ī libris tuis: aſpice ī maria oculis tuis ut
digne dicas cāticū dauid prīs tui Sicut audi-
uimus ſic vidimus ī ciuitate dn̄i: ī ciuitate dei nr̄i
Aſpice ergo mariā coniugē tuā. ſcꝫ de ea ſcauus

A qua de virgineis membris: vivus nascitur angelorum dominus

in nullo sis sollicitus. quia quod natum est in eius utero
non est de peccato sed de spiritu sancto. Et quod nascetur ex eius
utero non vocabitur filius iudei. sed filius dei. Habe er-
go Joseph cum maria coniuge tua communem virgini-
tatem membrorum. Sit maria christi sponsa carne tua
virginitate servata: sis et tu pater christi cura casti-
tatis et honorificentia salutis. ut de virgineis mem-
bris generetis seculis christianis sponsum virginitatis. et
maritum castitatis: communem singulis virginibus et maritatis
Virginitas marie angeli salutatione est propugnata: et a
Johanne de utero est salutata. Gaude itaque Joseph. mi-
nime quam congaude virginitati marie: quia solus meruisti vir-
ginale connubium possidere. quia per meritum virginitatis ita se-
paratus es a concubitu uxoris. ut pater diceris I-
taque sicut pro susanna in daniele affuit christus: ita pro
maria affuit domini angelus. ¶ Apparuit autem ei per y- Glo. sup. math.
maginationem cordis oculis ostensa: et hoc in sompnis
quia premebatur ipse sopno dubitans. Joseph inquit
fili david. nomine notat familiaritatem: et vite cognati-
onem ¶ Quod autem dicitur fili david non tantum ad Joseph Beda sup. missus est
sed etiam ad mariam pertinet. quia legis preceptum erat: ut
uxorem quisque de tribu et familia sua duceret Noli Glo. sup. math.
metuere illam accipere. quia licet non sis necessarius
conceptui: eris tamen procurationi. Recognosce quod
olim domui david est promissum: et inde in illa impletum
¶ Cur certo dubitas? Quid imprudenter cogitas? Deus Origenes v. b.
est qui generatur. virgo que generat: huius generationis
minister es. non largitor. servus. non dominus neque
plasmator. Ergo ministra et servi. intende. fer
curam. et ei qui nascitur. et eius genitrici. Accipe igitur
eam servus. secundum legis preceptum uxorem tibi notatam
et secundum consuetudinem nuptiarum atque coniunctione
longe aliena Accipe illam ut commendatum celeste the-

Ber. v. b. (margin, beside "separatus es a concubitu uxoris")

sanctum. ut honorabile dei templum. ut virginis ac spo-
si celestis immaculatam domum: ne timueris eam acci-
pe tibi commendatam. religiositati tue creditam. Ser-
va. serva. ne timueris accipe coniugem tuam spon-
sam dico coniugem. ut dyabolo virginitatem eius occultem
: ut iudeorum perversitatem excludam. ut testes insti-
tuta non destruat sicut in sequentibus demonstrabo: quia
nec ista coniunx tua secundum coniugii consuetudinem ha-
beatur. nec iste qui generatur tuus esse filius credatur
quod enim in ea natum est de spiritu sancto est. quia videlicet o-
perator huius nativitatis spiritus sanctus est. ¶ De prophecia
Cam / xx Hoc autem totum factum est Ysaie super conceptu virginis completa
videlicet ut virgo propinquo suo desponsaretur
et castam servaret. ut Joseph per angelum in sompnis
eam sponsam accipere iuberetur. ut virgo pareret. et no-
men pueri Ihesum vocaret. Totum inquit hoc factum est
: ut adimpleretur quod dictum est per prophetam a domino dicentem Ecce
virgo in utero habebit etc. ¶ Hic Iudei non dicunt vir-
go sed puella: ac si puella idem est quod virgo. habemus
propositum. Si vero puella communi lege coniugii esset in
utero habitura. iam non esset signum: quia signum debet exce-
dere ordinem rerum. Cuius contrarium continet quod ysai-
as dicit Dabit inquit ipse dominus vobis signum. Ecce
virgo concipiet. Audivimus quod ysaias regi achaz a
domino signum in profundum inferni. vel in excelsum su-
pra petere suadentem. Audivimus et eius responsi-
onem formam quidem pietatis habentem sed non virtutem
Non petam inquit et non temptabo dominum. Dissimu-
lat ille potestatis excelse. vel inscrutabilis sapientie
signum querere. fastigio solii regalis elatus. et hu-
mane sapientie verbis afflatus. propterea dominus ipse
promittit domui david signum bonitatis. ut quos
nec potestas nec sapientia terreret: alliciat sal-

Criso. super math. omelia. v.

tem exhibiens caritatis potest tamen in eo quod ait in profundum inferni: et caritas ipsa qua nemo maiorem habuit. ut in inferno quod moriendo pro amicis descendet non inmerito designari: videlicet ut praepiat Achaz vel in excelso regnantis expavescere maiestatem. vel ad inferos descendens amplecti caritatem: Molestus erat ergo non solum hominibus sed etiam deo. qui nec maiestatem cogitat in timore: nec caritatem meditatur cum amore. propter hoc inquit dabit nobis signum dominus ipse. in quo maiestas et caritas innotescat manifeste Ecce virgo concipiet etc.

¶ De nomine Emanuel intelligentia: Capitulum: lxxi:

Ecce inquit virgo concipiet et pariet filium et vocabis nomen eius Emanuel. quod interpretatur nobiscum deus. Ne timeas homo: nec dei nomine terrearis audito. quia nobiscum deus. nobiscum carnis similitudine. nobiscum utilitate. propter nos venit tamquam unus ex nobis: similis nobis passibilis ¶ Denique nobiscum est deus quatuor modis videlicet per primam maiestatis: per participationem humanitatis. per miraculum caritatis: per patrocinium veritatis In primo mala nostra cognoscit In secundo expertus est In tertio reparat et in quarto aufert Et est Emanuel nobiscum deus ¶ Non solum autem nobiscum deus verum etiam in nobis habitat: et pro nobis stat Triplex enim erat et est universalis miseria generis humani: quia triplex connitatur indigentia. consilii. salutis et auxilii. et presidii Erat et est enim degimus in regione umbrae mortis. in infirmitate corporis. in loco temptationis. faciles sumus ad seducendum. debiles ad operandum. fragiles ad resistendum In discernendo volumus inter bonum et malum decipimur In temptamus facere bonum deficimus: In conamur resistere malo deicimur Necessaria proinde salvatoris praesentia: que et in nobis per fidem habitans caecitatem nostram illuminet. et nobiscum manens infirmitatem adiuvet

Nota quo(modo) dicitur quod deus est nobiscum quatuor modis

Bernardus in sermone vii° de adventu domini

: et p nobis stans fragilitate protegat 7 ppug-
net Ipe ei ille i nob est. qs ita decipiet nos Ipe il-
le nobiscu. qd de cetero no possimus i eo q confortat
nos Ipe ille p nob qs contra nos. Fidelis consiliarius
est: qui nec falli nec fallere qat Fortis auxiliarius
: q no lacessat patronus efficax: q sathanam sub
pedibus nris velociter conculcet sine cessat: 7 eius o-
mia machinamenta confringat Ipe nimiru e dei sapie-
cia: cui semp in promptu sit ignorantes instruere Ipe
dei virtus: cui facile sit 7 deficientes reficere. 7 periclita-
tes eripe Ad hunc ergo tantu eruditore i omi de-
liberatione curramus Huic tam strenuu adiutore in
oi operatione aduocemus Huic tam fido propugnato-
ri. i omi colluctatione aias nras committamus
Iste enim nimirum ad hoc venit i mundu: ut habitans
i hoibus cu hoibus. p hoibus. tenebras nras illu-
minaret. 7 labores leuiaret et pericula propulsaret

Ide i s(er)m(one) 3° de nat(ivita)te d(omi)ni

De trina mirabili mixtura 7 primo de p° ¶ xxiij:

In illa qde assumptione nre carnis fecit omipotens
maiestas mixturas tres mirabiliter singu-
lares: et singulariter mirabiles Coniuncta qppe
sut ad inuice. deus 7 ho: mater 7 virgo: fides et
cor humanu In prima comixtione trinitas e i
substanciis: 7 unitas i psonis: sicut i summa dei
tate trinitas i psonis. 7 unitas i substancia Et
sicut ibi i deitate psone no scindunt unitate. nec
unitas minuit trinitate Ita eciam hic psona no
confundit substancias nec ipe psone ~~no scindunt~~ dissi-
pat unitate Summa qde illa trinitas hanc nob
exhibuit trinitate: opus mirabile opus opus sin-
gulare in omia 7 sup oia opa sua ¶ Verbu ei

Ide. ubi s(upr)a

qd erat i principio. 7 aia noviter creata de ni-

chilo. caro de maſſa corrupcionis. abſque ulla corrup-
cione diuino ſegregata artificio: in unitate coierunt
indiſſolubili uinculo. Hec itaque coniunctio fit ex tribus
ſubſtanciis: ut ex hoc ipſo diſcas ad ſacramentum acce-
dere trinitatis. Et habes in hiis triplex genus pote-
ncie: quod non est creatum. quod precurrit creaturam: quod e-
rat ſuper omnia paulominus ab angelis minoratum.
Hec ſunt euangelica illa farine ſata pariter fermen-
ta: ut ſit panis angelorum quem homo manducet: et ipſe
panis cor hominis confirmet. Felix mulier. benedicta in
mulieribus in cuius caſtis uiſceribus. ſuppuciente ſpiritu
ſancto igne. coctus est panis iſte. Felix inquam mulier:
que in hec tria ſata fidei ſue fermentum inmiſit.
Fide ſiquidem concepit: et fide peperit. Beata que
credidit. quoniam perficientur que dicta ſunt ei a domino. Nec in-
dignum uidetur: ſi regnum celorum fidei marie comparetur
quia et in paratur. Huius itaque uinculum unionis nul-
la ſoluere creatura poteſt. ſiquidem nec princeps huius
mundi habet in eo quicquam: nec ipſe Johannes ſoluere dig-
nus est calciamenti eius corrigiam. Sed inde accidit ne-
ceſſe est aliquatenus ut ſoluatur: alioquin quod diſſolu-
tum eſt non reſolidatur. Panis integer ſapiencia
occulta. thezaurus abſconditus. que utilitas in hiis
ambobus: Aperi tu librum clauſum agne dei. beata man-
ſuetudo. fodiendas manus tuas. et pedes expone
Judeo ut prodat quod latet in eo in eo thezaurus
ſalutis. et copioſa redempcio. frange panem tuum eſu-
rientibus: ſolus enim frangere potes. qui ſolus ut confrac-
ta ſolides ſtare potes habes poteſtatem ponendi animam
ſuam. non uolucris conſumendam. Ergo tua miſericordie
templum hoc aliquatenus ſoluatur: non penitus diſſoluatur.
Ab alia quidem caro ſeperetur: ſed uerbum et carni ſer-
uet incorruptionem. et anime plenam conferat libertatem

ut solet liberre inter mortuos agat: et vinctos
de domo carceris educat. moriens quidem caro. mor-
te primat: et homini vita cum resurgente resurgat
De prima et secunda et tercia ¶ Capitulum lxxiii

fide in verbo cordis
de nativitate domini

Hec est excepto prima commixtio mirabilis: sed
in verbi patris incarnatione. videlicet deus et ho-
mo consistens ex anima et carne. Adverte homo quod limus
es. et non sis superbus. quia deo iunctus es: et non sis
ingratus. Secunda est mater virgo: et hec utique mirabi-
lis et singularis. A seculo quippe non est auditum: quod
virgo peperit. quod mater virgo permansit. Sola hec est in
qua fecunditas et virginitas obviaverunt sibi. Ter-
cia est fides et cor humanum. Mirum est ei quomodo cor
humanum fidem huius duobus accommodaverit: quod deus
homo esset. et quod virgo peperisset. Sicut enim ferrum et
testa non possunt coniungi: sic et hec duo nequeunt
misceri. si non misceat ea glutinum spiritus sancti.
Iam facile videmus potuerit quidem persuasum est orbi univer-
so. et quod deus homo sit. et quod mater virgo: ut homo mi-
chi credibile faciat credencium multitudo. Iuvenes
et et virgines senes cum iunioribus. elegerunt mori
mortibus mille: magis quam vel ad momentum ab hac
fide deficere. Et hec quidem que est excellens mixtura:
sed excellencior est secunda: tercia vero excellentissima
Primam aures audiunt: auditum est ei et creditum. Sed
ubilibet verum illud magnum pietatis sacramentum. Sed
oculus non vidit quo dei filius intra virginalis uteri
angustias: humano corpori se iunxit. Secundam oculus
vidit. quia secundam et virginem: Illa singularis ve-
gina se conspexit. Joseph quidem cognovit: non mi-
nus testis quam custos fuit virginitatis. Tercia vero
in cor ascendit. cum magis oraculo quam oculo ve-

dimus: tria ea que dicta vel facta sunt firmissime et abs-
que ulla dubitacione tenemus. In prima vide quid: In
secunda per quid. In tercia propter quid. Dedit tibi deus
Dedit enim tibi christum per mariam: propter sanitatem. In
prima remedium est: quoniam ex deo et homine cathaplas-
ma confectum est quod omnes infirmitates tuas sanaret. Con-
tuse autem sunt et commixte due species iste in ventre vir-
ginis: tamquam in mortariolo spiritu sancto tamquam pistillo illas su-
aviter commiscente. Sed quia tu dignus non eras cui
donaretur: marie datum est: ut per illam acciperes quod ha-
beres. Sic igitur in prima sit remedium: In secunda adiutorium
est: quia nichil habere nos voluit quod per marie manus
non transiret. In tercia vero fidei meritum habemus et in
fide sanitas est. Unde qui crediderit et baptizatus fuerit
salvus erit. ¶ De prophetia tibi pueri emanuelis. lxxiiii

Audit propheta quartus de puero emanuele: quem predixit
nasciturum de virgine. Butirum et mel comedet. Ac si
diceret. Erit parvulus: et alimentis vescetur infantibus. ut sci-
at reprobare malum: et eligere bonum. Hic enim bonum
audis et malum sicut in arbore vetita: sicut in ligno trans-
gressionis. Sed multo melius quam adam primus iste per-
itus secundus: bonum eliges et malum reprobabis. Sed et
in eo quod premittitur butirum et mel comedet: huius electio
adverti potest. Duo quippe sunt in ovis lacte. butirum
videlicet humidum et pingue: caseus contra durus et
aridus. Bene ergo parvulus non eligere novit: qui butirum
comedens caseum respuit. Que est ei ovis celestissima que
erravit et periit, videlicet genus humanum. quod pastor be-
nignissimus: aliis nonaginta novem in montibus relictis
requisivit. In hac igitur ove duo reperies. Naturam dulcem
et bonam valde tamquam butirum. et peccati corruptionem: ut
caseum. Vide ergo quam oportune puer non elegit: qui
naturam nostram sine ulla peccati corruptione suscepit.
Unde de prioribus legitur: coagulatum est sicut lac cor

corum In quibus utrique puritatis lactis fermentum mali
ne corrumperet: coagulum iniquitatis Sic enim apis ha-
bet et mellis dulcedinem et aculei punctionem Apis au-
tem que pascitur inter lilia: que florigeram inhabitat pa-
triam angelorum unde et in nazareth quod interpretatur flos
advolavit: et ad redolentem perpetue virginitatis florem adve-
nit: illique insedit et illi adhesit Unigenitus apis mel et a-
culeum non ignorat: quia cum propheta misericordiam et iudicium ei
decantat Attamen ad nos veniens solum mel attulit
et non aculeum. quia non venit ut iudicaret: sed ut salvaret
mundum ¶ Verum nolite sperare in iniquitate. nolite pec-
care in spe: habet enim apis ista quandoque unde sumere acu-
leum: et acutum nimis infigere medullis peccatorum:
quia pater filio dedit omne iudicium Nunc autem parvulus nu-
tritur et mel comedit. quia bonum humane nature
et divine unione sit in seipso univit. ut esset homo verus
et primum non habens. deus misericors et iudicium non exhibens
Glosa super matheum Joseph ¶ De partu sanctissime virginis: Capitulum xxxv
Joseph igitur ut preceptum est ab angelo monitus: accepit con-
iugem suam. videlicet ad vitandum ipsius virginis infamiam
: et ad reservandum salvatoris adventum. ad necessarium
quoque pueri nascentis obsequium Sed propter secreta que
didicerat ad opus carnale non cognovit: donec
filium suum primogenitum peperit Non quia postea cogno-
verit: sed ponitur donec pro et. vel pro eterno Sicut dicitur
in psalmo Donec ponam inimicos tuos: scabellum pe-
dum tuorum Et dicitur primogenitus marie christus: non post quem
alius: sed ante quem nullus ex ea sit natus Omne quippe quod
aperit vulvam sive sequatur aliud sive non primogeni-
tum appellatur vel primogenitus inter omnes electos per
gratiam: christus intelligitur Unde beda unigenitus dei pa-
Glosa super matheum tris vel marie dicitur ¶ Dicitur autem quod ioseph ma-
rie faciem ad faciem videre non poterat: quia spiritus

E i

sius penitus a corruptione [com]pleverat ideoq[ue] q[uam] despo-
saverat in facie no[n] cognoscebat: donec uterus ei[us] e-
vacuaret de quo hic no[n] agit[ur] sed ecce iam ia[n]uas
pulsat claustra virginis: urgent[ur] sententia pudoris
quid ergo inquit agam quo me vertam Jam pugn-
nat contra naturam deus: spiritus pater[nus] incubit [et] corpus
surrexit ergo fides: surrexit ineffabilis partus Exit
itaq[ue] cum deo per signaculum virginis corpus. [et] pudor perse-
verat illesus Assint ergo sodales angeli: canticum no-
vum decantent: liris tybijs et tympanis: armoniam
celeste[m] ac melos gerere poterit. nupsit virgo. pepit v[ir]-
go o virgine[m] virginum summa sunt terrena gaudia
: descendat divina mysteria Exterunt in celo festa. dum
gabriel rediit et virgo concepit Agant in terris gau-
dia nova: quia virgo pepit [et] concepit ¶ Concepit autem in
bethleem non in nazareth. quoniam alibi concipi [et] alibi
nasci voluit dominus: ut insidiantis herodis furore[m] faci-
lius evaderet ¶ Alet in domo parentum sed in via nas-
cit[ur] quia per humilitatem. quasi in alieno nascit[ur]: no[n] secundum
potestatem sed secundum naturam ¶ Ascendeat quippe sup[er]
nube[m] levem idest sancte virginis corpus vel carnem: a pon-
dere peccati immune. et sic ingressus est egyptum: idest
mundum in infidelitate tenebrosum ¶ Deinde signatur
de ipso apostolus loquitur dicens spiritus ante faciem meam
xpistus dominus. in eius umbra vivemus in gentibus Alia in-
ter celestes quasi vituidines non in umbra vivit[ur]: sed
potius in splendore vivi in splendoribus inquit: ex utero ante
luciferum genui te verum id quod pater: ac eunde[m]
ipsum same mater splendore genuit: sed in umbra: no[n]
tamen nisi in ea qua altissimus obumbravit merito
proinde presens ecclesia canit sub umbra eius quam de-
sideraveram sedi Luce quippe meridiana indicavi
sibi petierat. ubi sponsus pascat: sed repressa est

Aug[ustinus] in s[er]mo[n]e de Annu[n]ci[aci]o[n]e

Glo[sa] sup[er] luc. ij. m[atthei]

Greg[orius]. ibidem

Glosa sup[er] ysaia[m] xix. c[apitul]o

Ber[nardus]. in s[er]mo[n]e de nativitate ma[riae]. v.

et per plenitudinem luminis. umbra per sanctitatem gratie in-
terim recepit ¶ De integritate parientis: lxxvj

Sicut autem xpistus natus est solus inter mortuos liber:
sic et matris ex qua natus est pudor solus permansit
Idem ad dominum gratie — sit integer ¶ Unde et xpistus virginis dicitur est. non solum propter
virginitatem matris: sed forsitan propter partum virginis: quia si-
ne coitu natus est ¶ Non ei convenit in terra nisi mater: qui
Idem super Johannem — iam habebat desuper patrem ¶ Nec tamen sine certi provi-
Beda super Matheum li. ij. — sione sacramenti: faber et fabri filius estimari voluit
et dici. Quoniam pater eius per hoc se docuit eius filium esse: qui
fabricator est omnium. qui etiam operatur spiritu et igne. Unde
et de illo tamquam filio fabri: dicebat Johannes quod bap-
tizaret in spiritu sancto et igni. In magna siquidem huius
mundi domo: vasa diversi generis fabricat. primo
vasa nec sui spiritus igne molliendo: in vasa iam con-
mutat ¶ Ceterum prefiguravit prima generatio sine vi-
ro et femina: secunda quod de viro sine femina. ista erat et fi-
na de viro et femina Restabat ergo quarta sine
viro de femina. que tres priores liberavit: victis
Ysidorus in sermone de annunciacione — desideratis vinculis ¶ Itaque bis natus est dei filius:
quia secundo nasciturus fuerat mundus. quod perierat natus
Bernardus in exhortatione de passione domini — Tu es ergo domine ihesu xpiste qui in tenerrimus ligni
vermiculus: qui virginaliter editus. occidisti priores du-
ritiam virginitate tua: et caritate vero ipsum spiritus
tui occidisti insectatos interfectos principes malicie ¶ Sed
quomodo inquit incredulus: Maria fuit sine viro femina: pura
Augustinus v. h. — pura integra. Ipsa dicat sponsa dei: autem consciencia facti
Ipsa quod sensit nunc interloquente dicat. Ipsa incre-
dulos disputando convincat. Ipsa inimicos suos infide-
les ac rebelles: tamquam potens regina prosternat po-
tuit virga nucis in lege vitalibus abscissa ramis.
nota — sine terra atque radicibus fructificare. non potuit deus

et matrem facere et virginem conservare. Erubescite iam per-
fide: et regine orbis simul et celi captiua colla sub-
mitte. Per hanc tibi deus succurrere voluit: non no-
cere. Assint nunc quoque virgines sic et matres. que v-
trum meritis fide complent. gestuque decoro modulantibus
sonis festa diei celebrent: atque ante thoros huius vir-
ginis [illegible] dulcia cantica [illegible]. Orbis audiat
. mundus gaudeat. terra celo coniungat se: quia natus est
deus in carne. signum virginale permansit: et omne seculum
in xpi natiuitate reuixit. De inualida iudeorum et
Sed ergo iudeus manicheorum obiectione: lxxvii
contra naturam inquit virgo maria parere non potuit — Augustinus in sermone de natiuitate domini
Detestandus quoque manicheus ait. In maria caro non
potuit esse virgo: et si virgo peperit fantasma fuit. Vtri-
que igitur est respondendum: et exemplum necessarium de
veteri testamento contra iudeum est proferendum. Ecce virga
ut dictum est aaron protulit quod ante non habuit: non radi-
cata plantatione. nec defossa surculo: non animata suc-
sa riua nature. Et cum illi deesset vniu.
potuit: protulit quod semine nec suggeri
potuit nec radice. Virga ergo potuit contra na-
turam nuces adducere. et virgo non potuit contra ordi-
nem nature dei filium generare. Dicat mihi ergo
iudeus incredulus: quemadmodum arida virga floruit
ac frondiuit ac nuces protulit: et ego dicam illi quemadmo-
dum virgo concepit et peperit. Sed ille profecto non virge
poterit explicare conceptum: nec virginis partum. Veniat
ergo ad certamen et exponatur illi. ut cognoscat verum
ordinem naturalis officii. Virgo peperit tempore pari-
endi: et virga non habuit tempus germinandi. Illa
namque decursis nouem mensibus peperit. Virga vero a-
lia die quod natura non habuit. germinauit. Deus
ergo qui mirabile contra naturam signum ostendit ut
azina loqueretur. ipse mirabilius facere voluit. ut xpus

de virgine nasceretur audiat versutus ille manicheus. Solis
radius speculum penetrat. & soliditatem eius insensi-
bili subtilitate pertransit. & talis videtur intrinsecus qua-
lis extrinsecus. Itaque nec cum ingreditur violat nec
cum egreditur dissipat. quia in ingressu et egressu eius
speculum integrum perseverat. Speculum ergo non
rumpit radius solis. et integritatem virginis ingressus
aut egressus viciare poterat deitatis. Sed quid ulterius
immoramur. Audiat christianus. quod non vult audire iu-
deus aut manicheus. ut iste proficiat in fide receptus:
& ille deficiat induratus. Virga illa virga quam gerebant
virga aaron: virgo maria fuit. que nobis christum ve-
rum sacerdotem: concepit & peperit. De quo david cecinit
dicens. Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchise-
dech. Superiore namque versu ita dixerat: Virgam virtutis
tue emittet dominus ex syon. Et ysaias propheta aperius
Exiet igitur virga de radice yesse: & flos de radice
eius ascendet. Ergo virga hec nuces produxit
ymago dominici corporis fuit. Illud et trina habet in
suo corpore substantie unione. corium. testam. et
nucleum. In corio caro. in testa ossa. in nucleo inte-
rior comparatur anima. De illius secreti incomprehensibilitate

Cam. lxxviii

procedit eps ubi supra

Ad illud secretum regalis cubiculi: nulli permit-
titur accessus extraneo nisi in mundo: nisi quia fideli
ad thalamum sponsi nullus admittitur nisi sanis proximus
nisi sanis virginus. nisi bone conscientie. nisi laudabilis
fame: nisi probabilis vite unde est iste homo. quis
qualis: & quantus sis: & tunc cogita. utrum ad illud nati-
vitatis dominice secretum penetrare possis. utrum ad illud
cubiculum tanque maiestatis. pervenire merearis. Utrum
debeas ad conceptum virginis temerarius discussor acce-
dere: ipsas quia dei manus operantes sacrati sibi cor-
poris templum intra genitricis alvum: audax & curio-

ſus arbiter inſpicit myſterium ſeculis abſconditum
oculis tuis mandat. Et ipſis angelis inviſibile ſacrame-
tum revelat. Hic quia templum celeſtis fabrice preſidere ut
longo deprehendas. quomodo deus penetrale clauſe mar-
mis intravit: quemadmodum ſacri corporis in illo venera-
bili utero: preter virilis conſcientiam liniamenta pinx-
erit. Quomodo preter concipientis ſenſum maſcula: ſe-
rulis oſſa ſolidavit. Qualiter preter hominis ordinem:
hominis veram formam produxit. quemadmodum preter carnis
ſollicitudinem: totam carnis aſſumpſit veritatem. Qua
ratione preter naturam: nature integre ſuſcepit
qualitatem. Et ſi adhuc tibi liber acceſſus non patuerit
conceptum virginis diſcutere noli. ſed crede. ac pie ſentire:
quia ſi ſacramenta requiris. deo iniuriam facis. fide q-
rape: quia deo totum eſt poſſibile. Nec minima quedam
operum eius aſſequi poteris ſine fide ſcriptura quoque dicen-
te. quod omnia opera eius in fide. ocrupſti ubi totum ex
fide conſiſtit non ſit in ratione ſubſiſtit: ſed ratione divi-
na non tua. Quid ei tam rationabile. quam ut quicquid vo-
luerit deus poſſit. Nam utique qui quod vult non poteſt:
deus non eſt. Hunc ergo mandat deus. creſcit angelis
implet ſpiritus. exſultat virgo. virgo credit. natura ſuſci-
pit. celi enarrant. ſtella annuntiat. magi predicant. paſ-
tores adorant. agnoſcunt pecora. teſtante propheta. Cog-
novit inquit bos poſſeſſorem ſuum: et aſinus preſepe domini
ſui. Tu ergo homo. ſi non mox cum angelis: agnoſce vel
tardiſſime cum iumentis. nec dum moraris et oblanis
fucatis. Certe iumenta rudis adulantur: mutibus bla-
ſum fatetur tota natura. in tua veriſſe natura.
et tu cum iudeis diſcutis carnis. quem dominum ſuum a ſuis
diverſoriis excluſerunt: quod iumenta ſuis in preſepibus
ſuſceperunt ¶ De ipſius virtute et honore. Capitulum xxix

Aug9 i ſ'oe
de annūciacōe

Caſtiſſimā cuſto vgīs marie. vterū clauſū: ven-
tris cubiculū. ſignatū pudoris tenaculū. meī-
to pleiſſime collaudauit: ſi meſſem metere qd̄ nō ſe-
minare deus ſolus poteſt metere qd̄ nō ſeiauit:
ſicut ipē ī euāgelio dicit dicat ergo ſolus. dicat natus
ex vgine filius marie: dicat ſponſe matri ſue aucto
vbi nō ſeminaui: ꝛ colligo vbi nō ſparſi dicat
ei maria et ego te filiū genui: ſꝫ vginitatē
meā nō violaui. ſcīū teneri vginitatis: ꝛ vge
genui caſtitatis Ingredientē ꝛ egredientē habui
ī palacio ventris filiū īpatoris. ꝛ e manibus eius mei
nō amiſi clauē vginis pudoris ꝙ porta facta ſū celi
: Ianua facta ſū filio dei Illa porta facta ſū clau-
ſa: quā ī viſione diuina vidit ezechiel ꝓpha ꝫ
taqꝫ cōſidero ꝯceptū tuū bta vgo. ꝛ expaueſco. ī-
tueor ꝑtū tuū. ꝛ contremiſco: adoro filiū tuū et
reueriſco Enarra obſecro m̄ quōmodo meruiſti
dn̄i matrem dei: ſponſa ꝗ filij dei Ignoſce m̄ m̄
ꝙ audeam ſermo. atqꝫ vtinā vl̄ bonus: ꝛ nō ceca
ꝛtimes et malus ſermo: cū ſponſa dn̄i mei ꝯfabula-
ri: ꝛ tamē idem m̄ quōmodo potuerit dei filius ꝑ
te generari Audite audite maria nob colloqīte
.terne abſente ſpū pſente. verecūdia vginitatis vol-
tu auertere a collocutore: ꝛ indicare quōmodo ī-
pgnata ſit a creatore Eva iſta mana ī domo
mea puella iudea: ex ſeie vgis dauid generata
adulta facta ſū et deſponſata cōiugi. placui alteri
nō interueniente adulterio: ſꝫ interdente ſpū ſcō
Deſponſata ſū hoī iudeo: et placui hoī deo Ignora-
verit qd̄e ioſeph ſponſus meus. ꝙ amaſſꝫ me deus
meus: ꝛ putauit ꝙ adulterio īpgnata ſit venter
meus Namqꝫ ignoto ſponſo meo ioſeph: venit ad me
qdam magnus xpī paranymphus. nō patriarcha ſingu

et propheta egregius: Sed gabriel ille archangelus facie
rutilans, veste choruscans, incessu mirabili: aspectu ter-
ribili visitavit me et perturbavit me et salutavit
et gratulabatur dixitque michi Aue gratia plena: dominus
tecum. Dominus igitur tecum sed plus quam mecum: tecum sit in corde
tuo: sit et in utero tuo. Adimplevit mentem tuam et car-
nem tuam: procedat ex utero tuo formosus tanquam sponsus
de thalamo suo. princeps ex aula regali: ita ut vir-
ginitatem tuam non faciat violari. Gaude itaque Joseph
nimiumque congaude virginitati marie: quia solus meruisti
virginale coniugium possidere. quia per meritum virginitatis: ita
separatus es a concubitu uxoris ut pater dicaris. CH

De mundicia virginis ipsius et puritate. Capitulum lxx.

Quam vani ac desipiunt heretici. qui cum ipsi sint immundi
dicunt non potuisse fieri: ut christus de maria virgine
nasceretur. eo quod illa per eius turpis fuisse putetur. Quod
si etiam ibi aliquid immundicie fuisset: sua presencia dominus
purificasset. Attende solem ubique radios mittere: in sor-
dibus, in cloacis, in locis etiam squalidissimis. Certe cloace
siccantur: et radius solis non coinquinatur. Audi etiam a-
liud immunde heretice ubi est anima ipsa et fidelis quando
ista sibi confingit in cordis spiritibus erroris. Nunquid tantum
est in capite, in manibus, in oculis: et non etiam in intestinis
tuis ubi sunt stercora tua. Certe stulte anima tua: non
coinquinatur a stercore tuo. et deus inquinari potuit ab
opere suo. Quod certo vobis pertinet tanta sublimitas hu-
militatis fides habet christianorum. remota est a cordibus
impiorum. Quoniam abscondit hec deus a sapientibus et pru-
dentibus: revelavit ea parvulis. Sapientes enim illi dum
alta querunt: et humilia non credunt ista pretermittentes.
Et ideo nec ab illa proficientes. inanes ac leves:
inflati et elati. tanquam inter celum et terram in vento se medio
pependerunt. Sunt enim sapientes huius seculi: non dei
Nam si esset in eis vera sapientia que dei et deus

Vide in glosa de natiuitate domini

est: intelligeret ab eo carnem potuisse suscipi. non eum in carnem potuisse mutari. et infantuli corpori potentiam indita esse: et mundane mole non esse substantiam cuius opus est apud patrem manentis universus mundus: cuius opus est apud nos venientis virginis partus credit quippe virgo mater maiestatis eius indicium: tam virgo mater ante conceptum quam virgo post partum a viro non facta gravida. sed tacta perpetuas masculum sine masculo gestans. felicior atque mirabilior fecunditate edita et integritate non perdita ¶ Natus est ergo deus non ex carne: sed non ex carnali corruptione Natus ut homo: sed non genitus ut homo Ita suscepit carnis humanitatem: ut servaret maiestatis honorem. ac sese segregando puritate nativitatis sue: a conventione collusionis humane. pergit quidem in ortu suo plena hominibus dispensatione: sed dei nomine non deseruit divinitatem Ideo quod in mundo isto talis actu glorius nativitate: puritate eius ortus sui servavit et in vite sinceritate Solus eius est ille: in cuius ore ut scriptum est dolus non fuit Utique ut qui pollutione humani generis in creatione nesciverat: etiam in conversatione nesciret. ac per sinceritatem immaculatam in mundo viveret quam sinceritas immaculata genuisset

De perpetua virginitate marie: capitulum lxxxi

Idem de eodem

Hugo de perpetua virginitate marie virginis

Augustinus in sermone de nativitate domini

DE virginitate siquidem eius hec pie fides et pietas fideliter confitetur. quod eius perfectionem maternitatis imminuit coniugalis consensus. sicut ipsius castitatem non violavit conceptus: nec integritatem abstulit partus Dicuntur autem qui dicunt eam post partum domini filios ex Ioseph habuisse: quod utique nephas est credere Genitalia siquidem quibus in mundum progredimur. porte dicuntur. sicut in libro Iob scribitur Qui conclusit portas ventris et cetera Virgo porta per quam ingressus est dominus: semper clausa fuit sicut ad Ezechielem dominus ait Porta hec quam

vides clausa est: et non aperietur. Vir non transiet per
eam: quoniam dominus deus israel ingressus est per eam. Ecce ubi evi-
denter ostendit nobis quia sancta maria semper virgo fuit.
virgo permansit. Virgo ante partum. virgo in partu. virgo
post partum concepit et virgo est: generat et virgo est:
lactat et virgo est: Maria sancta. genitrix esse mater esse
potuit: mulier esse non potuit. Intumescunt ubera
virginis: et intacta manent genitalia matris utique
corrumpi non potuit: que integritate genuit ¶ Vere
tamen xpus dominus factus ex muliere: factus sub lege: Sed — Idem in eodem
nemo tamen mulierem audit matrem domini esse: nominis
moveatur offensione. Virgo concepit ex spiritu: sed mulier
vocatur ex sexu. Et io evangelista virginem. Apostolus autem
mulierem nuncupavit. ut omnes in partu virginis omnipotentiam
divinitatis agnoscerent: in appellatione autem mulieris no-
men conditionis audirent ¶ Tu autem helvidi dicis ma- — Ieronimus contra helvidium
riam virginem non permansisse. ego mihi plus vendico. Joseph
etiam virginem per mariam fuisse: ut ex virginali coniu-
gio nasceretur filius virgo. Si enim in virum sanctum fornicati-
o non cadit. et uxorem ille non scribitur habuisse. ma-
rie vero quam habuisse putatus est: custos potius quam
maritus fuit. relinquitur cum virgine et castum permansisse.
qui domini pater appellari meruit. Sed virginis
fratres domini dicuntur quomodo. si fratres non erant. Iam — Nota
nunc docebis quatuor modis fratres in scripturis dici: na-
tura gente cognatione et affectu. Natura ut esau
et iacob: Gente ut omnes iudei. Cognatione ut abra-
ham et loth. Affectu qui in duos scinditur: in speciale
Et sic omnes xpiani fratres vocantur: et commune. et
sic omnes homines: quia ex uno parente. Impietissime hominum
ista non legisti. et toto scripturarum pelago derelicto ad
iniuriam virginis tuam rabiem contulisti. Fratres eos in ex[illegible]

qui fabule ferunt. quam cum vulgo esset ignotus. et nichil
boni posset excogitare quo nobilis fieret: dyane templum
incendit. nulloque audente sacrilegium ferre: ipse in me-
dio pressisse clamitabat se se incendium subiecisse. Sal-
sitantibus que ephesi principibus: quam ob causam hoc fa-
cere voluisset respondit ut quia bene non potuerat: male
omnibus innotesceret. et hoc quidem de illo gentium nar-
rat hystoria. Tu vero templum dominice corporis furore
dissipasti. et contaminasti sacrarium spiritus sancti. ex quo vis
fratrum et sororum concordiam processisse generem

¶ De hoc quod peperit sine dolore Capitulum xxxvii

Hugo v. s. Restat nunc ut eam sine dolore demonstremus peperisse
Prima namque illa mater generis et doloris mater. propter quod
mala delectatione conceperat: tunc denique quod filios in
dolore parituram esse audiebat. ut aperte demonstraret
quod non pareret Idcirco cum dolore quod a viro conce-
pit: sed quod concepit cum libidine. Beata vero virgo
maria ut supra prima conditione esset: secunda re-
stauratio et nature gratia virtute salvatoris.
non solum sine libidine concedit: sed neque de semine viri
partum accepit. et ob hoc sine dolore filium edidit: et in
integritatis decore post partum virgo permansit ¶ Ab-
Hildefunsus toletanus in sermone de assumptione sit igitur ut dei filius matris pudorem ullis vexa-
verit iniuriarum molestiis Absit ut illa que omnibus c-
ue maledictio soluta est: ipsa in partum maledictioni-
bus subiacuerit sine dampnationis Absit ut ubi vir-
tus nascitur: tanta viciorum collusio fuisse credatur.
Ubique tanta tristicia et gemitus intervenerit: ubi
gaudium omnium predicatur. ad cuius etiam partum multitudo ce-
cinit angelorum Absit igitur ut inter diversos angelorum
immunda sederit in sanguine septem diebus. ad quod
si ita esset: nec pastores mane iuxta legem ut-

ita dicitur ingredi licet. Nunc autem angelos eos euangeli-
zandi gratia deuotos inuitat. venerunt et venerunt de
verbis quod eis predictum fuerat. Sed et magi deinceps
venerabiliter domum intrant. et inveniunt mariam cum Jo-
seph. non doloribus vexatam: sed puero obsequentem. ¶ Er- — Theodorus ut supra
go in partu virginis obstetrix nulla fuit nulla mulier-
larum sedulitas intercessit. Ipsa pannis infantem involuit.
Ipsa mater et obstetrix fuit: et cum in presepio recli-
navit. ¶ Dicat ergo maria virgo. Rex natus est de ven- — Augustinus in sermone de assumptione
tre meo exiuit nouum gygantem magnificus: et venter
meus pudore non est evacuatus. Itaque nec conceptione in-
uenta sum sine pudore: nec parturitione inuenta sum cum
dolore. Ipsa inquam dicat sponsa dei. Ab ethere conscia — Idem de eodem
facti. Spiritu angelo loquente sensi: virum Christo de-
uota nesciui. nichil doloris in partu sustinui. Deus
me voluit glorificari: non fedare. Non potuit lacerari
pudor meus: pro quo nasci voluit deus. Sic mirum quod
Christus nasci debuit. ut voluit. nec maiestas illa po-
tuit polluj quam sustinuit: et materm credidit hoc quod
inuenit. ¶ De nouitate miraculorum circa virginis partum — Capitulum m. lxxxiiii:

Quis enim non expauescat cum audit deum natum — Idem de simbolo libro iiii
Quaerens ad hoc: adhuc miratur peperit ma-
ter: et virgo facta et intacta Factorem omnium: sic inter
omnia portatur manibus matris. rector totius orbis. la-
bit vbera regens sidera. tacet. et verbum est. Nec du-
bium quod esset demonstrabat: et universa creatura crea-
torem suum indicabit ¶ In hac itaque natiuitate domini con- — Beda in sermone de nativitate domini
siderantur quedam rerum genera: non solum diversa. sed etiam val-
de dissimilima. Siquidem et puer qui nascitur deus est.
et mater de qua nascitur virgo est. et partus ipse sine do-
lore est. Fulget in tenebris lux noua de celo. gaudium
magnum euangelizat angelus de excelso: laudat milicia

Hec in sermone de virginitate

tudo milicie celestis dicentium gloria deo · pax hominibus bone
voluntatis. Hec et huius similia sunt virtutis divine: non
fragilitatis humane. ¶ Innova domine signa et immu-
ta mirabilia · quoniam iam ipsa consuetudine viluerunt pro[r]sa
planete solis ortus et occasus · certe fecunditas · tempo-
rum vicissitudo · miracula magna sunt: sed totiens visa quod iam
iam homines non attendunt. Innova ergo signa et immuta
mirabilia. Ecce inquit nova facio omnia. et hoc erat Ag-
nus utique qui sedebat in throno · agnus plane totus
mansuetus totus delectabilis: denique totus unctus. Hoc ei in
spiritu xps. Illa rursum potest aspere durus videri · quod
nec ipsi in nativitate quicquam lesionis intulit matri. Sed vere
nova miracula. Conceptus fuit sine pudore. partus sine
dolore. mutata est in virgine matre maledictio eve · peperit
ei filium sine dolore. mutata est inquam maledictio in bene-
dictionem: sicut predicatum est per angelum gabrielem benedicta
inquit tu in mulieribus. O vere summa inter mulieres bene-
dicta. et non maledicta. Sola a generali maledicto li-
bera: et a dolore parturientium aliena. Nec mirum fra-
tres si dolorem non intulit matri qui tulit dolores totius
mundi. Igitur etiam accumulat et innovat signa:
immutat mirabilia. Non solum enim sine pudore conceptus:
et partus sine dolore: sed et mater sine corruptione. O
vere novitas inaudita. virgo peperit et post partum invio-
lata permansit: fecunditatem prolis cum carnis integrita-
te et gaudium matris habens cum virginitatis honore.

¶ De misteriis eorum: lxxxiiii

Arte divine salutis
cum gloria novitatis duo opposita sunt que timet
humana fragilitas · pudor et dolor. Utrumque filius dei
tollere venit. Utrumque suscepit. cum ut ceteras
silias non solum mortis: sed et mortis turpissime con-
depnationem ab iniquis sustinuit. Ut certo inducia[m]

nobis daret quod hec a nobis tolleret. prius matrem
suam ab utroque gravamine servavit. ut nec in conceptu
quod dolorum existeret. Et quia propter hec matrem quasi per-
mansit integra. iam servus expecto promissa michi
glorie incorrupcionis in carne mea. quinquidem conserva-
ta per eum est corrupcio carnis in matre sua. Talis si-
quidem erit illi. per quod matrem incorrupcionem non perdidit
pariendo: ut et corruptibile hoc incorrupcionem in-
duat resurgendo. Habes tamen ad hunc maiores di-
vicias et gloriam ampliorem. mater est sine virginitatis
corrupcione: filius autem sine omni peccati labe. In matre
non cadit eve maledictio. non cadit preterea generalis
illa condicio: de qua dictum est per prophetam. Nemo mundus
a sorde: nec infans cuius unius diei est vita super terram.
Est tamen infans sine sorde solus inter homines verax. ymmo et
ipsa veritas. Est agnus sine macula. Agnus dei qui tollit
peccata mundi. Quanto magis et peccata mea tollet: quod id in quod peccatum
non cadit. Iste sine dubio me potest lavare quem constat
inquinatum non esse. Hec manus ceptum luto meum oculum de-
tergat: quam sine pulvere esse constat. Iste meam festucam
educat de oculo. qui non habet trabem in suo: ymmo iste fa-
bem educat de oculo meo qui nec saltem pulverem habet
in suo videlicet certe divinitas salutis et vite videlicet
gloria eius quasi unigeniti a patre quem a quo pater et filius
altissimi vocabitur manifestum quod sit altissimus
Sed ne hic remaneat locus dissimulacionis: quod ex te
nascetur sanctum ait angelus ad mariam. vocabitur filius dei.
Quod vere sanctum. non dabis domine sanctum tuum videre corrupcio-
nem: quod nec matri quidem abstulit incorrupcionem
Convenit immacula. divine intuplicatur thesaurus a-
peritur. Ecce generat mater et virgo est: quem generat
deus et homo est. Sed numquid dabitur sanctum canibus: aut

margarite preciosis: abscondatur certe thesaurus meus
in agro. et pecunia mea reponatur in sacco. Operiatur
conceptio sine semine matris desponsatione. partus si-
ne dolore. pueri vagitibus et merore. Abscondatur
et parturientis incorruptio. legali purificatione: infa-
ntis innocentia. soluta circumcisione ¶ De filii virginis edu-

Absconde mater absconde ¶ catione capitulum lxxxv

Maria novi solis fulgorem: pone in presepio. in-
volue pannis infantem. Illa et ipsi panni divine
mē sunt preciosiores sindone. panni salvatoris omni
purpura: et gloriosius hoc presepe auratis regum soliis
Divinior denique Christi paupertas cunctis opibus: cunctisque
Idem in sermone de annunciatione — thesauris ¶ Lacta maria creatorem tuum: lacta panem
celi. lacta pretium mundi prebe labenti mamillam: ut ille
pro te prebeat percucienti maxillam. Tu illi mater tu tale com-
mistura substantiam ut ipse nobis et tibi vitam tribuit sempiternam
lacta qui fecit te qui talem fecit te: ut ipse fieret in te ¶ O fe-
Ex alio sermone de eodem — licia oscula lactantis labiis impressa: cum inter crebra in-
dicia reptantis infantie. utpote verus ex te hominis filius
tibi matri alluderet: cum verus ex patre deus dei omni-
potentia imperaret. quem etiam postea initias assumpte carnis in-
firmitas. ad ultimum affixus patibulo: se verum homi-
nem patre deo monstravit. ut te veram matrem ostenderet
Odilo cluniacensis — Unum quippe sciamus pro certo. quod omnis marie vita et
actio: semper intenta fuit in christo ¶ Ipsa quia omne tempus domi-
ce infantie pueritie adolescentie cum illo peregit: et ob-
sequium materne dulcedinis ut vera mater virgo huma-
nitatis sue filio ministravit ¶ Que autem fuerint inter
se colloquia. quam dulcia et quam amabilia: quando in matre ¶
fulgebat virginitas. et letabatur ~~virginitas~~ fecunditas ¶ In
filio vero apparebat humanitas: et latebat divinitas

Qualem erat deificum ac virginale consortium: non dico ma- [Aug. in s. de nat. dni]
tre. sed omnem hominum excedit intellectum. laudem ergo domini
loquetur os meum. eiusdem per quem facta sunt omnia qui factus est
inter omnia. Patris revelator matris creator: ver-
bum virginalis conceptus. sed non inclusus. In sinu patris ma-
nens de matris utero procedens. Portatur manibus ma- [Ide de simbulo. li. iiij.]
tris. rector longe orbis. lambit ubera rector siderum:
tacet et verbum est. Stat in sinu patris: tacet in sinu
matris. Lacta ergo virgo mater cibum nostrum: lac-
ta panem de celo venientem. et in presepio positum. velut
piorum cibaria iumentorum. lacta eum qui talem fecit te.
ut ipse fieret in te: qui tibi et munus fecunditatis at-
tulit conceptus. et decus virginitatis non abstulit natus. Qui
sibi prius quam nasceretur. et matrem de qua nasceretur
et diem quo nasceretur elegit. et ipse condidit quod elegit
ut illinc velut sponsus de thalamo suo procederet. quo
mortalibus oculis videri posset. et augmento lucis
ante lucem se venisse monstraret ondezet[?] ¶ De

Nunc videndum est ¶ conceptus atque gratulatione: xxxvj
Nequiter anguis hostis sub Marie pedibus conculca- [Alber. in s. de xij stell.]
tur et quasi miseram servitutem patitur. Ipsa nimi-
rum est mulier quondam a deo promissa: serpentis caput
virtutis pede conterens. Illa et continuo draco ille
per herodem insidiatus est parienti. ut nascentem exci-
piens devoraret filium virginis: eo quod inimicicie essent
inter semen illius draconis. Cum ei videret inimicus [[illegible] in s. de [illegible]]
dei filium ex Maria. eius utique filium. per tanta pro-
venturum miracula: sciens ut arbitror hec obvolvebat.
Quis est iste qui huc ingressus est mundum nesciente me
Novi quidem quod sit de femina natus: sed nescio unde
conceptus. Constat esse matrem. sed investigare non possum
quis fuerit pater. partum video: sed nascentem non

agnosco: et qd' accessit stupori meo: insueta lege
parcedi. cum dico filio mater exultat ut virgo:
En iacet in cunabulis parvulus vultum lacrimis suf-
fudit: similemque se esse mortalium vagitibus prodit
cumque nichil ei de infantia desit nulla tamen illi ve-
lut infantie corrupto existit pannis obsitus sordet
: sed celum illi radio stelle lucidioris arridet Sed et ho-
norem ipsius angeli ei ministrantes niter sidera ter-
rasque concurrunt: et exultantes annunciant quam non in-
telligo nativitatem Credo hoc est miraculi Video qd'
advertere nequeo. audio qd' sustinere non valeo: salus
ut homo natus honoretur ut deus in seculis quoque mu-
quam michi hoc contigit: ut quoque homo nascens hanc
vitam intraret. et humani vicii nil haberet Hec ta-
men hec potestque generatio est Inter priores et
ipsos natus. mortalisque de matre processus. pur-
gatior cunctis nascentibus. et ipso michi celo puri-
or appareret. nilque in eo inspicio qd' me delectet:
sed qd' omnes conatus meos evacuet Credo agam Quo
me vertam: fortiorem illum sentio: et in regno meo
velle regnare puto Cogito ne forte deus sit iste.
quem nullum delictum maculare potest Sed si deus esset
quomodo feminei partus indignitates sustineret
Quomodo cunis pannisque contentus esset Quis cre-
dere posset in deo vagitus infantie Cui audienti ridi-
culum non sit. deum femineo nutriri lacte: post omnia
ente cetera esuriit: cum esurire deum nulla persuade-
re ratio possit Ignorabat quippe dyabolus: quia qd' xpm infir-
ne nutrimenta perferebat. et qd' ut homo esurie-
bat. non erat fragilitatis corporee: sed sacramentum
celestis glorie Illum itaque congressum presumere
prius fervens animabat: sed pavens veritas
deterrebat Quam denique corporis forma. ...

iudistimum hoste ad plium prodire suasit: s verus dei filius et verus ho maiestate victoria pegit cunctis denique vsurius Haec sepes insidiatis est cal- Bridg v. s.
mineo pfate mulieres. idest marie virgis. s sine causa. quoniam vniusa puitate heretica ipsa gtrivit sola Aliq fide illa no de substantia carnis sue xpm edidisse dogmatizabat Aliq puilla no peperisse. s repevisse sibilabat Aliq vel pg ptum viro cognita blasphemabat Aliq dei matre au- dire no sustinens: magnificu illud no theotocos impijssime suggellabat s gtriti sunt insidiatores. conculcati supplantatores. confutati derogatores: et btam eam dicut oes generationes ¶ De sapiencia virgis

Non apud ut arbitror satis expeditate xxxvij
Christe moveri quide sup sentencia mea: qua dixi cu exponere euangeliu dei. gsiliu nulli ceia ange- Bridg ad hu-
lorum vbora atque virgini revelatum est Hanc enim se- gone de sco
tentia no constanter affirmo: s tamen tepamento victore
continue si ex sentencia hoc dixerim. no video cur incredibile videatur. no quide de ope vbi incarnadi: quod nitus cenia mortaliu et psenre donatu est et pdicere sz de tepe et loco et modo: et psone virginalis electione Nam illa prophesibile: qd et virgo sollicita vsirint michi videtur nc ipi quide ut eius patre diceret quo nuntiabat fuisse precognitu Respondens quippe. spus sanctus supueniet in te. none quide apte mittit ad magistrum spus sci. ut virgo experiendo disceret. quod audiendo no poterat sz et ipam virgine vnde pbatur ex noie. ul ex facie ange- lus cognita. qd ipa videlicet eet quam deus sibi in ma- tre elegisset: excepto dumtaxat archangelo cui et fi- unda ab ipso tradita fuisse credenda est Cunto salua fide et scripturarum veritate. divinum misteriu

Beda i o ex
ugeb

de preteritis quorum ignorasse poterat angeli: precepti ut ho-
norem virginalium propagatricem servaret matri virgini
Intrat et apte post angeli visionem in montana subiit. que
gustata suavitate supernorum civium: virtutum gressi-
bus se ad alta virtutum transtulit Intravit mox ad saluta-
dum ut os aperuit. repleta est spiritu sancto elyzabeth. reple-
tus et iohannes. quibus uno eodem spiritu edoctis. illa salute
que esset agnovit: et ut matrem domini sui debita cum
benedictione honoravit Ille quoque illum esse dominum: quem virginis
utero portaretur intellexit Illa inquam domini matrem ag-
novit sed nil in se reperit talis meriti quod digna
fieret a tanta hospita visitari atque inmodum idem
spiritus eam cum repleuit: presentium simul et preteritorum
ac futurorum scientia instruxit Denique et mariam ma-
trem domini vocavit: fructum ventris eius singulariter be-
nedixit. et verba angeli ad mariam consensumque ma-
rie credentis innotuisse sibi prodidit: ac et domino per-
ficienda que illi dicta erat aperuit Quis ergo dicere
vel estimare sufficiat qua tunc gratia spiritus dei geni-
tricem repleuerit cum tanta in matre precursoris lux
donorum celestium emicuit ¶ Verum audiamus verba que
dixit. si forsitan ex his valeamus utrumque cognoscere
quod intus habuit Audita namque responsione elyza-
beth qua beatam illam inter mulieres predicavit ma-
trem domini sui cognominavit fidem fortem laudavit
Ad cuius etiam ingressum se ipsam cum filio spiritu sancto re-
pletam esse sensit: non amplius bona que prepara-
tacere potuit: sed quod secum sacro conferebat ubi tempus apta
invenit etiam oris devota professione patefecit
Illa ut virginalem decebat pudorem acceptum divini
tus aliquamdiu tegebat oraculum et archana myst-
terii celestis: in sui pectoris abdito venerebat

occultum. Exspectabat revereri donec ipse donorum
distributor. quod sibi dona spiritualis tribuisset. quod se-
creti revelasset: quandocumque vellet ostendere. At postquam
eadem que sibi prescita erant carismata per aliquos
alios revelare spiritu esse patefacta conspexit. Mox etiam
ipsa thezaurum tecti quod in corde suo servabat ap-
peruit et ait Magnificat anima mea dominum etc. Quibus
verbis primo sibi beneficia specialiter concessa enarrat
Deinde vero generalia dei beneficia: quibus humano
generi in eternum consulere non desistit enumerat ¶

Qualiter argumenta fidei conferebat in corde: lxxxviii

Deinde pastoribus infantem natum predicantibus: ma- — Ambrosius super lucam libro secundo
ria non minus ore pudica quam corpore: argu-
menta fidei conferebat in corde ¶ Sicut autem maria didicit
a pastoribus. cum tu discere declines a sacerdotibus:
Maria autem conservabat omnia verba hec: conferens in cor-
de suo ¶ Illa quae sacras legerat scripturas et sciebat — Beda super lucam libro primo
prophetias conferebat ea que secum acta videbat de domino
cum hiis que noverat a prophetis de domino et cogno-
vit ad invicem collata: instar celestium cherubin fo-
ra sui vultus luce gerebat ¶ Itaque virginalis pudi- — Idem in omelia pastores loquebantur
citie iura custodiens: secreta Christi que noverat ne-
mini divulgare volebat sed ipsum quando et quo
vellet hoc divulgari reverenter exspectabat Et ip-
sa quidem secreta tacuit ore: sedula tamen vigili scru-
tabatur corde Conferebat que facta videbat. hiis
que agenda legerat. non tamen hec ore promens: sed — Idem in omelia cum factus esset ihesus
clausa in corde servans Deinde ubi maria cum
Joseph iherosolimam reversa. filium in medio doctorum
reperit: legitur quod venit ipse cum eis nazareth. et e-
rat subditus illis. Item ibidem evangelista repetit et
matrem eius conservabat omnia verba hec conferens in corde
suo ¶ Omnia siquidem que de domino vel a domino vel acta cogno-

noverat: mater vero diligentius in corde retinebat
sollicitaque cuncta memorie commendabat: ut cum tempus
predicandi vel saltem revelandi incarnationis eius adveniret. suf-
ficienter universa prout erant gesta conscribentibus explana-
re posset. Imitemur et nos fratres mei piam matrem
domini christi quasi fixa in corde servantes omnia verba et facta
salvationis nostre: horum meditatione diurna et noctur-
na importunos inanium cogitationum atque noxiarum
[illegible] horum crebra consolatione nos et
priores nostros a fabulis super vanis et male dulco-
rantis detractionum colloquiis castigare: et ad divine
laudis frequentia attendere curemus ¶ De ipsius sanct-

Ber. v. b.

Ceterum alioquin ubi maria loquitur: [illegible]mitate : lxxxix
ubi presumptuosa fuisse videtur foris stabat querens
loqui filio. nec auctoritate materna aut sermonem interru-
pit: aut habitationem in qua filius loquebatur irrupit. In
omni denique textu quatuor evangeliorum: non nisi quater
maria loquens auditur. Primo quidem ad angelum. sed cum iam allo-
cuta fuisset illa ad se et iterum secundo ad elyzabeth: quan-
do vox salutationis eius exultare iohannem in utero fecit.
cumque magnificaret maria: ipsa magnificat dominum magnifica-
re incepit. Tertia vero ad filium cum esset duodecim
annorum: quod ipsa et pater dolentes quesivissent eum ¶ Quarta
in nuptiis ad eundem filium: et ministro nuptiarum. Et
in eodem sermone certissimum index fuit ingenite man-
suetudinis: ac verecundie virginalis. Aliorum quippe vere-
cundiam reputans suam. sustinere non valuit: defectum
vini simulare non potuit. ubi sane a filio incre-
pata tanquam mitis et humilis corde nec illi respondit
nec tamen desperavit: sed ministros facere quod eis di-
ceret admonuit. Ceterum nunquid non ab initio pas-
tores leguntur venisse. et primo omnium mariam invenis-

se. Invenerunt inquit maria et Joseph et infantem
positum in presepio. Sic et magi non sine illa puerum
invenerunt inducens quoque in templum domini. dum templi-
nita que a symeone audivit. tam de illo quam de ip-
sa tarda ad loquendum velox ad audiendum. Et quidem
maria conservabat omnia verba hec conferens in corde suo
et in hijs omnibus nec de ipso quodcumque verbum eam dixisse
reperies. incarnationis divine sacramento vere nobis
qui spiritum herimus in naribus vix quam totum spiritum profe-
rimus: qui iuxta illud comici pleni rimarum un-
dique effluimus. Taceo denique maria filium audi-
vit: non modo turbis in parabolis loquentem. sed et discipulis
seorsum regni dei misteria revelantem. vidit mi-
rabilia facientem. vidit deum in cruce pendentem. expi-
rantem. resurgentem ascendentem. Et in hiis omnibus quotiens
verecundissime virginis. pudicissime taciturnitas: vox me-
moratur audita. Itaque si maria ut supra dictum est:
etiam didicit a pastoribus. debemus nos discere a sacer-
dotibus. Si maria tacuit etiam preceptum apostoli tacere:
debemus per preceptum apostoli magis doceri quam docere
Habuit etiam ¶ De verecundie ipsius simplicitate: Ut
maria ab initio verecunda. unde et in sermone angeli
legitur fuisse turbata. Trepidare quippe virginum est
et ad omnes ingressus viri pavere: omnes quoque viri af-
fatus vereri. Discat ergo mulier: propositum pudo-
ris imitari. Disce virgo verborum vitare lasciviam:
maria etiam angeli verebatur salutacionem. Discite
quoque mulieres non circumcursare per domos alienas.
non in plateis morari: non in publico miscere sermo-
nes. Maria sola in penetralibus versabatur: ubi et
sola ab angelo reperitur. In domo sedet: in publico
festinat unde et abijt in montana cum festinatione:
et mansit tribus mensibus cum elyzabeth. Non quia domus

cum aliena delectaret: sed sua forcius in publico
videri displiceret. Discite ac et in matre domini mag-
na in mirabilibus fide here: in magna fide ve-
recundia fene. Discite verecundia decorare fide; ve-
cumen presumpcione maria ut in nupciis vinum defi-
cere cognouit: hoc tantum filio suo dixit. vinum non
habent. Quia breuiter quod inueretur suggessit.
vir pie sollicita fuit: recepta quod precans fiducia
verecunde suppressit. Denique quod in nostris me-
ritis deficit. apud dominum verecundia fortasse sup-
plebit. Alia et petri post offensam lapsum lacrimas
quidem video. sed precem non audio: nec tamen de
indulgencia dubito. Verum iussit non habet etc. de
modestia etc. de fidelis. Gratissima sane gemi-
na in marie vertice dyademate stellarum micans
in capite: verecundie rubor est in eius facie. An vero
quis putat hac eam caruisse gracia. que fuit gracia
plena. Alia et ex ipsa eius tanta castitate ex e-
uangelio pre ceteris probatur fuisse verecundia. Ob
seruo vos filioli: hanc marie virtute emu-
lamini si eam diligitis. eius placere creditis. emula-
mini modestiam eius: et mansuetudinem pudoris
Nichil enim homini xpiano tam ydoneum vel tam congruum
est: maximeque nichil adeo decet mortuum? Xij
De mansuetudine eiusdem humilitate:

Manifesta quoque in virgine virtus humilitatis elucet
: ex hac ipsa mansuetudine. Nimirum humilitas et
mansuetudo sunt collectanee: germanus in eo
consedentes quod dicebat. Discite a me: quia mitis sum
et humilis corde. Sicut enim mater presumpcionis est
elacio: sic non nisi ex vera humilitate procedit vera
mansuetudo. nec in sola tamen commendat hu-
militas marie tantum caritate: sed euidencius res-onat

Thome
Bern: in exordibus humilitatis

Idem in sermone de muliere amicta sole

in sermone audiebat ei quod ex se filius dei nasce-
tur: et nichil aliud quam ancilla eius se esse prestabat.
Unde ad elizabeth venit: et continuo virgo gratia
singularis eidem per spiritum revelat. Denique et mi-
rabatur persona ad se venientis et gaudebat vo-
ce salutantis: et benedicebant fide credentis. Magna
quod premia sed et humilitas devota nichil sibi re-
tinere passa in eum magis universa refudit: cuius in se lau-
dabatur beneficia. Tu inquit magnificas animam domini: sed
magnificat anima mea dominum etc. Denique legimus in actibus
apostolorum quod a monte oliveti redeuntes unanimiter
perseverabant in oratione. Cum fuerit hii. Si forte assunt
maria denominetur prima quod super omnes est prerogativa
pluris: quam privilegio sanctitatis. Petrus igitur et andreas
et iacobus et iohannes: et ceteri qui sequuntur: hii omnes perseve-
rabant unanimiter cum mulieribus: et maria matre ihesu.
Ita certe ut mulierum ultima sese exhibeat ut omni-
um novissima poneretur. Vere carnales adhuc o
discipuli quibus nondum erat spiritus datus quia ihesus nondum
erat glorificatus. quando sancta est inter vos contentio de
primatu. cum maria quanto maior erat humiliaret se
non modo in omnibus sed per omnibus merito facta est novis-
sima prima: quae cum prima esset omnium sese novissimam
faciebat merito facta est omnium domina: quae se omnium ex-
hibebat ancillam merito et super angelos exaltata: quae
et infra viduas et penitentes infra eam de qua eiec-
ta fuerant septem demonia: ineffabili sese mansuetudine
inclinabat. ¶ De purificatione beate virginis: Primo

Sic at beatissima virgo mater: universa divine le-
gis implere satagebat precepta: ut nec ad se
non pertinentia quedam relinqueret incompleta. Nam pu-
ta namque ubi circa purificationem implevit legalem
quam tamen non egebat: quae virum in concipiendo non noverat.
In lege siquidem erat scriptum: ut mulier quae suscepto

Fulbertus carno-
tensis episcopus

Ber. in s. oc de purificacione

semine peperisset filium immunda erit septem diebus: octaua
die circumcidetur puer. De hinc uero oblationi et puri-
ficationi intenta. abstinebit se ab ingressu templi tri-
ginta tribus diebus. quibus expletis offeret filium domino
cum muneribus. Sed quis non aduertat in ipso sermone legis-
latoris liberam matrem domini ab hoc precepto penitus
enim. quia dixit moyses mulierem que peperisset
filium immundam esse. non timuit super matre domini
blasphemie crimen incurrere. Et ideo premiserat
suscepto semine. Alioquin nisi precaturam prodidisset
sine semine virgine que nullus erat de suscepto se-
mine sicut mentione poneret. itaque quod lex ista
matrem domini non includit: que non suscepto semine fi-
lium peperit sicut predictum fuerat per Iheremiam: quia
nouum faciet dominus super terram. Mulieris quod nouum mu-
lier nisi circumdabit virum. Non ab altero viro vi-
rum suscepit. Non humana lege hominem concepit: sed in-
tra viscera intacta et integra virum claudet: ita
sane ut inveniente exeunte domino Iuxta prophetiam alma
porta orientalis clausa iugiter perseueret. ¶ Quod

Beda super lucam

igitur ad aperienda uulua in euangelio legitur consue-
to natiuitatis more loquitur. non quod deus nostrum sacri ven-
tris hospitium quod ingressus non sanctificauerat: egressus
de virginis necesse crederetur. Sic ei dicunt beata ma-
ria virgine usque ad partum: non virgine esse post partum.
Iuxta fidem catholicam uos filius dei clauso virginis u-

Glo. super lucam

tero: quasi sponsus processit de thalamo suo ¶ Non filius
non mater ostiis indigebat purgari: sed nos a lege
timore uoluit solui. puritas itaque non poterat a-
nimus mouere virginis itaque dicere quod ut opus est
purificatione. Cur abstinebat ab ingressu templi. cuius
uterus nescius viri templum factus est spiritus sancti. Cur
non ingrederetur templum. que peperi templum domini
Nichil in conceptu. nichil in partu impurum fuit: ni-

rhil illiatur: nichil purgandum. Armarium perplexus ista fons fons purificans sit: et purgacionem facere venerit delictorum. Et quod in re legalis purificet observacio: que purissima sua ipso partu immaculato. Vere o beata virgo. vere non habes causam nec tibi opus est purificacione. Sed nunquid opus erat filio tuo circumcisione. Esto igitur inter mulieres tamquam una earum: nam et filius tuus sic est in numero puerorum. Circumcidi voluit: et non multo magis offerri velit. ¶ De maiestate filii omnibus recte fidelibus liquet. ¶ Marc: xiii

Quoniam necessario redemptoris matrem ex eius nativitate contraxisse maculam? quam dierum illorum spacio a sanctis edibus abstinens purgaretur. que sine humana concupiscentia vel concubitu virgo concepit sine carnis corrupcione virgo peperit. et sine fine virgo permansit. Ac per hoc nec masculus ex ea natus vulvam eius aperuit. Sed hoc iuxta legis narracionem evangelista gerens: incarnacionis divine sacramenta in primis claudit: matrem quam legem observantem introduxit. Nec mirum si mater voluit lege observare: quam eius filius non venerat solvere. sed adimplere. Sine quibus erat cum quo ordine generat. quo usu pepererat: et qualis esset quod genuerat. Sed legem comunem observans. expectabat purgacionis diurne: celavit filii maiestatem. Hinc est quod cum in templo duodecim annorum inter doctores legis inveniens: filium Joseph vocat dicens Fili quid fecisti nobis sic. Ecce pater tuus dolentes querebamus te. Que procul dubio sciebat se sine concubitu Joseph genuisse: sine corrupcione virginali edidisse. Sed cur abscondit generacionis atque nativitatis illius sacramentum: quod novit deum in mesu Aug.

Ambrosius in sermone de purificacione

quia alijs inuidit. quod ad templum deferens suis senis
manibus tradidit. Absit. Sed hoc ideo relatum: ut
spiritu prophetie repleta. inudeptio est in ipsis non aperi-
at. Sciebat enim ita tunc gratia plena. spiritu diuinitatis
afflata: quia si tunc huius seculi principes cognouis-
sent. nunquam pro salute nostra crucifixissent eum. Hinc
etiam ut legitur in ewangelio. Erat joseph et maria
mater eius mirantes super hijs que dicebantur de illo. Qui-
bus mirantibus etiam nos miramur: cur ipsi mirabantur
super hijs que a sancto propheta symeone de illo dicebantur
Nunquid enim joseph ita sompnis ab angelo non audierat
Quod in eo natum est de spiritu sancto est. Et iterum vo-
cabis nomen eius ihesum. Ipse enim saluum faciet populum
suum: a peccatis eorum. Nunquid et ipsa virgo sanctissima. que
salua virginitate filium se genuisse sciebat. priusquam
pareret vel conciperet ab angelo non audierat. quod spiritus
sanctus superueniet in te: et virtus altissimi obumbrabit
tibi. et quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei. Eum
igitur admirantur super hijs que de illo narrantur nisi
quia ceteris mirantibus ut sacramenta ipsis occultet.
quod si velint talia que de tantillo infantulo ab
Beda in om. de na. dni homine sene dicuntur et ipsi mirantur. ¶ Ut ergo su-
perius dictum est. operatur conceptus sine semine. matris
desponsatione. partus sine dolore. pueri vagitibus
et morore. absconditur et infantis innocentia. soli-
ta circumcisione. parentes incorrupto legali purifica-
tione: non sanctis canibus dentur. neque porcis margarite spergantur

¶ De ipsius in templo oblatione: Capitulum: xciiij

Ambros. v. b. OFfer itaque beatissima tuum legem obseruans in te-
plo quem edidisti: ut non in omnibus si pauens re-

uelet(ur) qs e que genuisti. appareat interim la-
pis humilis abscisus de monte sine manibus ut re-
probatur ab edificantibus: usque quo statuam pedibus pru-
nes terreat in monte magnum. et impleat uniuersum
orbem terrarum. O quam magnus o quam paruus est quem peperisti
paruus in humilitate: magnus in diuinitate paruus
in regno iudeorum. magnus in regno celorum. Sed non
ab omnibus in regno iudeorum paruus estimatur. Ita et
ipsa que eum genuisti: ex ipso populo israhel in virga
creuisti virga et de radice yesse surrexisti et
floruisti. virga aaron frondisti: et nunc peperisti
et qua pre omnibus immensitatem eius agnouisti: quem
tam paruissimum ex te natum vidisti procul dubio quem
infantem genuisti. deum omnipotentem tremens ado-
rasti: adorans tremuisti. Cum tamen quem secundum
humanitatem filium recognouisti. lactasti. fouisti. a-
luisti. Quis putas nobis indicare possit inter huius-
modi obsequia animi tui sensum. O beatissima vir-
go. cum hinc cerneres ex te natum infantem paruulum.
illinc attenderes deum immensum. hinc creatum illinc
creatorem: hinc infirmum illinc fortissimum. hinc a-
lendum. illinc alentem. hinc non loquentem: illinc ange-
los docentem. Quis mentis tui pectoris archana no-
bis reserare valeat. quibus modis cogitatum tuum
ad utrumque flectebas. cum unum eundemque dei atque
hominis filium manibus teneres. hinc adorares ut dominum
illinc complexaris ut paruulum. Quis ad tam ineffa-
bile miraculum non obstupescat. Quis non pene e-
linguis fiat: Generat puella suum et omnium cre-
atorem. Nutrit filium et omnium rectorem. O admiran-
dum spectaculum. Ad quod non solum humana verum etiam

angelica stupescat natura Ad hoc fratres karissimi fi-
dei oculos erigite ad hoc pietatis affectu conveni-
te. ibi xpm suscipite pro nobis in carne humilia-
tum: sed adorate in sua divinitate deum excelsum Am-
plectimini parvulum: sed cogitate immensum Amate
humiliatum. timete excelsum ¶ De duplici ergo

Ser. in sermone de purifi

Offer filium virgo sacrata: Vt oblacione: ca° xv°:
et benedictum fructum ventris tui domino re-
presenta: offer ad nostram omnium reconciliacionem hostiam
sanctam deo placentem Omnino deus pater oblacionem
novam et preciosissimam hostiam acceptabit: de qua xps
ait Hic est filius meus dilectus: in quo michi bene con-
placui Sed oblacio ista fratres satis delicata videtur
: vbi tantum domino sistitur avibus redimitur. et illico
reportatur veniet quando non in templo offeretur nec in-
ter brachia symeonis: sed extra civitatem inter
brachia crucis veniet quando non redimetur alieno
: sed redimet alios sanguine proprio. quia in redempcionem eum
misit deus pater populo suo Illud erit sacrificium ves-
pertinum: istud est matutinum Istud quidem iocundius: sed
illud plenius Istud enim tempore nativitatis: illud in plei-
tudine etatis De utroque tamen potes accipere quod
propheta dixit Oblatus est quia ipse voluit Illa et modo
oblatus est: non quia opus habuit. non quia sub legis
edicto fuit: sed quia voluit Et in cruce nichilominus
oblatus est: non quia iudeus prevaluit. non quia ipse me-
ruit: sed quia voluit Igitur et ego voluntarie sacrificabo
tibi domine. quia voluntarie oblatus es pro mea salute.
non pro tua necessitate Duo quidem minuta habeo corpus
et animam duo ut utinam hec tibi possum perfecte in sacrificium
laudis offerre Bonum est enim in [illegible] gloriosius

ff 3.

atque utilius ut tibi magis offeratur quam in ipsis deseratur. At
ad incipium tuum mea conturbabatur: inde vero exultabit spiritus
meus si tibi veritatem offeratur. ¶ De ipsius oblatione in templo
Sciendum vero quod parvuli qui [illegible] nove [illegible]: xvij
de toto regno iudeorum ad templum portabatur: si de Blo si Iuva
tribu levi erat in ministerium domus perpetuo tenebatur.
Si vero de alia tribu erat primogeniti precio a parentibus
dato redimebatur et ad propria deferebatur. Licet ergo cau- Ambr. v. e.
sa non Christus a parentibus ad sanctam civitatem et templum ducitur
in euangelio manifestatur cum dicitur ut darent hostiam
secundum quod dictum est in lege domini par turturum aut duos pullos
columbarum: hostia hec pauperum erat. In lege namque pre- Bed. i o d
cepit dominus ut qui posset agnum pro filio vel filia simul
et turturem sive columbam offerret: qui vero ad offeren-
dum agnum non sufficeret: duos aut turtures vel duos
columbe pullos offerret. Ergo dominus noster pro omnium
memor salutis non solum homo fieri cum deus esset sed etiam
cum dives esset pauper fieri dignatus est pro nobis ut nos
sua paupertate: sua et humanitate diviciarum et divinitatis
sue participes esse donaret. Preceptum namque fuerat ut Ambr. v. e.
cui forte agnus defuisset et unum horum id est aut par tur-
turum aut duos pullos columbarum invenisset deo in obla-
tione filii offerret. nec preiudicaretur ex altero quod unum
quodque horum obtulisset. Sed quia Christi ecclesieque sacramenta
signat. utrique credendum est. utrumque ad sacrificium ma-
tre invenisse atque obtulisse deinde in hac oblatione
animum illa prefiguratur oblatio: que pro salute mundi obla-
ta est vespera diei dominice videlicet passio per quam filius
deo reconciliati. ¶ De illarum oblationum morali significatione
Moraliter autem in turture castitas invenitur. et in colum- Cap^m
ba caritas commendatur. Turtur namque iterum xvij

vata ſeruat viro unifido. Columba vero aliarum cohabi-
tantium non deſerit unitatem. Catholica igitur christianus:
tur vero ſpiritualiter turtur efficitur: ſi veram caſtitatis
fidem firma credulitate conſeruet. et heretice pravitatis
ſenſum tamquam fornicationis inſaniam repudiet.
Fit vero etiam columba. ſi longanimiter uſque ad finem
in catholica ſocietate permaneat. et contra ſcandala
temptationum inmobili firmitate perſiſtat: ut non he-
retica fornicatione corrumpatur in corde fidei caſtitate
nec amara diſſenſione eccleſiaſtice caritatis diſſipet u-
nitatem. Hec eſt enim eccleſia catholica que fidem uni
domino tamquam legittimo viro conſeruat: et congregati-
Glo. ſu. luca onem multorum in fide multiplicat. ¶ Denique ſi hec o-
pera fortia que maſculi nomine ſive infirma que
feminee vocabulo ſignificantur caruerit. ut hec duo le-
gitime conſervent. neceſſe eſt ut lacrimas compunc-
tionis offerat: que per gemitum illarum avium ſig-
nificatur: lacrimis etiam in bonis indigemus: quia quo
fine conſummandi ſumus neſcimus donec ei non in-
venit agnum: id eſt divicias innocentie vite: ad
lacrimas recurrat. ¶ Sunt et duo genera compunc-
tionis. dum malorum violentes ſupplicia timemus
: et dum deſiderio celeſtium ardentes. declinatione ge-
mimus. Unde duo pulli offerri iubentur. unus in
holocauſtum. quando ardore celeſtium inflammamur: alter
pro peccato: dum de malis perpetratis gemimus. Ce-
Ber. v. ſ. terum in illa oblatione tres fuiſſe leguntur: et in hac
tantum nichilominus a duobus offertur. Fuit in illa
oblatione Joſeph ſponſus marie dominicus cuius filius pu-
tabatur. Fuit et ipſa virgo mater: et puer ihesus qui

ff 4

offerebat. Sit ergo et in oblacone nra gstancia vi-
rilis. gtinencia carnis: sit gstancia humilis sit mgr
pposito pseuerandi animi virilis: sz in gtinencia si-
plicitas et humilitas puerilis ¶ Qualiter vgo filiu
Quum ut induceret. Obtulit p manus symeonis: xcviij
puerum ihm petes eius: ut faceret secundu co- Absq v. 8
suetudine legis p eo: accepit eu symeon in ulnas
suas et bndixit deu. Hic etia oculi pduranda vir-
ginis prudencia. no humana industria fulta: sz spi-
ritu diuinitatis afflata. que filiu oblatu uidens sue qz
nature humilitatis suas. pphete tn dedit manibus offe-
rendu no vnqz repueru qb eet. cuius manibus deus
homine qz tradebat sacrificio dedicandu offert ut diuin
pphazu: pphete. Offert unica uni. pmo oibus in
uno: que oibus pepit eunde salvatore. Nec ea desinit
nunc usqz offerre qd genuit: cu suis sris intercedi-
oibus eunde redeptore electis uniui facit. Que ut
veru fatear materno affectu et ipa piissima fra-
tre piissimu nob facit. Oes ei filios reputat: quos
diuina gra gsociat. Quado no ipa mater claire
que fratrem genuit eorum Sz mgr xps credendu
frater: cur no ipa que xpm genuit credenda sit
mater. Quaobre obsecro benigna virgo offer
nob xpm piis suffragiis: que nescis inuidere fi-
liis. Sed nec attendas filiorum iniurias: a qbus no
ut dignu e honoraris. Doleat ei pia mater
irreuerencia filiorum qria amor vincit generatorum
Ergo quos in uno genuisti licet tantis meritis indignos
: foue piis oraibus. unicu filiu deprecare pro multorum
filiorum excessibus. ¶ Ecce symeon audierat rspo- Aug in ser de eode
su: qd no eet uisurus morte nisi videret xpm
vidit et agnouit istate taceteqz: qd pq̄modum

Jde v. e. occiderūt iudei iuuenē iniacula sancte ¶ De
Intelligite si est q̄stu. Cantico eiusdē senis. xix.
habebant desideriū antiqui sancti vidē xp̄m: qꝫ sciē-
bat eē venturū. Vn̄ et ipse dn̄s ad discipulos ait
Multi iusti et pphete voluerūt vidē que vos vide-
tis et nō viderūt: et audiē q vos auditis et nō au-
dierūt. Itaqꝫ Symeon iā ad audiendū sev9 ... ad
ad videndū maturus. Nō expectabat ut xp̄m audi-
ret loquētē quē vidit īfantē. Et hoc illi grātū erat
iā decrepito q̄si desiderāti suspirāti: et dicerēt in
orōe sua dicenti. Quando veniet. quando nascet. Quā
videbo: putas durabo putas hic me inveniet
putas isti oculi intuebūt. Et qz oculi cordis re-
uelabūt: pro desiderio ergo suo rñsum acce-
pit: et sortis natū: intus reuelatū vidit et agno-
uit. Amplexatus qꝫ eū et quē portabat. et tūc
qz pacē et salutare dei videbat: ī pace sic dimitti
Amb° v. e. postulauit. Nunc dimittis inquit seruū tuū dn̄e secd'
vbū tuū ī pace. Quia viderūt oculi mei salutare tu-
ū Ac si diceret. longa me expectaciōe fatigasti: diu
retinuisti. Sz tandē visio qꝫ expectaui: iā de hu-
mane vite scandal' in pace dimittis. Dimittis ī pa-
ce: eo q' secundū vbū pmissione tuā: p incarna-
ti vbi misteriū. solutis inimicicijs tibi mecum
reconsiliare. Dimittis ī pace qz video pacē. Ipe ē eī
pax nr̄a q fecit vtraqꝫ vnū. Hoc domiqꝫ et
oēs electi dicūt q xp̄m ī vlnas suscipiūt: et
oculis fidei salutare dei aspiciūt. Ergo et tu xp̄m
ī vlnas suscipe. nisi hunc pijs opibus ī membris
suis āplecti ul' fouē procur vlnas et idē bra-

ctiva virtus operationis exprimitur. Et ideo cum in alio si-
tientem potat. in alio hospitem suscipit. in alio nudum
operit. in alio infirmum vel in carcere positum visitat: hiius-
modi procul dubio devotis actionibus eodem spiritu eundem coti-
die puerum amplectitur. Et quia eiusdem operibus ut
ad pacem dei veniant a peccati scandalo absolvi se
credunt recte cum Symeone dicunt Nunc dimittis ser-
vum tuum domine in pace etc. Ac si dicat. ideo a peccati
scandalo secundum promissionem tuam absolvens: ita ut pa-
ce vrosiliatos passionibus amoris perfrui valeas facies ce-
lestibus. quia fidei oculis salutare tuum: id est dominum nostrum
ihesum christum in membris eius intuentur: eumque piis operibus amplecti
merentur. ¶ De purificationis solempnitate: sermo. ¶

Illius diei solempnitas quo hec festa sunt: a quibusdam
pre ceteris honorancior habita est: maxime que
eo loco quo primatum ecclesie catholice in primo pastore
sortita est. In tanta quippe reverentia illic habetur: ut ea
die cuncta civitatis turba in unum collecta: cereorum
incensis que luminibus chorusans. missarum solempnia
devotissime celebrans. nullus quoque quamvis humilis non
renuerit. aditum publice stationis intret: tamquam si
in templo domini oblaturus. Immo etiam suscepturus lu-
men fidei quo interius fulgeant in exterius oblationis sue
religione ostendant. Hac etenim die iuxta legem et
evangelium factus a nativitate christi quadraginta diebus
idem domino in templo a parentibus est presentatus: a sancto Syme-
one susceptus patri cum sacris muneribus est oblatus
Hac die redemptionem israel expectantibus ab eodem Sy-
meone et Anna est predicatus. O quam pium spectacu-
lum. Stat hinc virgo et mater. non cuiusque sed dei
suscipit hinc parvulus virginis filius: cuius divinita-
tem non capit mundus. Occurrunt hic inde prophete

pphetat qz de puero sexus vtriusqz offert' ob-
latio p puero. no tam que delicta emudet:
s3 que sacramenta declaret ¶ Non solu igit' ab an-
gelis 7 pphetis a pastoribq 7 parentibq: s3 etia a
senioribq et iustis accepit testimoniu generatio
saluatoris omis etas 7 vtrqz sexq. euentoru qz
miracula fide astruunt. virgo generat. sterilis
parit. mutq loqt'. elyzabeth pphetat. vtero clau-
sus exultat. magus adorat. vidua ofitet'. Iustq
exspectat et vir iustq q no sua: s3 ppli gra re-
cepebat. cupiens ipe vinculis fragilitatis absolui:
s3 exspectas pmissione inueni. Quo viso ondit
se velle dissolui: 7 ee cu xpo Nuc dimis ist
suu tuu i pace ¶ Exultet ergo virgines: virgo
maria pepit xpm Nichil i ea qd' nouerit putel
exterminatu: qz mansit virgo pq ptu Exultent
vidue: infante anna vidua xpm cognouit. q mag-
ni meriti vtiqz fuit. a virginitate sua septe annis
cu viro suo vixerat: quo defucto usqz ad statu
senectute pueniens. saluatoris infantia exspecta-
uet ut puerum videt anosa. puu cognosceret
anicula: infante i mudu saluatore videt vidua
Exultet 7 coniugate: nasciturum xpm pphetauit
elyzabeth maritata Nullq preter missq e gradus:
de qo testimoniu no haberet omiu salq Nec solu
in femineo sexu: s3 etia i masculino tria hec ipse
genera sut commedata Ipe naqz xps puer na-
tq vere integritate puericie conseruauit. q sue
matri fecunditate attulit virginitate no abstulit
Exultet ita s3 pueri: gemina voluntes puero
saluatori Ceteru senex ille symeo qi desidera-

Ide i tho de eode

Augq i s'moe de eode

uerat vidit: et nunc in pace dimitti se postulavit
Venit igitur in testimonium pueri. puerum xpm senex
Symeone. quattuor qs Zacharias ¶ Iterum de eius

Ut certo lumine sues. ut attendatis qua devotione
solempnitatem huius diei celebrare debeatis. non vile sit
vobis illud spectaculum in quo filius virginis deus et homo com-
plectitur. in quo virgo et mater ostenditur. in quo complete
ymmo omnium prophetarum exspectatio adimpletur. in quo mul-
ta sacramenta esse declaratur ¶ David rex et propheta
exultavit ut diem istum videret: vidit et gavisus est. Alio-
quin si non videat. unde psallebat Suscepimus igitur
deus misericordiam tuam in medio templi tui. In medio templi
misericordia est: non angulo et diversorio. quia non est apud de-
um personarum acceptio. in communi posita est. offertur omnibus
: et nemo nisi qui voluerit expers est illius. medius
vestrum stat o miseri. quem vos nescitis. ut morien-
tes antequam xpm domini videritis: non in pace dimittamini
sed porcis vagantibus parati ad escam. rapiamini Tem-
plum inquit sanctum est: quod estis vos. In templo in misericordia sus-
cipitur. in corde habitat xps. in corde loquitur pacem in plebem
suam. et super sanctos suos: et in eos qui convertuntur ad cor. Gratias
itaque redemptori meo. qui tam copiose prevenit in benedicti-
onibus dulcedinis: gaudia nostra multiplicans. in variis suis
sacramentis: Celebravimus siquidem paulo ante nativitatem.
circumcisionem. apparitionem eius. festum hac die nobis illuxit
dies oblationis ipsius Hac namque die sistitur Salvator
fructus terre sublimis: hostia placabilis et deo placens
in hostia in templo manibus offertur parentis: portatur
a parentibus exspectatur a senibus. Joseph et Maria sac-
rificium matutinum offerunt. Symeon et Anna suscipiunt

Ad huius ¶ De illius diei processione Capitulum ij:
quatuor processio celebrata probatur: quia per quatuor

Ambrosius in sermone

Iterum in sermone de eodem

Item in alio de eodem

orbis clamata solemnibus hac die gaudiis ad memo-
riam reducatur. Merito sane bini et bini predicatum
sunt: et ob commendationem fraterne caritatis et vite soci-
alis: missos a salvatore discipulos legimus. Turbat
itaque professionem si quis recedat solitarius. nec sibi soli
nocet: sed etiam ceteris est molestus. Hii sunt qui segre-
gant semetipsos animales spiritum non habentes: nec solli-
citi servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Iam vero sicut
non est bonum hominem esse solum: sic in conspectu domini vacuum
apparere prohibitum est. Cum etiam ociositatis ipsi quoque quos ne-
mo conduxit arguantur: quia iam conducti sunt si ociosi in-
venti fuerint quid mirum. Fides quippe sine operibus
mortua est. Ipsa denique opera nostra in fervore ac-
cendantur et in desiderio cordis: ut sint lucerne ar-
dentes in manibus nostris. Alioquin timendum est ne forte
tepidos evomere nos incipiat: qui in evangelio cla-
mat: Ignem veni mittere in terram. et quid volo nisi
ut ardeat. Hic plane sacer et benedictus est ignis
quem prius sufficiunt: et misit in mundum. et cui bene-
dicatur in ecclesiis. sicut scriptum est: In ecclesiis benedicite
domino. Habet etiam adversarius noster. utpote pravisque
divinorumque emulator operum. Habet inquam et ipse ignem
suum: scilicet concupiscentiam. invidiam. ambitionem: quem in nobis
salvator noster venit accendere sed extinguere. In quo hunc
ignem alienum in divino sacrificio offerre presumpserit: in
indignatione sua morietur. etiam si patrem Aaron habuit
proprio super hoc que de sociali vita et fraterna
dilectione. de operibus bonis. et fervore sancto dicta sunt
humilitatis virtus maxima: maxime necessaria est ut ho-
nore preveniamus invicem: nec modo priores. sed et ipsos
minores sibi quisque preponat. que nimirum humilita-

nis perfectio est: et in hac plenitudo. Et quoniam hilarem
datorem diligit deus: cantemus in viis domini quoniam magna
est gloria domini. Cantemus domino canticum novum: quia mira-
bilia fecit. In quibus omnibus si quis forsitan proficere a de-
virtute in virtutem profecisse dissimulat: noverit in
stantie non in processione se esse. Immo vero in ingres-
sione: quoniam in via vite non progredi regredi est: cum
nihil adhuc in eodem statu permanet. ¶ De verbis
Marie allocutione facta a Symeone: Capitulum: C iij

Mirabantur autem parentes eius: que de tantillo infantulo Amb°. v. ē.
ab homine sene dicerentur talia. Sed audiat adhuc
de illo maiora: audiat et pauciora. ¶ Benedixit illis
illis Symeon et dixit ad Mariam matrem eius. Ecce po-
situs est hic in ruinam et in resurrectionem multorum in Israel: et
in signum cui contradicetur. In una siquidem redemptoris
nostri dei hominisque persona: perfecta dei perfectaque homi-
nis inesse constitit natura. Et ex una quidem divina:
ex altera humana: ex una forte: ex altera infirma.
ex una miraculis choruscante. ex altera iniuriis suc-
cumbente. Cum ergo ipsum iudeorum cernerent cum mira-
culis refulgere: deum esse arbitrabantur. Cum autem in-
firmitatibus vel iniuriis subiacere hominem esse suspi-
cabantur. Et hoc quidem apud incertas turbas. non in cor-
dibus discipulorum ita variebatur eo quod illius assiduis
ac precariis eloquiis fruebantur. Quibus eciam ipse
dicit: Vobis datum est nosse misterium regni dei etc.
Sed ubi ventum est ad passionem mortis periit fides
ablata est omnium spes. Denique relicto eo omnes fu-
gerunt: ex quibus dum unus vinctum a longe sequitur:
ad atrium perveniens. eundem se cognovisse diffitetur
: Et quem in passione mortis illo veniente non videbat:
tunc cum precipuus illius amator. et avidus imitator
unius ancille voce terretur. non scilicet secundum ter abne-

gnaret. Ruina vero illo resurgente resurrexerunt
in anima discipuli sicut mors eius facta est ruina multorum
sic et resurrectio vita multorum. Et quia non omnes in eum
crediderunt: recte subiungitur Et in signum cui contradicetur.
Quod enim signamus: a notitia aliorum abscondimus. Eius
autem ante infidelium oculos aliud fuit ratio redemp-
tionis. quam quaedam divinitatis eius sigillum absconsio-
nis. In signum itaque redemptoris nostri positus est. Sed cui
contradictum est. Mors enim eternis contradicit non est
deum. quod ut homo mori potuit ab hominibus. que similiter contra-
dictio quibusdam versa est in stultitiam. sicut ait apostolus.
Et dixit Symeon ad mariam. Et tuam ipsius animam pertransibit
gladius: ut revelentur ex multis cordibus cogitationes.
In scriptura sacra gladii nomine temporalis tribulatio fi-
guratur. sicut psalmista testatur. quod passiones a persecutoribus
illatas. in ipsos exoptat reflecti. Gladius eorum intret
in corda ipsorum. Et de Joseph in servitute. vel in
carcere tribulato dicit: ferrum pertransiit animam eius donec
veniret verbum eius. Et quod autem inter tribulationes animam tran-
sfoderit virginis beatissime illa. In hoc specialiter designa-
tur. quod materna transfixit viscera. dum in cruce mo-
rientem conspicatur. Cuius idem a propheta scio Et tuam ipsius animam
pertransibit gladius. ut revelentur ex multis cordibus cogi-
tationes. ac si diceret maternis visceribus tribulationis
gladio transverberatis: videbis in cruce pendentem. quem
angelo nunciante virgo concepisti. manente virginitate
filium edidisti. Et cum per hoc factum. et iudeorum insul-
tantium iniquitas: et discipulorum fugientium derideatur
infirmitas. Deinque illo pendente in cruce iudei principes
ut descenderet insultabant: apostoli fugientes de cruce
illum descendere posse non credebant. Sicut ut videtur ma-

ria. necesse fuit materna pietate visitata ex eiusdem
redemptoris passione gladio tribulationis transfigi ¶ De
materna veneris sollicitudine circa filium: Capitulum. C. iiij

Ipsa porro dei genitrix beata ob tempus divine infantie — Odilo cluniacensis
pueritie adolescentie cum illo peregit: et obsequia — rep
materne dulcedinis ut vera mater verus humanitatis sue
sue filio ministravit. Aliquando non ab uno pastores — Ber. in sermone
leguntur venisse invenerunt inquit mariam et joseph: et — de assumptione
infantem positum in presepio. Sic et magi non sine illa
puerum invenerunt. Verum tamen non et joseph cum ea
a magis inventus est: ne videlicet aliqua gentibus male
suspicionis daretur occasio: que statim salvatore
nato: primitias suas ad deum oratum miserunt
¶ Erant autem utique scilicet pater eius et mater mirantes — Glo. super lucam
super hiis: que dicebantur de illo ab angelis a pastoribus
a Symeone. Joseph siquidem ad observandam marie
famam: Christi pater ab omnibus est putatus: et quasi nu-
tricius erat illius ¶ Considerandum vero quod postquam stelle glo- — Criso. super ma-
riosum indicium Christus magos perfidi remittit: et ipse — th. omelia. viij
secum matre in egyptum fugiens discedit: ut discant
nos ab ipsis vite principiis ad temptationes et insi-
dias preparari: sancte tribulationes marias comites esse
virtutis. Ita statim ut est ortus Ihesus. gratia cum tyrannus
sevit: mater moram in regione barbarorum et
magi vero more clam fugiunt. Sed maiores deus
mestus verbis quedam etiam jordana permiserunt. quod cer-
te in omnibus sanctis fecit: quos nunc tribulationes nunc iocun-
ditates habere alternas permittit. ¶ Fertur autem quod in — Cassiodorus in
hermopoli thebaide quedam arbor. que supersidi — tripartita hist.
versatur. sanat multos cuius fructu vel folio vel cortice
collo infirmantium alligato ¶ Hec etiam arbor ut a-
iunt. cum fugeret Ihesus in egyptum cum maria et joseph

Ex o^a de virg^a epiphanie

Beda su^r lucam li. 1o

Glosa su^r lucam

ad eius presentiam usque ad terram se inclinaverunt: eumque suppli-
citer adoraverunt ¶ Defuncto autem herode angelus domini
in sompnis Joseph in egypto apparuit: ad cuius vocem sur-
gens puerum et matrem eius accepit et in terram israel redijt
ubi quoque nondum quod non dixit accepit filium suum et
uxorem suam: sed puerum et matrem: videlicet quasi nutri-
cius non maritus ¶ Revertitur Invenit eum in medio doc-
torum. Cumque factus esset ihesus annorum (Hystoria: ca^m: C.V.)
duodecim: ascendentibus illis iherosolimam: secundum
consuetudinem diei festi. consumatisque diebus: cum redi-
rent remansit puer ihesus in iherusalem: et non cognoverunt
parentes eius. Querit aliquis quomodo dei filius tanta paren-
tum cura nutritus. obliviscendo potuerit. huius abeun-
tibus: Quibus respondetur: quia filiis israel mos erat: ut
temporibus festis iherosolimam confluentes. vel ad propria redeuntes
. seorsum incederent viri. seorsum autem femine choros
ducentes. Infantes autem vel pueri: cum quolibet parente
ire poterant. Et ideo beata virgo maria vel joseph
puerum ihesum quem se comitari non cernebat vicissim
cum altero parente reversum putabat ¶ Estimantes igitur
illum esse in comitatu venerunt iter diei: et requirebant
eum inter cognatos et notos. Metuebat enim ne quod he-
rodes in eius infantia patrare conficeat: hic iam in pu-
ericia positum invicta oportunitate interficeret. De-
nique non invenientes illum: reversi sunt in iherusalem requirentes
eum. Una quidem die a iherusalem egressi: secunda die inter
cognatos eum quesierunt. et non invenientes. Tercia die
regressi sunt in iherusalem. nec Invenerunt. Denique post
triduum invenerunt illum in templo: sedentem in medio doc-
torum. Quasi fons enim medius doctorum sedebat:
Sed quasi exemplar humilitatis prius interrogabat.
nec presumit docere audiat: nec doceri parvulus

a senioribus erubescebat. Videntes ergo sic eum admi-
rati sunt. maria scilicet et joseph. et alii circumstantes viderunt.
Et dixit mater eius ad eum. fili quid fecisti nobis sic. Sic
matris privilegium. Servus enim hoc audeat angelorum suf-
ficit eis et pro magno habent. quod cum sint spiritus ex
creatione: ex gratia facti et vocati sunt angeli psal-
mista testante. Qui facit angelos suos spiritus.
Maria vero se matrem esse agnoscens deum maiestatis
et dominum angelorum audacter suum appellat filium di-
cens. Fili quid fecisti nobis sic. ¶ Ecce inquit pater tuus et ego — Glo. super luc.
dolentes querebamus te. Et ait ad illos: quid est quod me
querebatis. Nesciebatis quia in hiis que patris mei sunt
oportet me esse. Non eos quia filium querunt vituperat
sed quis sibi verus sit pater insinuat. et quid ei potius:
cui eternus est filius debeat. Nam quia deus et homo est: nunc
quidem excelsa deitatis. Nunc infirma profert fragi-
litatis. quasi dei filius in templo commoratur: quasi filius homi-
num parentibus quo habet regreditur et homo est quod subditur.
Descendit cum illis et venit nazareth: et erat subditus
illis magister quippe virtutis: officium implet pietatis
quantum si defert honore patri: quod subditus est mini-
stra subiectio non est humilitatis: sed pietatis. Quod ei paren-
tibus debeamus ostendit ¶ Quod autem in nuptiis ostendit suo lo-
co. Ceterum in nuptiis ¶ passionis affectum dicam: Quia vini
deficiente vino ministrantium verecundie compassa est — Ber. in ser. de v
piissima vero dicens filio suo vinum non habent: huius ipsa
est compassa: sicut misericors et benignissima. quid enim de
fonte pietatis procedit nisi pietas. Quid mirum
si pietatem exhibent viscera pietatis. Nonne quod in di-
midia die pomum in manu sua tenuerit: odorem eius
reliqua diei parte servabit. Quanto ergo viscera illa virtus
pietatis affecit: in quibus novem mensibus requievit. Nam
et ante mentem quam ventrem replevit et cum ex utero p-

Idem in alio de eodem cessit. ab eo non recessit. Hec et nos omnes ad spiri-
tuales nuptias vocati sumus. In quibus utique Christus dominus
sponsus, nos vero sponsa sumus. Nimirum hec sponsa sponso suo
est inferior: tam specie quam et dignitate. Attamen propter
istam ethiopissam de longinquo filius eterni regis ad-
venit: et ut illam sibi desponsaret, etiam mori pro ea
non timuit. In quarum nuptiis adest maria: si quid for-
te desit sollicita. Et veniet iam nuptiarum hic pran-
dium celebratur. Nam cena quidem in celo: et in aula eterna
patrie. Ibi nunquam deficiet vinum: quoniam ab uberta-
te domus illius inebriabimur: et torrente voluptatis eius
potabimur. Torrens autem est et flumen vini quod letificat
corda illius celestis populi: sicut de fluminis impetus letifi-
cat civitatem dei. Hic autem quoniam conviviis nobis instat
via: prandium quidem hic accipimus: sed non in tanta copia
quia plenitudo [illegible] cene eterne reservatur. Hic
ergo non nunquam deficit vinum: id est scilicet devotionis et
fervoris caritatis. Quando ergo necesse est fratres post
lacrimosas conmonitiones virginis marie exorare mi-
sericordie. ut suggerat suo benignissimo filio quia
vinum non habeatis. Et ipsa dico vobis karissimi. si
pie a vobis pulsata fuerit. non deerit necessitati
vestre. quoniam misericors est et mater misericordie. Nam si compassa
verecundie illorum a quibus fuerat invitata. nimirum magis compa-
tietur nobis si pie fuerit invocata. Placet enim illi
nuptie nostre. ac pertinet ad eam nimio amplius illis: ni-
mirum de cuius utero tanquam e thalamo suo processit
Capitulum c. viij sponsus celestis. ¶ Cur filius videtur matri quod mihi et tibi
Idem vbi supra Quem vero non moveat quod in nuptiis illis respon-
dit dominus benignissime ac sanctissime matri sue di-
cens Quid mihi et tibi mulier. Quid enim magis o domine tibi
et illi quam quod filio et matri. Quid ad illam pertinet quo-

ris cum tu sis benedictus fructus ventris eius immacu-
lati. Nonne ipsa est que salvo pudore concepit. et sine
corrupcione te peperit. Nonne ipsa est in cuius utero
novem mensibus moratus es. cuius virgineis uberibus
lactatus es. Cum qua iam duodecim annorum factus de
Iherusalem descendisti. et eras subditus illi. Nunc ergo
domine quid molestus es illi dicens. Quid michi et tibi. Multum
per eundem modum. Sed manifeste iam video. quod non velut
indignans aut confundere volens verbis matris teneram
verecundiam incuteres. quid michi et tibi. Cum venientibus ad te
iuxta matris precepta ministris. nichil cunctatus facias
quod ipsa suggessit ut quid ergo fuerit. ut quid sic res-
ponderet. pro nobis utique propter nos ut conversos ad dominum
iam non sollicitet cura parentum et necessitudines
ille spiritale non impediant exercitium. quod diu cum de mun-
do sumus debitores nos esse constat parentibus aliter per-
quam nosmetipsos relinquimus nitimur ab eorum sol-
licitudine liberrimus. Unde et legimus fratrem quendam
in heremo conversantem. cum ad eum carnalis frater auxilii gratia
advenisset respondisse ut adiret alterum fratrem: cum ille
utique iam obiisset. mirante illo et dicente quia mortuus esset
ille quoque mortuum esse respondit. Optime ergo nos docuit
dominus. ne solliciti simus super propinquos carnis nostre plagas
virgo postulet. quando ipsi matri. et tali matri respondit
Quid michi et tibi est mulier. Non ergo matrem illam
esse negavit ut dicunt heretici: nec eam inhonoravit sed
illam corripere. miraculum facturus eam non agnovit. ac si
diceret Ex eo quod genuisti hoc non operor. sed in cruce
pendens te matrem agnoscam cum ut filius curam tui disci-
pulo committam. Denique noverat et ille cui loquebatur
et illa quibus loquebatur. Ita ut sciens quia non responsum ipsum
acceperit: aut quanta de filii benignitate presumpsit

Glosa super Lucam

Beda in sermone de ydrus

ait ministris c̄r̄d̄ cūqȝ p̄ceperit vobis facite ¶ c̄ȝ [illegible]

Beda i o[a] de eode — Nec enim matrē suā ¶ Filius mulier honorauit: ¶ viii
inhonorarēt q̄ nob̄ patrē & matrem honorare p̄cepit
aut eā sibi ee matrem negaret. ex cuius carne v-
ginea carnē suscipe nō despexit ¶ Sȝ in eo qd̄ mira-
culū faciens ait c̄r̄d̄ m̄ & tibi ē mulier ¶ Signi-
ficat se diuinitatis qua miraculū patrandū erat
nō principiū tēpalit̄ accepisse de matre: sȝ eternā-
Augꝰ i s[er]mo[ne] de assūp[ti]o[n]e — liter habuisse de patre ¶ Nusq̄ ait ad illius benig-
de assup[ti]o[n]e — nitate p̄imunt matris honore fuar̄. q̄ legē q̄
matris honorare p̄cepit nō venit soluē sȝ ipleze
Amb[rosius] sr̄ lucā ii libro — Ideo eī ut sup̄ dcm̄ ē. eā viro desponsari vo-
luit. ne temeraria v̄ginis fama veret̄: cui gra-
uis aluus insigne corrupꝑtele p̄ferre videt̄
Habuit igit̄ aliq̄s de ortu suo q̄ de matris pudore
dubitare. qa sciebat teneram ee v̄ginis v̄ecūdiā. &
lubricā pudoris famā nec putauit ortus sui fi-
Ber[nardus] sr̄ missus est — dem matris iniurijs astruenda ¶ Ceterū tm̄ nō de-
ū & dnm̄ āgelorū maria suū audacter filiū ap-
pellat dicens ¶ Fili qd̄ fecisti nob̄ sic ¶ Sic marie p̄ui-
legium. qs hoc audeat āgelorū ¶ Denique descendit
cū illis. & venit nazareth & erat subditus illis. qs
quibus ¶ Deus hoībus ¶ Nec tātū marie: sȝ eciā Joseph
p̄pter mariā ¶ Mirare cuius v̄truqȝ. & elige qd̄
amplius mireris siue filij benignissimā dignati-
onē: siue matris excellentissimā dignitatē v̄-
trumqȝ miraculū. & qd̄ femine deus obtēperet hu-
militas absqȝ exēplo & qd̄ femina deo principet̄ sub-
limitas sine socio ¶ In laudibus v̄ginum sp̄ualiter singu-
lariter canit q̄ sequunt̄ agnū quocūqȝ ierit c̄r̄d̄ bo
cuius laudibus iudicas dignā que eciā p̄cerit:

Deus itaq; se humiliat. et tu te exaltas: Deus
se hoibus subdit. et tu dnari gestiens hoibus uis te
ponis auctori ¶ Tu at dicti sibi matre sua et   Glo. sup math.
fres foris stare qrentes eu. respodit Que e mr
mea et fres mei etc. Non renusabat matris obsequia:
sed pferebat patris ministeria fres qz non gtepnebat.
sed opus spuale cognacioni pferebat. non qz spirz car-
ni pferre docebat. uni q amat magis patrem et ma-
tre plus q me: non e me dignus. Juxta litteram uero
fres dni sut eius filij qsobrini matris. scz eius ma-
tertere. q dr mater Jacobi minoris et Joseph et iude
Spualr at mater illius sut: q eum in cordibus credendo
gignunt fres uero q opa patris faciunt   Oratio
Cui autem in fine discipulo qmedauit ¶ Cap. xix
Ante horam qdam sue passionis. ut dnm e. dixerat   Beda vbi s.
filius matri Mulier qd m et tibi. Ac si diceret
Rinud diuinitati q ex patre sep habui cum tua carne
comune est. ex qua carne suscepi Modum uero ete
hora: ut humanitatis assupte fragilitate moriendo
demostrem: prius e ut eterne diuinitatis potencia
uirtutes opando patefaciam Veniua sigde erat ho-
ra. ut qd sibi et matri coe eet ondet: cum eam cum
moriturus in cruce discipulo uirgini. uirgine qmedac
curauit. Carnis ei infirma pro eius. matre de qua
het susceperat pie cognita. eide q magis dilige-
bat discipulo commedauit qua diuina miracula fcu-
rus. qsi incognita se nosse dissimulauit: sed hanc
diuine natiuitatis auctore non ee cognouit Ipsa
naq; fugientibus aplis ante crucem stabat: et pijs   Ambo. sup lu.
oculis uulnera filij spectabat Spectabat tamen   o. octaua
non morte pignoris: sed mundi salute Aut fortas-

se quam cognoverat per filii mortem mundi redemptionem fu-
turam. putabat aliquid regalis se sua morte publico
muneri adiecturam. Sed ipse Christus qui deus est sicut homo sine
adiutorio voluit mortuos liberare. Suscepit quidem matris
affectum. non quesivit ad opem redemptionem hominis auxili-
um. Cum ergo pedes in cruce vidisset matrem et discipu-
lum stantem quem diligebat pre ceteris familiari dilectione:
dixit matri sue: Mulier ecce filius tuus. Deinde dicit
discipulo: Ecce mater tua. Testatur matri quod reliquit: alterum
pro se filium quodammodo tribuit. Cum ei hoc fecerit. ostendi-
tur cum subiunxit: et ex illa hora accepit eam discipulus
Augustinus super Johannem sermo xix — in sua. ¶ In que sua cum reliquisset omnia. Suscepit virginem
matrem domini Johannes in sua: non predia qui nulla propria possi-
debat: sed officia: que propria dispensatione exequenda cura-
Glo. v^a e^t — bat. ¶ Verum et si non habeat propria: tamen in illa societate
centuplum acceperat: ubi canitur omnia communia: nihil habentes
et omnia possidentes. Quoniam ergo Christus dominus divinitatis fu-
turus: matrem suam velut incognitam (ignotam) repulit. Ecce iam
ostendit horam venisse quam tunc predixit. In qua scilicet agnoscat
de qua fuerat mortaliter natus: et docet ut a piis fi-
liis impendatur cura parentibus vivis et [illegible]. In quo
Jheronimus in sermone de assumptione — aut cura suorum non habet: fidem negavit. ¶ Nec
vos pudicissima virginitas alicui discipulorum verius
quam virgini commendaret. ut esset ad invicem consona socie-
tas. et floridus aspectus: nec non et venustus quem-
admodum virginis alternatim pudicitiarum splendor decoratus.
Sed Johannes in hac dignitate petro filius fuit. ¶ c. x.
Petrus damianus — Libet hic fratres karissimi pulchra varietate dominice
dispositionis circa [illegible] vitam precedere: et con-
templatos duos redemptoris discipulos non aliter inter se
quadam dignitatis similitudine conferuntur reparare. pe-

trū videlicz 7 Johēm Commisit namqȝ dn̄s petro cla-
ues ecclie: voluit 7 b̄to Joh̄i custodiā delegare marie
vtriusqȝ uirginem matrem. Mater maria. mr̄ ecclia
Mq̄ȝ maria mr̄ xp̄i: ecclia mr̄ xp̄ianorū: De ma-
ria xp̄s carnē suscepit: eccliā vero de lateris sui
carne pduxit Ex ista pduxit scd'z carnē natus:
illa ptulit carnē iā mortuus. Ex ista voluit nasci
7 p illa dignatus ē mori Ex vna scil' natus est
ī psona sua: ex altera nascunt' cotidie mēbra sua.
Viuunt ex vna qd' p altera mouet': 7 quo vtraqȝ
communiter saluant'. Magna igit' 7 felix mater
ē bta virgo maria: ex cuius viscerib' caro xp̄i as-
sumpta ē Ex qua cuius pet aq̄ 7 sanguine pfluxit
ecclia Hoc itaqȝ modo et ex maria pdiste videt'
ecclia vtraqȝ tamē casta vtraqȝ munda: vtraqȝ
ppetue virginitatis signaculo ꝯmunita Harū itaqȝ
duarū matrum. Unarū ppetuo virginum: alterā pe-
tro alterā Joh̄i voluit ꝯmendare. ut ꝑ eō diliget'
vtriusqȝ pond' misterij excellentia meliorū custodes
ī duob' celi senatorib' ꝯ videat' eligi Dicit' dn̄s pe-
tro: Tibi dabo claues regni celorū Mundo 7 bta v-
go maria fuēs regni celū nō fuit. ī cuius vtero v-
ginali nouē mēsib' tota diuinitatis plenitudo ꝑma-
sit Ex cuius castis mundisqȝ visceribus dei vbum ꝑ
qd' facta sunt oīa. īmaculata se carne vestiuit: ꝑ
angusto scz latebat aluo suo conclusus q̄ totius orbis
machinā regebat īmensus In breuissimo inquā vm-
bralis vteri domicilio ꝯstitutus. 7 celi guberna-
bat imperium: et terrarū om̄i nō amiserat principa-
tū Non ergo ꝑsumptiue celū dicit' venerabilis
virgo maria: atqȝ ideo btm Joh̄em diuinus quodāmō
celi clauicularium ēē constitutū q bte virginis
sue custodē ēē decreuit

Bern. in ser. de assumpcione

Qualiter beata virgo martirium in filio sustinuit. C. XI

Martirium sane virginis tam in symeonis prophecia quam in ipsa passionis dominice hystoria commendatum est. Positus est hic, ait sanctus senex de puero ihesu, in signum cui contradicetur: et tuam ipsius animam pertransibit gladius. Vere tuam o beata mater gladius pertransivit: alioquin non nisi eam pertransiens carnem filii penetraret. Et quidem postea quam emisit spiritum tuus ille ihesus omnium quidem sed specialiter tuus. ipsius plane animam non attigit crudelis lancea. que nec mortuo parcens cui nocere non posset latus aperuit. sed tuam utique animam pertransivit. Ipsius nimirum anima iam ibi non erat: sed tua plane avelli nequibat. Tuam ergo pertransivit animam vis doloris. ut plusquam martirem non inmerito predicemus: in qua nimirum corporee sensum passionis excesserit compassionis affectus. An non tibi plusquam gladius fuit sermo ille revera pertransiens animam. et pertingens usque ad divisionem anime et spiritus: Mulier ecce filius tuus. O commutationem. Iohannes tibi pro ihesu traditur. servus pro domino. discipulus pro magistro. filius zebedei pro filio dei. purus homo pro vero deo. Quomodo non tuam affectuosissimam animam pertransiret hec auditio. quando et nostra licet saxea. licet ferrea pectora sola scindit recordatio. Non miremini fratres quod maria martir in anima dicatur fuisse. Miretur qui non meminit se audisse paulum inter maxima gentium crimina memorantem quod fuissent sine affectione. Longe id fuit a marie visceribus: longe sit et a servulis eius. Sed quis forte dicat. Nunquid non eum presciverat moriturum. Et quidem indubitanter. Nunquid non sperabat continuo resurrecturum. Et quidem fidenter. Super hoc doluit crucifixum. Et vehementer. Alioquin quis tu frater aut unde tibi

¶ 1

het sapientia: ut mireris magis mariam compatientem
quam marie filium patientem. Ille enim corpore mori potu-
it: ista commori corde non potuit. Est quedam sagit-
ta timor domini. qui carnis desideria confringit et infi-
git. ut spiritus salvus sit. Est enim sagitta sermo dei
vivus et efficax. et penetrabilior omni gladio ancipi-
ti: et pertingens usque ad divisionem anime et spiritus.
Est enim sagitta electa amor christi: qui animam marie
non modo confixit sed pertransivit. ut nulla in pectore
virginali particula vacua amore relinqueret: sed toto cor-
de diligeret. et esset gratia plena. Aut certe pertransi-
vit eam ut veniret usque ad nos et de plenitudine
illa omnes acciperemus. Et illa quidem in se tota grande
vulnus accepit amoris et suave. Ego vero me
felicem putaverim. si summo saltem cuspide gla-
dii huius interdum pungi me sentio: ut vel modico
vulneris amore accepto, dicat etiam anima mea.
vulnerata caritate ego sum. dicitur ergo marie
tuam animam pertransibit gladius id est dolor dominice
passionis acutissimus. Non enim potuit videre filium c-
rucifigi sine affectu doloris materni: licet speraret
resurrecturum mortem quidem destructurum. ¶ O domina
mea misericordissima quos fontes dicam erupisse de
pudicissimis oculis: cum attenderes unicum filium tu-
um innocentem. coram te flagellari. ligari. mactari
et carnem de carne tua ab impiis crudeliter
dilacerari. Ergo his singultibus estimabo purissimum
pectus beatum esse. cum tu audires mulier ecce
filius tuus: et discipulus. ecce mater tua. Utinam cum
joseph dominum meum de cruce deposuisse aroma-
tibus condivisse. in sepulchro collocasse. vel saltem
prosecutus essem: ut tanto funeri non deesset aliquid
mei obsequii. ¶ Ergo licet virgo mater pro filii vulner-

Idem super cant. sermone xxix

Glosa super lucam

Ancel. in libro orationum

Odilo dure maner Qualiter autem sancte voluntatis conversatione se habuit. c. xiij.
quod dei genitrix post resurrectionem eius antequam ip-
se celos ascenderet agebat. sine dubio loca domi-
ce nativitatis passionis sepulture: et in resurrectionis
frequenter visitabat. In eis lacrimas fundebat:
et oris sui sanctissimi oscula imprimebat. Deinde
ad notum sibi refugium: scilicet apostolicum consorcium
invitata dominicorum locorum peractorum gaudio re-
meabat. Credimus eam interfuisse gaudiis ascen-
sionis dominice. et in die sancto penthecostes cum apostolis
spiritus sancti gratiam recepisse. quod constat eam ab ipsa con-
ceptione Christi plenissime habuisse. ¶ Illa ad exem-
Ieronimus in sermone de assumptione plum humane vite. post ascensionem Christi. generaliter
eius conversatio cum apostolis usque ad eorum dispersionem
fuit: sicut Lucas in eorum actibus meminit dicens.
Illi omnes scilicet apostoli a monte oliveti iherosolimam
regressi erant perseverantes unanimiter in oratione
cum mulieribus et maria matre eius. et fratribus eius
Erat domino ihesu ascendente in celum cum quibus virgo vacat
in scola virtutum: ac meditatur in lege mandatorum
dei. ut et ipsa sit forma discipline Christi. et virgi-
nibus ceteris exemplum perfectionis. Conversatur e-
nim cum testibus resurrectionis: et ipsa testis con-
versatur cum senatoribus celi infra curiam paradisi
sub disciplina spiritus sancti. totiusque maiestatis di-
vine magistri. Invenitur prima inter primas
cohortes sanctorum in celis: quorum vita iam non erat de
terris sed de celis. Illi enim et in cenaculum ascendisse
leguntur: quo pascha dominus miserit celebrare. Ibi
quippe cum maria domini ihesu Christi matre unani-
miter aspirati caritate perseverantes in oratione
donec ex alto induerentur virtute. Illa que du-

q 2

dm cu dno et gubsates viutibg et miraclis pas-
cebat: bene i orone pseuerantes nichil hesitan-
tes donec acciperent spus sci munera q poscebat
Qualit pg aductu sps sci vita duxit. Ca. xiiij

Quod si querat ulteri pg ascensione vgis filij: Jdē de eadē
et aductu spus sci btissima vgo maria qd
egerit. Vnu pro certo e: qz vgo sca corpe ac me-
te pmansit. Qua sane gabriel angelq: ac si celestis
paranyphus intacta custodiuit: et Johes aplus cui
xps ea de cruce comisit. virgine vgo suauit
suis qz specialis obsequijs deseruiuit. Ita qd ex-
imius ille scorp aplorp chorus ea deseruit i-
ter quos vniuersa pg resurrectione intuas et excees
familiarq de incarnatione xpi ac resurrectione g-
tulit. Tanto sique verq inter se de hac materia
contulerut. qto plenq ab ipso p spm scm oia cog-
nouerunt. et i one edocti veritate puenerut
Qua sane btissima vgine et si oes venerant
sup discipuli. eiqz delectiois officio famulati Jo-
hannes tn eidē aplq ac specialiq usqz ad fine
vite seruiuit. q sibi a benignio magistro i cruce
pedete comissa: i sua qsi filq matre accepit
Quis ac putas ea vgo matre filij dolorib af-
ficiebat. quo amore cruciabat. quo desiderio es-
tuabat. du aio reuolueret cuncta q viderat et au-
dierat. Puto qz qdqd humane virtutis est cogitacio
no sufficiat. Sed et si diligebat ex toto corde
xpm nouis tn inflamabat condie absens de-
fectib desiderioy. tanto sique valdius: qto di-
uinis illustrabat visitacoib interiq. Cuius mi-
nus cum tota sci spus repleuerat gra: tota diui-
nus amor in cancellauerat: ita qd i ea nichil ee

· qd' mundanus violaret affectus. Si ardor geminu-
us. ac profusi amoris ebrietas. Fortassis ergo
pre nimio ardore in loco quo filius eius ac dominus se-
pultus dicitur. interdum eam habitasse credimus: quate-
nus presens pasceretur intencius amor obtutibus. non-
quam iam vivens nec mortuus quereretur. Hoc ei habet
inpaciens amor: ut quod desiderat semper invenire se cre-
dat. Ignorat quippe iudicium racionem nitiones ca-
vet: modum nescit nec aliud cogitare potest quam
qd' diligit. Amor non accipit de impossibilitate so-
lacium. de difficultate remedium. Ideo tandem virgo
mater super choros elevata est angelorum: ut possit
speciem vultus salvatoris quam amaverat. quam cupie-
vat ex toto desiderio cordis. ¶ Exaltatur eam filius

:Capitulum. C.xiiii:
Idem in eodem

Veni igitur ¶ blandiens ad consortium suam invocavit
columba mea: immaculata mea. veni de liba-
no veni. Non immerito de libano venire iubetur:
quia libanus candidatio interpretatur. Erat ei candida-
nitas meritorum virtutibus: ac dealbata nive candidi-
or. spiritus sancti muneribus. Et in omnibus columbe simplicita-
te representavit. quia quicquid in ea gestum est. tota pu-
ritas et simplicitas. tota veritas et gratia fuit: tota
misericordia et iusticia. que de celo prospexit. Ideo
dicta immaculata: quia in nullo corrupta. Tota inquit
pulchra es amica mea: et macula non est in te. O
virginitas humilis: et humilitas virginitatis. quomodo in
unum venistis. Quando fecistis: Sic sublimasti hu-
milem. Sic fecundasti virginem: ut virgo pareret
dei filium. et humilis haberet sponsum deum. Nec ali-
a talem decebat: nec aliqua talis inveniri poterat
quam pulchra es et suavis. quam scrutator verum
probat. quam inspector cordium laudat. quam diligit ac-

tor pulchritudinis: cui testimonium perhibet magister
veritatis Iocunde inquit intueor quod nullam in te ma-
culam video quod totam te pulchram aspicio. Sed multo
amplius me delectat. quod totam te dulcedine plenam inve-
nio. Nam favus distillans labia tua mel et lac sub lin-
gua tua. odor unguentorum tuorum super omnia aromata.
Certe civitas illa concedat tibi: labia lingua ungue-
ta. Divinitas quippe veniret ad virginem tota sus-
ceperat in labiis ab ore patris osculum. in lingua patris
verbum: in unctione patris et verbi spiritum. Favus inquit
distillans labia tua: nam dulcedine emanant pressa.
Mel est divinitas. cera humanitas: favus verbum in
virgine caro factum. Certo favus distillans labia tua
In te quippe divina et humana natura. soluta ve-
teri discordia. pacis osculo coniuncte sunt. ad perfec-
tam plenitudinem. et eternam unionem. Ego tibi mater
te uncta. osculo oris mei labia tua pressi. simul
et dulcis dulcedinem infudi. et a dulci dulcedine
expressi. valde namque pressi et impressi: quia plene infudi
et perfecte sorbui. Valde utrique pressi dulcedinem et
bene expressi suavitatem. Quasi meum in te tuo sorbui
: et per tuum a te suum meo pater et tuo extraxi. Mel
est divinitas mea. et humanitas tua cera. Unde
michi ipsum feci favum. et favus sum: et ecce favus distil-
lans labia tua. quod ei impressum est in te: assumpta est
de te ipsamque factum est dulcedine plenum in me:
Modo itaque sum. et quod sum. et quod favus sum: unum ex
te alterum ante te. Favus distillans labia ... quam dul-
cis et suavis es: que sola digna eras ut superne
dulcedinis osculum in tuo conceptu. susciperes: et totius
mundi suavitatem in partu stillares. Mel et lac sub
lingua: hoc est verbum patris sub carne tua. Sub lin-
gua tua: quia absconditum: mel et lac deus homo:

Mel diuinitas. 7 lac humanitas. qz mel de celi ro-
re: 7 lac expressum de carne. Odor unguentorum tuo-
rum super omnia aromata: qz omnem gratiam vincit sub-
limitas. Nullus in gratia tibi similis esse potuit: per quam
gratia super omnes filios hominum vicit. Spiritus sanctus in tua
singularitate humilitate requieuit: qui in tua virginitate
miraculo nulli comparabile fecit. Id circo odor ungen-
torum tuorum super omnia aromata. Alij quidem unguntur
ad curationem: alij vero ad stabilitatem. 7 omnes ad ne-
cessitatem. Tu vero filia delicata 7 omni gratia plena
suauissima in delicijs tuis. uncta es ad decorem
tui decoris. 7 in signum dilectionis unctum quippe pic-
tura: 7 tu quoque es uncta. Ipse quidem super te. 7 pre
cunctis participibus suis accepit unguenti plenitudi-
nem: tu vero post ipsum pre cunctis suauitate. ¶ Ex li-
Idem ei ait ¶ eam ex hac vita migrare fecit. C. xv:
hiemps transijt. ymber abijt 7 recessit. Solida
laus que a semetipso initium capit. eterni sua propter ve-
rius commendat. Ideo primo laudat ipsa: deinde ve-
ro laudat que eius sunt. Et hoc totum fit ad amoris
incitamentum. Aduersa quoque commemorat ut ardentius de-
siderium ad effectum festinet. et inde exire properet
ubi dolor est: hyemps inquit transijt. Ergo anima sancta age
quod vis: mundus transit 7 concupiscentia eius. Cum dili-
gatur quod transit. cum diligentia non esse causa si manet
Illa cum stare noluit: cum pertransiret decepit. In
alteros crudele: in alteros fallax. Audi ergo potius
unde gaudeas: quoniam hiemps transijt ymber abijt 7
recessit. Quid est hyemps Nonne mortalis vita: quam
corruptionis sue torpor astringit: 7 ignorantie
caligo obnubilat. Ad agendum quippe bonum est pi-
gra ad perficiendum nubilat. Et ubi est ymber

perficiendum

Nam gelu quidem interius astringit: yber autem
exteriusque irruens dissoluit Jmber in re est in hiis
: que preter ingenita corruptione cotidie molestia
ingerunt Exgrede cum iocunditate electa inter fi-
lias: nec durum tibi videatur carnis corruptibilis
indumentum morte deponere. que et viuens nostris cor-
ruptione carnis non amasse: exilium euadis et de
erumpna liberaris Non est vltra dolor et gemitus
: qui hec porta transierunt Jam enim hyemps transiit y-
ber abijt et recessit Sic itaque mundi regina de Theod. v. s.
terris ac de presenti seculo necesse eripitur: securaque
que de sua inmarcessibili gloria celi palacium ingre-
ditur: vbi vna societas supernorum ciuium. dulcis sol-
lempnitas angelorum: vbi post labores et erumpnas se-
lige ac suauis refectio animarum Nulla quidem hystoria Ber. sup. lu.
docet eam ex hac vita gladij occisione migrasse .1.h.
vnde constat in prophecia Symeonis intelligi gladium. id
est dolorem diuine passionis eius tamen pertransisse eius
et si Christum vt potentem dei filium sponte propria mori-
turum quem morte deuincere non dubitauerit: ut sua
carne propriam non sine doloris affectu co-
respici vide potuit Quod tota curia celestis ex-
mium eius perfecto regnas celebrant: Ca. XVI
exequias confluere de fas est. angeli famulabantur Jeor. v. s.
: et vniuersa celorum curie congratulabantur
quia materne honor illius est qui ex ea natus est: quem
omnis celorum ordo venerabatur et adorabat super se eleua-
tum cum patre in sede maiestatis diuine Legimus
itaque quod sepe ad funera sepulturasque quorumlibet
sanctorum angelos aduenisse. et ad exequias eorum obsequia
prestitisse. nunc non et animas electorum usque ad celos. cum y-
nnis et laudibus detulisse vbi eam viuusque seruus
chori commemoratur Frequenter auditi. laudes in

terra tenuisse. et quod conspirantis est: eosdem nimio non-
nunquam lumine resplenduisse. Insuper et adhuc viuen-
tes in carne. ibidem miri odoris fragranciam persensisse.
Credi si credendum ad reuocandam et corroborandam spem
astancium saluator noster ob merita suorum aplis co-
probanda talia et tanta per suos celestes ministros
circa defunctos dignatus est exhibere. Quomodo eius
genitricem in die obitus sui credendum est celorum miliciam
cum virginibus suis festiue obuiam aduenisse. eamque
immenso lumine circumfulsisse et usque ad thronum o-
lim sibi etiam ante mundi constitucionem paratum. cum
laudibus et canticis spiritalibus perduxisse: Non nulli
dubium est quod tota illa celestis iherusalem ineffabili le-
ticia tunc exultasse. tunc iocundum fuisse inestimabi-
li caritate: tunc quoque cum gratulacione iubilasse. Et
incunctanter creditur ei quod ipse saluator omnium Ipse per
se totus festiuus occurrit: et cum gaudio secum
in throno collocauit. Alioquin quomodo creditur impleuis-
se quod ipse precepit in lege Honora inquit patrem
tuum et matrem tuam ~~honora~~ quod ipse patrem honora-
uit Ipse met nobis testis est. cum ad iudeos dicit
Ego honorifico patrem meum. Idem matrem verbo euan-
gelista dicit: quod de iherusalem rediens nazareth venit
et erat subditus illis. ¶ Quod ambiguum est vtrum

Jeronimus v. 6.

De assumpcione ¶ corpore assumpta sit: Capitulum xviii
eiusdem virginis gloriose: multi quidem illud apocrifum
legendi studio carius amplectuntur pietatis amore
cum exinde nichil aliud experiri possit pro certo
nisi quod quintadecima die mensis augusti gloriosa
migrauit a corpore ~~M~~onstratur et sepulcrum eius

usque ad presens in valle Josaphat medio: que est inter
montem Syon et montem oliveti posita. ubi in eius ho-
nore miro lapideo tabulatu fabricata est ecclesia
in qua sepulta fuisse ab omnibus ibidem predicatur: sed
nunc vacuum cernentibus ostenditur. unde multi nostrorum
dubitant utrum assumpta fuerit simul cum corpore: an abi-
erit relicto corpore. Quomodo autem vel quo tempore aut a quibus
personis sanctissimum eius corpus inde fuerit translatum. vel
ubi transpositum: utrumve surrexerit nescitur. Non-
nulli tamen eam astruere volunt iam resuscitatam
et in celestibus beata cum Christo immortalitate vestitam.
Quod et de beato Johanne evangelista eius ministro. cui
virgini virgo commissa est a Christo plurimi asseverant
quia in sepulchro eius ut fertur non nisi manna in-
venitur: quod et scaturire cernitur. Verum quid horum
verius censeatur: ambigimus melius quam deo cui nichil
est impossibile totum committimus: quam aliquid auctoritate
nostra temere diffinire velimus: sicut et de illis quos
cum deo resurrexisse. et in civitate sancta Jherusalem appa-
ruisse legimus: sed utrum revixerint in terra pulve-
rem rursum non legimus. Nonnulli tamen doctores sen-
serunt: et in suis etiam scriptis reliquerunt: quod in illis per-
petua resurrectio sit completa. Fatentur enim quod
non essent veri testes: nisi et eorum resurrectio
vera esset. unde et beatus Petrus dixisse legitur: cum
de David in testimonium loqueretur: Et sepulchrum eius
apud nos est. Hinc etiam aiunt ipsum et cum ceteris
sanctis resurrexisse: ideoque monumentum eius vacuum
remansisse. Quod sane factum et de aliis locis scriptu-
rarum conantur firmare: videlicet ut hii resuscita-
ti iam cum Christo regnent in eterna societate: Quod quia

deo nichil est impossibile. nec nos de beate virginis fine
abnuimus: sed nimis propter cautelam salua fide pio deside-
rio magis opinari oportet. quam inconsulte diffinire. quod
sine periculo nescimus ¶ Item dicit Augustinus hoc pie credendum

Augustinus in libro de eodem

Scriptura quidem [illegible] hec verbis ostendit. capitulo xviii
virginem dei genitricem. in ceteris conditionis humane.
mortem subisse temporalem dicere non metuimus. quam et idem
eius filius lege sortis humane sustinuit eo quod homo est
verus: et ex eius utero susceptus et profusus. Sed si dici-
mus eam vinculis mortis detentam. et in communem pu-
tredinem vermem ac cinerem resolutam: videndum est
si conueniat tante sanctitati. Primus enim ei dictum post peccatum.
puluis es et in puluerem ibis. Item si de carnis re-
solutione dicitur: hanc conditionem caro Christi de carne
marie sumpta euasit: que corruptionem non sustinuit
unde David. Non dabis inquit sanctum tuum videre corruptio-
nem. Excipitur ab illa generali sententia de virgine supra
naturam concedit hec autem que dicta sunt. Item de. a
quibus excipitur filius marie. contuendum est: et que dicta
sunt eue. si cunctis sint fere generalia: et aliquo
excipiatur maria corruptionem quidem maria cum eua
sustinuit. animam gladius passionis Christi pertransiuit.
Sed conceptus non multiplicauit. nec sub mariti po-
testate degeuit: que visceribus integerrimis abs-
que viri commixtione et peccati collusione de spiritu
sancto Christum suscepit [struck] et sine dolore genuit:
et sine pudoris violatione virgo permansit. hoc
ei potuit efficere de matre: qui sic elegit nasci
de virgine. Item et contemnit corruptionis eue. non
tamen parturiendo cum dolore [struck] meruit hoc sin-
gularis sanctitatis eius et gratia: que susceptorem dei

ſingularitez eſtimata ē digna. Si enim ihūs
q̄ ſumꝯ oīa poſſe voluit integrā matrē virgi-
nis ſuae pudoē: cur nō velit ⁊ incorruptā a
putredinis ſeruare fetore. Decet enim q̄ cog-
nouit ſenſu dn̄i. Aug. q̄ ad eiꝯ benignitatē ꝑti-
net matris honorē ſeruare. q̄ legē q̄ matris
honorē precepit nō venit ſoluē ſ; adimplere. Cerua-
uit ī vita p̄ ceteris gr̄a ſui concepta honora-
uit. credē piū eſt qd̄ eā ī morte ſingulari
ſaluatione. ⁊ ſpeciali gr̄a honorauit. Potuit
ei illā a putredine ⁊ puluē alienā facē. q̄ ex
eā naſceē. potuit verime v'lmquere putredo
nāq; et vermis: obꝓbriū ē humane condicionis
quo videlicz obꝓbrio. cū ihūs ſit alienꝯ marie
natura excipitur: q̄ de ipa ihūs ſuſcepiſſe probatur.
Caro ei ihū: caro marie ē. Ipe ac idē q̄ v'-
ſurrexit celos aſcendit. ⁊ carnē quā de matre
ſuſcepat: ſup aſtra tranſuexit. honoras oēz hu-
manā naturā. ⁊ nī tōmagis maternā. Illud
ergo ſacratiſſimū corpꝯ de q̄o xp̄s carnē aſſumpſit
⁊ humane nature diuinā uniuit. nō amittens
qd̄ erat. ſ; aſſumens qd̄ nō erat. ut fieret verbū ca-
ro. hoc ē deꝯ hō vermibꝯ eſcā traditū eē. q̄z
ſentire ī valeo. dicē ꝑtimeſco. de q̄o ſi nichil
aliud ſcire q̄ de ꝓprio. nichil aliud dicere
niſi qd̄ abſq; vllo dubio. ſoluendū ī morte. fu-
turū eēt pꝯ mortē putredo. pꝯ putredinē v'-
mis. ⁊ pꝯ vmē abiectiſſimꝯ puluis. Ergo vnq̄
credendū de maria. nō videtur ꝯcedibile. Tantā
ei eſtimatione: ꝯpellit īcōparabile munꝯ gr̄e

Q Quid ⁊ ad idē alias ꝑſuaſiones īduxit. Ca. CXIX
uod me dicē nitatē īnitat verū ꝯſide- Aug. ad idem

vario: q̄rᵗo ē illud quā ipā veritas ait aliqñ
Qui m̄ ministrat me sequitur et ubi sū ego: illic
⁊ minister meus erit. Maria sidd̄e ⁊ operis exhibiti-
one et fidei rigidissimā veritate ministrā eius fuisse
se intelliget omis q̄ sanū sapit. Ipe certe mi-
nistrauit. q̄ hūc ī utero gessit. ptuqȝ pfusū aluit
: ⁊ fouit et p̄sepio reclinauit. ī egyptū fugiens
abscondit: ⁊ oem eius ifantiā psecuta ē pio ma-
tris affectu. ita q̄ usqȝ ad crucē ī qua virū p-
fectū vidit eū pendere. ab eius nō recessit ɔsec-
tanū: nec solūmō pedū ɔgressu. verū eciā imita-
tōis affectu. Porro sic eius ministratrix deuo-
tissima spūalium operū q̄litatibus extitit: ita pcul
dubio virginis fide ⁊ caritate secutrix fuerit.
Quippe q̄ illū nō virili semie sed ordine na-
ture: sȝ mistico spiramie archāgelo nunciante
se ɔcepisse nouerat. Dm̄ ⁊ cuncta q̄ circa illū fieri
videbat ɔseruās: hijs auctius ad fidē roborata
pio corde ɔferebat. Fuit itaq̄ sicut ostēsū ē fide
⁊ ope xp̄i ministratrix: et usqȝ ad eius mortē
deuota secutrix. Dn̄ igitur ubi xp̄s ministros suos
eē vult ipā nō fuerit. ubi erit. Dn̄ autē ibi: nunq̄
q̄ntā pari vel si eq̄li gr̄a. ubi ē eq̄ dei iustitia
q̄ reddit vnicuiqȝ sm̄ merita. Sȝ merito p̄ oibus
marie vnicti donata ē gr̄a: nunq̄d erit mor-
tue minuēda. Absit. Na si omi sco mors ē
preciosa: marie sane erit preciosissima. q̄ tāta dei
ɔtiā couitē habuit: ut mater dei diceretur et
sit. Considerans ergo oibus hijs vera ratione: ē
sco ɔfitēri maria ad eternitatis gaudia celitus
assumptā. xp̄i benignitate ceteris honorantius

suscepta: et ad commune putredinis vermem: ac pul-
veris humilitatem non esse adductam. Si enim in potestate
salvatoris est: de sanctorum capite capillum non perire. cur
et matrem suam et corpore integram ipsum diffidemus
posse servare. Quod si nullus fidelium dubitat hoc
eum posse. cur dubitandum est etiam quod ad tantam benig-
nitatem attinet eum voluisse. Si deus sola gratia in-
trepidatos flammas non solum corpora puerorum illesa
sed etiam vestimenta servare voluit intacta. cur abnu-
at in matre propria quod elegit in veste aliena. Jonam
in ventre ceti: preter naturalem usum servavit incor-
ruptum sola misericordia: mariam incorruptam preter naturam
non servabit gratia. Servatus est daniel intemperantis-
sime fami leonum. et non est servanda maria tantis do-
nata meritis dignitatum. Hec ergo cuncta que
diximus. quia naturam servasse non sentimus: integri-
tate quoque marie plus gratiam quam naturam potuisse non
dubitamus. Letatur ergo maria leticia inenarra-
bili anima et corpore in ipso filio. cum ipso filio. per ipsum
filium. quem in utero suo gessit. quem genuit. quem fovit et
aluit. dei genitrix. dei ministratrix: deique secutrix. De
quo ut dixi quoniam aliter sentire non audeo: aliter dicere non
presumo. ¶ Quod de illa materia pie sentiendum atque lo-
Dispiciat hunc sensum fraterna ‖ ꝙd sit ¶ C xp
caritas prout christi spiritus inspiraverit: et si ve-
ra esse hijs elegerit cum non vult dicere. hoc christum non
posse perficeret: quare non queat velle et si se dei g-
filium de hijs nosse veraciter ondeit (?) inspiram-
ei credere. De quibus aliter non presumpsi sentire Si er-
go sic verum dixi: tibi christe gratias ago: quia de sancta
virgine maria matre tua: non nisi quod pium ac
dignum est sentire non potui. Si ergo dixi ut debui

Augus v[a] o

Theo. vl. b.

prophetia observo xpe m & tui ¶ De his aut de qui-
bus certi sumus, parumper loquimur ad edificationem
et divini laudem nominis. ut per famulatum religio con-
servetur: & per affectum devotionis augeatur. quoniam certo
hec est virgo que sola universa puritate hec ita re-
venit. sola post deum sit que nos in omni veritati con-
firmet: suis quoque meritis commendet: & auxilietur pre-
cibus ut ipsi digni inveniamur in eius laudibus ¶ Fa-

Ber. in ser. oc. va. sup.

teor imperitiam meam nec abscondo pusillanimitatem
meam. Non est quod eque me delectet. sed nec est quod me
terreat magis: quam sermone here de gloria virginis
matris. et laudibus siquidem humana mortalitas non de-
bet cessare. cum hominis sola natura super spiritus immortales
exaltatur in virgine. Sed de illius gloria. nec simile patitur
devotio nec dignum aliquid potest capere cogitatio.
vel ineruditam proferre locutio. nam ipsi celestes curie
principes in tante novitatis consideratione clamant non si-
ne admiratione Que est ista que de deserto. id est de
sub sole. ubi nichil est nisi labor & afflictio spiritus.
ascendit deliciis affluens spiritualibus: quod in delicias
dixerim. de ruinis virginitatis cum munere fecunditatis
humilitatis insigne distillante favo caritatis viscera
mee plenitudine gratie. prerogativa felicitate singula-
ris: ascendens virgo speciosa facta est & suavis: & an-
gelus fiens in deliciis suis ¶ Cum gloria virgo mir-

Theodo. vl. b.

De hac quoque sanctissima ¶ In celum ascendit. ca. C.xxij:
virgine quando ad celos ascendit: multo admira-
tus cuncta series celestium contemplator celestium in canticis ait
vide speciosam quasi columbam ascendentem desuper rivos aquarum
quasi columba speciosa fuit. quoniam illius columbe speciem ac
simplicitatem demonstravit: quasi super dominum venit & sola-

ne dormit. De super vinos aquarum: quia super aquas infectionis
eduxauerit eam dominus. ex qua multi rivi deducti: tota
terra irrigatur deliciarum. Cuius inestimabilis odor erat ni-
mis: ad cuius perfectam fragranciam leta decurrit. omnia
illa iherusalem celestis Circumdabat eam flores rosarum
et lilia conuallium. eo quod omnes anime martirio rubeante
brachiis eam eterne dilectionis complectuntur: et virginitatis
splendore candidante atque in valle humilitatis mitte cir-
cumdantes eam sua venerationis obsequuntur. vere
martirum beata dei genitrix. et martir et virgo fuit.
Quamuis in pace vitam finiuit. nam quod vere passa sit
: Symeon propheta loquens ad eam dixit Tuam inquit ip-
sius animam pertransibit gladius. Alii quidem sancti pro christo
passi sunt in carne: beata vero dei genitrix in ea parte
sui passa est. qua impassibilis et immortalis habetur. id
est in anima vel in mente. Ideo ut vere fateatur plus
quam martir fuit. quia spiritualiter et atrocius passa est
: dum passionis christi gladium in anima sua sustinuit. Co-
stat nempe. quia plus omnibus diligit: ideo et plus dolet
. in tantum ut animam eius tota pertransiet ac possideret vis
doloris: ad testimonium eximie dilectionis. Eius nimi-
rum dilectio morte fortior extitit: quia mortem christi
suam fecit. Nunc autem circumdabat eam inter flores
indeficientes: cuius pulchritudinem mirantur filie iherusalem
admirantes ibi circumdabat eam flores rosarum
et lilia conuallium. ut virtutes virtutibus fulciantur
: et decore formositatis augeatur. Horum quippe
claritas: ut eius apostolorum gloria concedet. que super an-
gelorum choros exaltata: iam verissime predicatur.
Illa si quelibet virginitas in tantum exigitur. ut an-
gelis comparetur. que et angelorum dominam imperatricem fe-

deze repulabit. nitromagis gloriosa virgo: q sin-
gulari gaudebat privilegio et in celo ditat in-
timorio. Sicut enim in gparatione dei nemo bonus:
sic in gparatione matris dei. nulla pfecta invenitur. et
si virtutibus eximia pbetur. Deniq si gladium sit
in celis de qualibet priore perfectia agere: nitro
magis estimandum est p tante virginis exaltatione
Ca^m CXXVII
celum ascendens a celi civibus et filio iocunda suscepta sit
Ber. in s^mo de v^e sup^a
Quis ergo cogitare sufficiat: qua gloriosa ea
die mundi regina processit. et quanto devotionis af-
fectu tota in eius occursum celestium legionum multitudo
pdierit. cum quibus ad thronum glorie canticis sit deducta
quam placido vultu. quam serena facie. quam divinis
amplexibus a filio suscepta: et super omnem creaturam exal-
tata. cum eo honore quo tanta mater digna fuit: cum ea
gloria que tantum filium decuit: Felicia prorsus oscu-
la labijs lactantis impressit: cum matrem virgineo
applaudebat in gremio. Verum nunquid non feliciora
cesebimus illa. que ab ore sedentis ad dexteram patris
hac die suscepit in beata salutatione cum ascendet ad
thronum glorie canens epythalamium et dicens Os-
culetur me osculo oris sui. Deniq xpi generatio-
nem et marie assumptionem quis enarrabit. Quantum
ei gratie pre ceteris adepta est in terris: tantum et in ce-
lis obtinebit glorie singularis. Quod si oculus non
vidit nec auris audivit. et in cor hominis non ascendit: q
pparavit deus diligentibus se. quid pparavit se gignenti.
Aug. in s^mo de v^e sup^a
et ut omnibus certum est pre omnibus diligenti ¶ Virgi
nea in celum assumpta. proculdubio xpi filij sui claritate
te gloriosis conspectibus eius pfruitur: et semper vide
desiderans. semper conspiciens excellenti quadam ac spe
ciali prerogativa ab ipso honoratur. corpus suum in illo

possidet et si non sunt. per quod genuit. tamen sunt
quod genuit. immo si non obviavent auctoritas nec
dum experta veritate credere quod et per quod genuit;
Ista tanta sufficiencia dignior est celo quia terra thro-
nus ipse dei. thalamus domini. tabernaculum christi. dignum est ibi
esse ubi ipse est. tantum thesaurum dignius est celum
servare quam terra: merito ergo non putredinis resolucio-
nem incorruptibilitas sequitur integritate tanta. ¶ Quan- Ideo vide supra
tum ergo gratia virtute altissimum extollitur ad sublimia:
tanto clarior resultat in gloria. plena siquidem
gracia. plena deo. plena virtutibus non potest non
possidere pleniter gloriam eterne claritatis: quia plenis-
sime accepit ut mater fieret salvatoris. Venite itaque
filie syon omnes videre et beatam dicere: eam quam vir-
gines laudaverunt et tanta videre vult eam. quanta
nullus enarrando explebit merito quanto magis de-
um qui tale ac tanta fecit eam ut ipse fieret per illam
~~hic. scriptum est~~ Hic scriptum est. homo natus est in ea: et
ipse fundavit eam altissimus quia in domo patris mei
mansiones multe sunt: credimus splendidiorem matri filium
prestitisse. quam sibi olim domum edificavit subnixam
septem columpnis. in qua minorem domo cetharum dei
nupcie parantur. In eo magis virginis virgo minor
tali sposo virginitas coniungitur: ut totum celeste co-
mercium efficiatur. ¶ De assumpcione eius solempni-
tatis.

Beati cuius | tate veneranda: cum ... primi
eadem virgo gloriosa incomparabilis est ceteris virginibus: Idem de eadem
sic et assumpcionis eius festivitas incomparabilis est ceteris
festorum solempnitatibus et admiranda enim angelicis virtutibus
ipsa eterni die virgo feliciter alternantibus
primi diei angelorum choris mox pascua eterne vi-
riditatis introivit. et usque ad thronum celsitudine

maria virgo conscendit, atque post Christum gloriosa transcendit.
Unde consideretur de ipsa sancta dei genitrice quantum excellentie
quod nullo aliorum sanctorum fas est credere: videlicet eam vi-
tam angelorum merita transcendisse. Sunt etiam ex per-
sona angelorum spiritus admirantes: Spiritus sanctus autem ex ore
est ista que ascendit per desertum sicut virgula fumi ex
aromatibus myrrhe et thuris, et universi pulveris pig-
mentarii. Et pulchre sicut virgula fumi. quia gracilis et delica-
ta. quia divinis extenuata disciplinis. et intus in ho-
locausto contemplationis incendio pii amoris: et desiderio
caritatis virgula instar fumi ex aromatibus: quia multis
est repleta virtutum odoribus unde manans ex ea
flagrabat odor suavissimus etiam spiritibus angelicis
Unde vita supernorum civium societas. et admirabilis co-
ram trinitatis unanimitas. ubi nullus angelorum non dico
beate marie virginis. sed nec cuiusquam sanctorum. invidet
glorie: sed totum in altero possidet unusquisque quod omnis
prestatur omnibus ut glorificetur deus et de omnibus. et in
omnibus. et ab omnibus. Hec est ergo dies preclara in qua
beatissima virgo pervenire meruit ultra quam mire hu-
manitatis est natura ubi non substantia tollitur: sed
glorie magnitudo demum demonstratur. cum elevatur
ad celi palatium in dexteram patris: ubi Christus pro nobis
introivit pontifex factus in eternum. Ita ei processit
ex ea fide vera genitus ad celum ut ei pararet in
ethereis mansionibus locum. Sed si gaudium in celo
fit ut dictum est de quolibet peccatore penitentiam agente:
nihilominus estimandum est pro tante virginis exulta-
tione. Cuius nimirum festivitas omnium est gratula-
tio supernorum civium. necnon illum diem ut recolimus
tantum nos solempniter pro eius honore divine annu-

um. s iocunditatis gemmi. colat ecclesia et eterne benedictionis obsequio: cum omni honoris et gaudii tripudio Hec enim festitas que nobis revoluit anima: illi orbis est festa gemina. civitas congratulat et venerat matrem. cuius filium adorat super se regem

Dominica infra octavam sermo in die legitur evangelium de martha et maria: C xxiiii

Quantum quod mirat angeli de terra deserta maria ascendere delicijs affluentem mirentur pocius xpm pauperem de celestis regni plenitudine descendere Longe enim amplori miraculo dignum videtur filium dei paulominus ab angelis minorari: quam matrem dei super angelos exaltari Illius siquidem exinanicio: facta est nostra repleccio Illius miserie: saluti mundi delicie Illius inopia est nostra copia. sed et crucis ignominia: facta est credencium gloria Huc usque prius maria suscepterat. in hunc mundi castellum intrantem: ab eo suscipitur hac die statim ingredientem civitatem Nec in terris dignior locus erat. virginalis uteri thalamo. in quo dei filium maria dicto suscepit: nec in celis regali solio. quo mariam hac die filius sublimavit Felix in minim utrumque susceptio: utraque inestimabilis. quia utraque inexcogitabilis. utrobique miranda est dignitas virginis matris: utrobique amplectenda dignitas maiestatis Ut quod eciam ipsa die in ecclesijs xpi. evangelica illa lectio recitatur: in qua mulier inter mulieres benedicta salvatorem excepisse intelligitur credo ut ista quam nunc celebramus ex illa susceptione aliquatenus estimetur. Immo ut iuxta illius inestimabilem gloriam: inestimabilis et ista cognoscatur. Intravit ihesus in quoddam castellum: et mulier quedam martha nomine excepit illum in domum suam Felix mulier cuius domus salvatoris susceptione munda quidem iuncta est

Ber. in sermone ubi s

Idem in alio

: sed plene non vacans. nisi forte quos dixerit va-
cuam: quam salutat angelus gratia plenam. Nec hoc
solum. sed adhuc in ea quod superventurum asserit spiritum
sanctum aliud quid est. nisi ut que iam sibi plena erat
: nobis etiam superplena et supereffluens fiat: ut
ea in nos fluant eius variarum aromata: unica ac-
cipiamus omnes de plenitudine tanta. Et hinc erat
soror nomine maria. Hec sorores debent esse conti-
bernales. Hec etiam frequentibus ministerio occupata
: illa vero divinis sermonibus intenta vacat et deo
ut non sit domus vacans. mundano vero est inservi-
tur lazaro. qui a mortuis excitat vox virtutis: ut
videatur forma generalis penitentis. ¶ Martha quidem
7 maria tantum inveniuntur in virginali thalamo:
quia ipsa vero mater: 7 elizabeth convenire ac-
quadere quam mentibus tribus humili desiuntur
officio. 7 verba de filio conservabat conferens in cor-
de suo. Nemine enim moveat. quod susceptrix
mulier non maria sed martha vocatur: quando in
hac una et summa maria et marthe negocia-
tione et marie non ocium ociosum invenitur. Mar-
tha xpm excepisse legitur: que per natum vi-
detur. Ista 7 salutis iniuncta: sibi magis vendicat
actio quam contemplatio. Laudat enim xpc mariam
: sed a martha suscipitur. amat rachelem ia-
cob: sed ignoranti lya supponitur ¶ Nulla vero la-
zari mentio fit: quem ab innocentissimo corde ma-
rie penitentia longe fuit absit et ut quoniam quod per
ingratitudinis domus hec aliquem habuisse dicatur ut
in ea pinde scopa lazari querat ¶ Sermo in
¶ eius assumptione letificati sunt celi 7 terra: C.xxvi:
Itaque gloria virgo dum celos ascendit: 7 supernas

gaudia tam copiose hodie cumulavit. Nam si parvuli necdum nati Johannis anima liquefacta est ut Maria locuta est: quid putamus fuit illa exultatio celestium agminum cum et audire vocem et videre faciem eiusque beata frui presentia meruerunt. ¶ Nos quoque karissimi qui non habemus hic manentem civitatem sed illam celestem inquirimus: si tamen in eam cives conscripti: profecto dignum est etiam in hoc exilio super flumina Babylonis illius recordari. eiusque communicare gaudiis participare letitie. et eam maxime que tam copioso impetu letificat hac die civitatem: ut sentiamus et ipsi stillicidia stillantia super terram. Precessit nos regina nostra: precessit et tam gloriose suscepta est ut fiducialiter sequantur dominam servuli clamantes. Trahe nos post te. curremus in odore unguentorum tuorum. Advocatam in celum peregrinatio nostra premisit. que tamquam iudicis mater et mater misericordie suppliciter et efficaciter salutis nostre negotia pertractabit. Preciosum hac die terra nostra munus in celum direxit: ut dando et accipiendo felici amicitiarum federe copulentur humana divinis terrena celestibus. yma summis. ¶ Illuc enim ascendit fructus terre sublimis unde data optima et dona perfecta descendunt. ¶ Ascendens igitur in altum virgo beata: dabit ipsa quoque hominibus dona. ¶ Quidni? nec enim ei facultas deesse poterit: nec voluntas: nisi forte aut non credatur dei filius matrem honorare. aut dubitetur quis potest Marie viscera misericordie in affectum caritatis omnino transisse. in quibus ipsa caritas que ex deo est novem mensibus corporaliter requievit: denique si diligimus eam gaudebimus utique: quia vadit ad filium. et congratulabimur ei: nisi forte quod absit inventi gratie omnimodis inveniamur ingrati. ¶ Illa namque die nobis omnibus ipsius intuentibus meritis Theol. v. s.

ſalus eſt aucta: ſz et ſacris v̄gīibꝫ ea diligē-
tibꝫ hoꝝ ac v̄tus apl'oꝝ pſtat ⁊ ꝯſtia
Ca^m C xxvi Ꝙꝺ ipa ē mulieꝝ ſole amicta lune ſuꝑpoſita
Jdē ī eodē D e hac virginis ī cant'is: ait ſpūs ſcūs Que ē
iſta que aſcēdit qſi aurora ꝯſurgēs. pul-
chra ut luna electa ut ſol Admirat' ei ſpūs
ſcūs. q̄ma oēs admirātes ſunt de aſcēſu v-
ginis huiꝰ. qd' videlꝫ ipo aſcēſu ꝟſpledeat
qſi noui diluculi rutulās aurora: initꝰ ſrc-
ta ſcoꝝ agminibꝫ atqꝫ vallata vn̄ ena dn̄
Terribilis ut caſtroꝝ acies ordinata Que ſi-
liꝫ hinc inde ſcoꝝ agl'oꝝ pſidijs fulta pul-
chra ut luna. ymo pulchrior q̄ luna: q̄a ſ
ſenſum defectu choruſcat celeſtibꝫ fulgoribꝫ
illuſtrata Electa ut ſol v̄tutu fulgore: quia
ut ipē ex ea naſceret' elegit eā ſol iuſtiae
Excz ī ſoc dē eodē Jpa ē deniqꝫ mulieꝝ amicta ſole. induta ī-
effabili claritate. amicta inq̄ lumine ſicut
veſtimēto Quo Induimini veſtimētū aut
ꝫplus dn̄m ihm̄ xpm̄ the ſn̄. Que familiaris
ei ſit es o dn̄a. q̄ ꝓxīa. ymo q̄ intima veſ-
tiſti eū ſubſtantia carnis: ⁊ ille ⁊ gl'ia ſue ma-
ieſtatis veſtiſti nube ſolē: ⁊ ipa ſole veſti-
ris Nouū fecit dn̄s ſup t'ra: ut mulier vi-
rū circūdaret Nouū q̄ꝫ fecit ī celo: ut mu-
lier ſole amicta appareret Luna vero ſub pe-
dibꝫ eiꝰ eccleſia: na maria ſup oēs ean̄ a-
gl'oꝝ choros ꝯdubitater ē exaltata Deni-
Jdē ī eodē qꝫ ſub ipa ē oīs defectꝰ. ⁊ q̄dq̄d fragilitatꝭ
ſeu corruptōis ē excellētiſſia q̄dā ſublimi-
tate p̄ ceteris oībꝫ creaturꝭ excedit. ⁊ ſu-
perꝫ greditur ut merito luna eāt ſub pedibꝫ

eius esse dicatur. In sole siquidem est certus fervor et
splendor stabilis. In luna vero solus splendor: et
is omnino incertus atque mutabilis. Unde scriptum est.
Sapiens permanet ut sol: stultus ut luna muta-
tur. Iure ergo maria sole perhibetur amicta que
divine sapientie profundissimam ultra quam credi valeat
abyssum penetravit: ut quantum sine personali unione
conditio creature admittit patitur: illi luci inaccessibili immensa
immissa videatur. Illo nimirum igne labia prophete purgata.
Illo quo seraphim ardent. Longe vero aliter hec vir-
go meruit: non velut summatim tangi: sed operiri
magis ac circumfundi. et tamquam ipso igne concludi. Sa-
ne candidissimus atque calidissimus huius mulieris a-
mictus. cuius omnia tam excellenter irradiat noscitur.
ut nichil in ea non dico tenebrosum. vel saltem minus lu-
cidum. sed nec tepidum liceat suspicari. Omnis autem stulti-
cia longe sub pedibus eius ut penitus absit et ab ea
insipientium mulierum numero. et a virginum fatuarum
collegio. Primo et unicus ille sit stultus ac totius
stulticie princeps qui vere mutatus ut luna perdit
in decore suo sapientiam: sub marie pedibus contritus
et conculcatus servitute patitur miseram. Ipsa ni-
mirum est mulier quondam a deo promissa: caput ser-
pentis antiqui virtutis pede contritura. Cuius plane
calcaneo multis versuciis insidiatus est: sed sine causa.
Sola namque contrivit universam hereticam pravitatem.
Denique contrivit per herodem draco parvulo insidiatus
est: ut nascentem excipiens filium devoraret. eo quod
inter semen mulieris et draconis inimicicie essent.

Et in xij. stellis est coronata. Capitulum xxxvij

In capite igitur eius corona stellarum duodecim.
Dignum plane caput coronari in stellis: quod
et ipsis longe clarius micans. ornet eas potius quam
ornetur ab eis. Quid enim coronent sidera quam

ſol veſtit: ſicut dicens verni circumdant eam flores
roſarum et lilia conuallium. Quis gemmas eſtimet:
Quis ſtellas numerat. e quibus regnum marie
dyadema compactum eſt. ſupra hominem eſt corone eius
exponere racionem indicare compoſicionem. Nos ta-
men pro exiguitatis noſtre modulo abſtinentes
a ſecretorum periculoſo ſcrutinio. non incongrue iſtas
duodecim forſitan ſtellas. duodecim prerogatiuas
intelligere videamur: quibus maria ſingulariter ad-
ornatur. Fuit ei in ea quatuor prerogatiue celi:
quatuor carnis. et quatuor cordis. Prima de celo
prerogatiua fuit in eius generacione. que longe ante
patribus eſt celitus repromiſſa. iuſtius miraculis prefi-
gurata prophetarum oraculis prenunciata. Secunda fuit
in angelica ſalutacione. qua ſcilicet ab archangelo ſaluta-
ta eſt officioſiſſime: ut iam tunc ſuper omnes celeſtium or-
dines legionum exaltata cernere videtur in ſolio re-
gali et paulominus adorare femina: quod ſolebat
ab omnibus hactenus communiter adorari. Tercia vero
in ſpiritus ſancti ſuperuencione quo meruit ut deus eam non
ſeminante tangi: ſed repleri uel undique circumfundi. Quar-
ta in filij dei ineſtimabili concepcione. Non enim ut
omnes cetere concepit in iniquitate. ſed ſola ſpiritus ſancti-
ficacione. Et ipſa concepcio uel partus ſignum magnum
fuit ſicut yſaias ait. Dabit ipſe vobis ſignum
Ecce Emanuel quomodo vnus deus et homo ex ea prodeat abyſ-
ſus eſt luminis. nec facile dixerim: quod uel angelicus
oculus ad eius fulgoris vehemenciam non caligat. Pri-
ma vero carnis eius prerogatiua eſt. quod virginita-
tis fuit primiceria. Prima quippe vitam angelicam
in terris propoſuit: in quo ipſius propoſiti nouitas eam
euidenter illuſtrat: eo quod in libertate ſpiritus mo-

h·

vstma decencia trascedēs· illibata deo corpis si-
mul ac spus sanctimonia vouit Secda fuit qd si-
ne corrupcione fecunda magnū qdē ē ee virgi-
ginē sz loge gloriosius virginē matrē Et iste
due stelle mutuis se radijs illustrant· qa glo-
riosior appet et ex virginitate fecunditas: et ex
fecunditate virginitas Tercia vero qd sine grau-
amine grauida· vnde i ipo sue concepcionis
initio quādo certe virgines miserabilius affliguntur
tota alacritate i montana conscendit: ut elyza-
beth ministraret. sz et i bethleem ascēdit immi-
nente iam partu: portās illud onus leue a quo
et ipa portabatur Quarta qd sine dolore puerpera
videlicet immunis a coi maledictione mulierum
in dolore parturientium: Prima denique prerogatiua
cordis fuit mansuetudo pudoris Nusqȝ ei loquentis nus-
qm presumptuosa fuisse videtur vm nec i textu euu-
or euangelistarum si bene memini nisi quater loqns
auditur Secda deuocio humilitatis que euidencius i
sermone apparuit: dū ex se filiū dei nasciturum au-
diens· nichil aliud qm eius ancillā se ee respondit
Tercia fuit magnanimitas credulitatis licet
enim et i estimacione sua tā esset humilis: nichilominus
tamen et i promissionis fide magnanimis Hec
quoque due stelle scz humilitas et magnanimitas: sunt
ex mutuo respectu clariores Quarta fuit mar-
tirium cordis qd ta ex verbis commendatur symeonis:
quam ex historia dnice passionis Tuā igitur ipius ani-
mam pertransiuit gladius Egredimini filie
syon et videte matrē salomonis regina i dya-
demate quo filius suus eā coronauit Tibi vero
matrem misericordie tuis pedibus prouoluta iacens
lima· deuote supplicat ut in lumine tuo vi-

deat lumen: et per te mediatricem michi solus obti-
neat gratiam. quam vere pre omnibus amavit. et or-
navit. stola glorie induens. et corona pulchritudinis
in capite tuo ponens ¶ Qualiter apud deum facta est

Bernardus

mediatrix nostra. capitulum xxviii

Itaque sicut in ... dictum est superius prudentissimus artifex deus huma-
num genus quod fractum non confregit: sed utilius refecit ut
nobis videlicet novum adam ex veteri formaret: et e-
vam in mariam transfunderet et quidem ad omnem sufficientiam nostra
ex deo fit. poterat christus sufficere: sed nobis non erat bonum homi-
nem solum esse. congruum magis ut utriusque reparationi nostre
sexus adesset quorum corruptioni neuter defuisset
plane fidelis et potens est mediator dei et hominum:
homo ihesus christus. sed divinam in eo reverentur homines maies-
tatem extimet deus nimis ignis consumens est. quid mirum si ve-
reatur. peccator accedere ne sicut cera fluit a facie ig-
nis. sic ipse pereat a facie dei opus quoque est media-
tore ad mediatorem istum: nec aliud nobis utilior quam ma-
ria crudelis mediatrix eva: per quam serpens antiquus
pestiferum etiam ipsi viro virus infudit sed fidelis ma-
ria que salutis antidotum et viris et mulieribus propi-
navit. Quid humana fragilitas ad mariam trepi-
dat Nichil austerum in ea. nichil terribile Tota sua-
vis est lac et lanam omnibus offerens et omnibus omnia facta sunt
Securum ergo accessum habes o homo apud deum: ubi
habes filium ante patrem: ante filium matrem. Filius osten-
dit patri latus et vulnera: mater ostendit filio pectus
et ubera Nec ulla poterit haberi repulsa: ubi tot oc-
currunt caritatis insignia ¶ Itaque sciendum quod sicut

Idem de eodem

ut supra dictum est. quod videlicet non est se sed a christo resplen-
det intelligitur per lunam. habes in muliere amicta

sole ac supposita lune predicta mediatrix evidenter expressa. Nempe velut in medium inter vocem et aurem. Mulier inter solem et lunam Maria videlicet inter Christum et ecclesiam. Sed forte mirantur non tam bellus opinando vocem quam mulierem amictam sole. Quonam namque tam fragilis natura subsistit in tam vehementi fervore: vadam inquit et videbo visionem hanc magnam. Magna plane visio: ubi audes sine combustione. Magnum quod sustinuit mulier illesa manere amicta sole. Non est ei potentia mulierum: ut sustineat amictum solis. Non est humane virtutis, non angelice quidem, sed cuiusdam sublimioris. Spiritus inquit sanctus superveniet in te: et tamquam respondeat illa. Quia spiritus est deus: et deus noster ignis consumens. Virtus inquit non mea non tua: sed altissimi obumbrabit tibi. Nichil itaque mirum si tali umbraculo talem etiam mulier sustineat amictum. Amicta plane lumine sicut vestimento. Hinc et apostolus ait: Induimini dominum Ihesum Christum.

Quod eius caritas et misericordia erga omnes est copiosa. Capitulum xxix

Denique copiosissima caritate universis sapientibus et insipientibus debitricem se fecit. Omnibus misericordie sinum aperuit: ut de plenitudine eius accipiat universi: captivus redemptionem, eger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, iustus gratiam, angelus leticiam: tota denique trinitas gloriam, filii persona carnis humane substantiam: nec est qui se abscondat a calore eius. Num ipsa est mulier amicta sole? Ipsa nimirum sibi velut alterum solem induit: quia sicut ille super bonos et malos oritur indifferenter: sic ipsa quoque preterita merita non discutit, sed omnibus exorabile et clementissimam se exponit omniumque necessitates amplissimo quodam affectu miseretur. Mulier ergo ut diximus est inter solem et lunam: est Maria inter Christum et

Idem de eodem

Idem in eodem

ecclesiam. Ad quam pia mediatrix misericordie sinum omnibus
aperuit: ut omnes accipiant de plenitudine ipsius. O
mater misericordie per ipsum sanctissimum tue mentis af-
fectum tuis pedibus provoluta humana devocionis sup-
plicacionibus interpellat: ut solis iusticie gratia tuo
mereatur obtentu. Sileat iam tuam misericordiam virgo beata
si quis est qui eam invocatam in suis necessitatibus sibi
meminerit defuisse. Nos quidem tui servuli tibi con-
gaudemus in virtutibus ceteris. sed in hac pocius no-
bis ipsis. Laudamus virginitatem. miramur humilitatem
: sed misericordia miseris sapit dulcius. Hanc amplectimur
carius. recordamur sepius. et crebrius invocamus.
Hec est que tocius mundi reparacionem obtinuit sa-
lutem omnium impetravit. Quis tandem o benedicta misericordie
tue longitudinem et latitudinem. sublimitatem et pro-
funditatem investigare possit. Longitudo enim eius
usque in diem novissimum subvenit universis eam
invocantibus. Latitudo eius replet orbem terrarum: ut
tua quoque misericordia plena sit omnis terra. Sublimitas
eius civitatis superne ruinas instaurat. Profun-
ditas quoque sedentibus in tenebris et umbra mortis
redempcionem obtinuit. Sit ergo tue pietatis ipsam
quam apud deum gratiam invenisti notam facere mundo: sanc-
tis precibus tuis obtinendo reis veniam. egris me-
delam. pusillis corde robur. afflictis consolacionem.
periclitantibus adiutorium et liberacionem. ¶ Exemplum
de Theophilo quem a lapsu mirabiliter reparavit

Capitulum CXXX. Fulbertus carnotensis episcopus

Hec itaque karissimi mater misericordie sicut iam supius
dictum est materna dignitate sancta est. et erga
superos speciosa secundum caritatem: et super inferos per dis-
trictionem. plurima scripta sunt exemplorum ar-
gumenta: de quibus primitus unum utique placet ponere.

morar singula Ipsa siquidem olim in auxilium mag-
ni patris basilij sanctum archangelum misit: et
mortuum suscitavit. qui persecutorem eius Julianum
apostatam male vivere prodidit Et hec hystoria
notissima est Ipsa etiam te o pietas quondam Theo-
phile penitentem. secundum supplicem invocatem. ab ipsis
dyaboli faucibus potenter eripuit Tibique male tra-
ditum de tua mancipacione cyrographum. in pristine
libertatis restituit verum quod convenienter huius lap-
si reparacione enarrare. cum opere precium sit audire
Hic ergo theophilus vicedominus olim cuiusdam ur-
bis clarior ut scriptura testatur. propter infortunia
sua in tristiciam decidit unde contulit sese ad quendam Ju-
deum maleficum petens eius consilium: hoc mediatore
locutus cum dyabolo xpianitatem abnegavit. dyabo-
lum adoravit: eique de sua mancipacione factum cy-
rographum tradidit. anulo suo signatum Postea
vero facti penitens. nimiumque se animo angens quod
fecerit. quid ageret Tandem collectis fidei et spei
viribus se contulit ad ecclesiam quondam in honore marie matris
domini memoria dedicatam. ubi quadraginta dierum afflictio-
ne maceratus animo contrito nomen eius iugiter
invocabat ac patrocinium implorabat Quid multa:
Respexit hunc propicia misericordie mater: ac per visi-
onem ei apparens eum de impietate redarguit: ad xpi
accedo dolenti. et ne dubitaret de promisso suprdictum
cyrographum dyabolo potenter ereptum reddidit in
pristine libertatis restitucio Quod cum evigilans super pec-
tus suum positum inveniret: quam letus extiterit. quam pro
affectu voces exultacionis et confessionis ediderit. ne-
mo facile dixit Nocte vero illa consecrata est dominica
dies: quia Theophilus consurrexit cum domino a mortuis resurrexit.

Exemplum

Nota de occisione Juliani apostate

Nota hystoriam de Theophilo

gens ipse se coram populo presentavit. et vere sicut erat exposuit. videns populus non modo ex auditu tam horribilis sceleris expavescere. non considerata mazie. vultuque penitentis pie compaciendo lacrimas fudere. Auditoque quam et quam celeriter misericordiam fuerat consecutus. omnes qui mala conscientia territi pene desperaverant: ad spem venie cum gaudio respirabant. Ita vero ut venit breviter fine concludamus: Episcopo iubente male captum cyrographum igne theophilus cremavit. Deinde suffragante clero et populo ductus ad altare. cum sacro sanctam communionem de manu episcopi ore susciperet: facies eius refulsit ut sol. peractoque triduo: cum laudibus in ecclesia pie memorie domini: et quia vero similiter fuit a laboribus suis beato fine quievit. Talibus ergo fratres approbatur. quod domini materterae ubique ipsa est. ubique magnifica. cum terre primum est et angelos sanctos in ministerium mittere. et ad beneplacitum suum. inferni pacta cessare. His etiam et aliis infiniti numero beneficiis. que vel scripta sunt vel passim iugiter sensiunt affectu. probatur quod et iustis et peccatoribus se fidelem invocantibus presto sit. et magis eis opitulari desistit. Veniant ergo ad eam iusti cum basilio laudantes: ac benedicentes: affectu quoque sceleris sui seris desiderijs postulantes. sine dubio percepturi. Veniant et peccatores cum Theophilo: vera pectora cum interno fletu fundentes. Ipsi quoque si vere petierint desideratam veniam adepturi ¶ De basilio qui cum suis a Iuliano

Iheodosius in cronicis

Iulianus imperator Apostata liberavit. C. XXXI
contra persas proficiscens: christianorum sanguinem diis voverat post victoriam. ut ad partes in partes cesarienssium venit. Basilius episcopus cum suis ei obviam Quem videns imperator dixit. superphilosophatus

h +

sũ te o basili ¶ Cui r̃ſpodit vtinam philozopha-
vẽis ¶ Sicq; p bndcione̜ tres panes ordeaceos
obtulit: quos ille q̃dẽ ſeptores ſuos accipe. ſʒ ffenũ
ei redde̜ iuſſit dicẽs ordeũ qd nob dedit pabu-
lũ ẽ iumẽtorũ recipiat & ipe̜ fenũ Cui ſuſci-
piẽs dixit ei ¶ Nos q̃dẽ ĩpator ex qb9 comedi-
m9 obtulim9 tibi ¶ Tu aũt ex qb9 naturã irraci-
nabilis [illegible] nob reddidiſti Audiẽs h' Julian9
& iratus dixit ei. Cum9 paſcã ffeni. ſine obla-
cõe dabit' tibi Cũ aũt pſas ſubiciẽs reuerſus fu-
ero: ciuitatẽ tuã deſolabo ut fiat ffarrifera ma-
gis q̃ hominifera ¶ Nos ei ignioro audacia a te
[illegible] ſuaſam: ut adorata a me dea pagis ſtatu-
enda ẽẽ. no ſeues ſactinatione̜ cõſtringẽs uſq; i
fine̜ ¶ Regredies aũt baſili9 i ciuitate̜ et conuocãs
oẽm multitudine̜. narrauit ei vba ĩpatoris ¶ Et
optimũ cõſiliũ dedit eis dicẽs. pecunia ſues ad
nichil reputato: & ſaluti vre̜ puidete. ut ſi tira-
no tẽp9 datum fuerit. munerib9 eũ placem9 Cui
abeuntes i domos ſuas que hẽbãt vniuſq̃ſq; i
manib9 cũ alacritate attulit ad ſcm̃ antiſtite̜ auri
ſilicet & argenti lapidũq; p̃cioſorũ iſcinita multi-
tudine̜ Cui poſuit i theſauro ſubſtr̃bẽs vniq
cuiq; nom̃: dicẽs eis ¶ Portẽs ẽ dñs & illũ attrac-
tare̜: & nobis [illegible] i[illegible] ¶ Statiq; p̃cepit clero &
oĩni p̃plo ciuitatis cũ mulierib9 et infantib9 aſcẽde̜
i mõte̜ didimi. in q° teplũ erat genitricis dei: et
trib9 dieb9 ſuſcipiẽtes ieiuniũ poſtulauerũt a
deo diſipari ĩpatoris iniqui ſẽſum. Illiq; illis i
orõne vigilantib9. cõtinuo eadẽ dormierũt vidit
baſili9 i viſu multitudine̜ milicie celeſtis. i mõte̜
hinc & inde. & i eorũ medio ſup thronũ gloriõ-
ſum. quedã i ſtitu mulierũ ſedẽte̜: ad ſe uiue
ſibi ſtãtes magnificos viros dicẽte̜. vocate m̃

Et h' dicẽs pce-
bat ad pſaz
regione̜ ¶

mercurium: ubi interficere Julianum qui contra blasphemat
in deum et filium meum. Itaque sanctus ille cum armatu-
ra sua venit: et iussus ab ea velociter abiit. Similem
visionem veniens iuliani vidit ipsum libanius sophista
cum in preside esset et questoris dignitate ageret. Expa-
uescens ergo magnus basilius a sompno expergefactus
in civitatem cum cubolo suo venit et sancti mercurii sepulchrum
martiris adiit in quo et ipse iacebat. et eius conserva-
bat arma. Et cum ille quereret non invenit. custodem
vocavit. et ubi essent inquisivit. Qui asserebat cum
sacramento vespere tempore ea ibi fuisse: sibi conservabat
perpetuo. Itaque visioni basilius credidit: et ad mo-
te omnibus adhuc dormientibus cum gaudio [illegible]
Quos excitans et ad orationem exhortans revelationem
sibi factam: et tyrannum eadem nocte interfectum illis
evangelizavit: Deinde cum omnibus concives agens in civita-
te rediit: ad martirium sancti mercurii veniens
lanceam illius sanguine madidam invenit. et iterum cum
omnibus deo gratias agens: cunctos in magna celebritate
venire et participare divinis misteriis imperavit
Omnes ac populus festivitatem agentes usque ad
finem quatuor dierum. omnibusque in ecclesia congregantibus:
Ecce libanius iuliani questor venit in civitatem. et ad
ecclesiam usque procedens nunciavit ipsius tyranni
mortem dicens Quum esset Julianus secus eufratem
fluminis relicta nocte septem militum excubie cus-
todirent eum miles quidam ignotus cum armis suis
venit eumque lancea valido ac terribili impetu perfodit
Qui subito ascendens nusquam comparuit Ille vero
miserrimus diram et horribilem vociferationem
emisit et cum blasphemiis clamore exspiravit
Cum enim moreretur cepit xpm dominum blasphema-
re ac dicere vicisti galilee vicisti Et in huius vo-

hugo foliacep

h 2

ribus miscere spiritum efflavit. Narravit etiam Liba- Amphylochyus
nius visionem per ordinem quam ipse predicta nocte
viderat. credensque verbis Basilii baptisma
postulabat. Quod cum optinuisset tota[liter] Ba-
silii frater est. Crastina vero die precepit Basilius
omnes pecunias suas [afferri?]. Cui dixerunt omnes una
voce. Pro immortali imperatori hec voluimus. Tunc ne
civitatem nostram desolaret cristomachus christo immor-
tali. quod et tantos iterum [reddimus] ea offerri opor-
tere in manibus tuis super omnia: sicut tibi deus inmi-
serit. Ac cui admirantes eorum magnitudinem tertiam
partem volentibus eam tribuit: et de reliquo omne presbiteri-
um cum ciborio ornavit. ¶ In Anthiochia vero cum au- Cassidorus in hystoria tripartita
disset mortem Juliani. publicam festivitatem celebraverunt
dicentes in theatris cum exultatione. Maxime fatue ubi
sunt vaticinia tua: vicit deus et christus eius. cap.

¶ De peregrino cuius animam ad corpus revocavit. C. xxvij

Erat quidam nomine Giraldus in monasterio cluniacensi Hugo abbas cluniacensis
degebat. qui quadam die dum adhuc laicus esset. ad sancti
Jacobi limina properare desiderabat preparatis ne-
cessariis itineri sub luce diei qua iter arripere debu-
it: cum sua concubina voluptate carnis devictus
dormivit. Ut ergo paululum in itinere cum sociis
processit: atque hostis in angelum lucis se transfigura-
vit. In similitudine sancti Jacobi se ostendit. dixit quod
illi. Frater quidem pro malis iam non potes salutem consequi
quia nisi feceris quod dico tibi. Abscide virilia tua
primum. Deinde interfice temetipsum: et ob hoc here-
dibus a deo premium. Ille putans verum esse cum esse sanctum
Jacobum virilia sibi abscidit: ferrumque per guttur
suum trahens seipsum letaliter vulneravit. Fratres itaque
defuncti. rapuit eius deceptor cum suis satellitibus
: ita se predam repisse non modice gavisus est.

Aīa v̄o dei dū tr̄siret secus ecc̄laꝫ bt̄i pe-
tri: venit ei obuiꝫ btūs Jacobꝰ. assūpto secū et
sc̄o petro: dixit qꝫ demoniace coherti Cur tulistis
aīaꝫ peregrini mei Cui tū i eius p̄ferret. q̄d q̄d
mali poterat: et ad exitū qd pemisit seip̄
dixit eis Dn̄ tōre qd de eius p̄dicōne nō gaude-
bitis: qꝫ illū sub mei spē decepistis. et h° ipē
fecit q̄si michi obediēs simplicit͛ egit Erḡ si
c̄trā v͛luntatem: eam⁹ ad iudiciū scē marie
genitricis dei Cum ergo ob hoc ante genitricē dei ve-
nissent: et q̄d de hac re sibi placeret inquereret:
ipa v̄go pietate plena iudicauit aīaꝫ ad cor-
pꝰ debē reuerti. ut de malis q̄ egerat. possit
penitēdo purgari. Sic ergo btē v̄gīs et apl'i
iudicio aīa ad corpꝰ. homo reuiuiscēs ⁊ inuenit
se sanū tn̄ qꝫ cicatrice p̄ testimonio v͛nasse
ubi guttur fecerat desectū. porro vilia mēbra
q̄ sibi dep̄serat nō sut ei restituta. p̄ter unū
foramē puū p̄ qd mingebat ⁊hic itaqꝫ de
morte q̄si de sopno ḡui surgēs. dei beneficioꝶ
et meritis eiꝰ nō immemor abiēs in cluniacū.
factꝰ ē monachꝰ. vitāqꝫ diebꝰ i dei suīcio duxit
deuotꝰ ¶ De puella q̄ p visū edocuit et xxx.
Gregoriꝰ pp̄a Probꝰ dei famulꝰ ¶ dic vuormuit: La^m: C. xxxiii
de sorore sua musa noīe puella pua narra-
re c̄suevit: q̄ ei q̄dā nocte p visionē sc̄a dei
genitrix apparuit et coeuas i alb' vestibꝰ pu-
ellas ostēdit Quibꝰ cū illa misceri appeteret
sꝫ eis se iūgē nō audet. bt̄a v̄go ab ea q̄si-
uit an vellet cū eis eē: et i eiꝰ obsequio veni-
re Cui cū illa diceret volo: p̄tinꝰ ab ea māda-
tū accepit. ut nichil ultra: leue ac puellare

agere. Dicens per omnia quod inter easdem quas viderat
virgines ad eius obsequium die tricesima perveniret.
Claustralibus visis et auditis moribus suis puella muta-
tionem accepit: et omnem a se puellaris vite levitatem
magna gravitatis maturitate detersit. Cumque parentes ipsius
sic eam mutatam mirarentur: requisita rem retulit. et quid
sibi beata dei genitrix iusserit: et quo die ad eius obsequium i-
tura esset indicavit. Itaque post vicesimum quintum diem
febris eam corripuit: et die tricesima beatissimam vir-
ginem cum prefatis ad se venire conspexit. Cui se vocanti
respondere cepit: ac depressis oculis velociter aperta
voce clamavit. Ecce domina venio. ecce venio. In
qua voce spiritum emisit. ¶ Capitulum C. xxxiiii

De monachis Ierosolimitanis quos inopie vis coarctavit

Monasterium est in Iherusalem in honore beate Marie constructum
non modicam habens monachorum congregationem.
ubi cum aliquando victualia defecissent: itaque biduum absque
refectione transissent. conglobati sunt ad abbatem ut
inter eos cibos daret. vel eos per loca quibus vitam protegere
possent abire permitteret: alioquin inquiunt te inco-
sulto abscedimus. ne fame pereamus. Quibus ille: O-
remus inquit fratres. Nec enim fieri potest ut deficiat tri-
ticum in eius monasterio: que vite frumentum ex utero suo
perenni intulit mundo. Tunc illis tota nocte vigilan-
tibus ac psallentibus orto mane. reperierunt horrea
cuncta ita ut vix ostium reserari posset tritico
repleta. Acceptoque cibo gratias egerunt deo. Post
multos annos iterum cum defecisset cibus: clamaverunt
rursus ad abbatem monachi. Quibus ait: vigilemus et de-
precemur deum forsitan nobis transmittere dignabitur
alimentum. Itaque prostrati ad pavimentum templi
et nocte oratione vigilanter transacta: cum se post ma-
tutinas sopori dedissent. ostiis obseratis: clavibus

Gregorius turonensis episcopus

q̃ munitis · veit angelq dei · ⁊ sup altare posuit i̅ numera multitudine auri. Cu᷒ mane videt abbas ⁊ fratres munq celeste · deo gr̃ias agens collegit · Cõparatisq̃ victui necc̃arijs: plebe sibi credita affluenter ꝯferit. Nec mirũ spũ̃tuũ virgo · sine laboꝛe ꝓtulit frũs suis victũ: que sine coitu viri cõcipiens virgo mãsit ⁊ pg ꝓtũ

De reliquijs eius q̃s ignis exhorruit ¶ C xxx v:

Idem

Huius itaq̃ bte virgis r̃liquias die q̃da exhibebat: in aurea cruce sup me positas. Cũq̃ ꝑ via gradẽm̃ ꝯferet ꝯspexi haut ꝓcul itc̃dio gravemã cingẽ paupis hospiciolũ: folijs q̃ maria ꝑstat ignibq fomẽta grec̃ tũ Currebat miser ad dep̃oꝛtãs cũ liberis ⁊ vxoꝛe: s nequic̃ꝑ mitigabat flãme Tũc cito extracta a pectoꝛe cruce: eleuaui gtra igne ãoꝛ igit in ꝯspectu scãꝝ r̃liqarũ ita cunctus ignis e extinctq ac si nõ fuisset accẽsus ¶ Exemplũ. Vidi et homĩe noĩe Johẽs: q dũ eĩde virgis r̃liquias a iherosolimis deferet r̃uerenter ĩ patria: prius aduẽc dispo͡suit roma. Ut vbi altãs ingressq ẽ ytalie solitudĩes incidit ĩ latrones Qui spoliãtes eũ capsa r̃liqarũ apꝛuerũt. s nichil ĩ ea pecunie r̃ꝑientes · extracta pignoꝛa scã ĩ igne ꝓiecerũt · ceteroq̃ hõie discesserũt Ille vero semiuiuus exurgẽs ut vel cineres pignoꝛũ colligeret cinc̃es r̃ꝑit illesas iacẽ r̃liquias sup accẽsos carbones · ipsũ q̃ linthcũ q᷒ inuolute erat ita icẽpṭũ · ut nõ putaret ꝑunnis ĩcẽdiũ: s q̃si ex aq̃ absconditũ. Cunctaq̃ cũ gaudio collegit ⁊ viam qua ꝑgebat ingressq ad gallias incolumis ꝑuenit. Hic a gallijs lepsus abierat: ⁊ ĩ ipso

loco quo baptizatus est dominus per octuaginta integros se fu-
isse moratam dicebat. assidue autem abluebatur in
amne: sicque sanata est et reformata cute. ¶

De filio iudei quem ab incendio liberavit. Capitulum C. xxxvi.

In oriente puer quidam iudeorum filius: cum a coevis
suis christianorum filiis ad hoc adductus fuisset:
ut in ecclesia sancte matris domini. corpus et sanguinem domini per-
ciperet. Eo percepto gaudens ad domum patris rediit
illoque operante intus amplexus et oscula que acceperat
cum gaudio retulit. At ille christo domino suisque legibus
inimicus ait. Si cum hiis infantibus communicasti
paterna oblitus pietate. ad ulciscendam moysi le-
gis iniuriam: in te parricida durus existam. Appre-
hensum ergo puerum in os fornacis ardentis proicit
: adiectaque ligna quo vehementius ureretur incendit
puerum. At vero mater cum audisset quod coram pre-
deliberasset exurere filium: cucurrit ad liberandum
eum. Sed cum vidisset incendia ab ore fornacis patulo
huc illucque respergi: ornatum capitis ad terram proicit.
diffusaque cesarie se miseram clamitans civitatem
vocibus implevit: christiani autem concurrentes ad spec-
taculum retractis ignibus ab ore fornacis: invene-
runt quasi super plumas mollissimas discumbere puerum
suamque benedixisset dominum. correptum huius sceleris
auctorem iudeum in fornacem. ita totum ignis absor-
buit ut vix de ossibus eius parum quod dapimo re-
linqueretur indicium. Interrogatus autem infantulus christia-
ni: quale inter ignes fuisset umbraculum ait mu-
lier que in illa basilica ubi de mensa panem ac-
cepi sedens in cathedra puerulum in sinu gerit
hec me pallio suo ne ignis me voraret
operuit. Tunc accepta fide catholica infans

in patrem et filium et spiritum sanctum credidit: et salu-
taribus aquis renatus una cum matre sua denuo in
fide vixit. Iudeorum quoque multi in urbe illa hoc
exemplo sunt saluati ¶ De sancta eius ymagine et
columpnis quas per pueros leuem fecit: c. xxxvij

Jheoriinng

In urbe constantinopolitana Iudeus quidam yma-
ginem beate marie virginis in tabula breui figuratam
et parieti domus cuiusdam affixam conspiciens interroga-
uit cuius esset ~~fuit~~ figura. Audiensque quod esset beate
marie virginis iratus valde tulit ipsam de pariete et
ad vicinam currens domum ubi humana stercora
egeri solet illic eam proiecit. Statimque digna
et ignominiosa morte consumptus postea nusquam com-
paruit. Sed mancipatus ut creditur viri maligni
spiritus hominum subtractus est aspectibus. Quidam
autem christianus ymaginem sanctam reperiens inter sordes
absconditam cepit. subleuansque et diligenter eam
abstergens ac lauans secum honorifice in domo collo-
catam habuit: et ad honorem dei genitricis ex ca-
dem tabula in qua ymago sancta depicta erat: oleum
ebulliens distillare cepit ¶ Usque hodie vero mira-
culum perseuerat. Preterea beate marie venitur ba-
silica a constantino mirabili opere fabricata ad quam
adducte columpne cum pre magnitudine leuari non
possent. eo quod esset ciuitas carens sedere nos pred-
. ac diebus singulis laborare cassum fatigaretur
apparuit artifici sancta virgo per visionem dicens.
noli molestus esse. Sed coniunge tibi tres pueros
de scolis: quorum adiutorio quod vis ipse possis ex-
et factum est. positumque est plus spectaculo miraculi spec-
taculum: ut quod multitudo virorum fortium nequi-

Gregorius turonensis

ucat leuare· tres puerꝰ absqꝫ virtute pfcā corporis
firma leuaret velocitate ¶ Exhortatio v[ir]ginum et viduarum ad eius laudem et imitationem

: Capitulum :
: C XXX viij :

Cum in toto mundo marie virginis flos in-
marcessibiles coronas mereat: ut sep[er] ge-
rat pudoris aulam immaculato affectu custodiat eo
usqꝫ integritas perseuerauit ad palmam· ut in pueri
trophea accipet ac p[er] vestigia virginis matris:
ad celeste thalamum puerum Ideo dilectissime
virgines illam honorate: q[ue] vitam celeste vob[is] ondit
in t[er]ris Quia q[ue] non nubunt erunt sicut angeli in
celis Nec mirum si virginitas angelis copulat[ur]: q[ue]
angelorum dno nuptiarum federe copulat[ur] et si qui[b]z
virginitas in terra eligit[ur] ut angelis copet[ur]· multo
magis illa gloriosa virgo que singulari concedat[ur]
priuilegio· et in immenso ditat[ur] matrimonio Amate
mate quam colitis et colite quam amatis: et imitamini
quam laudatis Hec namqꝫ vitam de celo vob[is] fluxit
quam professe estis: de celo venit sponsus· quem vna
cum matre sequi debetis Nec incerto de celo vi-
uendi v[est]ram quesitis: q[ue] vobis sponsum de celo petistis
Ideo v[est]ram conuersatio semp[er] in sit celis qꝫ verbum dei
quod amatis non fuerit nisi in sinu patris ubi erate
estis filie q[ue] seruite estis ex in tate virginis quos non ille-
cebre solicitant carnis: non colluuio precipitat volup-
tatis Nimmo angelica imitatio delectat in t[er]ris quo p[er] in futu-
ro equalitas nobis p[ro]mittit[ur] in celis Et et vere vidue
q[ue] celi viduitatem vitam in xp[ist]o Ideoqꝫ virginibus vos copu-
lat[ur] dicente ap[ost]lo a muliere nupta et virgo cogitat
q[ue] sunt dni ut sit sancta corpore et spu Quod a primo
et magisterium virginitatis viduitatis glisit et confortat
et exemplis et ipse modus non spesiosis virtutis est a

Theologus in s[er]mone de assumptione

coniunctio quod aliquam delectaverit abstinere. quam coniugii de-
lectamenta nescire. In utroque custodia quidem fortitudo
laudatur, et celestis vite virgo predicatur. Ideo ratiocina-
tione cum christo iam utrumque sentit ordo: ipso dicente in
euangelio. In quo fecerit voluntatem patris mei qui est in
celis. ipse meus frater et soror et mater est. Unde quia cunctis
prestat facultas libera: estote itaque ad quod vocavit
vos christi gratia. Estote christi invicem ac sponse soro-
res ac germane: quia quod carne non potuistis. totum
gratia donatum est vobis. Diligite matrem domini que vobis
sponsum genuit immortalem. cuius et vobiscum soror
est ipsa que ut esset matrem fecit patris voluntatem
germana quod vobis non carne sed spiritu: ut virginitas
concedet. ecce omnes gloria vestra o virgines ab ipsa
sit: quia filie regis estis intus habete quod foris lateant
: ne lampades vestre extinguantur. ante quam sponsus veni-
at. quia iam ad hostium pulsat ¶ Demum o virgo ve-
nerande paulisper gressu de carcere: ac presentis laboris
mercedem ante oculos tuos depinge. quam oculus non vidit
nec auris audivit. nec in cor hominis ascendit: qualis e-
rit illa dies cum tibi maria mater domini choris occur-
ret comitata virgineis. cum post mare rubrum
pharaone submerso cum exercitu suo tenens tympa-
num princeps responsuris cantet. Cantemus domino gloriose etc. Tunc
tecla in tuos leta volabit amplexus. Tunc et ipse
sponsus occurret et dicet. Surge et veni columba
mea. Iam enim hyemps transiit et recessit etc. Tunc et
angeli mirabuntur et dicent. Que est ista que prospi-
cit quasi aurora consurgens etc. videbunt te filie
et predicabunt et regine laudabunt. Prima cum nuptis
obviam veniet. Anna cum viduis. puerperi quidem cla-

Idem in epistola ad Eustochium

mabunt osanna i excelsis Cueniet te virgo scti de-
lectat abino: quotiens ibi videris aliqd gloriosum sic me-
te transfer ad paradysum ad CP CP

Exortacio omnium fidelium ad idem Capitulum xxxix

Liceat aut ut a principio diximus ad dei genitri- Idem i sermone
cem digne collaudandam nos sufficit idonei: tamen vbi supra
vocibus omnibus non debemus cessare: quilibet enim peccator a
laudibus Marie et domini sermo cum de peccatore loquitur
ait in ps. Sacrificium laudis honorificabit me. et il-
lud quod of. il. sa. di. Cum cuncto i laudibus saluatoris e
iterum saluatoris m̄re: in honore sancte genitricis eius a laudibus
nolite cessare. Quod si virgo es gaude quia et tu me-
ruisti esse quod laudas. Tamen cura nec sis q̄ digne
ne laudare valeas. Quod si continens et casta venera-
re et lauda quia non aliunde constat ut possis esse
casta quam ex Christi gratia que fuit plenissime in Maria. Quod
si coniugata ut eam per castam coniunctionem nichilominus lauda
quam ut laudes in mīa et gratia profluxit omnibus. Et quam-
vis laus in ore peccatoris non sit speciosa. noli cessare
quia inde tibi promittitur venia. Unde et te sicut omnes ex-
hortor ut laudes. Aliquin nisi nostre modulacioni
genus nostri dominum in terris sumus laudare studeamus.
Quo cum secundum magnitudinem magnitudinis eius laudare
potuimus omnino deinceps pretermittemus non est quod in-
pletum sumus. quinimo nostrum quod scriptum est. Beati qui habitant
in domo tua domine. in secula seculorum laudabunt te. Interim
ideo quia deus est amicus. quod voce non possumus nec
facundia valemus vocibus ac medullis cordis exequa-
mur. vos adolescentule non diligite sponsum virginem
et amatorem virginitatis. qui invenit in virgine elegit
ut ipsa omnibus esset exemplum castitatis. In ea tamquam
in speculo resulget forma virginitatis. Habentes enim in
ea expressam magistram probitatis. cum ea semper maneat

mō spūalitatē v'tutū comes p' pudiciciā ō-
nino naq; pudor in dictis ee' virginitati debz
: sn quo vīc castitas vera fuim nō vz Sicut bta
virgo maria sn pudoris sui custode pressit ī vita
sua ꝓ io si placz vob' kmē tata virgo ⁊ talis
: placeat ⁊ opa virtutis. cui' vita disciplia ē om-
· cui' mores instituta sut ecclīarꝫ: precellit cunctis.
supereminet virtutibus vni quiq; virgo optat ab ea
p'miū: ⁊ iplorat auxiliū: imitari debz exm̄ sicut
et ī corpacōe dei nēo bonꝫ. ita ⁊ ī corpacōe ma-
tris eius nulla inueit' pfcā: ꝙꝙ virtutibꝫ ppet'
eximia Itaq; bonꝫ ē ī celis pri nri bonꝫ ē mīsr-
· bina ē forma virtutis ī maria. cui vos oēs
ut decertans prinarie̅ v' formenis. facie ipme
debetis ī spūs sci sepētua. hic ē ei ortꝫ conclusus
: fons signatus ad q' nulli poterut irrūpe doli n-
sitans ꝑualuit inimici: si ꝑmansit mente ⁊ corpe
sca: nullis donorū spiritualibus spoliata Hac er-
Bez. sup missus ē oa sa — go imitamini. moribꝫ sequimini castitatēq; auxiliu
iplorate Venerami quiqz ī carne corrupti-
bili carnis decertante. imitamini eis vos sce virgi-
nes ī virginē fecunditate: imitamini oēs hoies di-
uinis humilitate vos q' angeli sci vir' v'ss ho-
norate imitez: q' vire vēs adorans ples Ipm do-
tiaz vir ac mem virgie nri generis reparatore
vre sitans instauratore: cuius apud vos tā sobld
·ant' nos tā humiles ⁊ a nob' pitez ⁊ a vob' det'
Beda ī oa de eode — ⁊ dignitati debita reuerencia. ⁊ dilectioni hoz et
stāq; ¶ Porro virginis mris eius voce mente qq
nos sucē kimi p modulo nro sequimz ut sicut
illa se ancilla. sic ⁊ nos famtoes ee xpi ī cunctis
actibꝫ nris motibusq; veolaung. eiqz semp ob-
sequijs oia corporis nri mebra mancipemus

: ad implendam ipsius voluntatem nostre mentis intuitum
dirigamus. Sicut de preceptis eius muneribus gratias vite
studendo reddamus: ut ad maiora percipienda dignum
existere mereamur. Precemur quoque sedulo cum beata genitrice
dei: ut fiat nobis secundum verbum eius. illud videlicet verbum. quo
incarnationis sue rationem exponens ait. Sic deus di-
lexit mundum: ut filium suum unigenitum daret etc. Nec
dubitandum quin nos eius exaudire dignetur de profundis
ad se clamantes. qui ad hanc profundam convallem lacrimarum
ipse descendere dignatus est propter nos nec dum se cognoscentes.
Oratio omnibus pro fidelibus ad beatam mariam virginem: ca. iii. c. xl:

O beata maria quis tibi digne valeat iura gratiarum — Augustinus in sermone de annunciatione
ac laudum preconia rependere quae singulari
tuo assensu mundo succurristi perdito. Quas tibi
laudes fragilitas humani generis persolvat quae solo
tuo commercio recuperandi aditum invenit. Accipe itaque
quascumque exiles tuis meritis impares gratiarum actio-
nes: et cum acceperis vota culpas nostras orando ex-
cusa. Admitte nostras preces intra sacrarium exaudi-
tionis: et reporta nobis antidotum reconciliationis. Sit
excusabile quod per te ingerimus: fiat impetrabile quod fida
mente poscimus. Accipe quod offerimus. redona quod ro-
gamus. excusa quod timemus. Per te accessum — Bernardus in sermone 2o in adventu domini
habeamus ad filium o benedicta inventrix gratie. genitrix
vite. mater salutis. ut per te suscipiat nos qui per te
datus est nobis. Excuset apud ipsum integritas tua
culpam nostre corruptionis. et humilitas deo grata nostre
veniam impetret vanitati. et copiosa caritas tua nostrorum
cooperiat multitudinem peccatorum et fecunditas gloriosa
fecunditatem nobis conferat meritorum. Domina nostra. me-
diatrix nostra. tuo filio nos reconcilia tuo filio nos
recommenda. tuo filio nos representa. Fac o benedicta
per gratiam quam invenisti: per prerogativam quam meruisti. per

miam quam peperisti. ut qui mediante te fieri dignatus
est particeps infirmitatis et miserie nostre. te quoque inter-
cedente participes nos faciat glorie et beatitudinis sue
ihesus xristus filius tuus qui est super omnia deus in secula benedictus

Oratio specialis per se ad eandem sanctam. C. xlj

O Sancta et inter sanctos post deum singulariter sancta
maria mater admirabilis fecunditatis que filium altissimi
genuisti: que perdito humano generi salvatorem pepe-
risti. tibi se conatur presentare miserabilis anima morbis vi-
ciorum languida. tibi nititur quantum moribunda vel sup-
plicare. ut meritis tuis potentibus ac piis tuis preci-
bus digneris eam sanare. Sed dum anhelat ad tante be-
nignitatis inspectum erubescit ad tante nitoris et
mundicie conspectum. Heu pudor sordes iniquitatis
in presentia tante sanctitatis. horreo domina parere tibi in
inmundiciis et horroribus meis: ne tu horreas me
propter eas. et non possum me nunc videri sine eis. Eadem
namque peccata mea cupiunt a te cognosci propter cura-
tionem et parere tibi fugiunt propter execrationem. O pre-
potens et potenter pia maria. de qua fons est ortus
misericordie. ne contineas precor tam veram misericordiam. ubi tam
veram cognoscis miseriam. Sana gloriosa clementissima
infirmitatem et dele eam que te offendit feditatem.
Sana quoque eam prioris filii tui per virtutem benedicti
fructus ventris tui: qui sedet in dextera omnipotentis pa-
tris tui. O domina mea mater spei numquid oblivis-
ceris tu odio mei quod mundo tam misericordem in-
carnando. tam fidelem divulgando. tam amatorem aplecta-
tum. Ille bonus filius hominis venit homines perditos sponte
salvare. et mater dei poterit perditis clamantibus non
iuvare. Ille venit ad primam vocare penitentes: et mater
eius contempnet in prima penitentes. Sed et si ambo mi-
sericordes estis. nonne et ambo clementes estis. Sufficiat
certo iusti dei venus ad pia matrem dei miseri-

cordis. et refugiat offensus matris reus ad pium
filium marie benigne matris utriusque reus se inge-
rat inter pium filium et piam matrem se iaciat

De eodem. Oratio ad filium pro eo et ad matrem. capitulum c xliij

Domine pater pro servo matris tue: pia domina pro servo filii
tui pater quem me inicio inter duas tam immensas pie-
tates: non incidam inter duas tam potentes severita-
tes. Bone fili bona mater non sit in frustra quod
de vobis confiteor. hanc veritatem non erubescam quod in
vobis spero hanc pietatem. Sic mundi iudex cum pietas
Sic mundi reconciliatrix qui reconciliabis sum ego tu domine
dampna. et tu domina homunculum miseris confitentem.
et bona vestra in amore. et mala sua in merore.
Deus qui factus es filius femine propter misericordiam: femina que facta
es mater dei propter misericordiam. aut miseremini misero
tu parcendo tu interveniendo. aut ondite mihi ad quos
tutius fugiam misericordiores. et monstrate in quibus cer-
tius confidam potentiores sum enim est summo. quia est tam
magna mea iniquitas. et tam modica fides. tam te-
pida caritas tam fatua quoque oratio tam ipsa satisfactio
ut nec meorum delictorum veniam. nec salutis gratiam.
hoc est ipsum quod supplico. ut in quo merita mea nimis
videntur non sufficere. in eo mihi vestre non dignentur
deesse. Quia domina mater pro quo tale factum habemus. quod
gratiarum quod laudum retribuemus. Magne domine tu
mater maior. fili magna domina tu mater melior mater
cor meum eodem quam reverentia vos debeat cogi-
tare. continuo amore vestro cor meum langueat: anima
mea liquefiat: caro mea deficiat. utinam sic me
viscera fervore vestre dilectionis exardescant: ut viscera
mea tuam exarescant. Domine mi domine mee fili
domina mater domini mei. si ego non sum dignus quod sic de-
beam amore vestro beatificari: certe vos non estis indig-

m q sic p'mo pl9 debeatis amari Date ergo ob-
secro piissimi ac mee supplicati: date non p'p-
ter meritum s3 p't debitum quo dignum est amo-
re. si dare non vultis ut habeam q'd desidero: date
saltem ut vobis reddam q'd debeo. Forsitan p'sumendo
dicam: s3 bonitas vestra me faciat audacem. Loquar
ergo adhuc ad dominum meum et dominam meam cum sim
pulvis et cinis. Domine et domina mea nonne me-
li9 e ut vos c'tis peteri donetis q'd ipse non
met' q' cum vobis subtrahit' q'd vobis iuste debet'
Illud q'ppe e p'dicande me: h'o at nephande i-
iusticie Impedite ergo piissimi c'tra ut am-
piatis debitum p'tante in vestram amam q' m ex-
pedit et vos decet: ne faciam ego vobis iusticiam
meam q' nichil expedit et nullum decet. O amator
et miserator hominum tu potuisti reos tuos eciam
usq3 ad mortem amare: et poteris te rogari a-
more tui et matris tue denegare veneret' ergo
vos sic' dignum est mens mea. diligat ut sibi
expedit aia mea. s'viat vobis sic' debet caro me-
a. et i h'o c'sumetur vita mea ut i et'num psal-
lat tota sb'a mea Amen.

Explicit petrus damasceni de laudi-
bus glorie virginis Marie:-

evovae. Iustus autem in perpetuum vivet aevia aevia evovae

A. Beatus vir qui inventus est sine macula aevia et operatus est iustitiam aevia evovae

A. Iste sanctus pro lege dei sui morti se tradidit non vitavit mori aevia aevia evovae

Alleluia. Iste cognovit iustitiam

R. Letabitur iustus in domino et sperabit in eo et laudabuntur omnes recti corde aevia ae v ia

V. In domino laudabi[tur]

... alla. dulcedo melius est lingua eius alla ...

... decore prudentie ... mea alla ...

... labia eius alla alla. quam dulcia faucibus meis eloquia tua domine sup[er] ...

... sicut vitis fructificavi suavitatem odoris alla ...